2025

Metinės ataskaitos

- dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo ir
- dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų (EPF) finansuojamos veiklos

EUROPOS AUDITO RŪMAI

LT

EUROPOS AUDITO RŪMAI
12, rue Alcide de Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1
Užklausos: eca.europa.eu/lt/contact
Interneto svetainė: eca.europa.eu
Socialiniai tinklai: @EUauditors

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete. Ji prieinama per portalą Europa (http://europa.eu).
Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2026

Pastaba. Dėl apvalinimo kai kurie šiame dokumente pateikti skaičiai gali būti nelygūs atskirų dėmenų sumai.

Pagal SESV 287 straipsnio 1 ir 4 dalis, 2024 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (nauja redakcija) 264 straipsnio 4 dalį ir 2018 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (ES) 2018/1877 dėl 11-ajam Europos plėtros fondui taikomo finansinio reglamento, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) 2015/323, 42 straipsnio 2 dalį ir 43 straipsnį, skaitomą kartu su 2024 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (nauja redakcija) 279 straipsniu, ir 2014 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 806/2014, kuriuo nustatomos kredito įstaigų ir tam tikrų investicinių įmonių pertvarkymo vienodos taisyklės ir vienoda procedūra, kiek tai susiję su bendru pertvarkymo mechanizmu ir Bendru pertvarkymo fondu, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, 92 straipsnio 4 dalį

Europos Sąjungos Audito Rūmai 2026 m. liepos 2 ir 9 d. posėdžiuose priėmė

2025 finansinių metų METINES ATASKAITAS

Ataskaitos kartu su institucijų atsakymais į Audito Rūmų pastabas buvo išsiųstos institucijoms, atsakingoms už biudžeto įvykdymo patvirtinimą, ir kitoms institucijoms.

Šių ataskaitų priėmimo metu Audito Rūmų nariai buvo:

Tony Murphy (Pirmininkas), Nikolaos Milionis, Iliana Ivanova, Bettina Jakobsen, Jan Gregor, Mihails Kozlovs, Ildikó Gáll-Pelcz, Annemie Turtelboom, Ivana Maletić, Joëlle Elvinger, Helga Berger, Marek Opioła, Jorg Kristijan Petrovič, Stefan Blok, George-Marius Hyzler, Lefteris Christoforou, Laima Liucija Andrikienė, Keit Pentus-Rosimannus, Katarína Kaszasová, João Leão, Alejandro Blanco Fernández, Carlo Alberto Manfredi Selvaggi, Petri Sarvamaa, Hans Lindblad, Lucian Romașcanu, Pierre Moscovici, Daniel Caspary.

Turinys

Puslapis

Metinė ataskaita dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo 5

Institucijų atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo pastabas 432

Metinė ataskaita dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos 545

Europos Komisijos atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos pastabas 581

Metinė ataskaita dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo

Darbui, susijusiam su metine ataskaita dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo vadovavo už metinę ataskaitą atsakingas narys Janas Gregoras. Už atskirus skyrius atsakingi nariai pranešėjai: Janas Gregoras (1 ir 11 skyriai), Lefteris Christoforou (2 skyrius), Hansas Lindbladas (3 ir 12 skyriai), Katarína Kaszasová (4 skyrius), Mihails Kozlovs (5 skyrius), Stefas Blokas (6 skyrius), Iliana Ivanova (7 skyrius), Marek Opioła (8 skyrius), Laima Liucija Andrikienė (9 skyrius), Pierre Moscovici (10 skyrius) ir Petri Sarvamaa (priedėlis).

Iš kairės į dešinę: Pierre Moscovici, Hans Lindblad, Petri Sarvamaa, Laima Liucija Andrikienė, Stef Blok, Katarína Kaszasová, Jan Gregor, Iliana Ivanova, Marek Opioła, Lefteris Christoforou ir Mihails Kozlovs.

Turinys

		Puslapis
Bendrasis įvadas		8
1 skyrius	Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija	11
2 skyrius	Biudžeto ir finansų valdymas	65
3 skyrius	Siekiant ES biudžeto rezultatų	117
4 skyrius	Pajamos	157
5 skyrius	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	184
6 skyrius	Sanglauda, atsparumas ir vertybės	206
7 skyrius	Gamtos ištekliai ir aplinka	248
8 skyrius	Migracija ir sienų valdymas Saugumas ir gynyba	270
9 skyrius	Kaimyninės šalys ir pasaulis	295
10 skyrius	Europos viešasis administravimas	316
11 skyrius	Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	328
12 skyrius	Atsižvelgimas į mūsų 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas	372
Priedėlis		426
Institucijų atsakymai		432

Bendrasis įvadas

0.1. Europos Audito Rūmai yra Europos Sąjungos (ES) institucija ir ES finansų išorės auditorius. Vykdydami šiuos įgaliojimus, atliekame nepriklausomo visų ES piliečių finansinių interesų sergėtojo vaidmenį – visų pirma padedame gerinti ES finansų valdymą.

0.2. Pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV)[1], mūsų metinė ataskaita dėl ES biudžeto vykdymo apima pajamas ir išlaidas. Joje pateikiame savo *patikinimo pareiškimą* dėl to, ar ES ataskaitos yra patikimos ir ar ES biudžetas buvo naudojamas pagal taikytinus teisės aktus ir taisykles. Šis pareiškimas papildomas specialiaisiais svarbių ES biudžeto išlaidų sričių vertinimais. Atskira metinė ataskaita skirta Europos plėtros fondams.

0.3. Kiekvienais metais Europos Sąjungos Taryba ir Europos Parlamentas priima ES bendrąjį biudžetą. 2020 m. gegužės mėn. Europos Sąjungos Taryba priėmė laikiną priemonę „NextGenerationEU“ (NGEU), kuri buvo sukurta reaguojant į COVID-19 pandemijos socialinį bei ekonominį poveikį ir kuri finansuojama leidžiant obligacijas. NGEU lėšomis finansuojama *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei (EGADP)*[2], kuriai tenka apie 90 % NGEU finansavimo, taip pat esamų 2021–2027 m. *daugiametės finansinės programos (DFP)* programų papildymams, kuriems skirtos lėšos turi būti panaudotos laikantis konkretiems sektoriams taikomų taisyklių. Dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo teikiame atskirą nuomonę.

0.4. ES bendrajam biudžetui ir NGEU finansavimui taikoma *biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūra*. Per šią procedūrą Parlamentas, Tarybai pateikus rekomendaciją, sprendžia, ar Europos Komisija tinkamai įvykdė savo su biudžetu susijusias pareigas. Mūsų metinė ataskaita su kitais dokumentais yra biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūros pagrindas. Savo metinę ataskaitą, ją paskelbus, siunčiame valstybių narių nacionaliniams parlamentams, Europos Parlamentui ir Tarybai.

---

[1] SESV 285–287 straipsniai.

[2] Reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė.

0.5. Šios metinės ataskaitos struktūra yra tokia:

— ***1 skyriuje*** pateikiamas patikinimo pareiškimas, mūsų atlikto audito dėl ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų pajamų ir išlaidų operacijų teisėtumo bei tvarkingumo rezultatų santrauka, įskaitant Komisijos tvarkingumo informaciją ir mūsų audito metodo santrauką. Toliau šioje metinėje ataskaitoje terminą „tvarkingumas“ vartojame ta pačia reikšme kaip „teisėtumas ir tvarkingumas“;

— ***2 skyriuje*** pateikiama mūsų atlikta ES biudžeto ir finansų valdymo analizė;

— ***3 skyriuje*** pateikiami biudžeto vykdymo veiklos rezultatai (t. y. *ekonomiškumas*, *efektyvumas* ir *rezultatyvumas*), daugiausia dėmesio skiriant 2025 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose pateiktos pagrindinės informacijos apie veiklos rezultatus analizei ir sintezei, taip pat DFP 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ išlaidų programų veiklos rezultatams;

— ***4 skyriuje*** pateikiami mūsų ES pajamų operacijų tvarkingumo testavimo ir pajamų valdymo bei kontrolės sistemų elementų tikrinimo rezultatai, taip pat mūsų atliktos Komisijos *metinių veiklos ataskaitų* peržiūros rezultatai;

— ***5–10 skyriuose*** pagal skirtingas 2021–2027 m. DFP išlaidų kategorijas pateikiami mūsų atlikto operacijų tvarkingumo testavimo ir Komisijos metinių veiklos ataskaitų, jos vidaus kontrolės sistemų elementų ir kitų valdymo priemonių peržiūros rezultatai;

— ***11 skyriuje*** pateikiame atitikties EGADP mokėjimo sąlygoms vertinimą, apžvelgiame Komisijos *metines veiklos ataskaitas*, nagrinėjame pasirinktas priežiūros ir kontrolės sistemas ir pristatome savo audito metodą, skirtą EGADP;

— ***12 skyriuje*** pateikiama mūsų atlikta atsižvelgimo į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas peržiūra;

— ***Priedėlyje*** pranešama apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus, atsirandančius Komisijai ir Tarybai vykdant savo užduotis pagal Bendro pertvarkymo mechanizmo reglamentą.

0.6. Savo nustatytus faktus siekiame pateikti aiškiai ir glaustai. Ne visada galime išvengti tik ES, jos politikos sritims ir biudžetui ar apskaitai bei auditui būdingų terminų. Savo svetainėje paskelbėme terminų žodynėlį su šių specifinių terminų paaiškinimais. Žodynėlyje apibrėžti terminai kiekviename skyriuje pirmą kartą rašomi *kursyvu*.

0.7. Kartu su šia ataskaita pateikiami Komisijos (ir, kai tinkama, kitų ES institucijų ir įstaigų) atsakymai atsižvelgiant į mūsų nustatytus faktus.

1 skyrius

Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija

Turinys

Dalis

Audito Rūmų patikinimo pareiškimas, teikiamas Europos Parlamentui ir Tarybai. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita I.–XLVII.

Įvadas 1.1.–1.3.

Ataskaitų patikimumas 1.4.–1.19.

Ekonominis metų rezultatas yra neigiamas, o biudžeto rezultatas teigiamas 1.6.–1.8.

Pastabos dėl 2025 m. konsoliduotųjų metinių ataskaitų 1.9.–1.16.

Pastabos dėl mūsų atlikto SUMMA IT audito 1.17.–1.19.

Operacijų tvarkingumas 1.20.–1.37.

Mūsų nuomonė apima biudžeto pajamų ir išlaidų operacijas 1.21.–1.23.

Reikšmingų klaidų pajamose nėra, tačiau didelė išlaidų dalis yra paveikta reikšmingų klaidų 1.24.–1.31.

Tinkamumo finansuoti klaidos vis dar daugiausia prisideda prie įvertinto klaidų lygio, padaugėjo klaidų viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūrose 1.32.–1.35.

Dėl mūsų viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio įvertinimo metodikos pakeitimų mūsų įvertintas klaidų lygis šiek tiek sumažėjo 1.36.–1.37.

Komisijos informacija apie tvarkingumą 1.38.–1.48.

Komisijos nurodytas klaidų lygis nėra tiesiogiai palyginamas su mūsų įvertintu klaidų lygiu ir gali būti per žemas 1.38.–1.48.

Apie įtariamą sukčiavimą pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF **1.49.–1.57.**

Išvados ir rekomendacijos **1.58.–1.60.**

Priedai

1.1 priedas. Audito metodas ir metodika

Audito Rūmų patikinimo pareiškimas, teikiamas Europos Parlamentui ir Tarybai. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita

Nuomonė

I. Mes auditavome:

a) 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų Europos Sąjungos konsoliduotąsias ataskaitas, kurias sudaro konsoliduotosios finansinės ataskaitos[1] ir biudžeto vykdymo ataskaitos[2] ir kurias Komisija patvirtino 2026 m. birželio 24 d.;

b) jose atspindimų *operacijų* teisėtumą ir tvarkingumą, kaip to reikalaujama pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 287 straipsnį.

Ataskaitų patikimumas

Nuomonė dėl ataskaitų patikimumo

II. Mūsų nuomone, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų Europos Sąjungos (ES) konsoliduotosiose ataskaitose 2025 m. gruodžio 31 d. ES finansinė būklė bei tą dieną pasibaigusių finansinių metų operacijų ir pinigų srautų rezultatai bei grynojo turto pokyčiai visais reikšmingais aspektais yra pateikti teisingai, laikantis Finansinio reglamento ir apskaitos taisyklių, pagrįstų tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais.

---

[1] 2024 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (nauja redakcija) (OL L 2024/2509, 2024 9 26, p. 1, 249 straipsnis).

[2] Ten pat, 250 straipsnis.

Dalyko pabrėžimas. SUMMA įdiegimas

III. Atkreipiame dėmesį į konsoliduotųjų metinių ataskaitų 1.4.3 pastabą, kurioje aprašomas perėjimas prie Komisijos naujos finansų IT sistemos SUMMA. 2025 m. konsoliduotosios metinės ataskaitos yra pirmasis ataskaitų rinkinys, parengtas remiantis SUMMA pateikta finansine informacija. Metų pabaigos užbaigimo proceso metu vadovybė nustatė su naująja sistema susijusių problemų, kurios turėjo reikšmingos įtakos ataskaitų rengimui, o Audito Rūmai vėliau audito proceso metu nustatė papildomų problemų. Dėl to reikėjo rankiniu būdu atlikti koregavimus ir suderinimo procedūras. Komisija ateinančiais metais planuoja patobulinti ir toliau plėtoti naują sistemą ir susijusias kontrolės priemones. Savo nuomonės šiuo klausimu nekeičiame.

Ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumas ir tvarkingumas

Pajamos

Nuomonė dėl pajamų teisėtumo ir tvarkingumo

IV. Mūsų nuomone, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų ataskaitose atspindimos pajamos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Išlaidos

V. Dėl 2025 m. toliau teikiame dvi atskiras nuomones dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo. Taip darome todėl, kad *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP)* yra laikina priemonė, teikiama ir finansuojama taip, kad ji iš esmės skiriasi nuo biudžeto išlaidų pagal daugiametę finansinę programą (DFP).

Neigiama nuomonė dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

VI. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į dalyje „Neigiamos nuomonės dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas“ aprašytų dalykų svarbą, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų ataskaitose patvirtintos biudžeto išlaidos yra reikšmingai paveiktos klaidų.

Sąlyginė nuomonė dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

VII. Mūsų nuomone, išskyrus dalyje „Sąlyginės nuomonės dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas“ aprašytų dalykų (galimą) poveikį, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų ataskaitose patvirtintos EGADP išlaidos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Pagrindas pareikšti nuomones

VIII. Savo auditą atlikome remdamiesi Tarptautinės buhalterių federacijos (IFAC) tarptautiniais audito standartais (TAS) ir etikos kodeksais ir INTOSAI tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais (TAAIS). Mūsų pagal šiuos standartus ir kodeksus nustatyta atsakomybė išsamiau aprašyta mūsų ataskaitos skirsnyje „Auditoriaus atsakomybė“. Šiame skirsnyje taip pat pateikiame daugiau informacijos apie mūsų nuomonės dėl pajamų (žr. ***XLII*** dalį) ir EGADP išlaidų (žr. ***XLIV*** dalį) pagrindą. Taip pat laikėmės nepriklausomumo reikalavimų ir atlikome savo etines pareigas pagal Tarptautinių buhalterių etikos standartų valdybos Buhalterių profesionalų etikos kodeksą. Esame įsitikinę, kad savo nuomonėms pagrįsti surinkome pakankamų ir tinkamų audito įrodymų.

Neigiamos nuomonės dėl biudžeto išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

IX. Mūsų bendras įvertintas 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų ataskaitose patvirtintų biudžeto išlaidų klaidų lygis yra 3,8 %. Didelė šių išlaidų dalis yra reikšmingai paveikta klaidų. Tai susiję su išlaidomis, kurioms taikomos sudėtingos taisyklės, daugiausia tai yra kompensavimu grindžiamos išlaidos, kurių atveju įvertintas klaidų lygis yra 5,6 %. 2025 m. tokios išlaidos sudarė 75,8 milijardo eurų, tai sudaro 58,0 % mūsų audito populiacijos. Todėl mūsų nustatytų klaidų poveikis patvirtintoms metų išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Sąlyginės nuomonės dėl EGADP išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

X. Nustatėme šiuos kiekybinius ir kokybinius elementus:

- devyniems iš 37 EGADP mokėjimų valstybėms narėms (ir susijusiems išankstinio finansavimo patvirtinimams) įtakos turėjo kiekybiniai nustatyti faktai. Šešiuose iš šių mokėjimų nustatytas reikšmingas klaidų lygis;
- nustatyta Komisijos atliekamo *ex ante* vertinimo trūkumų;
- nustatyti neaiškiai apibrėžtų tarpinių (siektinų) reikšmių atvejai, dėl kurių padidėjo rizika savo nuožiūra įvertinti, ar jos pasiektos patenkinamai;
- nuolatinius valstybių narių kontrolės sistemų trūkumus, įskaitant viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos pažeidimus;
- problemų, susijusių su informacijos, kurią valstybės narės įtraukė į savo mokėjimo prašymus, patikimumu.

XI. Praėjusiais metais, atliekant pirmąjį mokėjimą Lenkijai[3], nepadarėme išvados, kad buvo patenkinamai pasiektos dvi kontrolės tarpinės reikšmės, kurios buvo išankstinė bet kokio EGADP mokėjimo Lenkijai sąlyga. Laukiame galutinių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimų bylose, susijusiose su šiomis

tarpinėmis reikšmėmis, prieš padarydami išvadą dėl patenkinamo šių tarpinių reikšmių ir kitos tiesiogiai susijusios tarpinės reikšmės pasiekimo.

XII. Remdamiesi šiais elementais, manome, kad bendras mūsų nustatytų faktų poveikis patvirtintoms metų EGADP išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Pagrindiniai audito dalykai

XIII. Pagrindiniai audito dalykai – tai dalykai, kurie, mūsų profesiniu sprendimu, buvo svarbiausi mūsų einamojo laikotarpio konsoliduotųjų ataskaitų auditui. Šie dalykai buvo nagrinėjami mūsų bendro konsoliduotųjų ataskaitų audito kontekste ir rengiant susijusią audito nuomonę, tačiau dėl jų atskiros nuomonės neteikiame.

Įvertinome pensijų ir kitų išmokų darbuotojams įsipareigojimą

XIV. Į ES balansą įtrauktas pensijų ir kitų išmokų darbuotojams įsipareigojimas 2025 m. pabaigoje siekė 91,1 milijardo eurų (2024 m. – 93,1 milijardo eurų).

XV. Didžioji pensijoms ir kitoms išmokoms darbuotojams skirto įsipareigojimo dalis yra susijusi su Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų pensijų sistema, kuri sudaro 84,0 milijardo eurų (2024 m. – 84,8 milijardo eurų). Į ataskaitas įrašytas įsipareigojimas yra apskaičiuota dabartinė numatomų būsimų mokėjimų, kuriuos ES turės atlikti vykdydama savo pensijų įsipareigojimus, vertė.

XVI. Išmokos pagal šią pensijų sistemą mokamos iš ES biudžeto. Kadangi ES nėra sukūrusi specialaus pensijų fondo, kurio lėšomis būtų dengiamos būsimų pensijų įsipareigojimų išlaidos, valstybės narės bendrai užtikrina išmokų mokėjimą, o pareigūnai padengia trečdalį sistemos finansavimo išlaidų. Eurostatas Komisijos apskaitos pareigūno vardu kasmet apskaičiuoja šį įsipareigojimą, remdamasis tokiais parametrais kaip ES pareigūnų amžius ir tikėtina gyvenimo trukmė, taip pat prielaidomis dėl būsimų ekonominių sąlygų. Šiuos parametrus ir prielaidas taip pat vertina Komisijos konsultantai aktuarai.

XVII. 2025 m. pensijų įsipareigojimas išliko stabilus, o nedidelis sumažėjimas siejamas su numatoma ES darbuotojų karjeros raida, palūkanų išlaidomis ir 0,5 % padidėjusia diskonto norma.

[3] 2024 m. metinė ataskaita, 11.16 dalis.

XVIII. Antra pensijoms ir kitoms išmokoms darbuotojams skirto įsipareigojimo didžiausia dalis yra ES įvertintas įsipareigojimas, susijęs su bendrąja sveikatos draudimo sistema. Jis 2025 m. pabaigoje sudarė 5,7 milijardo eurų (2024 m. – 6,9 milijardo eurų). Šis įsipareigojimas susijęs su ES darbuotojų sveikatos priežiūros išlaidomis, kurios turi būti padengtos laikotarpiais po veiklos vykdymo (atskaičiavus jų įnašus).

XIX. Atlikdami auditą vertiname su šiomis sistemomis susijusias aktuarines prielaidas ir jomis remiantis padarytus įvertinimus. Savo vertinimą grindžiame nepriklausomų išorės ekspertų aktuarų atliktu darbu. Tikriname skaičiavimuose naudojamus pagrindinius duomenis, aktuarinius parametrus ir įsipareigojimo apskaičiavimą. Be to, tikriname įsipareigojimų pateikimą konsoliduotajame balanse ir konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamosiose pastabose.

XX. Šiame kontekste taip pat patikrinome neįvykdytą Jungtinės Karalystės įsipareigojimą, susijusį su Europos pareigūnų pensijų sistema ir bendrąja sveikatos draudimo sistema. Jis sudarė 9,4 milijardo eurų (2024 m. – 9,9 milijardo eurų). Patikrinome skaičiavimams naudotų duomenų tikslumą ir tai, kad Jungtinei Karalystei buvo priskirta tik atitinkama bendro įsipareigojimo dalis.

XXI. Darome išvadą, kad bendro įsipareigojimo, susijusio su pensijomis ir kitomis išmokomis darbuotojams, įvertis ir Jungtinei Karalystei tenkanti šio įsipareigojimo dalis konsoliduotosiose metinėse ataskaitose pateikti teisingai.

Įvertinome ataskaitose pateiktus reikšmingus metų pabaigos įverčius

XXII. 2025 m. pabaigoje įvertinta patirtų, bet dar nedeklaruotų naudos gavėjų tinkamų finansuoti išlaidų vertė buvo 187,5 milijardo eurų (2024 m. – 160,7 milijardo eurų). Šios sumos į apskaitą įrašytos kaip sukauptos sąnaudos[4].

XXIII. Visų programų įverčio padidėjimą daugiausia lemia tai, kad baigiasi ankstesnis programavimo laikotarpis ir kad 2021–2027 m. DFP lėšų įsisavinimas buvo lėtesnis, nei tikėtasi. Taigi pateiktų faktinių deklaracijų vertė buvo mažesnė, nei tikėtasi, ir metų pabaigoje reikėjo įvertinti didesnę dalį. Su EGADP susijusios sukauptos sumos, grindžiamos būsimų mokėjimų prognoze, sudarė 16,1 milijardo eurų (2024 m. – 7,9 milijardo eurų).

[4] Jos apima 76,8 milijardo eurų sukauptas sąnaudas balanso įsipareigojimų pusėje ir 110,7 milijardo eurų sukauptas sąnaudas balanso turto pusėje, kuriomis sumažinama išankstinio finansavimo vertė.

XXIV. Siekdami įvertinti šiuos metų pabaigos įverčius, patikrinome Komisijos nustatytą atskyrimo skaičiavimų sistemą, kad būtų užtikrintas jos teisingumas ir išsamumas generaliniuose direktoratuose, kuriuose buvo patirta daugiausia išlaidų. Atlikdami savo audito darbą, susijusį su sąskaitų faktūrų ir išankstinio finansavimo mokėjimų imtimi, tikrinome atitinkamus atskyrimo skaičiavimus, kad pašalintume riziką, jog gali būti neteisingai nurodytos sukauptos sumos.

XXV. Darome išvadą, kad bendros sukauptų sąnaudų ir kitų valstybėms narėms išmokėtų avansų sumos įvertis konsoliduotosiose metinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

Įvertinome Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikį ataskaitoms

XXVI. Kadangi ES teikia pagalbą Ukrainai paskolų ir dotacijų forma, įvertinome Komisijos skaičiavimus, susijusius su atitinkama ES finansine pozicija, taip pat jų pagrindą, siekdami užtikrinti, kad faktiniai ir galimi padariniai būtų tinkamai atspindėti ES ataskaitose. Įvertinome Komisijos skaičiavimus, siekdami užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į visą susijusią informaciją. Tai padarė ir nepriklausomas išorės ekspertas.

XXVII. Darome išvadą, kad Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikis konsoliduotosiose metinėse ataskaitose pateiktas teisingai.

Įvertinome NGEU poveikį ataskaitoms

XXVIII. Įgyvendindama priemonę „NextGenerationEU“ (NGEU), ES sutelkė daug išteklių, kad būtų sušvelnintas COVID-19 pandemijos socialinis ir ekonominis poveikis. Siekdama finansuoti NGEU, Europos Komisija didina skolą kapitalo rinkose. Svarbiausia NGEU lėšų dalis yra naudojama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonei (EGADP), pagal kurią iki 2025 m. pabaigos buvo išmokėta 237,5 milijardo eurų negrąžintinos paramos ir 155,9 milijardo eurų finansinių paskolų paramos. Ši veikla turi didelį poveikį finansinėms ataskaitoms.

XXIX. Atlikdami įprastas audito procedūras, auditavome ES turtą, įsipareigojimus, pajamas ir išlaidas, įskaitant tas, kurios susijusios su NGEU. Darome išvadą, kad konsoliduotosiose metinėse ataskaitose jie yra pateikti teisingai.

Įvertinome SUMMA įdiegimo poveikį

XXX. 2025 m. sausio 1 d. Komisija įdiegė SUMMA – savo naują centrinę biudžeto, iždo ir apskaitos informacinę sistemą, kuri pakeitė ABAC sistemą. Tai buvo esminis finansinės atskaitomybės aplinkos pokytis, turėjęs įtakos duomenų perdavimui iš vietos sistemų į centrinę apskaitos sistemą, sąskaitų faktūrų registravimui ir patvirtinimui, konsolidavimo procedūroms ir užbaigimui metų pabaigoje. Todėl 2025 m. konsoliduotosios metinės ataskaitos yra pirmasis ES ataskaitų rinkinys, parengtas naudojantis SUMMA pateikta finansine informacija.

XXXI. Atsižvelgdami į pokyčio mastą ir dėl to padidėjusią klaidų riziką rengiant konsoliduotąsias ataskaitas, SUMMA įdiegimą laikėme pagrindine audito tema. Atlikome papildomas audito procedūras, įskaitant išplėstą vidaus kontrolės priemonių testavimą ir papildomą esminį darbą srityse, kurias paveikė naujoji sistema. Taip pat įtraukėme IT audito ekspertus, kad jie išnagrinėtų duomenų perkėlimą iš ABAC į SUMMA, IT bendrąsias kontrolės priemones ir pasirinktas su finansine atskaitomybe susijusias taikomųjų programų kontrolės priemones.

XXXII. Atlikdami savo darbą nustatėme keletą problemų, susijusių su perėjimu ir naujai sukurta kontrolės aplinka. Tai, be kita ko, buvo funkciniai trūkumai, dėl kurių buvo taikomi laikini sprendimai arba rankiniai procesai, naudotojų prieigos valdymo ir IT pakeitimų valdymo trūkumai, sąskaitų faktūrų duomenų perdavimo iš vietos sistemos vėlavimai ir netikslumai, taip pat konkrečios problemos, darančios poveikį metų pabaigoje sukauptoms sąnaudoms ir konsolidavimui. Vadovybė ir Audito Rūmai nustatė problemų, dėl kurių prieš baigiant rengti ataskaitas reikėjo rankiniu būdu atlikti koregavimus ir suderinimo procedūras.

XXXIII. Atsižvelgėme į bendrą šių nustatytų faktų poveikį, taip pat į Komisijos atliktus taisomuosius veiksmus ir metų pabaigos procedūras. Nors nustatytos problemos parodė, kad dėl perėjimo prie SUMMA padidėjo klaidų rizika rengiant 2025 m. konsoliduotąsias metines ataskaitas, padarėme išvadą, kad atlikus pataisas jų bendras poveikis ataskaitoms nebuvo reikšmingas.

Kita

Informacija, įtraukta į skirsnį „Svarbiausi finansiniai metų aspektai“

XXXIV. Komisija yra atsakinga už „kitos informacijos“ teikimą. Ši sąvoka apima „svarbiausius finansinius metų aspektus“, bet ne konsoliduotąsias ataskaitas ar mūsų ataskaitą dėl jų. Mūsų nuomonė dėl konsoliduotųjų ataskaitų neapima šios kitos informacijos, ir mes neteikiame dėl jos jokios patikinimo išvados. Mūsų pareiga, susijusi su konsoliduotųjų ataskaitų auditu, yra perskaityti šią kitą informaciją ir įvertinti, ar ji nėra iš esmės nesuderinama su konsoliduotosiomis ataskaitomis ar mūsų audito metu įgytomis žiniomis ir ar

neatrodo kitaip reikšmingai iškraipyta. Jei darome išvadą, kad kita informacija yra reikšmingai iškraipyta, privalome apie tai atitinkamai pranešti. Šiuo klausimu neturime jokių pastabų.

Pajamų, gautų skolinantis lėšas NGEU finansuoti, pateikimas

XXXV. Pažymime, kad NGEU negrąžintinai finansinei paramai finansuoti pasiskolintos sumos biudžete ir konsoliduotosiose finansinėse ataskaitose pateikiamos skirtingai. Sumos, pasiskolintos negrąžintinai finansinei paramai valstybėms narėms pagal NGEU finansuoti, 2025 m. suteikiant 18 % ES pajamų, pagal EGADP reglamentą laikomos išorės asignuotosiomis pajamomis, kuriomis papildomas patvirtintas biudžetas. Taikant šią neįprastą biudžeto tvarką, NGEU įgyvendinimas oficialiai nedaro poveikio principui, pagal kurį metiniame ES biudžete nurodytos pajamos ir išlaidos turėtų būti subalansuotos. Finansinių rezultatų ataskaitoje šios sumos neįtrauktos kaip pajamos, tačiau į ją įtrauktos išlaidos, susijusios su NGEU negrąžintina finansine parama, todėl daromas neigiamas poveikis metų ekonominiam rezultatui. Neigiami ekonominiai rezultatai didina grynojo turto deficitą, kaip matyti iš ES balanso, todėl jie turi būti finansuojami iš būsimų biudžetų.

Viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio įvertinimo metodikos pakeitimas

XXXVI. Nuo einamųjų metų pakeitėme klaidų, susijusių su viešaisiais pirkimais, poveikio kiekybinio įvertinimo metodiką. Atnaujintas metodas suderintas su metodika, kurią Komisija taiko pagal pasidalijamojo valdymo išlaidų programas. Įvertintą šio pakeitimo poveikį pateikiame savo metinės ataskaitos 1 skyriuje.

Vadovybės atsakomybė

XXXVII. Pagal SESV 310–325 straipsnius ir Finansinį reglamentą, Komisija yra atsakinga už ES konsoliduotųjų ataskaitų parengimą ir pateikimą, laikantis tarptautiniu mastu pripažintų viešojo sektoriaus apskaitos standartų, ir už jose atspindimų operacijų teisėtumą bei tvarkingumą. Ši atsakomybė apima vidaus kontrolės priemonių parengimą, įgyvendinimą ir palaikymą, siekiant parengti ir pateikti finansines ataskaitas, kuriose nėra reikšmingų dėl *sukčiavimo* ar klaidų atsiradusių iškraipymų. Vadovybė privalo užtikrinti, kad finansinėse ataskaitose atspindima veikla, finansinės operacijos ir informacija atitiktų jas reglamentuojančius teisės aktus (įstatymus, reglamentus, principus, taisykles ir standartus). Galutinė atsakomybė už ES ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumą ir tvarkingumą tenka Komisijai (SESV 317 straipsnis).

XXXVIII. Rengiant ES konsoliduotąsias ataskaitas, vadovybei tenka atsakomybė įvertinti, ar ES geba užtikrinti veiklos tęstinumą, atskleisti svarbius su tęstinumu susijusius dalykus ir taikyti veiklos tęstinumo prielaidą apskaitai, nebent ji ketina likviduoti subjektą ar nutraukti operacijas arba yra priversta tą padaryti, neturėdama kitos realios išeities.

XXXIX. Komisija atsakinga už ES finansinės atskaitomybės proceso priežiūrą.

XL. Pagal Finansinį reglamentą (XIII antraštinę dalį), Komisijos apskaitos pareigūnas audito tikslais turi pristatyti ES konsoliduotąsias ataskaitas, pirma kaip preliminariąsias ataskaitas iki kitų metų kovo 31 d. ir kaip galutines ataskaitas – iki liepos 31 d. Jau preliminariosiose ataskaitose turėtų būti pateiktas tikras ir teisingas ES finansinės būklės vaizdas. Todėl labai svarbu, kad visi preliminariųjų ataskaitų straipsniai būtų pristatyti kaip galutiniai skaičiavimai, leidžiantys mums atlikti savo užduotį pagal Finansinį reglamentą (XIII antraštinę dalį) per nustatytą laikotarpį. Bet kokie pakeitimai tarp preliminariųjų ir galutinių ataskaitų paprastai turėtų būti tik mūsų pastabų rezultatas.

Auditoriaus atsakomybė už konsoliduotųjų ataskaitų ir jose atspindimų operacijų auditą

XLI. Mūsų tikslai yra gauti pakankamą patikinimą dėl to, ar ES konsoliduotosiose ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o jose atspindimos operacijos yra teisėtos ir tvarkingos, ir, remiantis mūsų auditu, pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai patikinimo pareiškimą dėl ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų teisėtumo bei tvarkingumo. Pakankamas patikinimas užtikrina aukštą patikinimo lygį, tačiau jis nėra garantija, kad audito metu būtinai buvo nustatyti visi reikšmingi iškraipymai ar galimi neatitikties atvejai. Tokius atvejus gali nulemti sukčiavimas ar klaidos ir jie laikomi reikšmingais, jei, imant atskirai ar subendrinus, galima pagrįstai tikėtis, jog jie darys įtaką bet kokiems ekonominiams sprendimams, priimamiems remiantis šiomis konsoliduotosiomis ataskaitomis.

XLII. Pajamų srityje mūsų bendrųjų nacionalinių pajamų, pridėtinės vertės mokesčiu ir neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių tikrinimas pradedamas nuo suvestinių duomenų ir duomenų, pagal kuriuos šios pajamos yra apskaičiuojamos, taip pat įvertinamos Komisijos sistemos, skirtos šiems duomenims tvarkyti iki tol, kol yra gaunami ir į konsoliduotąsias ataskaitas įtraukiami valstybių narių įnašai. Tradicinių nuosavų išteklių srityje tikriname muitinių sąskaitas ir analizuojame muito mokesčių srautą iki tol, kol sumas gauna Komisija ir jos įtraukiamos į ataskaitas. Kyla rizika, kad importuotojai nacionalinėms muitinėms gali nedeklaruoti muitų arba deklaruoti juos neteisingai. Todėl faktiškai surinkti importo muitai gali būti mažesni už sumą, kuri teoriškai turėtų būti surinkta. Šis skirtumas vadinamas muitų nepriemoka. Šios išvengtos sumos nėra įtrauktos į valstybių narių tradicinių nuosavų išteklių apskaitos sistemas ir į mūsų audito nuomonės dėl pajamų apimtį nepatenka.

XLIII. Išlaidų srityje tikriname mokėjimų operacijas, kai išlaidos buvo patirtos, užregistruotos ir patvirtintos. Šis tikrinimas apima visų kategorijų mokėjimus tuo metu, kai jie atliekami, išskyrus išankstinius mokėjimus. Išankstinius mokėjimus tikriname lėšų gavėjui pateikus jų tinkamo panaudojimo įrodymą ir institucijai ar įstaigai sutikus su tuo įrodymu ir patvirtinus išankstinį mokėjimą, o tai gali užsitęsti iki kitų metų.

XLIV. Priešingai nei kitų biudžeto išlaidų atveju, EGADP išlaidų atveju mokėjimo sąlyga yra patenkinamas iš anksto nustatytų tarpinių arba siektinų reikšmių pasiekimas. Papildomai reikalaujama, kad siektinos arba tarpinės reikšmės, kurios anksčiau buvo patenkinamai pasiektos, neturėtų būti atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. Reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos apima tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymąsi, reikšmingos žalos nedarymo principą ir užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Todėl mūsų audito metu daugiausia dėmesio skiriama tam, ar šios mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygos buvo įvykdytos. Kadangi galutinių gavėjų patirtų išlaidų atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra EGADP mokėjimų sąlyga, mūsų audito nuomonė neapima galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumo. EGADP reglamente nenustatyta papildomų kriterijų, kaip aiškinti žodį „patenkinamai“, todėl Komisijai paliekama didelė diskrecija vertinant, ar tarpinės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos patenkinamai. Norint įvertinti kokybinius pasiekimus, reikia priimti keletą sprendimų, todėl galimi skirtingi aiškinimai. Tokia rizika kyla ypač tada, kai tarpinės arba siektinos reikšmės yra neaiškiai apibrėžtos.

XLV. Viso audito metu remiamės profesine nuovoka ir laikomės profesinio skepticizmo principo. Mes taip pat:

a) nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių reikšmingų iškraipymų konsoliduotosiose ataskaitose ar susijusių operacijų reikšmingos neatitikties ES teisės aktams riziką. Atsižvelgdami į šias rizikas, parengiame, atliekame audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Aptikti dėl sukčiavimo atsiradusius reikšmingus iškraipymus arba neatitiktį yra sudėtingiau nei tada, kai jų atsiranda dėl klaidų, kadangi sukčiavimas gali apimti sąmokslą, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingų duomenų pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl yra didesnė rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti;

b) susipažįstame su auditui svarbia vidaus kontrole tam, kad galėtume parengti tinkamas audito procedūras, bet ne tam, kad pareikštume nuomonę dėl vidaus kontrolės veiksmingumo;

c) įvertiname vadovybės taikomos apskaitos politikos tinkamumą ir vadovybės atliktų apskaitinių įvertinimų ir susijusios atskleistos informacijos pagrįstumą;

d) darome išvadą dėl vadovybės apskaitos veiklos tęstinumo principo tinkamumo ir, remdamiesi gautais audito įrodymais, nustatome, ar egzistuoja reikšmingas su įvykiais arba sąlygomis susijęs netikrumas, dėl kurio gali kilti reikšmingų abejonių dėl subjekto gebėjimo toliau užtikrinti veiklos tęstinumą. Jei darome išvadą, kad toks reikšmingas netikrumas egzistuoja, privalome atkreipti dėmesį savo ataskaitoje į susijusią konsoliduotosiose ataskaitose atskleidžiamą informaciją arba, jei ši atskleidžiama informacija yra netinkama, modifikuoti savo nuomonę. Mūsų išvados pagrįstos audito įrodymais, gautais iki mūsų ataskaitos pateikimo dienos. Tačiau dėl būsimų įvykių arba sąlygų subjektas gali daugiau neužtikrinti veiklos tęstinumo;

e) įvertiname bendrą konsoliduotųjų ataskaitų pateikimą, struktūrą ir turinį, įskaitant visą atskleidžiamą informaciją, ir tai, ar konsoliduotosiose ataskaitose operacijos ir įvykiai pateikti teisingai;

f) gauname pakankamų ir tinkamų audito įrodymų, susijusių su finansine informacija apie subjektus, patenkančius į ES konsolidavimo apimtį, kad galėtume pateikti nuomonę dėl konsoliduotųjų ataskaitų ir jose atspindimų operacijų. Atsakome už vadovavimą auditui, audito priežiūrą ir jo atlikimą ir esame tik patys atsakingi už savo audito nuomonę.

XLVI. Su Komisija ir kitais audituojamais subjektais aptariame, be kita ko, planuojamą audito apimtį ir tvarkaraštį bei reikšmingas audito pastabas, įskaitant bet kokius nustatytus reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus.

XLVII. Iš tų dalykų, kurie buvo aptarti su Komisija ir kitais audituojamais subjektais, nustatome tuos dalykus, kurie buvo svarbiausi einamojo laikotarpio konsoliduotųjų ataskaitų auditui ir todėl yra pagrindiniai audito dalykai; apibūdiname šiuos dalykus savo ataskaitoje, nebent remiantis įstatymu ar kitu teisės aktu jų negalima viešai atskleisti arba ypač retomis aplinkybėmis nustatome, kad dalykas neturėtų būti pateiktas mūsų ataskaitose, kadangi pagrįstai galima tikėtis, jog neigiamos tokio veiksmo pasekmės nusvers viešojo intereso naudą.

2026 m. liepos 9 d.

Pirmininkas
Tony Murphy

Europos Audito Rūmai

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

Įvadas

1.1. Šiame metinės ataskaitos skyriuje:

a) pateikiamas mūsų *patikinimo pareiškimo* pagrindas ir apžvelgiamos mūsų pastabos ir išvados dėl ES konsoliduotųjų metinių ataskaitų (toliau – ataskaitos) patikimumo ir jose atspindimų *operacijų* tvarkingumo pajamų ir *daugiametės finansinės programos* (DFP) išlaidų srityje;

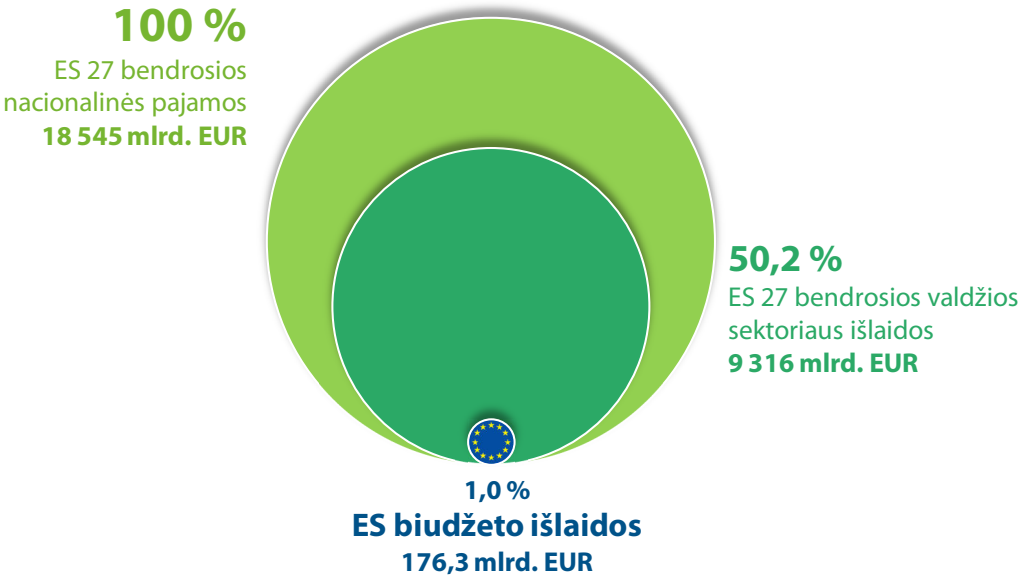
b) pateikiama informacijos apie mūsų pranešimus dėl įtariamo sukčiavimo atvejų Europos prokuratūrai ir ES kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF), taip pat apie mūsų auditus dėl ES kovos su *sukčiavimu* veiksmų;

c) apibendrinamas mūsų audito metodas (žr. ***1.1 priedą***).

1.2. 2025 m. valstybių narių visos bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos (9 316 milijardų eurų) sudarė 50,2 % jų *bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP)* (18 545 milijardus eurų). ES biudžeto išlaidos sudarė 176,3 milijardo eurų, t. y. 1,9 % ES valstybių narių visų bendrųjų valdžios sektoriaus išlaidų ir 1,0 % jų BNP (žr. ***1.1 diagramą***). Atsižvelgiant į papildomus mokėjimus iš *asignuotųjų pajamų Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės* (EGADP) dotacijoms, sudarančioms 40,1 milijardo eurų (žr. ***2.20*** dalį), 2025 m. mokėjimai iš viso sudarė 216,4 milijardo eurų[5].

[5] 2025 m. ES konsoliduotosios metinės ataskaitos, biudžeto vykdymo ataskaitos ir aiškinamosios pastabos, DFP 6.3 skirsnis „*Mokėjimų asignavimų* vykdymas“.

1.1 diagrama. 2025 m. ES biudžeto išlaidos ir ES 27 valdžios sektoriaus išlaidos, proporcingos BNP

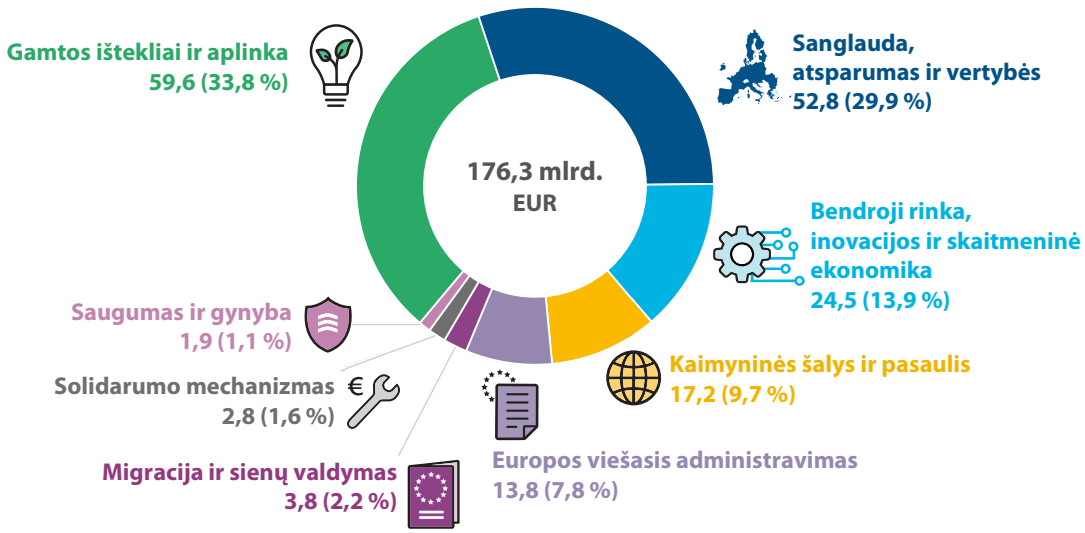

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Komisijos konsoliduotųjų metinių ataskaitų duomenimis dėl ES 27 BNP. A priedas „Pajamos“; ES 27 bendrosios valdžios sektoriaus išlaidomis, nurodytomis Eurostato duomenų bazės puslapyje *Government revenue, expenditure and main aggregates* (duomenys gauti 2026 m. balandžio 27 d.); ES biudžeto išlaidų duomenimis, teikiamais Europos Komisijos parengtose 2025 m. Europos Sąjungos konsoliduotosiose metinėse ataskaitose.

1.3. Kaip parodyta ***1.2 diagramoje***, didžiausia ES biudžeto dalis skirta išlaidų kategorijoms „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, po jų – išlaidų kategorijai „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“.

1.2 diagrama. 2025 m. ES biudžeto išlaidos* pagal DFP išlaidų kategorijas

(milijardais eurų)

DFP 1 (5 skyrius)	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika
DFP 2 (6 skyrius)	Sanglauda, atsparumas ir vertybės
DFP 3 (7 skyrius)	Gamtos ištekliai ir aplinka
DFP 4 (8 skyrius)	Migracija ir sienų valdymas
DFP 5 (8 skyrius)	Saugumas ir gynyba
DFP 6 (9 skyrius)	Kaimyninės šalys ir pasaulis
DFP 7(10 skyrius)	Europos viešasis administravimas
Solidarumo mechanizmas	(į DFP neįtrauktas)

* ES biudžeto išlaidos neapima EGADP dotacijų.

Šaltinis: Audito Rūmai.

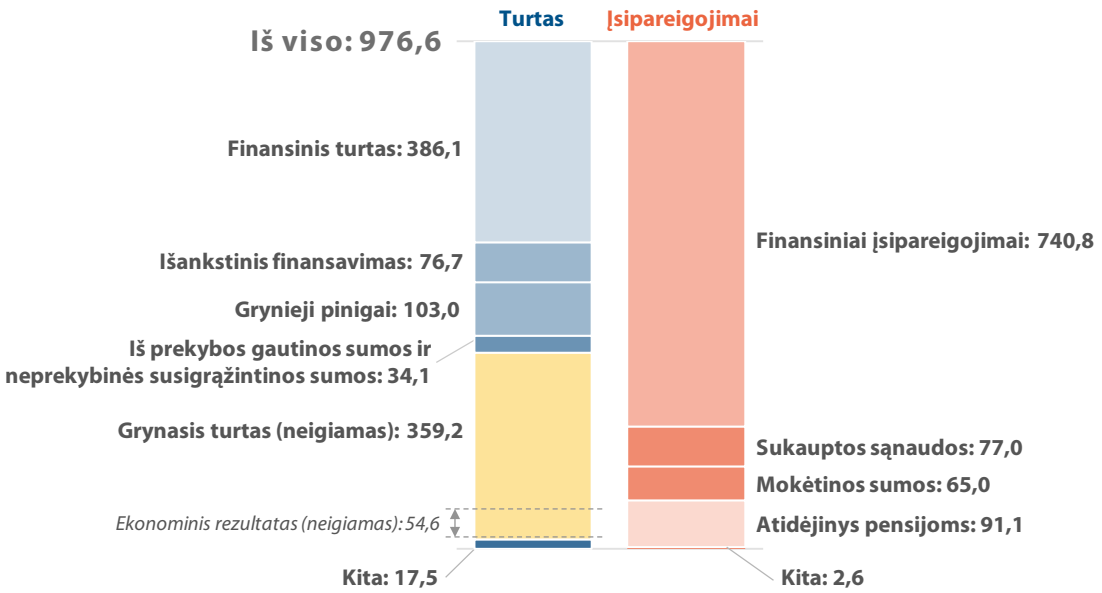
Ataskaitų patikimumas

1.4. Mūsų nustatyti faktai susiję su 2025 finansinių metų ES *konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis*[6] (toliau – ataskaitos). Jas gavome kartu su apskaitos pareigūno vadovybės pareiškimu 2026 m. birželio 30 d. – iki *Finansiniame reglamente* nustatyto jų pateikimo termino. Prie ataskaitų pridedamas skirsnis „Svarbiausi finansiniai metų aspektai“[7], dėl kurio savo audito nuomonės neteikiame. Tačiau laikydamiesi audito standartų įvertinome jo suderinamumą su ataskaitose pateikta informacija.

1.5. Komisijos paskelbtose ataskaitose matyti, kad 2025 m. gruodžio 31 d. visi įsipareigojimai sudarė 976,6 milijardo eurų, palyginti su visu 617,4 milijardo eurų turtu. 359,2 milijardo eurų skirtumas sudarė neigiamą grynąjį turtą, kurį sudaro rezervai, ir išlaidų, kurias ES jau patyrė iki 2025 m. gruodžio 31 d. ir kurios turi būti finansuojamos iš būsimų biudžetų, dalis. ***1.3 diagramoje*** pateiktas išsamus turto ir įsipareigojimų pasiskirstymas. Neigiamas *ekonominis rezultatas* 2025 m. buvo 54,6 milijardo eurų.

1.3 diagrama. ES turtas ir įsipareigojimai 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis

(milijardais eurų)

Šaltinis: Audito Rūmai.

---

[6] Reglamentas (ES, Euratomas) 2024/2509, 247 straipsnis.

[7] *Recommended Practice Guideline 2 (RPG 2) – Financial Statement Discussion and Analysis of the International Public Sector Accounting Standards Board (IPSASB).*

Ekonominis metų rezultatas yra neigiamas, o biudžeto rezultatas teigiamas

1.6. Pagal NGEU pasiskolintos sumos skiriamos NGEU dotacijoms ir ES programų papildomam finansavimui kaip *išorės asignuotosios pajamos*, kurios papildo patvirtintus ES biudžeto asignavimus[8]. Taikant šią neįprastą biudžeto tvarką, NGEU įgyvendinimas oficialiai nedaro poveikio principui, pagal kurį metiniame ES biudžete nurodytos pajamos ir išlaidos turėtų būti subalansuotos, (subalansuotumo principui)[9]. Tačiau ES metinėse ataskaitose, remiantis tarptautiniu mastu pripažintais apskaitos standartais, į finansinės veiklos rezultatų ataskaitą kaip pajamos neįtraukta pagal NGEU pasiskolinta suma, o į ją įtrauktos susijusios dotacijų išlaidos, todėl daromas neigiamas poveikis metų ekonominiam rezultatui. Dėl šios skirtingos skolinimosi tvarkos biudžete ir metinėse ataskaitose atsiranda didelis skirtumas tarp biudžeto ir ekonominio rezultato.

1.7. Pagrindinis 2025 m. neigiamo ekonominio rezultato veiksnys yra išlaidos, susijusios su NGEU negrąžintina parama, finansuojama skolinantis, (46,8 milijardo eurų 2025 m.). Nuo 2022 m. rezultatui įtakos taip pat turėjo paskolų Ukrainai vertės sumažėjimo atskaitymų (tikėtinų kredito nuostolių), kurie įrašomi į finansinės veiklos rezultatų ataskaitą, pripažinimas (2025 m. grynasis padidėjimas 7,3 milijardo eurų).

1.8. ***1.4 diagramoje*** parodytas 2018–2025 m. laikotarpio kiekvienų metų ES biudžeto ir ekonominis rezultatas.

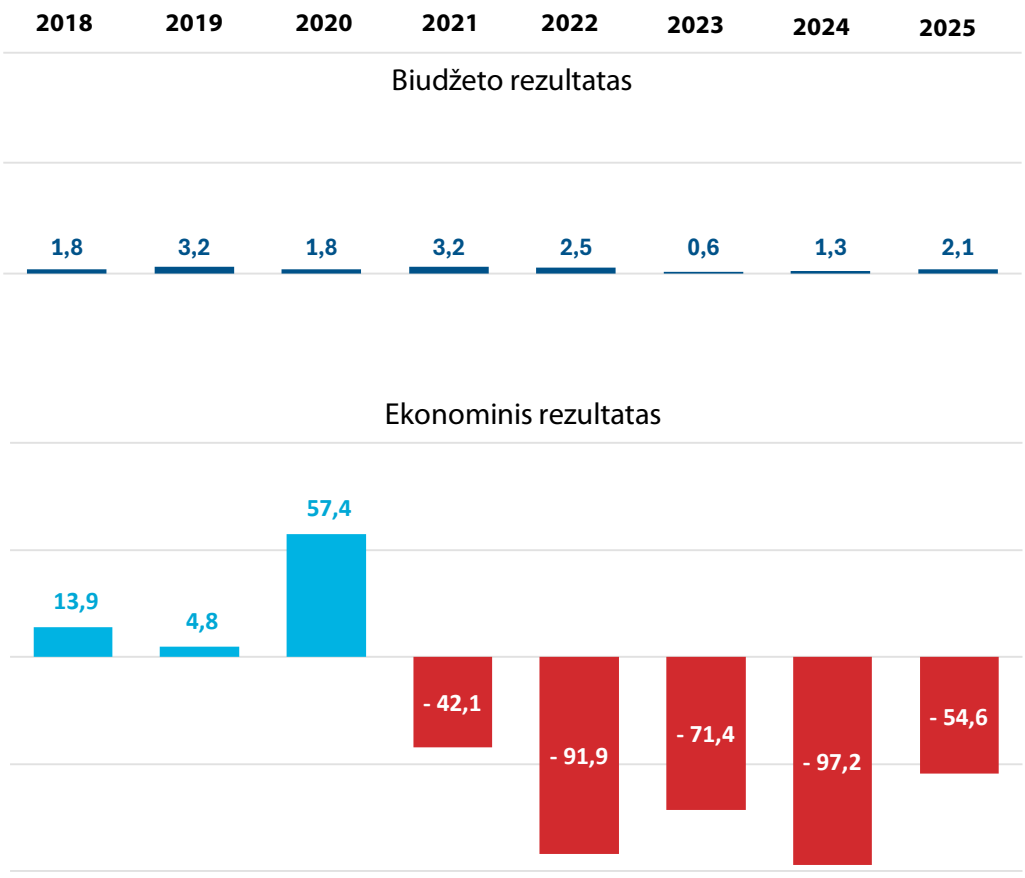
---

[8] Finansinio reglamento 22 straipsnis.

[9] Tarybos teisės tarnybos nuomonė dokumente 9062/20, 34 konstatuojamoji dalis.

1.4 diagrama. 2018–2025 m. laikotarpio kiekvienų metų biudžeto ir ekonominis rezultatas

(milijardais eurų)

Pastaba: į 2020 m. sumą įtraukta 47,5 milijardo eurų pajamų suma, susijusi su Susitarimu dėl Jungtinės Karalystės išstojimo.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2018–2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

Pastabos dėl 2025 m. konsoliduotųjų metinių ataskaitų

1.9. Audito metu nustatėme, kad ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų. Atkreipiame ataskaitų vartotojų dėmesį į aspektą, kurį Komisija nurodė 1.4.3 pastaboje.

1.10. 2025 m. sausio 1 d. Komisija įdiegė naują centrinę biudžeto, iždo ir apskaitos informacinę sistemą SUMMA, kuri pakeitė ABAC sistemą. Perėjus prie šios naujos programinės įrangos buvo iš esmės pakeisti įvairūs veiklos procesai, įskaitant duomenų perdavimą iš vietos sistemų į centrinę apskaitos sistemą, sąskaitų faktūrų registravimą ir patvirtinimą bei procedūrų užbaigimą metų pabaigoje. 2025 m. konsoliduotosios ataskaitos buvo pirmasis ataskaitų rinkinys, parengtas naudojant SUMMA. Atsižvelgdami į dėl šio pokyčio padidėjusią riziką konsoliduotųjų ataskaitų patikimumui, atlikome papildomas audito procedūras, įskaitant didesnius imčių dydžius ir išplėstus vidaus kontrolės priemonių testus. Taip pat įtraukėme IT srities ekspertus, kad jie išnagrinėtų bendrąsias IT kontrolės priemones ir atrinktas taikomųjų programų kontrolės priemones.

1.11. Remdamiesi savo testais, išankstinio finansavimo operacijų imtyje nustatėme gerokai daugiau klaidų nei ankstesniais metais. Vertiname, kad klaidų lygis, darantis poveikį išankstiniam finansavimui ir sąskaitoms faktūroms, yra mažesnis už 2 % reikšmingumo ribą.

1.12. Mūsų darbas, susijęs su šiomis išankstinio finansavimo operacijomis, atskleidė sistemos struktūros problemą, kuri nebuvo nustatyta taikant vidaus kontrolės sistemą. Komisija apskaičiavo metų pabaigoje sukauptas sąnaudas, naudodama metų pabaigoje įsipareigotą sumą, o ne visą teisinį įsipareigojimą. Ši klaida atsirado dėl perėjimo iš ABAC į SUMMA, per kurį daugiamečių programų atveju buvo pervestos tik įsipareigotos skirti sumos, nepateikiant informacijos apie bendras teisinių įsipareigojimų vertes. Be to, naujų tiesiogiai SUMMA sukurtų sutarčių atveju naudotojai neregistravo duomenų apie teisinių įsipareigojimų sumas. Todėl sukauptos sąnaudos pagal šias sutartis preliminariosiose ataskaitose buvo sumažintos maždaug 3,7 milijardo eurų. Ši problema visų pirma buvo susijusi su Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP) sutartimis, kurias valdė Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji įstaiga (CINEA) ir, kiek mažesniu mastu, Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas (ECHO GD). Komisija šią klaidą ištaisė galutinėse ataskaitose.

1.13. Siekdama spręsti vėlavimo perduoti sąskaitas faktūras iš sistemos „eGrants“ į SUMMA problemą, Komisija įgyvendino techninį sprendimą, pagal kurį susijusios sąskaitos faktūros buvo perkeltos į SUMMA vietoje jų faktinės vertės nurodant 1 eurą. Apskaičiuota bendra susijusių sąskaitų faktūrų vertė yra apie 2,6 milijardo eurų. Nors metų pabaigos apskaitos įrašais iš esmės ištaisytas poveikis ataskaitoms, šis sprendimas yra vidaus kontrolės trūkumas, dėl kurio SUMMA sąskaitų faktūrų duomenys tampa mažiau patikimi ir integruoti.

1.14. Kalbant apie konsolidavimo procesą, nustatėme finansinės ataskaitos straipsnį, kuriame suma pateikta kaip trečiosios šalies likutis, nors jis buvo susijęs su įmonių tarpusavio pozicija dėl neteisingo SUMMA grupės ataskaitų teikimo priemonės nustatymo. Todėl ši suma nebuvo pašalinta kaip įmonių tarpusavio likutis. Šios problemos piniginis poveikis nebuvo didelis (5 milijonai eurų) ir Komisija šią klaidą ištaisė.

1.15. 2025 m. Komisijos apskaitos pareigūnas neatliko išsamios Komisijos vietinių apskaitos sistemų (administracinių procesų ir pagalbinių IT sistemų) patvirtinimo procedūros. Ši procedūra padeda sumažinti riziką perkėlimo iš vienos sistemos į kitą metu ir suteikia patikinimą dėl vietinių sistemų veikimo. Vietoj to 2025 m. buvo atlikta tikslinė trijų sistemų peržiūra. Išsamus vietinių sistemų vertinimas gerokai padidintų patikinimo dėl apskaitos duomenų išsamumo ir patikimumo lygį ir sustiprintų susijusią kontrolės sistemą.

1.16. Įdiegus SUMMA sistemą padaugėjo apskaitos klaidų. Mūsų nustatyti faktai rodo, kad šio perėjimo iš vienos sistemos į kitą metu susiduriama su plačiai paplitusiomis problemomis. Vis dėlto, atsižvelgiant į bendrą nustatytų faktų, apie kuriuos pranešta ir kurie įvertinti atsižvelgiant į reikšmingumą, ir Komisijos atliktų pataisymų poveikį, bendras poveikis konsoliduotosioms ataskaitoms yra nereikšmingas.

Pastabos dėl mūsų atlikto SUMMA IT audito

1.17. Siekdami pašalinti riziką, susijusią su IT sistemos pakeitimu ir naujai sukurta kontrolės aplinka, taip pat atlikome šias IT audito procedūras:

- duomenų perkėlimo iš ABAC į SUMMA IT tikrinimą, apimantį duomenų perkėlimo projekto organizavimą ir duomenų perkėlimo procesus;
- bendrųjų IT kontrolės priemonių tikrinimą, siekiant užtikrinti, kad SUMMA kontrolės aplinka buvo sukurta taip, kad būtų galima parengti tikslias ir išsamias finansines ataskaitas;
- atrinktų SUMMA taikomųjų programų kontrolės priemonių, kurias nustatėme atlikdami rizikos vertinimą, tikrinimą.

1.18. Siekdama užtikrinti, kad SUMMA būtų galima naudoti nuo 2025 m. pradžios, Komisija daugiausia dėmesio skyrė pagrindinei sistemos funkcijai. Taigi, kaip praktinę priemonę, ji nusprendė pradėti naudoti SUMMA su tam tikromis funkcinėmis spragomis ir atidėjo kelias funkcijas, kurios buvo suplanuotos iš pradžių. Tai riboja SUMMA gebėjimą visapusiškai padėti rengti finansines atskaitas, kaip buvo numatyta. Siekdama spręsti šią problemą, Komisija priėmė planą, kaip iki 2030 m. pašalinti funkcines SUMMA spragas. Kol spragos nebus pašalintos, bus pasikliaujama laikinais sprendimais arba rankiniu būdu atliekamais procesais, todėl didės klaidų rizika.

1.19. Mūsų IT audito darbo rezultatai rodo, kad nors SUMMA sistemoje buvo taikoma kontrolės praktika, dėl tam tikrų reikšmingų vidaus kontrolės trūkumų gali padidėti rizika, kad bus padarytas neigiamas poveikis finansinių operacijų patikimumui ir sistemos veikimui. Šie trūkumai daugiausia susiję su naudotojų prieigos valdymu ir IT pakeitimų valdymu. Taip pat nustatėme incidentų sprendimo ir veiklos tęstinumo valdymo trūkumų, dėl kurių galėtų padidėti veiklos sutrikdymo rizika.

Operacijų tvarkingumas

1.20. Tikrinome ES pajamas ir išlaidas siekdami įvertinti, ar jos ištekliai buvo surinkti ir panaudoti pagal taikytinus įstatymus ir kitus teisės aktus[10]. Toliau apibendriname savo audito rezultatus, kurie išsamiai pateikti ***4 skyriuje*** dėl pajamų ir ***5–10 skyriuose*** dėl išlaidų. Toliau pateikiama apžvalga neapima mūsų audito darbo, susijusio su EGADP išlaidomis, rezultatų, apie kuriuos pranešėme ***11 skyriuje***.

Mūsų nuomonė apima biudžeto pajamų ir išlaidų operacijas

1.21. Pajamų srityje gavome pagrįstą patikinimą savo audito nuomonei vertindami atrinktas pagrindines sistemas, kurias papildė operacijų testavimas. 65 tikrintų operacijų imtis buvo sudaryta taip, kad atspindėtų visus ES biudžeto pajamų šaltinius. 2025 m. mūsų *audito populiacija*, susijusi su pajamomis, sudarė 224,4 milijardo eurų (žr. ***4.1 diagramą***).

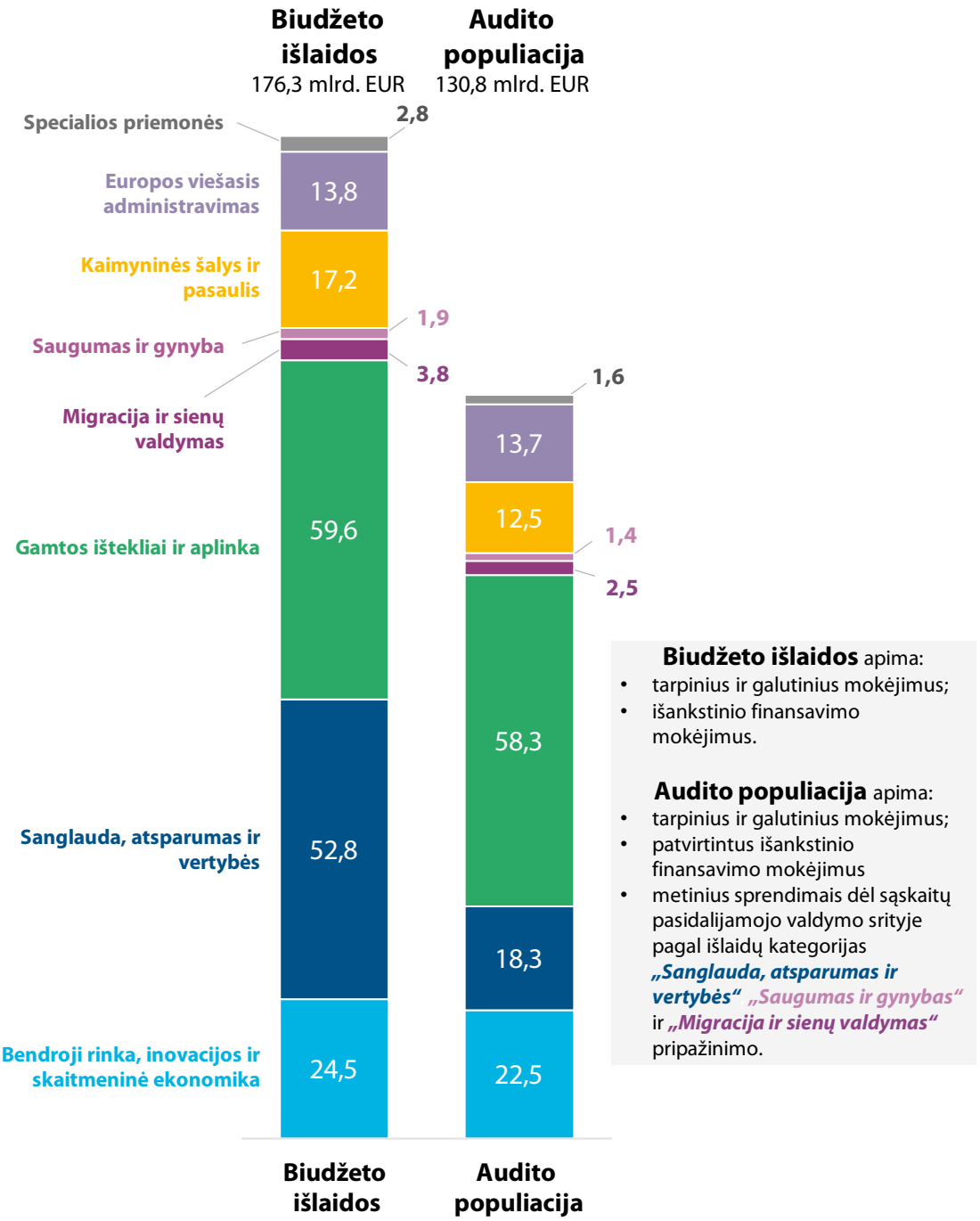
1.22. Išlaidų srityje iš savo audito populiacijos atrinkome reprezentatyviąją 750 operacijų imtį, apimančią patvirtintus išankstinio finansavimo mokėjimus, taip pat tarpinius ir galutinius mokėjimus, kuriuos patvirtino Komisija (arba kita ES lėšas valdanti institucija ar įstaiga) ir kurie iš ES biudžeto išmokėti *galutiniams gavėjams*. Mūsų atliktas operacijų testavimas prisidėjo prie patikinimo pareiškimo ir netvarkingų operacijų dalies įverčio visoje audito populiacijoje, išlaidų dalyse, kurios, mūsų nuomone, yra paveiktos reikšmingo klaidų lygio, (žr. ***1.28*** dalį) ir kiekvienoje DFP išlaidų kategorijoje, dėl kurios teikiame specialųjį vertinimą, (1, 2, 3, 6 ir 7 išlaidų kategorijos). Šioje ataskaitoje nagrinėtos operacijos ir pateikti pavyzdžiai nesudaro pagrindo išvadoms dėl konkrečių valstybių narių, atitinkamų naudą gaunančių valstybių ar regionų, žr. ***1.1 priedo (23)*** dalį.

[10] Įskaitant 2014–2020 m. ir ankstesnių DFP operacijas.

1.23. 2025 m. mūsų audito populiacija, susijusi su išlaidomis, iš viso sudarė 130,8 milijardo eurų, įskaitant esamų 2021–2027 m. DFP programų papildomą finansavimą NGEU lėšomis, kurios turi būti išleistos laikantis konkretiems sektoriams taikomų taisyklių. Į šią sumą pagal Susitarime dėl išstojimo nustatytas sąlygas[11] patenka mokėjimai Jungtinei Karalystei. ***1.5 diagramoje*** parodytos ES biudžeto išlaidos ir su išlaidomis susijusi mūsų audito populiacija – jos suskirstytos pagal DFP išlaidų kategorijas (biudžeto sritis) ir mokėjimo rūšį: *tarpinius* ir galutinius mokėjimus, *patvirtintus išankstinio finansavimo mokėjimus* ir metiniais sprendimais dėl sąskaitų pripažinimo pagrįstus mokėjimus (žr. ***1.1 priedo (20)*** ir ***(21)*** dalis).

[11] Susitarimo dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos 136 ir 138 straipsniai.

1.5 diagrama. Mūsų audito populiacijos (130,8 milijardo eurų) ir ES biudžeto išlaidų (176,3 milijardo eurų) palyginimas pagal DFP išlaidų kategorijas 2025 m.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Reikšmingų klaidų pajamose nėra, tačiau didelė išlaidų dalis yra paveikta reikšmingų klaidų

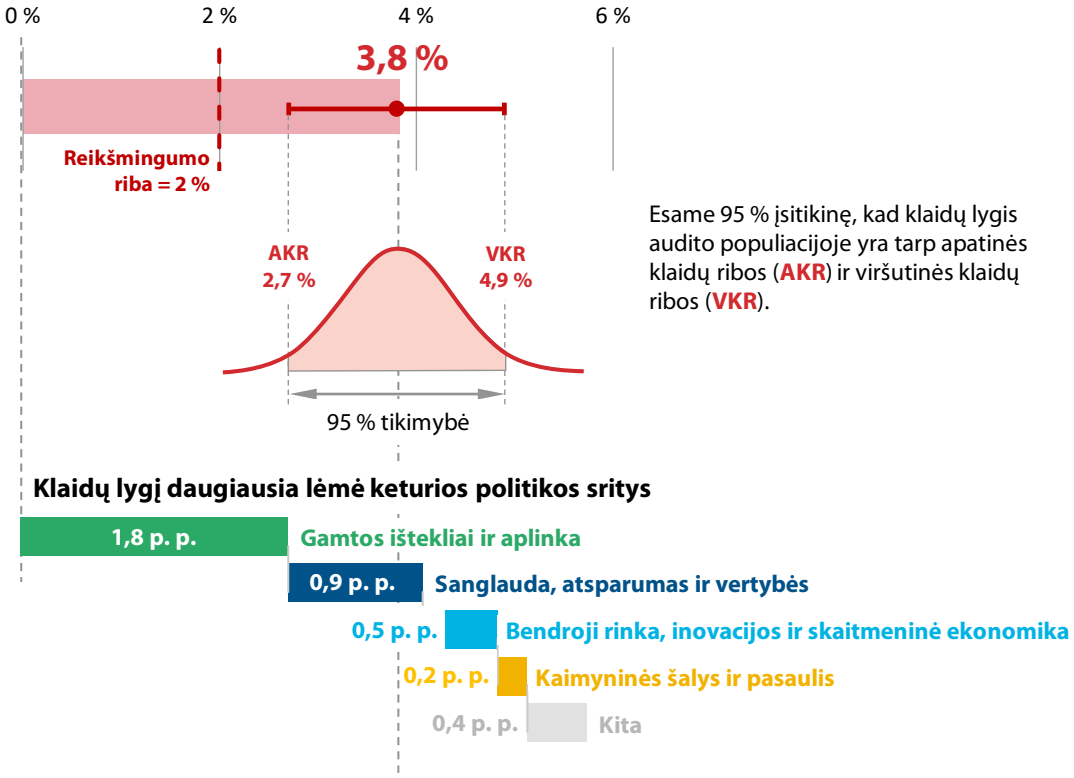
1.24. Kalbant apie ES pajamų ir išlaidų tvarkingumą, pagrindiniai mūsų nustatyti faktai yra šie:

a) **pajamos:** remiantis mūsų audito įrodymais, klaidų lygis pajamų srityje nebuvo reikšmingas. Mūsų tikrintos pajamų valdymo sistemos apskritai buvo veiksmingos. Tačiau kai kurie kontrolės sistemų, skirtų BNP išlygoms ir *tradicinių nuosavų išteklių (TNI)* neišspręstiems klausimams valdyti, elementai buvo iš dalies veiksmingi. Be to, informacijos apie *BNP išlygas* ir duomenų apie plastiko kiekiu pagrįstus nuosavus išteklius teikimas, taip pat kai kurie pagrindinių TNI valdymo ir kontrolės sistemų, kurias įvertinome trijose valstybėse narėse, elementai buvo iš dalies veiksmingi (žr. ***4 skyrių***);

b) **išlaidos**: iš mūsų audito įrodymų matyti, kad bendras klaidų lygis[12] buvo reikšmingas ir sudarė 3,8 %. Esame 95 % įsitikinę, kad *įvertintas klaidų lygis* audito populiacijoje yra tarp 2,7 % (apatinės klaidų lygio ribos) ir 4,9 % (viršutinės klaidų lygio ribos). Klaidų lygį daugiausia lemia kategorijos „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, kaip parodyta ***1.6 diagramoje***.

[12] „Klaidos“ apibrėžtis pateikta ***1.1 priedo (26)*** ir ***(27)*** dalyse.

1.6 diagrama. 2025 m. įvertintas klaidų lygis išlaidose ir jį daugiausia lėmusios politikos sritys

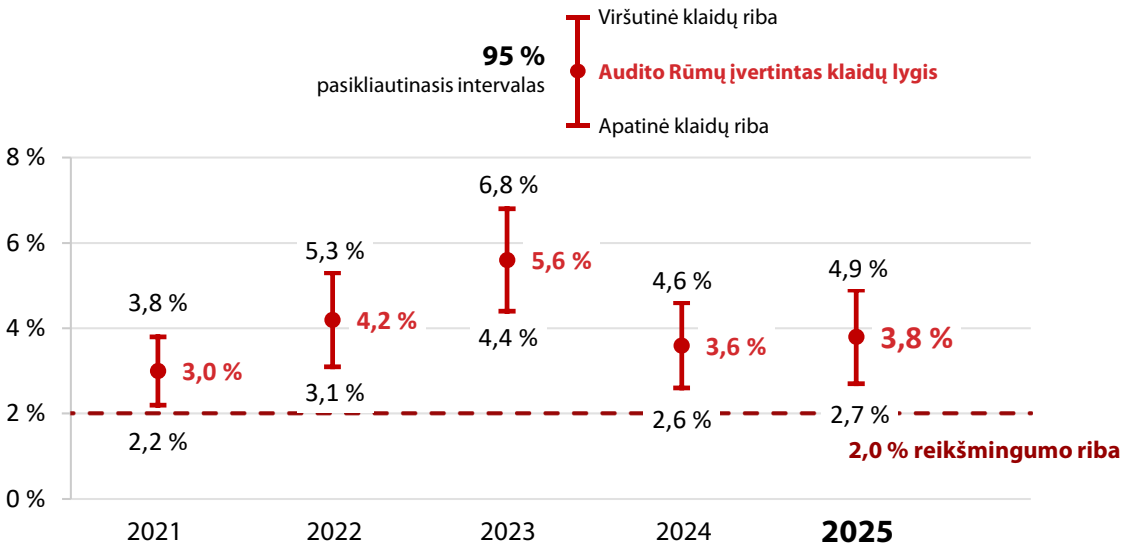
p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.25. Nuo 2021 m. mūsų 95 % *pasikliautinojo intervalo*[13] apatinė riba įvertintam klaidų lygiui tebeviršijo 2,0 % reikšmingumo ribą. Tai reiškia, kad turime pagrįstą patikinimą, jog klaidų lygis audito populiacijoje kiekvienais iš šių metų viršija *reikšmingumo ribą*. ***1.7 diagramoje*** palyginami 2021–2025 m. įvertinti klaidų lygiai.

[13] Žr. ***1.1 priedo 28*** dalį, kurioje paaiškinamas 95 % pasikliautinasis intervalas.

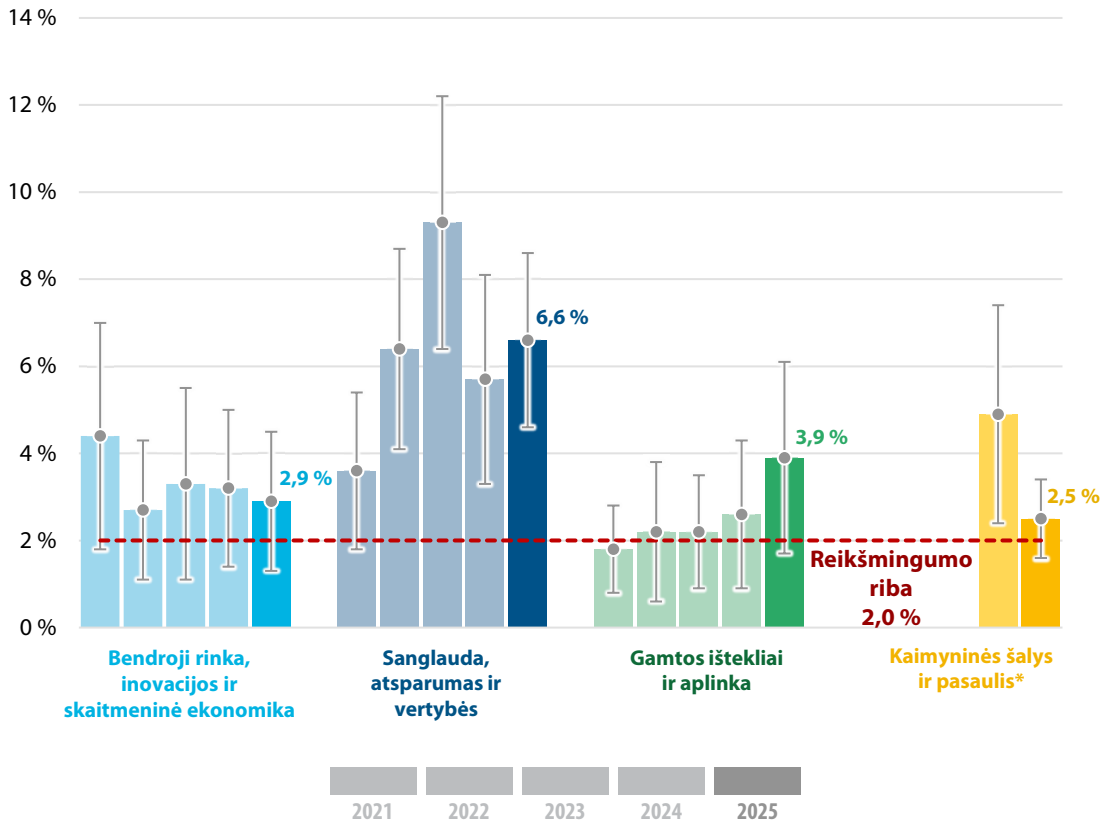
1.7 diagrama. Įvertinti klaidų lygiai (2021–2025 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.26. ***1.8 diagramoje*** palyginami mūsų įvertinti išlaidų kategorijų „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Gamtos ištekliai ir aplinka“ klaidų lygiai 2021–2025 m. Išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ pateiktas įvertintas tik 2024 ir 2025 m. klaidų lygis, nes iki tol jis nebuvo apskaičiuojamas. Daugiau informacijos pateikta ***1.27–1.31*** dalyse ir ***5, 6, 7 ir 9 skyriuose***.

1.8 diagrama. Įvertintas DFP 1, 2, 3 ir 6 išlaidų kategorijų klaidų lygis (2021–2025 m.)

* Specialiojo vertinimo išlaidų kategorijai „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ 2021–2023 m. neteikėme.

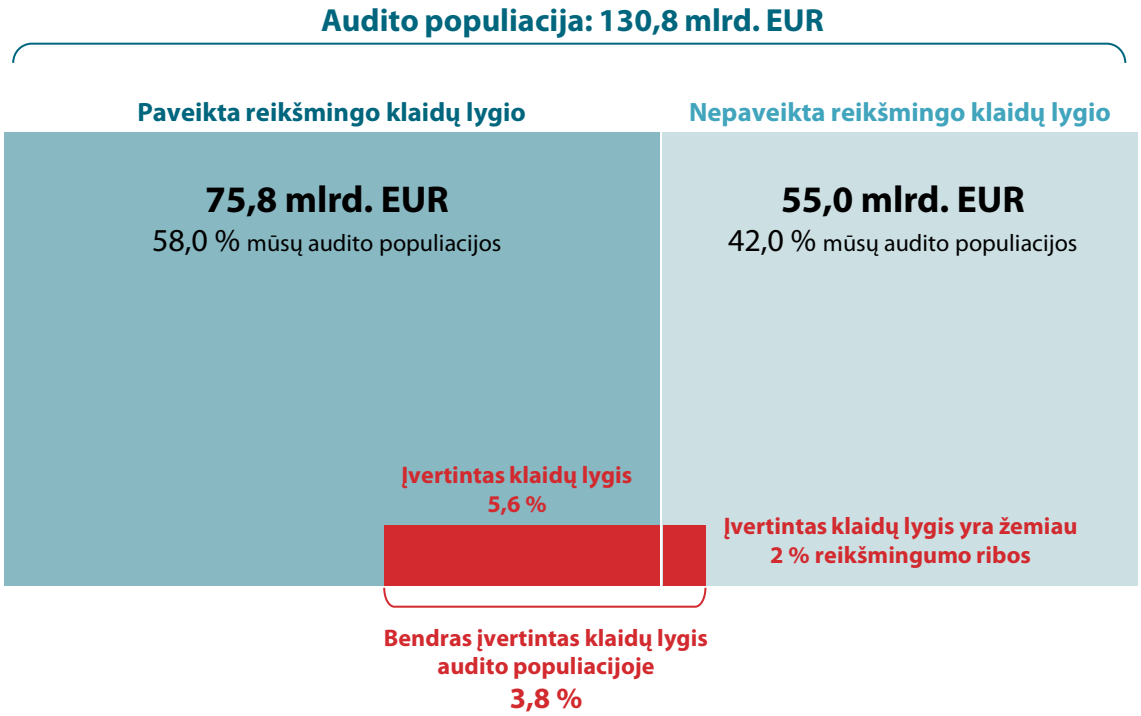
Šaltinis: Audito Rūmai.

1.27. Mūsų audituotų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ išlaidų vertė sudarė tik trečdalį 2024 m. audituotos sumos. Taip yra todėl, kad pagal sanglaudos politikos fondus, kurie sudaro didžiąją dalį DFP 2 išlaidų kategorijos išlaidų, daugelis valstybių narių pasinaudojo Europos strateginių technologijų platformos (STEP) reglamente[14] numatytu lankstumu, o tai reiškia, kad 2025 m. jos patvirtino tik apie 20 % 2014–2020 m. programų užbaigimo atvejų ir Komisija jiems pritarė. Be to, valstybių narių deklaruotos 2021–2027 m. laikotarpio išlaidos taip pat buvo mažos (daugiau informacijos pateikta ***6.14*** dalyje). Todėl, nors įvertintas išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ klaidų lygis buvo aukštas, jos dalis bendrame klaidų lygyje 2025 m. buvo mažesnė nei ankstesniais metais, nes sanglaudos išlaidų dalis visose ES biudžeto išlaidose buvo mažesnė nei įprasta.

[14] 14 straipsnio 4 dalis.

1.28. Mūsų 2025 m. audito rezultatai dar kartą patvirtina mūsų ankstesniais metais atliktą vertinimą, kad klaidų rizikai poveikį daro lėšų išmokėjimo būdas. ***1.9 diagramoje*** parodyta, kad audituotos reikšmingo klaidų lygio paveiktos sritys sudaro 58,0 % mūsų audito populiacijos (2024 m. – 68,9 %). Atsižvelgdami į savo testavimo visose DFP išlaidų kategorijose rezultatus, vertiname, kad klaidų lygis šioje audito populiacijos dalyje yra 5,6 % (2024 m. – 5,2 %).

1.9 diagrama. Mūsų 2025 m. audito populiacijos dalis, paveikta reikšmingo klaidų lygio

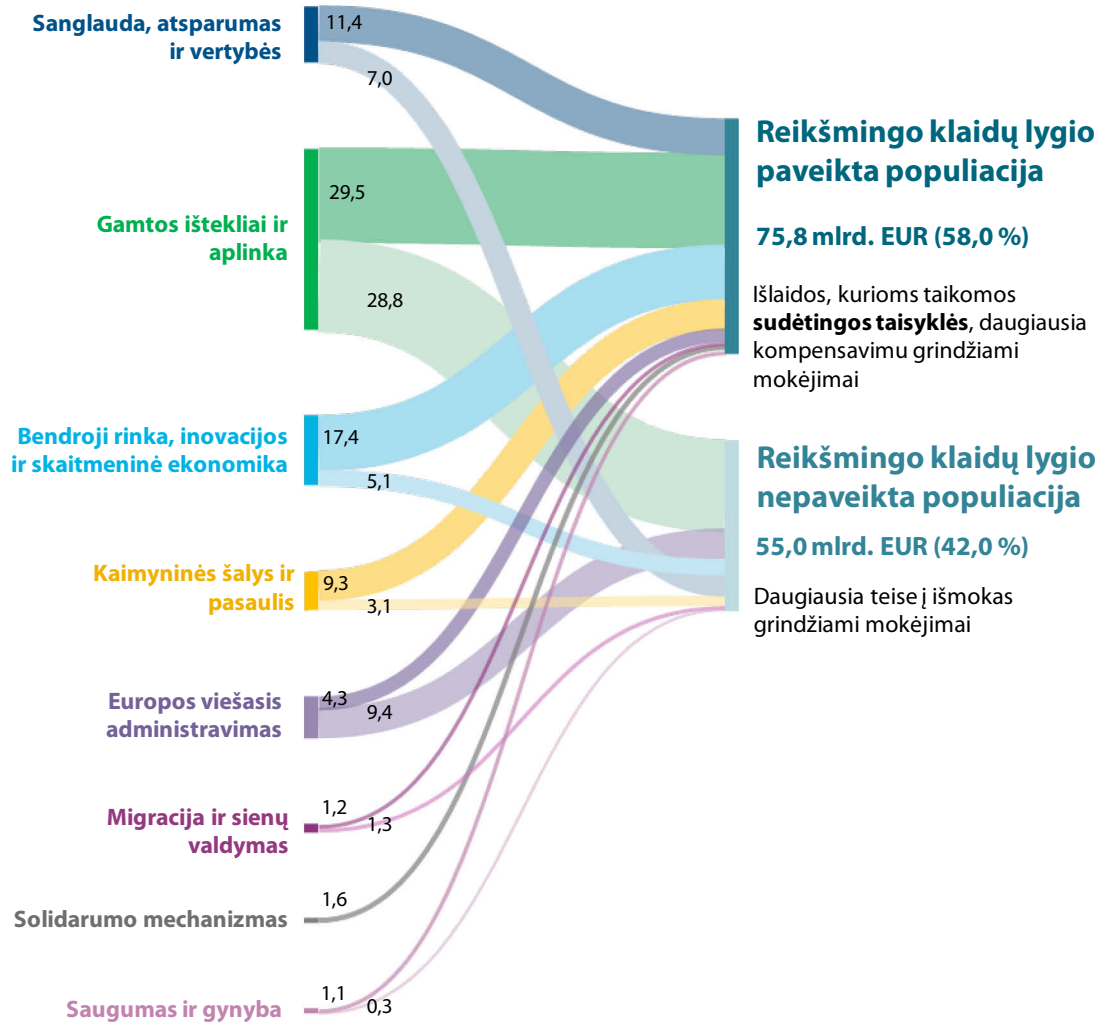
Šaltinis: Audito Rūmai.

1.29. Reikšmingų klaidų paveiktos audito sritys daugiausia susijusios su **kompensavimu grindžiamais mokėjimais**, kai naudos gavėjai turi pateikti prašymus dėl patirtų tinkamų finansuoti išlaidų. Šiuo tikslu, taip pat parodydami, kad jie vykdo veiklą, kuriai gali būti skirta parama, jie privalo pateikti savo patirtų išlaidų įrodymų. Tam jie dažnai privalo laikytis sudėtingų taisyklių dėl to, kokias išlaidas galima prašyti atlyginti (tinkamumas finansuoti) ir kaip išlaidos gali būti tinkamai patiriamos (*viešųjų pirkimų* ar *valstybės pagalbos* taisyklės).

1.30. Darome išvadą, kad 42,0 % mūsų audito populiacijos nebuvo reikšmingų klaidų, taigi, įvertintas klaidų lygis šioje dalyje yra žemesnis už mūsų 2 % reikšmingumo ribą (žr. ***1.9 diagramą***). Šią audito populiacijos dalį sudaro išlaidos, susijusios su **teisėmis į išmokas grindžiamais mokėjimais**, dėl kurių naudos gavėjai turi atitikti tam tikras sąlygas (pavyzdžiui, *tiesioginės išmokos* ūkininkams, išskyrus ekologines sistemas), taip pat dalis administracinių išlaidų (ES darbuotojų atlyginimai ir pensijos), parama biudžetui ES nepriklausančioms šalims ir studentų bei kiti mobilumo veiksmai pagal programą *„Erasmus+“* (žr. ***1.10 diagramą***). Tačiau nustatėme klaidų Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) tiesioginių išmokų operacijose, t. y. netinkamų finansuoti žemės plotų deklaravimą, įskaitant patvirtinamųjų įrodymų, kad naudos gavėjai deklaruota žeme disponavo teisėtai, trūkumą.

1.31. Kaip parodyta ***1.10 diagramoje***, didžiausia mūsų audito populiacijos dalis, kurią paveikė reikšmingas klaidų lygis, yra susijusi su išlaidų kategorija „Gamtos ištekliai ir aplinka“, po jos – „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“.

1.10 diagrama. Mūsų audito populiacijos pasiskirstymas pagal klaidų lygį ir DFP išlaidų kategorijas

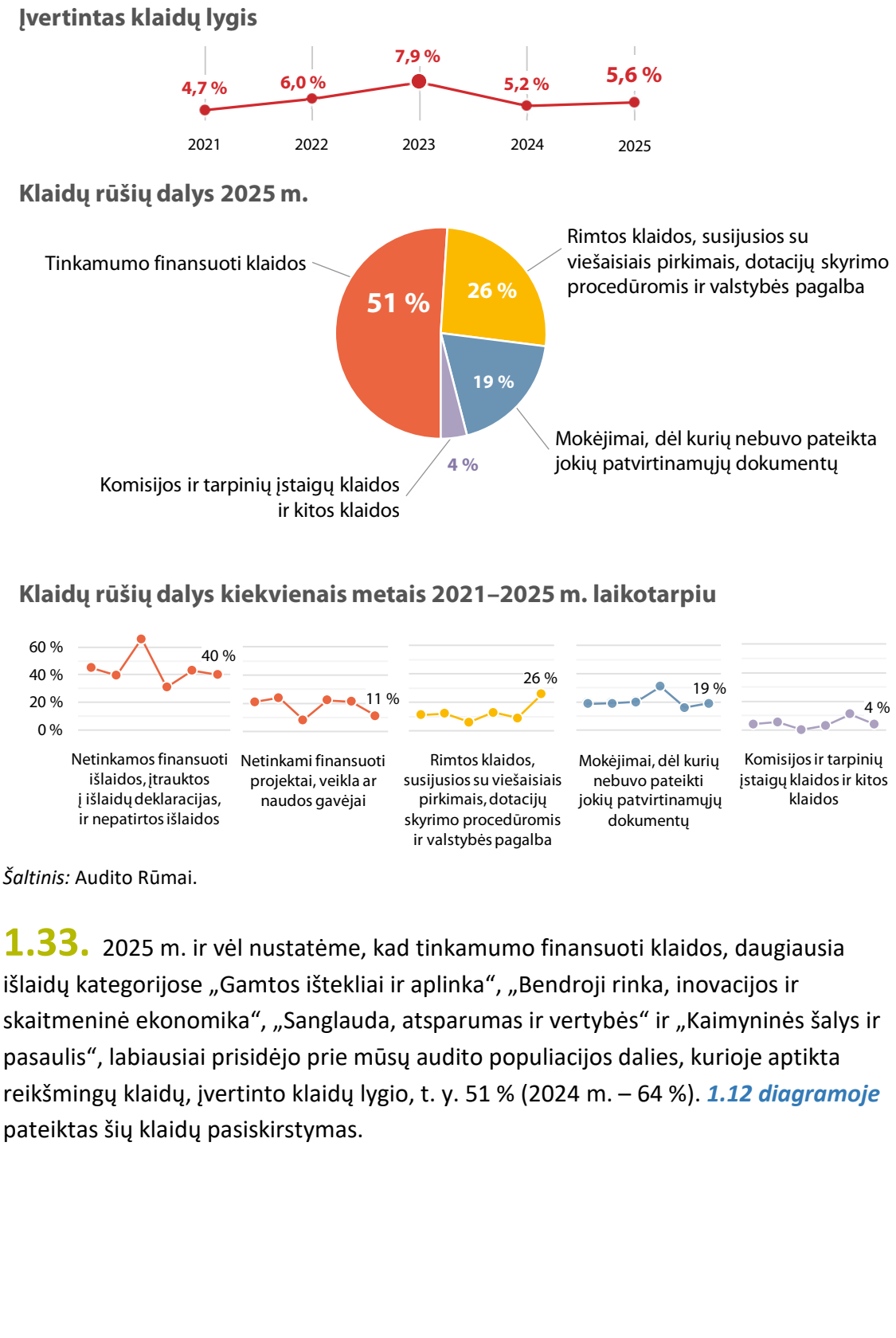

Šaltinis: Audito Rūmai.

Tinkamumo finansuoti klaidos vis dar daugiausia prisideda prie įvertinto klaidų lygio, padaugėjo klaidų viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūrose

1.32. Tikrinome, kokių rūšių klaidos paveikė audito populiacijos dalį, kurioje reikšmingas klaidų lygis išlieka. ***1.11 diagramoje*** palyginami šioje audito populiacijos dalyje įvertinti klaidų lygiai ir pagrindinių klaidų rūšių dalis kiekvienais metais 2021–2025 m. laikotarpiu ir parodyta kiekvienos rūšies klaidų dalis 2025 m. įvertintame klaidų lygyje.

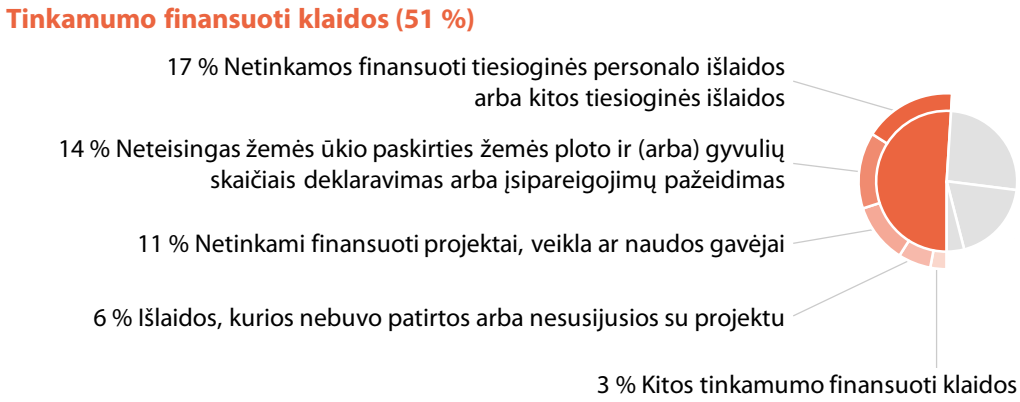
1.11 diagrama. Įvertintas klaidų lygis išlaidų dalyje, kurią paveikė reikšmingas klaidų lygis, ir kiekvienos rūšies klaidų dalis

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.33. 2025 m. ir vėl nustatėme, kad tinkamumo finansuoti klaidos, daugiausia išlaidų kategorijose „Gamtos ištekliai ir aplinka“, „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Kaimyninės šalys ir pasaulis“, labiausiai prisidėjo prie mūsų audito populiacijos dalies, kurioje aptikta reikšmingų klaidų, įvertinto klaidų lygio, t. y. 51 % (2024 m. – 64 %). ***1.12 diagramoje*** pateiktas šių klaidų pasiskirstymas.

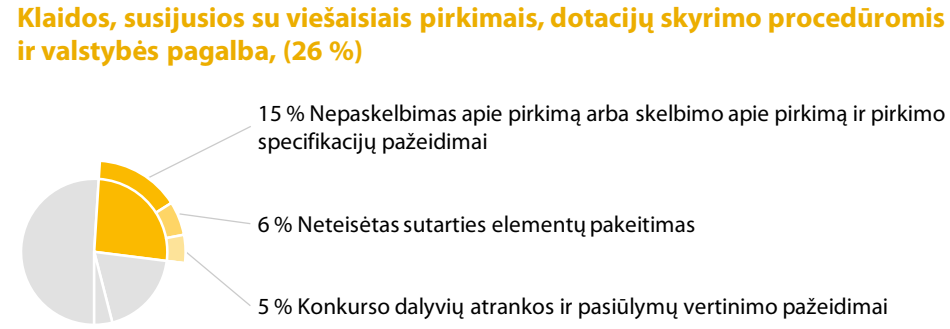
1.12 diagrama. 2025 m. tinkamumo finansuoti klaidų pasiskirstymas

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.34. Klaidų, susijusių su viešųjų pirkimų taisyklių ir dotacijų skyrimo procedūrų pažeidimais daugiausia išlaidų kategorijose „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, „Europos viešasis administravimas“, „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir „Migracija ir sienų valdymas“, dalis sudarė 26 % (2024 m. – 16 %) 2025 m. įvertinto šios audito populiacijos dalies klaidų lygio. Pagrindinės viešųjų pirkimų srityje nustatytų klaidų rūšys pateiktos ***1.13 diagramoje***.

1.13 diagrama. 2025 m. klaidų, susijusių su viešaisiais pirkimais, dotacijų skyrimo procedūromis ir valstybės pagalba, pasiskirstymas

Šaltinis: Audito Rūmai.

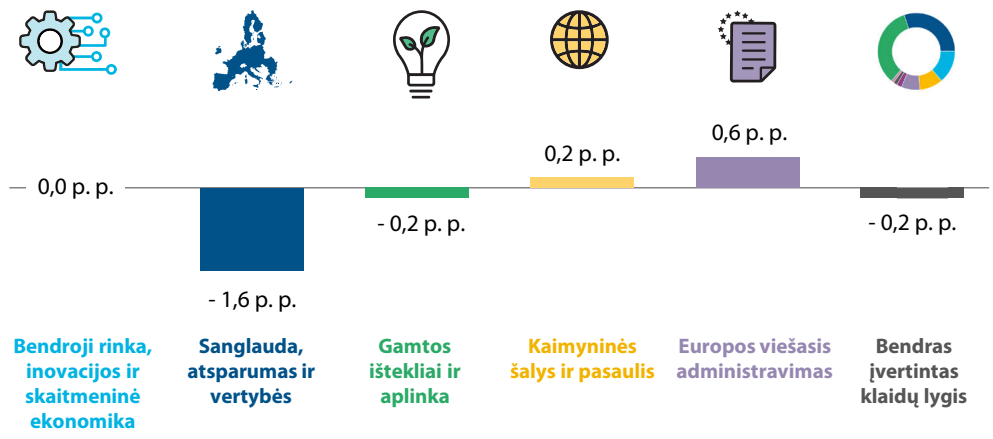
1.35. Be to, mokėjimai, dėl kurių nepateikta patvirtinamųjų dokumentų, šiais metais padarė poveikį klaidų lygiui daugiausia išlaidų kategorijose „Gamtos ištekliai ir aplinka“, „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ ir „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“. Šios klaidos sudarė 19 % (2024 m. – 9 %) įvertinto šios audito populiacijos dalies klaidų lygio.

Dėl mūsų viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio įvertinimo metodikos pakeitimų mūsų įvertintas klaidų lygis šiek tiek sumažėjo

1.36. Nuo 2025 m. savo viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio vertinimo metodiką suderinome su metodika, kurią Komisija ir valstybės narės naudoja politikos srityse, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, (žr. ***1.1 priedo (30)*** dalį). Pagal šią metodiką nustatomas kiekvienos iš anksto nustatytos viešųjų pirkimų pažeidimo rūšies finansinis poveikis. Naudojame tą patį pažeidimų rūšių sąrašą kaip pagrindą kiekybiškai įvertinti viešųjų pirkimų klaidas visose DFP politikos srityse ir pagal valdymo būdus (tiesioginis, netiesioginis ir pasidalijamasis valdymas). Jį analogiškai taikome visoms viešųjų pirkimų procedūroms, taip pat dotacijų skyrimo procedūrose nustatytoms klaidoms.

1.37. 2025 m. įvertinome naujosios metodikos taikymo poveikį visoms politikos sritims, dėl kurių pateikiame specialųjį vertinimą. ***1.14 diagramoje*** parodytas skirtumas.

1.14 diagrama. Viešųjų pirkimų klaidų poveikis įvertintam klaidų lygiui taikant naują metodiką (DFP 1, 2, 3, 6 ir 7 išlaidų kategorijos)

p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

Komisijos informacija apie tvarkingumą

Komisijos nurodytas klaidų lygis nėra tiesiogiai palyginamas su mūsų įvertintu klaidų lygiu ir gali būti per žemas

1.38. Galutinė atsakomybė už ES biudžeto vykdymą[15], neatsižvelgiant į valdymo būdą (*tiesioginį*, *netiesioginį* ar *pasidalijamąjį valdymą*), tenka Komisijai.

1.39. Savo *metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje* (MVVA) Komisija pateikia pagrindinę apibendrintą informaciją apie vidaus kontrolę ir finansų valdymą, nurodytą įvairių Komisijos generalinių direktoratų *metinėse veiklos ataskaitose* (MVA).

1.40. 2025 m. MVVA Komisija pateikia visų DFP išlaidų kategorijų, išskyrus 3 išlaidų kategoriją „Gamtos ištekliai ir aplinka“ ir 6 išlaidų kategoriją „Kaimyninės šalys ir pasaulis“, rizikos atliekant mokėjimą įvertį[16]. ***1.15 diagramoje*** pateiktas Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis pagal visas DFP išlaidų kategorijas, dėl kurių teikiame specialųjį vertinimą kartu su mūsų įvertinto klaidų lygio 95 % pasikliautinuoju intervalu[17]. Komisijos skaičiai yra žemiau 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ pasikliautinojo intervalo ir patenka į mūsų intervalą, bet yra žemiau už mūsų įvertintą klaidų lygį 1 išlaidų kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“.

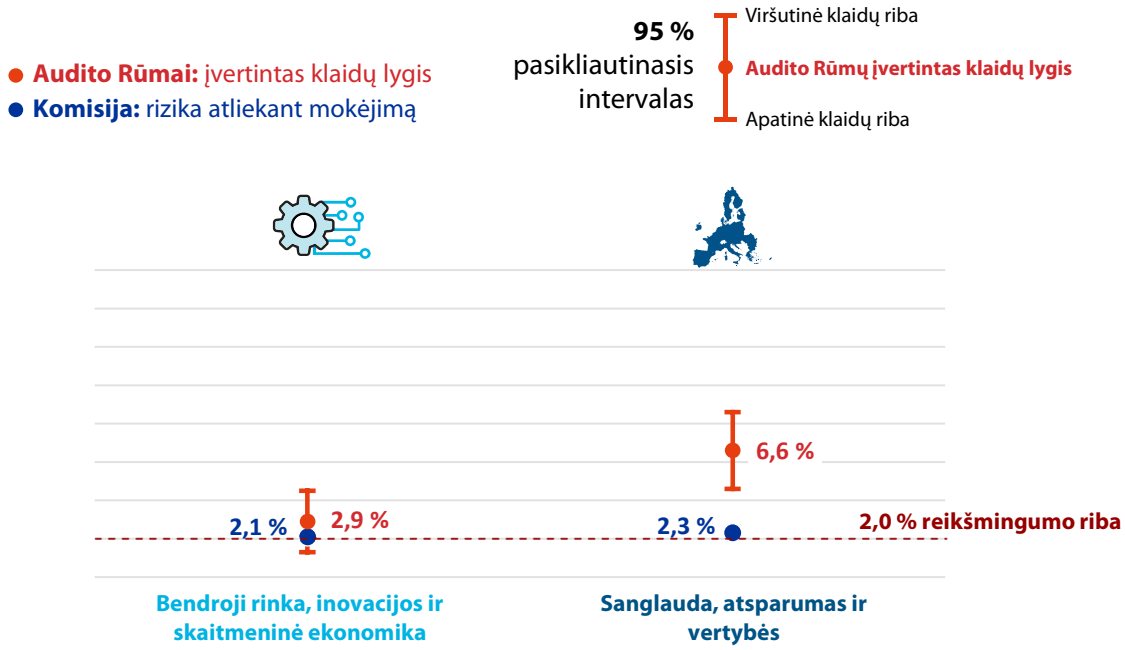
---

[15] SESV 317 straipsnis.

[16] Finansinio reglamento 253 straipsnio 1 dalies b punkto i papunktyje reikalaujama, kad į MVVA būtų įtrauktas ES išlaidų klaidų lygio įvertis.

[17] Žr. ***1.1 priedo (28)*** dalį, kurioje paaiškinamas 95 % pasikliautinasis intervalas.

1.15 diagrama. Mūsų įvertintas 2025 m. klaidų lygis ir Komisijos apskaičiuotas rizikos atliekant mokėjimą įvertis pagal DFP 1 ir 2 išlaidų kategorijas

Šaltinis: Audito Rūmai.

1.41. Yra įvairių priežasčių, kodėl Komisijos įverčiai yra mažesni už mūsų įvertintą klaidų lygį. Tai lėmė, be kita ko, būdingi atitinkami Komisijos ir Audito Rūmų funkcijų ir įgaliojimų skirtumai, taip pat *valdymo ir kontrolės sistemų* apribojimai (žr. ***1.45*** dalį).

1.42. Audito Rūmai yra ES išorės auditorius, teikiantis nepriklausomą audito nuomonę dėl finansinių operacijų *teisėtumo ir tvarkingumo* atitinkamais metais. Tai darydami Audito Rūmai privalo pranešti apie visus pažeidimų atvejus, nepriklausomai nuo to, ar gali būti pritaikyta *finansinė pataisa* ar susigrąžinimas. O Komisija daugiausia dėmesio skiria tiems pažeidimų atvejams, kai ji mano, kad yra teisinis pagrindas taikyti finansinę pataisą arba susigrąžinti atitinkamas sumas. Komisija ne visada taiko susigrąžinimą, jei, pavyzdžiui, nustatytas pažeidimas atsirado dėl jos pačios procedūrų trūkumų.

1.43. Konkrečiau, sanglaudos atveju, Komisijos pažeidimų įvertis grindžiamas *Bendrųjų nuostatų reglamente* pateikta termino „pažeidimas“ apibrėžtimi: „taikytinos teisės pažeidimas, padarytas dėl ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, kai nepagrįstas išlaidas įtraukus į Sąjungos biudžetą jam padaroma ar būtų padaryta žala“.

1.44. Klaida laikome operaciją (arba dalinę operaciją), kuri neatitinka taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų. Todėl mūsų apibrėžtis apima ne tik taikytinos teisės pažeidimus, padarytus dėl ekonominės veiklos vykdytojų veiksmų ar neveikimo, bet ir nacionalinių ir regioninių administracijų arba pačios Komisijos padarytas klaidas, darančias žalą ES biudžetui. Įvertintas klaidų lygis, apie kurį pranešame, neturėtų būti aiškinamas kaip lygiavertis finansinių pataisų, kurias Komisija gali nustatyti pagal taikytinas taisykles, sumai.

1.45. Kaip ir ankstesniais metais, nustatėme valdymo ir kontrolės sistemų trūkumų, kurie turi įtakos Komisijos rizikos atliekant mokėjimą įverčiui įvairiose politikos srityse. DFP 1 ir 2 išlaidų kategorijose nustatytų trūkumų analizė pateikta tolesnėse dalyse.

1.46. 1 išlaidų kategorijoje „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ tikrinome valdymo ir kontrolės sistemų, kurias Komisija naudoja siekdama išvengti plagijavimo ir dvigubo finansavimo mokslinių tyrimų srityje, elementus. Konkrečiai tikrinome IT sistemas ir nustatėme tam tikrų trūkumų (žr. ***5.32*** dalį).

1.47. Sanglaudos politikos fondų atveju 2 išlaidų kategorijoje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ Komisijos klaidų lygis nustatomas pagal *audito institucijų* nurodytus lygius, kuriuos Komisija tikrina atlikdama dokumentų peržiūras ir rizika grindžiamus atitikties auditus. Tačiau:

- dokumentų peržiūros pačios turi trūkumų, nes jos nėra skirtos aptikti reikalavimų neatitinkančioms išlaidoms, kurių neaptiko valstybės narės[18]. Jomis taip pat nenustatomi audito institucijų darbo sisteminiai trūkumai;
- atlikdama atitikties auditus Komisija toliau nustato pažeidimų[19]. Tačiau, kadangi ji atlieka tik ribotą tokių auditų skaičių ir rezultatų neekstrapoliuoja į sanglaudos išlaidų dalį, kuri nėra įtraukta į jos auditą, kyla didelė rizika, kad daug klaidų bus neaptikta ir vėliau į jas nebus atsižvelgta nustatant bendrą klaidų lygį. Ši problema tik iš dalies sprendžiama taikant papildomą finansavimą ir fiksuotąsias normas neauditуotoms programoms, kurioms nuo 2021 m. Komisija taiko maksimalią normą[20].

---

[18] Apžvalga 03/2024 „Patikinimo sistemos ir pagrindinių veiksnių, lėmusių 2014–2020 m. sanglaudos išlaidų klaidas, apžvalga“, VI, 65 ir 66 dalys.

[19] Ten pat, 68 dalis.

[20] Ten pat, 41 ir 42 dalys.

1.48. Ankstesniais metais daugelio audito institucijų pagal sanglaudos politikos fondus atveju nustatėme trūkumų, susijusių su jų pasirinktais metodais ir su tuo, kaip jos juos įgyvendino[21]. Dėl šių priežasčių nuo 2025 finansinių metų pakeitėme DFP 2 išlaidų kategorijai taikomą audito metodą, grįždami prie savo atspindimų operacijų imties atrankos ir tiesiogiai jas testuodami.

[21] 2024 m. metinė ataskaita, 6.39–6.51 dalys; Apžvalga 03/2024.

Apie įtariamą sukčiavimą pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF

1.49. Sukčiavimas yra bet koks tyčinis veiksmas ar neveikimas, susijęs su melagingų, neteisingų ar neišsamių ataskaitų ar dokumentų naudojimu ar pateikimu, reikalaujamos informacijos neatskleidimu ir netinkamu ES lėšų panaudojimu[22]. Sukčiavimas kenkia arba gali pakenkti ES finansiniams interesams.

1.50. Pagrindinė atsakomybė už sukčiavimo prevenciją ir nustatymą tenka ir vadovybei, ir subjektams, atsakingiems už bendrąjį subjekto valdymą. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 325 straipsnį, ES ir valstybės narės privalo kovoti su ES finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu ir kita neteisėta veikla.

1.51. Kaip ES išorės auditorius, neturime įgaliojimų tirti įtariamo ES finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo atvejų. Tačiau apie tokius atvejus privalome pranešti kompetentingoms institucijoms, vykdydami savo pareigą pagal SESV 287 straipsnio 2 dalį pranešti apie neatitikimus, kuriuos nustatome tikrindami visų ES pajamų ir išlaidų teisėtumą, tvarkingumą ir patikimą finansų valdymą. Prieš pradėdami auditą, atsižvelgiame į sukčiavimo riziką (žr. ***1.1 priedo (33)–(35)*** dalis) ir reguliariai peržiūrime savo procedūras.

1.52. Visus įtarimus dėl nusikalstamų veikų, priklausančių jos kompetencijai ir susijusių su dalyvaujančiomis valstybėmis narėmis, perduodame Europos prokuratūrai, o visus įtarimus dėl ES finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos – Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF). Tokie įtarimai gali kilti mums atlikus audito darbą (įskaitant veiklos auditą) arba iš mums tiesiogiai trečiųjų šalių pateiktos informacijos.

[22] Direktyvos (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (FIA direktyvos) 3 straipsnis.

1.53. 2025 m. OLAF pranešėme apie 17 (2024 m. – 19) įtariamo sukčiavimo atvejų, iš kurių 15 buvo nustatyti Audito Rūmų audito darbo metu: septyni buvo nustatyti mūsų 2024 m. išlaidų audito metu, septyni – mūsų 2023 m. išlaidų audito metu ir vienas – atliekant Pasirengimo narystei paramos priemonės (PNPP) veiklos auditą. Apie vieną iš likusių dviejų atvejų pranešė Audito Rūmų viešųjų pirkimų tarnyba, o apie kitą – trečioji šalis. 2026 m. birželio mėn. duomenimis, remdamasi šia informacija, OLAF jau pradėjo penkis tyrimus. Taip pat apie 12 iš šių atvejų pranešėme Europos prokuratūrai (2024 m. – septynis atvejus), dėl aštuonių iš šių atvejų buvo pradėti tyrimai.

1.54. Dažniausios priežastys įtarti sukčiavimą buvo šios:

- tyčinis suklastotų, neteisingų ar neišsamių pareiškimų ar dokumentų naudojimas arba pateikimas ir (arba) informacijos neatskleidimas pažeidžiant konkretų įsipareigojimą, dėl kurio neteisėtai pasisavinamos arba neteisėtai saugomos ES lėšos;
- dirbtinis sąlygų, būtinų ES finansavimui, sukūrimas;
- ES lėšos panaudojamos ne tiems tikslams, kuriems jos iš pradžių buvo skirtos.

2010–2025 m. OLAF pranešėme apie 267 atvejus. OLAF teigimu, ji rekomendavo susigrąžinti iš viso 555,6 milijono eurų pasibaigus tyrimams, vykdytiems remiantis mūsų pateikta informacija.

1.55. Ne tik perduodame informaciją Europos prokuratūrai ir OLAF apie įtariamus sukčiavimo atvejus, bet taip pat šioje metinėje ataskaitoje pranešame, kaip Komisija ir valstybės narės įgyvendino savo politiką dėl sukčiavimo rizikos. ***6 skyriuje*** pranešame, kad Komisija visiškai įgyvendino mūsų 2020 m. metinės ataskaitos 5.2 rekomendaciją dėl sukčiavimo rizikos stebėjimo audito institucijoms atliekant veiksmų auditus ir mūsų 2022 m. metinės ataskaitos 6.6 rekomendaciją dėl vadovaujančiųjų institucijų informuotumo apie sukčiavimo riziką didinimo (žr. ***6.2 priedą***).

1.56. Sukčiavimo temą taip pat nagrinėjame atlikdami kitus atskirus auditus. 2025 m. paskelbėme specialiąją ataskaitą dėl sukčiavimo PVM importo srityje[23], kurios apžvalgą pateikėme savo 2024 m. metinėje ataskaitoje (žr. 1.45 dalį). Be to, paskelbėme specialiąją ataskaitą dėl su sukčiavimu kovojančių ES įstaigų[24]. Apskritai padarėme išvadą, kad nors OLAF, Europos prokuratūros, Eurojusto ir Europolo įgaliojimai yra aiškiai apibrėžti, tebėra trūkumų, susijusių su keitimusi informacija ir Komisijos vykdoma administracine priežiūra. Iš įstaigų pateiktų duomenų matyti, kad įtariamo sukčiavimo, apie kurį pranešta, lygiai skiriasi ir Komisija jų neanalizavo. Vykdant reikalavimus pranešti apie sukčiavimą, apie įtarimus gali būti pranešama du kartus, todėl padidėjo administracinė našta. Taip pat nustatėme, kad Komisija nevykdė visapusiškos į ES biudžetą mokėtinų sumų ir sumų, kurios buvo faktiškai susigrąžintos atlikus sukčiavimo tyrimus, priežiūros.

1.57. 2026 m. pradžioje paskelbėme specialiąją ataskaitą dėl kovos su sukčiavimu EGADP srityje[25]. Padarėme išvadą, kad Komisijos ir valstybių narių sukurtos su EGADP susijusios sistemos, skirtos ES interesams nuo sukčiavimo apsaugoti, nėra visiškai veiksmingos. Nors Komisija ėmėsi veiksmų tam pagerinti, nustatėme, kad kovos su sukčiavimu EGADP srityje teisinė sistema turi trūkumų, susijusių su sukčiavimo nustatymu, pranešimu apie jį ir ištaisymu. Neišsamūs ir nenuoseklūs duomenys apie sukčiavimą EGADP srityje, standartizuotų pranešimo apie sukčiavimo atvejus kriterijų trūkumas ir su susigrąžinimo taisyklėmis susijusios problemos gali trukdyti Komisijai laiku taikyti veiksmingas taisomąsias priemones. 2026 m. birželio 18 d. paskelbėme Specialiąją ataskaitą dėl Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos[26]. Nustatėme, kad Komisijos kovos su sukčiavimu strategija buvo visapusiška, tačiau parengti veiksmai dažnai nebuvo pakankamai plataus užmojo. Nors ji buvo pagrįsta geriausia sukčiavimo rizikos valdymo praktika, jos procesuose buvo trūkumų, visų pirma susijusių su rizikos vertinimu. Galiausiai Komisija, vykdydama stebėseną ir teikdama ataskaitas, daugiausia dėmesio skyrė strategijos įgyvendinimui, o rezultatams ir poveikiui dėmesio skyrė nedaug.

---

[23] Specialioji ataskaita 08/2025 „Sukčiavimas pridėtinės vertės mokesčiu importo srityje. Taikant supaprastintas importo muitinės procedūras ES finansiniai interesai nepakankamai apsaugomi“.

[24] Specialioji ataskaita 26/2025 „Su sukčiavimu kovojančios ES įstaigos. Aiškūs įgaliojimai, tačiau keitimasis informacija ir Komisijos vykdoma priežiūra tebėra nepakankami“.

[25] Specialioji ataskaita 06/2026 „Kova su sukčiavimu EGADP srityje: darbas vyksta“.

[26] Specialioji ataskaita 18/2026 „Komisijos kovos su sukčiavimu strategija. Išsami, tačiau nepakankamai plataus užmojo“.

Išvados ir rekomendacijos

1.58. Šiuo skyriumi patvirtinama patikinimo pareiškime pateikta audito nuomonė. Darome išvadą, kad ataskaitos nebuvo paveiktos reikšmingų iškraipymų.

1.59. Mūsų IT audito darbe, susijusiame su naująja centrine biudžeto, iždo ir apskaitos informacine sistema SUMMA, nustatyta tam tikrų reikšmingų vidaus kontrolės trūkumų, susijusių su naudotojų prieigos valdymu ir IT pakeitimų valdymu. Nors buvo taikoma kontrolės praktika, dėl šių trūkumų gali padidėti rizika, kad bus daromas neigiamas poveikis finansinių operacijų patikimumui ir sistemos veikimui. Taip pat nustatėme incidentų sprendimo ir veiklos tęstinumo valdymo trūkumų, dėl kurių galėtų padidėti veiklos sutrikdymo rizika.

1.1 rekomendacija. Pašalinti funkcines spragas ir sustiprinti SUMMA kontrolės priemones

Remdamiesi savo IT audito darbu, susijusiu su SUMMA, rekomenduojame Komisijai:

a) nustatyti likusias funkcines spragas, surikiuoti jas pagal galimą poveikį finansinių operacijų patikimumui ir pašalinti tas, kurios daro didžiausią poveikį;

b) užtikrinti, kad laikini sprendimai būtų veiksmingi, suteiktų reikiamas kontrolės priemones, padedančias išvengti finansinių klaidų, būtų atidžiai stebimi ir kartu būtų parengtas planas, kaip laiku užbaigti įgyvendinti nuolatinius sprendinius;

c) pirmenybę skirti vidaus kontrolės trūkumams, susijusiems su SUMMA diegimu ir veikimu, ir juos šalinti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

1.60. Kalbant apie operacijų tvarkingumą, darome išvadą, kad pajamų operacijose nebuvo reikšmingo klaidų lygio. Kalbant apie išlaidas, iš 750 operacijų reprezentatyviosios imties mūsų atliktų audito testų rezultatų matyti, kad įvertintas klaidų lygis buvo 3,8 %. Darome išvadą, kad didelė šių išlaidų dalis buvo paveikta reikšmingo klaidų lygio. Tai susiję su išlaidomis, kurioms taikomos sudėtingos taisyklės, daugiausia tai yra kompensavimu grindžiamos išlaidos, kurių atveju įvertintas klaidų lygis buvo 5,6 %. 2025 m. tokios išlaidos sudarė 75,8 milijardo eurų, tai sudaro 58,0 % mūsų audito populiacijos (2024 m. – 68,9 %). Prie mūsų įvertinto klaidų lygio labiausiai prisidėjo tinkamumo ir viešųjų pirkimų klaidos, taip pat patvirtinamųjų dokumentų trūkumas.

Priedai

1.1 priedas. Audito metodas ir metodika

1) Šiame priede pateikiamas ES ataskaitų patikimumo ir pajamų ir išlaidų ataskaitose atspindimų operacijų (biudžeto išlaidų) pagal daugiametes finansines programas (DFP) tvarkingumo audito metodas ir metodika. Mūsų audito metodas išlaidoms pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), kuriai taikomas skirtingas audito metodas, aprašytas ***11 skyriuje***.

2) Savo audito metodą rengiame taip, kad mūsų numatytiems naudotojams būtų suteiktas pagrįstas patikinimas. Mūsų audito metodika atitinka Tarptautinės buhalterių federacijos (IFAC) ir Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) paskelbtus tarptautinius audito standartus. Taip galime gauti pakankamai tinkamų audito įrodymų savo audito išvadoms pagrįsti.

3) Teikiame audito nuomonę (patikinimo pareiškimą) dėl ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų tvarkingumo, papildytą specialiaisiais pagrindinių ES veiklos sričių vertinimais. Šiuose vertinimuose pateikiami išsamūs audito rezultatai, įvertinti klaidų lygiai ir išvados dėl atspindimų operacijų ir sistemų tose srityse.

1 DALIS. Audito metodas, susijęs su ataskaitų patikimumu

4) Tikriname ES konsoliduotąsias metines ataskaitas, kad nustatytume jų patikimumą. Jas sudaro:

   a) konsoliduotosios finansinės ataskaitos;

   b) biudžeto vykdymo ataskaitos.

5) Konsoliduotosios ataskaitos turėtų visais reikšmingais aspektais tinkamai atspindėti:

   a) Europos Sąjungos finansinę būklę metų pabaigoje;

   b) jos operacijų rezultatus ir pinigų srautus;

   c) pasibaigusių finansinių metų grynojo turto pokyčius.

6) Savo audito metu:

   a) siekiame suprasti vidaus kontrolės komponentus, kad būtų galima parengti esamomis aplinkybėmis tinkamas audito procedūras;

   b) įvertiname apskaitos kontrolės aplinką;

   c) tikriname pagrindinių apskaitos procedūrų ir metų pabaigos užbaigimo procedūrų veikimą;

   d) analizuojame pagrindinių apskaitos duomenų nuoseklumą ir pagrįstumą;

   e) analizuojame ir sutikriname ataskaitas ir (arba) likučius, taip pat susijusią atskleidžiamą informaciją;

   f) atsižvelgdami į reikšmingumo lygį atliekame reprezentatyviosiomis imtimis pagrįstus įsipareigojimų, mokėjimų ir konkrečių balanso straipsnių pagrindinius testus;

   g) vertiname, ar bendras finansinių ataskaitų pateikimas atitinka taikomą finansinės atskaitomybės sistemą;

   h) kai įmanoma, remiamės kitų auditorių darbu, atsižvelgdami į tarptautinius audito standartus, visų pirma audituodami Komisijos valdomą skolinimosi ir skolinimo veiklą, dėl kurios buvo parengtos išorės audito ataskaitos.

2 DALIS. Audito metodas, susijęs su operacijų tvarkingumu

7) Atspindimos operacijos – tai lėšų iš ES biudžeto pervedimai jų galutiniams gavėjams ir pajamų iš valstybių narių ir kitų šaltinių pervedimai į ES biudžetą.

8) Vertinant, ar pajamų operacijos atitinka ES taisykles ir kitus teisės aktus, pagal mūsų audito metodą daugiausia remiamasi atrinktų valdymo ir kontrolės sistemų, skirtų pajamoms tikrinti, apskaičiuoti ir surinkti, tikrinimu. Be to, atliekamas reprezentatyviosios operacijų imties atitikties tiesioginis testavimas.

9) Mūsų audito metodas vertinant, ar ataskaitose atspindimos išlaidų operacijos atitinka ES taisykles ir kitus teisės aktus, daugiausia paremtas tiesioginiais testais, skirtais atitikčiai reprezentatyviojoje operacijų imtyje nustatyti. Be to, gali būti tikrinamos pasirinktos valdymo ir kontrolės sistemos.

10) Organizuojame savo audito darbą pagal įvairias DFP išlaidų kategorijas ir atitinkamai pranešame apie savo rezultatus, laikydamiesi teisės aktų leidėjo nustatytos biudžeto struktūros.

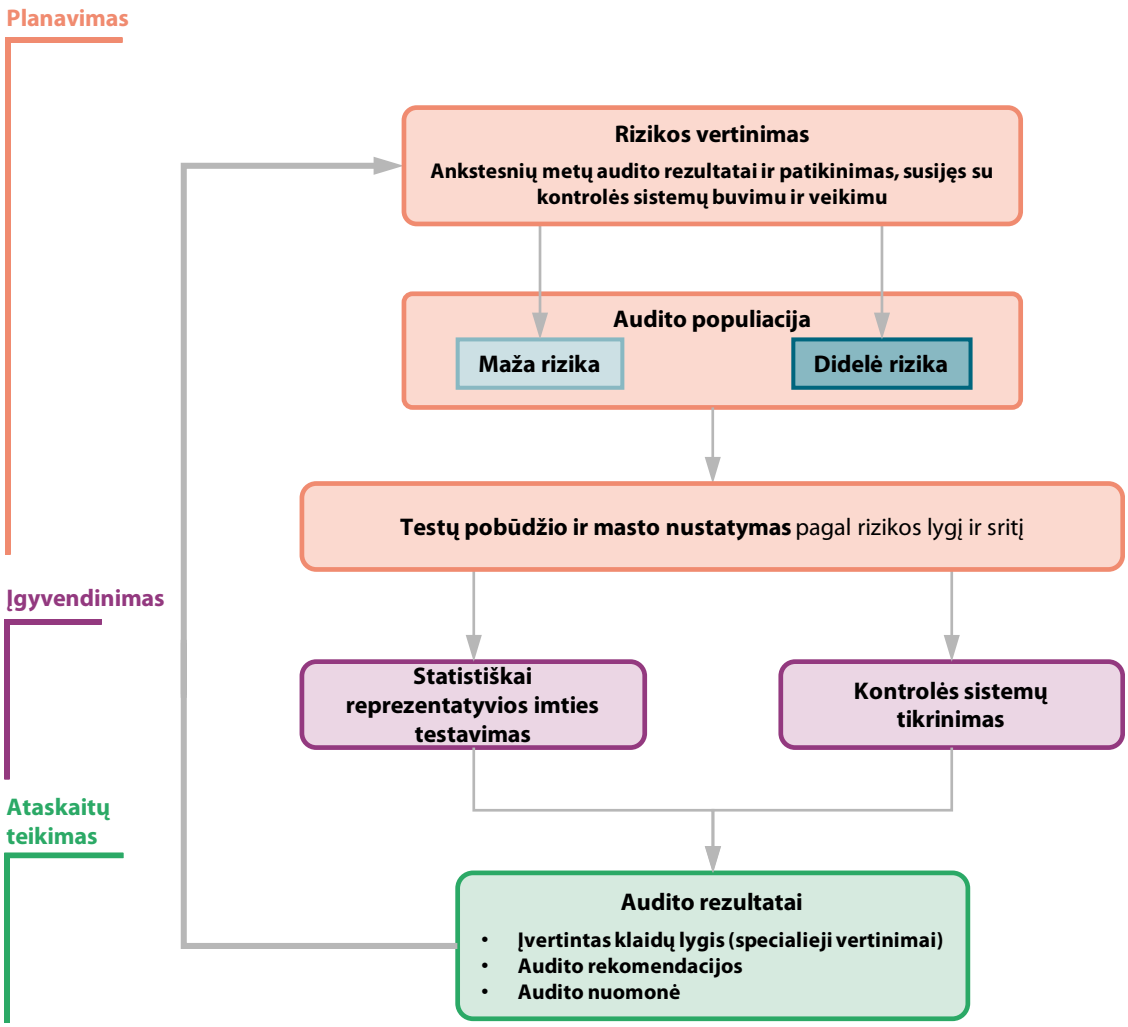
Valdymo ir kontrolės sistemų tikrinimas

11) Komisija, kitos ES institucijos ir įstaigos, valstybių narių institucijos, naudą gaunančios šalys ir regionai nustato kontrolės sistemas, kad galėtų valdyti biudžetui kylančias rizikas ir prižiūrėtų bei užtikrintų operacijų tvarkingumą. Kasmet tikriname atrinktas valdymo ir kontrolės sistemas ir savo sistemų darbo rezultatus ir rekomendacijas dėl patobulinimų pateikiame ***4–10 skyriuose***.

Operacijų testavimas

12) Atlikę metinę rizikos analizę, kuri yra pagrįsta lėšų išmokėjimo būdu, mūsų ankstesniais audito rezultatais ir valdymo bei kontrolės sistemų vertinimu, savo atspindimų operacijų audito populiaciją padalijome į didelės rizikos ir mažos rizikos išlaidas, kad galėtume atrinkti reprezentatyviąją imtį. Taip pat naudojame šią klasifikaciją ataskaitų teikimo etape, kad remdamiesi savo audito rezultatais nustatytume, kokia mūsų audito populiacijos dalis buvo paveikta reikšmingo klaidų lygio. ***1.16 diagramoje*** parodyta, kaip metinė rizikos analizė grindžiama ankstesnių metų audito rezultatais.

1.16 diagrama. Metinis išlaidų audito procesas

Šaltinis: Audito Rūmai.

13) Pirmiausia nustatome bendrą visų ES išlaidų operacijų imties dydį, remdamiesi mūsų populiacijos suskirstymu į mažos rizikos (daugiausia teisėmis į išmokas grindžiamas) ir didelės rizikos (daugiausia kompensavimu grindžiamas) išlaidas ir savo prielaidomis dėl įvertinto klaidų lygio ir standartinio nuokrypio. Pagrindinės šio metodo taikymo priežastys – padidinti mūsų audito darbo veiksmingumą daugiau dėmesio skiriant didelės rizikos sritims ir gauti pakankamą pagrindą, kad būtų galima padaryti išvadą, ar atliekant mūsų darbą nustatytas reikšmingas klaidų lygis yra paplitęs (žr. ***(38)*** ir ***(39)*** dalis).

14) Manome, kad tam tikros populiacijos dalys yra mažos rizikos (tikėtina, kad jose nebus reikšmingo klaidų lygio), kai turime pakankamai įrodymų, kad įvertintas klaidų lygis yra žemiau reikšmingumo ribos, remiantis ankstesniais metais atliktais pagrindiniais testais ir, jei įmanoma, patikinimu, kurį galime gauti dėl kontrolės sistemų buvimo ir veikimo. Manome, kad išlaidos yra didelės rizikos (tikėtina, kad jos bus paveiktos reikšmingo klaidų lygio), kai mūsų ankstesnių metų darbo rezultatai rodo, kad įvertintas klaidų lygis viršija reikšmingumo ribą ir (arba) iki šiol surinkti įrodymai mums neleidžia daryti kitokios išvados.

15) Siekdami nustatyti kiekvienos DFP išlaidų kategorijos imties dydžius, atsižvelgiame į patvirtintą išlaidų sumą, mūsų populiacijos padalijimą į didelės ir mažos rizikos išlaidas ir į tai, ar pateikiame specialųjį vertinimą, ar ne. Šiuo tikslu taikome patikinimo modelį, kuris yra pagrįstas mūsų bendru būdingos ir kontrolės rizikos vertinimu ir kuriuo atsižvelgiama į tai, kokį patikinimą galima gauti priežiūros ir kontrolės sistemomis. Testuojame kiekvienos DFP išlaidų kategorijos, dėl kurios teikiame specialųjį vertinimą (***5, 6, 7, 9*** ir ***10 skyriai***), reprezentatyviąją operacijų imtį, kad galėtume pateikti šios išlaidų kategorijos įvertintą klaidų lygį.

16) Taip pat naudojamės bendru rizikos vertinimu pajamų operacijų imties dydžiui nustatyti.

17) Atrinkdami prašymus ar mokėjimus, naudojame stratifikuotą *piniginio vieneto atranką* (PVA) ir, žemesniu lygmeniu, atskirus elementus operacijose. Kiekvienos pasirinktos operacijos atveju tikriname, kaip buvo apskaičiuota prašymo arba mokėjimo suma. Tai atliekant operacijos atsekamos nuo biudžeto ataskaitų iki galutinio gavėjo lygmens (pavyzdžiui, ūkininko, mokymo kursų organizatoriaus ar paramos vystymuisi projekto) ir kiekvienu lygmeniu testuojama atitiktis.

18) Nustatome, ar pateiktas prašymas arba atliktas mokėjimas atitiko biudžete patvirtintą bei teisės aktuose nustatytą tikslą ir ar jis atitiko taikytinus ES teisės aktus ir kitas taisykles. Tai finansinės taisyklės (SESV, Finansinis reglamentas), pagrindiniai teisės aktai, kuriais nustatoma atitinkama politika, programa ar veikla, visos taisyklės ar reglamentai, nustatyti pagal šiuos pagrindinius teisės aktus, ir sutartinė sistema. Laikantis subsidiarumo principo, daugelis taisyklių nustatomos nacionaliniu lygmeniu. Tai ne tik direktyvos, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliama ES teisė (pavyzdžiui, viešųjų pirkimų direktyvos), bet ir tinkamumo finansuoti kriterijai, taikomi daugeliui pasidalijamojo valdymo schemų. Mūsų vertinime atitinkamai atsižvelgiama į ES ir nacionalinės teisės išaiškinimą, kurį pateikia nacionaliniai teismai arba nacionalinės nepriklausomos ir autoritetingos institucijos bei Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

19) Pajamų operacijų testavimą (***4 skyrius***), tikrindami pridėtinės vertės mokesčiu, bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis ir neperdirbtomis plastiko pakuočių atliekomis pagrįstus nuosavus išteklius, pradedame nuo suvestinių duomenų ir duomenų, pagal kuriuos šios pajamos yra apskaičiuojamos. Tradicinių nuosavų išteklių srityje tikriname muitinių sąskaitų išrašus ir analizuojame muito mokesčių srautą iki tol, kol juos gauna ir užregistruoja Komisija.

20) Tikriname išlaidas tame etape, kai jas patyrė galutiniai ES lėšų gavėjai vykdydami veiklą, ir kai jas vėliau patvirtino Komisija (*patvirtintos išlaidos*). Tai taikoma visų kategorijų mokėjimams. Praktiškai tai reiškia, kad mūsų operacijų audito populiacija apima tarpinius ir galutinius mokėjimus. Netikriname išankstinio finansavimo mokėjimų (avansų) jų išmokėjimo momentu, tačiau tada, kai:

    a) galutinis ES lėšų gavėjas (pavyzdžiui, ūkininkas, mokslinių tyrimų institutas, įmonė, vykdanti darbus ar teikianti paslaugas pagal viešuosius pirkimus) pateikia jų tinkamo panaudojimo įrodymą, t. y. kai vykdant finansuojamą veiklą pasiekta pažanga ir (arba) patiriamos išlaidos;

    b) Komisija (ar kita ES lėšas administruojanti institucija ar įstaiga) pritaria galutiniam lėšų panaudojimui (pasiektai pažangai ir (arba) susijusioms išlaidoms) ir patvirtina išankstinį mokėjimą. Pavyzdžiui, mūsų DFP 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ audito populiaciją sudaro išlaidos, įtrauktos į Komisijos kasmet tvirtinamas sąskaitas. Todėl mūsų metodas yra testuoti operacijas, dėl kurių pagal teisės aktus valstybės narės turėtų įgyvendinti visus atitinkamus veiksmus, kad ištaisytų klaidas, kurias jos pačios buvo nustačiusios.

21) Nuo 2017 m. DFP 2 išlaidų kategorijai taikomas mūsų audito metodas apėmė nacionalinių audito institucijų ir Komisijos atlikto darbo peržiūrą ir pakartotinį jo atlikimą. Tačiau nustatėme pasikartojančių trūkumų, dėl kurių negalėjome pasikliauti jų darbu. Todėl nuo 2025 m. pakeitėme šios išlaidų kategorijos operacijų atrankos metodą. Mūsų imtis sudaroma ne iš audito institucijų patikrintų operacijų, o iš visų į metines ataskaitas įtrauktų operacijų.

22) Mūsų audito imtis sudaroma taip, kad būtų galima įvertinti visų išlaidų, o ne atskirų operacijų (pavyzdžiui, atskiro projekto) klaidų lygį. Su atrinktais išlaidų elementais susiję pateikti klaidų lygiai neturėtų būti laikomi išvada dėl jų atitinkamų operacijų, šia informacija veikiau tiesiogiai prisidedama prie bendro ES klaidų lygio.

23) Mes ne kasmet tikriname operacijas kiekvienoje valstybėje narėje, naudą gaunančioje valstybėje ir regione. Kai minimos kai kurios valstybės narės, naudą gaunančios valstybės ir (arba) regionai, tai nereiškia, kad panašių pavyzdžių negalima aptikti kitur. Šioje ataskaitoje pateikti susipažinti pavyzdžiai nesudaro pagrindo išvadoms dėl atitinkamų valstybių narių, naudą gaunančių valstybių arba regionų.

24) Atsižvelgiame į tai, ar galime efektyviai pasinaudoti kitų auditorių atliktomis tvarkingumo patikromis. Jei atlikdami audito darbą norime pasinaudoti šių patikrų rezultatais, kaip numatyta tarptautiniuose audito standartuose, įvertiname tų kitų auditorių nepriklausomumą ir kompetenciją bei jų darbo apimtį ir tinkamumą.

25) Dėl mūsų audito populiacijos dalies, susijusios su ES agentūromis ir bendrosiomis įmonėmis, naudojame audito darbo, atlikto rengiant atitinkamas specialiąsias metines ataskaitas dėl šių agentūrų[27] ir įmonių[28], rezultatus.

Operacijų testavimo rezultatų vertinimas

26) Manome, kad klaidų padaroma, kai pinigai naudojami nesilaikant atitinkamų ES teisės aktų ar konkrečių nacionalinių taisyklių. Klaida gali būti susijusi su visa atskiros operacijos suma ar jos dalimi.

27) Nustatome, ar klaidos yra kiekybiškai įvertinamos, ar ne, pagal tai, ar įmanoma įvertinti, kokią tikrintos sumos dalį paveikė klaida. Kiekybiškai įvertinama klaida yra pinigų suma, kuri neturėjo būti išmokėta iš ES biudžeto.

28) Bendrą klaidų poveikį nustatome atsižvelgdami į kokybinius ir kiekybinius aspektus. Atliekant kokybinį vertinimą, atsižvelgiama į taisyklių, kurios buvo pažeistos, svarbą, faktų rimtumą ir faktines ar galimas pasekmes. Kiekybinis vertinimas grindžiamas kiekybiškai įvertinamomis klaidomis, nustatytomis testuojant operacijų imtį, kurią ekstrapoliuojame siekdami pateikti statistinį įvertį – įvertintą klaidų lygį. Be to, apskaičiuojame 95 % pasikliautinąjį intervalą klaidų lygiui audito populiacijoje. Tai reiškia intervalą, kuriame esame 95 % įsitikinę, kad audito populiacijos klaidų lygis yra (tarp apatinės klaidų ribos ir viršutinės klaidų ribos).

---

[27] 2024 m. metinė ataskaita dėl ES agentūrų.

[28] 2024 m. metinė ataskaita dėl ES bendrųjų įmonių.

29) Klaidos, nustatytos ir ištaisytos prieš mūsų patikras ir nepriklausomai nuo jų, neįtraukiamos skaičiuojant ir nustatant klaidas, jei jų nustatymas ir ištaisymas rodo, kad valdymo ir kontrolės sistemos yra veiksmingos.

30) Nuo 2025 m. savo viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio vertinimo metodiką suderinome su metodika, kurią Komisija naudoja politikos srityse, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas[29].

31) Tų DFP išlaidų kategorijų, dėl kurių teikiame specialųjį vertinimą, atveju, taip pat pajamų ir viso ES biudžeto atveju pateikiame įvertintą klaidų lygį, kuriame atsižvelgiama tik į kiekybiškai įvertinamas klaidas ir kuris išreiškiamas procentais. Kiekybiškai įvertinamų klaidų pavyzdžiai yra netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai, sutarčių ar dotacijų sąlygų pažeidimai, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių nesilaikymas ir pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas.

32) Mūsų metodas nėra skirtas duomenims apie klaidų dažnį visoje audito populiacijoje surinkti. Todėl pateikti duomenys apie DFP išlaidų kategorijoje, generalinio direktorato valdomose išlaidose ar atitinkamos valstybės narės išlaidose nustatytą klaidų skaičių nėra klaidų dažnio ES finansuojamose operacijose ar atskirose valstybėse narėse rodiklis.

3 DALIS. Su sukčiavimu susijusios audito procedūros

33) Nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių reikšmingų iškraipymų konsoliduotosiose ataskaitose ar susijusių operacijų reikšmingos neatitikties ES teisės aktams riziką.

34) Atsižvelgdami į šias rizikas, parengiame ir vykdome audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Aptikti dėl sukčiavimo atsiradusius reikšmingus iškraipymus arba neatitiktį yra sudėtingiau nei tada, kai jų atsiranda dėl klaidų, kadangi sukčiavimas gali apimti sąmokslą, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingų duomenų pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl yra didesnė rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti.

35) Jei galime pagrįstai įtarti sukčiavimą, apie tai pranešame Europos prokuratūrai ir OLAF, atsižvelgdami į jų kompetencijos sritį.

---

[29] Sprendimas C(2019) 3452 (ir jo priedas), kuriuo nustatomos gairės dėl finansinių pataisų taikymo ES finansuojamoms išlaidoms dėl taikomų viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymo.

4 DALIS. Patikinimo pareiškimas. Mūsų audito nuomonės parengimas

36) Savo nuomonę grindžiame pakankamais ir tinkamais audito įrodymais, kuriuos gauname tikrindami valdymo ir kontrolės sistemas ir atlikdami operacijų testavimą.

37) Mūsų darbas leidžia mums suformuluoti pagrįstą nuomonę, ar klaidos audito populiacijoje viršija reikšmingumo ribas, ar jų neviršija. Rengdami savo nuomonę naudojame 2 % reikšmingumo ribą. Taip pat atsižvelgiame į klaidų pobūdį, mastą bei kontekstą ir kitą turimą informaciją (žr. ***(28)*** dalį).

38) Kai aptinkame reikšmingą klaidų lygį ir nustatome jo poveikį audito nuomonei, turime nustatyti, ar klaidos yra paplitusios[30] audito populiacijoje. Kai klaidos yra reikšmingos ir paplitusios, pateikiame neigiamą nuomonę.

39) Klaidos ir (arba) audito įrodymų nebuvimas yra paplitę, kai, remiantis auditoriaus profesine nuovoka, jie neapsiriboja konkrečiais elementais, sąskaitomis arba finansinių ataskaitų eilutėmis (t. y. jie nustatomi įvairiose testuojamose sąskaitose arba operacijose). Net jei ir apsiriboja, jie vis tiek yra plačiai paplitę, jei sudaro arba galėtų sudaryti didelę finansinių ataskaitų dalį arba yra susijusios su informacijos atskleidimu, kuris yra esminis dalykas vartotojams suprantant finansines ataskaitas.

5 DALIS. Ryšys tarp audito nuomonių dėl ataskaitų patikimumo ir operacijų tvarkingumo

40) Tarptautiniuose audito standartuose[31] nurodyta, kad tais atvejais, kai auditoriai teikia audito nuomones dėl ataskaitų patikimumo ir jose atspindimų operacijų tvarkingumo, šios dvi nuomonės turėtų būti aiškiai atskirtos. Todėl modifikuota nuomonė dėl operacijų tvarkingumo savaime nereiškia, kad turi būti modifikuota nuomonė dėl ataskaitų patikimumo.

---

[30] *International Standard on Auditing (ISA) 705 (revised), Modifications to the Opinion in the Independent Auditor's Report*.

[31] TAAIS 4000, 16 dalis.

2 skyrius

Biudžeto ir finansų valdymas

Turinys

	Dalis
Įvadas	**2.1.**
Biudžeto valdymas 2025 m.	**2.2.–2.29.**
Dėl NGEU 2025 m. mokėjimai viršijo įsipareigojimus	**2.2.–2.9.**
2025 m. panaudota beveik visa metinio ES biudžeto įsipareigojimų asignavimų suma	**2.5.–2.6.**
Mokėjimai atitiko pradinį planą ir nesiekė DFP viršutinės ribos	**2.7.–2.8.**
Daugumos išlaidų kategorijų mokėjimų profiliai laikui bėgant buvo palyginti stabilūs	**2.9.**
Pasidalijamojo valdymo fondų lėšų įsisavinimas: 2014–2020 m. DFP baigiama įgyvendinti, o 2021–2027 m. DFP įgyvendinimas įsibėgėja nuo žemo pradinio lygio	**2.10.–2.18.**
2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas pasiekė 98,6 %, o 26 valstybės narės viršijo 95 %	**2.10.–2.12.**
2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kuriems taikomas BNR, lėšų įsisavinimas spartėja, tačiau tebėra mažesnis nei ankstesnės DFP laikotarpiu	**2.13.–2.17.**
2025 m. EŽŪFKP mokėjimai pagal naująją BŽŪP gerokai paspartėjo	**2.18.**
2025 m. EGADP dotacijų mokėjimai buvo gerokai mažesni, nei tikėtasi	**2.19.–2.24.**
Dar neįvykdytų įsipareigojimų suma mažėja, tačiau tebėra reikšminga	**2.25.–2.29.**
Finansų valdymas 2025 m.	**2.30.–2.68.**
2025 m. negrąžintų ES pasiskolintų lėšų suma padidėjo daugiau kaip 20 %	**2.30.–2.47.**
NGEU lėšų įsisavinimas yra mažesnis, nei tikėtasi	**2.37.–2.41.**
Numatomos NGEU skolinimosi išlaidos pagal dabartinę DFP tebėra dvigubai didesnės už pradinius įverčius	**2.42.–2.44.**
Vėluojant išmokėti lėšas padidėjo pinigų likučiai	**2.45.–2.47.**

Iš ES biudžeto toliau teikiama parama Ukrainai Rusijos agresijos karo metu 2.48.–2.54.

ES biudžeto rizikos pozicija toliau didėja 2.55.–2.68.

ES biudžeto manevringumo marža – skolinimosi garantija 2.60.–2.65.

Sukauptas bendro atidėjinių fondo finansinis rezultatas yra teigiamas, kaip ir 2024 m. 2.66.–2.68.

Išvados ir rekomendacijos 2.69.–2.76.

Išvados 2.69.–2.74.

Rekomendacijos 2.75.–2.76.

Įvadas

2.1. Šiame skyriuje pristatomi pagrindiniai biudžeto ir finansų valdymo klausimai, susiję su 2025 m. ES biudžetu ir jo papildomu finansavimu. Jame taip pat aptariami rizikos veiksniai ir iššūkiai, su kuriais ES gali susidurti ateinančiais metais. Šis skyrius grindžiamas mūsų atlikta ES biudžeto vykdymo ir Komisijos bei kitų suinteresuotųjų subjektų paskelbtų dokumentų peržiūra. Jame taip pat atsižvelgiama į mūsų darbą, pristatytą specialiosiose ataskaitose ir nuomonėse.

Biudžeto valdymas 2025 m.

Dėl NGEU 2025 m. mokėjimai viršijo įsipareigojimus

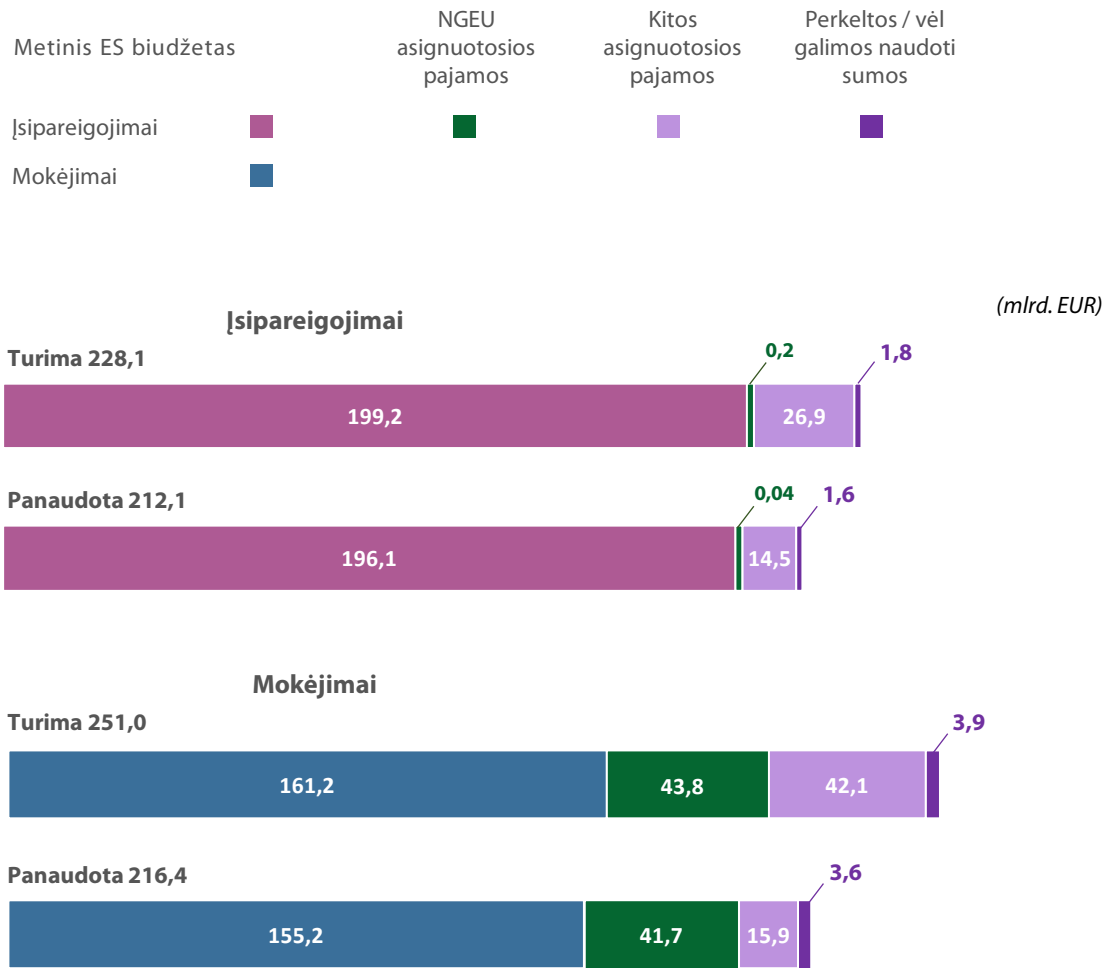
2.2. Šiame skirsnyje nagrinėjame 2025 m. ES biudžeto įvykdymą. Tai buvo penktieji 2021–2027 m. *DFP* ir *NGEU* įgyvendinimo metai.

2.3. Nuo 2023 m. į analizę įtraukiame visų rūšių įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimus (metinius biudžeto asignavimus, *perkėlimus* ir vėl galimas naudoti sumas, NGEU asignuotąsias pajamas ir kitų rūšių asignuotąsias pajamas). Paskolos yra į biudžetą neįtraukti punktai, todėl jie į analizę nepatenka.

2.4. ***2.1 diagramoje*** parodyti visi turimi ir panaudoti 2025 m. ES biudžeto įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai. Metinis ES biudžetas sudaro 87,3 % visų turimų įsipareigojimų asignavimų ir 64,2 % visų turimų mokėjimų asignavimų. Likusią dalį sudaro NGEU asignuotosios pajamos, kitos asignuotosios pajamos, perkėlimai ir vėl galimos naudoti sumos. Nuo 2024 m. su NGEU asignuotosiomis pajamomis susiję įsipareigojimai apima tik Komisijos administracines išlaidas[1].

[1] Reglamento (ES) 2021/241 12 straipsnio 4 dalis.

2.1 diagrama. Visi turimi ir panaudoti asignavimai 2025 m. (įskaitant NGEU dotacijas)

Pastaba: iš 2025 m. panaudotų 41,7 milijardo eurų NGEU mokėjimų asignavimų 33,2 milijardo eurų buvo panaudota finansuoti EGADP dotacijoms, o 8,5 milijardo eurų – esamų programų papildymams.

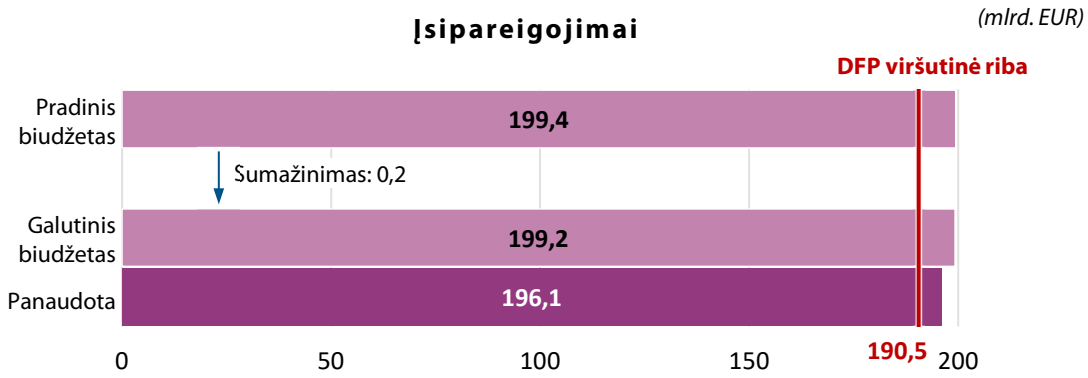
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2025 m. panaudota beveik visa metinio ES biudžeto įsipareigojimų asignavimų suma

2.5. Biudžeto valdymo institucija patvirtino pradinį metinį 2025 m. ES biudžetą, kuriame numatyta 199,4 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimų (žr. ***2.2 diagramą***). Taisomaisiais biudžetais įsipareigojimų asignavimai sumažinti 0,2 milijardo eurų iki 199,2 milijardo eurų, tačiau ši suma vis dar viršija 190,5 milijardo eurų DFP viršutinę ribą. Tai buvo įmanoma padaryti taikant DFP *specialiąsias priemones*. Pagal šias priemones skiriama papildomų DFP viršutines ribas viršijančių lėšų naujiems ar nenumatytiems įvykiams.

2.6. Pagal 2025 m. galutinį biudžetą iš viso panaudota 196,1 milijardo eurų įsipareigojimų asignavimų, t. y. 98,4 % turimos sumos. Nepanaudotų įsipareigojimų asignavimų suma sudarė 3,1 milijardo eurų. Didžiausia jų dalis teko *Europos regioninės plėtros fondui (ERPF)* (0,8 milijardo eurų), *Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonei (KVTBP)* (0,6 milijardo eurų) ir *Sanglaudos fondui (SF)* (0,3 milijardo eurų). Iš nepanaudotų asignavimų 1,9 milijardo eurų buvo perkelta į 2026 m.; iš šios sumos 0,6 milijardo eurų buvo skirta KVTBP, o 1,0 milijardo eurų – *Europos solidarumo rezervui*. Likę nepanaudoti 1,2 milijardo eurų asignavimai nustojo galioti; iš šios sumos 1,1 milijardo eurų yra susiję su sustabdytais įsipareigojimų asignavimais, nes Vengrijai pradėtas taikyti teisinės valstybės sąlygų režimas[2].

2.2 diagrama. 2025 m. metinių ES biudžeto įsipareigojimų vykdymas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

Mokėjimai atitiko pradinį planą ir nesiekė DFP viršutinės ribos

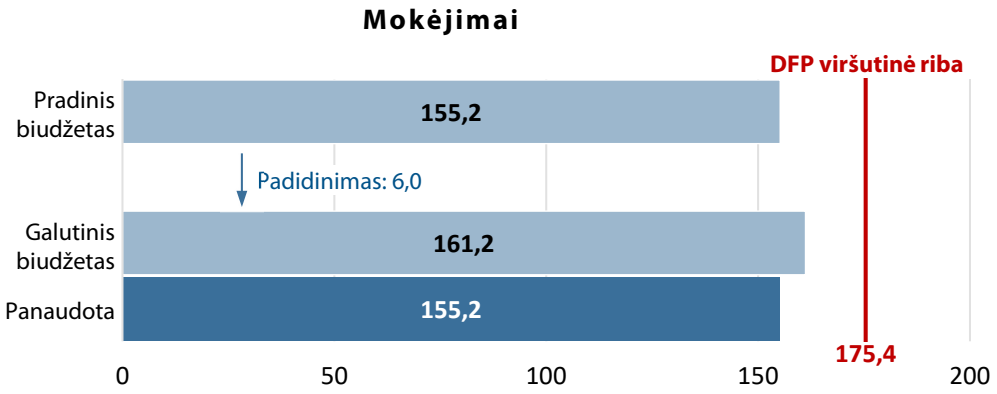
2.7. Biudžeto valdymo institucija patvirtino pradinį metinį 2025 m. ES biudžetą, kuriame numatyta 155,2 milijardo eurų mokėjimų asignavimų (žr. ***2.3 diagramą***). Taisomaisiais biudžetais mokėjimų asignavimai padidinti 6,0 milijardo eurų, todėl bendra galutinio biudžeto suma pasiekė 161,2 milijardo eurų.

2.8. Pagal galutinį biudžetą atliktų mokėjimų suma iš viso sudarė 155,2 milijardo eurų, t. y. 96,3 % turimos sumos. Iš 6,0 milijardo eurų nepanaudotų asignavimų į 2026 m. perkelta 5,9 milijardo eurų; iš šios sumos 1,9 milijardo eurų skirta NGEU skolinimosi išlaidoms, 1,1 milijardo eurų – Ukrainos priemonei ir 1,0 milijardo eurų – Europos solidarumo rezervui. 0,1 milijardo eurų nepanaudotų asignavimų galiojimas baigėsi.

[2] Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/2506.

2.3 diagrama. 2025 m. metinių ES biudžeto mokėjimų vykdymas

(mlrd. EUR)

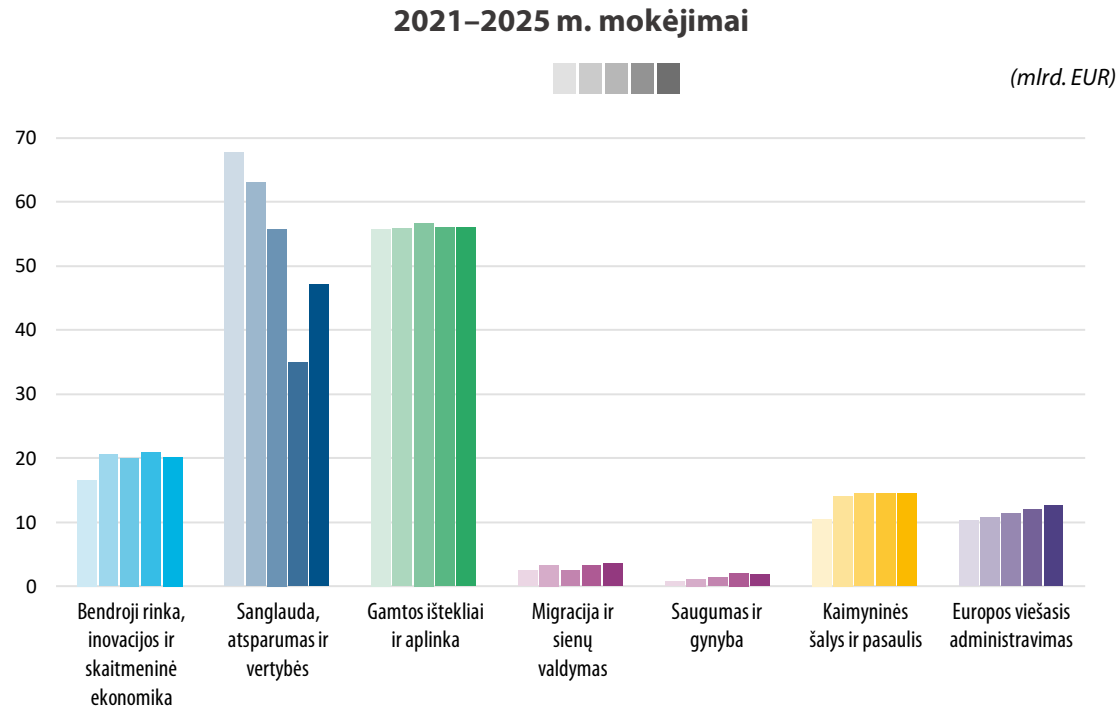

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

Daugumos išlaidų kategorijų mokėjimų profiliai laikui bėgant buvo palyginti stabilūs

2.9. ***2.4 diagramoje*** parodyti nuo 2021 m. pagal kiekvieną DFP išlaidų kategoriją atlikti metiniai mokėjimai, neįskaitant asignuotųjų pajamų. Joje pateikiama kelerių metų dabartinės DFP įgyvendinimo apžvalga. Daugelio išlaidų kategorijų mokėjimų profiliai laikui bėgant buvo palyginti stabilūs, o tai rodo nuoseklius ir nuspėjamus įgyvendinimo modelius visu DFP laikotarpiu. Vis dėlto 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ mokėjimams perėjimas iš vieno programavimo laikotarpio į kitą turi didesnį poveikį. Didesnės mokėjimų sumos pirmaisiais metais yra susijusios su 2014–2020 m. DFP sanglaudos programų užbaigimu, paskui mokėjimų sumos sumažėjo ir stabilizavosi – tai rodo laipsnišką dabartinės DFP programų įgyvendinimą, atitinkantį daugiametį sanglaudos politikos įgyvendinimo ciklą, (taip pat žr. ***2.9 diagramą***).

2.4 diagrama. Metiniai mokėjimų asignavimai pagal išlaidų kategorijas 2021–2025 m.

Pastaba: asignuotosios pajamos neįtrauktos.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2021–2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

Pasidalijamojo valdymo fondų lėšų įsisavinimas: 2014–2020 m. DFP baigiama įgyvendinti, o 2021–2027 m. DFP įgyvendinimas įsibėgėja nuo žemo pradinio lygio

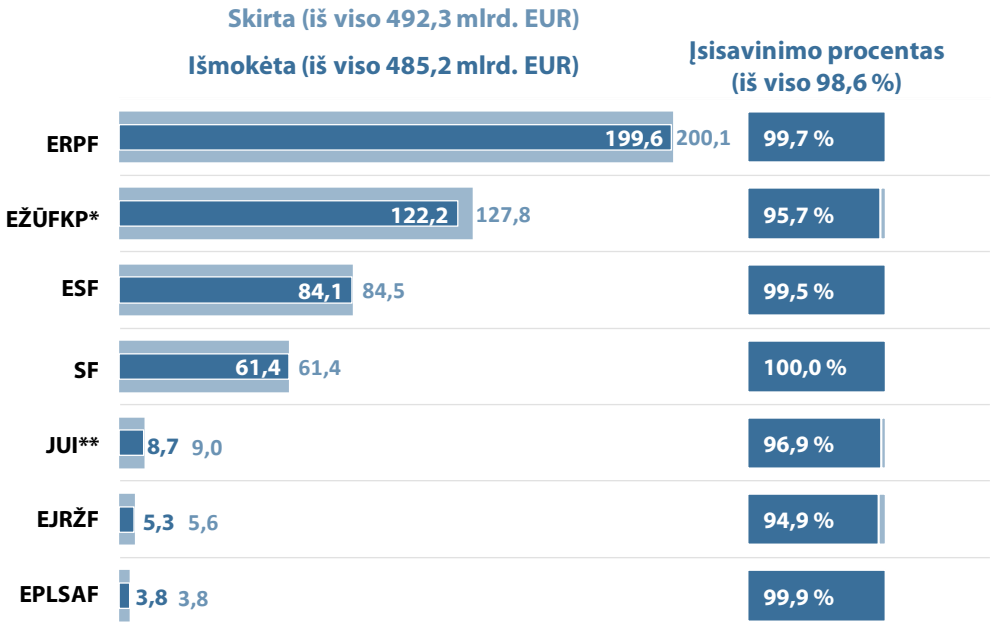
2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas pasiekė 98,6 %, o 26 valstybės narės viršijo 95 %

2.10. *Europos struktūrinius ir investicijų fondus (ESI fondus)* bendrai valdo Komisija ir valstybės narės. Duomenys teikiami atvirųjų duomenų platformoje. 2025 m. pabaigoje bendra mokėjimų 2014–2020 m. ESI fondams suma sudarė 485,2 milijardo eurų, arba 98,6 % visų turimų lėšų (492,3 milijardo eurų). 2025 m. mokėjimai sudarė 7,4 milijardo eurų.

2.11. ***2.5 diagramoje*** pateikiame kiekvieno ESI fondo suminius lėšų įsisavinimo lygius pagal 2025 m. pabaigos duomenis, neįtraukiant NGEU išteklių. Lėšų įsisavinimo lygis rodo, kokią visos atitinkamam laikotarpiui skirtos sumos dalį procentais sudaro iš ES biudžeto valstybėms narėms pagal deklaruotas išlaidas atlikti *išankstinio finansavimo* ir *tarpiniai mokėjimai*. Mūsų pateikti lėšų įsisavinimo lygiai nerodo visos projektų įgyvendinimo pažangos, nes *naudos gavėjų* jau gautos sumos gali būti didesnės už valstybių narių deklaruotas išlaidas.

2.5 diagrama. 2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas (neįtraukiant NGEU) (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

ERPF: Europos regioninės plėtros fondas
EŽŪFKP: Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
ESF: Europos socialinis fondas
SF: Sanglaudos fondas
JUI: Jaunimo užimtumo iniciatyva
EJRŽF: Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
EPLSAF: Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas

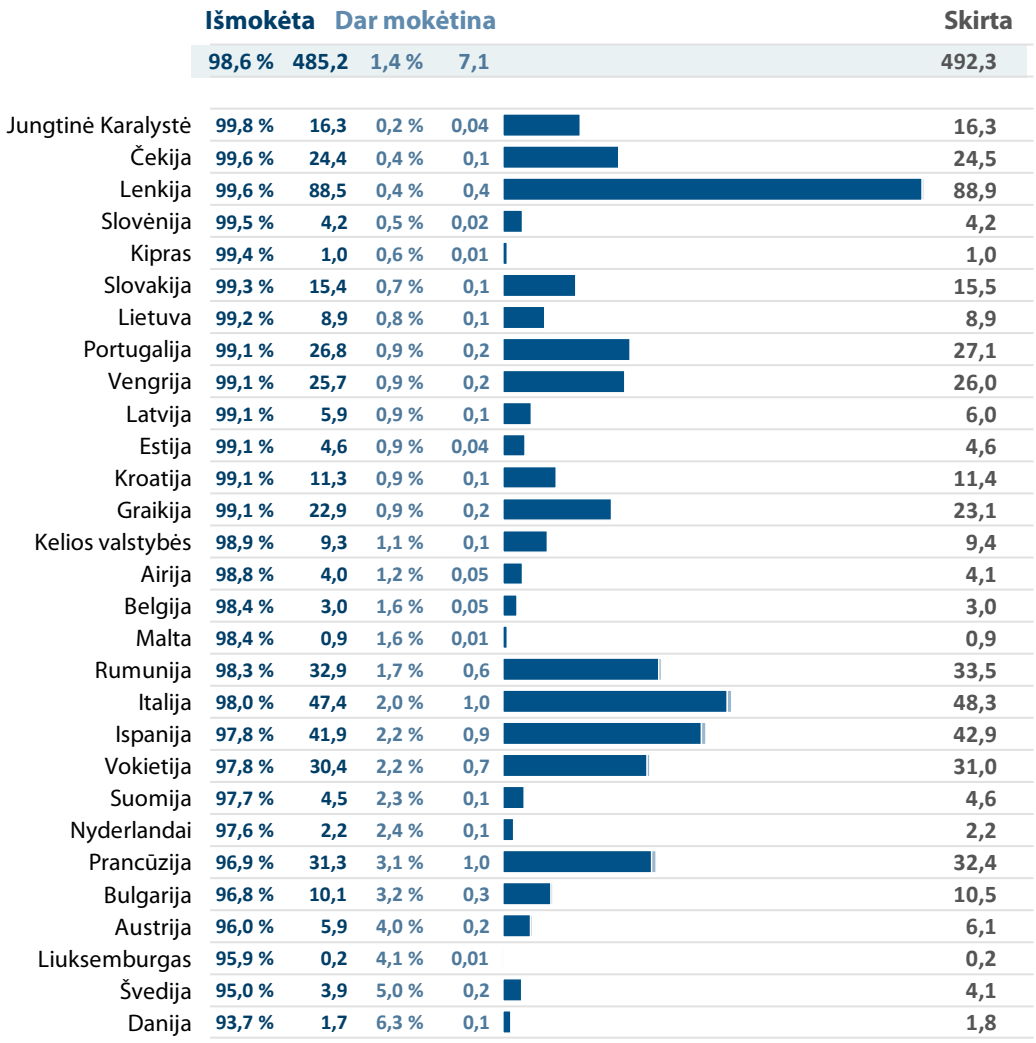
* EŽŪFKP apima papildomus 28 milijardų eurų 2021 ir 2022 m. asignavimus iš 2021–2027 m. DFP.
** JUI apima specialų asignavimą iš ESF.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenimis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.12. Tolesnė pažanga, susijusi su 2025 m. ESI fondų mokėjimais, lėmė tai, kad iki 2025 m. pabaigos 26 valstybės narės įsisavino daugiau kaip 95 % joms skirtų ESI fondų lėšų (žr. ***2.6 diagramą***).

2.6 diagrama. 2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimo lygiai (neįtraukiant NGEU) (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenimis.

2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kuriems taikomas BNR, lėšų įsisavinimas spartėja, tačiau tebėra mažesnis nei ankstesnės DFP laikotarpiu

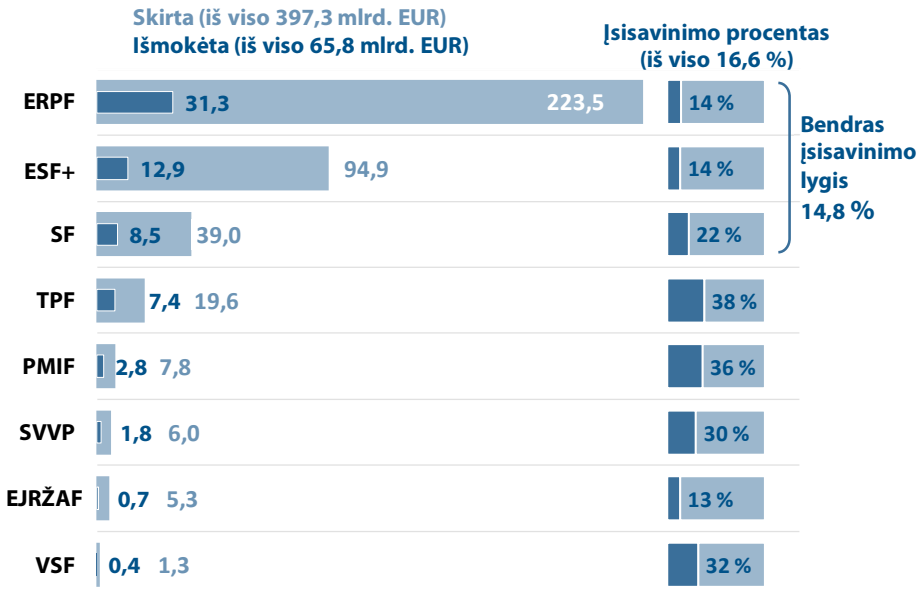
2.13. 2025 m. metiniai mokėjimai pasidalijamojo valdymo fondams, kuriems taikomas *Bendrųjų nuostatų reglamentas (BNR)*[3], sudarė 36,8 milijardo eurų (2024 m. – 14,7 milijardo eurų). 2025 m. pabaigoje[4] mokėjimai iš viso sudarė 65,8 milijardo eurų, iš kurių 23,2 milijardo eurų buvo išankstinio finansavimo mokėjimai, o 42,6 milijardo eurų – tarpiniai mokėjimai. Bendra mokėjimų suma sudarė 16,6 % 2021–2027 m. DFP laikotarpiu šiems fondams, kuriems taikomas BNR, skirtos sumos (2024 m. – 7 %) (žr. ***2.7 diagramą***). Mūsų pateikti lėšų įsisavinimo lygiai nerodo visos projektų įgyvendinimo pažangos, nes naudos gavėjų jau gautos sumos gali būti didesnės už valstybių narių deklaruotas išlaidas.

[3] Reglamentas (ES) 2021/1060.

[4] Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenys.

2.7 diagrama. 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kuriems taikomas BNR, lėšų įsisavinimas (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

ERPF:	Europos regioninės plėtros fondas
ESF+:	Europos socialinis fondas+
SF:	Sanglaudos fondas
TPF:	Teisingos pertvarkos fondas
PMIF:	Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas
SVVP:	Sienų valdymo ir vizų priemonė
EJRŽAF:	Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas
VSF:	Vidaus saugumo fondas

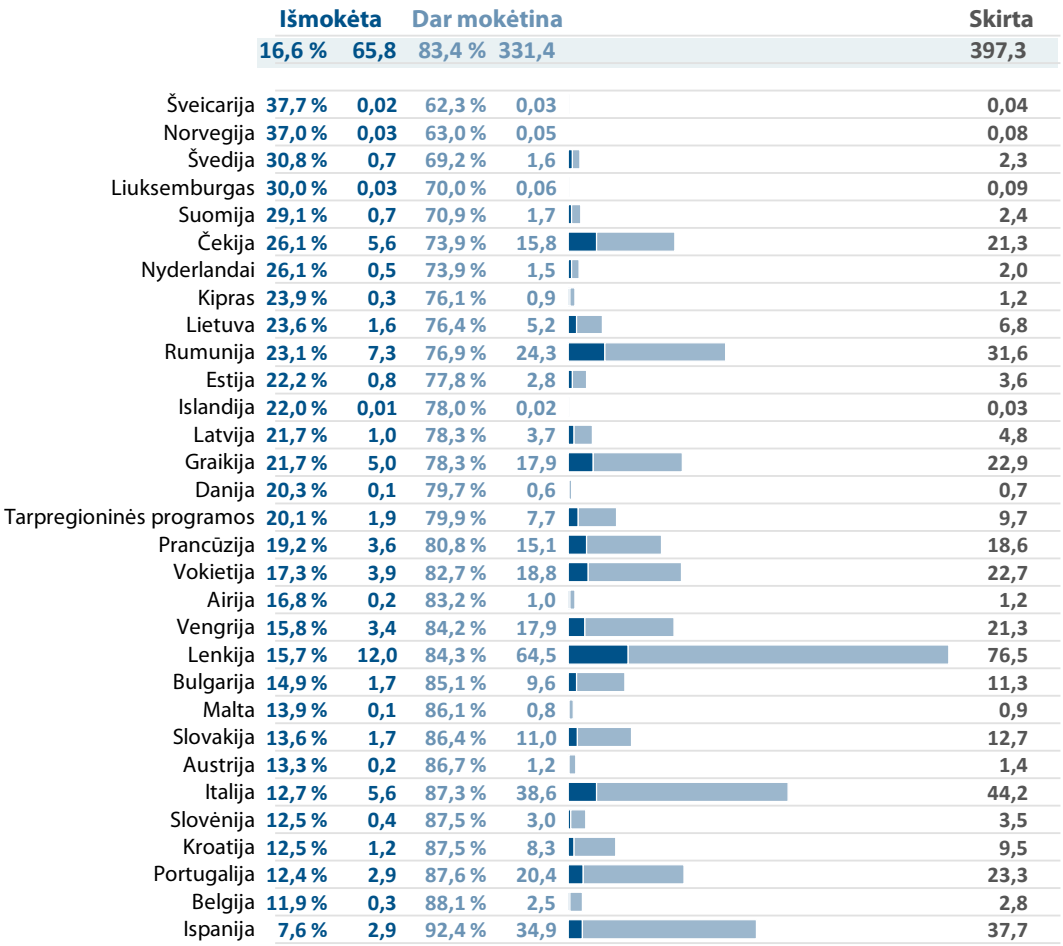
Pastaba: TPF sumos apima NGEU duomenis.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenimis.

2.14. ***2.8 diagramoje*** parodytas lėšų įsisavinimo lygis pagal valstybes gavėjas.

2.8 diagrama. 2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kuriems taikomas BNR, lėšų įsisavinimas (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

Pastaba: su ES nepriklausančiomis valstybėmis (Šveicarija, Norvegija ir Islandija) susijusios sumos priskiriamos SVVP. ES nepriklausančioms valstybėms iš viso skirta 0,15 milijardo eurų.
Vengrijos atveju „dar mokėtina“ suma grindžiama duomenų išgavimo metu turėtais duomenimis ir nevisiškai atspindi su teisinės valstybės sąlygų režimu susijusį įsipareigojimų panaikinimą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenimis.

2.15. 2022 m. Taryba ėmėsi priemonių ES biudžetui apsaugoti nuo teisinės valstybės principų pažeidimų Vengrijoje[5], todėl šiai valstybei buvo sustabdytas 6,4 milijardo eurų sanglaudos politikos finansavimas. Sustabdymo priežastys patvirtintos 2023[6], 2024[7] ir 2025 m.[8] Komisijos atliktais pakartotiniais vertinimais. Pagal taikytinas nuostatas[9] sustabdyti 2022 m. įsipareigojimai (1,0 milijardo eurų) buvo panaikinti 2024 m. pabaigoje, o sustabdyti 2023 m. įsipareigojimai (1,1 milijardo eurų) – 2025 m. pabaigoje. Šios sumos – biudžeto ištekliai, kurių Vengrija negrįžtamai neteko.

2.16. Trijų pagrindinių sanglaudos politikos fondų (ERPF, SF ir ESF+), kuriems tenka 90 % 2021–2027 m. BNR pasidalijamojo valdymo fondų lėšų, lėšų įsisavinimo lygis išliko žemesnis nei 2014–2020 m. Bendras šių trijų fondų lėšų įsisavinimo lygis 2025 m. pabaigoje buvo 14,8 %, o atitinkamu ankstesnės DFP metu (2018 m. pabaigoje) – 24 % (žr. ***2.9 diagramą***). Nustatėme, kad metų pabaigoje buvo susidariusi didelė neįvykdytų mokėjimo prašymų suma (žr. ***2.1 langelį***).

---

5 Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/2506.

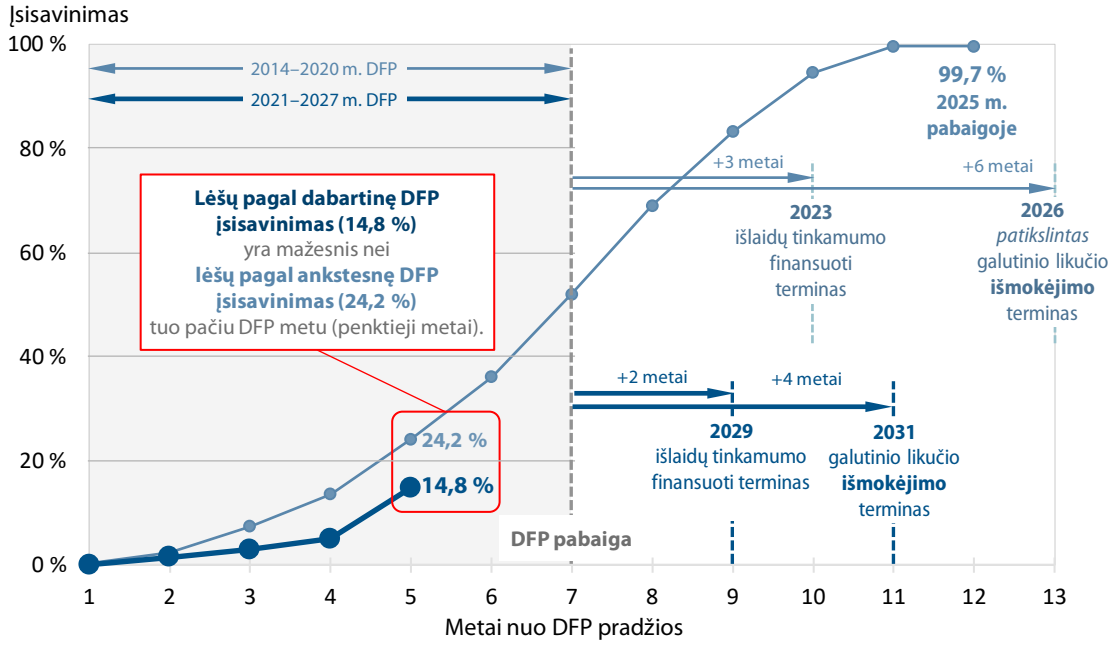
6 Komisijos sprendimas C(2023) 8999.

7 Komisijos komunikatas COM(2024) 800.

8 Komisijos komunikatas COM(2025) 900.

9 Reglamento (ES) 2020/2092 7 straipsnio 3 dalis.

2.9 diagrama. Sanglaudos fondų lėšų įsisavinimas penktaisiais metais: įgyvendinant dabartinę DFP vis dar atsiliekama, palyginti su ankstesnės DFP įgyvendinimu

Pastabos: apima išankstinį finansavimą ir tarpinius mokėjimus.
Reglamentais (ES) 2025/1913 ir (ES) 2025/1914 2021–2027 m. DFP programų, kurių pakeitimai dėl išteklių perskirstymo naujiems prioritetams buvo patvirtinti, tinkamumo finansuoti terminą leidžiama pratęsti iki 2030 m. gruodžio 31 d.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenimis.

2.1 langelis

Susikaupę neatlikti mokėjimai ir jų poveikis vėlesniems metams

Mokėjimų asignavimų lygis yra susijęs su neapibrėžtumu, nes priklauso nuo valstybių narių mokėjimo prašymų prognozių, kurioms įtakos turi programų įgyvendinimo tempas ir kurios per metus gali kisti. Kad būtų atsižvelgta į kintančius poreikius, Komisija gali siūlyti taisomuosius biudžetus. Tačiau tokiems patikslinimams taikomi procedūriniai apribojimai ir terminai, todėl gali būti sunkiau suderinti asignavimus su faktiniais mokėjimo prašymais, o metų pabaigoje gali likti neapmokėtų prašymų.

Metų pabaigoje likusius neapmokėtus mokėjimo prašymus analizės tikslais galima suskirstyti į dvi kategorijas:

a) prašymai, gauti per vėlai, kad juos būtų galima išnagrinėti iki metų pabaigos, ir

b) prašymai, kurių negalima apmokėti dėl nepakankamų mokėjimų asignavimų metiniame biudžete.

2025 m. trijų sanglaudos politikos fondų (ERPF, SF ir ESF+) mokėjimo prašymų suma viršijo biudžete turimus mokėjimų asignavimus. Iki 2025 m. pabaigos susikaupė neįvykdytų mokėjimo prašymų, kurių suma sudarė 17 milijardų eurų. Šie mokėjimo prašymai buvo išnagrinėti 2026 m. pradžioje.

Į vėlesnius metus perkeltais neapmokėtais prašymais daromas papildomas spaudimas turimiems mokėjimų asignavimams ir gali būti ribojamos galimybės apmokėti naujus mokėjimo prašymus.

2.17. 2025 m. Komisija dabartinės DFP sanglaudos politikos programų įsipareigojimų panaikinimo riziką įvertino kaip nulinę[10] (2024 m. įvertis – 2,7 milijardo eurų[11]). Vis dėlto ES sanglaudos fondų lėšų įsisavinimo lygis tebėra žemesnis nei ankstesniais laikotarpiais (žr. ***2.9 diagramą***), o jei mokėjimų tempas nepaspartės taip, kaip numatyta, įsipareigojimai vis dar galėtų būti panaikinti. 2025 m. rugsėjo mėn. priimti du nauji reglamentai[12], kuriais siekiama paspartinti investicijas ir palengvinti įgyvendinimą.

[10] COM(2025) 573, 2 lentelė, stulpelis „Iš viso“.

[11] COM(2024) 276, 2 lentelė, stulpelis „Iš viso“.

[12] Reglamentai (ES) 2025/1913 ir (ES) 2025/1914.

2025 m. EŽŪFKP mokėjimai pagal naująją BŽŪP gerokai paspartėjo

2.18. Nuo 2023 m. EŽŪFKP taikomi nauji bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) reglamentai[13]. 2023–2027 m. EŽŪFKP finansavimą pradėta įsisavinti 2023 m., pasibaigus 2021–2022 m. pereinamajam laikotarpiui. 2025 m. pabaigoje[14] EŽŪFKP mokėjimai sudarė 14,2 milijardo eurų (2024 m. – 6,3 milijardo eurų), o įsisavinimo lygis siekė 21,6 % (2024 m. – 9,5 %).

2025 m. EGADP dotacijų mokėjimai buvo gerokai mažesni, nei tikėtasi

2.19. Iki 2025 m. pabaigos į visų valstybių narių peržiūrėtus planus, parengtus pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP), buvo įtrauktas skyrius „REPowerEU“. Be NGEU lėšų, patvirtintiems 27 skyriams „REPowerEU“ finansuoti Komisija panaudos iki 20,0 milijardo eurų pajamų iš *apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS)* ir iki 2,1 milijardo eurų asignavimų iš *prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo*[15]. Bendra EGADP dotacijų, įskaitant „REPowerEU“ lėšas, suma galėtų siekti 359,9 milijardo eurų.

2.20. Metiniai EGADP dotacijų mokėjimai 2025 m. iš viso sudarė 40,1 milijardo eurų; iš jų 33,2 milijardo eurų buvo finansuota NGEU dotacijų lėšomis, 6,3 milijardo eurų – ATLPS pajamomis ir 0,6 milijardo eurų – prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo lėšomis. NGEU lėšomis finansuojamų EGADP dotacijų metiniai mokėjimai sudarė tik 62 % Komisijos 2024 m. birželio mėn. numatytos sumos (65 milijardus eurų)[16]. Tačiau 2025 m. pabaigoje vis dar buvo vertinami 17 valstybių narių mokėjimo prašymai dėl EGADP dotacijų, kurių grynoji suma sudarė 20,3 milijardo eurų[17]; iš jų 17,4 milijardo eurų sumos prašymai buvo gauti 2025 m. gruodžio mėn.

---

[13] Reglamentai (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116.

[14] Komisijos atvirųjų duomenų platformos 2026 m. sausio 19 d. duomenys.

[15] Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnis, su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES) 2023/435.

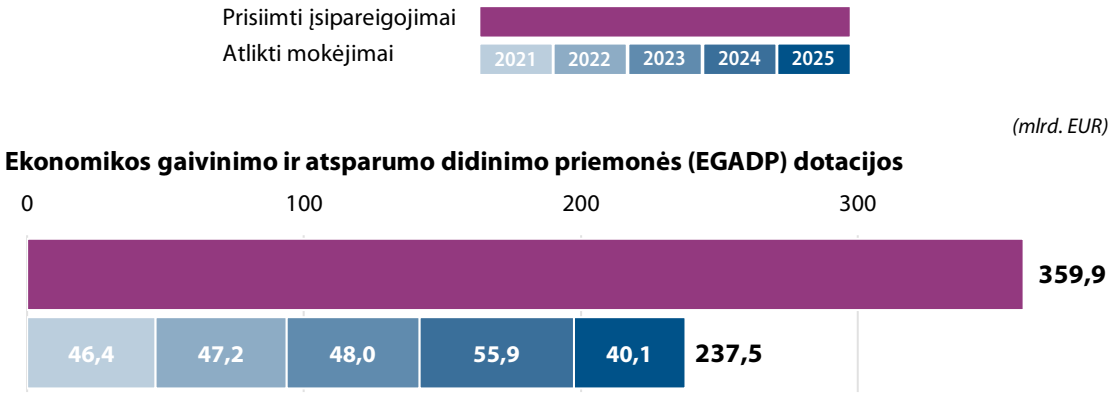
[16] COM(2024) 276, 2.4. Priemonė „NextGenerationEU“.

[17] Komisijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo rezultatų suvestinės laiko juosta.

2.21. Iki 2025 m. pabaigos išmokėtų EGADP dotacijų suma iš viso sudarė 237,5 milijardo eurų (66 %) iš 359,9 milijardo eurų prisiimtų įsipareigojimų (žr. ***2.10 diagramą***). Taigi iki 2026 m. pabaigos dar turi būti išmokėta iki 122,4 milijardo eurų. Tai yra gerokai daugiau nei Komisijos 2024 m. liepos mėn. įvertis: prognozuota, kad 2026 m. mokėjimai sudarys 70,1 milijardo eurų[18].

2.22. Nors su EGADP susijusios tarpinės ir siektinos reikšmės turi būti pasiektos ne vėliau kaip 2026 m. rugpjūčio 31 d., valstybės narės savo galutinius mokėjimo prašymus turi pateikti ne vėliau kaip 2026 m. rugsėjo 30 d.[19] Komisija visus mokėjimus turi atlikti ne vėliau kaip 2026 m. gruodžio 31 d. 2026 m. mokėtina suma yra maždaug tris kartus didesnė už 2025 m. atliktų mokėjimų sumą. Tokios didelės apimties mokėjimų atlikimas per trumpą laiką didins spaudimą valstybėms narėms panaudoti joms skirtas lėšas, o Komisijai – įvertinti ir išnagrinėti mokėjimo prašymus. Įvykdžius visas atitinkamas teisines ir mokėjimo pareigas, visos nepanaudotos ES įnašų sumos bus panaikintos[20].

2.10 diagrama. EGADP dotacijų įgyvendinimas pagal šaltinius (2025 m. pabaiga)

Pastaba: neįtraukiant administracinių išlaidų.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

[18] COM(2024) 276, 3 lentelė.

[19] COM(2025) 310.

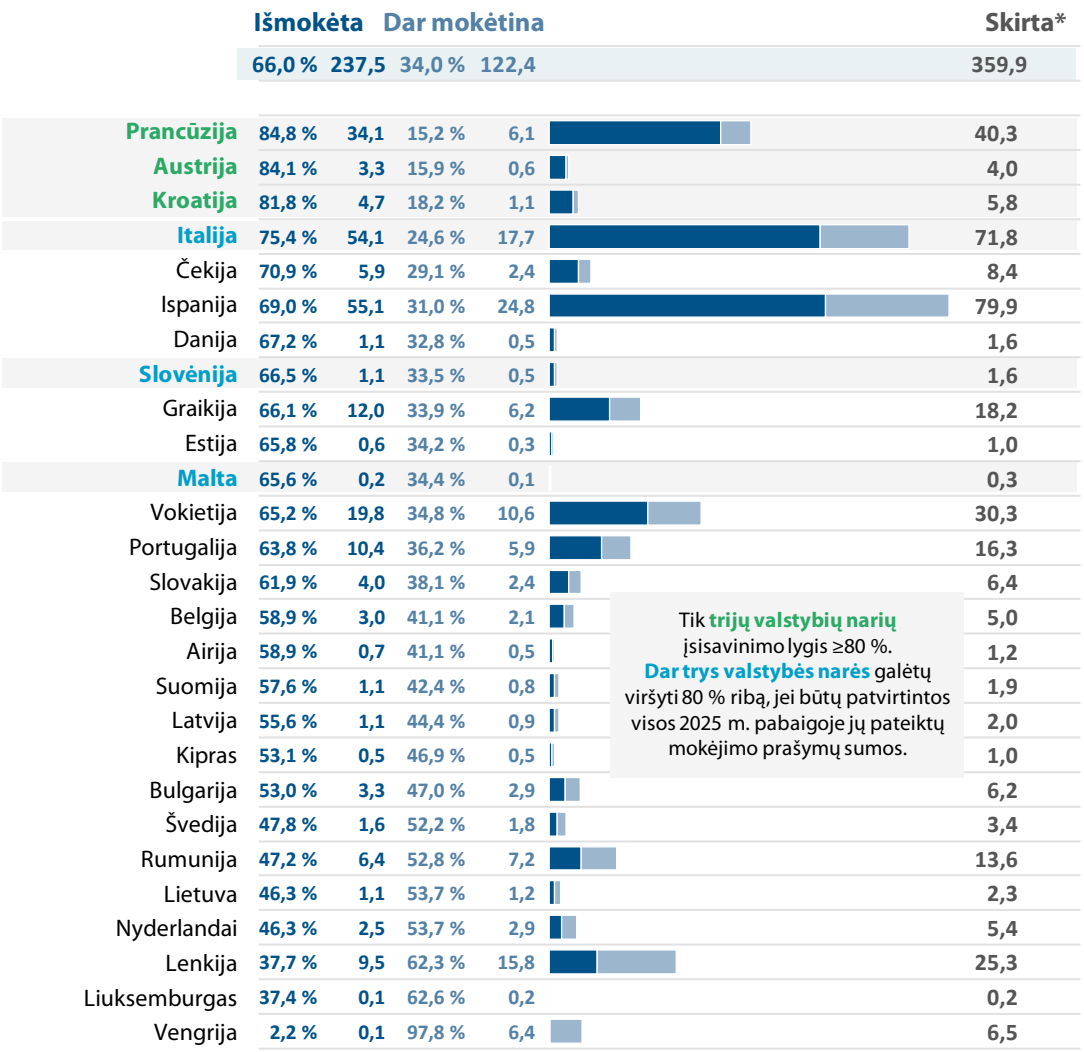
[20] C/2026/2614, 4.2. Galutiniai įsipareigojimų panaikinimai dėl nevisiško lėšų panaudojimo EGADP pabaigoje.

2.23. Iki šiol valstybės narės EGADP dotacijas įsisavino labai skirtingu mastu (žr. ***2.11 diagramą***). Šie mokėjimai grindžiami Tarybos kiekvienai valstybei narei nustatytomis tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis. Tačiau specialiojoje ataskaitoje dėl EGADP lėšų įsisavinimo[21] padarėme išvadą, kad valstybių narių gautų lėšų suma nebūtinai atspindi pasiektų tarpinių ir siektinų reikšmių skaičių ar svarbą. Valstybių narių gautų lėšų ir pasiektų tarpinių bei siektinų reikšmių santykis skiriasi.

[21] Specialioji ataskaita 13/2024.

2.11 diagrama. Išmokėtos EGADP dotacijos ir dar mokėtinos sumos pagal patikslintas valstybėms narėms skirtas sumas (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

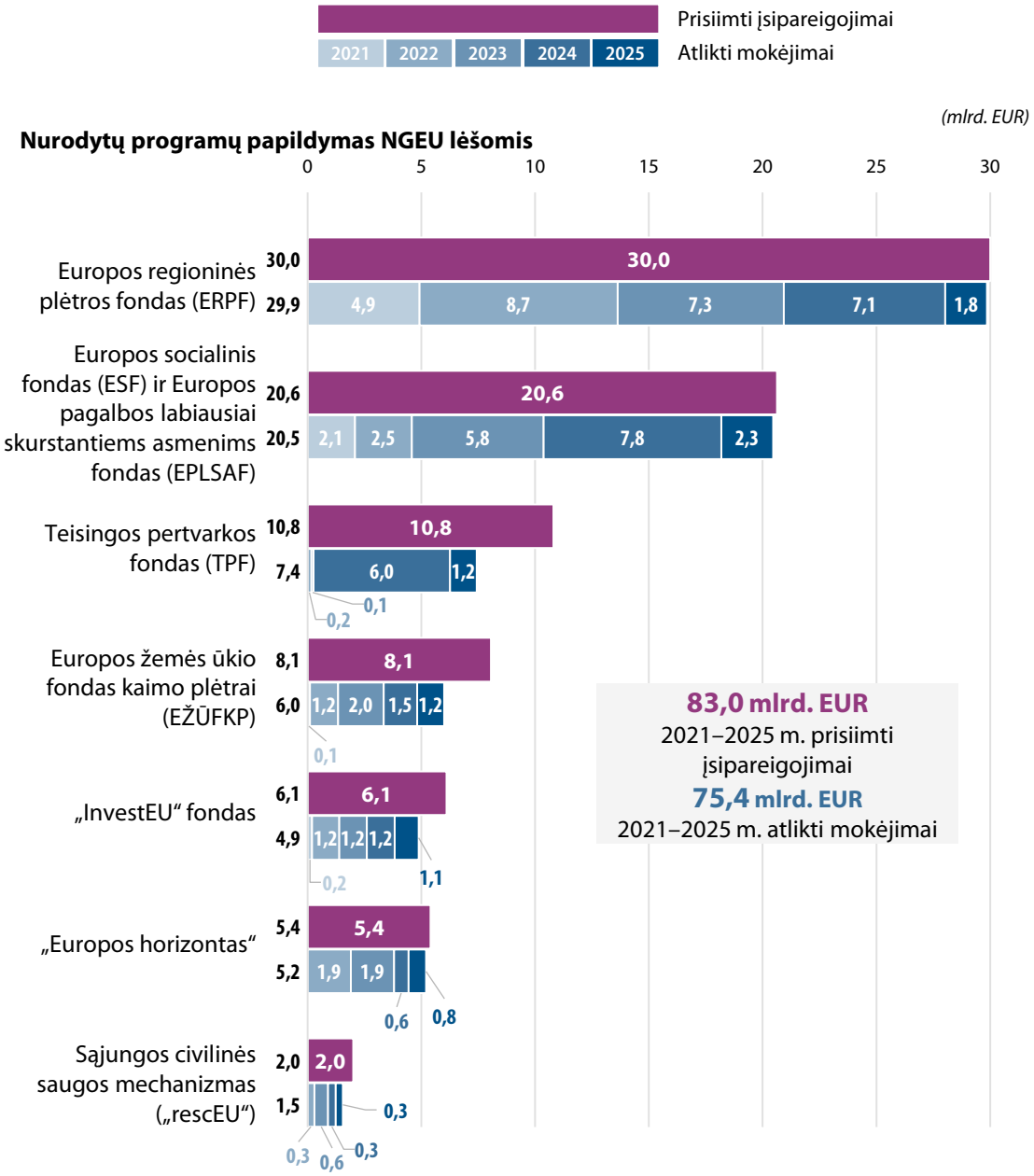
* Pagal patikslintas skirtas sumas.

Pastabos: neįtraukiant administracinių išlaidų.
Vengrija gavo tik išankstinį finansavimą ir dar nėra pateikusi jokių mokėjimo prašymų.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis EGADP rezultatų suvestine ir kitais Komisijos duomenimis.

2.24. Įsipareigojimai dėl papildomų NGEU lėšų, skirtų DFP programoms, iš viso sudaro 83,0 milijardo eurų (žr. ***2.12 diagramą***). 2025 m. metiniai šių papildomų lėšų mokėjimai sudarė 8,5 milijardo eurų, o bendra iki 2025 m. pabaigos atliktų mokėjimų suma sudarė 75,4 milijardo eurų. Todėl iki 2026 m. pabaigos galima atlikti iki 7,6 milijardo eurų mokėjimų.

2.12 diagrama. Su ES programoms skirtomis papildomomis lėšomis susijęs NGEU įgyvendinimas (2025 m. pabaiga)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

Dar neįvykdytų įsipareigojimų suma mažėja, tačiau tebėra reikšminga

2.25. *Dar neįvykdyti įsipareigojimai* – tai einamaisiais ir ankstesniais metais prisiimtų, bet dar nesumokėtų įsipareigojimų suma. Jie yra susiję su daugiamečiu ES biudžeto pobūdžiu ir reiškia būsimus mokėjimo įsipareigojimus, kuriuos, jei jie nebus panaikinti, reikės įvykdyti suėjus jų mokėjimo terminui.

2.26. Kaupiantis neįvykdytiems įsipareigojimams, mažėja būsimų biudžetų lankstumas, nes mokėjimų asignavimai pirmiausia turi būti naudojami esamiems teisiniams įsipareigojimams įvykdyti ir tik tada išteklius galima skirti naujiems ar besiformuojantiems prioritetams. Aukštas dar neįvykdytų įsipareigojimų lygis riboja ES biudžeto pajėgumą reaguoti į kintančias aplinkybes arba finansuoti naujas iniciatyvas pagal kitą DFP. Be to, jei metiniuose biudžetuose mokėjimų asignavimų nepakanka, mokėjimo prašymai gali būti apmokami pavėluotai arba gali kauptis neatlikti mokėjimai (žr. ***2.1 langelį***).

2.27. Komisijos vertinimu, 2026 ir 2027 m. metinės mokėjimų viršutinės ribos apskritai yra pakankamos, kad būtų galima atlikti numatomus mokėjimus[22]. Tačiau 2027 m. iki mokėjimų viršutinės ribos likusi marža yra labai nedidelė (apie 1 milijardas eurų)[23], todėl lieka mažai galimybių patenkinti nenumatytų mokėjimų poreikį.

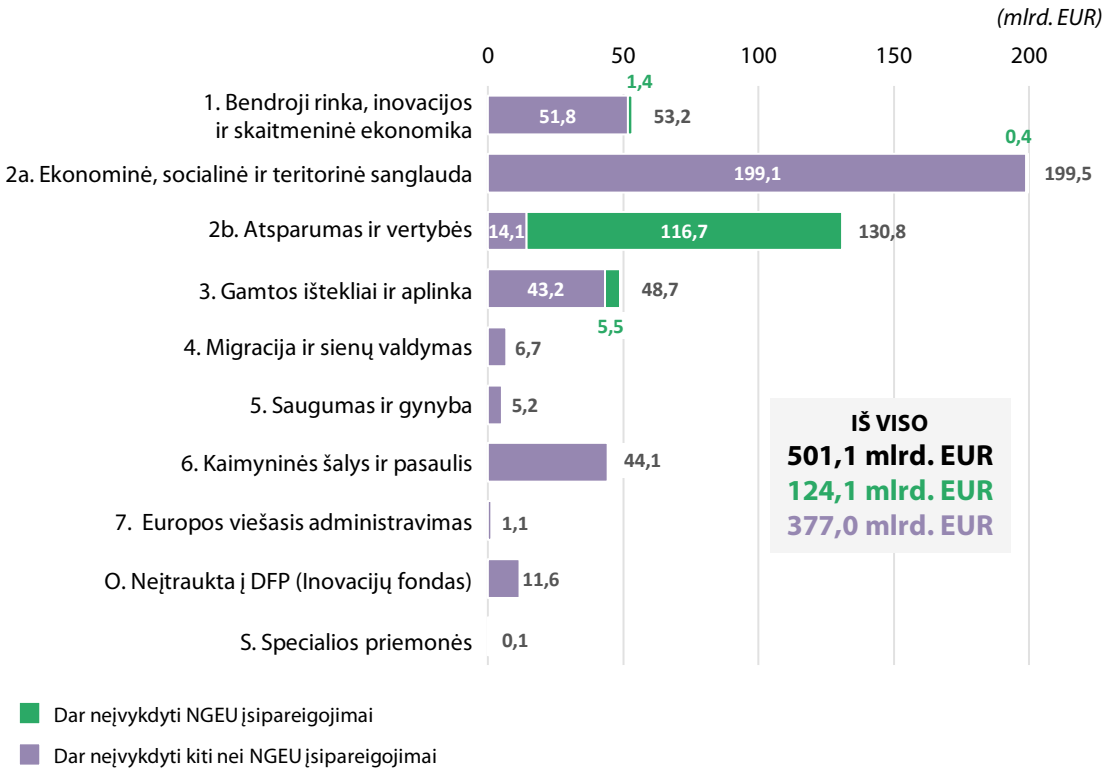
2.28. 2025 m. pabaigoje dar neįvykdyti įsipareigojimai, dėl kurių reikės atlikti mokėjimus būsimais metais, jei įsipareigojimai nebus panaikinti, iš viso sudarė 501,1 milijardo eurų; iš jų 124,1 milijardo eurų teko NGEU dotacijoms (žr. ***2.13 diagramą***).

---

[22] COM(2025) 573, p. 4.

[23] Ten pat, 1.1 lentelė.

2.13 diagrama. Visi dar neįvykdyti įsipareigojimai pagal šaltinį ir DFP išlaidų kategoriją (2025 m. pabaiga)

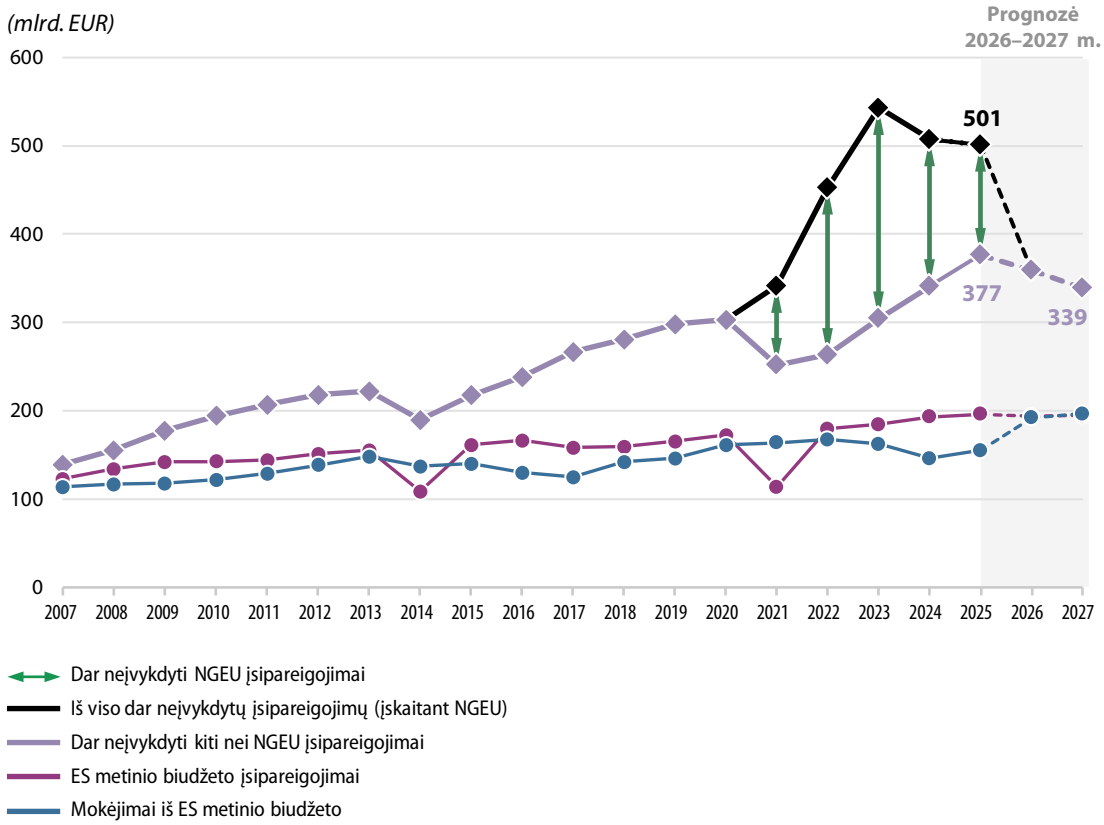
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.29. 2025 m. Komisija sumažino prognozuojamą 2027 m. pabaigos dar neįvykdytų įsipareigojimų sumą nuo 364,7 milijardo eurų[24] iki 339 milijardų eurų[25]. ***2.14 diagramoje*** parodyti neįvykdyti įsipareigojimai kiekvienų 2007–2027 m. laikotarpio metų pabaigoje. Kalbant apie NGEU neįvykdytus įsipareigojimus, visi mokėjimai (išskyrus mažas sumas, susijusias su administracinėmis ir techninės pagalbos išlaidomis) turi būti atlikti iki 2026 m. pabaigos.

[24] COM(2024) 276, 4 lentelė.

[25] COM(2025) 573, 2.6. Neįvykdytų įsipareigojimų lygio raida.

2.14 diagrama. 2007–2025 m. dar neįvykdyti įsipareigojimai, įsipareigojimai ir mokėjimai kartu su 2026–2027 m. prognoze

Pastaba: 2026 m. ir vėlesnių metų prognozės neapima perkėlimų ir asignuotųjų pajamų.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis ES 2007–2025 m. konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir COM(2025) 573.

Finansų valdymas 2025 m.

2025 m. negrąžintų ES pasiskolintų lėšų suma padidėjo daugiau kaip 20 %

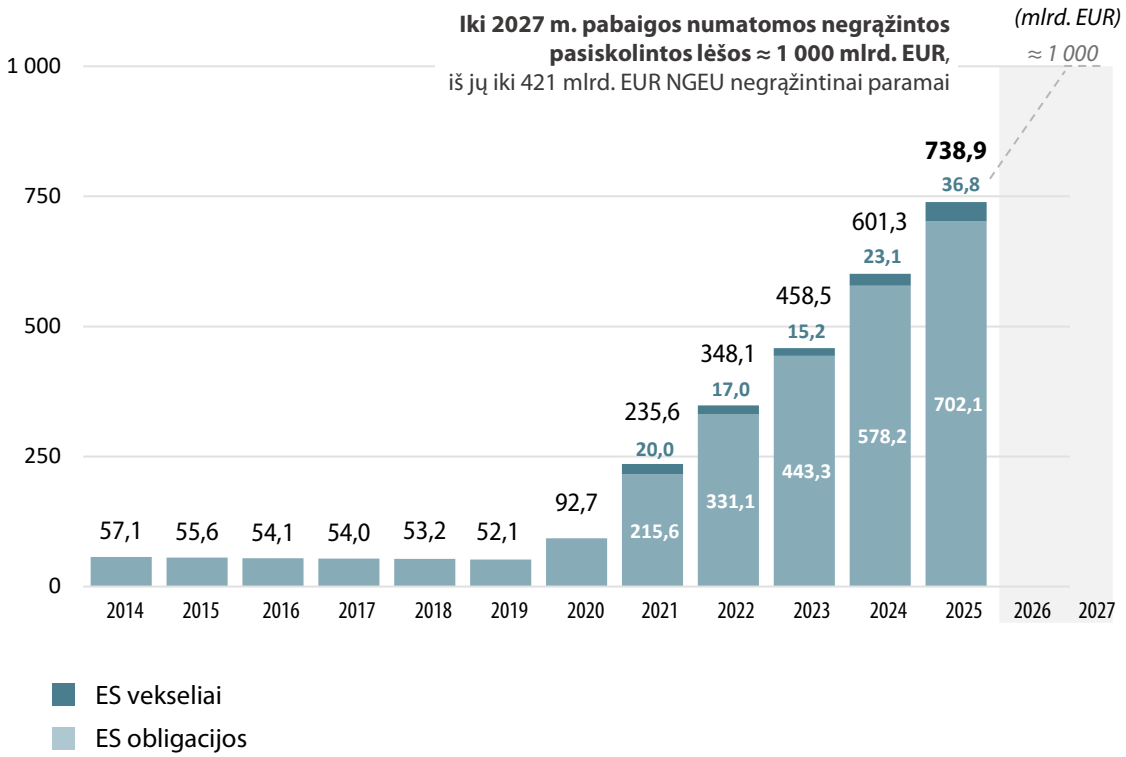
2.30. 2022 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino *diversifikuotą finansavimo strategiją*[26] kaip standartinį finansinės pagalbos finansavimo skolinantis metodą. 2025 m. pabaigoje negrąžintų ES pasiskolintų lėšų nominalioji vertė siekė 738,9 milijardo eurų (2024 m. – 601,3 milijardo eurų). Ši suma apėmė ES vekselius, kurių nominalioji vertė buvo 36,8 milijardo eurų (2024 m. – 23,1 milijardo eurų). Jų terminas trumpesnis nei vieni metai ir jie išleidžiami likvidumui valdyti.

2.31. Pastaruosius penkerius metus Komisija vis labiau kliovėsi kapitalo rinkomis, kad finansuotų didesnes programas, pavyzdžiui, SURE ir NGEU, (žr. ***2.15 diagramą***). Iki 2027 m. negrąžintų ES pasiskolintų lėšų suma galėtų siekti 1 trilijoną eurų.

2.32. 2025 m. Taryba priėmė reglamentą, kuriuo nustatoma Europos saugumo veiksmų (SAFE) priemonė skubioms ir didelio masto investicijoms į Europos gynybą finansuoti. Komisija gali kapitalo rinkose pasiskolinti iki 150 milijardų eurų ir šias lėšas skolinti valstybėms narėms jų prašymu, remdamasi patvirtintais nacionaliniais planais. 2025 m. pabaigoje finansinės operacijos dar nebuvo pradėtos. Komisijos teigimu, priklausomai nuo nacionalinių planų įgyvendinimo pažangos, pusę šių paskolų numatoma išmokėti 2026–2027 m., o likusią dalį – iki 2030 m. pabaigos.

[26] 2023 m. metinė ataskaita, 2.36 dalis.

2.15 diagrama. Negrąžintų ES pasiskolintų lėšų sumos nuo 2014 m.

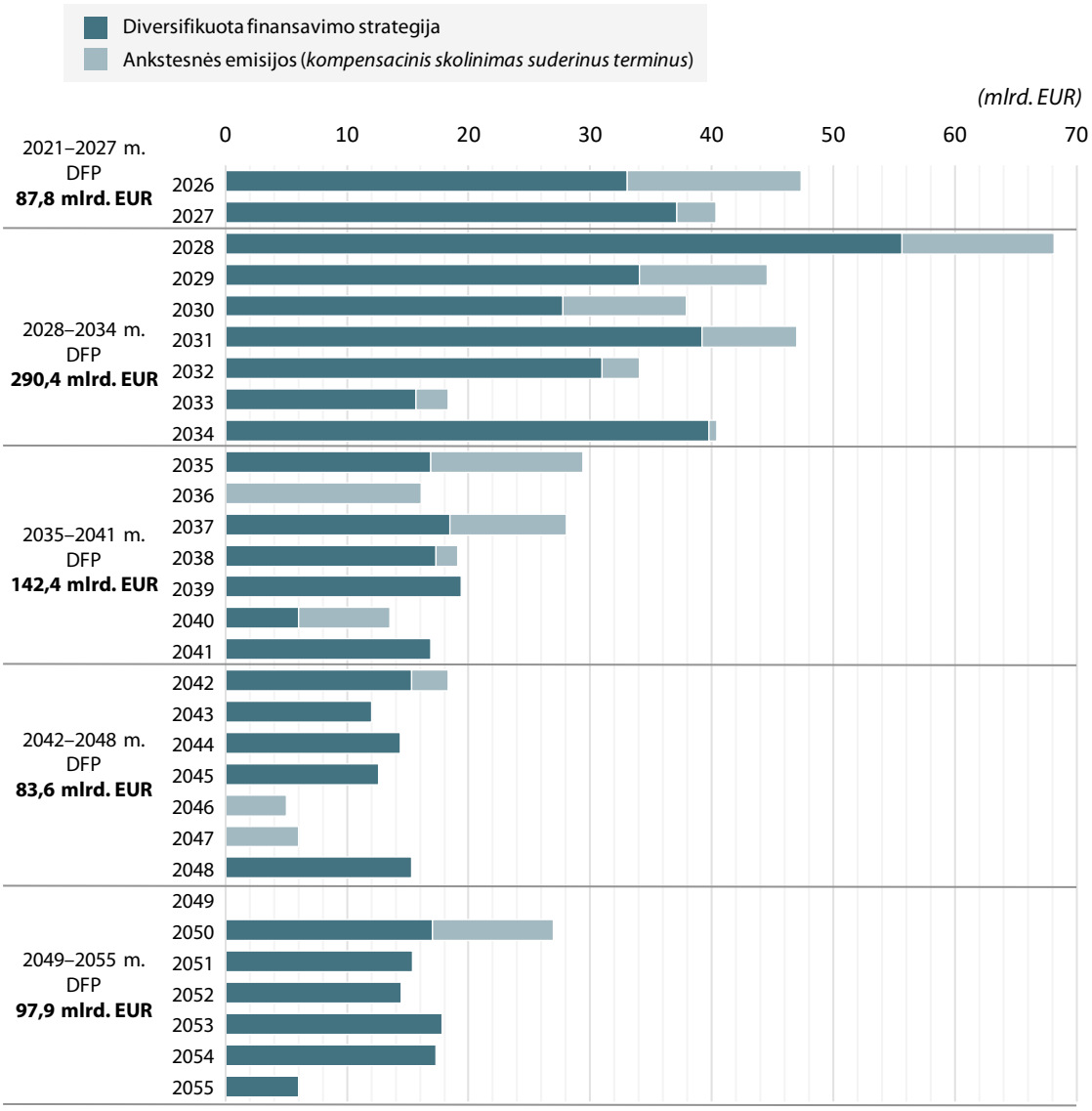

Pastaba: ES išleistos skolos priemonės nominaliąja verte.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.33. ***2.16 diagramoje*** parodyti ES skolinimosi priemonių, neįskaitant ES vekselių, išpirkimo terminai pagal programavimo laikotarpį. Pagal dabartinę išpirkimo terminų struktūrą užtikrinamas pasiskirstymas tarp dabartinės ir vėlesnių DFP. Obligacijos, kurių išpirkimo terminas sueina, bus iš dalies refinansuojamos, kad grąžinimo įsipareigojimai būtų paskirstyti per vėlesnes DFP laikantis Sprendimo dėl nuosavų išteklių reikalavimų.

2.16 diagrama. Metinės neišpirktų ES obligacijų, kurių išpirkimo terminas sueina, sumos (2025 m. pabaiga)

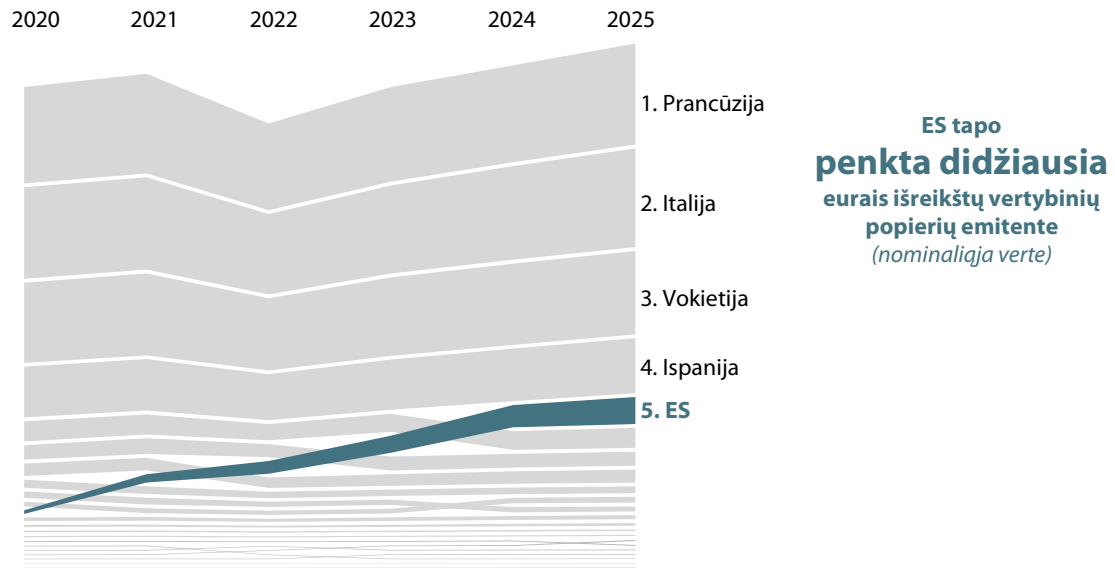

Pastaba: sumos nominaliąja verte. ES vekseliai neįtraukti.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.34. 2025 m. pabaigoje pagal neišpirktų ilgalaikių skolos vertybinių popierių nominaliąją sumą ES buvo viena didžiausių eurais išreikštų skolos vertybinių popierių emitenčių. ***2.17 diagramoje*** palyginamos valstybių narių ir ES neišpirktų ilgalaikių skolos vertybinių popierių sumos 2020–2025 m.

2.17 diagrama. ES valstybių narių valdžios sektoriaus ir ES neišpirktų ilgalaikių skolos vertybinių popierių sumos

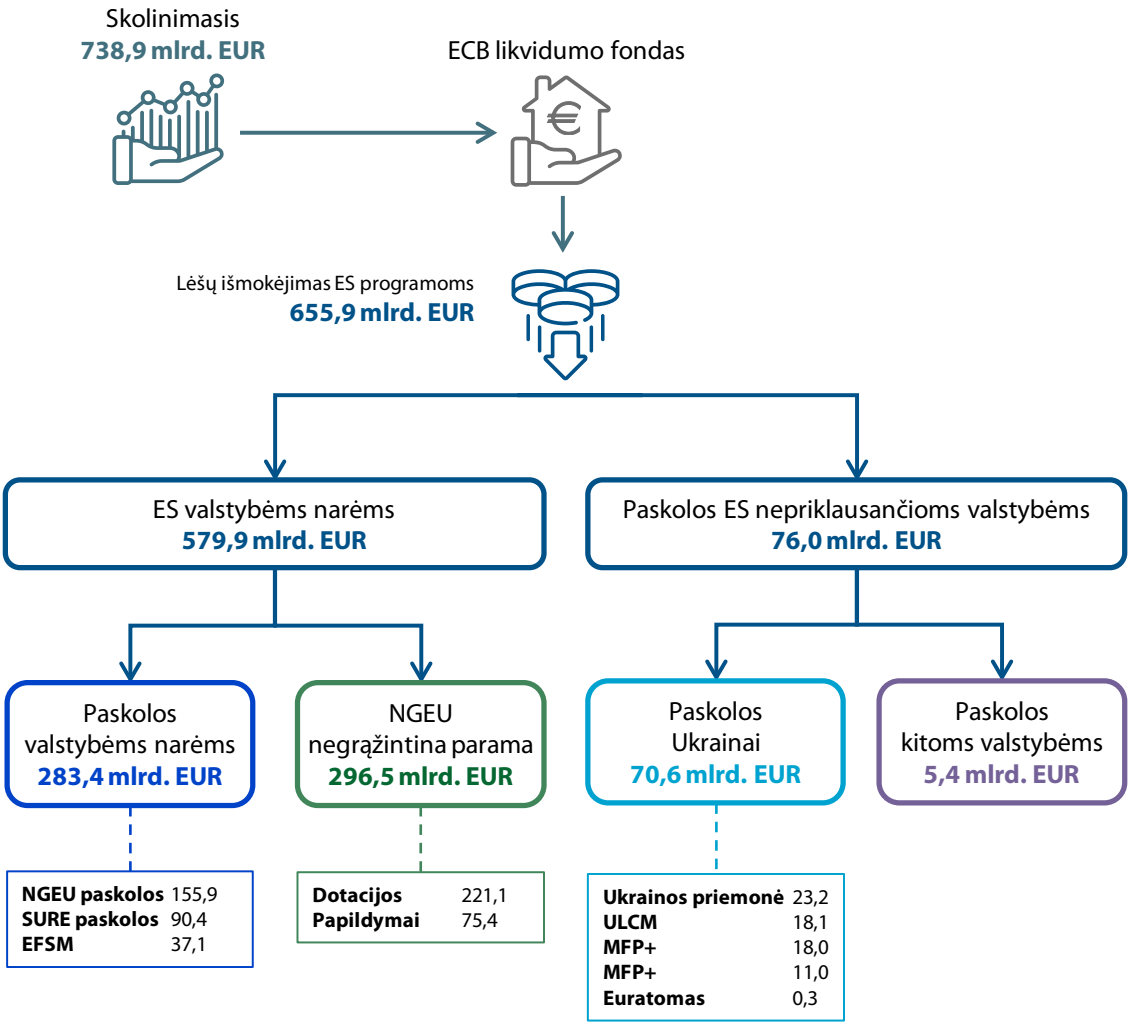

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis ECB duomenimis ir 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.35. ES pasiskolintomis lėšomis finansuojama NGEU ir finansinė pagalba valstybėms narėms bei ES nepriklausančioms valstybėms. ***2.18 diagramoje*** parodyta, kaip ES pasiskolintos lėšos paskirstomos ES programoms.

2.18 diagrama. Negrąžintomis ES pasiskolintomis lėšomis finansuojamos programos (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

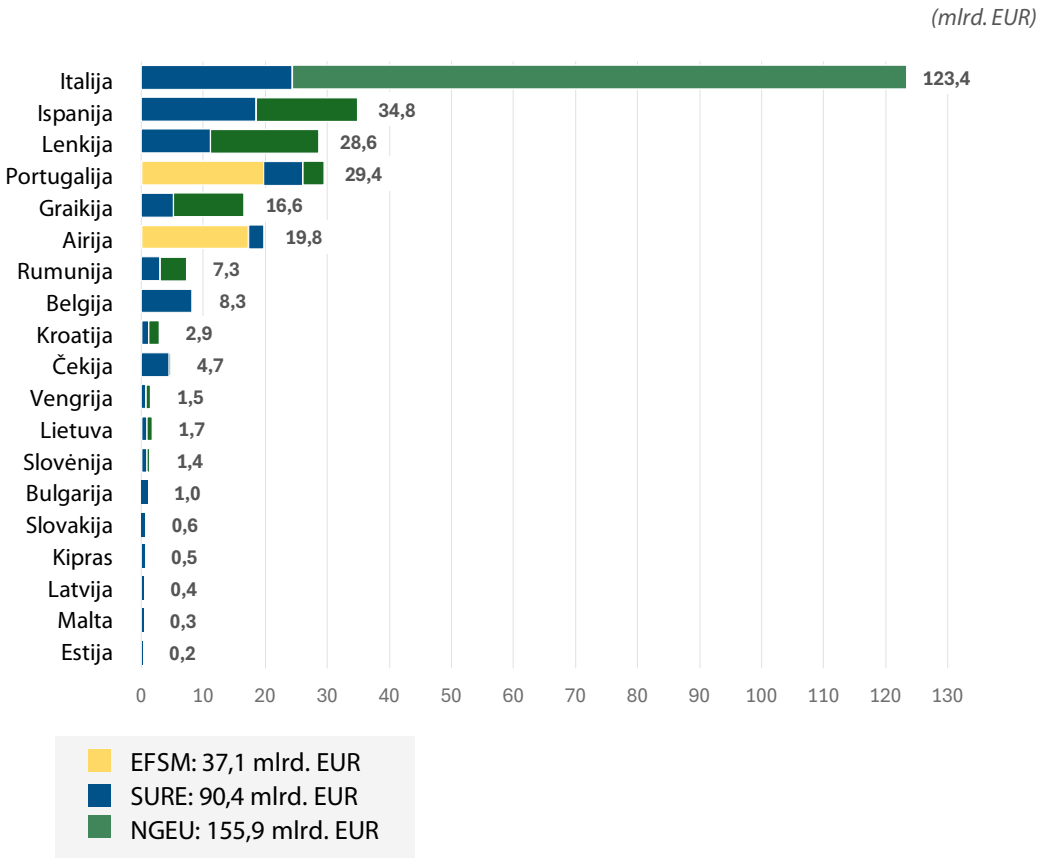
EFSM: Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė
MFP: makrofinansinė pagalba
NGEU: priemonė „NextGenerationEU“
SURE: paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti
ULCM: makrofinansinė pagalba pagal skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmą

Pastabos: sumos nominaliąja verte. Šios sumos neapima prisitaikymo prie „Brexit'o“ rezervo ir ATLPS lėšomis finansuojamos dotacijų dalies. Iš ES skolinimosi gautos lėšos gali skirtis nuo nominaliųjų grąžintinų sumų, nes skolos vertybiniai popieriai, priklausomai nuo rinkos sąlygų, gali būti išleidžiami kaina, kuri yra didesnė arba mažesnė už nominaliąją vertę.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.36. ***2.19 diagramoje*** pateiktas ES pasiskolintomis lėšomis finansuojamų paskolų valstybėms narėms pasiskirstymas.

2.19 diagrama. Negrąžintomis ES pasiskolintomis lėšomis finansuojamos paskolos ES valstybėms narėms (2025 m. pabaiga)

Pastaba: sumos nominaliąja verte.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

NGEU lėšų įsisavinimas yra mažesnis, nei tikėtasi

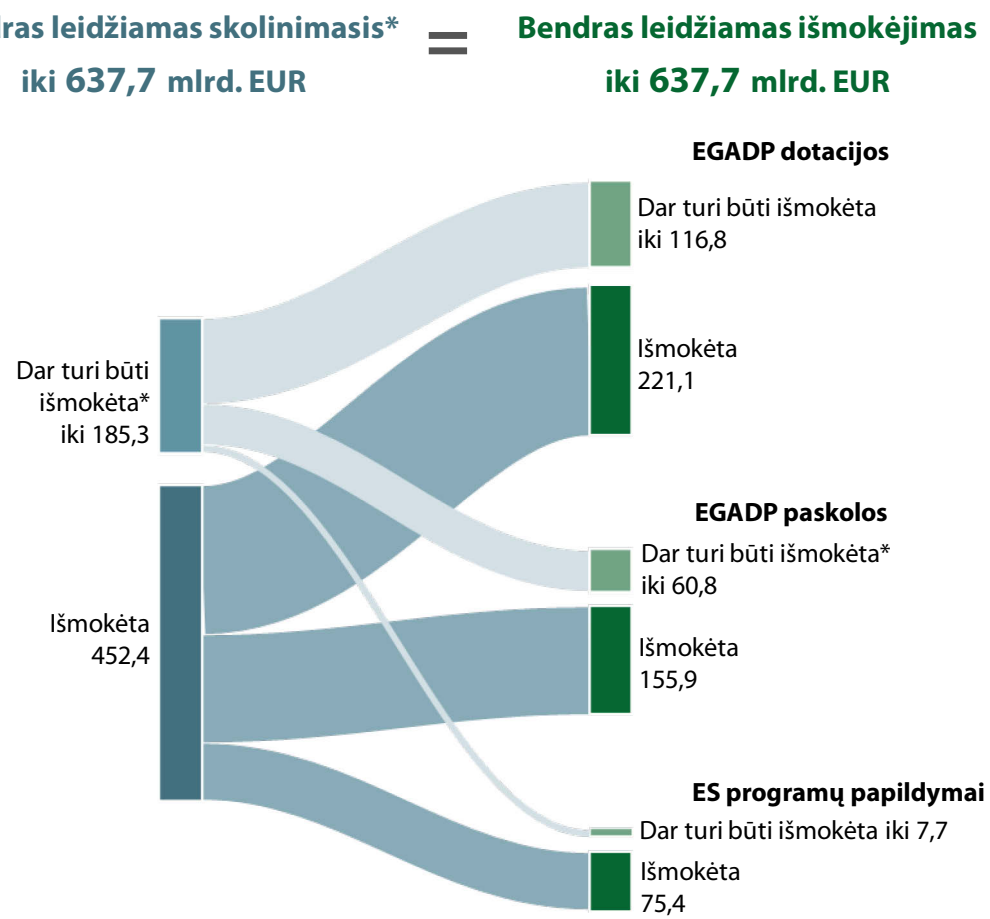
2.37. Pradinė NGEU programai numatyta suma buvo nustatyta taip, kad valstybėms narėms būtų galima skirti iki 806,9 milijardo eurų finansavimą einamosiomis kainomis (750 milijardų eurų 2018 m. kainomis). Sumažėjus valstybių narių paskolų paklausai, 2025 m. pabaigoje ši suma buvo sumažinta iki 698 milijardų eurų. Atsižvelgiant į 2026 m. sausio mėn. sumažintą Ispanijai numatytą paskolų sumą[27], atnaujinta bendro turimo finansavimo suma sudaro 637,7 milijardo eurų, įskaitant 216,7 milijardo eurų paskoloms ir 421,0 milijardo eurų negrąžintinai paramai.

[27] Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES) 17031/25 2 straipsnio 1 dalis.

2.38. Iki 2025 m. pabaigos ES buvo išmokėjusi 452,4 milijardo eurų (žr. ***2.20 diagramą***). Iki 2026 m. pabaigos ES dar gali išmokėti iki 185,3 milijardo eurų NGEU lėšų.

2.20 diagrama. NGEU išmokėtos lėšos (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

* Remiantis 2026 m. sausio mėn. peržiūrėtais paskolų asignavimais.

Pastaba: kaip NGEU pasiskolintos lėšos nurodoma tik ta lėšų dalis, kuri, 2025 m. pabaigos duomenimis, buvo konkrečiai skirta NGEU. Ji neapima administracinių išlaidų ir prisitaikymo prie „Brexit'o" rezervo ar ATLPS lėšomis finansuojamos dotacijų dalies. Bendra paskolų suma apima 2026 m. sausio mėn. patvirtintą 60,4 milijardo eurų sumažinimą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.39. NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimas turi būti pradėtas 2028 m. ir užbaigtas ne vėliau kaip 2058 m.[28] Metinės pagrindinės sumos grąžinimo įmokos negali viršyti 7,5 % didžiausios negrąžintinos NGEU paramos sumos[29] (t. y. 31,6 milijardo eurų per metus).

2.40. Kad užtikrintų reikiamą tolygų ir prognozuojamą įsipareigojimų mažėjimą[30], Komisijai reikės refinansuoti skolą, kurios terminas sueina, išleidžiant naujas skolos priemones senosioms išpirkti suėjus jų terminui[31]. Dėl rinkos sąlygų pokyčių skolinimosi išlaidos gali padidėti arba sumažėti; NGEU skolinimosi, susijusio su dotacijomis ir papildomomis lėšomis[32], atveju šias išlaidas reikės padengti iš ES biudžeto. Parlamentas ir Taryba susitarė su Komisija, kad dėl ES biudžeto išlaidų, susijusių su NGEU lėšų grąžinimu, neturėtų būti nepagrįstai mažinamos pagal dabartinę DFP numatytos programų išlaidos ar investicinių priemonių mastas[33]. Nedarant poveikio būsimų DFP dydžiui, NGEU negrąžintinai paramai finansuoti pasiskolintų lėšų grąžinimo tvarkaraštis gali turėti įtakos bendrai būsimų DFP mokėjimų asignavimų sumai. Visas ES patirtas išlaidas, susijusias su skolinimusi NGEU paskoloms finansuoti, įskaitant išlaidas, susijusias su palūkanų normų ir kitos finansinės rizikos valdymu, turi padengti paskolas gaunančios valstybės narės.

---

[28] Tarybos sprendimo (ES, Euratomas) 2020/2053 5 straipsnio 2 dalis.

[29] Ten pat.

[30] Ten pat.

[31] COM(2024) 93, priedas.

[32] Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES, Euratomas) 2023/2825 11 straipsnio 1 dalis.

[33] 2020 m. gruodžio 16 d. tarpinstitucinio susitarimas, II priedas.

2.41. Komisija nėra paskelbusi bendros NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimo strategijos, apimančios laikotarpį iki 2058 m. Dėl NGEU negrąžintinai paramai finansuoti pasiskolintų lėšų Komisija savo pasiūlyme dėl 2028–2034 m. DFP pasiūlė fiksuotą 24 milijardų eurų metinę sumą einamosiomis kainomis, skirtą palūkanoms mokėti ir pagrindinei sumai tuo laikotarpiu grąžinti[34]. Pagal pasiūlymą pirmiausia būtų mokamos palūkanos, o visos likusios lėšos iš 24 milijardų eurų metinio asignavimo naudojamos pagrindinės sumos grąžinimui paspartinti. Anot Komisijos, taikant šį fiksuoto anuiteto metodą biudžeto planavimas tampa labiau nuspėjamas ir taip savaime mažinama palūkanų normų svyravimo rizika, net jei dėl jo per visą grąžinimo laikotarpį (iki 2058 m.) bendros palūkanų išlaidos gali būti didesnės, palyginti su alternatyvomis, pagal kurias pagrindinė suma grąžinama linijiniu būdu[35]. Remiantis Komisijos paskelbta informacija, palūkanų išlaidos, susijusios su NGEU negrąžintina parama, 2028–2034 m. DFP laikotarpiu galėtų sudaryti apie 93 milijardus eurų[36], darant prielaidą, kad bus išmokėta visa parama.

Numatomos NGEU skolinimosi išlaidos pagal dabartinę DFP tebėra dvigubai didesnės už pradinius įverčius

2.42. 2020 m. susitarta dėl bendro 14,9 milijardo eurų asignavimo pagal 2021−2027 m. DFP 2b išlaidų kategoriją („Atsparumas ir vertybės“) NGEU skolinimosi palūkanoms ir atkarpos mokėjimams finansuoti[37]. 2020 m. įverčiai buvo pagrįsti numatomomis skolinimosi palūkanų normomis, svyruojančiomis nuo 0,55 % 2021 m. iki 1,15 % 2027 m.[38] Tačiau faktinės palūkanų normos labai padidėjo[39], o tai neigiamai paveikė ES ribines finansavimo sąnaudas (žr. ***2.21 diagramą***).

---

[34] COM(2025) 573, 2.1. Mokėjimai pagal 2028–2034 m. DFP įsipareigojimus.

[35] SWD(2025) 570, 4.5 Preparedness.

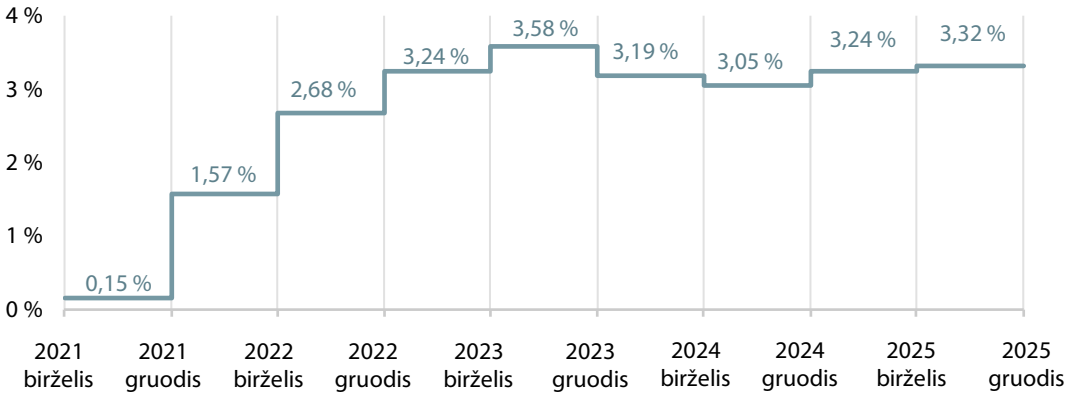
[36] Apskaičiuota pagal SWD(2025) 570 *final*/2 4.4 diagramą.

[37] 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (įsipareigojimų asignavimai) einamosiomis kainomis, 2.6. eilutė „Finansavimas ir grąžinimas – priemonė „NextGenerationEU“.

[38] Europos Parlamento tyrimų tarnybos informacinis pranešimas „Revision of the EU's long-term budget for 2021 to 2027“, p. 7.

[39] *Key ECB interest rates*.

2.21 diagrama. NGEU finansavimo išlaidų pokyčiai

Pastaba: kiekvieno laiko vieneto finansavimo išlaidos atspindi normą ataskaitos teikimo metu, tačiau dėl kintančių rinkos sąlygų jos gali svyruoti.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis COM(2026) 164.

2.43. Komisijos duomenimis, išlaidos, susijusios su negrąžintinos NGEU paramos skolinimosi išlaidų finansavimu, 2021–2025 m. sudarė 10,4 milijardo eurų (2025 m. – 5 milijardus eurų). Tai buvo beveik 62 % daugiau, nei iš pradžių prognozuota (6,4 milijardo eurų)[40]. Komisija numato sumokėti apie 8 milijardus eurų palūkanų 2026 m.[41] ir 9,9 milijardo eurų – 2027 m.[42] Taigi visos finansavimo išlaidos pagal dabartinę DFP galėtų sudaryti 28,3 milijardo eurų, t. y. maždaug dvigubai daugiau nei Komisijos pradinėje prognozėje numatyta 14,9 milijardo eurų suma[43]. Tačiau 2026 m. vasario pabaigoje prasidėjęs konfliktas Artimuosiuose Rytuose padidino neapibrėžtumą dėl infliacijos ir platesnio masto pinigų politikos sprendimų[44]. Todėl būsimos finansavimo išlaidos gali skirtis nuo dabartinių biudžeto projekcijų. Komisija dar nepaskelbė atnaujintų įverčių, koks galėtų būti poveikis finansavimo išlaidoms, nors šis poveikis galėtų būti panašus į tą, kurį lėmė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą.

---

[40] 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (įsipareigojimų asignavimai) einamosiomis kainomis, 2.6. eilutė „Finansavimas ir grąžinimas – priemonė „NextGenerationEU“.

[41] 2026 m. ES biudžetas, 6 antraštinė dalis „Ekonomikos gaivinimas ir atsparumo didinimas“.

[42] Komisijos 2027 finansinių metų sąmatų suvestinė, *Policy highlights, 3.4.3 Recovery and resilience cluster, Financing cost of the European Union Recovery Instrument (EURI)*.

[43] 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (įsipareigojimų asignavimai) einamosiomis kainomis, 2.6. eilutė „Financing and repayment – NextGenerationEU“.

[44] 2026 m. kovo 26 d. ECB pirmininko pavaduotojo kalba.

2.44. 2025 m. ES biudžete sutelkta specialioji priemonė – ES ekonomikos gaivinimo priemonė (EURI)[45], pagal kurią skirta 1,1 milijardo eurų[46] daliai NGEU skolinimosi išlaidų padengti. Ši suma papildė 1,1 milijardo eurų sumą, finansuotą pagal lankstumo priemonę[47].

Vėluojant išmokėti lėšas padidėjo pinigų likučiai

2.45. Komisija skolinasi iš anksto, atsižvelgdama į prognozuojamą įvairių programų lėšų išmokėjimo poreikį, kad galėtų laiku įvykdyti savo įsipareigojimus. Kiekvienais metais Komisija priima *metinį sprendimą dėl skolinimosi*, kuriame, atsižvelgiant į prognozuojamą atitinkamų programų likvidumo poreikį, nustatoma ilgalaikio ir trumpalaikio skolinimosi viršutinė riba. Pagal šią sistemą Komisija skelbia pusmečio *finansavimo planus*, kuriuose nurodomos numatomos emisijos apimtys ir ateinančių 6 mėnesių tvarkaraštis. Iš anksto pristatydama savo finansavimo strategiją, Komisija užtikrina didesnį savo emisijų nuspėjamumą, kartu išlaikydama lankstumą ir užtikrindama skaidrumą rinkose[48].

2.46. Komisija turi užtikrinti, kad būtų pakankamai lėšų mokėjimams atlikti. Įgyvendinant EGADP buvo išmokėta mažesnė suma, nei prognozuota remiantis orientaciniu valstybių narių mokėjimo prašymų tvarkaraščiu, todėl sukaupta daugiau piniginių lėšų (žr. ***2.22 diagramą***).

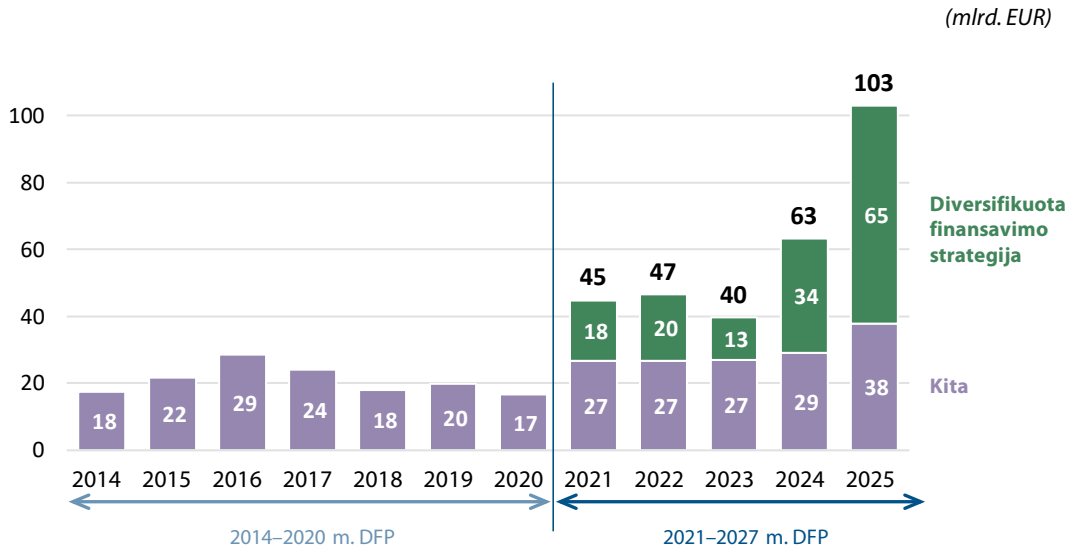
[45] 2023 m. metinė ataskaita, 2.32 dalis.

[46] 2025 m. ES biudžetas, p. 15.

[47] Ten pat.

[48] Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES, Euratomas) 2023/2825, 8 konstatuojamoji dalis.

2.22 diagrama. ES pinigų likučiai metų pabaigoje

Pastaba: likučiai taip pat apima pinigų ekvivalentus.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.47. Taikydama diversifikuotą finansavimo strategiją (žr. ***2.30*** dalį), Komisija skolinimosi įplaukas laiko bendrame likvidumo fonde ECB ir jas valdo centralizuotai. Dėl palankių palūkanų normų sąlygų nuo 2021 m. iš likvidumo valdymo į ES biudžetą, Komisijos duomenimis, iš viso gauta 0,2 milijardo eurų grynųjų pajamų. Tačiau 2025 m., pasikeitus palūkanų normoms, dėl pinigų likučių ES biudžetas pradėjo patirti grynųjų likvidumo valdymo išlaidų[49]. Kadangi sąskaitos faktūros už likvidumo valdymo išlaidas išrašomos kasmet, 2025 m. susidariusios grynosios išlaidos bus parodytos tik 2026 m. ES biudžete[50].

[49] COM(2025) 310, 2.2. Dėl vėluojančio įgyvendinimo Europos Sąjunga patiria išlaidų.

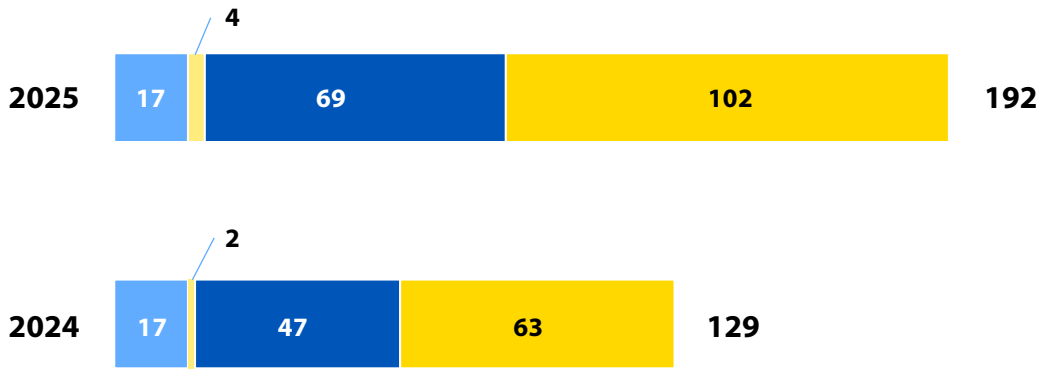
[50] Komisijos įgyvendinimo sprendimo (ES, Euratomas) 2024/1974 17 straipsnis.

Iš ES biudžeto toliau teikiama parama Ukrainai Rusijos agresijos karo metu

2.48. Komisijos teigimu, nuo Rusijos agresijos karo pradžios iki 2025 m. pabaigos ES ir jos valstybės narės sutelkė daugiau kaip 192,1 milijardo eurų paramą Ukrainai ir jos žmonėms (žr. ***2.23 diagramą***).

2.23 diagrama. ES ir jos valstybių narių parama Ukrainai ir jos žmonėms nuo Rusijos agresijos karo pradžios (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

Parama ukrainiečiams ES

Parama Ukrainai iš pajamų, gautų iš imobilizuoto Rusijos turto

Karinės pagalbos priemonės

Kita ES ir jos valstybių narių suteikta parama

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

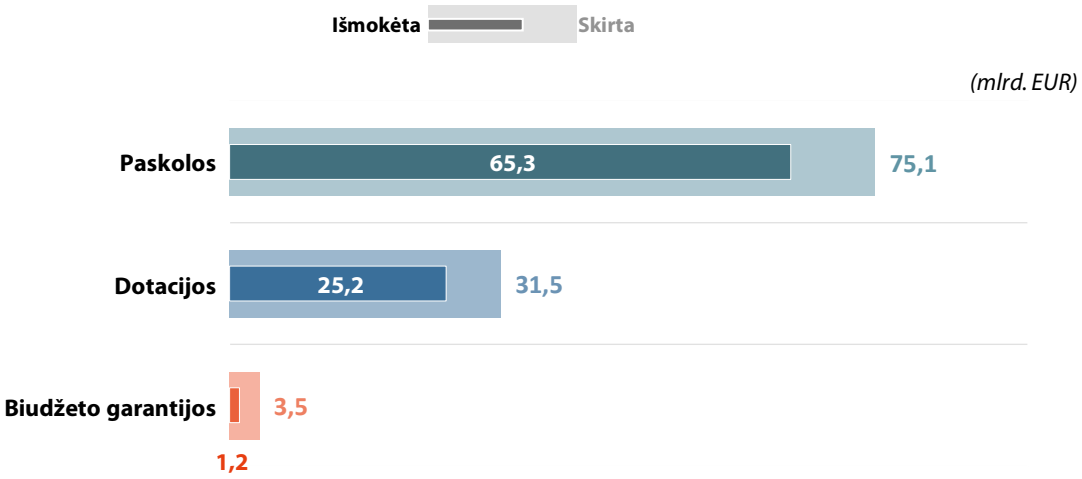
2.49. ***2.23 diagramoje*** parodyta visa ES ir jos valstybių narių sutelkta suma, o ***2.24 diagramoje*** pateikta kita perspektyva – dėmesys skiriamas tik ES biudžeto lėšomis teikiamai paramai. Paskirstymas grindžiamas išmokėtomis ir skirtomis sumomis pagal šiuos elementus:

a) paskolas nominaliąja verte;

b) dotacijas, kuriomis teikiama tiesioginė parama Ukrainai ir ukrainiečiams, neįskaitant atidėjinių paskoloms ir garantijoms;

c) *biudžeto garantijas*, suteiktas tik pagal Ukrainos garantiją.

2.24 diagrama. Nuo Rusijos agresijos karo pradžios iš ES biudžeto finansuojama pagalba Ukrainai ir ukrainiečiams (2025 m. pabaiga)

Pastaba: paskolos nominaliąja verte, dotacijos pagal patvirtintas programas, tik pagal Ukrainos garantiją suteiktos biudžeto garantijos. Atidėjiniai į bendrą atidėjinių fondą (BAF) neįtraukti.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.50. Kalbant apie Ukrainos priemonę, iki 2025 m. pabaigos pagal ją sutelkta 31,3 milijardo eurų, iš jų 23,2 milijardo eurų suteikta paskolų forma (žr. ***2.18 diagramą***). 2024 m. nustatyta priemone siekiama iki 2027 m. Ukrainai suteikti iki 50 milijardų eurų finansinę paramą. Pagal Ukrainos priemonę ES dabartinės DFP laikotarpiu taip pat gali subsidijuoti Ukrainos skolinimosi išlaidas, susijusias tiek su Ukrainos priemonės paskolomis, tiek su 2022 m. suteiktomis išskirtinėmis *makrofinansinės pagalbos (MFP)* paskolomis. 2025 m. šios palūkanų subsidijos sudarė 0,6 milijardo eurų (iš viso 0,8 milijardo eurų nuo Ukrainos priemonės nustatymo).

2.51. 2025 m. pagal skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmą (ULCM)[51] teikiama 18,1 milijardo eurų dydžio MFP buvo visiškai išmokėta. Šis mechanizmas sukurtas pagal G7 Ypatingųjų pajamų naudojimo paskoloms Ukrainai spartinimo iniciatyvą[52]. Tikimasi, kad pagrindinės sumos, palūkanų ir susijusių išlaidų grąžinimas bus finansuojamas iš būsimų ypatingųjų pajamų, gautų imobilizavus Rusijos valstybės turtą, įplaukų[53]. Tačiau atkreipiame dėmesį į teisinius iššūkius, susijusius su Rusijos turto imobilizavimu[54]. Anot Komisijos, 2025 m. ES atidėjo 0,6 milijardo eurų šių ypatingųjų pajamų kaip rezervą būsimoms su ULCM susijusioms finansinėms išlaidoms padengti.

2.52. 2025 m. gruodžio mėn. Taryba pasiekė politinį susitarimą dėl papildomos 90 milijardų eurų paskolos Ukrainai[55], siekiant patenkinti šalies finansinius poreikius 2026 ir 2027 m. pagal paramos Ukrainai paskolą; iš šios sumos 30 milijardų eurų skirta makrofinansinei pagalbai ir paramai biudžetui pagal Ukrainos priemonę, o 60 milijardų eurų – gynybos pramonės pajėgumams remti. Paskola turi būti finansuojama Europos Sąjungai skolinantis kapitalo rinkose, o šis skolinimas užtikrinamas ES biudžeto *manevringumo marža*, kartu užtikrinant, kad tai nedarytų poveikio nedalyvaujančių valstybių narių (Čekijos, Vengrijos ir Slovakijos) finansiniams įsipareigojimams. 2027 m. iš ES biudžeto būtų padengtos palūkanos ir susijusios skolinimosi išlaidos, o pagrindinę sumą Ukraina turėtų grąžinti tik gavusi karo reparacijas iš Rusijos[56]. 2026 m. sausio mėn. Europos Parlamentas pritarė tam, kad prie šios paskolos prisidedančios valstybės narės taikytų tvirtesnio bendradarbiavimo procedūrą[57]. Atitinkami reglamentai buvo priimti 2026 m. vasario mėn.[58] 2026 m. balandžio mėn. Taryba pasiekė susitarimą dėl DFP pakeitimo, kuriuo būtų garantuojama ES obligacijų emisija ir finansuojamos 2027 m. skolos tvarkymo išlaidos, (rengiant pasiūlymą įvertinta, kad jos sudarys apie 1 milijardą eurų).

---

[51] Reglamentas (ES) 2024/2773.

[52] *Annex to the G7 Finance Ministers' Statement on Extraordinary Revenue Acceleration (ERA) Loan initiative*.

[53] Reglamento (ES) 2024/2773 3 straipsnis ir 5 straipsnio 2 dalis.

[54] T-150/26 ir T-186/26.

[55] EUCO 26/25.

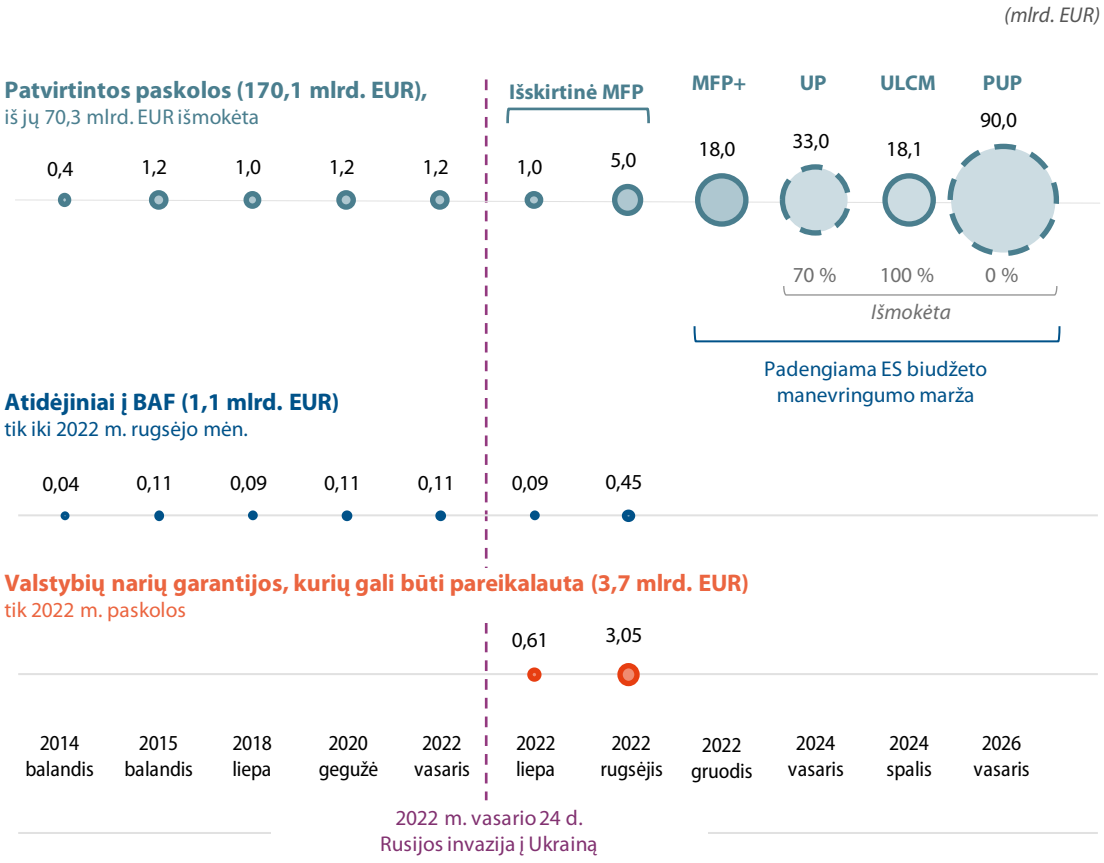
[56] Reglamento (ES) 2026/467 20 straipsnis.

[57] Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnis.

[58] Reglamentai (ES) 2026/467 ir (ES) 2026/468.

2.53. 2026 m. vidurio duomenimis, nuo 2014 m. patvirtintos arba sutartos paskolos Ukrainai (tiek išmokėtos, bet dar negrąžintos, tiek dar neišmokėtos) sudarė iki 170,1 milijardo eurų. Iš šios sumos iki 2025 m. pabaigos jau buvo išmokėta 70,3 milijardo eurų (žr. ***2.25 diagramą***).

2.25 diagrama. Patvirtintų paskolų Ukrainai, kurios dar negrąžintos arba dar neišmokėtos, įskaitant atidėjinius ir valstybių narių garantijas, chronologija

MFP:	makrofinansinė pagalba
MFP+:	priemonė „Makrofinansinė pagalba+“
UP:	Ukrainos priemonė (peržiūrėta Reglamentu (ES) 2026/468)
ULCM:	makrofinansinė pagalba pagal skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmą
PUP:	makrofinansinė pagalba pagal paramos Ukrainai paskolą

Pastabos: iki 2025 m. pabaigos išmokėtos sumos nominaliąja verte.
Neįtraukta 0,3 milijardo eurų negrąžinta paskola, kurią Euratomas išmokėjo įmonei „Energoatom“.
2025 m. pabaigos duomenimis, į BAF dar turėjo būti įmokėta 0,05 milijardo eurų atidėjinių, skirtų 2022 m. paskoloms.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis galiojančiais teisės aktais ir 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.54. 2025 m. ES metinėse ataskaitose[59] Komisija pripažino 30,2 milijardo eurų vertės sumažėjimo atidėjinį (2024 m. – 15,8 milijardo eurų) visoms jau išmokėtoms MFP ir Ukrainos priemonės paskoloms; jis atspindi tikėtinus nuostolius per visą paskolų galiojimo laikotarpį.

ES biudžeto rizikos pozicija toliau didėja

2.55. Analizuodami ES biudžeto rizikos poziciją, atsižvelgėme į:

a) ES biudžeto garantijas, taikomas skolinimuisi rinkose, kuriuo finansuojamos valstybėms narėms arba ES nepriklausančioms valstybėms išmokėtos paskolos, jei nevykdomi su šiomis paskolomis susiję įsipareigojimai, ir

b) ateityje, įvykus konkrečiam įvykiui, galinčius atsirasti įsipareigojimus, kurie metinėse ataskaitose atskleidžiami kaip *neapibrėžtieji įsipareigojimai* ir kuriuos sudaro biudžeto garantijos, jau taikomos išmokėtoms sumoms[60].

2.56. 2025 m. pabaigoje ES biudžeto rizikos pozicija iš viso sudarė 406,8 milijardo eurų, t. y. padidėjo 19 % nuo 342 milijardų eurų 2024 m. pabaigoje. ***2.26 diagramoje*** parodyta dabartinė ES biudžeto rizikos pozicija ir apsaugos sistema, taikoma siekiant užtikrinti, kad ES galėtų įvykdyti savo skolinius įsipareigojimus.

[59] 2025 m ES konsoliduotosios metinės ataskaitos, 2.4 pastaba.

[60] Ten pat, 4.1.1 pastaba.

2.26 diagrama. Bendra ES biudžeto rizikos pozicija 2025 m. pabaigoje pagal rizikos šaltinį ir apsaugos sistemą

(mlrd. EUR)

Rizikos pozicijos šaltinis	ES biudžeto rizikos pozicija 2024	ES biudžeto rizikos pozicija 2025	Apsaugos sistema PRIEŠ pasinaudojant ES biudžeto lėšomis	Apsaugos sistema PO ES biudžeto lėšų panaudojimo
NGEU paskolos	108,7	155,9		Manevringumo marža pagal laikiną nuosavų išteklių viršutinę ribą (0,6 % ES BNP)
SURE paskolos	98,4	90,4	netaikoma	Manevringumo marža pagal nuolatinę nuosavų išteklių viršutinę ribą (1,4 % ES BNP) + valstybių narių garantijos (25 %)
EFSM paskolos	42,0	37,1		Manevringumo marža pagal nuolatinę nuosavų išteklių viršutinę ribą (1,4 % ES BNP)
Mokėjimų balanso paskolos	0,2	-		
MFP+ paskolos *Ukrainai*	18,0	18,0		
Ukrainos priemonės paskolos	13,1	23,2		
MFP pagal skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmą (ULCM)	-	18,1	Ypatingosios pajamos iš imobilizuoto Rusijos valstybės turto	
Išskirtinės MFP paskolos *Ukrainai*	6,0	6,0	Bendras atidėjinių fondas (9 %) + Savanoriška valstybių narių garantija (61 %)	netaikoma
MFP paskolos *Ukrainai*	5,0	5,0	Bendras atidėjinių fondas (nuo 9 % iki 70 %)	
Ukrainos garantija	0,1	1,2		
Euratomo paskolos *„Energoatom“*	0,3	0,3		
ESIF garantija	21,0	20,0		
Išorės skolinimo įgaliojimo (ISĮ) garantija	19,2	16,8		
EDVF garantija	0,5	0,5		
KVTBP EDVF+ garantija	1,3	2,9		
„InvestEU“ garantija	3,5	6,0		
Paskolos kitoms ES nepriklausančioms valstybėms	4,7	5,4		
Iš viso	**342,0**	**406,8**		

Pastabos: šis skaičius atitinka ***2.55*** dalyje aprašytą metodą.
Pagal „InvestEU“ garantiją taikomos valstybių narių skyrių atidėjinių normos gali skirtis nuo standartinės normos. Visos atidėjiniais nepadengtos sumos padengiamos kompensacinėmis valstybių narių garantijomis. ISĮ garantijos atveju ES rizikos pozicija – 65–100 % negrąžinto likučio.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2024 ir 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.57. 2025 m. nustatyta Moldovos Respublikos reformų ir ekonomikos augimo priemonė. Pagal ją 2025–2027 m. bus suteikta iki 1,5 milijardo eurų paskolų; iš jų 0,3 milijardo eurų buvo išmokėta 2025 m.

2.58. Prognozuojama, kad ES biudžeto rizikos pozicija toliau didės ir iki 2027 m. pasieks 664 milijardus eurų (žr. ***2.27 diagramą***).

2.27 diagrama. ES biudžeto rizikos pozicijos raida ir prognozė

(mlrd. EUR)

* Prognozuojama rizikos pozicija iki 2027 m. pabaigos:

- „NextGenerationEU“ paskolos: iki 216,7 mlrd. EUR (peržiūrėta 2026 m. sausio mėn.)
- Paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti: 82,4 mlrd. EUR
- Europos saugumo veiksmų priemonės paskolos: iki 75 mlrd. EUR (≈ 50 %)
- Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonės paskolos: 27,9 mlrd. EUR
- Euratomo paskolos „Energoatom“: 0,2 mlrd. EUR
- paskolos Ukrainai: iki 170 mlrd. EUR (peržiūrėta 2026 m. sausio mėn.)
- paskolos kitoms ES nepriklausančioms valstybėms: iki 14,7 mlrd. EUR
- biudžeto garantijos pasirašytoms operacijoms: iki 77,6 mlrd. EUR

Pastaba: šis skaičius atitinka ***2.55*** dalyje aprašytą metodą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis ir kitais Komisijos duomenimis.

2.59. Bendra rizikos pozicija gali būti suskirstyta į metines rizikos pozicijas; tai didžiausia suma, kurią bet kuriais konkrečiais metais mokėjimo įsipareigojimų neįvykdymo atveju gali tekti padengti ES biudžeto lėšomis arba užtikrinti manevringumo marža[61]. Komisija mums pateikė duomenis, pagrįstus 2024 m. pabaigos metinės ES biudžeto rizikos pozicijos rodikliais, susijusiais su finansine parama valstybėms narėms ir ES nepriklausančioms valstybėms, taip pat su *išorės skolinimo įgaliojimu (ISĮ)*. Apskaičiavome, kad 2026 m. bendra rizikos pozicija yra 20 milijardų eurų (2025 m. – 14,5 milijardo eurų). Tačiau į šį skaičių neįtraukta likusių programų, kurioms taikomos biudžeto garantijos, (ESIF, „InvestEU“, EDVF ir EDVF+) metinė rizikos pozicija. 2022 m. Komisijai rekomendavome[62] viešai skelbti savo apskaičiuotą bendros metinės rizikos pozicijos įvertį.

ES biudžeto manevringumo marža – skolinimosi garantija

2.60. ES skolinimosi operacijoms taikomas garantijų mechanizmas, kuriuo siekiama užtikrinti, kad skolos tvarkymo įsipareigojimus visada būtų galima įvykdyti. Ši garantija teikiama pasinaudojant ES biudžeto manevringumo marža, t. y. metine marža tarp nuosavų išteklių viršutinės ribos (t. y. didžiausios sumos, kurios ES gali reikalauti iš valstybių narių) ir nuosavų išteklių, kurių reikia faktiniam mokėjimų asignavimų pagal DFP lygiui finansuoti. Nuo 2021 m. nuolatinė nuosavų išteklių viršutinė riba yra 1,4 % ES *bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP).* 2025 m. biudžete biudžeto išlaidoms finansuoti buvo numatyti nuosavi ištekliai, sudarantys 0,83 % ES BNP[63], todėl metų pabaigoje biudžeto įsipareigojimams padengti buvo galima pasinaudoti 0,57 % marža.

---

[61] Specialioji ataskaita 05/2023, 2 diagrama.

[62] 2022 m. metinė ataskaita, 2.3 rekomendacija.

[63] 2025 m ES konsoliduotosios metinės ataskaitos, 6.7 pastaba.

2.61. Praktiškai manevringumo marža yra kraštutinė garantija investuotojams: jei ES susidurtų su sunkumais tvarkydama savo skolą (pavyzdžiui, dėl pavėluoto arba nevisiško gavėjų paskolų grąžinimo), Komisija gali pareikalauti papildomų įnašų iš valstybių narių šiems įsipareigojimams įvykdyti. Prieš pateikdama tokį reikalavimą, Komisija praneša, kad ji taiko rizikos mažinimo ir likvidumo valdymo priemones[64]. Manevringumo marža nėra iš anksto finansuojamas rezervas; valstybės narės mokėjimus turėtų atlikti tik tuo atveju, jei įprastų ES biudžeto išteklių ir iš skolininkų gaunamų srautų nepakaktų ES pasiskolintų lėšų grąžinimo mokėjimams padengti. Šis mechanizmas[65] yra privalomas teisinis valstybių narių įsipareigojimas.

2.62. Remdamasi 2024 m. pabaigos duomenimis, Komisija apskaičiavo, kad atėmus nuosavus išteklius, kurių reikia mokėjimų asignavimams iš ES biudžeto (išskyrus NGEU) finansuoti, pagal nuolatinę nuosavų išteklių viršutinę ribą turima manevringumo marža 2026 m. sudaro 90,8 milijardo eurų, 2027 m. – 90,5 milijardo eurų[66] (žr. ***2.28 diagramą***). Šie skaičiai atitinka 0,5 % metinių ES BNP.

2.63. Be manevringumo maržos pagal nuolatinę nuosavų išteklių viršutinę ribą, Sprendimu dėl nuosavų išteklių iki 2058 m. nuosavų išteklių viršutinė riba išimties tvarka laikinai papildomai padidinta 0,6 % ES BNP; šis padidinimas skirtas tik NGEU pasiskolintų lėšų grąžinimui garantuoti. Komisijos skaičiavimais, laikotarpiu iki 2027 m. beveik visa pagal laikiną nuosavų išteklių viršutinę ribą turima manevringumo marža liks galima panaudoti[67] (žr. ***2.28 diagramą***).

---

[64] Ten pat.

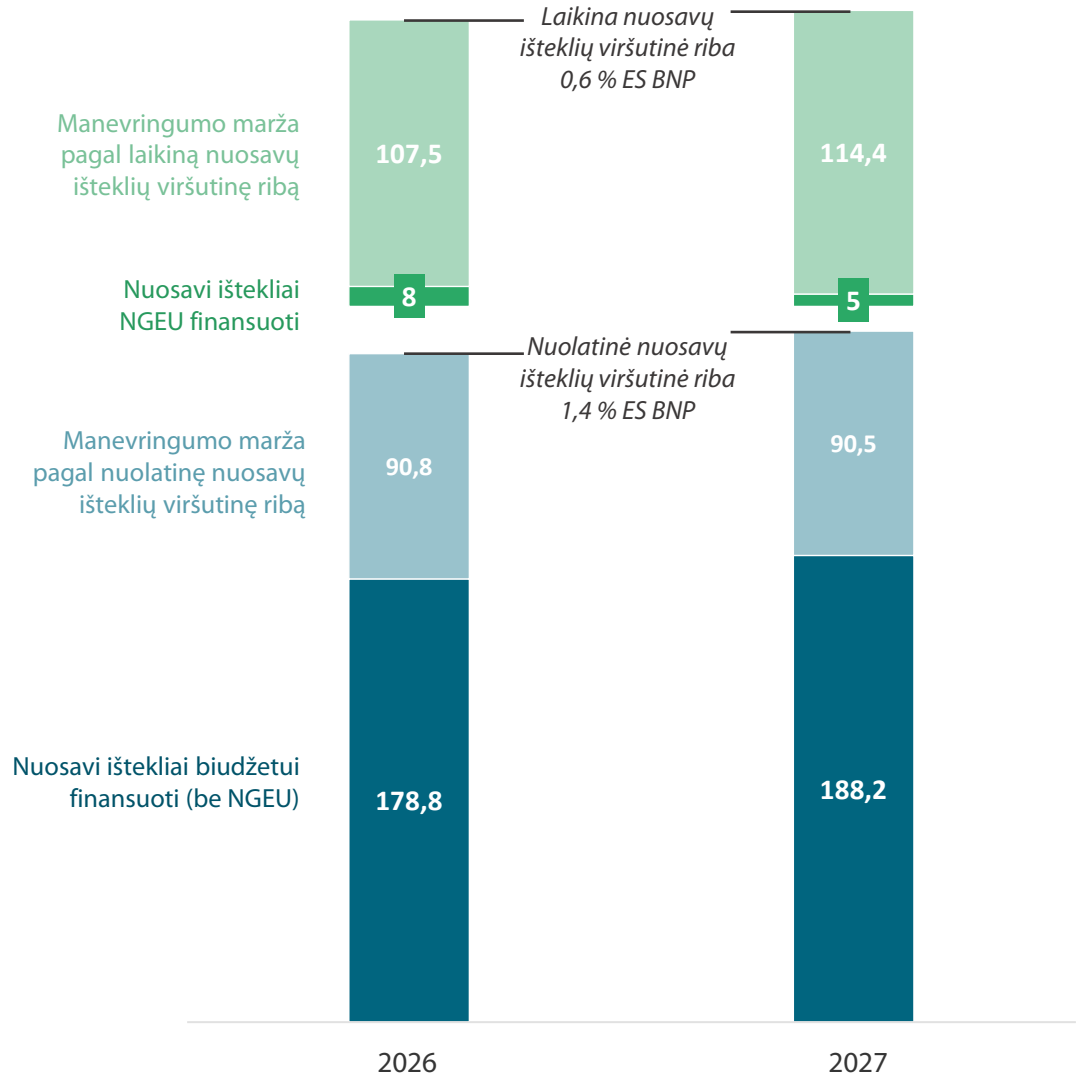
[65] Tarybos sprendimas (ES, Euratomas) 2020/2053.

[66] COM(2025) 781, priedai.

[67] Ten pat.

2.28 diagrama. Pagal nuolatinę ir laikiną nuosavų išteklių viršutines ribas turima manevringumo marža

(mlrd. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis COM(2025) 781.

2.64. Kitoje DFP Komisija pasiūlė padidinti nuosavų išteklių viršutinę ribą iki 1,75 %[68]. Savo nuomonėje dėl Komisijos pasiūlymo[69] nurodėme, kad Komisija turėtų iš naujo įvertinti, ar siūloma nuosavų išteklių viršutinė riba tebėra pakankama patvirtinus naują 90 milijardų eurų paskolą Ukrainai.

[68] COM(2025) 574, 4 straipsnis.

[69] Nuomonė 04/2026, 16 dalis.

2.65. Pasiūlymu taip pat nustatytas reagavimo į krizes mechanizmas, leidžiantis papildomai skolintis kapitalo rinkose, kad būtų galima teikti paskolas valstybėms narėms didelės krizės, didelių sunkumų ar didelės grėsmės atveju[70]. Ši priemonė būtų taikoma tais atvejais, kai susidariusiai padėčiai ištaisyti nepakanka esamų programų. Atsirandantys įsipareigojimai būtų užtikrinti ypatingu ir laikinu nuosavų išteklių viršutinės ribos padidinimu 0,25 procentinio punkto[71].

Sukauptas bendro atidėjinių fondo finansinis rezultatas yra teigiamas, kaip ir 2024 m.

2.66. Nuo 2021 m. *bendras atidėjinių fondas (BAF)* apima atidėjinius, skirtus ES finansiniams įsipareigojimams, atsirandantiems dėl biudžeto garantijų, paskolų finansinei paramai ir Euratomo paskolų priemonės[72]. 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis, BAF turto rinkos vertė buvo 27,2 milijardo eurų (2024 m. – 23,2 milijardo eurų). BAF ištekliai paskirstomi į skyrius pagal atitinkamas prisidedančias priemones[73] (žr. ***2.29 diagramą***).

[70] COM(2025) 574, 6 straipsnis.

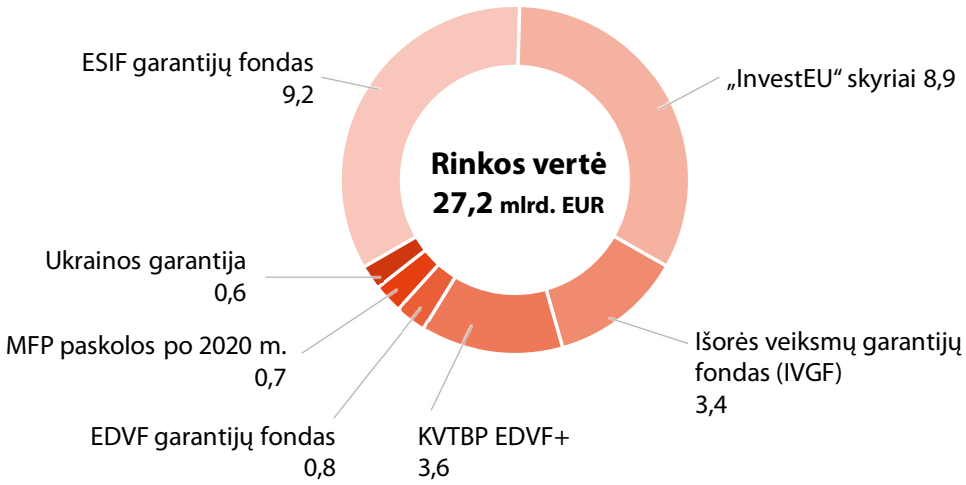
[71] Ten pat, 8 straipsnis.

[72] Finansinio reglamento 215 straipsnis.

[73] C(2020) 131/03 3 straipsnis.

2.29 diagrama. Bendras atidėjinių fondas ir jo komponentai (2025 m. pabaiga)

(mlrd. EUR)

ESIF: Europos strateginių investicijų fondas
KVTBP: Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė
EDVF+: Europos darnaus vystymosi fondas+
EDVF: Europos darnaus vystymosi fondas
MFP: makrofinansinė pagalba

Pastabos: iš „InvestEU“ skyriuose atskleisto turto 1,1 milijardo eurų skiriama valstybių narių skyriams (Čekijai, Suomijai, Rumunijai, Maltai, Bulgarijai, Graikijai, Ispanijai ir Portugalijai), kurie atskirai finansuojami nacionaliniais arba regioniniais įnašais.
Be to, 0,2 milijardo eurų laikoma Komisijos centriniame ižde kaip likvidumo rezervas, skirtas padengti neatidėliotiniems reikalavimams mokėti pagal garantiją.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotosiomis metinėmis ataskaitomis.

2.67. Komisijos tikslas valdant BAF yra bent jau apsaugoti įneštą kapitalą (kapitalo išsaugojimas)[74]. 2025 m. pasiekus teigiamą 0,9 milijardo eurų rezultatą (2024 m. – 0,8 milijardo eurų), sukauptas (realizuotas ir nerealizuotas) portfelio finansinis rezultatas nuo jo sudarymo 2021 m. yra 1,3 milijardo eurų (4,9 %).

[74] COM(2025) 400 2 dalis.

2.68. Prieš pasinaudodama ES biudžeto lėšomis, Komisija gali pasinaudoti BAF, kad padengtų netenkamų pinigų srautus, reikalingus pateikiant reikalavimus mokėti pagal garantiją, susijusius su operacijomis tiek ES, tiek ES nepriklausančiose valstybėse, ir ES nepriklausančių valstybių įsipareigojimų nevykdymu. Nors MFP ir Euratomo paskolų atveju mokėjimo įsipareigojimų neįvykdymo niekada nebuvo, 2024 m. pabaigoje sukaupti reikalavimai mokėti pagal garantiją, atėmus susigrąžintas sumas, ir investicijų į nuosavą kapitalą vertės sumažėjimas pagal biudžeto garantijas sudarė 1,4 milijardo eurų[75] (2023 m. – 1,2 milijardo eurų); iš šios sumos 0,9 milijardo eurų (2023 m. – 0,9 milijardo eurų) buvo susiję su išorės skolinimo įgaliojimu[76], kurio atidėjiniai sudaryti Išorės veiksmų garantijų fondo (IVGF) skyriuje.

[75] Apskaičiuota remiantis dokumentu 2026 m. Europos Sąjungos bendrojo biudžeto projektas. Darbinio dokumento XI dalis. Žr. lenteles „Guarantee calls and recoveries“, p. 19, 34, 48, 63, 79 ir 97.

[76] 2026 m. Europos Sąjungos bendrojo biudžeto projektas. Darbinio dokumento XI dalis, p. 63.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

2.69. 2025 m. buvo panaudoti beveik visi ES metinio biudžeto įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai. Dėl NGEU 2025 m. bendra mokėjimų suma buvo didesnė už bendrą įsipareigojimų sumą. 2014–2020 m. ESI fondų lėšų įsisavinimas pasiekė 98,6 %, o bendra mokėjimų, atliktų pagal pasidalijamojo valdymo fondus, kuriems taikomas BNR, suma sudarė 16,6 % šiems fondams pagal 2021–2027 m. DFP skirtos sumos. 2021–2025 m. trijų pagrindinių sanglaudos politikos fondų (ERPF, SF ir ESF+) lėšų įsisavinimas sudarė 14,8 %, o bendra mokėjimų suma sudarė 52,8 milijardo eurų. Nustatėme, kad metų pabaigoje buvo susidariusi didelė neįvykdytų mokėjimo prašymų suma. Žr. ***2.2***–***2.18*** dalis.

2.70. 2025 m. metinė EGADP dotacijų mokėjimų suma iš viso sudarė 40,1 milijardo eurų ir buvo gerokai mažesnė už Komisijos prognozę (65 milijardai eurų). Tačiau 2025 m. gruodžio mėn. 17 valstybių narių pateikė mokėjimo prašymus, kurių suma – 20,3 milijardo eurų. Iš 359,9 milijardo eurų EGADP dotacijų įsipareigojimų iki 2025 m. pabaigos buvo išmokėta 237,5 milijardo eurų (66 %), todėl iki 2026 m. pabaigos liko išmokėti 122,4 milijardo eurų (34 %). Žr. ***2.19***–***2.24*** dalis.

2.71. 2025 m. pabaigoje bendra neįvykdytų įsipareigojimų suma, įskaitant NGEU dotacijas, sudarė 501,1 milijardo eurų. Komisija tikisi, kad iki 2027 m. pabaigos ši suma sumažės iki 339 milijardų eurų. Žr. ***2.25***–***2.29*** dalis.

2.72. 2025 m. pabaigoje ES ilgalaikis skolinimasis sudarė 702,1 milijardo eurų ir numatoma, kad iki dabartinės DFP pabaigos pasieks 1 trilijoną eurų. Taigi visos išlaidos, susijusios su NGEU negrąžintinos paramos finansavimo išlaidomis, pagal dabartinę DFP galėtų sudaryti 28,3 milijardo eurų, t. y. maždaug dvigubai daugiau nei Komisijos pradinėje prognozėje numatyta 14,9 milijardo eurų suma. 2025 m. NGEU lėšų išmokėta mažiau, nei prognozuota, todėl metų pabaigoje sukaupta daugiau piniginių lėšų. Žr. ***2.30***–***2.47*** dalis.

2.73. Nuo Rusijos agresijos karo pradžios iki 2025 m. pabaigos ES ir jos valstybės narės sutelkė daugiau kaip 192,1 milijardo eurų paramą Ukrainai ir jos žmonėms. Iš šios sumos ES išmokėjo 65,3 milijardo eurų paskolų, o papildoma 9,8 milijardo eurų suma dar bus išmokėta. 2026 m. balandžio mėn. Taryba susitarė dėl papildomos 90 milijardų eurų paskolų sumos. Žr. ***2.48***–***2.54*** dalis.

2.74. ES biudžeto rizikos pozicija padidėjo nuo 342 milijardų eurų 2024 m. iki 406,8 milijardo eurų 2025 m., ir numatoma, kad ateinančiais metais ji toliau didės. 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis, BAF turto rinkos vertė buvo 27,2 milijardo eurų. Žr. ***2.55***–***2.68*** dalis.

Rekomendacijos

2.1 rekomendacija. Mažinti su sanglaudos politikos fondais susijusios neatliktų mokėjimų sankaupos riziką

2.75. Komisija kartu su valstybėmis narėmis turėtų laiku imtis veiksmų, kad būtų užtikrintas tinkamas mokėjimų poreikių planavimas ir vykdymas neviršijant metinio biudžeto ir DFP viršutinių ribų, ypatingą dėmesį skiriant sanglaudos politikos fondams. Turėtų būti siekiama sumažinti neatliktų mokėjimų sankaupos, galinčios susidaryti dėl nepakankamų mokėjimų asignavimų metiniame biudžete, riziką ir taip riboti spaudimą mokėjimų asignavimams būsimais biudžetiniais metais.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

2.2 rekomendacija. Parengti NGEU skolinių įsipareigojimų valdymo ir įvykdymo strategiją

2.76. Komisija turėtų parengti su NGEU skola susijusių įsipareigojimų valdymo ir įvykdymo strategiją, apimančią grąžinimo laikotarpį iki 2058 m., atsižvelgdama į makroekonominę ir finansinę riziką, įskaitant refinansavimo, palūkanų normos, likvidumo ir rinkos riziką. Dabartinės ir būsimų DFP laikotarpiu ji turėtų atsižvelgti į taikytinus biudžeto apribojimus, įskaitant pagrindinės sumos grąžinimo metinę viršutinę ribą ir turimus mokėjimų asignavimus. Negrąžintinos paramos atveju, kadangi susijusios finansavimo išlaidos bus dengiamos iš ES biudžeto, Komisija turėtų nustatyti kriterijus ir prioritetus, pagal kuriuos būtų sprendžiama, kokią skolos, kurios terminas sueina, dalį refinansuoti, siekiant apriboti finansavimo išlaidas ir kartu išlaikyti veiksmingą patekimą į rinką bei veiklos lankstumą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

3 skyrius

Siekiant ES biudžeto rezultatų

Turinys

	Dalis
1 dalis. Mūsų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados	**3.1.–3.39.**
Įvadas	3.1.–3.6.
ES atsakas į atsigavimą po krizės	3.7.–3.12.
ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui	3.13.–3.18.
Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybių laikymasis	3.19.–3.25.
Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai	3.26.–3.32.
ES fiskalinė politika ir viešieji finansai	3.33.–3.37.
Pagrindiniai instituciniai suinteresuotieji subjektai	3.38.–3.39.
Europos Parlamentas	3.38.
Europos Sąjungos Taryba	3.39.
2 dalis. Daugiametės finansinės programos 2 išlaidų kategorijos programų veiklos rezultatai	**3.40.–3.82.**
Įvadas	3.40.–3.43.
Audito apimtis ir metodas	3.44.
2 išlaidų kategorijos veiklos rezultatų ataskaitos atitiko Komisijos nurodymus	3.45.–3.49.
2021–2027 m. dėl veiklos rezultatų sistemos pagerėjo rezultatų, bet ne poveikio, stebėsena	3.50.–3.57.
2021–2027 m. sistemoje numatyta daugiau rezultatų rodiklių nei anksčiau, tačiau daugumos programų poveikio rodiklių vis dar trūksta	3.50.–3.54.
Pateiktų duomenų atsekamumas apskritai yra geras	3.55.–3.57.

Iš rodiklių matyti, kad įvairių programų veiklos rezultatai skyrėsi: mūsų vertinimas buvo ne toks geras kaip Komisijos **3.58.–3.74.**

Mūsų atliktas pažangos siekiant rodiklių tikslų vertinimas yra ne toks teigiamas kaip Komisijos **3.58.–3.65.**

Dabartiniai programos rodikliai kol kas rodo geresnius rezultatus nei pagal ankstesnę DFP, išskyrus ESF+ **3.66.–3.74.**

Išvados ir rekomendacijos **3.75.–3.82.**

Priedai

3.1 priedas. Audito Rūmų 2025 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose nagrinėjamos strateginės sritys

3.2 priedas. Komisijos ankstyvųjų veiksmų, kurių ji ėmėsi atsižvelgdama į 2025 m. Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pavyzdžiai

3.3 priedas. Veiklos rezultatų rodiklių būklė 2024 m. gruodžio 31 d., remiantis Audito Rūmų vertinimu

1 dalis. Mūsų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados

Įvadas

3.1. Mūsų specialiosiose ataskaitose nagrinėjama, kaip tinkamai *patikimo finansų valdymo*[1] principai buvo taikomi vykdant ES biudžetą. Jose atsižvelgiama į pagrindinius *veiklos rezultatų* ir atitikties tikslus. 2025 m. paskelbėme 26 specialiąsias ataskaitas (***3.1 priedas***), kuriose nagrinėjama daug iššūkių, su kuriais ES susiduria įvairiose išlaidų ir politikos srityse.

3.2. Mūsų audito darbas buvo skirtas toliau nurodytoms strateginėms sritims, kurias pagal savo 2021–2025 m. strategiją laikome prioritetais:

- ES atsakui į atsigavimą po krizės;
- ES ekonominio konkurencingumo didinimui visų piliečių labui;
- atsparumui ES saugumui kylančioms grėsmėms ir Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybių laikymuisi;
- klimato kaitai, aplinkai ir gamtos ištekliams;
- ES fiskalinei politikai ir viešiesiems finansams.

3.3. Mūsų rekomendacijose daugiausia dėmesio skiriama šioms pagrindinėms sritims:

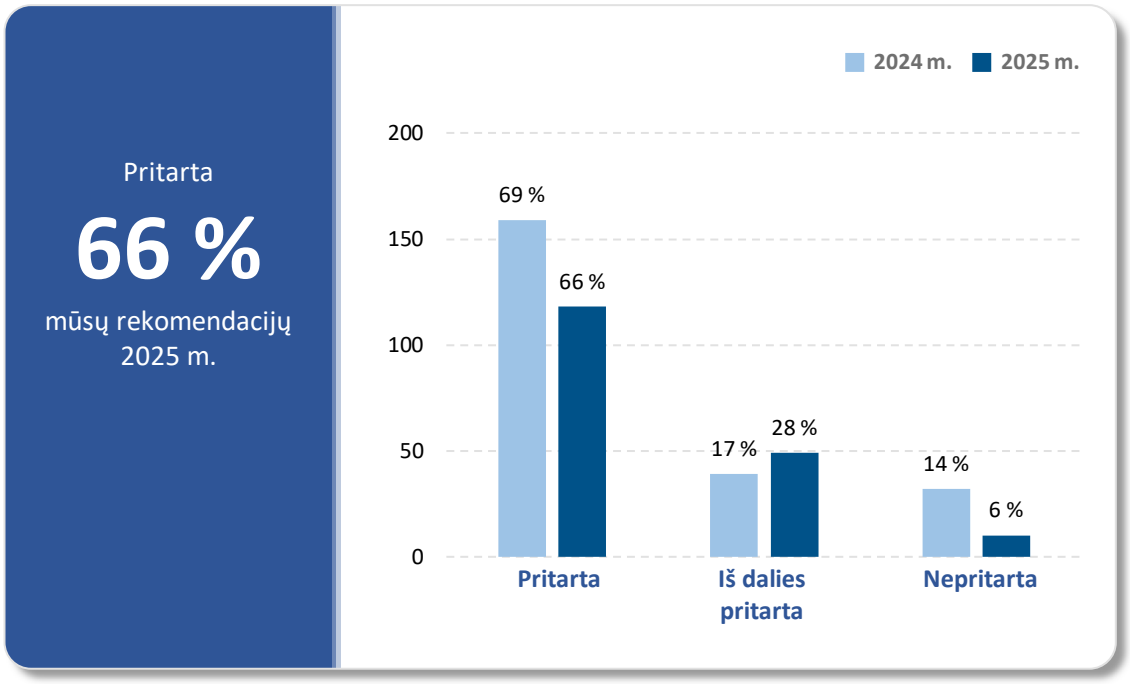
- *programų* struktūrai, įskaitant strategijas, poreikių vertinimą ir jų atitiktį nustatytiems tikslams;
- tikslų nustatymui, rodikliams ir duomenų stebėsenai bei ataskaitų teikimui;
- projektų atrankai; projektų ir veiksmų tvarumui;
- *viešųjų pirkimų* ir *valstybės pagalbos* taisyklių atitikčiai.

---

[1] Sąjungos bendrajam biudžetui taikomos finansinės taisyklės, 33 straipsnis, 2024 m. Rugsėjo mėn.

3.4. Mūsų audituojami subjektai turi teisę pateikti atsakymus į mūsų pastabas[2]. Šie atsakymai, kuriuose taip pat nurodoma, ar audituojami subjektai sutinka su mūsų rekomendacijomis, skelbiami kartu su mūsų specialiosiomis ataskaitomis. Mūsų 2025 m. specialiosiose ataskaitose pateiktos 177 rekomendacijos (palyginti su 230 rekomendacijų 2024 m.). Mūsų audituojami subjektai visiškai pritarė 66 % mūsų rekomendacijų, o 28 % rekomendacijų jie pritarė iš dalies (***3.1 diagramą***).

3.1 diagrama. Kaip mūsų audituojami subjektai pritarė 2025 m. specialiųjų ataskaitų rekomendacijoms, palyginti su 2024 m.

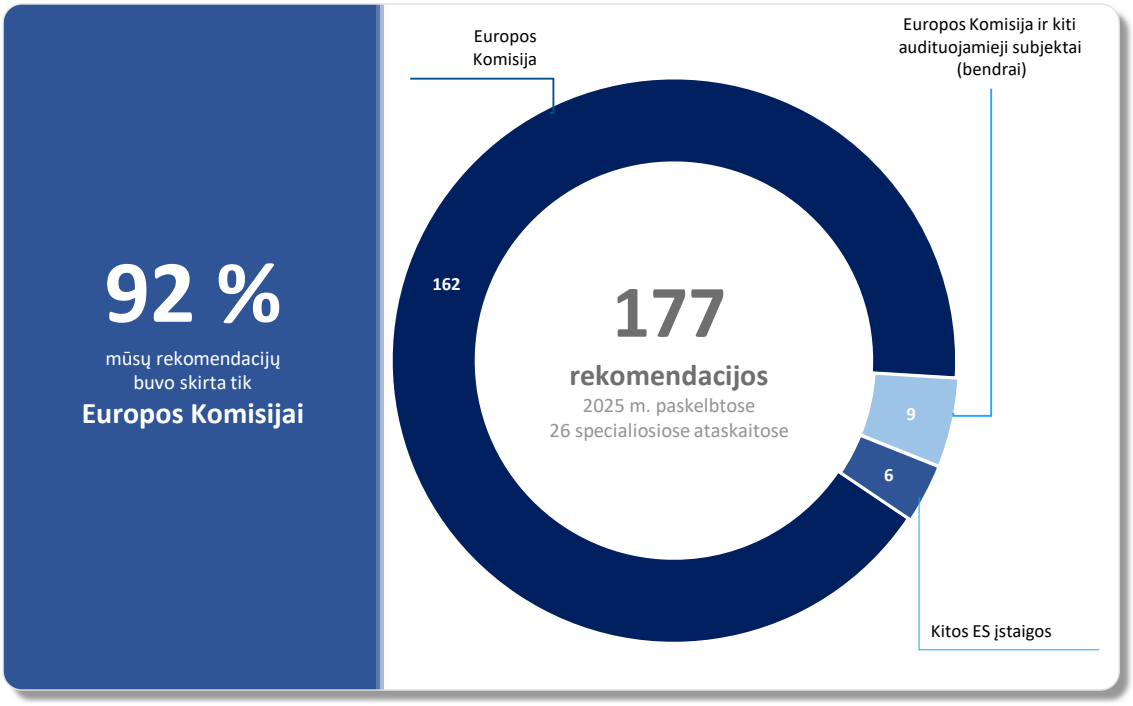

Šaltinis: Audito Rūmai.

[2] Ten pat, 259 straipsnis.

3.5. Daugumą savo rekomendacijų pateikėme Europos Komisijai (***3.2 diagrama***).

3.2 diagrama. Rekomendacijų pasiskirstymas pagal audituojamą subjektą

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.6. Tolesnėse dalyse pateikiame savo specialiųjų ataskaitų pagrindines išvadas, suskirstytas pagal strategines sritis. Šią informaciją papildome Tarybos pateiktų nuorodų į mūsų specialiąsias ataskaitas, Europos Parlamento jo rezoliucijoje dėl *biudžeto įvykdymo patvirtinimo* pateiktų nuorodų apžvalga ir Komisijos vykdytų ankstyvųjų veiksmų pavyzdžiais (***3.2 priedas***). Šie pavyzdžiai papildo Komisijos poziciją, išdėstytą jos atsakymuose į mūsų specialiųjų ataskaitų pastabas, ir nedaro poveikio reguliariai tolesnės peržiūros procedūrai, kurią atliksime po 3 metų.

ES atsakas į atsigavimą po krizės

3.7. 2025 m. paskelbėme penkias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (***3.3 diagrama***).

3.3 diagrama. 2025 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje ES atsako į atsigavimą po krizės srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.8. Nepaisant to, kad audito darbas pagerėjo, nustatėme[3], kad Komisija negalėjo pateikti pakankamo patikinimo dėl to, ar valstybės narės turėjo **veiksmingas kontrolės sistemas**, skirtas užtikrinti, kad *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės* (EGADP) išlaidos atitiktų viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisykles.

[3] Specialioji ataskaita 09/2025

3.9. Darbo rinkos ir užimtumo politika yra pagrindinės sritys, kurioms pagal EGADP teikiamas finansavimas. Nustatėme[4], kad į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtrauktomis **darbo rinkos** reformomis iki mūsų audito buvo pasiekti numatyti *išdirbiai* ir pasiekta tam tikrų *rezultatų*. Tačiau jomis tik iš dalies išspręstos struktūrinės darbo rinkos problemos, nustatytos konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose. Be to, galimybę įvertinti EGADP reformų rezultatus ar *poveikį* darbo rinkos srityje labai ribojo tai, kad nėra tinkamų rodiklių.

3.10. Siekdamos pagrindinio EGADP tikslo remti ES **skaitmeninę pertvarką**, Komisija ir valstybės narės skaitmeninių žymenų metodiką taikė teisingai. Visos valstybės narės įvykdė arba viršijo 20 % asignavimų reikalavimą. Tačiau nustatėme[5], kad kai kurios valstybės narės neteikė pirmenybės ES finansavimui priemonėms, kuriomis tenkinami jų pagrindiniai skaitmeniniai poreikiai, nes EGADP reglamente to nebuvo reikalaujama. Taip pat nustatėme, kad bendrieji EGADP rodikliai, naudojami pažangai stebėti, nebuvo tinkamai suderinti su ES skaitmeninės politikos tikslais.

3.11. **ES biudžeto lankstumo** priemonės biudžetui leido reaguoti į naujus iššūkius ir prioritetus. Tačiau pranešėme[6], kad lankstumo sistema yra pernelyg sudėtinga, lankstumo priemonių naudojimo eiliškumas nėra aiškus ir kartais jos sutampa. Be to, lankstumo priemonės nepagrįstos išsamia į ateitį orientuota poreikių ir rizikos analize.

3.12. Nustatėme[7], kad EGADP buvo iš dalies sprendžiamos **verslo aplinkos** problemos, nustatytos per Europos semestrą pateiktose konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose, o kai kurios struktūrinės problemos dar turi būti sprendžiamos. Nors užbaigtomis priemonėmis pasiektos sutartos tarpinės ir siektinos reikšmės, iki šiol tik trečdalis jų davė reikšmingų rezultatų, o tam tikri pirmieji rezultatai prisidėjo prie konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo pažangos.

---

[4] Specialioji ataskaita 10/2025

[5] Specialioji ataskaita 13/2025

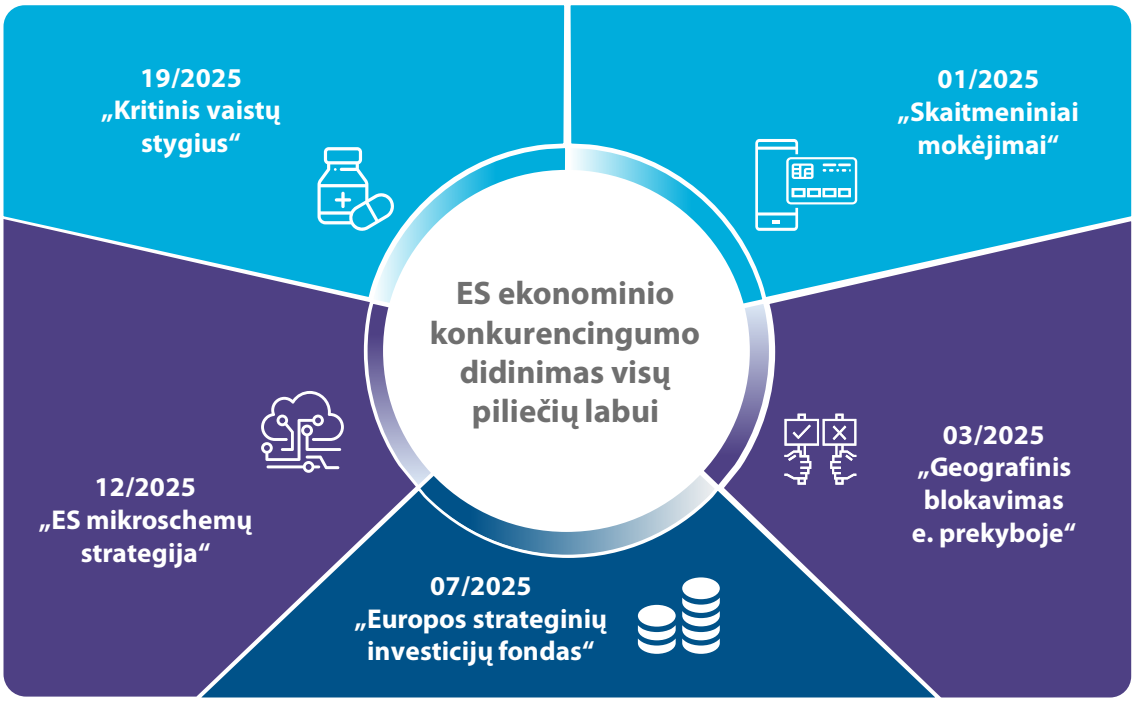
[6] Specialioji ataskaita 18/2025

[7] Specialioji ataskaita 21/2025

ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui

3.13. 2025 m. paskelbėme penkias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (***3.4 diagrama***).

3.4 diagrama. 2025 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje ES ekonominio konkurencingumo srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.14. **Skaitmeniniai mokėjimai** yra labai svarbūs ES *ekonomikai*, ir nustatėme[8], kad Komisijos metodas padėjo užtikrinti, kad jie būtų saugesni, greitesni ir pigesni. Komisija sustiprino bendrą sistemą, tačiau stebėsenos procesas susilpnėjo. Tai daugiausia lėmė du atskiri probleminiai klausimai. Pirma, neaiškūs su kainomis susijusių intervencinių priemonių kriterijai (pavyzdžiui, Komisija gali įsikišti mokėjimo paslaugų teikėjams nustatant mokesčius ir rinkliavas). Antra, atvirosios bankininkystės paslaugų (mokėjimo paslaugų, grindžiamų paslaugas teikiančių trečiųjų šalių prieiga prie bankų turimų duomenų) reglamentavimo sistemos spragos.

[8] Specialioji ataskaita 01/2025.

3.15. Nepagrįstas **geografinis blokavimas** apima prieigos prie elektroninių sąsajų, prekių ir paslaugų apribojimą visose valstybėse narėse. Tai gali apriboti vartotojų prieigą ir trukdyti ES skaitmeninei rinkai. Priėmus Geografinio blokavimo reglamentą, padaryta tam tikra pažanga subalansuotai tenkinant vartotojų ir prekiautojų poreikius. Tačiau padarėme išvadą[9], kad vis dar kyla sunkumų vienodai įgyvendinant reglamentą, nes pradiniame *poveikio vertinime* yra spragų, o vykdymo užtikrinimas valstybėse narėse yra nevienodas.

3.16. ***Europos strateginių investicijų fondas*** padėjo sumažinti ES investicijų deficitą ir, pagal jį, taikant skolos ir nuosavo kapitalo priemones, remiamas ES *biudžeto garantija*, buvo remiami įvairūs projektai. Tačiau nustatėme[10], kad programos tikslas iki 2022 m. sutelkti 500 milijardų eurų nebuvo visiškai pasiektas, o investicijos, apie kurias pranešta, buvo pervertintos 26 %. Fondo *papildomumas*[11] nebuvo pakankamai įrodytas, o keliems stebėsenos ir ataskaitų teikimo aspektams trūko siektinų reikšmių ir išsamių duomenų.

3.17. 2022 m. buvo pasiūlytas ES lustų akto dokumentų rinkinys, kuriuo siekiama reaguoti į COVID-19 pandemijos sukeltus pasaulinės tiekimo grandinės sutrikimus, spręsti **lustų** trūkumo problemą ir stiprinti ES technologinį suverenumą. Padarėme išvadą[12], kad Komisija padarė pagrįstą pažangą įgyvendindama savo strategiją, tačiau mažai tikėtina, kad bus pasiektas plataus užmojo skaitmeninio dešimtmečio tikslas – užtikrinti 20 % ES dalį pasaulinėje rinkoje.

3.18. **Kritinis vaistų stygius** visoje ES tapo dažna visuomenės sveikatos grėsme. Pranešėme[13], kad Europos vaistų agentūra teikė vertingą paramą valstybėms narėms ir kad Komisija ėmėsi pradinių veiksmų pasiūlydama teisės aktų pakeitimus. Vis dėlto tuo metu, kai buvo atliekamas auditas, nebuvo veiksmingos sistemos kritiniam vaistų stygiui šalinti, o pastangos šalinti pagrindines šio stygiaus priežastis vis dar buvo ankstyvajame etape. Be to, bendrosios rinkos susiskaidymas ir toliau neleido užtikrinti vaistų prieinamumo visoje ES.

---

[9] Specialioji ataskaita 03/2025.

[10] Specialioji ataskaita 07/2025.

[11] Reglamento (ES) 2015/1017 dėl Europos strateginių investicijų fondo 5 straipsnis.

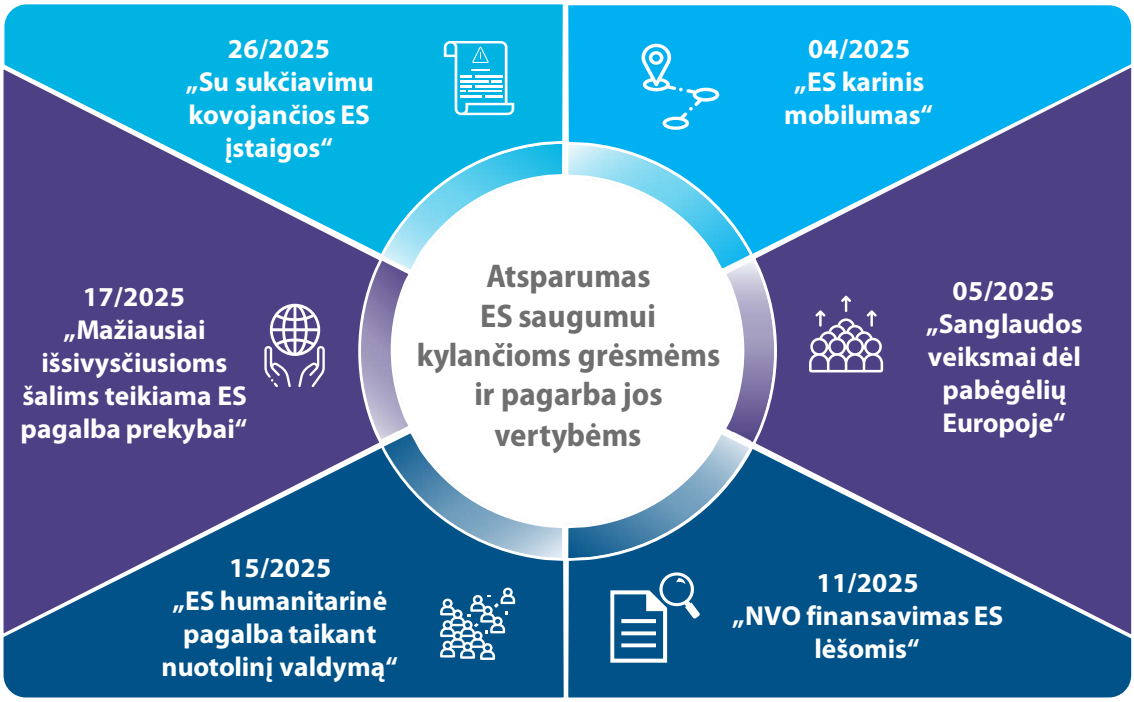
[12] Specialioji ataskaita 12/2025.

[13] Specialioji ataskaita 19/2025.

Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybių laikymasis

3.19. 2025 m. paskelbėme šešias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (***3.5 diagrama***).

3.5 diagrama. 2025 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje atsparumo ir Europos vertybių srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.20. Komisijos antruoju **karinio mobilumo** veiksmų planu buvo siekiama sudaryti sąlygas greitam personalo ir įrangos judėjimui visoje ES. Ankstyvas dvejopo naudojimo infrastruktūros finansavimas buvo teigiamas žingsnis, tačiau nustatėme[14], kad pažanga buvo netolygi, nes plane trūko aiškių siektinų reikšmių ir centrinės koordinavimo įstaigos. Pažanga siekiant bendro tikslo buvo nevienoda ir reikėjo geresnio valdymo ir stebėsenos.

[14] Specialioji ataskaita 04/2025.

3.21. Pranešėme[15], kad ***Sanglaudos veiksmai* dėl pabėgėlių Europoje (CARE)** padėjo valstybėms narėms panaudoti turimą sanglaudos politikos finansavimą migracijos problemoms ir pabėgėlių poreikiams, atsiradusiems dėl agresijos karo prieš Ukrainą, spręsti. *Vadovaujančiosios institucijos* manė, kad CARE buvo naudinga ir suteikė joms lankstumo, likvidumo ir supaprastinimo galimybių. Tačiau nustatėme, kad bendra sanglaudos politikos finansavimo stebėsena neapėmė visų paramos, skirtos migracijos problemoms spręsti, aspektų arba CARE naudojimo.

3.22. Nevyriausybinės organizacijos (NVO) atlieka svarbų vaidmenį formuojant ES politiką. Nors Komisija sustiprino **NVO skiriamo ES finansavimo** skaidrumą, nustatėme[16], kad jai trukdė nenuoseklus NVO klasifikavimas ir problemos, darančios poveikį duomenų kokybei. Taip pat padarėme išvadą, kad Komisija ir kitos įstaigos aktyviai nevertino, kaip *gavėjai* laikosi ES vertybių.

3.23. Susidūrę su ypatingais prieigos apribojimais, Komisija ir jos partneriai pritaikė savo veiklos modelį, kad galėtų **teikti humanitarinę pagalbą taikydami nuotolinį valdymą**. Nustatėme[17], kad nors šis metodas suteikė naudingą pagrindą teikti pagalbą sunkiai pasiekiamoms vietovėms, buvo jo koncepcijos ir įgyvendinimo trūkumų, o į kontrolės strategiją nebuvo įtrauktos konkrečios kontrolės priemonės, skirtos nuotolinio valdymo būdingai rizikai mažinti.

3.24. 2017 m. ES atnaujino savo **pagalbos prekybai** strategiją, daugiau dėmesio skirdama mažiausiai išsivysčiusioms šalims. Nustatėme[18], kad nors ši pagalba iš esmės atitiko poreikius, ji nebuvo pakankama siekiant ES strategijoje nustatyto 2030 m. finansavimo tikslo. Didesnio dėmesio mažiausiai išsivysčiusioms šalims tikslas nebuvo paverstas su valstybėmis narėmis suderintais veiklos tikslais.

3.25. Įvertinome ES įstaigų, **kovojančių su *sukčiavimu***, įgaliojimų aiškumą, jų bendradarbiavimą ir Komisijos vykdomą priežiūrą. Nustatėme[19], kad šių įstaigų atsakomybės sritys buvo aiškiai apibrėžtos, tačiau išliko trūkumų, susijusių su keitimusi informacija, o tai turėjo įtakos tyrimų skaičiui ir savalaikiškumui. Be to, padarėme išvadą, kad Komisija neišanalizavo sukčiavimo nustatymo spragų ir skirtumų ir nepakankamai prižiūri mokėtinas ir po sukčiavimo tyrimų susigrąžintas sumas.

---

[15] Specialioji ataskaita 05/2025.

[16] Specialioji ataskaita 11/2025.

[17] Specialioji ataskaita 15/2025.

[18] Specialioji ataskaita 17/2025.

[19] Specialioji ataskaita 26/2025.

Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai

3.26. 2025 m. šioje strateginėje srityje paskelbėme šešias specialiąsias ataskaitas (*3.6 diagrama*).

3.6 diagrama. 2025 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje klimato kaitos, aplinkos ir gamtos išteklių srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.27. **Miesto taršos** srityje nustatėme[20], kad nors oro kokybė ES gerėja, oro kokybės standartų ne visada buvo laikomasi arba jų pradėta laikytis visai neseniai. Be to, nepaisant ilgai taikomų ES teisės aktų, triukšmo taršos problema vis dar nepakankamai sprendžiama, nes nebuvo nustatyta ES masto triukšmo ribinių verčių ar mažinimo siektinų reikšmių, o valstybės narės nepakankamai teikė pirmenybę veiksmingoms priemonėms arba jų neįgyvendino.

[20] Specialioji ataskaita 02/2025.

3.28. ES užmojis: iki 2030 m. pasiekti nulinę **vandens taršą**. Atsižvelgdami į tai, įvertinome ES veiksmus, kuriais siekiama spręsti taršos iš laivų problemą. Nustatėme[21], kad nors ES taisyklės buvo patobulintos, buvo įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo trūkumų, o duomenų nepakako rezultatams įvertinti. Be to, nebuvo nei pasiektų rezultatų, nei plėtros galimybių apžvalgos, o taršos iš laivų stebėsena nebuvo tinkama.

3.29. Kovos su **miškų gaisrais** srityje pranešėme[22], kad pagal įvairias politikos sritis skiriamas ES lėšas valstybės narės vis dažniau naudojo prevenciniams veiksmams. Tačiau Komisija neturėjo susidariusi išsamaus bendros išleistų ES lėšų sumos vaizdo ir turėjo mažai informacijos apie šių projektų rezultatus. Valstybių narių lygmeniu pranešėme, kad sprendimai dėl EGADP finansavimo kartais būdavo priimami skubotai ir atitinkamos institucijos nedalyvavo sprendžiant, kurią veiklą finansuoti. Taip pat nustatėme projektų atrankos proceso trūkumų.

3.30. ES aktyviai dalyvauja pasaulinėse iniciatyvose, kuriomis siekiama sumažinti apsirūpinimo maistu nesaugumą ir mitybos nepakankamumą, o Užsachario Afrikai skiriama 48 % viso finansavimo. Nustatėme[23], kad Komisija dėjo vertingas pastangas **kovodama su badu**, tačiau projektų rengimo ir stebėsenos trūkumai ir iššūkiai šalinant pagrindines apsirūpinimo maistu nesaugumo priežastis neigiamai paveikė tvarumą ir poveikį. Veiksmams trūko sutelktumo ir jie ne visada buvo skirti tiems, kurių poreikiai buvo didžiausi.

3.31. ES atliekų politikos tikslas – pereiti prie žiedinės ekonomikos. Mūsų auditas parodė[24], kad Komisija sugriežtino **komunalinių atliekų tvarkymo** tikslus ir kitus teisinius reikalavimus, tačiau ji vėlavo pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūras dėl nepasiektų atliekų tvarkymo tikslų. Daugumą į imtį įtrauktų projektų buvo vėluojama įgyvendinti, o kai kuriems trūko lėšų ir pajėgumų.

---

[21] Specialioji ataskaita 06/2025.

[22] Specialioji ataskaita 16/2025.

[23] Specialioji ataskaita 20/2025.

[24] Specialioji ataskaita 23/2025.

3.32. Padarėme išvadą[25], kad *LIFE* strateginiai projektai padėjo valstybėms narėms įgyvendinti **kovos su klimato kaita** ES strategijas. Tai buvo daroma įtraukiant pagrindinius suinteresuotuosius subjektus, sutelkiant papildomą finansavimą ir skatinant tęstinumą, nepaisant nacionalinės politikos pokyčių ir netikrumo dėl biudžeto. Tačiau vykdant atrankos procesą galėjo būti neatsižvelgiama į svarbiausius valstybių narių aplinkos ir klimato poreikius, o tai būtų sumažinę jų gebėjimą nustatyti ir remti didžiausią poveikį darančius projektus.

ES fiskalinė politika ir viešieji finansai

3.33. 2025 m. paskelbėme keturias specialiąsias ataskaitas šios strateginės srities temomis (***3.7 diagrama***).

3.7 diagrama. 2025 m. paskelbtos specialiosios ataskaitos strateginėje fiskalinės politikos ir viešųjų finansų srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

[25] Specialioji ataskaita 25/2025.

3.34. **Sukčiavimas *PVM* importo srityje** daro neigiamą poveikį valstybių narių ir ES pajamų surinkimui. Supaprastintos importo procedūros padeda palengvinti prekybą ir sumažinti administracinę naštą. Tačiau nustatėme[26] ES reglamentavimo sistemos spragų ir nenuoseklumų, taip pat trūkumų, susijusių su tuo, kaip valstybės narės tikrina, ar surenkama teisinga mokėtino PVM suma. Daugelį šių trūkumų lėmė sunkumai, su kuriais susidūrė muitinės ir mokesčių administratoriai bendradarbiaudami visose valstybėse narėse.

3.35. Padarėme išvadą[27], kad mūsų audito metu ES veiksmai nebuvo veiksmingi stiprinant bet kurios rūšies pensijų vaidmenį **papildomų pensijų** rinkoje. Institucijų tarpvalstybinė su profesinėmis pensijomis susijusi veikla išliko minimali ir buvo sutelkta keliose valstybėse narėse, kuriose profesinės pensijos jau yra susiformavusios. Paaiškėjo, kad visos Europos asmeninės pensijos produktas nėra nei alternatyvi taupymo galimybė ES piliečiams, nei sulaukė investuotojų susidomėjimo.

3.36. Atlikę ***finansinių pataisų*** auditą nustatėme[28] keletą ankstesnių *programavimo laikotarpių* mechanizmo struktūros trūkumų ir tai, kad pataisų taikymas buvo tik iš dalies veiksmingas apsaugant ES biudžetą. Be to, ataskaitos nebuvo pakankamai patikimos, įskaitant ataskaitas dėl įvertintų būsimų pataisų, kurios nevisiškai atspindėjo Komisijos gebėjimą nustatyti ir ištaisyti *klaidas*. Nustatėme, kad 2014–2020 m. teisinė sistema buvo sudėtinga ir 2021–2027 m. laikotarpiui taikoma sistema nebuvo iš esmės patobulinta.

3.37. Atsinaujinimo poveikis yra susijęs su valdžios institucijoms grąžintinomis *finansinėmis priemonėmis*, kai gautos grįžtamosios lėšos gali būti naudojamos papildomiems *naudos gavėjams* ir projektams remti. Nustatėme[29], kad **finansinių priemonių** atsinaujinimo poveikis praktiškai buvo iš dalies pasiektas, nors visas jo potencialas nebuvo išnaudotas. Tinkamumo finansuoti laikotarpiu pakartotinis finansinių priemonių grįžtamųjų lėšų (pavyzdžiui, *galutinių gavėjų* grąžintų paskolų) panaudojimas buvo ribotas dėl tokių veiksnių kaip *lėšų įsisavinimo* spaudimas vadovaujančiosioms institucijoms, ilgalaikis investicijų pobūdis, privačiųjų investuotojų pritraukimo prioritetai, neaiški sistema ir išorės veiksniai.

---

[26] Specialioji ataskaita 08/2025.

[27] Specialioji ataskaita 14/2025.

[28] Specialioji ataskaita 22/2025.

[29] Specialioji ataskaita 24/2025.

Pagrindiniai instituciniai suinteresuotieji subjektai

Europos Parlamentas

3.38. Iki 2026 m. balandžio mėn. pabaigos Europos Parlamentas savo komitetuose buvo aptaręs 20 iš 26 mūsų ataskaitų. Rezoliucijoje dėl 2024 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo (III skirsnis. Komisija, *vykdomosios įstaigos* ir *Europos plėtros fondai*) jis nurodė 10 ataskaitų[30]. Rezoliucijos dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo pavyzdžiai apima šias ataskaitas:

- Mūsų ataskaita dėl ES karinio mobilumo[31]: Parlamentas paragino Komisiją toliau dėti pastangas siekiant didinti ES išlaidų gynybai pagal visas atitinkamas priemones skaidrumą, reguliariai teikti biudžeto įvykdymą tvirtinančiai institucijai konsoliduotas ataskaitas dėl biudžeto vykdymo ir visų su gynyba susijusių išlaidų veiksmingumo, taip pat sistemingiau imtis tolesnių veiksmų ir teikti ataskaitas Parlamentui.

- Mūsų ataskaita dėl ES finansavimo kovai su miškų gaisrais[32]: Parlamentas paragino Komisiją gerinti su miškų gaisrais susijusių išlaidų telkimą ir stiprinti išdavų stebėseną bei ilgalaikį prevencinių priemonių tvarumą.

- Mūsų ataskaita dėl ES pagalbos prekybai mažiausiai išsivysčiusioms šalims[33]: Parlamentas paragino Komisiją sustabdyti pagalbos prekybai finansavimo mažiausiai išsivysčiusioms šalims mažėjimą, nedelsiant atlikti planuojamą 2026 m. analizę ir pasiūlyti taisomąsias priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad teikiant pagalbą prekybos ištekliams pirmenybė būtų teikiama toms šalims, kurioms jos labiausiai reikia.

- Mūsų ataskaita dėl ES biudžeto lankstumo[34]: Parlamentas rekomendavo Komisijai į būsimus DFP pasiūlymus įtraukti išsamią poreikių, rizikos ir reagavimo į krizes pajėgumų analizę. Taip bus užtikrinta, kad *lankstumo priemonės* būtų pakankamai

---

[30] Specialiosios ataskaitos: 04/2025, 11/2025, 16/2025, 17/2025, 18/2025, 20/2025, 21/2025, 22/2025, 24/2025 ir 26/2025.

[31] Specialioji ataskaita 04/2025.

[32] Specialioji ataskaita 16/2025.

[33] Specialioji ataskaita 17/2025.

[34] Specialioji ataskaita 18/2025

pagrįstos, tinkamai finansuojamos ir jomis būtų galima reaguoti į nenumatytus įvykius neišnaudojant jų per anksti.

- Mūsų ataskaita dėl Komisijos paramos kovai su badu Užsacharyje Afrikoje[35]: Parlamentas paragino Komisiją stiprinti išlaidų analizę, viešųjų pirkimų planavimą ir poreikiais grindžiamą įgyvendinimą.

Europos Sąjungos Taryba

3.39. Iki 2026 m. gegužės 5 d. pabaigos Taryba buvo parengusi išvadas dėl 12[36] iš 26 mūsų 2025 m. paskelbtų ataskaitų. Šiose išvadose mūsų rekomendacijoms iš esmės pritarta; į jas įtraukta papildomų pastabų. Kai kurios jų išsamiai nagrinėjamos toliau.

- Mūsų ataskaita[37] „**Sanglaudos veiksmai dėl pabėgėlių Europoje**“: Taryba paragino Komisiją užtikrinti, kad tuo atveju, jei ji parengtų naujas su krize susijusias priemones ar pakeitimus, būtų įdiegta tinkama stebėsenos sistema, kad duomenys, būtini tokių priemonių *rezultatyvumui* įvertinti, būtų prieinami.

- Mūsų ataskaita[38] dėl **mikroschemų pramonės**: Taryba paprašė Komisijos atlikti tikrosios padėties, kiek tai susiję su strategija, patikrą, kad būtų galima įvertinti veiksmų, kurių imtasi, ir nustatytų tikslų atitiktį, pasidalyti šiuo vertinimu su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais, greitai nustatyti taisomųjų priemonių įgyvendinimo būdus, koordinuojant veiksmus su valstybėmis narėmis, kartu toliau įgyvendinant strategiją, ir paspartinti parengiamąjį darbą siekiant ateityje peržiūrėti Lustų aktą.

- Mūsų ataskaita[39] dėl **finansinių pataisų sanglaudos politikos srityje**: Taryba paprašė Komisijos pagerinti tai, kaip apie pataisas pranešama *metinėse veiklos ataskaitose* ir *metinėje sanglaudos politikos valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje* (MVVA), kaip mes ir rekomendavome.

---

[35] Specialioji ataskaita 20/2025.

[36] Specialiosios ataskaitos: 05/2025, 07/2025, 09/2025, 10/2025, 11/2025, 12/2025, 13/2025, 15/2025, 16/2025, 21/2025, 22/2025 ir 24/2025.

[37] Specialioji ataskaita 05/2025.

[38] Specialioji ataskaita 12/2025.

[39] Specialioji ataskaita 22/2025.

2 dalis. Daugiametės finansinės programos 2 išlaidų kategorijos programų veiklos rezultatai

Įvadas

3.40. Nagrinėdami Komisijos veiklos rezultatų ataskaitas, kasmet daugiausia dėmesio skiriame vis kitai konkrečiai sričiai. Šiais metais aptarėme turimą su 2 išlaidų kategorija „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ susijusią informaciją apie veiklos rezultatus, kuri buvo pateikta 2024 m. metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos (MVVA) *programų veiklos rezultatų ataskaitose* (PVRA).

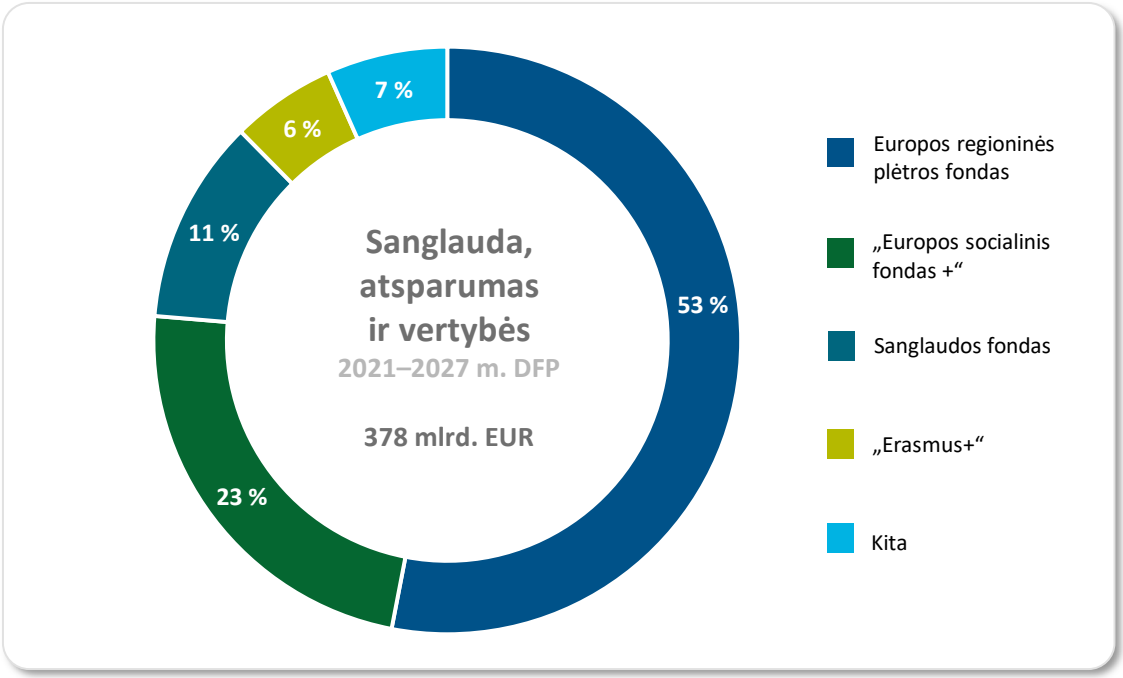
3.41. Sanglaudos politika yra pagrindinė ES investicijų politika, skirta visiems ES regionams ir miestams, siekiant remti darbo vietų kūrimą, verslo konkurencingumą, ekonomikos augimą, *darnų vystymąsi* ir gerinti piliečių gyvenimo kokybę. Bendras tikslas – mažinti skirtumus ir stiprinti sanglaudą visoje ES remiant investicijas pagal konkrečias nacionalines ar regionines programas. Kad būtų pasiekti šie tikslai ir patenkinti skirtingi vystymosi poreikiai visuose ES regionuose, beveik trečdalis viso ES biudžeto 2021–2027 m. laikotarpiui buvo skirta sanglaudos politikai.

3.42. Iš ES biudžeto pagal išlaidų kategoriją „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ finansuojami šie pagrindiniai fondai:

- *Europos regioninės plėtros fondas* (ERPF): investicijos, skirtos socialinei ir ekonominei visų ES regionų ir miestų plėtrai remti;
- *Sanglaudos fondas* (SF): investicijos, skirtos aplinkai ir transportui neturtingesnėse valstybėse narėse remti;
- *„Europos socialinis fondas +“* (ESF+): jis skirtas darbo vietoms ir sąžiningos bei socialiai įtraukios visuomenės kūrimui ES šalyse remti;
- *„Erasmus+“*: ES programa, skirta judumui ir bendradarbiavimui švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto srityse Europoje ir už jos ribų remti.

3.43. Išlaidų kategorijai „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ iš pradžių buvo skirta 378 milijardai eurų DFP asignavimų 2018 m. kainomis, o ERPF (200 milijardų eurų) ir SF (43 milijardai eurų) kartu sudarė du trečdalius šios sumos (***3.8 diagrama***). ESF+, ERPF ir SF įgyvendinami taikant Komisijos ir valstybių narių *pasidalijamąjį valdymą*, o programa „Erasmus+“ daugiausia įgyvendinama taikant *netiesioginį valdymą*, vykdomą per nacionalines agentūras. Metinės ataskaitos ***6 skyriuje*** pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su šios DFP išlaidų kategorijos išlaidų *tvarkingumu*.

3.8 diagrama. 2021–2027 m. DFP 2 išlaidų kategorija

Šaltinis: Europos Komisija, 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (įsipareigojimai) 2018 m. kainomis.

Audito apimtis ir metodas

3.44. Išanalizavome Komisijos MVVA – Komisijos aukšto lygio metinę ES biudžeto veiklos rezultatų ataskaitą. Patikrinome, ar Komisijos veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistema teisingai taikoma 2024 m. MVVA DFP 2 išlaidų kategorijos programų veiklos rezultatų ataskaitoms (PVRA). Atsižvelgėme į savo ankstesnį audito darbą ir patikrinome, kaip rodikliai buvo naudojami teikiant veiklos rezultatų ataskaitas. Tikrinome visų keturių į imtį įtrauktų programų (ERPF, SF, ESF+, jo pirmtako ESF ir „Erasmus+“) informacijos apie veiklos rezultatus, įskaitant PVRA pateiktus rodiklius, patikimumą ir tai, ar jie buvo parengti laikantis SMART principo, t. y. ar rodikliai buvo „konkretūs“, „išmatuojami“, „pasiekiami“, „aktualūs“ ir „per nustatytą laiką įvykdytini“. ESF+ turi savo PVRA (kaip ir jo pirmtakas ESF), o ERPF ir SF ataskaitos teikiamos kartu pagal regioninės politikos PVRA. Taip pat įvertinome bendrą pažangą, vertinamą pagal rodiklius.

2 išlaidų kategorijos veiklos rezultatų ataskaitos atitiko Komisijos nurodymus

3.45. MVVA ataskaitų teikimo sistema išliko stabili, o nurodymus paskelbė Komisijos organizacinio valdymo taryba. Mūsų tikrintos PVRA atitiko šiuos nurodymus.

3.46. Į imtį įtrauktų programų PVRA pateikti biudžeto duomenys gauti remiantis Komisijos apskaitos sistema. 2024 m. pateiktuose įsipareigojimuose ar mokėjimuose reikšmingų klaidų nenustatėme.

3.47. Biudžeto generalinis direktoratas tikrino į MVVA įtrauktų duomenų kokybę. Nustatėme, kad dauguma kiekybinių nuorodų į programas, kurias patikrinome 2024 m. MVVA, buvo pagrįstos atitinkamais patvirtinamaisiais įrodymais.

3.48. Nepaisant ataskaitų teikimo nurodymų, pagal kuriuos PVRA *pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių* lentelėje galima pateikti iki devynių rodiklių, pastebėjome, kad 2014–2020 m. ESF atskleisti tik trys rodikliai, kurie buvo įvertinti kaip „pasiekti“, į lentelę neįtraukiant likusių dviejų rodiklių, iš kurių vienas buvo įvertintas kaip „pasiektas“, o kitas – kaip „padaryta nedidelė pažanga“. Be to, į galutinį devynių rodiklių, įtrauktų į 2014–2020 m. laikotarpio regioninės politikos PVRA, sąrašą įtrauktos ne visos kategorijos, pavyzdžiui, „reikia skirti dėmesio“.

3.49. Mūsų atlikta į imtį įtrauktų PVRA skiltyje „Konkretūs pasiekimų pavyzdžiai“ pateiktos informacijos analizė parodė, kad ESF+ programos atveju pateiktais skaičiais apibendrinti faktiniai programos pasiekimai. Kita vertus, ERPF ir SF atveju pateikta informacija buvo susijusi su vertėmis, gautomis iš paramai atrinktų ir šiuo metu įgyvendinamų projektų, o ne tik su galutiniais išdirbiais, pasiektais projektų pabaigoje, todėl ji neturėtų būti pateikiama kaip konkretūs pasiekimai. Be to, nustatėme, kad į 2024 m. MVVA įtraukta „Erasmus+“ PVRA daugiausia susijusi su 2023 m. pasiekimais, todėl jos yra mažiau aktualios atitinkamu ataskaitiniu laikotarpiu.

2021–2027 m. dėl veiklos rezultatų sistemos pagerėjo rezultatų, bet ne poveikio, stebėsena

2021–2027 m. sistemoje numatyta daugiau rezultatų rodiklių nei anksčiau, tačiau daugumos programų poveikio rodiklių vis dar trūksta

3.50. Apskritai manome, kad į imtį įtrauktų PVRA pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai abiem programavimo laikotarpiais (2014–2020 m. ir 2021–2027 m.) iš esmės buvo nustatyti pagal SMART principą. Tačiau 2014–2020 m. ERPF ir SF taikytais PVRR nepakankamai atsižvelgta į rezultatus, o ESF atveju – į poveikį.

3.51. Kalbant apie 2021–2027 m. laikotarpį, į reglamentus įtraukti subalansuoti rodiklių rinkiniai, apimantys išdirbius ir rezultatus; o programos „Erasmus+“ atveju jie taip pat apėmė poveikį. 2021–2027 m. reglamentuose dėl ERPF ir SF bei ESF+ nebuvo nustatyta jokių poveikio rodiklių (***3.1 lentelė***), kuriais būtų padedama įvertinti ilgalaikius su ES išlaidomis susijusius veiklos rezultatus.

3.1 lentelė. Veiklos rezultatų rodiklių rūšys

Programa	Indėlis	Išdirbis	Rezultatas	Poveikis	Iš viso
2014–2020 m. *					
ERPF ir SF	0	58	0	0	58
ESF	0	22	9	0	31
Iš viso	**0**	**80**	**9**	**0**	**89**
2021–2027 m. **					
ERPF ir SF	0	23	21	0	44
ESF+	0	16	9	0	25
„Erasmus+“	3	37	14	6	60
Iš viso	**3**	**76**	**34**	**6**	**129**

* remiantis programų reglamentais.
** remiantis prie 2026 m. biudžeto projekto pridedamomis veiklos rezultatų duomenų lentelėmis (PDT).

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.52. Kai kuriuose programų vertinimuose taip pat pripažįstami trūkumai, atsirandantys dėl to, kad nėra poveikio rodiklių. Pavyzdžiui, Komisijos atliktame ERPF ir SF poveikio vertinime[40] nurodyta, kad 2021–2027 m. laikotarpiu, palyginti su 2014–2020 m. laikotarpiu, reikia atlikti atnaujinimą. Viena iš galimybių buvo išplėsti bendro rodiklių rinkinio taikymą – nuo vien tik išdirbių iki rezultatų ir poveikio.

3.53. Remiantis ESF+ daliai, kuriai taikomas pasidalijamasis valdymas, skirtu bendrų rodiklių rinkiniu, nerekomenduojama stebėsenos tikslais naudoti poveikio rodiklių, o poveikis turėtų būti vertinamas atliekant vertinimus. Priemonių rinkinio metodas buvo paremtas sunkumais, su kuriais susidurta renkant patikimus ir savalaikius duomenis poveikio rodikliams ir įrodant priežastinį ryšį.

3.54. Savo Nuomonėje 10/2026 dėl Komisijos pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl DFP po 2027 m. veiklos rezultatų sistemos pažymėjome, kad į pasiūlymą nebuvo įtraukti poveikio rodikliai, nors jie buvo aiškiai nurodyti *geresnio reglamentavimo* gairėse. Mūsų nuomone, poveikio rodikliai yra būtini stebėsenos tikslais ir siekiant palengvinti vėlesnius vertinimus. Be to, atlikus sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio vertinimą[41] padaryta išvada, kad jų stebėsenos sistema, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, pagerėjo, tačiau būtų galima toliau gerinti duomenų prieinamumą ir nuoseklumą, kad būtų geriau tenkinami vertinimo poreikiai ir vertinamas naudos gavusių projektų poveikis.

Pateiktų duomenų atsekamumas apskritai yra geras

3.55. Testavome kiekvieno PVRA pateikto PVRR vertę. Kalbant apie pasidalijamojo valdymo fondus, tikrinome aštuonių valstybių narių duomenis, susijusius su ERPF ir SF, ir keturių valstybių narių duomenis, susijusius su ESF+. Apskritai nustatėme, kad duomenys, kuriais grindžiami atrinkti PVRR, buvo iš esmės prieinami, o vertės apskritai buvo atsekamos.

---

[40] 2018 m. gegužės 29 d. Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo poveikio vertinimas (SWD(2018) 282), p. 73.

[41] 2021–2027 m. sanglaudos politikos programų, finansuojamų Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo ir *Teisingos pertvarkos fondo* lėšomis, laikotarpio vidurio vertinimas (SWD(2025) 299), p. 75.

3.56. Programos „Erasmus+“ atveju patvirtinamieji įrodymai, kuriais grindžiami atrinkti rodikliai, iš esmės buvo prieinami. Vis dėlto, kalbant apie PVRR „Virtualiojo mokymosi veiklos dalyvių skaičius“, pažymėjome, kad pateikti rezultatai buvo pagrįsti prognozuojamais, o ne faktiniais skaičiais, o tai neatitinka MVVA pateiktų nurodymų. Dėl to nurodytas šio rodiklio skaičius buvo per didelis.

3.57. Tarpiniame programos „Erasmus+“ vertinime[42] atkreiptas dėmesys į svarbius stebėsenos sistemos patobulinimus, palyginti su ankstesne programa, pavyzdžiui, į tai, kad nustatyti nauji rodikliai, kuriais siekiama pagerinti veiklos rezultatų stebėjimą ir programos poveikį, ir sumažintas konkrečių tikslų skaičius. Vis dėlto jame taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad kai kurių rodiklių atveju stebėsenos duomenų nepakako, kad būtų galima kiekybiškai įvertinti priežastinį ryšį tarp programos „Erasmus+“ veiklos ir jos išdavų.

Iš rodiklių matyti, kad įvairių programų veiklos rezultatai skyrėsi: mūsų vertinimas buvo ne toks geras kaip Komisijos

Mūsų atliktas pažangos siekiant rodiklių tikslų vertinimas yra ne toks teigiamas kaip Komisijos

3.58. Abiem DFP laikotarpiais Komisijos vertinimo metodika išliko stabili. Pažangos, padarytos siekiant PVRR tikslų, vertinimas galėtų būti priskirtas vienai iš šių kategorijų: „pasiekta“, „vykdoma pagal planą“, „padaryta nedidelė pažanga“, „reikia skirti dėmesio“ arba „nėra duomenų“. Komisija šią vertinimo metodiką taiko veiklos rezultatų duomenų lentelėms (PDT), kurios pridedamos prie biudžeto projekto ir MVVA.

3.59. Pastebėjome, kad 2021–2027 m. ERPF ir SF programose buvo nustatytos tik tarpinės 2024 m. reikšmės, kaip reikalaujama reglamente[43]. Tai, kad nėra metinių tarpinių reikšmių, trukdo kasmet vertinti rodiklio pažangą siekiant 2029 m. tikslo. Be šių tarpinių reikšmių programų vadovams ir suinteresuotiesiems subjektams trūksta savalaikės grįžtamosios informacijos apie pažangą, todėl jiems sunkiau pritaikyti savo strategijas.

---

[42] 2021–2027 m. programos „Erasmus+“ tarpinis vertinimas ir 2014–2020 m. programos „Erasmus+“ galutinis vertinimas (SWD(2025) 186).

[43] Reglamento (ES) 2021/1060 16 straipsnis.

3.60. Kalbant apie ESF+, 13 (52 %) iš 25 rodiklių buvo nustatytos tarpinės reikšmės, o programa „Erasmus+“ buvo dar tvarkingesnė, pagal ją reikšmės buvo teikiamos kasmet, o pažanga buvo stebima išsamiau. Metinių tarpinių reikšmių, nustatytų PDT programose, dažnumo klausimą jau iškėlėme savo 2024 m. metinėje ataskaitoje[44].

3.61. Taip pat nustatėme, kad kai kurie rodikliai neturėjo siektinų reikšmių. Pavyzdžiui, ESF+ atveju 5 (20 %) iš 25 rodiklių, susijusių su tikslu „socialinė įtrauktis, įskaitant indėlį į skurdo panaikinimą ir sveikatą“, nebuvo nustatytos siektinos reikšmės.

3.62. Išanalizavome Komisijos atliktą 2024 m. į mūsų imtį įtrauktų su abiem laikotarpiais susijusių PVRA pažangos vertinimą, taikydami metodiką, panašią į aprašytąją mūsų 2019 m. ataskaitos dėl ES biudžeto veiksmingumo priede. 19 % atvejų (38 iš 196) mūsų atliktas veiklos rezultatų vertinimas skyrėsi nuo Komisijos vertinimo (***3.9 lentelė***). Išsami mūsų vertinimo analizė pagal programos tikslus pateikta ***3.3 priede***. Daugeliu atvejų manėme, kad vertinimas buvo pernelyg optimistinis. Tam tikru mastu tai galima paaiškinti tuo, kad Komisijos vertinime nagrinėjami vykdomi projektai, kurie dar nebuvo matomi pateiktuose duomenyse.

[44] 2024 m. metinė ataskaita, 3 skyrius, 3.2 rekomendacija.

3.9 diagrama. Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas. Komisija ir Audito Rūmai

EK – Europos Komisija
EAR – Europos Audito Rūmai
ESF – Europos socialinis fondas
ERPF – Europos regioninės plėtros fondas
SF – Sanglaudos fondas
ESF+ – „Europos socialinis fondas +“

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.63. ***3.1 langelyje*** pateikti du 2014–2020 m. ERPF ir SF programų pavyzdžiai, kurių atveju manome, kad Komisijos atliktas pažangos vertinimas neatitiko rezultatų, apie kuriuos PVRA pranešta kaip apie pasiektus rezultatus. Penkių rodiklių, įtrauktų į 2014–2020 m. ESF PVRA, mūsų vertinimas buvo toks pat kaip ir Komisijos.

3.1 langelis

Optimistinių veiklos rezultatų rodiklių vertinimų pavyzdys

2014–2020 m. ERPF

Rodiklis (parodiklis)	Pradinė rodiklio reikšmė	Pažanga	Siektina reikšmė	Rezultatai 2022 m. gruodžio 31 d.	Komisijos atliktas vertinimas
Papildomi atliekų perdirbimo pajėgumai	0	31 %	1 424 815	436 056	Padaryta nedidelė pažanga

Šaltinis: Regioninės politikos PVRA, 2024 m. MVVA.

2014–2020 m. SF

Rodiklis (parodiklis)	Pradinė rodiklio reikšmė	Pažanga	Siektina reikšmė	Rezultatai 2022 m. gruodžio 31 d.	Komisijos atliktas vertinimas
Papildomas gyventojų, besinaudojančių pagerintomis nuotekų valymo paslaugomis, skaičius	0	37 %	9 843 012	3 670 236	Padaryta nedidelė pažanga

Šaltinis: Regioninės politikos PVRA, 2024 m. MVVA.

Tokiais atvejais Komisijos vertinimas grindžiamas lūkesčiais, kad siektinos reikšmės bus pasiektos (faktiniai rezultatai ir būsimi pasirašytų susitarimų rezultatai). Nė vienu atveju vertinimas „padaryta nedidelė pažanga“ neatrodo realistiškas, nes rezultatai, apie kuriuos pranešta, yra gauti 2022 m. pabaigoje, o dar liko tik vieni metai (2023 m.), dėl kurių dar reikia pateikti duomenis. Remiantis turima informacija, atsargesnis šių dviejų rodiklių vertinimas būtų „reikia skirti dėmesio“, nes būtų pagrįsta tikėtis, kad įgyvendinant rodiklius gali nebūti pasiektos jų siektinos reikšmės.

3.64. 2021–2027 m. laikotarpiu, be faktinių rezultatų, ESF+ PVRA ir ERPF bei SF PVRA buvo papildytos PVRR vertėmis, susijusiomis su pasirašytais *dotacijų* susitarimais, kurie dar nebuvo įgyvendinti. Taikant šį metodą galima išsamiau įvertinti rodiklius, nes atsižvelgiama į numatomus pasiekimus. Vis dėlto dabartinėje DFP nustatėme rodiklių, kurių atveju manome, kad Komisijos atliktas pažangos vertinimas buvo pernelyg optimistinis lyginant su pasiektais rezultatais, neatsižvelgiant į tai, ar buvo naudojamos faktinės, ar atrinktos vertės. ***3.2 langelyje*** pateikiami du pavyzdžiai.

3.2 langelis

Optimistinių veiklos rezultatų rodiklių vertinimų pavyzdys

2021–2027 m. ERPF ir SF

Rodiklis (parodiklis)	Pažanga	Siektina reikšmė	Rezultatai 2024 12 31	Komisijos atliktas vertinimas
12.1 žaliosios infrastruktūros teritorijos plotas	Faktinis rezultatas: 0,41 % Atrinktos operacijos: 5,31 %	249 669	Faktinis rezultatas: 1 023 Atrinktos operacijos: 13 247	Padaryta nedidelė pažanga

Šaltinis: Regioninės politikos PVRA, 2024 m. MVVA.

ESF+

Rodiklis (parodiklis)	Pažanga	Siektina reikšmė	Rezultatai 2024 12 31	Komisijos atliktas vertinimas
3.4. Bendras veiksmų, kuriais skatinama asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, socialinė integracija, dalyvių skaičius	3 %	135 800 000	3 420 000	Pagal planą

Šaltinis: ESF+ PVRA, 2024 m. MVVA.

2024 m. pabaigoje, net atskleidžiant pažangą, padarytą pagal pasirašytus susitarimus (Komisijos vadinamus „atrinktomis operacijomis“) apskaičiuojant ERPF santykį, 5 % pažanga atrinktų (neįgyvendintų) operacijų lygmeniu, mūsų vertinimu, rodo ne nedidelę pažangą, o veikiau „reikia skirti dėmesio“ (siekiant pateikti lėtos pažangos priežastis).

Kalbant apie ESF+, PVRA pateikti faktiniai rezultatai. Neturint papildomos informacijos apie galimą projektų bazę, išskyrus tai, kad „2024 m. įgyvendinimas įgavo pagreitį“, (įtraukta į PDT), tai, kad 3 % pažangos po 4 įgyvendinimo metų vertinami kaip „vykdoma pagal planą“, atrodo nepagrįsta.

3.65. Programos „Erasmus+“ atveju iš esmės sutinkame su visais Komisijos atliktais PVRR vertinimais.

Dabartiniai programos rodikliai kol kas rodo geresnius rezultatus nei pagal ankstesnę DFP, išskyrus ESF+

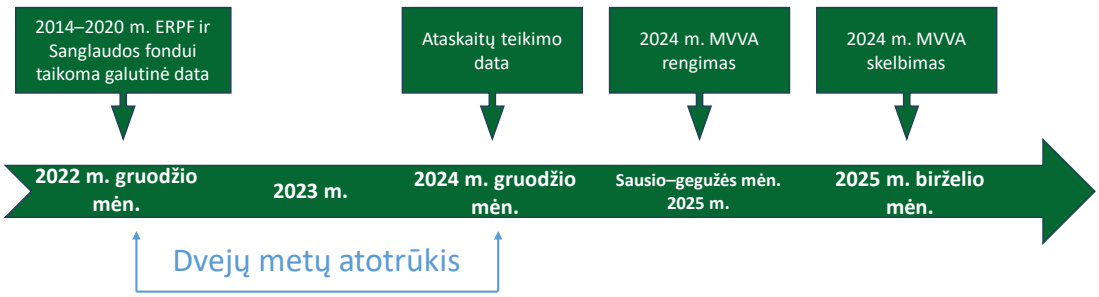
3.66. PVRR suteikiama naudingos informacijos apie pažangą ir tikslų pasiekimą. Tačiau tai, kokiu mastu finansuojamais veiksmais buvo patenkinti poreikiai ES lygmeniu, negalima vertinti remiantis vien tuo, ar rodikliais pasiektos atitinkamos siektinos reikšmės; šiuo tikslu Komisija turi atlikti vertinimą programą įgyvendinus. Tolesnėse dalyse pateikiami bendri atrinktų programų veiklos rezultatai, pagrįsti mūsų atliktu 2026 m. biudžeto projekto PDT pateiktos informacijos vertinimu. Kai kuriais atvejais tai skiriasi nuo Komisijos nurodytos pažangos (***3.62*** dalis).

2014–2020 m. laikotarpis

3.67. ERPF ir SF atveju PDT buvo pateikti 62 rodikliai ir parodikliai, susiję su 11 konkrečių tikslų ir (arba) kategorijų. Remiantis mūsų vertinimu (***3.9 diagrama***), 30 (48 %) iš 62 pateiktų rodiklių parodė, kad siektina reikšmė buvo „pasiekta“ arba „jos siekiama pagal planą“, o 9 iš šių rodiklių atveju nebuvo duomenų, kuriais būtų galima pagrįsti vertinimą. Šie devyni rodikliai buvo poveikio rodikliai, kurie kitu ataskaitiniu laikotarpiu bus nebetaikomi (***3.50*** dalis). Manome, kad 2024 m. PVRA pateiktų rodiklių atžvilgiu regioninės politikos programų siektinos reikšmės buvo pasiektos tik iš dalies. Taip yra todėl, kad beveik pusę tokių tikslų kaip „aplinkos išsaugojimas ir apsauga (...)“ ir „darniojo transporto skatinimas (...)“ rodiklių įvertinome kaip „padaryta nedidelė pažanga“ arba „reikia skirti dėmesio“ (***3.3 priedas***).

3.68. 2024 m. MVVA buvo parengta 2025 m. pradžioje, naudojant 2022 m. duomenis, kurie tuo metu buvo naujausia informacija. Mūsų nuomone, ši situacija lėmė didelį atotrūkį tarp paskelbimo datos ir galutinio paskelbtų duomenų termino (***3.10 diagrama***).

3.10 diagrama. Pagrindinės 2024 m. MVVA ataskaitinio laikotarpio datos

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.69. Kalbant apie ESF programą, prie 2026 m. biudžeto projekto pridėtose PDT pateikti 5 iš 14 reglamente nustatytų tiesioginių *rezultatų rodiklių*. Mūsų vertinimas (***3.9 diagrama***) atitinka Komisijos vertinimą. Remdamiesi pateiktais rodikliais, manome, kad programos tikslai pasiekti (***3.3 priedas***).

2021–2027 m. laikotarpis

3.70. PDT buvo pateikti 44 ERPF ir SF programų rodikliai, kuriais buvo siekiama 20 konkrečių tikslų. Remiantis mūsų vertinimu (***3.9 diagrama***) ir atsižvelgiant į praneštus numatomus rezultatus, 32 (73 %) iš 44 praneštų rodiklių parodė, kad siektinos reikšmės buvo siekiama pagal planą. Todėl manome, kad apskritai įgyvendinant programas sėkmingai siekiama daugumos jų tikslų (***3.3 priedas***). Taip pat pažymime, kad laikotarpio vidurio vertinimas[45] iš esmės buvo teigiamas, ir nurodėme, kad „įvertintos lėšos yra tinkamos regioniniams skirtumams mažinti“ ir kad įgyvendinimas „2024 m. pirmąjį pusmetį gerokai paspartėjo, pasivejant 2014–2020 m. tendenciją“.

3.71. 2021–2027 m. ERPF ir SF atveju prie visų PDT nurodytų rodiklių pridedamas tas pats bendras tendencijos paaiškinimas: „per anksti komentuoti nustatytus sanglaudos politikos tikslus. Tačiau šiuo įgyvendinimo ciklo etapu nėra pagrindo tikėtis, kad tikslai nebus pasiekti.“ Atsižvelgiant į tai, kad įgyvendinimas artėja prie laikotarpio vidurio (pagal programą turėtų būti teikiami duomenys dėl 9 metų, o dabar yra ketvirti metai), tai, kad nėra metinių tarpinių reikšmių, trukdo objektyviai įvertinti pažangą ir nesudaromos palankesnės sąlygos laiku imtis taisomųjų veiksmų (***3.59*** dalis).

3.72. ESF+ programos atveju PDT pateikti 25 rodikliai, susiję su keturiomis plačiomis politikos sritimis (***3.3 priedas***). Priešingai nei regioninės politikos rodikliai, šiuo atveju pateikiami faktiniai rezultatai, o ne tikėtini atrinktų operacijų rezultatai. Šiuo atžvilgiu mūsų 2024 m. metinėje ataskaitoje pateikta rekomendacija dėl vertinimo, atlikto remiantis kita informacija nei patvirtinti duomenys, pagrindimo (3.3 rekomendacija). Remiantis mūsų vertinimu (***3.9 diagrama***), iš 20 nurodytų rodiklių su siektinomis reikšmėmis tik 7 (35 %) parodė, kad siektinos reikšmės buvo siekiama pagal planą. Mūsų atliktas rodiklių vertinimas rodo, kad programos siektinos reikšmės iki šiol pasiektos tik iš dalies, „užimtumas ir socialinės inovacijos“ yra labiausiai pažengusi siektina reikšmė, o „socialinė įtrauktis“ – mažiausiai pažengusi siektina reikšmė.

[45] SWD(2025) 299.

3.73. Programos „Erasmus+“ atveju PDT buvo pateikta 60 rodiklių, susijusių su trimis konkrečiais tikslais (***3.3 priedas***). Mūsų vertinimas (***3.9 diagrama***) panašus į Komisijos vertinimą: 53 (88 %) iš 60 praneštų rodiklių parodyta, kad siektinos reikšmės buvo siekiama pagal planą arba ji jau buvo pasiekta. Šis vertinimas patvirtintas tarpiniu vertinimu.

3.74. Tačiau programos „Erasmus+“ atveju yra 21 rodiklis (35 % iš 60 rodiklių), kuriuo jau pasiektos nustatytos siektinos reikšmės praėjus vos ketveriems įgyvendinimo metams, nors programa turėtų būti vykdoma septynerius metus. Dėl to kyla klausimų, susijusių su įvairių siektinų reikšmių užmojo lygiu. Be to, nurodyti veiklos rezultatai galėjo būti nepakankamai įvertinti, nes pagal 10 rodiklių (17 % iš 60) nebuvo pateikti 2024 m. duomenys, taigi buvo pateikti tik su 2021–2023 m. susiję veiklos rezultatai, o pagal tris rodiklius nebuvo pateikta jokių viso ataskaitinio laikotarpio duomenų. PDT pateiktiems paaiškinimams dažnai trūksta aiškumo dėl tokių informacijos spragų.

Išvados ir rekomendacijos

3.75. Komisijos veiklos rezultatų ataskaitos dėl DFP 2 išlaidų kategorijos 2024 m. metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA) atitiko organizacijos nurodymus (***3.45***–***3.47*** dalys). Tam tikrais atvejais programų veiklos rezultatų suvestinių rodiklių lentelė sudarė pernelyg teigiamą įspūdį, nes į ją buvo įtraukti rodiklių, rodančių tik gerą pažangą, pavyzdžiai (***3.48*** dalis) arba informacija apie veiklos rezultatus, kurie buvo susiję su vykdomais projektais, o ne galutiniais rezultatais (***3.49*** dalis).

3.76. Programos veiklos rezultatų ataskaitose (PVRA) pateikti abiejų laikotarpių veiklos rezultatų rodikliai atitiko SMART principą (***3.50*** dalis). Nors į 2021–2027 m. DFP veiklos rezultatų sistemą įtraukta daugiau rezultatų rodiklių nei ankstesniu laikotarpiu, daugumos programų poveikio rodiklių vis dar trūksta. Mūsų nuomone, poveikio rodiklių nustatymas programavimo laikotarpio pradžioje palengvina tolesnę stebėseną ir vertinimus (***3.53***–***3.54*** dalys). Kita vertus, programa „Erasmus+“ šiuo atžvilgiu yra gerosios praktikos pavyzdys su išsamiu išdirbių, rezultatų ir poveikio rodiklių sąrašu (***3.54*** dalis).

3.77. Apskritai pateiktų veiklos rezultatų duomenų atsekamumas buvo geras. Vis dėlto vieno iš programos „Erasmus+“ rodiklių, apie kuriuos pranešta, atveju atkreipėme dėmesį į tai, kad vietoj faktinių rezultatų buvo naudojami prognozuojami skaičiai, todėl buvo pateiktas per didelis skaičius (***3.56*** dalis).

3.78. Komisijos metodika, pagal kurią vertinama rodiklių pažanga siekiant jų siektinų reikšmių, išliko nepakitusi, palyginti su ankstesniais metais, ir užtikrino bendros veiklos rezultatų sistemos stabilumą (***3.58*** dalis). 19 % į imtį įtrauktų programų veiklos rezultatų ataskaitose nurodytų rodiklių atveju (37 iš 196) pažangą vertinome kitaip. Manome, kad su dauguma jų susijusių rezultatų pažanga buvo ne tokia teigiama, nei nustatė Komisija. Tam tikru mastu tai galima paaiškinti tuo, kad Komisijos vertinime nagrinėjami vykdomi projektai, o kai kurie papildomi aspektai dar nebuvo matomi pateiktuose duomenyse (***3.62***–***3.65*** dalys).

3.79. 2014–2020 m. pasidalijamojo valdymo programų atveju, remdamiesi 2024 m. PVRA, manome, kad ERPF ir SF siektinos reikšmės buvo pasiektos tik iš dalies (***3.67*** dalis). Be to, atotrūkis (***3.68*** dalis) tarp ataskaitinių metų (2024 m.) ir metų, kuriais buvo pateikti duomenys (2022 m.), trukdė atlikti naujausią visų programų vertinimą. ESF siektinos reikšmės buvo pasiektos (***3.69*** dalis).

3.80. 2021–2027 m. programų atveju ir rodiklių, apie kuriuos turima duomenų, atveju ERPF ir SF (***3.70*** dalis) ir programos „Erasmus+“ (***3.73*** dalis) siektinos reikšmės įgyvendinamos pagal planą, o ESF+ (***3.72*** dalis) atsilieka, nes manome, kad tik 35 % rodiklių (7 iš 20) įgyvendinami pagal planą.

3.81. Vis dėlto 2021–2027 m. ERPF ir SF neturi savo veiklos rezultatų rodiklių metinių tarpinių reikšmių, o tai turi įtakos tarpinių pažangos vertinimų objektyvumui (***3.71*** dalis). Be to, didelis skaičius programos „Erasmus+“ rodiklių, kurių siektinos reikšmės jau buvo pasiektos likus trejiems metams iki jų galutinės tarpinės reikšmės pasiekimo (***3.74*** dalis), rodo, kad susijusios siektinos reikšmės galėjo būti nepakankamai plataus užmojo.

3.82. Remdamiesi savo išvadomis, teikiame šias rekomendacijas.

3.1 rekomendacija. Gerinti veiklos rezultatų ataskaitas

Komisija turėtų:

a) nustatyti poveikio rodiklius, skirtus programų ilgalaikių veiklos rezultatų vertinimui, kuriuo būtų remiamasi rengiant 2021–2027 m. DFP *ex post* vertinimus, palengvinti;

b) atnaujinti programos „Erasmus+“ siektinas reikšmes, atsižvelgdama į dabartinius pasiekimus ir likusį įgyvendinimo laikotarpį.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. MVVA.

3.2 rekomendacija. Patobulinti santrauką, kurioje pristatomi pagrindiniai programos pasiekimai

Įžanginėje PVRA dalyje „Konkretūs pasiekimų pavyzdžiai“ Komisija turėtų atskleisti tik faktinius pasiekimus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. MVVA.

Priedai

3.1 priedas. Audito Rūmų 2025 m. paskelbtose specialiosiose ataskaitose nagrinėjamos strateginės sritys

 ES atsakas į atsigavimą po krizės	▪ Specialioji ataskaita 09/2025 „EGADP išlaidų atitikties viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms užtikrinimo sistemos“ ▪ Specialioji ataskaita 10/2025 „Darbo rinkos reformos nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose“ ▪ Specialioji ataskaita 13/2025 „Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skirta parama skaitmeninei pertvarkai ES valstybėse narėse“ ▪ Specialioji ataskaita 18/2025 „ES biudžeto lankstumas“ ▪ Specialioji ataskaita 21/2025 „EGADP parama verslo aplinkai gerinti“
 Konkurencingumas	▪ Specialioji ataskaita 01/2025 „Skaitmeniniai mokėjimai ES“ ▪ Specialioji ataskaita 03/2025 „Nepagrįstas geografinis blokavimas e. prekyboje“ ▪ Specialioji ataskaita 07/2025 „Europos strateginių investicijų fondas“ ▪ Specialioji ataskaita 12/2025 „ES mikroschemų strategija“ ▪ Specialioji ataskaita 19/2025 „Kritinis vaistų stygius“
 Atsparumas ir Europos vertybės	▪ Specialioji ataskaita 04/2025 „ES karinis mobilumas“ ▪ Specialioji ataskaita 05/2025 „Sanglaudos veiksmai dėl pabėgėlių Europoje“ ▪ Specialioji ataskaita 11/2025 „NVO skiriamo ES finansavimo skaidrumas“ ▪ Specialioji ataskaita 15/2025 „ES humanitarinė pagalba taikant nuotolinį valdymą“ ▪ Specialioji ataskaita 17/2025 „Mažiausiai išsivysčiusioms šalims teikiama ES pagalba prekybai“ ▪ Specialioji ataskaita 26/2025 „Su sukčiavimu kovojančios ES įstaigos“
 Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai	▪ Specialioji ataskaita 02/2025 „Miestų tarša Europos Sąjungoje“ ▪ Specialioji ataskaita 06/2025 „ES kovos su jūrų tarša iš laivų veiksmai“ ▪ Specialioji ataskaita 16/2025 „ES finansavimas kovai su miškų gaisrais“ ▪ Specialioji ataskaita 20/2025 „Komisijos parama kovai su badu Užsachario Afrikoje“ ▪ Specialioji ataskaita 23/2025 „Komunalinių atliekų tvarkymas“ ▪ Specialioji ataskaita 25/2025 „LIFE strateginiai projektai“
 Fiskalinė politika ir viešieji finansai	▪ Specialioji ataskaita 08/2025 „Sukčiavimas PVM importo srityje“ ▪ Specialioji ataskaita 14/2025 „Papildomų pensijų sistemos kūrimas Europos Sąjungoje“ ▪ Specialioji ataskaita 22/2025 „Finansinės pataisos įgyvendinant sanglaudos politiką“ ▪ Specialioji ataskaita 24/2025 „Sanglaudos politikos finansinės priemonės“

Šaltinis: Audito Rūmai.

3.2 priedas. Komisijos ankstyvųjų veiksmų, kurių ji ėmėsi atsižvelgdama į 2025 m. Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, pavyzdžiai

ES atsakas į atsigavimą po krizės

2025 m. birželio mėn. Komisija pateikė valstybėms narėms gaires, kaip toliau racionalizuoti savo *nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus* (NEGADP), siekiant užtikrinti, kad būtų įgyvendintos visos tarpinės ir siektinos reikšmės, kurios turi būti pasiektos iki 2026 m. rugpjūčio 31 d[46]. Ateityje pagal 2028–2034 m. DFP Komisijos pasiūlytais nacionalinės ir regioninės partnerystės planais turėtų būti užtikrintas glaudus ES finansavimo ir konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų[47] ryšys.

2025 m. liepos mėn. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl 2028–2034 m. DFP kartu su pridedamu *Komisijos tarnybų darbiniu dokumentu*. 2025 m. spalio mėn. Komisija peržiūrėjo ir atnaujino *taisomųjų biudžetų projektų*[48] rengimo procedūras.

Skaitmeninė pertvarka 2028–2034 m. laikotarpiu buvo įtraukta į pasiūlymo dėl Europos fondo konkrečius tikslus. Ši iniciatyva taip pat bus finansuojama pagal siūlomo Europos konkurencingumo fondo skaitmeninės lyderystės politikos liniją.

ES ekonominio konkurencingumo didinimas visų piliečių labui

2025 m. gruodžio mėn. teisėkūros institucijos pasiekė preliminarų politinį susitarimą dėl farmacijos srities teisės aktų rinkinio ir užbaigė derybas. Be to, Komisija priėmė sveikatos dokumentų rinkinį, įskaitant pirmąjį biotechnologijų aktą, kuriuo peržiūrėtos ES klinikinių tyrimų taisyklės. Užimtumo ir socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų taryba patvirtino Komisijos bendrą metodą dėl Ypatingos svarbos vaistų akto.

2026 m. vasario mėn. Komisija pasirašė ikiprekybinių viešųjų pirkimų susitarimą, kuriuo siekiama toliau kurti naujos kartos gripo vakcinas[49].

---

[46] Specialiosios ataskaitos 10/2025 ir 13/2025.

[47] Specialioji ataskaita 10/2025

[48] Specialioji ataskaita 18/2025

[49] Specialioji ataskaita 19/2025.

Atsparumas ES saugumui kylančioms grėsmėms ir pagarba Europos laisvės, demokratijos ir teisinės valstybės vertybėms

2025 m. spalio mėn. Komisija paskelbė 2014–2020 m. programavimo laikotarpio *ex post* vertinimus, į kuriuos, be REACT-EU vertinimo ataskaitos, buvo įtraukti skirsniai dėl krizių valdymo priemonių, atskiras pagrindžiamasis tyrimas, kuriame daugiausia dėmesio skirta reagavimui į krizes, šalių aprašams ir atvejų tyrimams[50].

2025 m. lapkričio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo nustatoma priemonių sistema karinės įrangos, krovinių ir personalo vežimui visoje ES palengvinti, ir bendrą komunikatą dėl karinio mobilumo[51].

Klimato kaita, aplinka ir gamtos ištekliai

2025 m. gruodžio mėn. Komisija priėmė Komunikatą dėl spartesnio Europos perėjimo prie žiedinės ekonomikos ir plastikų žiediškumo didinimo[52].

2025 m. birželio mėn. Komisija priėmė Europos vandenynų paktą. 2026 m. kovo mėn. buvo priimta ES jūrų pramonės strategija, ES uostų strategija[53] ir Komisijos komunikatas dėl integruoto gamtos gaisrų rizikos valdymo[54].

Fiskalinė politika ir viešieji finansai

2025m. liepos mėn. buvo priimta Tarybos direktyva (ES) 2025/1539, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB. Joje nustatytos priemonės, kuriomis bus užtikrintas PVM surinkimas už ES vartotojams importuojamas prekes[55].

2025 m. lapkričio mėn. Komisija pasiūlė stiprinti mokesčių administratorių, OLAF ir Europos prokuratūros bendradarbiavimą. Tuo metu, kai buvo rengiamas šis dokumentas, pasiūlymas iš dalies pakeisti Reglamentą (ES) 904/2010 buvo svarstomas Taryboje[56].

---

[50] Specialioji ataskaita 05/2025.

[51] Specialioji ataskaita 04/2025.

[52] Specialioji ataskaita 23/2025.

[53] Specialioji ataskaita 06/2025.

[54] Specialioji ataskaita 16/2025.

[55] Specialioji ataskaita 08/2025.

[56] Specialioji ataskaita 08/2025.

2025 m. lapkričio mėn. Komisija taip pat priėmė pensijų dokumentų rinkinį, skirtą papildomoms pensijoms didinti. Į jį įtraukta rekomendacija dėl pensijų sekimo sistemų, Profesinių pensijų skyrimo įstaigų II direktyvos peržiūra ir pasiūlymas iš dalies pakeisti visos Europos asmeninės pensijos produkto (PEPP) reglamentą, taip pat komunikatas dėl ES papildomų pensijų sektoriaus pajėgumo didinti pensines pajamas ir teikti ilgalaikį kapitalą ES ekonomikai didinimo[57].

[57] Specialioji ataskaita 14/2025.

3.3 priedas. Veiklos rezultatų rodiklių būklė 2024 m. gruodžio 31 d., remiantis Audito Rūmų vertinimu

2014–2020 m. ERPF ir SF

Investavimo prioritetai	Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas					Iš viso
	Pasiekta	Pagal planą	Padaryta nedidelė pažanga	Reikia skirti dėmesio	Siektina reikšmė nenustatyta	
1. Mokslinių tyrimų stiprinimas […]	3	0	2	0	0	5
2. Prieigos prie […] ryšių technologijų gerinimas	0	0	1	0	0	1
3. MVĮ konkurencingumo didinimas	2	1	0	0	0	3
4. […] Perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos […]	0	3	3	2	0	8
5. Prisitaikymo prie klimato kaitos skatinimas […]	1	2	0	1	0	4
6. Aplinkos išsaugojimas ir apsauga […]	1	2	2	3	0	8
7. Tvaraus transporto skatinimas […]	2	6	3	4	3	18
8. Tvaraus ir kokybiško užimtumo skatinimas […]	0	1	0	0	0	1
9. Socialinės įtraukties skatinimas […]	0	1	1	0	0	2
10. Investicijos į švietimą, mokymą […]	1	0	0	0	0	1
11. Įvairių regionų išsivystymo lygio skirtumų mažinimas […]	2	2	1	0	6	11
Iš viso	**12**	**18**	**13**	**10**	**9**	**62**
	19 %	29 %	21 %	16 %	15 %	

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2026 m. biudžeto veiklos rezultatų duomenų lentelėmis.

2014–2020 m. ESF

Plati politikos sritis	Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas			Iš viso
	Pasiekta	Pagal planą	Padaryta nedidelė pažanga	
1. Tvaraus ir kokybiško užimtumo skatinimas	0	1	0	1
2. Socialinės įtraukties skatinimas […]	0	0	1	1
3. Investicijos į švietimą, mokymą […]	1	0	0	1
4. Specialiosios paramos *NEET* jaunimui skatinimas	2	0	0	2
Iš viso	**3**	**1**	**1**	**5**
	60 %	20 %	20 %	

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. biudžeto projekto veiklos rezultatų duomenų lentelėmis.

2021–2027 m. ERPF

Konkretus tikslas	Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas			Iš viso
	Pagal planą	Padaryta nedidelė pažanga	Reikia skirti dėmesio	
1. Stiprinti mokslinių tyrimų ir inovacinius pajėgumus ir diegti ir pažangiąsias technologijas	3	0	0	3
2. Pasinaudoti skaitmeninimo teikiama nauda piliečiams, įmonėms ir vyriausybėms	2	0	0	2
3. Stiprinti MVĮ augimą ir konkurencingumą	2	0	0	2
4. Ugdyti pažangiajai specializacijai, pramonės pertvarkai ir verslumui reikalingus įgūdžius	2	0	0	2
5. Gerinti skaitmeninį junglumą	2	0	0	2
6. Skatinti energijos vartojimo *efektyvumo priemones* ir mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį	1	0	1	2
7. Skatinti atsinaujinančiosios energijos naudojimą	2	0	0	2
8. Kurti pažangiąsias elektros energijos sistemas, tinklus ir energijos kaupimo ne transeuropiniame energetikos tinkle (TEN-T) sprendinius	1	0	1	2
9. Skatinti prisitaikymą prie klimato kaitos, rizikos prevenciją ir atsparumą nelaimėms	2	0	0	2
10. Skatinti tvarią vandentvarką	2	0	0	2
11. Skatinti perėjimą prie žiedinės ekonomikos	0	1	1	2
12. Stiprinti gamtos apsaugą ir biologinę įvairovę, žaliąją infrastruktūrą, visų pirma miesto aplinkoje, ir mažinti taršą	0	1	1	2
13. Skatinti tvarų įvairiarūšį judumą miestuose	1	1	0	2
14. Kurti tvarų, atsparų klimato kaitai, pažangų, saugų ir įvairiarūšį TEN-T	4	0	0	4
15. Plėtoti ir stiprinti tvarų, klimato kaitai atsparų, pažangų ir įvairiarūšį nacionalinį, regioninį ir vietos judumą, įskaitant geresnes galimybes naudotis TEN-T ir tarpvalstybinį judumą	3	0	1	4
16. Didinti darbo rinkų veiksmingumą ir galimybes gauti kokybišką darbą kuriant socialines inovacijas ir infrastruktūrą	0	1	1	2
17. Suteikti daugiau galimybių naudotis visapusiškomis ir kokybiškomis švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą paslaugomis plėtojant infrastruktūrą	2	0	0	2
18. Didinti marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankioje padėtyje esančių grupių socialinės ir ekonominės integraciją taikant integruotas priemones, įskaitant aprūpinimo būstu ir socialines paslaugas	0	1	1	2
19. Užtikrinti vienodas galimybes naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis plėtojant infrastruktūrą, įskaitant pirminę sveikatos priežiūrą	2	0	0	2
20. Skatinti integruotą socialinę, ekonominę ir aplinkos plėtrą, puoselėti kultūros paveldą, turizmą ir saugumą miestų vietovėse	1	0	0	1
Iš viso	**32**	**5**	**7**	**44**
	73 %	11 %	16 %	

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. biudžeto projekto veiklos rezultatų duomenų lentelėmis.

2021–2027 m. ESF

Konkretus tikslas	Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas				Iš viso
	Pagal planą	Padaryta nedidelė pažanga	Reikia skirti dėmesio	Nėra duomenų	
1. Užimtumas ir darbo jėgos judumas	0	5	0	0	5
2. Išsilavinimas	0	4	0	0	4
3. Socialinė įtrauktis, be kita ko, prisidedant prie skurdo panaikinimo ir sveikatos	2	1	3	5	11
4. Užimtumas ir socialinės inovacijos	5	0	0	0	5
Iš viso	**7**	**10**	**3**	**5**	**25**
	28 %	40 %	12 %	20 %	

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. biudžeto projekto veiklos rezultatų duomenų lentelėmis.

Programa „Erasmus+“

Konkretus tikslas	Veiklos rezultatų rodiklių vertinimas					Iš viso
	Pasiekta	Pagal planą	Padaryta nedidelė pažanga	Reikia skirti dėmesio	Nėra duomenų	
1. Propaguoti asmenų ir grupių *mobilumą mokymosi tikslais*, taip pat bendradarbiavimą, kokybę, įtrauktį ir teisingumą, meistriškumą, kūrybiškumą ir inovacijas organizacijų ir politikos švietimo ir mokymo srityje lygmeniu	5	23	0	0	0	28
2. Propaguoti jaunimo mobilumą neformaliojo ir savaiminio mokymosi tikslais ir aktyvų dalyvavimą, taip pat bendradarbiavimą, kokybę, įtrauktį, kūrybiškumą ir inovacijas jaunimo reikalų srities organizacijų ir politikos lygmeniu	2	12	2	0	1	17
3. Propaguoti sporto darbuotojų mobilumą mokymosi tikslais, taip pat bendradarbiavimą, kokybę, įtrauktį, kūrybiškumą ir inovacijas sporto organizacijų ir sporto politikos lygmeniu	1	10	1	1	2	15
Iš viso	**8**	**45**	**3**	**1**	**3**	**60**
	13 %	75 %	5 %	2 %	5 %	

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. biudžeto projekto veiklos rezultatų duomenų lentelėmis.

4 skyrius

Pajamos

Turinys

	Dalis
Įvadas	4.1.–4.7.
Trumpas aprašymas	4.2.–4.4.
Audito apimtis ir metodas	4.5.–4.7.
Operacijų tvarkingumas	4.8.
Valdymo ir kontrolės sistemų elementų tikrinimas	4.9.–4.34.
Valstybių narių vėlavimas atsižvelgti į BNP išlygas ir trūkumai taikant delspinigius, kai vėluojama į jas atsižvelgti	4.10.–4.16.
Supaprastinus PVM sistemą labai sumažėjo galiojančių išlygų	4.17.
Tebėra šalių TNI valdymo ir apskaitos trūkumų	4.18.–4.24.
Valstybių narių duomenys apie plastiko kiekį nevisiškai atitinka ES taisykles, tačiau Komisija nustato atitinkamas išlygas	4.25.–4.27.
Nors ES muitinė steigiama sėkmingai, išlieka rizika, kad bus vėluojama sukurti ES muitinės duomenų platformą	4.28.–4.30.
Kai kurios valstybės narės vėluoja pereiti prie skaitmeninės ir sąveikios ES muitinės aplinkos	4.31.–4.34.
Metinės veiklos ataskaitos	4.35.–4.36.
Išvada ir rekomendacijos	4.37.–4.41.
Išvada	4.37.–4.39.
Rekomendacijos	4.40.–4.41.

Priedai

4.1 priedas. Likusių BNP išlygų, PVM išlygų, neišspręstų TNI klausimų ir išlygų dėl plastiko skaičius pagal valstybes nares 2025 m. gruodžio 31 d.

4.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnę rekomendaciją

4.3 priedas. Valstybių narių PVM bazių ir TNI tikrinimo procesas

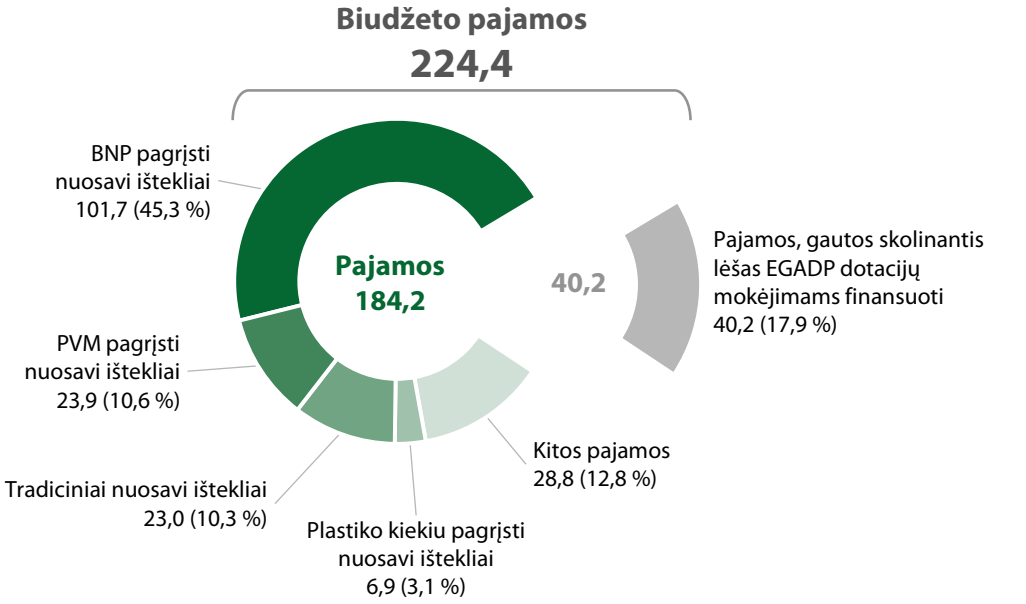
4.4 priedas. TNI išrašų dėl (surinktų ir dar nesurinktų) muitų rengimo procesas ir jų įtraukimas į ES ataskaitas ir biudžetą

Įvadas

4.1. Šiame skyriuje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su pajamomis, kurias sudaro keturių skirtingų kategorijų *nuosavi ištekliai*, kitos pajamos ir pasiskolintos sumos priemonei „*NextGenerationEU*“ (NGEU) finansuoti. ***4.1 diagramoje*** pateiktas 2025 m. pajamų pasiskirstymas.

4.1 diagrama. Pajamų pasiskirstymas 2025 m.*

(mlrd. EUR)

* Bendra 224,4 milijardo eurų suma yra ES pajamos, nurodytos 2025 m. biudžeto vykdymo ataskaitose, kurios parengtos pagal pakeistas pinigų apskaitos taisykles. 2025 m. finansinių veiklos rezultatų ataskaitoje nurodyta 202,5 milijardo eurų suma apskaičiuota taikant kaupiamąją apskaitą. Pajamos, gautos skolinantis lėšas EGADP dotacijų mokėjimams finansuoti, į biudžeto vykdymo ataskaitas įtraukiamos kaip asignuotosios pajamos laikantis teisės aktų[1], tačiau pagal apskaitos taisykles į finansinių veiklos rezultatų ataskaitą neįtraukiamos kaip pajamos.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų ataskaitų* duomenimis.

[1] Reglamentas (ES) 2020/2094, kuriuo nustatoma Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė atsigavimui po COVID-19 krizės paremti.

Trumpas aprašymas

4.2. 2025 m. 69 % ES pajamų sudarė nuosavi ištekliai[2]:

a) ***bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis (BNP) pagrįsti nuosavi ištekliai*** sudarė 45 % ES pajamų, jie subalansuoja ES biudžetą po to, kai apskaičiuojamos pajamos iš visų kitų šaltinių. Kiekviena valstybė narė prisideda proporcingai pagal savo BNP;

b) ***pridėtinės vertės mokesčiu (PVM) pagrįsti nuosavi ištekliai*** sudarė 11 % ES pajamų. Jie atitinka procentinę dalį, taikomą valstybių narių PVM pajamoms;

c) ***tradiciniai nuosavi ištekliai (TNI)*** sudarė 10 % ES pajamų. Juos sudaro valstybių narių surinkti importo muitai. Į ES biudžetą skiriama 75 % visos sumos; likusius 25 % valstybės narės pasilieka surinkimo išlaidoms padengti;

d) ***neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįsti nuosavi ištekliai (plastiko kiekiu pagrįsti nuosavi ištekliai)*** sudarė 3 % ES pajamų. Jie apskaičiuojami kiekvienoje valstybėje narėje susidariusių neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų svoriui pritaikius vienodą tarifą.

4.3. Kiti reikšmingi šaltiniai buvo įnašai ir grąžinamosios išmokos, susijusios su ES susitarimais ir *programomis*, (jie sudarė 13 % ES pajamų). Tai, be kita ko, apima ir iš valstybių narių susigrąžintas išlaidų kategorijoms „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“, „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ skirtas lėšas, taip pat ES nepriklausančių šalių įnašus, skirtus ES programoms ir veiklai.

4.4. Be to, sumos, pasiskolintos valstybėms narėms skirtiems negrąžintiniems dotacijų mokėjimams pagal NGEU finansuoti, sudarė 18 % ES pajamų.

---

[2] Sprendimas (ES, Euratomas) 2020/2053 dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos.

Audito apimtis ir metodas

4.5. Mūsų tikslas – pateikti nuomonę dėl pajamų *operacijų* ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami ***1.1 priede*** nurodytą audito metodą ir metodiką, patikrinome šiuos dalykus:

a) *reprezentatyviąją imtį*, sudarytą iš 65 Komisijos *susigrąžinimo nurodymų* (įskaitant dešimt susigrąžinimo nurodymų, susijusių su NGEU dotacijomis);

b) Komisijos *valdymo ir kontrolės sistemas*, skirtas:

   i) tikrinti, ar valstybių narių pateikti BNP, PVM ir plastiko pakuočių atliekų kiekio duomenys sudaro tinkamą pagrindą šių nuosavų išteklių įnašams apskaičiuoti ir surinkti;

   ii) tikrinti, ar valstybės narės turi veiksmingai veikiančias sistemas teisingoms TNI sumoms surinkti, duomenims apie jas teikti ir šioms sumoms pervesti į ES biudžetą;

   iii) dėl nuosavų išteklių koregavimų susidariusioms sumoms apskaičiuoti;

c) trijų valstybių narių (Belgijos, Vokietijos ir Graikijos) TNI valdymo ir apskaitos sistemas, atrinktas remiantis jų į ES biudžetą pervestų muitų suma ir mūsų rizikos vertinimu;

d) Biudžeto generalinio direktorato (BUDG GD) ir Eurostato *metinėse veiklos ataskaitose* pateiktos informacijos apie nuosavų išteklių *tvarkingumą* patikimumą.

4.6. Vertindami Komisijos sistemas, skirtas BNP, PVM ir plastiko kiekiu pagrįstiems įnašams apskaičiuoti, visų pirma rėmėmės valstybių narių pateikta ir Komisijos patikrinta statistika ir duomenimis.

4.7. Dėl TNI paminėtina, kad importuotojai nacionalinėms muitinėms tam tikrų muitų nedeklaruoja arba juos deklaruoja neteisingai, dėl to susidaro surinktų importo muitų trūkumas – *muitų nepriemoka*. Šios trūkstamos sumos nėra užfiksuotos valstybių narių TNI apskaitos sistemose, todėl jos nepatenka į mūsų audito nuomonės dėl pajamų tvarkingumo apimtį. Muitų nepriemokos lygiui įtakos turi keletas veiksnių, kurių daugelis nepriklauso tiesioginei ES kontrolei. Tačiau kadangi muitų nepriemoka gali turėti įtakos valstybių narių surinktoms muitų sumoms, vertinome ES lygmens veiksmus, kurių imtasi siekiant sumažinti nepriemoką ir riziką, kad TNI nebus išsamūs. Visų pirma tikrinome Komisijos pažangą, padarytą rengiantis įgyvendinti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl ES muitinės reformos.

Operacijų tvarkingumas

4.8. Šiame skirsnyje pateikiamos mūsų pastabos dėl ES ataskaitose atspindimų pajamų operacijų tvarkingumo. Savo išvadą grindėme patikrinę pajamų operacijų reprezentatyviąją imtį ir atliktu Komisijos pajamų tikrinimo, apskaičiavimo ir surinkimo sistemų vertinimu. Patikrinę 65 susigrąžinimo nurodymų imtį nustatėme, kad nė vienas jų nebuvo paveiktas *kiekybiškai įvertinamos klaidos*.

Valdymo ir kontrolės sistemų elementų tikrinimas

4.9. Patikrinome keletą kontrolės sistemų (žr. ***4.5*** dalį). Mūsų pastabos dėl šių sistemų nedaro poveikio mūsų nuomonei dėl ES pajamų tvarkingumo. Nustatėme nuolatinių trūkumų, susijusių su atskirų kategorijų nuosavų išteklių surinkimu. Be to, atkreipėme dėmesį į tai, kad valstybės narės vėluoja pateikti duomenis ES masto muitinės rizikos vertinimui, ir į riziką, kad bus vėluojama sukurti ES muitinės duomenų platformą, o tai gali susilpninti ES veiksmus, kuriais siekiama sumažinti muitų nepriemoką ir riziką, kad TNI bus neišsamūs.

Valstybių narių vėlavimas atsižvelgti į BNP išlygas ir trūkumai taikant delspinigius, kai vėluojama į jas atsižvelgti

Dėl kai kurių valstybių narių vėlavimo atsižvelgti į BNP išlygas visus pastarųjų 15 metų buvo galima koreguoti BNP pagrįstus įnašus

4.10. Komisija taiko išlygas, kai nustato trūkumų, keliančių didelę riziką valstybių narių pateiktų BNP duomenų patikimumui, palyginamumui ir išsamumui. 2025 m. gruodžio 31 d. tebegaliojo 102 Komisijos nustatytos *BNP išlygos* (žr. ***4.1 priedą***):

- į septynias išlygas (Kroatijoje – keturias, Liuksemburge – vieną, Maltoje – vieną ir Rumunijoje – vieną) turėjo būti atsižvelgta iki 2021 m., o į dvi (Liuksemburge – vieną ir Maltoje – vieną) – iki 2022 m.;
- į šešias išlygas (Rumunijoje – tris, Bulgarijoje – dvi ir Liuksemburge – vieną) turėjo būti atsižvelgta iki 2025 m.;
- į likusias 87 išlygas valstybės narės turi atsižvelgti 2026 m.

4.11. Valstybėms narėms laiku nepateikus reikiamos informacijos[3], Komisija vėluoja atlikti tolesnius patikrinimus ir panaikinti išlygas. Dėl keturioms valstybėms narėms nuo 2010 m. galiojančių išlygų, apimančių BNP statistiką, BNP pakeitimai šiais metais vis dar galimi. Kadangi BNP pakeitimai vienoje valstybėje narėje lemia ES BNP pakeitimus, tai reiškia, kad praktiškai visų valstybių narių įnašus galima koreguoti. Dėl vėlavimo atsižvelgti į anksčiau nustatytas išlygas atitinkamose valstybėse narėse gali būti dar labiau vėluojama atsižvelgti į Komisijos nustatytas naujas išlygas.

Komisija ribotai naudojasi teisėkūros priemone, skirta paskatinti valstybes nares skubiai atsižvelgti į BNP išlygas

4.12. Jei valstybės narės vėluoja atlikti BNP duomenų korekcijas, kurios reikalingos atsižvelgiant į išlygas, apie kurias pranešė Komisija, ir šios korekcijos turi reikšmingą poveikį BNP, Komisija turėtų taikyti delspinigius[4]. Savo 2023 m. metinėje ataskaitoje pažymėjome, kad Komisija netaikė delspinigių, kai negalėjo kiekybiškai įvertinti korekcijų poveikio arba kai valstybės narės iki nustatyto termino buvo tik iš dalies atsižvelgusios į BNP išlygas. Pastaruoju atveju Komisijai rekomendavome taikyti delspinigius[5]. Komisija nepritarė mūsų rekomendacijai ir jos neįgyvendino, remdamasi tuo, kad teisės aktuose neminimas delspinigių taikymas, kai iki nustatyto termino buvo pateikta dalinė informacija (žr. ***4.2 priedą***).

4.13. Nuo to laiko Komisija įpareigojo dvi valstybes nares (Maltą 2024 ir 2025 m. ir Kroatiją 2025 m.) taikyti delspinigius, remdamasi tuo, kad iki nustatyto termino nebuvo atlikta nė viena iš būtinų korekcijų. 2025 m. Komisija panaikino 19 išlygų 10 valstybių narių. Tačiau aštuonias iš jų keturiose valstybėse narėse (Graikijoje – penkias, Bulgarijoje – vieną, Lenkijoje – vieną ir Jungtinėje Karalystėje – vieną) Komisija panaikino netaikydama delspinigių, kai būtinos BNP duomenų korekcijos buvo atliktos vidutiniškai po 3 metų nuo nustatyto termino. Komisija laikėsi nuomonės, kad teisinės nuostatos dėl delspinigių taikymo šiais atvejais netaikytinos (žr. pavyzdžius ***4.1 langelyje***).

---

[3] Taip pat žr. 2024 m. metinę ataskaitą, 4.14 ir 4.15 dalis; 2023 m. metinę ataskaitą, 4.9 dalį; 2022 m. metinę ataskaitą, 4.22 dalį; 2021 m. metinę ataskaitą, 3.19 dalį.

[4] Reglamento Nr. 609/2014 dėl tradicinių, PVM ir BNP pagrįstų nuosavų išteklių teikimo 12 straipsnio 2 dalies d punktas.

[5] 2023 m. metinė ataskaita, 4.12–4.14 dalys ir 4.1 rekomendacija.

4.1 langelis

Laiku neatliktų BNP duomenų korekcijų, už kurias Komisija netaikė delspinigių, pavyzdžiai

Laiku atlikta tik dalis korekcijų

Lenkijai nustatytoje išlygoje, kurios terminas – 2021 m. rugsėjo mėn., buvo 20 papunkčių. Laiku atsižvelgta tik į tris papunkčius. Į likusius 17 papunkčių buvo atsižvelgta 2022 m. rugsėjo mėn. 2022 m. Komisija paprašė papildomos informacijos ir skaičiavimų, kuriuos valstybė narė pateikė iki 2024 m. 2024 m. rugsėjo mėn. valstybė narė atliko papildomas korekcijas, o 2025 m. išlyga buvo panaikinta. Galutinės bendros su visomis išlygomis susijusios korekcijos, kurioms pritarė Komisija, iš esmės skyrėsi nuo to, ką valstybė narė iš pradžių siūlė, remdamasi trimis papunkčiais, į kuriuos buvo atsižvelgta laiku.

Šiuo atveju Komisija netaikė delspinigių už 28 mėnesius, nors valstybė narė laiku pateikė informaciją tik apie tris iš dvidešimties (15 %) išlygų papunkčių ir atliko korekcijas, kurios gerokai skyrėsi nuo galutinių korekcijų, kurioms pritarė Komisija.

Kiekybiškai neįvertinamas išlygos poveikis

2025 m. panaikintos penkios Graikijai nustatytos išlygos. Komisija padarė išvadą, kad Graikija pateikė visą būtiną informaciją dėl trijų iš šių išlygų pasibaigus nustatytam terminui, o dėl likusių dviejų išlygų dalis informacijos buvo pateikta pasibaigus nustatytam terminui. Komisija laikėsi nuomonės, kad kiekvienos atskirai įvertintos išlygos poveikis nebuvo kiekybiškai įvertinamas, ir tuo remdamasi nusprendė netaikyti delspinigių.

4.14. Mūsų nuomone, pagal teisės aktus vienintelis lemiamas delspinigių taikymo nustatymo veiksnys yra valstybių narių Komisijai pateiktų BNP duomenų korekcijų, dėl kurių išlygos buvo panaikintos, laikas. Teisės aktuose nenustatytos taisyklės dėl dalinės BNP duomenų korekcijos arba dalies išlygų panaikinimo.

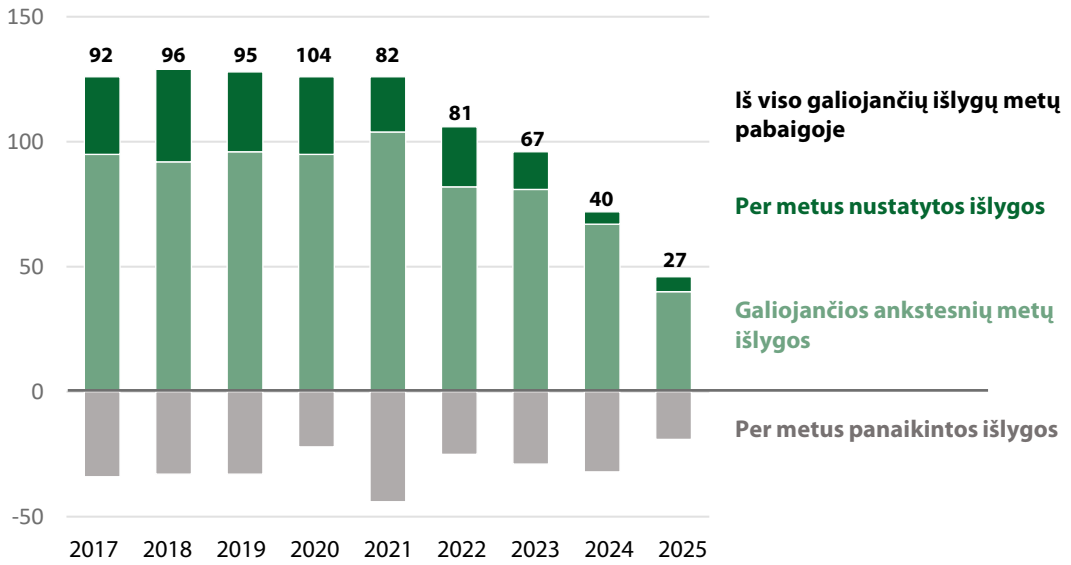
4.15. Pagal Komisijos taisykles dėl BNP išlygų reikalaujama, kad valstybės narės pateiktų informaciją, apimančią kiekybinį kiekvienos išlygos punkto (papunkčio) poveikį. Todėl manome, kad Komisija turėjo turėti galimybę kiekybiškai įvertinti kiekvienos išlygos poveikį arba paprašyti valstybės narės pateikti būtiną informaciją, jei ji nebuvo pateikta.

4.16. Visos valstybės narės BNP pagrįstų įnašų pakeitimus gali atlikti nuo 2010 m. Nepaisydama šios problemos, Komisija ribotai taiko vienintelę turimą priemonę, skirtą paskatinti valstybes nares laiku atsižvelgti į išlygas. Išskyrus du atvejus (žr. ***4.13*** dalį), valstybės narės, kurios per Komisijos nustatytą terminą nepateikia visos būtinos informacijos BNP išlygoms panaikinti, vertinamos taip pat kaip reikalavimus vykdančios valstybės narės ir nepatiria jokių finansinių pasekmių.

Supaprastinus PVM sistemą labai sumažėjo galiojančių išlygų

4.17. 2021–2027 m. *DFP* PVM pagrįstų nuosavų išteklių sistema buvo supaprastinta apribojant korekcijas, kurių reikalaujama iš valstybių narių, ir įšaldant kiekvienos šalies *vidutinį svertinį PVM tarifą* 2016 m. verte. Tai padėjo gerokai sumažinti 2021–2027 m. DFP nustatytų *PVM išlygų* skaičių nuo 104 išlygų 2020 m. iki 27 išlygų 2025 m. pabaigoje (žr. ***4.2 diagramą*** ir ***4.1 priedą***). 2025 m. taip pat padaryta pažanga panaikinant daugiau kaip penkerius metus nepanaikintas išlygas – jų skaičius sumažėjo nuo aštuonių (2020 m. pabaigoje) iki keturių (2026 m. pradžioje).

4.2 diagrama. Metų pabaigoje galiojančių PVM išlygų skaičiaus kaita

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

Tebėra šalių TNI valdymo ir apskaitos trūkumų

4.18. ***4.3 priede*** parodytas procesas, kurį Komisija taiko tikrindama, kaip valstybės narės apskaičiavo TNI ir *PVM bazes*. *Neišspręstų TNI klausimų* skaičius 2025 m. pabaigoje, palyginti su ankstesniais metais, padidėjo 14 % (žr. ***4.1 lentelę***). ***4.1 priede*** 2025 m. pabaigoje likę neišspręsti klausimai suskirstyti pagal šalis. Daugiau kaip penkerius metus neišspręstų klausimų skaičius išliko nepakitęs – 80, tačiau santykinė jų dalis sumažėjo nuo 39 % 2024 m. iki 34 % 2025 m.

4.1 lentelė. Neišspręstų tradicinių nuosavų išteklių klausimų statistika

Neišspręsti TNI klausimai	2025	2024	Pokytis procentais
Nustatyti	93	36	128 %
Išspręsti	64	106	−40 %
Likę neišspręsti metų pabaigoje	233	204	14 %

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.19. 2025 m. Komisija pradėjo taikyti IT sistemą, kad praneštų apie savo TNI patikrinimus ir kartu su valstybėmis narėmis imtųsi tolesnių veiksmų dėl neišspręstų klausimų. Ši sistema leido Komisijai greičiau paskelbti 2025 m. patikrinimų ataskaitas, todėl 2025 m. paskelbta dvigubai daugiau ataskaitų, palyginti su 2024 m., ir per metus nustatyta daugiau spręstinų klausimų. Komisijos teigimu, per metus išspręstų klausimų skaičius sumažėjo dėl padidėjusio jų sudėtingumo, nes jiems išspręsti reikia daugiau laiko. Palyginti su 2024 m., seniai neišspręstų TNI klausimų dalis sumažėjo, tačiau 2025 m. pabaigoje jie sudarė reikšmingą neišspręstų klausimų dalį.

4.20. Tikrinome, kaip Belgija, Vokietija ir Graikija parengė savo TNI išrašus, taip pat jų į ES biudžetą mokėtinų TNI valdymo procedūras (žr. ***4.4 priedą***). Įvertinome, kad pagrindinės TNI valdymo ir kontrolės sistemos visose trijose valstybėse narėse yra iš dalies patenkinamos.

4.21. Anksčiau pranešėme, kad Belgijos muitinės IT sistema neapdorojo muitams apskaičiuoti naudojamų finansinių duomenų, susijusių su importo deklaracijomis, apimančiomis skirtingo statuso prekes[6]. Šių metų vizito metu nustatėme, kad muitinės įdiegė savo IT sistemų patobulinimus, kurie buvo sukurti siekiant užkirsti kelią panašiems duomenų neapdorojimo atvejams. Kartu nustatėme, kad Belgijos institucijų TNI apskaita tebėra sudėtinga ir dėl jos teikiamos ataskaitos neatitinka ES taisyklių, nors tai ir neturi finansinio poveikio[7]. Be to, nustatėme kai kurių skolų muitinei valdymo trūkumų.

4.22. Tikrinome IT sistemą, kurią verslininkai naudoja teikdami importo į Belgiją muitinės deklaracijas, ir IT sistemą, kurią Belgijos muitinė naudoja TNI valdymui ir apskaitai. Nustatėme, kad Belgijos muitinė įdiegė iš esmės patikimą IT sistemą ir kad mūsų testuota kontrolės priemonių imtis iš esmės veikė taip, kaip numatyta. Tačiau nustatėme tam tikrų trūkumų, susijusių su naudotojų prieigos valdymu, atsarginėmis kopijomis ir veiklos atkūrimu po ekstremaliųjų įvykių. Be to, kadangi nėra patvirtintos IT rizikos valdymo politikos ir testavimo planų, sunkiau užtikrinti nuoseklų rizikos valdymo metodą ir patikimą sistemos pakeitimų testavimo procesą.

4.23. Vokietijoje nustatėme atvejų, kai kitų valstybių narių pagalbos išieškant skolas muitinei prašoma pavėluotai tuo atveju, kai skolininkas nėra Vokietijos gyventojas. Dėl to kyla rizika visos skolos išieškojimui. Būdas, kaip Vokietijos (taip kaip ir Belgijos) institucijos pranešė Komisijai apie TNI, neatitiko ES taisyklių. Graikijoje taip pat nustatėme trūkumų, susijusių su skolų muitinei valdymu, pavyzdžiui, vėlavimu ir procedūrinėmis klaidomis pranešant apie skolas ir nustatant bei išieškant skolas muitinei, imantis veiksmų dėl rizikos, kurią nustatė ir apie kurią pranešė Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF), ir nurašant beviltiškas skolas.

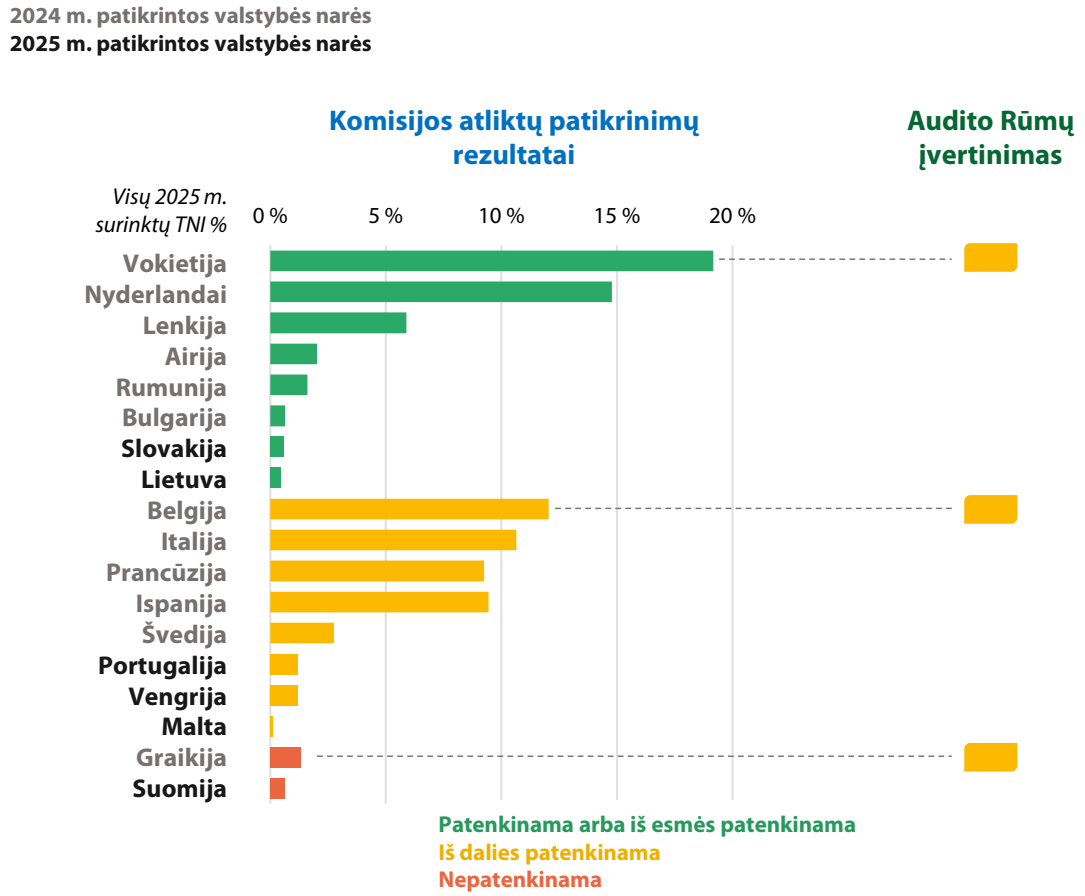
---

[6] 2022 m. metinė ataskaita, 4.1 langelis.

[7] Sprendimas (ES, Euratomas) 2018/194, kuriuo nustatomi sąskaitų, kuriose laikomos tradicinių nuosavų išteklių sumos, išrašų šablonai, su pakeitimais, padarytais Sprendimu (ES) 2022/523.

4.24. Komisija, vykdydama patikrinimus, ir toliau nustato panašių muitų ir skolų valdymo ir apskaitos valstybėse narėse trūkumų bei apie juos praneša. Ji nustatė, kad kai kuriais atvejais muitai nebuvo sumokėti į ES biudžetą arba buvo sumokėti pavėluotai dėl valstybių narių vėlavimo nustatyti skolas muitinei, jas įtraukti į apskaitą ir apie jas pranešti. 2025 m. Komisija, įgyvendindama savo tikrinimo programą, apsilankė šešiose valstybėse narėse, kad įvertintų jų TNI išrašų patikimumą. Ji įvertino, kad su TNI sąskaitomis susijusios sistemos ir procedūros dviejose valstybėse narėse yra patenkinamos arba iš esmės patenkinamos. Trys buvo įvertintos kaip iš dalies patenkinamos, o viena – kaip nepatenkinama (žr. ***4.3 diagramą***).

4.3 diagrama. Komisijos atliktas su 2024 ir 2025 m. patikrintų valstybių narių TNI sąskaitomis susijusių sistemų ir procedūrų vertinimas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

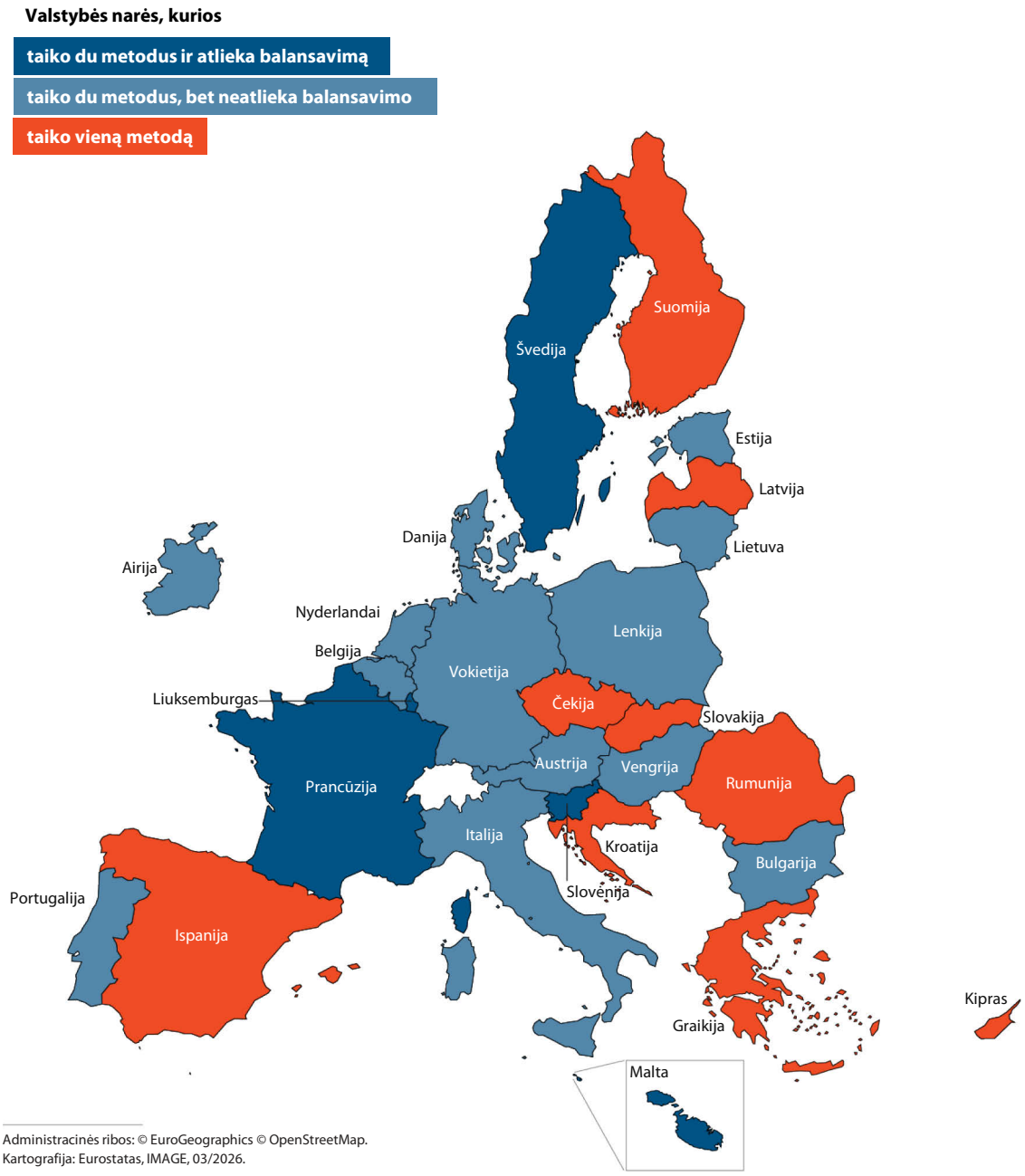
Valstybių narių duomenys apie plastiko kiekį nevisiškai atitinka ES taisykles, tačiau Komisija nustato atitinkamas išlygas

4.25. Kalbant apie plastiko kiekiu pagrįstus nuosavus išteklius, kad įvertintų susidariusį plastiko pakuočių atliekų kiekį, valstybės narės turi taikyti du skirtingus duomenų rengimo metodus ir *subalansavusios* turimus rezultatus pateikti vieną bendrą įvertį[8]. Nustatėme, kad 2025 m. 18 valstybių narių pateikė dviem metodais pagrįstus 2023 m. duomenis (2024 m. tokius duomenis taip pat pateikė 18 valstybių narių), o penkios valstybės narės rezultatus subalansavo (2024 m. tą padarė tik viena valstybė narė) (žr. ***4.4 diagramą***). Taikant abu metodus ir subalansuojant rezultatus, užtikrinama, kad parengti duomenys būtų palyginami tarp valstybių narių ir patikimi. Specialiojoje ataskaitoje 16/2024[9] dėl plastiko kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių rekomendavome Komisijai kartu su valstybėmis narėmis iki 2026 m. patobulinti duomenų, naudojamų valstybių narių įnašams apskaičiuoti, palyginamumą ir patikimumą.

[8] Reglamentas (ES) 2023/595, kuriuo nustatoma neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstų nuosavų išteklių ataskaitos forma.

[9] Specialioji ataskaita 16/2024 „Neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstos ES pajamos. Sudėtinga pradžia, kurią apsunkina nepakankamai palyginami ir patikimi duomenys“.

4.4 diagrama. Valstybių narių taikyti metodai susidariusiam plastiko pakuočių atliekų kiekiui įvertinti

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.26. 2025 m. Komisija tęsė darbą, susijusį su pirmuoju 2023–2026 m. tikrinimo ciklu: surengė oficialius patikrinimus 10 valstybių narių. 2026 m. pirmąjį ketvirtį ciklas buvo užbaigtas vizitais į likusias penkias valstybes nares. Iki 2025 m. pabaigos Komisija nustatė 34 išlygas 12 valstybių narių ir vieną panaikino (žr. ***4.1 priedą***) (palyginti iki 2024 m. pabaigos keturiose šalyse buvo nustatyta dešimt išlygų ir nė viena nebuvo panaikinta). Komisija nustatė išlygas visose valstybėse narėse, kurios netaiko dviejų duomenų rengimo metodų, ir valstybėse narėse, kuriose ji nustatė trūkumų, susijusių su:

- metodų taikymu;
- rezultatų balansavimu;
- perdirbto atliekų kiekio vertinimu, apskaičiavimu ir tikrinimu.

4.27. Lenkijoje buvo nustatyta bendra išlyga dėl nepakankamos informacijos apie jos taikomą skaičiavimo metodiką. Prancūzijoje po Komisijos patikrinimo nebuvo nustatyta jokių išlygų. 2025 m. pabaigoje buvo rengiamasi nustatyti dar 19 išlygų.

Nors ES muitinė steigiama sėkmingai, išlieka rizika, kad bus vėluojama sukurti ES muitinės duomenų platformą

4.28. 2026 m. kovo 26 d. Taryba ir Europos Parlamentas pasiekė susitarimą dėl 2023 m. gegužės mėn. paskelbto Komisijos pasiūlymo dėl muitinės reformos. Teisėkūros institucijos susitarė, kad bus įsteigta nauja ES agentūra – *ES muitinė*, atsakinga už rizikos valdymą ES lygmeniu. Be to, buvo planuota, kad *ES muitinės duomenų platforma* – centralizuotas internetinis portalas, kuriuo siekiama pakeisti esamą muitinės IT infrastruktūrą valstybėse narėse, pradės veikti nuo 2028 m. ir iš pradžių bus skirtas e. prekybai.

4.29. Stebėjome ES muitinės reformos įgyvendinimo vėlavimo riziką, kurią nustatėme savo 2024 m. metinėje ataskaitoje[10]. 2025 m. Komisija surengė ES muitinės buveinės atrankos procedūrą ir parengė jos veiklos apimties, valdymo tvarkos, pagrindinių tarpinių reikšmių ir išteklių pradiniams parengiamiesiems darbams planus. 2026 m. kovo mėn. teisėkūros institucijos ES muitinės priimančiuoju miestu atrinko Lilį (Prancūzijoje), kad būtų galima oficialiai priimti muitinės reformą.

[10] 2024 m. metinė ataskaita, 4.27–4.30 dalys.

4.30. Komisija ėmėsi pirmųjų veiksmų viešųjų pirkimų procese, kad atrinktų ES muitinės duomenų platformos dalies, skirtos e. prekybai, kūrėją. Tačiau nesitikima, kad šis procesas bus užbaigtas anksčiau nei 2027 m. pradžioje. Todėl projektavimui, kūrimui, bandymui ir įgyvendinimui iki 2028 m. liepos 1 d., kai turėtų pradėti veikti ES muitinės duomenų platforma, liktų maždaug vieni metai. Atsižvelgiant į tokiam projektui būdingą sudėtingumą, kyla rizika, kad turimo laiko gali nepakakti.

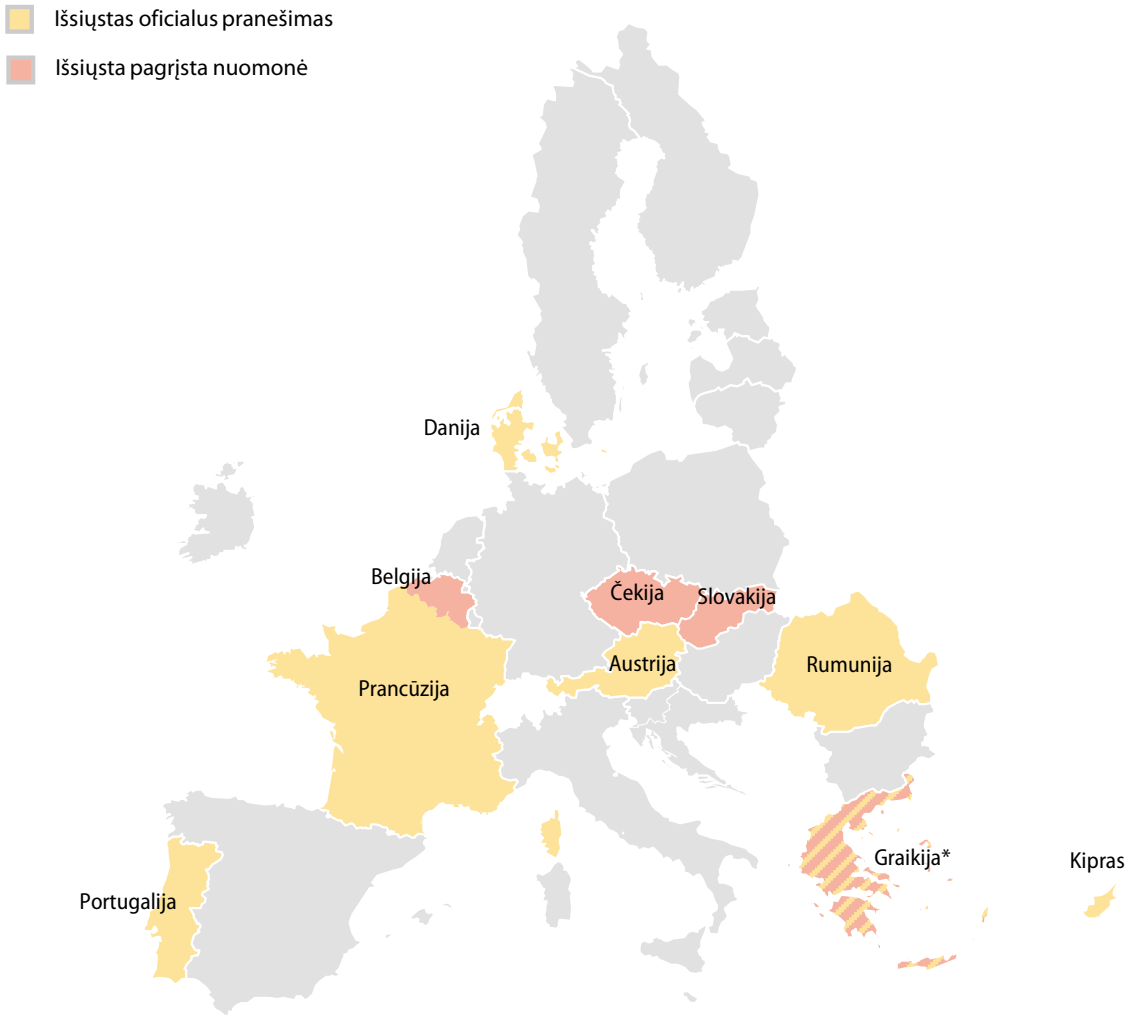
Kai kurios valstybės narės vėluoja pereiti prie skaitmeninės ir sąveikios ES muitinės aplinkos

4.31. Perėjimo prie visiškai elektroninės ir suderintos ES muitinės aplinkos veiksmų gairės apima ES priimtą darbo programą[11], kurioje nustatytos konkrečios sistemos tarpinės reikšmės ir terminai. Šios tarpinės reikšmės buvo parengtos siekiant remti laipsnišką popierinių dokumentų naudojimu grindžiamų ir susiskaidžiusių nacionalinių sistemų pakeitimą laipsniškai diegiant sąveikias ES muitinės IT sistemas. Buvo siekiama perėjimą užbaigti iki 2025 m.

4.32. Nors dauguma sistemų buvo įdiegtos pagal darbo programą, kai kurias sistemas valstybės narės įdiegti vėlavo. 2025 m. Komisija, išsiuntusi oficialius pranešimus, pradėjo *pažeidimo nagrinėjimo procedūras* prieš dešimt valstybių narių dėl to, kad jos neįvykdė įsipareigojimų įdiegti vieną ar daugiau IT sistemų arba laiku atnaujinti savo nacionalines importo sistemas. Gavusi papildomos informacijos, Komisija padidino keturių iš jų pažeidimo mastą bei išsiuntė pagrįstas nuomones (žr. ***4.5 diagramą***), o dėl likusių šešių tęsė pradėtą procedūrą.

[11] Įgyvendinimo sprendimas (ES) 2023/2879, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu.

4.5 diagrama. Pažeidimo nagrinėjimo procedūros prieš valstybes nares, kurios laiku neįgyvendino su muitinės IT sistemomis susijusios darbo programos, (2026 m. kovo mėn. duomenimis)

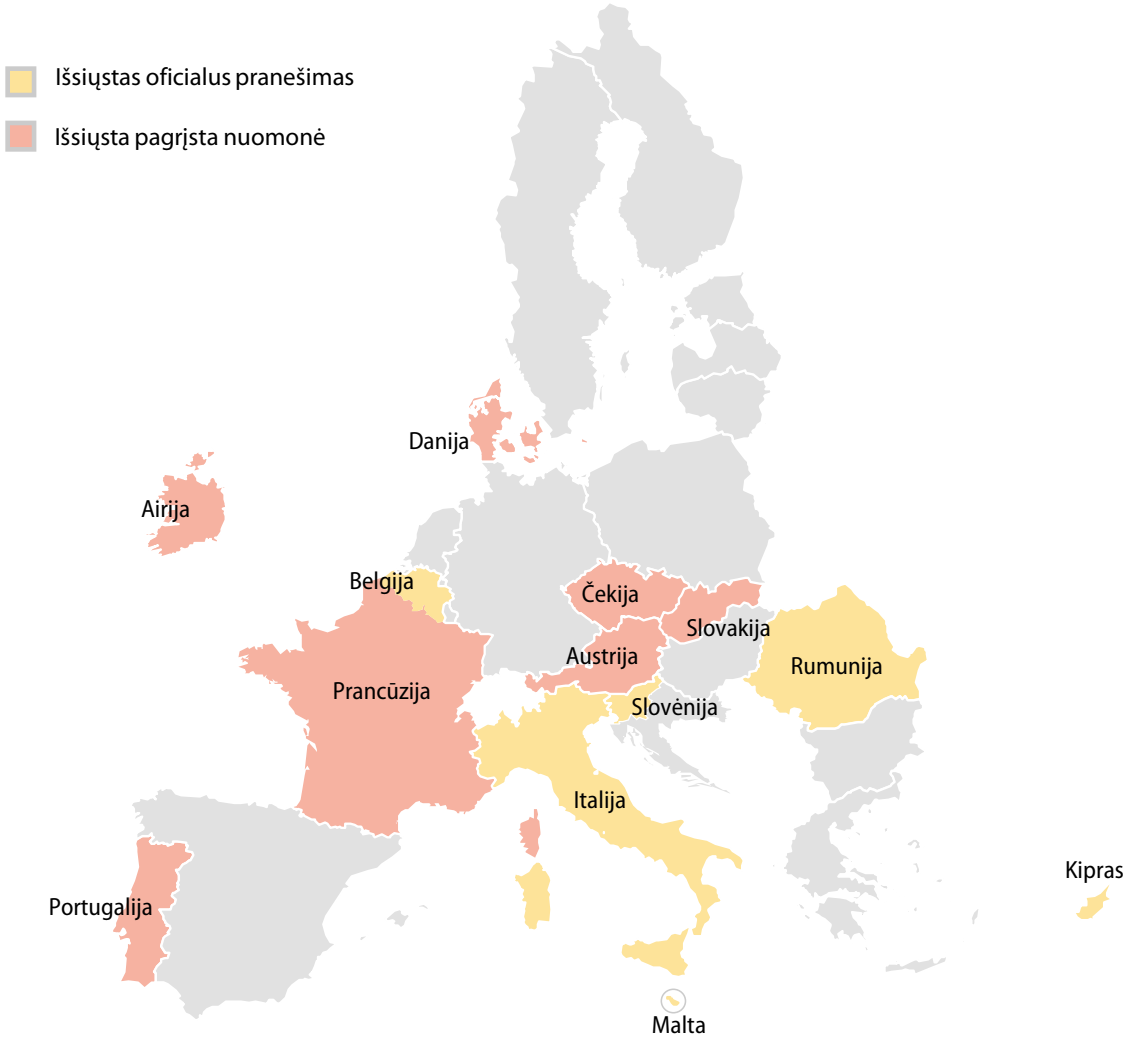

* Komisija išsiuntė Graikijai pagrįstą nuomonę dėl vienos IT sistemos vėlavimo, o dėl kitų dviejų sistemų – oficialų pranešimą.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.33. Vykdydama darbo programą Komisija sukūrė ES sistemą „Surveillance III“, skirtą užtikrinti, kad muitinis tikrinimas ir teisės aktai būtų taikomi vienodai, būtų pagerintas rizikos valdymas, ir padėti laikytis ES pasienio priemonių. Kad sistema „Surveillance III“ veiktų veiksmingai, reikalaujama, kad valstybės narės perduotų standartizuotą su kiekvienu importu susijusios informacijos rinkinį. Daugiausia dėl vėlavimo įdiegti pirmiau nurodytas sistemas kai kurios valstybės narės nepateikė visos reikalaujamos informacijos. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras prieš 13 valstybių narių ir, gavusi jų atsakymus, padidino septynių iš jų pažeidimo mastą (žr. ***4.6 diagramą***), o dėl likusių šešių tęsė pradėtą procedūrą.

4.6 diagrama. Pažeidimo nagrinėjimo procedūros prieš valstybes nares, kurios nepateikė išsamių muitinės duomenų, reikiamų rizikai vertinti, (2026 m. kovo mėn. duomenimis)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.34. Šie vėlavimai reiškia, kad laukiama skaitmenizacijos nauda, pavyzdžiui, automatizavimas, sąveikumas, tikralaikė stebėsena ir geresnė rizikos analizė, dar nėra visiškai pasiekta. Nebaigtas sistemos diegimas ir dalinis duomenų perdavimas riboja Komisijos ir valstybių narių galimybes šalinti riziką ir atlikti rezultatyvų muitinį tikrinimą, visų pirma importo srityje. Tai trukdo vienodai taikyti visus ES muitų teisės aktus.

Metinės veiklos ataskaitos

4.35. BUDG GD ir Eurostato paskelbtose 2025 m. metinėse veiklos ataskaitose pateikta informacija apie nuosavų išteklių tvarkingumą iš esmės patvirtino mūsų nustatytus faktus ir išvadas.

4.36. 2025 m. metinėje veiklos ataskaitoje BUDG GD pranešė, kad 2024 m. baigė kiekybiškai įvertinti Vengrijos, Ispanijos ir dar septynių valstybių narių 2011–2017 m. laikotarpiu patirtus TNI nuostolius dėl nurodomos per mažos iš Kinijos importuojamos tekstilės ir avalynės vertės. 2025 m. gruodžio 31 d. bendra TNI nuostolių, susijusių su visose likusiose valstybėse narėse per maža nurodyta verte, suma ES ataskaitose yra įvertinta 0,7 milijardo eurų, o susiję delspinigiai – 0,3 milijardo eurų. Skaičiavimus dėl likusių valstybių narių BUDG GD ketina užbaigti 2026 m.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

4.37. Remiantis bendrais audito įrodymais, klaidų lygis pajamų srityje nebuvo reikšmingas. Mūsų tikrintos pajamų sistemos apskritai buvo veiksmingos. Tačiau kai kurie BNP išlygų ir neišspręstų TNI klausimų valdymo kontrolės sistemų elementai buvo iš dalies veiksmingi (žr. ***4.16*** ir ***4.19*** dalis). Be to, informacijos apie BNP išlygas ir duomenų apie plastiko kiekiu pagrįstus nuosavus išteklius teikimas, taip pat kai kurie pagrindinių TNI valdymo ir kontrolės sistemų, kurias įvertinome trijose valstybėse narėse, elementai buvo iš dalies veiksmingi (žr. ***4.11***, ***4.20*** ir ***4.25*** dalis).

4.38. Mūsų nuomone, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų ataskaitose atspindimos pajamos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

4.39. Taip pat nustatėme riziką, kad bus vėluojama laiku sukurti ES muitinės duomenų platformą (žr. ***4.30*** dalį) ir kad valstybės narės vėluos įgyvendinti su muitinės IT sistemomis susijusią darbo programą (žr. ***4.34*** dalį). Padarėme išvadą, kad ši rizika neturi reikšmingo poveikio ataskaitose atspindimų pajamų operacijų tvarkingumui, todėl ji nedaro įtakos mūsų audito nuomonei.

Rekomendacijos

4.40. ***4.2 priede*** pateikti mūsų atliktos atsižvelgimo į ankstesnę rekomendaciją peržiūros rezultatai. Taip pat žr. ***4.12*** dalį.

4.41. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, Komisijai rekomenduojame:

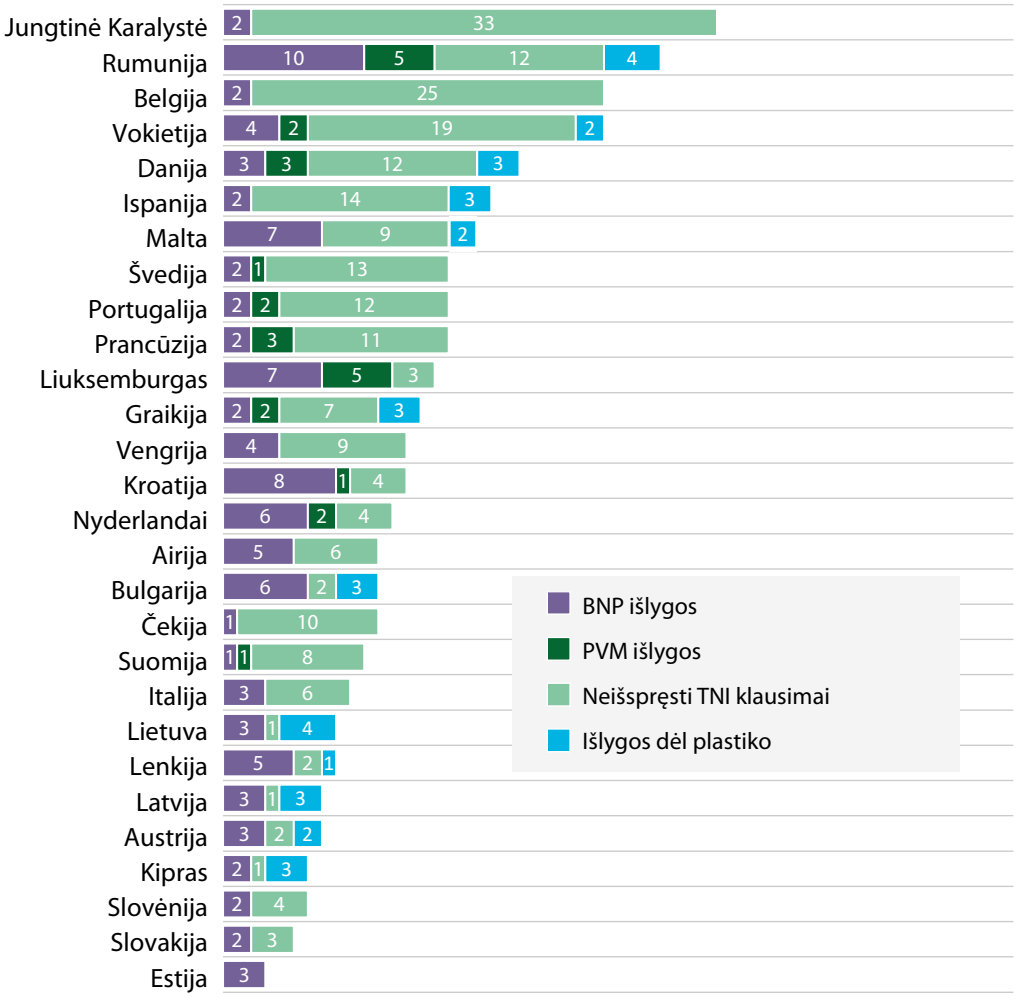
4.1 rekomendacija. Pasiūlyti aiškesnes delspinigių taikymo taisykles

Savo Pasiūlyme dėl reglamento dėl nuosavų išteklių teikimo nustatyti nedviprasmiškas ir išsamias delspinigių už pavėluotą mokėjimą taikymo taisykles, pagal kurias delspinigiai būtų taikomi, kai valstybės narės per nustatytą terminą nepateikia reikiamos informacijos.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2027 m. pabaigos.

Priedai

4.1 priedas. Likusių BNP išlygų, PVM išlygų, neišspręstų TNI klausimų ir išlygų dėl plastiko skaičius pagal valstybes nares 2025 m. gruodžio 31 d.

	BNP išlygos	PVM išlygos	Neišspręsti TNI klausimai	Išlygos dėl plastiko
Iš viso 2025 12 31	102	27	233	**33**
Iš viso 2024 12 31	109	40	204	**10**

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnę rekomendaciją

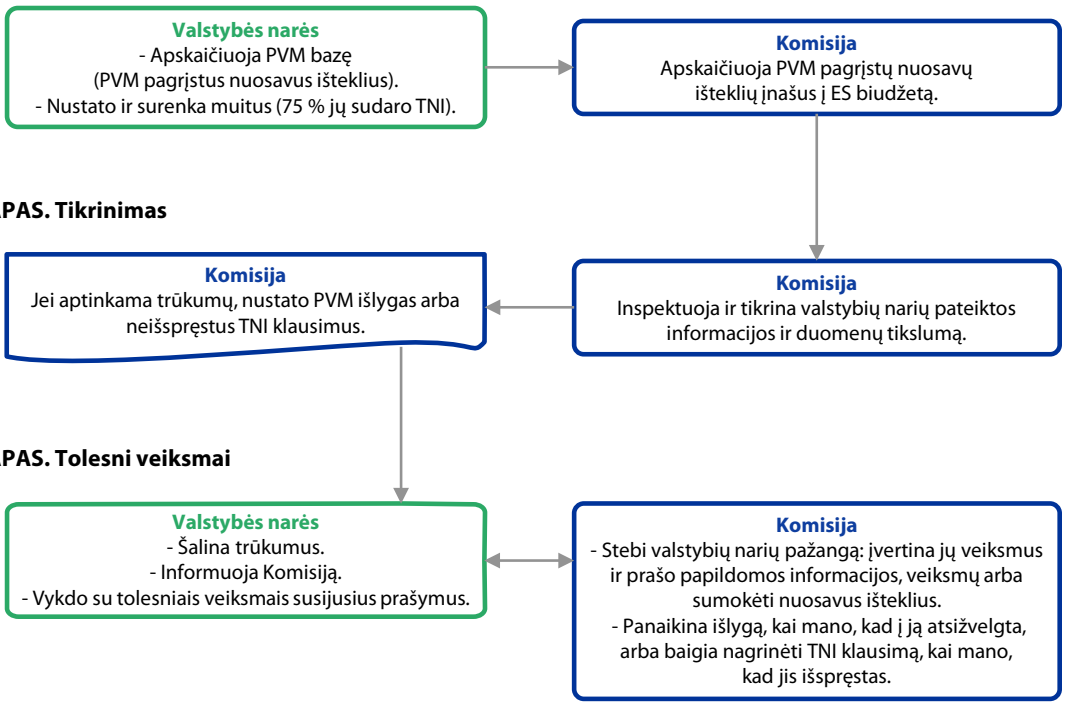
Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2023	Komisijai rekomendavome: **4.1 rekomendacija.** Taikyti delspinigius, kai valstybės narės nepateikia visos informacijos, kuri yra reikalinga, kad iki nustatyto termino būtų visapusiškai atsižvelgta į išlygas ir ištaisyti BNP duomenys.			Žr. ***4.12*** dalį.

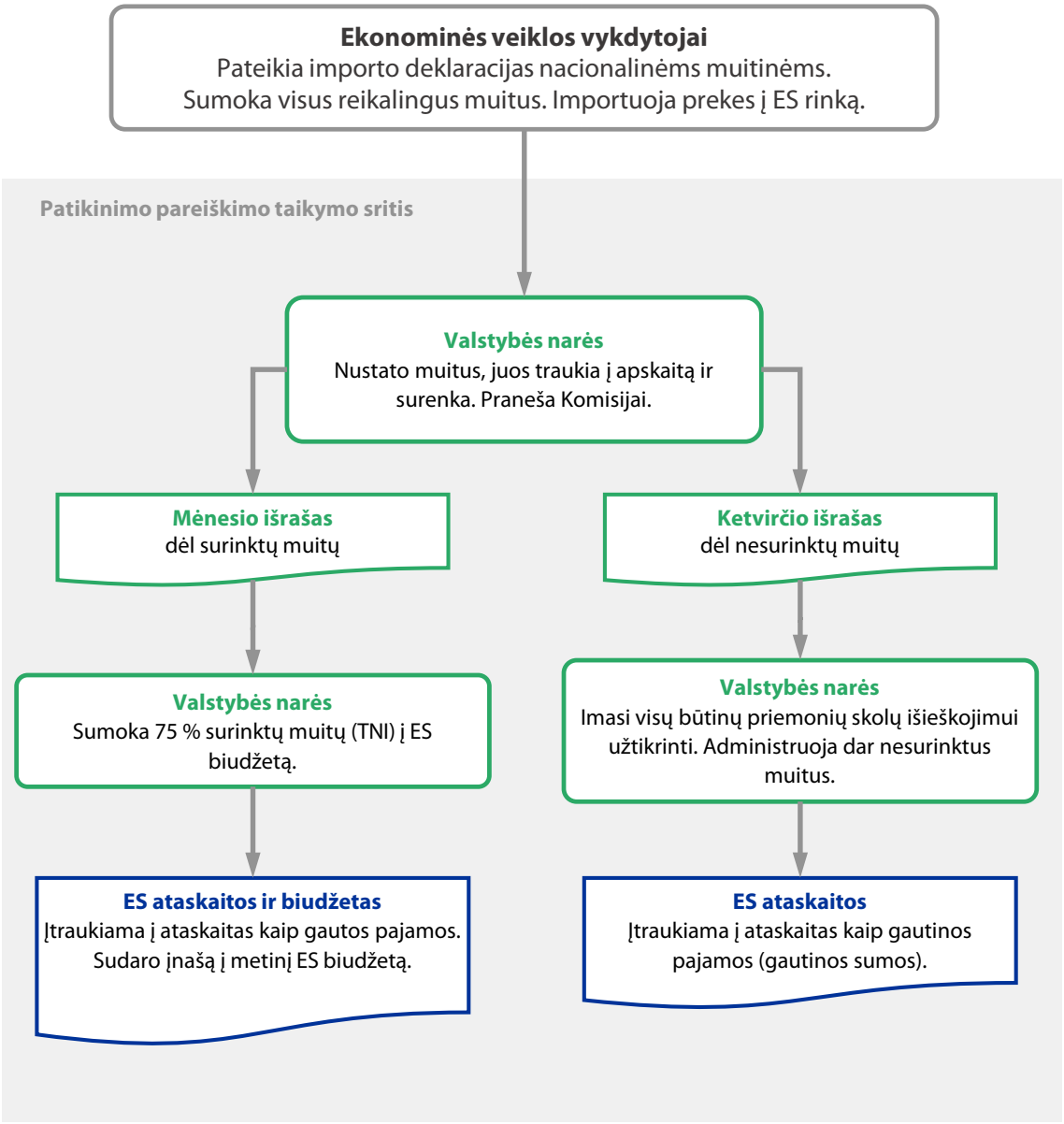
4.3 priedas. Valstybių narių PVM bazių ir TNI tikrinimo procesas

1 ETAPAS. Apskaičiavimas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

4.4 priedas. TNI išrašų dėl (surinktų ir dar nesurinktų) muitų rengimo procesas ir jų įtraukimas į ES ataskaitas ir biudžetą

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis galiojančiais ES teisės aktais ir taisyklėmis.

5 skyrius

Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika

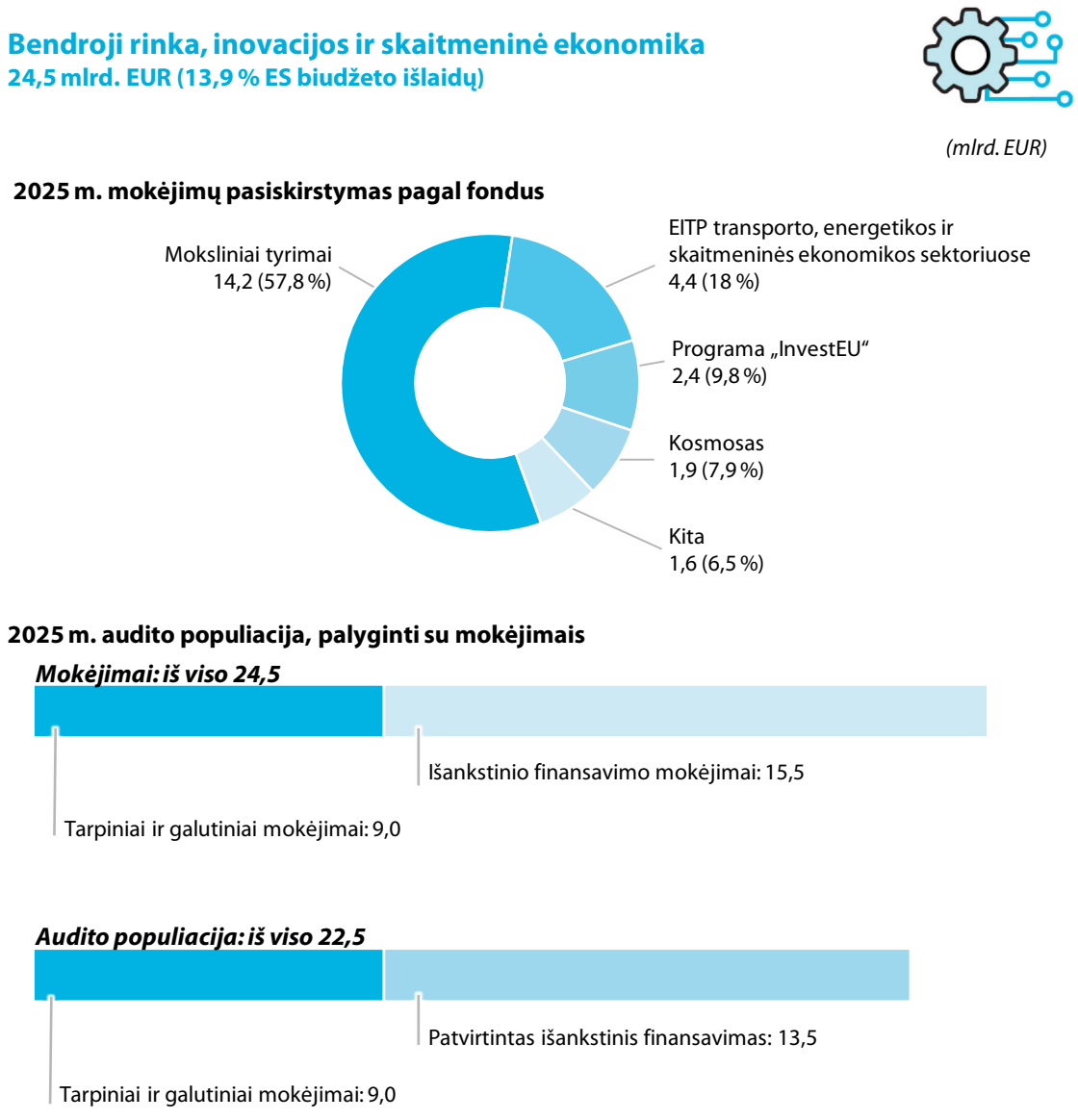
Turinys

	Dalis
Įvadas	**5.1.–5.10.**
Trumpas aprašymas	5.2.–5.8.
Audito apimtis ir metodas	5.9.–5.10.
Operacijų tvarkingumas	**5.11.–5.27.**
Labiausiai klaidų paveiktos yra personalo išlaidos	5.16.–5.20.
Deklaruotos išlaidos už laiką, kuris nebuvo skirtas projektui vykdyti	5.17.–5.18.
Neteisingas valandinių ar dienos įkainių apskaičiavimas	5.19.–5.20.
Kitos veiklai nebūtinos *tiesioginės išlaidos*	5.21.
Fiksuotosios sumos dotacijų naudojimo trūkumai	5.22.–5.25.
Už ES ribų įsisteigę naudos gavėjai ir *mažosios bei vidutinės įmonės* klaidų padaro dažniau	5.26.–5.27.
Komisijos kontrolės sistemos, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui įgyvendinant programą „Europos horizontas“	**5.28.–5.32.**
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**5.33.–5.38.**
Išvados ir rekomendacijos	**5.39.–5.44.**
Išvados	5.39.–5.42.
Rekomendacijos	5.43.–5.44.
Priedai	
5.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	

Įvadas

5.1. Šiame skyriuje pateikti *DFP* 1 išlaidų kategorijos „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ audito rezultatai. ***5.1 diagramoje*** apžvelgiama 2025 m. pagrindinė veikla, išlaidos ir audito populiacija pagal šią išlaidų kategoriją.

5.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų ataskaitų* duomenimis.

Trumpas aprašymas

5.2. Pagal išlaidų kategoriją „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ finansuojamos įvairiausios *programos*; jomis siekiama finansuoti projektus, kuriais, be kita ko, prisidedama prie mokslinių tyrimų ir inovacijų, Europos infrastruktūros plėtros transporto, energetikos ir skaitmeninės ekonomikos sektoriuose, taip pat ryšių, skaitmeninės transformacijos, bendrosios rinkos ir kosmoso politikos.

5.3. Didžiąją šios išlaidų kategorijos programų išlaidų dalį tiesiogiai valdo Komisija. Likusias DFP 1 išlaidų kategorijos biudžeto dalis įgyvendina *bendrosios įmonės* ir *decentralizuotos agentūros*.

5.4. Pagrindinės mokslinių tyrimų ir inovacijų programos yra 2021–2027 m. laikotarpio *programa „Europos horizontas“* ir jos pirmtakė – 2014–2020 m. laikotarpio *programa „Horizontas 2020“*. 2025 m. pastarajai programai teko šiek tiek daugiau nei pusė mūsų audituotų mokslinių tyrimų *operacijų*.

5.5. Pagal DFP 1 išlaidų kategoriją taip pat finansuojami infrastruktūros projektai, įgyvendinami, be kita ko, pagal *Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP)*, „*InvestEU*“ ir kosmoso programas, įskaitant *GALILEO* (ES pasaulinę palydovinės navigacijos sistemą), *Europos geostacionarinę navigacinę tinklo sistemą (EGNOS)* ir programą „Copernicus“ (Europos Žemės stebėjimo programą). Be to, pagal DFP 1 išlaidų kategoriją taip pat finansuojamos Skaitmeninės Europos programa (DIGITAL) ir Bendrosios rinkos programa (BRP). Dabartiniu DFP laikotarpiu programos „Europos horizontas“, EITP, DIGITAL ir BRP išlaidų tinkamumo finansuoti taisyklės daugiausia yra standartizuotos.

5.6. Didžioji dalis mokslinių tyrimų išlaidų pagal „Horizonto“ programas ir EITP yra *dotacijos* projektuose dalyvaujantiems viešiesiems arba privatiesiems *naudos gavėjams*. Pasirašius dotacijos susitarimą, Komisija naudos gavėjams iš pradžių skiria išankstinį finansavimą. Dotacijų, kuriomis kompensuojamos faktinės išlaidos, t. y. šiais metais dažniausiai pasitaikančio mokslinių tyrimų finansavimo tipo, atveju gavėjai praneša apie savo faktines išlaidas ir jos yra atitinkamai kompensuojamos. Kai skiriamos *fiksuotosios sumos* dotacijos, naudos gavėjams iš anksto nustatyta fiksuotoji suma išmokama užbaigus kiekvieną iš darbo paketų.

5.7. Paprastai kosmoso programas netiesiogiai valdo specialios įgyvendinančiosios įstaigos (pavyzdžiui, Europos kosmoso agentūra ir ES kosmoso programos agentūra), kurioms kompensuojamos faktinės įgyvendinant šias programas patirtos išlaidos.

5.8. *Finansines priemones* (t. y. paskolas, garantijas ir *investicijas į nuosavą kapitalą*) pagal programą „InvestEU“ daugiausia įgyvendina Europos investicijų bankas arba *Europos investicijų fondas*, kurie savo ruožtu naudojasi *finansų tarpininkų paslaugomis*.

Audito apimtis ir metodas

5.9. Mūsų tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami ***1.1 priede*** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2025 m. aspektus:

a) statistiškai reprezentatyvią 126 operacijų imtį, apimančią visas šios DFP išlaidų kategorijos išlaidas. Ją sudarė 90 operacijų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje (40 operacijų pagal programą „Horizontas 2020“ ir 50 operacijų pagal programą „Europos horizontas“) ir 36 operacijos pagal kitas programas (visų pirma 14 EITP operacijų, 6 finansinės priemonės, 10 BRP ir DIGITAL operacijų ir 2 kosmoso programų operacijos). Audituoti naudos gavėjai buvo įsikūrę 21 valstybėje narėje ir 4 ES nepriklausančiose šalyse;

b) įdiegtas Komisijos kontrolės sistemas, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui mokslinių tyrimų srityje (programa „Europos horizontas“);

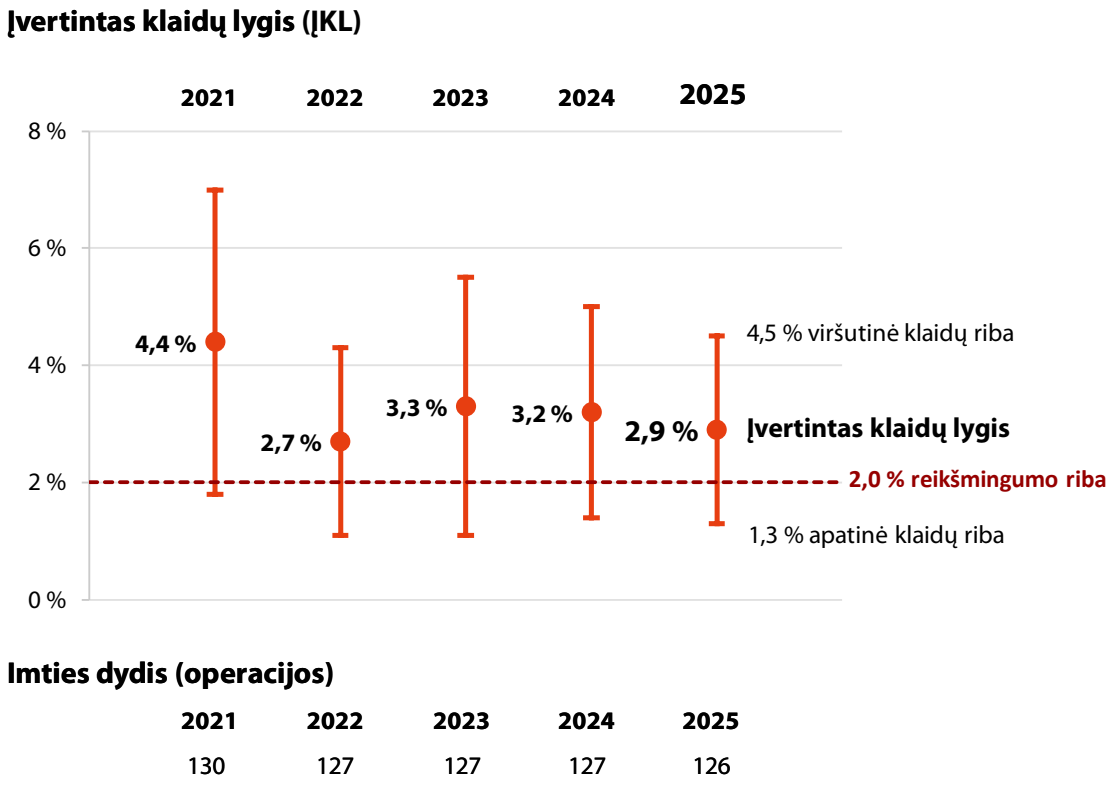
c) *tvarkingumo* informaciją, pateiktą *Europos sveikatos ir skaitmeninės ekonomikos vykdomosios įstaigos (HADEA)* ir *Europos mokslinių tyrimų vykdomosios įstaigos (REA) metinėse veiklos ataskaitose*, vėliau įtrauktą į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą (MVVA)*.

5.10. Taip pat atsižvelgėme į mūsų atliktų 12 ES agentūrų, įskaitant Europos inovacijos ir technologijos institutą (EIT), ir 11 bendrųjų įmonių, vykdančių biudžetą pagal DFP 1 išlaidų kategoriją, metinių auditų rezultatus, kurie turėjo minimalų poveikį mūsų nustatytam klaidų lygiui. Apie šiuos rezultatus buvo pranešta mūsų 2024 finansinių metų specialiosiose metinėse ataskaitose; jie gauti patikrinus 218 operacijų.

Operacijų tvarkingumas

5.11. Iš 126 mūsų tikrintų operacijų 37 (29 %) buvo *klaidų*. Remdamiesi 33 klaidomis, kurias įvertinome kiekybiškai, ir papildomomis ES agentūrų ir bendrųjų įmonių įgyvendinamose operacijose nustatytomis klaidomis vertiname, kad klaidų lygis yra 2,9 % (žr. ***5.2 diagramą***).

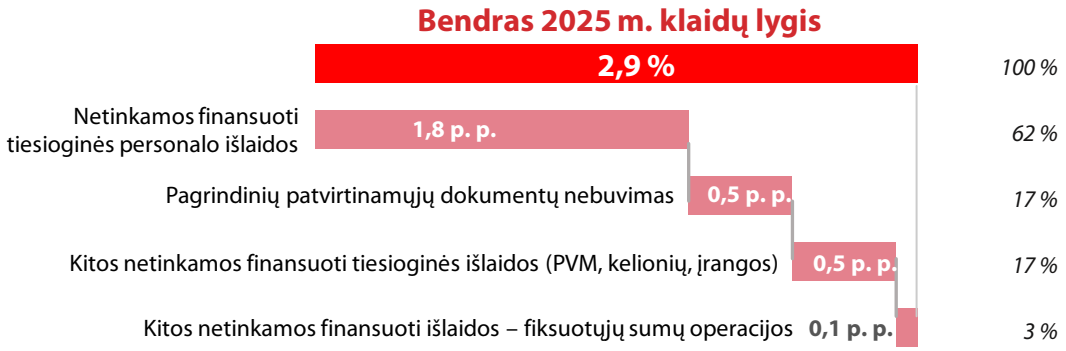
5.2 diagrama. Įvertintas kiekybiškai įvertinamų klaidų poveikis

Šaltinis: Audito Rūmai.

5.12. ***5.3 diagramoje*** pateiktas mūsų 2025 m. *įvertinto klaidų lygio* pasiskirstymas pagal klaidų rūšis.

5.3 diagrama. Įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšį

p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

5.13. Moksliniams tyrimams skirtai išlaidų programai būdinga didelė klaidų rizika. Savo reprezentatyviojoje imtyje iš 90 audituotų mokslinių tyrimų operacijų *kiekybiškai įvertinamų klaidų* nustatėme 28-iose (31 %). Be to, pranešėme apie *kiekybiškai neįvertinamas klaidas* keturiose operacijose. Kaip ir 2024 m., mūsų audito metu nenustatyta jokių reikšmingų programos „Horizontas 2020“ ir programos „Europos horizontas“ skirtumų, susijusių su išlaidų tvarkingumu, nepaisant pagal pastarąją programą nustatytų supaprastinimų, kuriais siekiama palengvinti naudos gavėjų išlaidų ataskaitų teikimą.

5.14. Tikrindami kitas programas ir veiklos sritis klaidų aptikome penkiose iš 36 į mūsų imtį įtrauktų operacijų (14 %); visos šios klaidos buvo kiekybiškai įvertinamos.

5.15. Komisija taikė taisomąsias priemones, kurios tiesiogiai paveikė septynias operacijas iš mūsų sudarytos imties. Dėl šių priemonių su šiuo skyriumi susijęs mūsų įvertintas klaidų lygis sumažintas 0,4 procentinio punkto.

Labiausiai klaidų paveiktos yra personalo išlaidos

5.16. Didžiąją beveik visų mokslinių tyrimų projektų išlaidų dalį sudaro personalo išlaidos. Apskritai su personalo išlaidomis susijusių kiekybiškai įvertinamų klaidų nustatėme 22 iš 90 tikrintų mokslinių tyrimų operacijų (24 %). Be to, pranešėme apie dvi su personalo išlaidomis susijusias kiekybiškai neįvertinamas klaidas.

Deklaruotos išlaidos už laiką, kuris nebuvo skirtas projektui vykdyti

5.17. Naudos gavėjai gali prašyti atlyginti išlaidas tik už tą laiką, kurį jų personalas skyrė ES finansuojamiems projektams vykdyti. Tačiau šios pagrindinės taisyklės nebuvo laikomasi 7 iš 50 į mūsų imtį įtrauktų programos „Europos horizontas“ operacijų: naudos gavėjai deklaravo dienas, kai asmenų nebuvo darbe, arba dienas, kurios nebuvo pagrįstos laiko apskaitos žiniaraščiuose. Panašių klaidų nustatėme vienoje iš 40 tikrintų programos „Horizontas 2020“ operacijų.

5.18. Tai treti metai iš eilės[1], kai pranešame apie tokio pobūdžio klaidas, nustatytas Europos tarpvyriausybinei organizacijai įgyvendinant vieną konkretų veiksmą pagal programą „Europos horizontas“. Šį atvejį išsamiau nagrinėjame ***5.1 langelyje***.

5.1 langelis

Atvejis, kai pavyzdinio dotacijos susitarimo naudojimas nėra tinkamas konkrečiam veiksmui pagal programą „Europos horizontas“ finansuoti

COST (Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje) asociacija yra Belgijoje įsteigta Europos tarpvyriausybinė organizacija, kurios tikslas – vykdant tinklų kūrimo veiklą skatinti tyrėjų ir novatorių bendradarbiavimą visoje Europoje ir už jos ribų. Šis veiksmas nėra nei tradicinis mokslinių tyrimų projektas, nei juo tiesiogiai finansuojami moksliniai tyrimai, o programa „Europos horizontas“ yra vienintelis jo finansavimo šaltinis. Vis dėlto šiam konkrečiam veiksmui finansuoti Komisija naudojo programos „Europos horizontas“ pavyzdinį dotacijos susitarimą.

Tokiu atveju naudos gavėjas susiduria su struktūrinio finansavimo trūkumu, nes ne visos išlaidos gali būti priskirtos veiksmui. Dėl šio struktūrinio neatitikimo tam tikros išlaidos, įskaitant išlaidas, susijusias su tam tikrų atostogų ir kitais nebuvimo darbe laikotarpiais, negalėjo būti įtraukiamos apskaičiuojant personalo išlaidas pagal pavyzdinio dotacijos susitarimo, kuriame nurodomos tokio pobūdžio veiksmams skirtų išlaidų ribos, taisykles.

[1] 2024 m. metinė ataskaita, 5.21 dalis ir 5.2 langelis; 2023 m. metinė ataskaita, 5.18 dalis ir 5.1 langelis.

Neteisingas valandinių ar dienos įkainių apskaičiavimas

5.19. Pagal programą „Horizontas 2020“ reikalaujama, kad naudos gavėjai apskaičiuotų savo darbuotojų metinius arba mėnesinius valandinius įkainius ir juos padaugintų iš valandų, praleistų vykdant ES projektus, skaičiaus. Tačiau supaprastinimo tikslais programoje „Europos horizontas“ taisyklės buvo pakeistos: dabar naudos gavėjai turi apskaičiuoti dienos įkainį ir padauginti jį iš dienų (dienos ekvivalentų), praleistų vykdant ES projektus, skaičiaus.

5.20. Tiek programos „Horizontas 2020“, tiek programos „Europos horizontas“ operacijų atveju nustatėme, kad naudos gavėjai neteisingai apskaičiavo valandinius ar dienos įkainius. Šie įkainiai apskaičiuojami per nustatytą laikotarpį patirtas personalo išlaidas padalijant iš to paties laikotarpio produktyvaus darbo laiko (valandų arba dienos ekvivalentų). Kai kuriose audituotose operacijose naudos gavėjai naudojo neteisingai apskaičiuotą produktyvų laiką, apskaičiavo įkainius už neteisingą laikotarpį arba į savo įkainius įtraukė *netiesiogines išlaidas* arba netinkamas finansuoti personalo išlaidas. Šios rūšies klaidos pavyzdžius pateikiame ***5.2 langelyje***.

5.2 langelis

Netinkamų finansuoti išlaidų, įtrauktų į deklaruotas personalo išlaidas, pavyzdžiai

Danijoje nacionalinės institucijos kompensuoja darbdaviams tam tikras išlaidas, mokamas darbuotojams vaiko priežiūros atostogų metu. Taigi, šios išlaidos nėra tinkamos finansuoti ES lėšomis. Auditavome vieną programos „Europos horizontas“ operaciją, kai naudos gavėjas buvo įtraukęs tokias išlaidas, taip pervertindamas faktines personalo išlaidas. Todėl naudos gavėjo deklaruotos išlaidos buvo per didelės.

Prancūzijos viešasis subjektas deklaravo dviejų tyrėjų išlaidas pagal programos „Europos horizontas“ dotaciją. Apskaičiuodamas personalo išlaidas, naudos gavėjas teisingai neįtraukė kai kurių netinkamų finansuoti išlaidų. Tačiau jis neišskaičiavo susijusių socialinio draudimo įmokų, dėl kurių buvo nustatytas per didelis dienos įkainis.

Kitos veiklai nebūtinos *tiesioginės išlaidos*

5.21. Viena pagrindinių tinkamumo finansuoti sąlygų yra ta, kad išlaidos turi būti patirtos vykdant veiklą ir yra būtinos jai įgyvendinti. Kaip ir ankstesniais metais[2], šiais metais taip pat nustatėme, kad šios sąlygos dažnai nebuvo laikomasi. Tai buvo susiję su 10 mūsų audituotų operacijų. Tokių išlaidų pavyzdžiai buvo išlaidos įrangai ir inventoriui, kurie nebuvo naudojami projektui vykdyti, išlaidos už projekto laikotarpiu nesuteiktas paslaugas ir kelionių išlaidos, kurios nėra tiesiogiai susijusios su projektu.

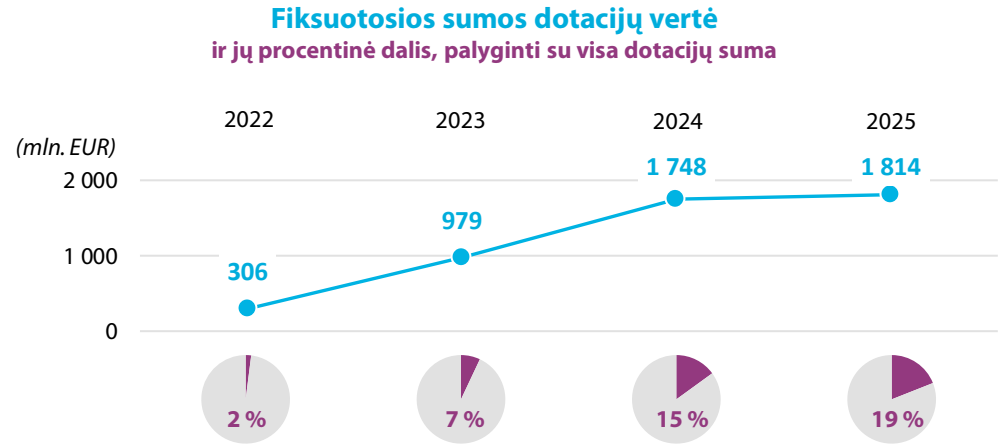
Fiksuotosios sumos dotacijų naudojimo trūkumai

5.22. Finansavimas fiksuotosiomis sumomis yra *supaprastintas išlaidų apmokėjimas*, numatytas *Finansinio reglamento* 125 straipsnyje, pagal kurį reikalaujama iš anksto pateikti išsamias kiekvienos išlaidų kategorijos išlaidų sąmatas pagal naudos gavėjus ir darbo paketus. Prieš pasirašant dotacijos susitarimą, Komisijos pasamdyti ekspertai išlaidų sąmatas vertina pagal siūlomą veiklą, siekdami užtikrinti, kad jos būtų pagrįstos ir ne per didelės. Jeigu padedant ekspertams darbų paketai įvertinami kaip tinkamai įgyvendinti, Komisija išmoka dotacijos sumą.

5.23. Iki 2027 m. pabaigos Komisija ketina maždaug pusę metinio programos „Europos horizontas“ biudžeto (numatyto kvietimams) skirti fiksuotosiomis sumomis. 2025 m. pasirašytų fiksuotosiomis sumomis finansuojamų projektų dotacijų sumos sudarė 1 814 milijonų eurų ir maždaug 19 % visų tais metais pasirašytų dotacijų, kaip parodyta ***5.4 diagramoje***.

[2] 2024 m. metinė ataskaita, 5.22 dalis; 2023 m. metinė ataskaita, 5.22 dalis; 2022 m. metinė ataskaita, 5.22 dalis.

5.4 diagrama. Pagal programą „Europos horizontas“ pasirašytų fiksuotosios sumos dotacijų susitarimų vertė ir dalis visame dotacijų biudžete (2022–2025 m.)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

5.24. 2025 m. pagal programą „Europos horizontas“ finansuojamos išlaidos sudarė 232 milijonus eurų (arba 4 % visų 2025 m. programos išlaidų). Auditavome tris mokslinių tyrimų projektus, finansuojamus fiksuotosios sumos dotacijomis pagal programą „Europos horizontas“, kuriuos įgyvendino projektų konsorciumai, sudaryti iš 5–17 naudos gavėjų. Visais atvejais tikrinome fiksuotosios sumos dotacijos nustatymą ir tai, ar darbo paketai buvo tinkamai užbaigti, įskaitant Komisijos atliekamą jų patikrinimą. Kaip ir ankstesniais metais[3], daugiausia trūkumų nustatėme dviejose srityse. Juos aprašome ***5.3 langelyje***. Vienos iš trijų tikrintų operacijų atveju klaidų lygis buvo įvertintas kiekybiškai.

[3] 2024 m. metinė ataskaita, 5.3 langelis; 2022 m. metinė ataskaita, 5.31 ir 5.32 dalys.

5.3 langelis

Fiksuotosios sumos dotacijų mokėjimų trūkumų pavyzdžiai

Trūksta įrodymų, kad atliktas patikimas biudžeto *ex ante* vertinimas

Biudžeto pasiūlymuose kiekvienas naudos gavėjas pateikė informaciją apie projektui reikalingų darbuotojų kategoriją (pavyzdžiui, vyresnieji ar jaunesnieji mokslo darbuotojai), reikalingų mėnesių skaičių pagal kiekvieną kategoriją ir darbo paketą ir numatomas mėnesio išlaidas (mėnesinius įkainius).

Visų trijų projektų atveju ekspertai išreiškė tam tikrų abejonių dėl personalo išlaidų, projektų valdymo išteklių ar kitų biudžeto komponentų. Tačiau į šiuos susirūpinimą keliančius klausimus galutinėse vertinimo ataskaitose buvo atsižvelgta tik iš dalies ir dėl jų siūlomi biudžetai nebuvo koreguojami.

Be to, nors išorės ekspertai įvertino biudžetus, nebuvo jokių įrodymų, kad siūlomi mėnesiniai įkainiai būtų buvę lyginami su turimais baziniais duomenimis (pavyzdžiui, ankstesnėmis išlaidomis) arba kad būtų buvę kritiškai vertinami darbuotojų kategorijų išlaidų skirtumai.

Todėl nustatėme, kad personalo išlaidos yra nepakankamai pagrįstos, o tai apima ir riziką, kad pagal visus tris dotacijų susitarimus panaudotos per didelės sumos.

Neaiškiai nustatyti siektini rezultatai ir nepakankamai įgyvendinti darbo paketai

Dviejų audituotų projektų atveju kai kurie pagrindiniai siektini rezultatai nebuvo aiškiai nustatyti, o dėl vieno iš jų turimi įrodymai parodė, kad tam tikri darbo paketai galėjo būti neužbaigti taip, kaip reikalaujama pagal dotacijos susitarimą.

Į vieno iš projektų darbo paketą buvo įtraukta gebėjimų stiprinimo užduotis, įskaitant tam tikrų veiksmų įgyvendinimą. Dotacijos susitarime nebuvo nurodyta nei veiklos apimtis, nei struktūra, o tai trukdo įgyvendinti ir įvertinti veiklą.

Kito projekto siektinas rezultatas turėjo būti konkretaus pramonės sektoriaus vertės grandinė. Tačiau ji buvo aprašyta bendrais bruožais, nedarant skirtumo nuo kitų sektorių vertės grandinių. Dar vienas siektinas rezultatas aprašytas kaip visiškai kitokia vertės grandinė, o tai rodo įvairių projekto dokumentų neatitikimus. Be to, pateikti veiklos rodikliai, susiję su internetinių seminarų organizavimu ir narių skaičiaus augimu, nebuvo pagrįsti patikrinamais įrodymais. Komisija pripažino deklaruotus darbo paketus užbaigtais ir leido atlikti šio projekto mokėjimus. Tačiau, kadangi manome, kad ne visi šie darbo paketai buvo tinkamai užbaigti, dalis mokėjimų yra nepagrįsti.

Taip pat pranešėme apie nustatytus faktus, susijusius su fiksuotosiomis sumomis, skirtomis kitoms keturioms programos „Europos horizontas“ operacijoms, kurias įgyvendino Europos geležinkelių bendroji įmonė.

5.25. Tuo tarpu Komisija patikslino savo gaires dėl fiksuotosios sumos dotacijų. Visų pirma, nuo 2023 m. spalio mėn. Komisija reikalauja, kad biudžeto pasiūlymus vertinantys ekspertai kaip lyginamąjį standartą personalo išlaidoms vertinti naudotų „Horizonto“ rodiklių suvestinę fiksuotųjų sumų vertinimams atlikti. Kadangi audituotos operacijos yra susijusios su 2022 ir 2023 m. pateiktais pasiūlymais, suvestinės naudojimas dar nebuvo privalomas. Be to, atsižvelgdama į mūsų 2022 m. 5.3 rekomendaciją, 2024 m. Komisija atnaujino šių dotacijų tinkamo įgyvendinimo apibrėžtį. Tačiau taisyklės, kaip įvertinti jų dalinį įgyvendinimą ir finansinį poveikį, dar turi būti patikslintos. Komisija šiuo klausimu nepaskelbė jokių gairių.

Už ES ribų įsisteigę naudos gavėjai ir *mažosios bei vidutinės įmonės* klaidų padaro dažniau

5.26. Savo ankstesnėse metinėse ataskaitose[4] pabrėžėme, kad mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ) dažniau daro klaidų. Šiais metais MVĮ sudarė 9 % imties (11 iš 126 operacijų), tačiau joms teko 30 % įvertinto klaidų lygio. MVĮ išlaidų deklaracijose klaidų nustatėme šešiose operacijose: keturios operacijos yra susijusios su mokslinių tyrimų sritimi, o dvi – su kitomis programomis. Keturios iš šių MVĮ neturėjo ankstesnės patirties ES finansuojamų projektų srityje arba ji buvo labai ribota.

5.27. Tiek pagal programą „Horizontas 2020“, tiek pagal programą „Europos horizontas“ ES nepriklausančių šalių subjektams leidžiama dalyvauti ir gauti finansavimą. Metų pabaigoje 21 šalis buvo programos „Europos horizontas“ asocijuotoji šalis ir dviem šalims buvo nustatytos pereinamojo laikotarpio priemonės, sudarančios galimybes dalyvauti programoje. Į mūsų imtį buvo įtraukta 13 operacijų su naudos gavėjais ES nepriklausančiose šalyse; penkiose (38 %) iš jų buvo klaidų. Du pavyzdžius pateikiame ***5.4 langelyje***.

[4] 2022 m. metinė ataskaita, 5.24 dalis; 2023 m. metinė ataskaita, 5.25 dalis.

5.4 langelis

Naudos gavėjų ES nepriklausančiose šalyse deklaruotų netinkamų finansuoti išlaidų pavyzdžiai

Dvi privačios MVĮ ES nepriklausančioje šalyje gavo finansavimą, kad galėtų dalyvauti mokslinių tyrimų projektuose. Viena iš jų gavo finansavimą pagal programą „Horizontas 2020“, o kita – pagal programą „Europos horizontas“.

Vienas iš naudos gavėjų deklaravo kelionės išlaidas, susijusias su generalinio direktoriaus dalyvavimu projekto visuotiniame susirinkime. Į deklaruotą sumą įtrauktos su veikla nesusijusios išlaidos, pavyzdžiui, generalinio direktoriaus giminaičio lėktuvo bilietai.

Kitas naudos gavėjas deklaravo personalo išlaidas, tačiau negalėjo pateikti nei pagrindžiamųjų skaičiavimų, nei patikimų darbo laiką pagrindžiančių įrodymų. Be to, į išlaidų deklaraciją buvo įtrauktos su veikla nesusijusios kelionės ir kitos išlaidos, pavyzdžiui, privačios išlaidos.

Komisijos kontrolės sistemos, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui įgyvendinant programą „Europos horizontas“

5.28. Plagijavimas, t. y. kito asmens idėjų, darbo ar žodžių naudojimas tinkamai nenurodant autorystės, yra svarbi problema, susijusi su mokslinių tyrimų programomis (pavyzdžiui, programa „Europos horizontas“). Mokslinių tyrimų etikos principai, pavyzdžiui, nustatyti Europos mokslininkų chartijoje, pabrėžia etišką elgesį ir plagijavimo vengimą viso mokslinių tyrimų proceso metu. Be to, pakartotinis turinio naudojimas finansuojamuose projektuose gali kelti riziką, kad tos pačios išlaidos bus finansuojamos du kartus (dvigubas finansavimas), o tai draudžiama pagal atitinkamą teisinę sistemą (Finansinį reglamentą ir programos „Europos horizontas“ taisykles[5]).

5.29. Įgyvendinant programą „Europos horizontas“, plagijavimo ir dvigubo finansavimo rizika sistemingai vertinama projektų vertinimo etape. Praktiškai Komisija šias patikras vykdo naudodamasi priemone SIMBA (angl. *SIMilarity-Based Analysis*) – Mokslinių tyrimų ir inovacijų generaliniam direktoratui (RTD GD) priklausančia sistema. Dotacijos susitarimo rengimo etape priemonė SIMBA automatiškai palygina naujų, palankiai įvertintų pasiūlymų veiksmų aprašymą ir juos įgyvendinsiančių konsorciumų sudėtį su visais palankiai įvertintais pasiūlymais Komisijos duomenų bazėje *„eGrants“*. Priemonė taiko žodžių atitikties tikrinimą ir apskaičiuoja bendrą panašumo indeksą. Pasiūlymai, viršijantys 30 % ribą, yra pažymėti kaip nagrinėtini toliau, o rezultatai rodomi Komisijos dotacijų vertinimo ir tvirtinimo darbo procesų sistemoje (COMPASS).

5.30. Priemonėje SIMBA pažymėtus pasiūlymus projektų pareigūnai turi įvertinti siekdami nustatyti, ar panašumai yra esminiai (pavyzdžiui, labai panašūs tikslai, idėjos, metodai arba, kalbant apie dvigubą finansavimą, tie patys naudos gavėjai arba labai panašūs konsorciumai). Atliekant vertinimą, be kita ko, gali būti kreipiamasi į tarnybą, valdančią tokių panašumų turintį projektą, pareiškėjų prašoma pateikti paaiškinimus, konsultuojamasi su nepriklausomais ekspertais arba įtraukiama teisės tarnyba. Atlikus tokį vertinimą, pasiūlymas gali būti finansuojamas taikant griežtesnę stebėseną arba jos netaikant, o rimtais atvejais – atmestas.

---

[5] Reglamentas (ES) 2021/695, kuriuo sukuriama bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“.

5.31. Apskritai manome, kad SIMBA yra brandi ir nuolat techniškai atnaujinama priemonė, padedanti operatyviai priimti sprendimus ir iš esmės tinkama pagal paskirtį. Mūsų patikrinimas taip pat patvirtino, kad dėl visų į imtį įtrauktų atvejų, kurie buvo pažymėti kaip viršijantys ribą, buvo imtasi tinkamų tolesnių veiksmų, be kita ko, konsultuotasi su pareiškėjais, o sudėtingesniais atvejais prašyta nepriklausomų ekspertų vertinimo.

5.32. Nepaisant to, aptikome tam tikrų trūkumų.

- Nustatyta 30 % panašumo indekso riba, kuriai esant privaloma imtis tolesnių veiksmų, tačiau nei šios ribos pagrindimas, nei oficialaus jos patvirtinimo įrodymai nebuvo dokumentuoti.

- Šiuo metu priemonė SIMBA palygina naujus, palankiai įvertintus pasiūlymus su visais duomenų bazėje esančiais palankiai įvertintais pasiūlymais, net jei kai kurie iš jų nebuvo finansuojami, o tai gali lemti nereikalingus tolesnius projektų pareigūnų veiksmus ir ilgesnį nagrinėjimo laiką. Pažymime, kad RTD GD jau numatė 2026 m. pradžioje atnaujinti priemonę SIMBA, kad į lyginamųjų pasiūlymų visumą nebūtų įtraukti nefinansuojami pasiūlymai, taip siekdamas padidinti priemonės efektyvumą ir gaunamų rezultatų aktualumą.

- Priemonėje SIMBA teikiamas tik naujausias panašumo indeksas. Atlikus naują palyginimą, ankstesni rezultatai pakeičiami naujesniais. Be to, sistema COMPASS rodo indeksus tik kaip ekrano kopijas. Šios ypatybės riboja atsekamumą per visą dotacijos gyvavimo ciklą.

- Galiausiai, kai lyginami pasiūlymai apima dokumentus, kurių apimtis labai skiriasi, priemonės SIMBA apskaičiuota panašumo indekso vertė gali būti nereprezentatyvi. Išimtiniais atvejais tai gali iškreipti palyginimus ir lemti klaidinančius rezultatus.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

5.33. Peržiūrėjome Komisijos 2025 m. MVVA pateiktą informaciją, susijusią su įvertinta *rizika atliekant mokėjimą* DFP 1 išlaidų kategorijai priklausančiose politikos srityse. Komisijos skaičiavimu, ji buvo 2,1 %. Ši procentinė dalis patenka į mūsų įvertinto klaidų lygio intervalą ir šiek tiek viršija reikšmingumo ribą.

5.34. Išnagrinėjome *vykdomųjų įstaigų* HADEA ir REA parengtas MVA. Abiejų šių įstaigų 2025 m. pagrindinės išlaidos buvo susijusios su programomis „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“. Kalbant apie programą „Horizontas 2020“, Komisija apskaičiavo, kad programos *reprezentatyvusis klaidų lygis* yra apie 3,8 %. Programos „Horizontas 2020“ *likutinis klaidų lygis*, atsižvelgus į taisomuosius veiksmus, yra 1,8 % (o HADEA ir REA – apie 2,1 %).

5.35. Kalbant apie programą „Europos horizontas“, Komisija apskaičiavo, kad programos reprezentatyvusis klaidų lygis yra 4,4 %, o likutinis klaidų lygis – 4,1 % (dviejų minėtų vykdomųjų įstaigų klaidų lygiai panašūs). Apskritai, per fiksuotosios sumos dotacijų *ex post* techninės peržiūras nustatyti faktai prie šių bendrų lygių prisidėjo mažiau nei 0,1 procentinio punkto.

5.36. Šie įverčiai grindžiami bendra reprezentatyvia 207 *ex post* auditų ir peržiūrų imtimi. Minėti auditai ir peržiūros susiję su 177 faktinių išlaidų dotacijomis ir 30 fiksuotosios sumos dotacijų. 2025 m., kaip nurodyta Komisijos daugiamečiame programos „Europos horizontas“ audito plane, fiksuotosios sumos dotacijų imties dydis buvo 30, t. y. mažiausias priimtinas lygis, nes tikėtinas klaidų lygis buvo labai mažas. Taip pat pažymime, kad tokių dotacijų mokėjimai sudarė tik nedidelę visos sumos dalį. Iki šiol Komisijos daugiamečiame programos „Europos horizontas“ audito plane nenurodyta, kaip ateinančiais metais bus koreguojamas fiksuotosios sumos dotacijų imties dydis, kad būtų atsižvelgta į numatomą tokių mokėjimų sumų ir jų dalies padidėjimą.

5.37. Kadangi programos „Europos horizontas“ likutinis klaidų lygis viršija 2 % *reikšmingumo ribą*, HADEA ir REA savo MVA pateikė išlygas. Kalbant apie programą „Horizontas 2020“, šie lygiai buvo labai artimi 2 % tiek HADEA, tiek REA atveju. Tai patenka į Komisijos nustatytą programos „Horizontas 2020“ tikslinį intervalą, todėl jokių *išlygų* nebuvo pateikta.

5.38. Remdamiesi tuo, kas išdėstyta, manome, kad HADEA ir REA parengtose MVA atsispindėjo jų turima informacija ir, remiantis ja, buvo teisingai įvertintas finansų valdymas, kiek tai susiję su operacijų, kuriomis grindžiamos DFP 1 išlaidų kategorijos išlaidos, tvarkingumu.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

5.39. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad klaidų lygis išlaidų kategorijos „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ išlaidose buvo reikšmingas. Atlikus operacijų testus nustatyta, kad šios DFP išlaidų kategorijos bendras įvertintas klaidų lygis yra 2,9 %.

5.40. Jau ne vienus metus iš eilės mūsų šios politikos srities auditų metu nustatomas klaidų lygis viršija reikšmingumo lygį. Tai rodo pasikartojančią permokų naudos gavėjams riziką. Pagrindinis veiksnys, prisidedantis prie klaidų pagal DFP 1 išlaidų kategoriją, yra netinkamos finansuoti arba neteisingai deklaruotos personalo išlaidos mokslinių tyrimų išlaidų srityje. Nepaisant visų ilgainiui teisiniame pagrinde nustatytų supaprastinimo priemonių ir Komisijos gairių naudos gavėjams, padėtis daugelį metų išlieka nepakitusi[6].

5.41. Kalbant apie finansavimą fiksuotosiomis sumomis, mūsų auditai rodo, kad siūlomi biudžetai kai kuriais atvejais buvo pervertinti ir kad pasiūlymus vertinantys ekspertai to nenustatė ir neištaisė. Kartu su neaiškiai apibrėžtais siektinais rezultatais ir nepakankamu *ex ante* patikrinimu, ar darbo paketai buvo įgyvendinti taip, kaip planuota, tai kelia riziką, kad dotacijų susitarimų biudžetai bus per dideli ir kad projektų mokėjimai bus atliekami tada, kai projektai dar tinkamai neįgyvendinti.

5.42. Kalbant apie Komisijos kontrolės priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui, manome, kad priemonė SIMBA yra brandi ir iš esmės tinkama pagal paskirtį. Tačiau procedūras dar būtų galima geriau formalizuoti.

---

[6] 2018 m. metinė ataskaita, 5.16 dalis; 2019 m. metinė ataskaita, 4.11 dalis; 2020 m. metinė ataskaita, 4.13 dalis; 2021 m. metinė ataskaita, 4.12 dalis; 2022 m. metinė ataskaita, 5.13 dalis; 2023 m. metinė ataskaita, 5.13 dalis; 2024 m. metinė ataskaita, 5.15 dalis.

Rekomendacijos

5.43. ***5.1 priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę tolesnę rekomendacijų, kurias pateikėme 2022 ir 2023 m. metinėse ataskaitose ir kurios turėjo būti įgyvendintos iki 2025 m., įgyvendinimo peržiūrą. Komisija vieną rekomendaciją įgyvendino kai kuriais atžvilgiais, o dvi rekomendacijas – visiškai.

5.44. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, rekomenduojame:

5.1 rekomendacija. Pagerinti finansavimo fiksuotosiomis sumomis mokslinių tyrimų srityje kontrolės sistemą

Komisija turėtų pagerinti finansavimo fiksuotosiomis sumomis mokslinių tyrimų srityje kontrolės sistemą, visų pirma:

a) užtikrinti, kad biudžeto pasiūlymų *ex ante* vertinimą atliekantys ekspertai nuosekliai atliktų ir dokumentuotų reikiamas patikras;

b) nustatyti aiškius kriterijus ir normų intervalus, pagal kuriuos būtų galima mažinti dotacijas tais atvejais, kai darbo paketai yra užbaigti tik iš dalies;

c) nustatyti tokį savo *ex post* techninių peržiūrų skaičių, kad programos lygmeniu sudarytoje statistiškai reprezentatyvioje imtyje būtų įtraukta pakankamai fiksuotųjų sumų mokėjimų. Atitinkamai turėtų būti atnaujintas daugiametis audito planas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

5.2 rekomendacija. Formalizuoti plagijavimo ir dvigubo finansavimo patikrų procedūras (priemonėje SIMBA)

Komisija turėtų:

a) dokumentuoti ir oficialiai patvirtinti pasirinktą panašumo indekso ribinę vertę, įskaitant jos pagrindimą;

b) nustatyti procedūrą, kaip patvirtinti ir įgyvendinti būsimus indekso ribinės vertės pakeitimus, įskaitant būtiną kontrolės tvarką ir *audito seką*.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. vidurys.

Priedai

5.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	Rekomenduojame Komisijai iki 2025 m. pabaigos (programos „Europos horizontas“ laikotarpio vidurio vertinimas): **1 rekomendacija. Įvertinti finansavimą fiksuotosiomis sumomis** a) Atliekant programos „Europos horizontas“ laikotarpio vidurio vertinimą, įtraukti finansavimo fiksuotosiomis sumomis vertinimą, kad būtų galima nustatyti, ar tam tikrų rūšių projektai (turinio, apimties ir panašiais atžvilgiais) nėra tinkami finansuoti fiksuotosiomis sumomis, taip pat apimti *pažeidimų* ir *sukčiavimo* riziką.			Tinkamumo vertinimas nebuvo įtrauktas į 2025 m. balandžio 30 d. paskelbtą Komisijos *tarnybų darbinį dokumentą* dėl bendrosios mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Europos horizontas“ (2021–2024 m.) tarpinio vertinimo. Dokumentas remiasi įgyvendinimo duomenimis ir didelio masto dalyvių, ekspertų ir Komisijos vidaus darbuotojų apklausa.
2023	Rekomenduojame Komisijai iki 2025 m. vidurio: **1 rekomendacija. Užtikrinti, kad naudos gavėjai geriau laikytųsi dienos įkainių taisyklių** Kad naudos gavėjai geriau laikytųsi dienos įkainių taisyklių, nustatyti su programos „Europos horizontas“			Komisija atsižvelgė į šią rekomendaciją įgyvendindama dvi priemones: ji parengė programos „Europos horizontas“ personalo išlaidų vedlį, kuris padeda naudos gavėjams įvesti personalo išlaidas, be to, artėjant ataskaitų teikimo terminui ji taip pat siunčia individualizuotus pranešimus naudos gavėjams, kurie gali padaryti klaidų.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	ataskaitų teikimu susijusias priemones, kurios apimtų ne vien informuotumo didinimo veiksmus, kurių iki šiol imtasi.			
	Rekomenduojame Komisijai iki 2025 m. vidurio: **2 rekomendacija. Užtikrinti programos „Europos horizontas“ dokumentų aiškumą** Programos „Europos horizontas“ atveju išsamiau paaiškinti personalo išlaidų dienos įkainių, naudojamų pavyzdiniame dotacijos susitarime, apskaičiavimo taisykles ir metodus.			Komisija į anotuotą dotacijos susitarimą įtraukė nedidelių paaiškinimų ir ėmėsi kitų aiškinamųjų priemonių. Vis dėlto anotuoto dotacijos susitarimo ir pavyzdinio dotacijos susitarimo nuostatos vis dar nėra visiškai suderintos.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6 skyrius

Sanglauda, atsparumas ir vertybės

Turinys

	Dalis
Įvadas	**6.1.–6.17.**
Trumpas aprašymas	6.3.–6.6.
Politikos tikslai ir išlaidų priemonės	6.3.
Fondų valdymas	6.4.–6.6.
Audito apimtis ir metodas	6.7.–6.17.
Operacijų tvarkingumas	**6.18.–6.39.**
Operacijų testavimo rezultatai	6.18.–6.19.
Sanglauda (pasidalijamasis valdymas)	6.20.–6.38.
Netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai	6.23.–6.25.
Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas	6.26.–6.29.
Vidaus rinkos taisyklių pažeidimai, susiję su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba	6.30.–6.36.
Supaprastintas išlaidų apmokėjimas	6.37.–6.38.
Atsparumas ir vertybės (Komisijos valdymas)	6.39.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**6.40.–6.58.**
Komisijos atliktas 2025 m. vertinimas	6.40.–6.51.
Įgyvendinant kai kurias programas valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos veikė netinkamai	6.40.–6.41.
Reikšmingas netvarkingų išlaidų lygis pripažintose sąskaitose	6.42.–6.49.
Mūsų nustatyti faktai nepatvirtina, kad su INTERREG programomis susijusi rizika yra maža	6.50.–6.51.
2014–2020 m. programų užbaigimas	6.52.–6.55.
2021–2027 m. programavimo laikotarpis	6.56.–6.58.

Išvada ir rekomendacijos **6.59.–6.62.**

Išvada **6.59.–6.60.**

Rekomendacijos **6.61.–6.62.**

Priedai

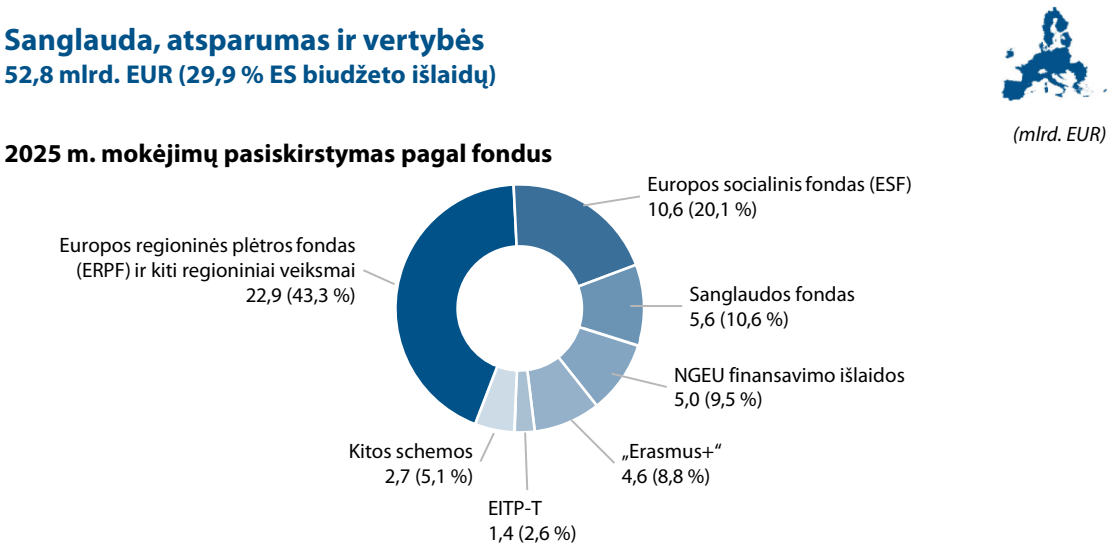
6.1 priedas. Mūsų 2025 m. pasidalijamojo valdymo operacijų imtis ir nustatytos atitikties klaidos

6.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Įvadas

6.1. Šiame skyriuje pateikti *DFP* 2 išlaidų kategorijos „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ audito rezultatai. ***6.1 diagramoje*** apžvelgiama 2025 m. pagrindinė veikla, išlaidos ir audito populiacija pagal šią išlaidų kategoriją.

6.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

* Įskaitant metinius avansus ir tarpinius mokėjimus, kuriems taikomas *pasidalijamasis valdymas* ir kurių Komisija dar nepatvirtino.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų ataskaitų* duomenimis.

6.2. DFP 2 išlaidų kategoriją sudaro dvi pakategorės. Didžioji mokėjimų pagal 2a išlaidų pakategorę dalis skirta 2021–2027 m. *programavimo laikotarpio* pasidalijamojo valdymo *programų* išankstiniam finansavimui. Kadangi išankstinio finansavimo mokėjimai neatspindi galutinių išlaidų, mes jų neauditуojame. Mūsų auditуojamos *operacijos*, dėl kurių teikiame nuomonę, yra tos operacijos, kuriomis grindžiamos Komisijos pripažintos į sąskaitas įtrauktos išlaidos. 2b išlaidų pakategorę sudaro Komisijos *tiesiogiai* arba *netiesiogiai valdomos* operacijos. Šių operacijų atveju auditуojame 2025 m. apmokėtas ir patvirtintas išlaidas. Šiai išlaidų pakategorei taip pat priskiriama dalis išlaidų, skirtų *priemonės „NextGenerationEU“ (NGEU)* finansavimo išlaidoms padengti.

Trumpas aprašymas

Politikos tikslai ir išlaidų priemonės

6.3. Pagrindinis išlaidų pagal DFP 2 išlaidų kategoriją tikslas – mažinti ES valstybių narių ir regionų vystymosi skirtumus (2a pakategorė), remti ir saugoti ES vertybes ir didinti ES atsparumą kylantiems iššūkiams (2b pakategorė). Daugiau informacijos pateikta ***6.2 diagramoje***.

6.2 diagrama. Politikos tikslai

2a išlaidų pakategorė „Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda“

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)
Mažinamas regionų disbalansas, remiant inovacijas ir mokslinius tyrimus, skaitmeninę darbotvarkę, MVĮ, mažo anglies dioksido pėdsako ekonomiką, tvarią ir integruotą visų rūšių teritorijų ir vietos iniciatyvų plėtrą.

Europos socialinis fondas (ESF) ir ESF+
Siekiama aukšto užimtumo lygio ir sąžiningos socialinės apsaugos ir kvalifikuotos bei atsparios darbo jėgos, įtraukios ir darnios visuomenės kaip pagrindinio veiksnio naikinant skurdą; 2021–2027 m. ESF+ taip pat apima Jaunimo užimtumo iniciatyvą (**JUI**), Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą (**EPLSAF**), ES užimtumo ir socialinių inovacijų programą ir Europos socialinių teisių ramsčio programos įgyvendinimą.

Sanglaudos fondas (SF)
Skatinamas darnus vystymasis, finansuojant aplinkos ir transporto projektus valstybėse narėse, kuriose bendrosios nacionalinės pajamos (BNP) vienam gyventojui sudaro <90 % ES vidurkio. SF padeda finansuoti transeuropinių tinklų projektus pagal **Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP)**.

2b išlaidų pakategorė „Atsparumas ir vertybės“

„Erasmus+“
Remiamas švietimas, mokymas, jaunimas ir sportas skatinant jaunimo mobilumą ir aktyvų dalyvavimą.

„NextGenerationEU“ (NGEU)
Negrąžintinos **NGEU** paramos, skirtos padėti ES valstybėms narėms atsigauti po COVID-19 pandemijos padarinių, finansavimo išlaidos.

Kitos schemos, pavyzdžiui, Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa (**CERV**), programa „Kūrybiška Europa“ (**CREA**), konkrečios priemonės, kuriomis skatinamas ES atsigavimas po COVID-19 pandemijos (programa **„ES – sveikatos labui“**), Teisingumo programa (**JUST**) ir kt.

Šaltinis: Audito Rūmai.

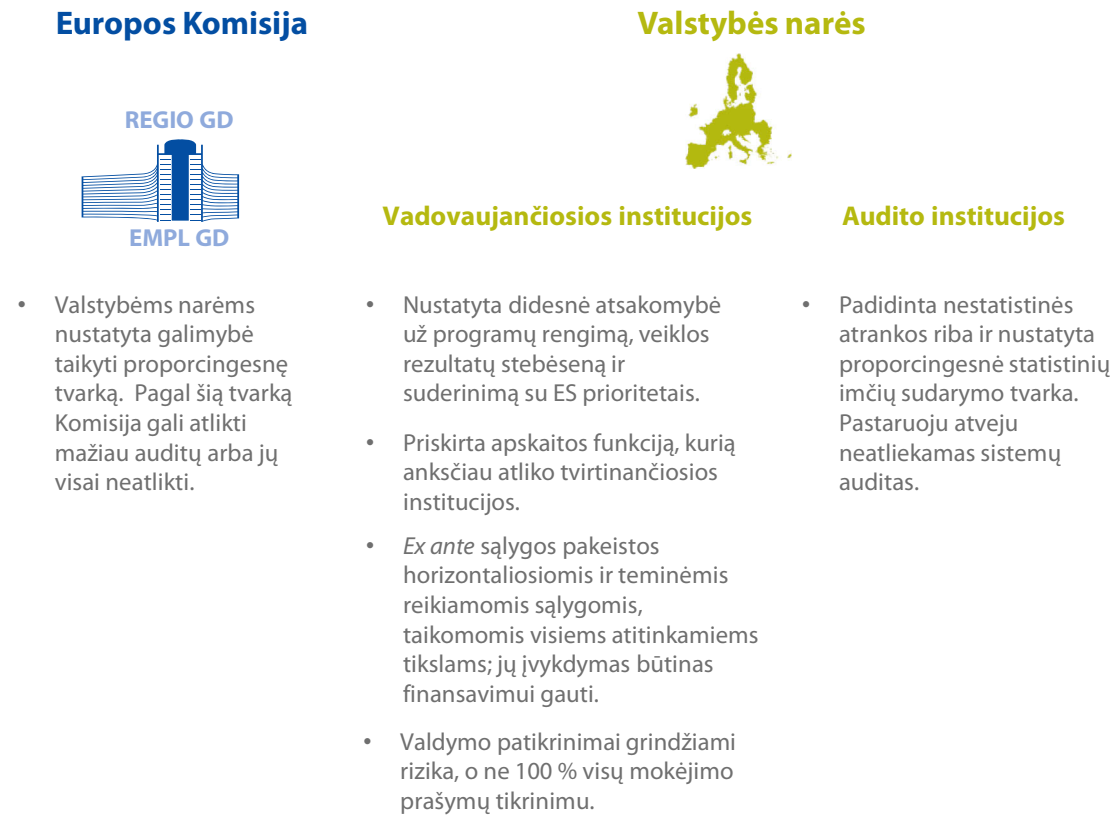
Fondų valdymas

6.4. *Sanglaudos politikos fondai* (*Europos socialinis fondas (ESF)*, ESF+, *Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)* ir *Sanglaudos fondas (SF)*) daugiausia įgyvendinami taikant pasidalijamąjį valdymą. *Vadovaujančiosioms institucijoms* tenka pagrindinė atsakomybė už mokėjimų *tvarkingumą*, tačiau galutinė atsakomybė už ES biudžeto vykdymą ir užtikrinimą, kad valstybės narės turėtų gerai veikiančias *valdymo ir kontrolės sistemas*, tenka Komisijai. Šiuo metu Komisija įgyvendina 2014–2020 m. Ir 2021–2027 m. laikotarpių programas. Kalbant apie pastarąjį laikotarpį, vadovaujančiosios institucijos perėmė kiekvienos programos metinių sąskaitų tvirtinimo funkciją. Anksčiau už tai buvo atsakingos *tvirtinančiosios institucijos*. Abiem programavimo laikotarpiais nacionalinės *audito institucijos* teikia patikinimą dėl išlaidų, įtrauktų į Komisijai pateiktas metines sąskaitas, tvarkingumo.

6.5. ***6.3 diagramoje*** parodyta, kokie buvo pagrindiniai valdymo, kontrolės ir patikinimo funkcijų pokyčiai lyginant šiuos du programavimo laikotarpius[1].

[1] Daugiau informacijos apie susijusius procesus ir atsakomybės sritis 2014–2020 m. pateikta mūsų 2024 m. metinės ataskaitos 6.3 diagramoje.

6.3 diagrama. Pasidalijamojo valdymo dalyvių funkcijų pokyčiai 2021–2027 m. laikotarpiu

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *2014–2020 m. Bendrųjų nuostatų reglamentu (BNR)* ir 2021–2027 m. BNR reglamentu.

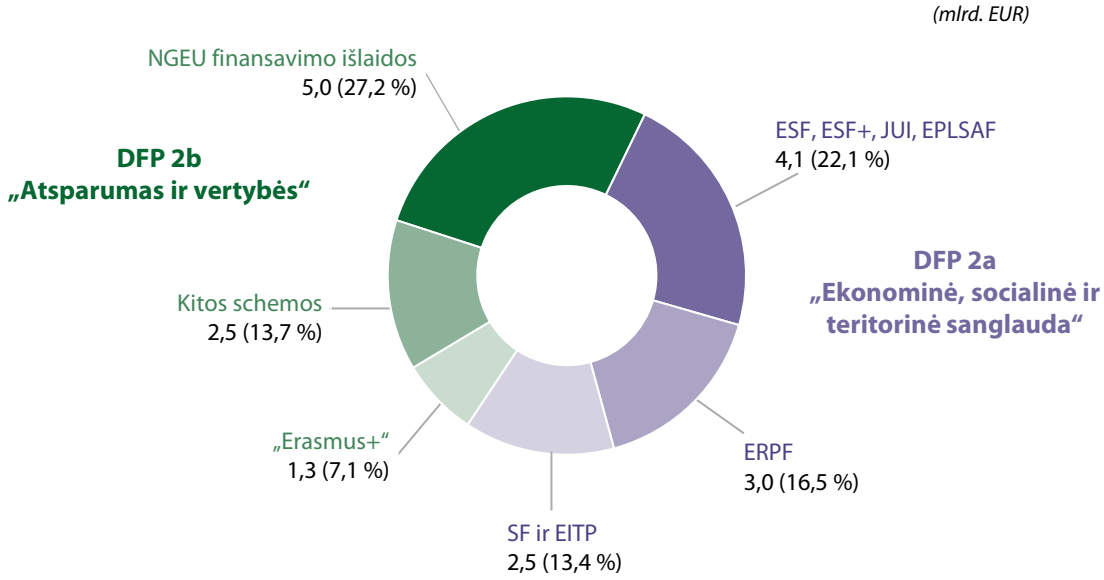
6.6. DFP 2 išlaidų kategorija „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ taip pat apima ES finansavimą pagal programas ar veiksmus, kurie arba valdomi tiesiogiai Komisijos *generalinių direktoratų (GD)* (įskaitant kai kurias ES *vykdomąsias įstaigas*), arba netiesiogiai – padedant organizacijoms partnerėms ar kitoms institucijoms, pavyzdžiui, programos *„Erasmus+“* nacionalinėms agentūroms, (žr. ***6.2 diagramą***).

Audito apimtis ir metodas

6.7. Mūsų audito tikslas buvo prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*, kaip aprašyta ***1.1 priede***, ir pateikti išlaidų pagal DFP 2 išlaidų kategoriją tvarkingumo įvertinimą.

6.8. 2025 m. mūsų audito populiacija beveik po lygiai pasiskirsčiusi tarp DFP 2a ir 2b išlaidų pakategorių, o 2024 m. 86 % populiacijos teko DFP 2a išlaidų pakategorei. ***6.4 diagramoje*** parodyta, kokia mūsų audito populiacijos dalis tenka ***6.2 diagramoje*** nurodytiems fondams ir priemonėms. Išlaidos, skirtos NGEU finansavimo išlaidoms padengti, sudaro 27 % mūsų audito populiacijos, o tai yra gerokai didesnė dalis nei 2024 m. Tokios išlaidos taip pat sudaro pusę 2b išlaidų pakategorės populiacijos. Šios operacijos iš esmės skiriasi nuo kitų į šios išlaidų kategorijos audito populiaciją įtrauktų operacijų, nes joms būdinga maža rizika ir, kaip nustatėme, jos yra teisėtos ir tvarkingos.

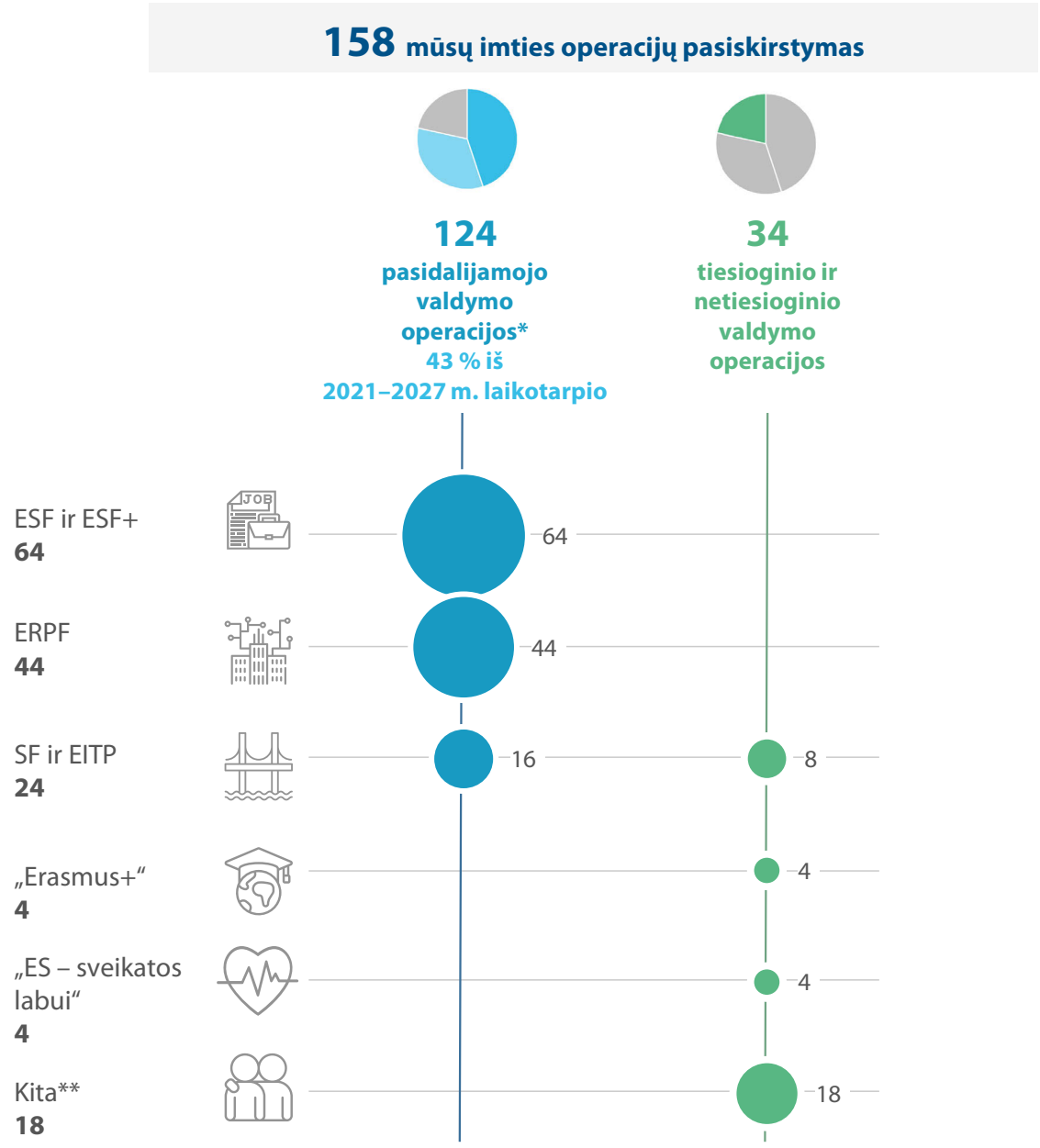
6.4 diagrama. 2025 m. audito populiacija

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.9. Auditavome **statistiškai reprezentatyvią imtį, sudarytą iš 158 operacijų**, atrinktų iš mūsų audito populiacijos pagal šią DFP išlaidų kategoriją. Taip siekiame įvertinti DFP 2 išlaidų kategorijos *klaidų* lygį. ***6.5 diagramoje*** parodytas į mūsų imtį įtrauktų operacijų skaičius.

6.5 diagrama. Į mūsų imtį įtrauktų operacijų skaičius

* Įskaitant **tris *finansines priemones***; jų atveju auditavome 17 *investicijų į nuosavą kapitalą*, 11 paskolų ir dvi su valdymo išlaidomis susijusias operacijas.
** **18 kitų operacijų**: septynios susijusios su Komisijos paslaugų ir darbų pirkimo sutartimis; trys – su programa „Kūrybiška Europa“ (CREA); trys – su NGEU finansavimo išlaidomis; dvi – su *Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa (CERV)*; viena – su Teisingumo programa (JUST); viena – su Socialinių prerogatyvų ir specialiųjų kompetencijų programa (SOCPL); viena – su mūsų metinių auditų dėl ES agentūrų, finansuojamų pagal DFP 2 išlaidų kategoriją, rezultatais.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.10. Be to, auditavome dvi operacijas, susijusias su *Europos Sąjungos solidarumo fondu (ESSF)*. Tai *speciali priemonė*, kurią valdo REGIO GD, tačiau ji nepriskiriama DFP 2 išlaidų kategorijai, todėl šio audito darbo rezultatai į konkrečiai šiai išlaidų kategorijai skirtą vertinimą neįtraukiami.

6.11. Taip pat peržiūrėjome EMPL GD ir REGIO GD 2025 m. *metinėse veiklos ataskaitose* pateiktą tvarkingumo informaciją ir Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą (MVVA)*.

6.12. Rengdami 2017–2024 m. patikinimo pareiškimus, peržiūrėjome nacionalinių audito institucijų ir Komisijos atliktą audito darbą ir pakartotinai atlikome jų taikytas audito procedūras. Siekėme nustatyti, kokiu mastu galime pasikliauti jų darbu ir, remdamiesi jų gautais rezultatais, parengti savo patikinimą. Tačiau daugeliu atvejų nustatėme šio darbo trūkumų[2]. Be to, įvertinome, kad dėl 2021–2027 m. laikotarpio valdymo ir kontrolės sistemos koncepcijos ir struktūros pakeitimų (***6.3 diagrama***) nesumažėjo rizika, kad šios kontrolės priemonės gali būti nerezultatyvios. Dėl šių priežasčių nuo 2025 finansinių metų grįžome prie audito metodo, kurį šiai DFP išlaidų kategorijai taikėme iki 2017 m., t. y. patys sudarome išlaidas pagrindžiančių operacijų imtį ir tiesiogiai jas testuojame.

6.13. Kaip ir ankstesniais metais, audito populiacija, iš kurios sudarėme imtį savo 2025 m. pasidalijamojo valdymo auditui, apima išlaidas, kurias tvirtinančiosios arba vadovaujančiosios institucijos deklaravo nuo 2023 m. liepos 1 d. iki 2024 m. birželio 30 d. (t. y. ataskaitiniais metais) ir kurias Komisija patvirtino patikinimo ir *užbaigimo* dokumentų rinkiniuose 2025 m. Tai atitinka metinį patikrų ciklą, kurį vadovaujančiosios ir audito institucijos užbaigia prieš pateikdamos sąskaitas Komisijai. Šios išlaidos susijusios su 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. programavimo laikotarpiais. Pagal ***1.1 priedo 20 dalį*** imtį sudarome tik iš tų išlaidų, kurios įtrauktos į Komisijos pripažintas sąskaitas, populiacijos.

[2] 2024 m. metinės ataskaitos 6.39–6.51 dalys ir Apžvalga 03/2024 „Patikinimo sistemos ir pagrindinių veiksnių, lėmusių 2014–2020 m. sanglaudos išlaidų klaidas, apžvalga“.

6.14. Nustatytas 2014–2020 m. galutinių patikinimo ir užbaigimo dokumentų rinkinių pateikimo terminas – 2025 m. vasario 15 d. Todėl tikėjomės, kad į mūsų 2025 m. imtį pateks daug su *programų* užbaigimu susijusių operacijų. Tačiau *STEP reglamentu*[3] terminas buvo nukeltas į 2026 m. vasario 15 d. Daugelis valstybių narių pasinaudojo šiuo lankstumu. Todėl 2025 m. valstybės narės patvirtino, o Komisija pripažino tik apie 20 % programų. Be to, valstybių narių deklaruotos 2021–2027 m. išlaidos buvo nedidelės. Tai reiškia, kad mūsų audituota populiacija tesudarė vos trečdalį 2024 m. audituotos populiacijos dydžio.

6.15. Kadangi pagal valstybių narių pateiktas ir Komisijos pripažintas sąskaitas sudaryta populiacija palyginti maža ir netipinė, mūsų audituotos operacijos savo pobūdžiu gerokai skyrėsi nuo ankstesniais metais audituotų operacijų. Pavyzdžiui, didelę pasidalijamojo valdymo operacijų dalį mūsų imtyje sudaro su ESF susijusios operacijos, o mūsų 2024 m. audito imtyje dominavo su ERPF susijusios operacijos, kurioms būdinga kitokio pobūdžio rizika. Dar vienas 2025 m. audito ypatumas yra tas, kad 43 % į imtį įtrauktų abiejų programavimo laikotarpių operacijų (53 iš 124) tenka Čekijos, Vokietijos ir Jungtinės Karalystės programoms. Jungtinės Karalystės išlaidos susijusios su 2014–2020 m. programų užbaigimu; šios programos buvo patvirtintos tada, kai Jungtinės Karalystė dar buvo ES valstybė narė. ***6.1 priede*** parodytas mūsų audituotų pasidalijamojo valdymo operacijų pasiskirstymas pagal valstybes.

6.16. Dalis mūsų 2025 m. audito populiacijos buvo susijusi su 2014–2020 m. programų paskutinių metų sąskaitomis, į kurias buvo įtraukti projektai, įgyvendinti kelerius metus iki 2025 m. Kai kurie iš šių projektų iš pradžių buvo finansuojami nacionalinėmis lėšomis ir užbaigti dar prieš juos įtraukiant į šias Komisijai teikiamas paskutines sąskaitas. Taip valstybės narės gali geriau įsisavinti finansavimo laikotarpio pabaigoje likusias ES lėšas. Tai atitinka reikalavimus tuo atveju, jei naudos gavėjas projekto paraišką vadovaujančiajai institucijai pateikia prieš užbaigdamas projektą (kaip reikalaujama BNR). Kai kuriuos iš šių į mūsų imtį įtrauktų atvejų audituoti buvo sudėtinga, nes nebuvo galima lengvai gauti dokumentų.

[3] Reglamento (ES) 2024/795 14 straipsnio 4 dalis.

6.17. Mūsų audito populiacija apima sumas, kurias Komisija pripažino pagal keturių Vengrijos programų sąskaitas, neįskaitant Vengrijos deklaruotų *valstybės pagalbos* avansų (žr. ***6.2*** dalį). Šios veiksmų programos (VP): Žmogiškųjų išteklių plėtros VP plius, Įgyvendinimo VP plius, Integruotos transporto plėtros VP plius ir Ekonominės plėtros ir inovacijų VP plius. Tuo metu, kai užbaigėme audito darbą, Europos Teisingumo Teismas dar nebuvo priėmęs sprendimo dėl Europos Parlamento pareikšto ieškinio, kuriuo prašoma panaikinti (C-225/24) Komisijos vertinimą, kad įvykdyta horizontalioji reikiama sąlyga dėl teismų nepriklausomumo[4]. Remdamasi šiuo vertinimu, Komisija Vengrijai išmokėjo 781 milijoną eurų (įskaitant valstybės pagalbos avansus) pagal tris iš keturių programų: Žmogiškųjų išteklių plėtros VP plius, Integruotos transporto plėtros VP plius ir Ekonominės plėtros ir inovacijų VP plius. Nuomonės dėl Komisijos vertinimo neteikiame. Tačiau mūsų imties auditas, be kita ko, apėmė kitus tvarkingumo aspektus, susijusius su dviem programomis: Žmogiškųjų išteklių plėtros VP plius ir Integruotos transporto plėtros VP plius.

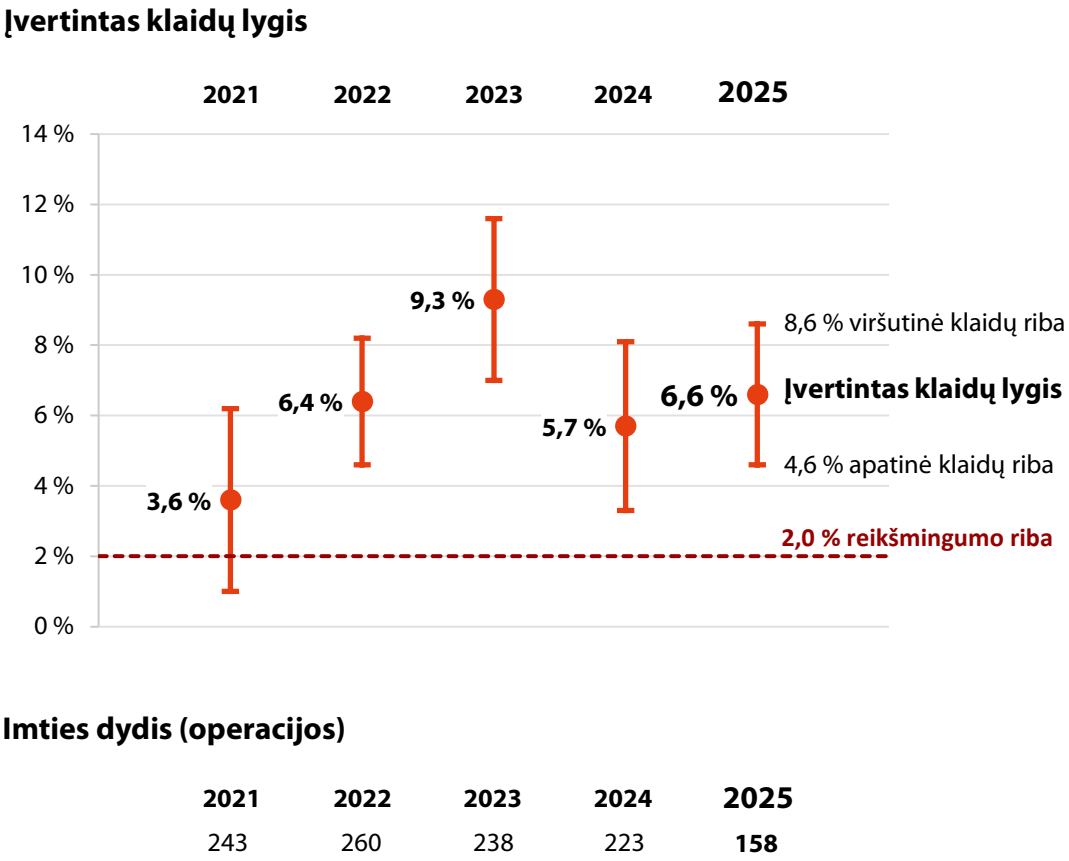
[4] Specialiosios ataskaitos 03/2024 VII ir 86 dalys ir IV priedas.

Operacijų tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

6.18. Iš 158 mūsų audituotų operacijų 71 (45 %) buvo klaidų; iš jų 53 įvertinome *kiekybiškai*. Atlikę auditą įvertinome, kad DFP 2 išlaidų kategorijos klaidų lygis yra 6,6 %[5] (žr. ***6.6 diagramą***).

6.6 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

Imties dydis (operacijos)

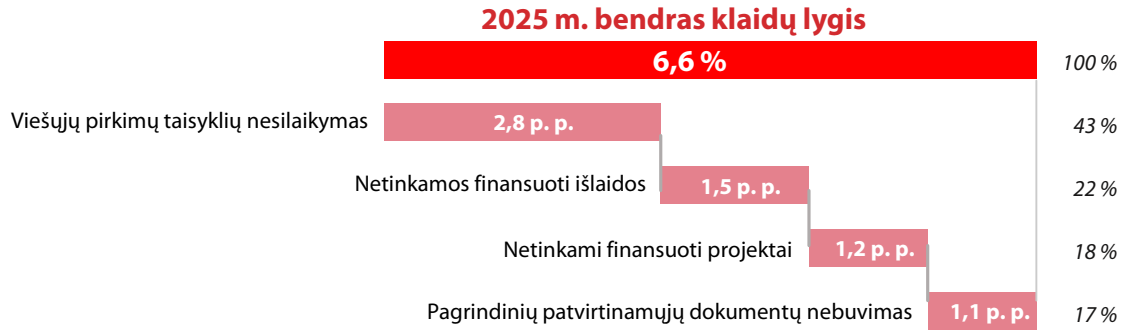
2021	2022	2023	2024	2025
243	260	238	223	**158**

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.19. Pagrindinės klaidų rūšys, kurias nustatėme vertindami šių metų įvertintą klaidų lygį, pateiktos ***6.7 diagramoje***; jos parodytos bendro klaidų lygio procentiniais punktais (***6.23***–***6.36*** ir ***6.39*** dalys).

[5] Vien 2a išlaidų pakategorės *įvertintas klaidų lygis* yra 12,4 %.

6.7 diagrama. Pagrindinės klaidų rūšys*

p. p. – procentiniai punktai

* Šioje diagramoje neparodytos visos mūsų nustatytos klaidos, nes kai kuriose atskirose operacijose buvo ne vienos rūšies klaidų. Tokiu atveju vertindami klaidų lygį atsižvelgiame tik į klaidas, kurių kiekybinis įvertinimas yra didžiausias.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Sanglauda (pasidalijamasis valdymas)

6.20. Šiame ataskaitos skirsnyje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su DFP 2a išlaidų pakategorės (sanglauda) išlaidomis, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas. ***6.1 priede*** pateikta daugiau informacijos apie mūsų operacijų, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, imtį ir su jomis susijusius nustatytus faktus.

6.21. Savo sąskaitose deklaruodamos išlaidas Komisijai valstybių narių vadovaujančiosios institucijos patvirtina, kad šios išlaidos buvo patirtos laikantis taikytinų ES ir nacionalinių taisyklių ir kad finansavimas buvo suteiktas *naudos gavėjams* ir projektams, kurie atitiko tinkamumo finansuoti ir kitus programų reikalavimus.

6.22. Nors šiais metais mūsų pasidalijamojo valdymo operacijų atranka nebuvo grindžiama audito institucijų imtimis (***6.12*** dalis), 27 % į mūsų imtį įtrauktų operacijų auditą audito institucijos buvo atlikusios anksčiau. Šiose operacijose nustatėme ir kiekybiškai įvertinome 16 klaidų, apie kurias audito institucijos nebuvo pranešusios.

Netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai

6.23. Atlikdami auditą tikriname, ar laikomasi atitinkamo Bendrųjų nuostatų reglamento (BNR), taikytinų nacionalinės teisės aktų ir visų kitų paramos sąlygų. Mūsų nustatytos klaidos dažniausiai buvo susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis arba projektais. Šios rūšies klaidos sudarė 21 iš 48 mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų (44 %). Aštuoniolika[6] iš šių klaidų buvo susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis. ***6.1 langelyje*** pateiktas pavyzdys, kai patirtos išlaidos nebuvo pagrįstos nurodytais poreikiais.

6.1 langelis

Pavyzdys, kai pristatytos IT priemonės viršijo gavėjų poreikius

Vokietijos regione įgyvendinto ir 100 % pagal iniciatyvą *„REACT-EU“* finansuoto projekto tikslas buvo stiprinti regioninių švietimo ir mokymo centrų skaitmeninius pajėgumus, aprūpinant juos IT įranga. Siekdamas nustatyti, kokios aparatinės ir programinės įrangos reikia, *naudos gavėjas* surengė plataus masto internetinius informacinius ir konsultacinius seminarus, po kurių pakvietė šių centrų atstovus užpildyti išsamias apklausos anketas ir nurodyti savo poreikius. Tada naudos gavėjas taikė algoritmą, kad patikrintų, ar nurodyti poreikiai neviršija pagrįsto lygio, atsižvelgiant į kiekvieno centro dydį ir darbuotojų skaičių.

Atlikdami auditą nustatėme, kad *galutiniams gavėjams* IT įrangos dažnai pristatyta daugiau, nei jie prašė pildydami anketą. Pavyzdžiui, vienas gavėjas, kuris buvo prašęs 10 nešiojamųjų kompiuterių, faktiškai gavo 30 nešiojamųjų kompiuterių ir dar 44 monitorius bei 25 planšetinius kompiuterius, kurių jis nebuvo prašęs. Kitu atveju gavėjui buvo pristatyta daugiau planšetinių kompiuterių, nei algoritmu nustatytas didžiausias skaičius. Tai neatitiko programos taisyklių, pagal kurias reikalaujama, kad viešosios *dotacijos* būtų naudojamos tik tiesioginiam įgyvendinimui skirtoms išlaidoms dengti. Kadangi negavome jokio pagrindimo dėl mokymo centrų nurodytus poreikius viršijančių kiekių, susijusias išlaidas laikome netinkamomis finansuoti.

[6] Čekija, Vokietija, Prancūzija, Italija, Lenkija, Suomija, Švedija ir INTERREG projektai.

6.24. Vertindami tinkamumą finansuoti, atsižvelgiame tiek į taikomas ES ir nacionalines taisykles, tiek į naudos gavėjų ir vadovaujančiųjų institucijų dotacijų susitarimus. Vienu atveju Prancūzijoje dotacijos susitarime išdėstyti įgyvendintini veiksmai. Nustatėme, kad dėl to, kaip buvo suformuluotas dotacijos susitarimas, buvo sunku susieti tinkamas finansuoti išlaidas su šiais veiksmais. Vis dėlto nustatėme, kad tinkama finansuoti veikla buvo vykdoma, tačiau tarp jos ir deklaruotų išlaidų nebuvo aiškios dokumentais pagrįstos sąsajos. Remdamiesi savo metodika, šį atvejį klasifikavome kaip klaidą, kurios negalėjome kiekybiškai įvertinti.

6.25. Dar vienu atveju nustatėme, kad Vengrijoje įgyvendinamas projektas neatitiko ES finansavimo reikalavimų. Šią klaidą įvertinome kiekybiškai. Kiti penki į mūsų imtį įtraukti projektai (trys Čekijoje ir du Prancūzijoje) atitiko ne visus susijusiuose kvietimuose teikti projektų pasiūlymus nustatytus kriterijus. Manome, kad šios atitikties klaidos yra reikšmingos, tačiau jos neturi tiesioginio ir išmatuojamo finansinio poveikio, todėl kiekybiškai jų neįvertinome.

Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimas

6.26. BNR reikalaujama, kad naudos gavėjai ir *programų institucijos* turėtų sistemas, procedūras ir dokumentus, kuriais būtų užtikrinama tinkama *audito seka*. Kadangi pagal savo metodiką sudarome reprezentatyvią operacijų imtį, kuria grindžiame savo bendrą išvadą, dėl kiekvienos atrinktos operacijos privalome gauti patikimų įrodymų, kad mūsų rezultatai būtų visapusiškai reprezentatyvūs. Nuo veiklos vykdymo gali būti praėję daug metų, tačiau vis tiek turi būti laikomasi BNR nustatyto reikalavimo saugoti dokumentus.

6.27. Nustatėme, kad 14[7] mūsų tikrintų operacijų atveju (29 % pasidalijamojo valdymo imtyje mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų) nei programų institucijos, nei naudos gavėjai negalėjo mums pateikti dokumentų, kurie, mūsų vertinimu, buvo būtini siekiant įrodyti atitiktį tinkamumo finansuoti sąlygoms ir kitiems reikalavimams, (***6.2 langelis***).

[7] Vokietija, Vengrija, Švedija, Jungtinė Karalystė ir INTERREG projektai.

6.2 langelis

Pavyzdys, kai trūko įrodymų dalyvių tinkamumui pagrįsti

Pagal 14-oje Švedijos savivaldybių įgyvendinamą ESF+ projektą naudos gavėjas – valdžios institucijų konsorciumas – teikė įvairią paramą nepalankioje padėtyje atsidūrusių asmenų grupėms, kad padidintų jų galimybes įsidarbinti. Ši parama galėjo būti teikiama rengiant profesinio mokymo kursus arba konsultuojamojo ugdymo sesijas, remiantis individualiais poreikiais. Dalyvauti projekte buvo galima ne ilgiau kaip 12 mėnesių.

Kad galėtų dalyvauti, potencialūs dalyviai turėjo būti įvertinti kaip atsidūrę sudėtingoje gyvenimo situacijoje. Dėl daugumos į mūsų imtį įtrauktų dalyvių negavome jokių jų gyvenimo situacijos vertinimą pagrindžiančių įrodymų – nei socialinių tarnybų siuntimo, nei profesinio vertinimo, atlikto iki juos užregistruojant dalyvauti projekte. Be to, nustatėme, kad kai kurie dalyviai programoje dalyvavo ilgiau nei 12 mėnesių.

6.28. Tinkamumo finansuoti kriterijai nustatyti ne tik BNR, bet ir nacionalinių institucijų parengtuose ir Komisijos patvirtintuose dotacijų susitarimuose. Kai kuriais atvejais vadovaujančiosioms institucijoms leidžiama tinkamumo finansuoti vertinimą grįsti gavėjų savideklaracijomis, nereikalaujant nepriklausomo patvirtinimo, kad visi reikalavimai iš tikrųjų įvykdyti. Manome, kad tokios savideklaracijos nėra pakankamas įrodymas, kuriuo galėtume grįsti savo audito išvadas. Dviem atvejais negalėjome patvirtinti atitikties tinkamumo finansuoti kriterijams ir kitiems reikalavimams, nes vadovaujančiosios institucijos rėmėsi tik naudos gavėjų savideklaracijomis. Kitais atvejais savideklaracijose pateiktą informaciją galėjome patvirtinti remdamiesi kitais šaltiniais (pavyzdžiui, nacionalinėmis ir regioninėmis informacinėmis sistemomis) ir taip pagrįsti tinkamumą finansuoti, todėl apie klaidą nepranešėme.

6.29. Trimis atvejais negalėjome patikrinti, kaip buvo nustatyta *supaprastinto išlaidų apmokėjimo* metodika, nes nebuvo pateikta patvirtinamųjų dokumentų (taip pat žr. ***6.38*** dalį).

Vidaus rinkos taisyklių pažeidimai, susiję su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba

6.30. Atlikdami *viešųjų pirkimų* procedūrų auditą, tikriname, ar jos atitinka taikomas ES ir nacionalines viešųjų pirkimų taisykles, kaip reikalaujama BNR. Viešųjų pirkimų taisyklės parengtos taip, kad būtų užtikrinta, jog viešosios lėšos būtų naudojamos *rezultatyviai*, *ekonomiškai* ir *efektyviai*, kartu laikantis skaidrumo, proporcingumo, vienodo požiūrio ir nediskriminavimo principų.

6.31. Šešiasdešimt keturios į mūsų pasidalijamojo valdymo išlaidų imtį įtrauktos operacijos buvo susijusios su viešųjų pirkimų procesais. Nustatėme, kad vykdant 18 iš jų nesilaikyta ES ar nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių: Čekijoje, Italijoje, Portugalijoje, Jungtinėje Karalystėje ir INTERREG projektuose. 13 iš jų kiekybiškai įvertinome pagal savo metodiką, kuri skiriasi nuo mūsų ankstesnės metodikos, (***1.36*** ir ***1.37*** dalys).

6.32. Viena mūsų nustatytų viešųjų pirkimų klaidų rūšis buvo susijusi su atvejais, kai perkančiosios organizacijos sutiko su tiekėjo atliktais esminiais pradinės sutarties pakeitimais. Nors sutartis galima keisti, būtina laikytis ES direktyvų ir nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių. ***6.3 langelyje*** aprašytas vienas šių taisyklių nesilaikymo atvejis. Panašių klaidų nustatėme Čekijoje, Italijoje ir Jungtinėje Karalystėje įgyvendintuose projektuose, kuriems buvo taikomas tiek pasidalijamasis, tiek *tiesioginis valdymas*.

6.3 langelis

Esminio sutarties pakeitimo pavyzdys

Pagal ESF finansuotą projektą Anglijoje naudos gavėjas – įkalinimo įstaiga – gavo dotaciją, skirtą parengti kaliniams integruotis į darbo rinką po to, kai jie bus paleisti. Sutartis dėl susijusių mokymo paslaugų buvo sudaryta su išorės įmone, surengus atvirą konkursą. Sutartis pasirašyta 2015 m. ir apėmė laikotarpį iki 2020 m. pabaigos su galimybe ją pratęsti 24 mėnesiams.

Nustatėme, kad 2018 m. sutartis buvo pratęsta 32 mėnesiams, o jos vertė padidėjo daugiau kaip 50 %. Naudos gavėjas pasirašė pakeitimą žinodamas, kad aštuonių mėnesių pratęsimas neatitinka pradinės sutarties nuostatų. Pagrindinis naudos gavėjo tikslas buvo panaudoti ESF lėšas, kurios dar buvo prieinamos Jungtinei Karalystei išstojus iš ES.

Kadangi tai neturėjo įtakos pradinio projekto įgyvendinimui, o pratęsimas ilgesniam nei 24 mėnesių laikotarpiui nebuvo būtinas siekiant pradinių projekto tikslų, tokiam pakeitimui nebuvo pagrįstų priežasčių. Manome, kad esminis sutarties pakeitimas nepaskelbus naujos pirkimo procedūros neatitinka Direktyvos 2014/24/ES.

6.33. Viešųjų pirkimų procedūrose nustatėme ir kitų rūšių klaidų (***6.4 langelis***).

6.4 langelis

Nepagrįstai konkurenciją ribojančių patekimo į rinką kliūčių pavyzdys

Čekijos geležinkelių institucijos įgyvendintu projektu buvo siekiama 38 km geležinkelio ruože įrengti Europos traukinių kontrolės sistemos (ETCS) kelio infrastruktūrą. ETCS sudaro sąlygas keistis informacija tarp mašinisto kabinoje sumontuotos įrangos sąsajos ir geležinkelio kelio infrastruktūros, taip didinant geležinkelių eismo saugą. 2011 m. užbaigtas bandomasis projektas ir nuo to laiko visos sutartys dėl ETCS diegimo Čekijoje buvo sudarytos su viena įmone, atsakinga už ETCS integravimą į esamas nacionalines geležinkelių signalizacijos sistemas.

Siekdama atrinkti projektavimo ir statybos projekto, kurį auditavome, rangovą, geležinkelių institucija paskelbė atvirą konkursą ir nustatė 37 dienų terminą pasiūlymams pateikti, t. y. šiek tiek daugiau nei taikytinoje direktyvoje[8] nustatytas minimalus 30 dienų terminas. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į projekto sudėtingumą ir reikalingą laiką, kitiems potencialiems konkurso dalyviams nepalikta pakankamai laiko pateikti alternatyvų 100 % suderinamą sprendinį.

Pagal konkurso specifikacijas potencialūs konkurso dalyviai galėjo pateikti alternatyvų sprendinį. Tačiau nebuvo pateikta jokių techninių duomenų, pagal kuriuos potencialūs konkurso dalyviai būtų galėję įvertinti, ar jie gali įvykdyti suderinamumo su esama ETCS sistema reikalavimą, o dabartiniam paslaugų teikėjui nenustatyta pareiga dalytis informacija apie esamą sprendinį.

Pirkimo specifikacijose neatskleisdamas techninių reikalavimų, naudos gavėjas neužtikrino vienodų galimybių dalyvauti viešųjų pirkimų procedūroje. Be to, nustatėme, kad bet kurio naujo produkto ar techninio sprendinio, atitinkančio galiojančius standartus, patvirtinimo procedūra užtruktų ne mažiau kaip 120 dienų. Praktiškai konkurso dalyviams, išskyrus rinkoje įsitvirtinusią įmonę, buvo techniškai neįmanoma pateikti reikalavimus atitinkančio pasiūlymo per nustatytą terminą. Padarėme išvadą, kad tai sudarė patekimo į rinką kliūtį, nepagrįstai ribojančią konkurenciją, ir neatitiko atitinkamų ES direktyvų.

Panašią padėtį nustatėme dviejuose kituose Čekijoje įgyvendinamuose geležinkelių projektuose.

[8] Direktyvos 2014/25/ES 45–49 straipsniai.

6.34. Įgyvendinant ES finansuojamas programas labai svarbu laikytis valstybės pagalbos taisyklių, nes taip užtikrinama, kad suteikta viešoji parama neiškraipytų valstybių narių tarpusavio prekybos. Valstybės pagalba, išskyrus atvejus, kai ji nesiekia atitinkamos teisės aktais nustatytos ribos[9], iš esmės yra nesuderinama su tinkamu vidaus rinkos veikimu. Tačiau yra šios taisyklės išimčių, visų pirma, jei projektas patenka į *Bendrojo bendrosios išimties reglamento (BBIR)*[10] taikymo sritį.

6.35. Audituodami vieną iš INTERREG projektų nustatėme, kad pagalba buvo suteikta taikant didesnį pagalbos intensyvumą, nei numatyta BBIR. Nors tai yra klaida, mes jos kiekybiškai neįvertinome, nes ji neturėjo poveikio deklaruotų išlaidų tinkamumui finansuoti. Nustatėme dar du BBIR nesilaikymo atvejus, kurių kiekybiškai neįvertinome: vieną Vokietijoje ir vieną Prancūzijoje.

6.36. Kitoje mūsų audituotoje INTERREG programoje nustatėme gerosios praktikos pavyzdį. Vadovaujančioji institucija parengė išsamų kontrolinį sąrašą, apimantį visus taikytinus valstybės pagalbos reikalavimus, ir atliko patikras visais lygmenimis, įskaitant ES finansavimą gaunančius naudos gavėjus ir galutinius gavėjus, kurie naudojosi ES finansuojama veikla. Vadovaujančioji institucija atitiktį valstybės pagalbos taisyklėms vertino ne vieną kartą, bet visą projekto įgyvendinimo laikotarpį – kiekvieną kartą iš dalies keisdama dotacijos susitarimą. Taip buvo užtikrinta nuolatinė atitiktis taisyklėms.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas

6.37. Įgyvendinant sanglaudos politiką kaip svarbi supaprastinimo priemonė buvo nustatytas supaprastintas išlaidų apmokėjimas. Kai kuriuos supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus nustato vadovaujančiosios institucijos ir jais gali būti supaprastintos naudos gavėjams taikomos procedūros. Pagal ES taisykles supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų nustatymo metodika turi užtikrinti, kad šie būdai būtų sąžiningi, teisingi ir patikrinami. Tačiau, jei taisyklės nustatomos arba taikomos neteisingai, gali atsirasti klaidų, kurios gali būti sisteminio pobūdžio, nes vienas supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdas gali būti taikomas daugeliui operacijų.

---

[9] Komisijos reglamentai (ES) Nr. 1407/2013 ir (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai.

[10] Reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka.

6.38. Naudos gavėjai supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus (fiksuotąsias normas, *fiksuotuosius vieneto įkainius* arba šių būdų derinį) taikė 65-ių į mūsų imtį įtrauktų operacijų (52 %) išlaidoms deklaruoti. Dėl penkių ESF+ operacijų, kurioms taikyti supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai, negalėjome patvirtinti fiksuotosios normos arba fiksuotojo vieneto įkainio taikymo pagrindo (***6.5 langelis***) arba nustatėme, kad jis buvo pasenęs. Dviem iš šių atvejų nustatėme nereikalingą sudėtingumą, kai vadovaujančiosios institucijos, užuot taikiusios BNR numatytus standartinius išlaidų apmokėjimo būdus, nusprendė nustatyti savo būdus. Vienu atveju taip pat nustatėme, kad fiksuotieji vieneto įkainiai buvo taikyti neteisingai. Visais penkiais atvejais kiekybiškai įvertinome skirtumą tarp deklaruotų išlaidų, kurių negalėjome patvirtinti, ir išlaidų, apskaičiuotų taikant reglamentuose nustatytus standartinius supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus, arba mūsų tiksliausio įmanomo apytikslio išlaidų įverčio. 10-yje iš 65 supaprastinto išlaidų apmokėjimo operacijų nustatėme klaidų, susijusių su *tiesioginėmis išlaidomis* ar vienetais, kuriais buvo grindžiamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas.

6.5 langelis

Pavyzdys, kai neįmanoma patikrinti skaičiavimo metodo, kuriuo grindžiamas supaprastintas išlaidų apmokėjimas

Vokietijoje pagal 2014–2020 m. regioninę programą įgyvendinant ESF projektą, skirtą bedarbiams remti, dotacija buvo apskaičiuota dalyvių skaičių padauginus iš vienam dalyviui tenkančios iš anksto nustatytos fiksuotos mėnesinės sumos. Nacionalinės institucijos paaiškino, kad ši fiksuota suma (vieneto įkainis) buvo nustatyta remiantis ankstesnio programavimo laikotarpio panašių projektų istoriniais duomenimis. Tačiau tai pagrindžiantys dokumentai nebebuvo prieinami, todėl nebuvo galima patikrinti, kuo grindžiamas vieneto įkainis.

Panašią padėtį nustatėme keturiuose 2021–2027 m. ESF+ projektuose: du įgyvendinti pagal Vokietijos programą ir du – pagal Italijos programą. Vokietijoje naudos gavėjai projekto *netiesioginėms išlaidoms* padengti taikė fiksuotąją normą. Šios fiksuotosios normos dalis apskaičiuota remiantis ankstesnėmis normomis, iš kurių vienos nebuvo galima patikrinti, nes trūko duomenų rinkinių.

Dviem atvejais Italijoje netiesioginių išlaidų fiksuotoji norma buvo pagrįsta 2007 m. atliktu regiono mokymo paslaugų teikėjų tyrimu. 2009 m. Komisija šią fiksuotąją normą patvirtino, nors ją pagrindžiantys duomenys nebuvo patikrinti ir mūsų audito metu šis tyrimas dar nebuvo atnaujintas. Kadangi skaičiavimo metodas grindžiamas neišsamiais finansiniais duomenimis, negalėjome patikrinti, ar jis atitinka BNR reikalavimus.

Atsparumas ir vertybės (Komisijos valdymas)

6.39. Šiame ataskaitos skirsnyje pateikiami mūsų nustatyti faktai, susiję su išlaidomis, kurias *tiesiogiai ar netiesiogiai valdo* Komisija. Kiekybiškai įvertinome keturias klaidas, susijusias su projektais, kuriuos Komisija tiesiogiai rėmė per *Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomąją įstaigą (CINEA)*, *Europos švietimo ir kultūros vykdomąją įstaigą (EACEA)* ir Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinį direktoratą (EMPL GD). Kiekybiškai įvertinome dar vieną klaidą, susijusią su veiksmu, finansuojamu pagal programą „Erasmus+“. Šių klaidų poveikis įtrauktas į ***6.6 diagramos*** duomenis. ***6.6 langelyje*** aprašytas dar vienas „Erasmus+“ projektas, kai fondo koordinatorius nepagrįstai neišmokėjo lėšų.

6.6 langelis

Pavyzdys, kai projekto koordinatoriui teko dvigubai didesnė finansavimo dalis, nei numatyta iš pradžių

Pagal EACEA valdomą programos „Erasmus+“ projektą keturių sporto klubų konsorciumas gavo fiksuoto dydžio sumą (*fiksuotąją sumą*) sporto užsiėmimams slaugos namuose organizuoti, vyresnio amžiaus žmonėms skirtai mankštos programai parengti ir darbuotojams mokyti. Dotacijos paskirstymas keturiems partneriams buvo aiškiai nustatytas dotacijos susitarime. Tačiau klubas, vykdęs projekto koordinatoriaus funkcijas, su kitais trimis projekto partneriais pasirašė partnerystės susitarimus dėl mažesnių sumų, nei jiems buvo skirta, nors jų pareigos ir darbo krūvis nepakito. Galiausiai jis pasiliko 71 % dotacijos, t. y. gerokai daugiau nei jam iš pradžių skirta dalis. Be to, pakeistas paskirstymas nebuvo įformintas pakeitimu, nors to aiškiai reikalaujama dotacijos susitarime.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Komisijos atliktas 2025 m. vertinimas

Įgyvendinant kai kurias programas valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos veikė netinkamai

6.40. Savo metinėse veiklos ataskaitose (MVA) Komisija praneša, ar taikomos kontrolės procedūros suteikia pagrįstą patikinimą, kad išlaidos yra teisėtos ir tvarkingos. 2025 m. savo MVA Komisija padarė išvadą, kad įgyvendinant 72 iš 617 REGIO GD programų ir 41 iš 384 EMPL GD programų valstybių narių (vadovaujančiųjų institucijų, tarpinių institucijų ir audito institucijų) valdymo ir kontrolės sistemos veikė netinkamai arba turėjo tam tikrų trūkumų. Tai apima 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. laikotarpių programas. Todėl Komisija 2025 m. patikinimo pareiškimus dėl daugumos šių programų pateikė su *išlygomis*.

6.41. Atsižvelgdami į Komisijos audito rezultatus ir savo pačių nustatytus faktus, sutinkame su Komisijos išvada, kad įgyvendinant kai kurias programas valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos veikė netinkamai.

Reikšmingas netvarkingų išlaidų lygis pripažintose sąskaitose

6.42. Savo MVA Komisija vertina valstybių narių praneštus atskirus klaidų lygius, savo pačios tvarkingumo tikrinimo darbo rezultatus ir kitą turimą informaciją, pavyzdžiui, mūsų audito darbo rezultatus. Remdamasi šia informacija, Komisija įvertina *riziką atliekant mokėjimą* ir šį klaidų lygį nurodo kaip su *teisėtumu ir tvarkingumu* susijusį *pagrindinį veiklos rezultatų rodiklį (PVRR)*. 2025 m. tai susiję tik su 2014–2020 m. programomis. Komisija taip pat pateikia, jos vertinimu, tikėtinos rizikos užbaigiant programas įvertį, atsižvelgdama į finansines pataisas, kurias ji numato atlikti po savo pačios ir Audito Rūmų būsimų teisėtumo ir tvarkingumo auditų.

6.43. Rizika atliekant mokėjimą yra Komisijos nustatytas geriausias konservatyvus per metus patirtų išlaidų, kurios mokėjimo metu nebuvo teisėtos ir tvarkingos, sumos įvertis; dalį šių išlaidų ji tikisi nustatyti ir ištaisyti vėlesniais metais. Komisija įvertina didžiausią klaidų lygį, siekdama atsižvelgti į klaidų riziką, susijusią su į imtį nepatekusiomis programų, kurių duomenimis grindžiami klaidų lygiai, operacijomis, taip pat į bet kokią papildomą Komisijos arba Audito Rūmų nustatytą riziką.

6.44. REGIO GD nurodė, kad įgyvendinant 2014–2020 m. programas, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, rizika atliekant mokėjimą 2023–2024 ataskaitiniais metais buvo 2,1 % (2022–2023 m. – 2,5 %). Didžiausias klaidų lygis įvertintas 3,1 % (2022–2023 m. – 3,6 %). EMPL GD apskaičiuotas klaidų lygis buvo toks pat kaip ir praėjusiais metais, t. y. 2,2 %, o didžiausias klaidų lygis – 3,2 % (ankstesniais ataskaitiniais metais – 3,0 %).

6.45. Tik maždaug trečdalio 2021–2027 m. programų sąskaitos buvo pateiktos 2025 m. Dėl šios priežasties Komisija nusprendė šių programų riziką atliekant mokėjimą įvertinti 2 % ir šio įverčio į PVRR skaičiavimą neįtraukė. Atkreipėme dėmesį į tai, kad Komisija dėl kai kurių iš šių programų yra nustačiusi išlygų.

6.46. Komisijos 2025 m. MVA nurodytas rizikos atliekant mokėjimą įvertis sanglaudos srityje buvo gerokai žemiau mūsų *įvertinto klaidų lygio* (***6.18*** dalis). Komisija šių metų PVRR išimties tvarka apskaičiavo remdamasi valstybių narių praneštais klaidų lygiais, kuriuos ji patikrino atlikdama tik dokumentų peržiūras. Komisija tai padarė, nes laikė, kad 2024 m. pateiktų galutinių sąskaitų skaičius buvo per mažas, kad būtų galima patikimai apskaičiuoti patvirtintą klaidų lygį. Komisija šiuos kiekvienos programos klaidų lygius toliau analizuos atlikdama *ex post* auditus (2026 m. ir vėliau); kai bus žinomi šių patikrų rezultatai, klaidų lygiai gali padidėti.

6.47. Metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA) Komisija nurodo bendrą sanglaudos politikos fondų riziką atliekant mokėjimą. Šis įvertis visų pirma grindžiamas REGIO GD ir EMPL GD pateiktomis vertėmis ir apima abu programavimo laikotarpius. 2025 m. bendras klaidų lygis išliko reikšmingas ir siekė 2,0–2,7 %, tačiau buvo mažesnis nei 2024 m. įvertis (2,3–3,2 %). Komisija aiškina, kad šį sumažėjimą daugiausia lėmė tai, kad 2025 m. teko gerokai didesnė 2021–2027 m. programavimo laikotarpio išlaidų dalis (80,5 % visų sanglaudos išlaidų, palyginti su 15,3 % 2024 m.). Šioms išlaidoms Komisija taikė 2 % fiksuotąją normą (***6.45*** dalis).

6.48. Komisija apskaičiavo, kad DFP 2 išlaidų kategorijoje rizika atliekant mokėjimą yra 2,3 % (2024 m. – 2,9 %). Taigi klaidų lygis tebėra reikšmingas, nors ir nesiekia klaidų intervalo, kurį, atlikę auditą, apskaičiavome šiai išlaidų kategorijai (***6.18*** dalis).

6.49. Mūsų ir Komisijos apskaičiuotų klaidų lygių skirtumas paaiškintas ***1 skyriuje*** (***1.41***–***1.44*** dalyse). Savo MVA Komisija pabrėžia skirtumus, kuriuos lemia abiejų klaidų lygių apskaičiavimo būdai. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad, laikydamiesi savo įsipareigojimų pagal Sutartį, mes pranešame apie klaidas, susijusias su taikytinų taisyklių pažeidimais. Tačiau Komisija ir nacionalinės audito institucijos kiekybiškai įvertina tik pažeidimus, dėl kurių pagal BNR gali būti taikomos finansinės pataisos. Be to, mūsų 2025 m. klaidų lygis grindžiamas abiejų programavimo laikotarpių operacijų auditu, o REGIO GD ir EMPL GD MVA nurodytus PVRR grindžia tik 2014–2020 m. laikotarpio duomenimis.

Mūsų nustatyti faktai nepatvirtina, kad su INTERREG programomis susijusi rizika yra maža

6.50. INTERREG programomis siekiama skatinti regionų bendradarbiavimą visoje ES. Kadangi šios programos susijusios su daugiau nei viena šalimi, jų valdymui būdingi kiti rizikos veiksniai nei kitoms pasidalijamojo valdymo programoms. 2025 m. Komisija įvertino, kad INTERREG programų klaidų lygis yra žemesnis nei 1 %. Ji mano, kad su šiomis programomis susijusi rizika yra maža, ir sugrupuoja jas į bendrą visumą, kad sudarytų vieną audito imtį. Šis metodas pradėtas taikyti kaip supaprastinimo priemonė siekiant sumažinti bendrą audito naštą. Tačiau nustatėme, kad REGIO GD į savo 2025 m. MVA įtraukė išlygą, susijusią su trimis INTERREG programomis.

6.51. Dėl netipinės mūsų 2025 m. imties sudėties (***6.15*** dalis) auditavome daugiau INTERREG projektų nei įprastai – 12. Pavyzdžiui, 2024 m. mūsų imtyje tokių projektų nebuvo. Tai leido mums geriau suprasti šią sritį. Pranešame apie septynis reikalavimų nesilaikymo atvejus, iš kurių kiekybiškai įvertinome penkis. Todėl Komisijos rizikos vertinimo nepatvirtiname.

2014–2020 m. programų užbaigimas

6.52. Iki 2025 m. gegužės pabaigos, t. y. pradinio 2014–2020 m. programų užbaigimo termino (iki STEP reglamento priėmimo), Komisija buvo pripažinusi 93 programų paskutines sąskaitas ir galutines jų įgyvendinimo ataskaitas. Dėl kitų 348 programų valstybės narės pasinaudojo STEP reglamente nustatytu pateikimo termino pratęsimu (***6.14*** dalis).

6.53. Kad galėtų užbaigti programas, Komisija programavimo laikotarpio pabaigoje atlieka galutinių *patikinimo dokumentų rinkinių*, kuriuos ji gauna iš nacionalinių institucijų, dokumentų peržiūras. Tai apima pateiktos informacijos peržiūrą, galutinių įgyvendinimo ataskaitų vertinimą ir galutinių likučių įtraukimą į sąskaitas. Paskui Komisija valstybėms narėms siunčia užbaigimo raštus. Tačiau užbaigimo rašte nurodoma, kad šioms programoms vis dėlto gali būti taikomos papildomos teisėtumo ir tvarkingumo patikros. Tai gali tęstis tol, kol bus išspręstos visos problemos.

6.54. Atkreipėme dėmesį į tai, kad Komisija gali įtraukti galutinius likučius į programų sąskaitas neatlikusi finansinių pataisų jau nustatytoms klaidoms ištaisyti. Savo imtyje, sudarytoje iš 16 2014–2020 m. programavimo laikotarpio programų, nustatėme tris atvejus, kai audito metu nustatytų faktų, susijusių su mūsų užbaigtais auditais, nagrinėjimas dar nebuvo baigtas, ir Komisija dar nebuvo užbaigusi teisėtumo ir tvarkingumo procedūrų. Todėl Komisijos pripažintoms galutinėms sąskaitoms vis dar gali būti taikomos pataisos.

6.55. Savo 2025 m. MVA Komisija nurodė, kad ji visiškai užbaigė 21 REGIO GD valdomą programą ir 13 EMPL GD valdomų programų. Tai reiškia, kad didžioji dauguma programų dar turi būti visiškai užbaigtos. Visiško užbaigimo sąlyga – įvertintas *likutinis klaidų lygis* turi būti žemesnis nei 2 %, o nacionalinės institucijos turi būti tinkamai pašalinusios visus nustatytus pažeidimus.

2021–2027 m. programavimo laikotarpis

6.56. 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu programos įgyvendinamos lėčiau, nei iš pradžių planuota. Lėtas lėšų *įsisavinimas*, apie kurį pranešta ***2.17*** dalyje, gali sukelti papildomą spaudimą valstybėms narėms išleisti joms skirtas lėšas artėjant programavimo laikotarpio pabaigai ir gali sumažinti vadovaujančiųjų ir audito institucijų atliekamų patikrų veiksmingumą. 2025 m. rugsėjo mėn. įsigaliojo du nauji reglamentai, kuriais iš dalies keičiami ERPF, SF ir ESF+ reglamentai[11], pagal kuriuos tam tikromis sąlygomis tinkamumo finansuoti laikotarpį buvo galima pratęsti iki 2030 m. gruodžio 31 d.

6.57. 2021–2027 m. programavimo laikotarpio BNR (73 straipsnio 2 dalyje) valstybėms narėms nustatyti aiškesni reikalavimai dėl finansuotinų projektų atrankos. Tai apima numatomo projektų indėlio siekiant programos tikslų, tikėtinų rezultatų ir atitikties taikomiems teisiniams reikalavimams ir horizontaliesiems principams (pavyzdžiui, dėl projektų *poveikio* aplinkai ir atsparumo klimato kaitai didinimo) vertinimą. 14-oje į mūsų imtį įtrauktų 2021–2027 m. programavimo laikotarpio programų vertinome, kaip vadovaujančiosios institucijos tikrino, ar projektai atitinka šiuos reikalavimus. Šešiais atvejais nustatėme vadovaujančiųjų institucijų atlikto vertinimo kokybės trūkumų.

6.58. Vadovaujančiosios institucijos, prieš pateikdamos sąskaitas, turi atlikti valdymo patikrinimus. 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu BNR reikalaujama, kad šie patikrinimai būtų pagrįsti rizika ir proporcingi nustatytai rizikai. Metinėse veiklos ataskaitose Komisija nurodė, kad daugumos programų atveju vadovaujančiosios institucijos visiškai arba iš dalies taikė rizika grindžiamus patikrinimus. Tačiau kai kuriais atvejais taikant rizika grindžiamą metodą vis tiek atliekami 100 % patikrinimai. Mūsų pačių atliktas 2021–2027 m. programų auditas patvirtina šią Komisijos pateiktą informaciją.

[11] Reglamentas (ES) 2025/1914 ir Reglamentas (ES) 2025/1913.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

6.59. Mūsų įvertintas 2025 finansinių metų bendras klaidų lygis DFP išlaidų kategorijoje „Sanglauda, atsparumas ir vertybės“ yra 6,6 % (***6.18*** dalis).

6.60. Iš mūsų darbo matyti, kad taikoma valdymo ir kontrolės sistema ne visada užtikrina, kad būtų užkirstas kelias deklaruotų išlaidų klaidoms arba kad jos būtų nustatytos ir ištaisytos. Dažniausiai pasitaikančios klaidos ir toliau yra netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai (***6.23***–***6.25*** dalys).

Rekomendacijos

6.61. ***6.2 priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip atsižvelgta į mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje pateiktas šešias rekomendacijas. Nustatėme, kad Komisija vieną rekomendaciją įgyvendino visiškai, dvi – dauguma atžvilgių ir tris – tam tikrais atžvilgiais. Taip pat peržiūrėjome mūsų 2023 ir 2024 m. metinėse ataskaitose pateiktas tris rekomendacijas, kurias buvo numatyta įgyvendinti iki 2025 m. pabaigos. Taip pat dar kartą įvertinome 2017, 2020 ir 2021 m. metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas, kurios nebuvo visiškai įgyvendintos rengiant 2024 m. metinę ataskaitą, tačiau tebėra aktualios. Iš jų vienai buvo nepritarta, o septynioms pritarta, tačiau jos dar nebuvo visapusiškai įgyvendintos.

6.62. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, rekomenduojame:

6.1 rekomendacija. Pagerinti supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų pasirinkimą ir pagrindimą

Komisija turėtų:

a) skatinti vadovaujančiąsias institucijas naudoti standartinius supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus, numatytus Bendrųjų nuostatų reglamente ir susijusiuose konkretiems fondams skirtuose reglamentuose;

b) priminti vadovaujančiosioms institucijoms apie reikalavimą saugoti dokumentus, kuriais pagrindžiami tebegaliojantys ankstesnių programavimo laikotarpių supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai, ir juos tinkamai atnaujinti;

c) toliau padėti valstybėms narėms stiprinti žinias apie supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus, skatindama vadovaujančiąsias institucijas dalytis gerąja praktika, susijusia su supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų nustatymu ir taikymu, ypatingą dėmesį skirdama tam, kad naudos gavėjams ir galutiniams gavėjams procedūros būtų kuo paprastesnės.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

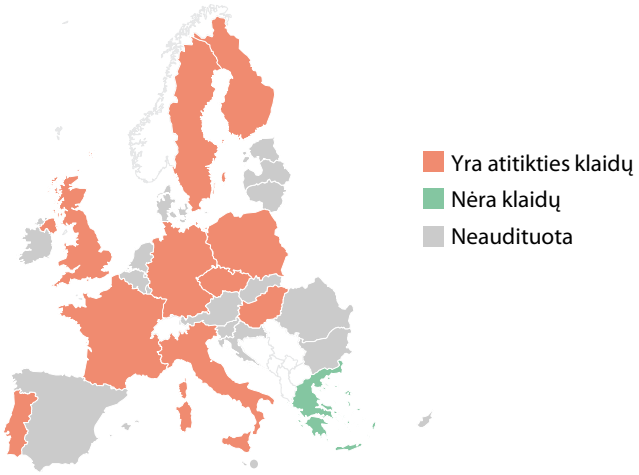
6.2 rekomendacija. Atnaujinti INTERREG programų rizikos vertinimą

Komisija turėtų įvertinti ir prireikus atnaujinti INTERREG programų rizikos vertinimą, atsižvelgdama į šiais metais mūsų nustatytas klaidas, taip pat į savo audito darbo rezultatus, ir imtis atitinkamų veiksmų.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Priedai

6.1 priedas. Mūsų 2025 m. pasidalijamojo valdymo operacijų imtis ir nustatytos atitikties klaidos

Valstybė narė*	ES įnašas *(mln. EUR)*	Audituotos operacijos	Atitikties klaidos	
			Kiekybiškai įvertinamos	Kiekybiškai neįvertinamos
Čekija	1 672	16	6	5
Jungtinė Karalystė	1 601	21	6	4
Vokietija	1 159	16	10	5
Vengrija	838	9	9	-
Graikija	598	8	-	-
INTERREG**	598	12	5	2
Italija	564	9	5	8
Lenkija	551	11	1	-
Švedija	374	9	2	-
Prancūzija	222	8	2	4
Suomija	210	4	1	1
Estija	113	-	-	-
Lietuva	64	-	-	-
Bulgarija	57	-	-	-
Ispanija	47	-	-	-
Portugalija	46	1	1	-
Slovakija	30	-	-	-
Rumunija	27	-	-	-
Kipras	20	-	-	-
Latvija	11	-	-	-
Slovėnija	10	-	-	-
Austrija	2	-	-	-
Liuksemburgas	2	-	-	-
Malta	0,9	-	-	-
Belgija	0,7	-	-	-
Airija	0,4	-	-	-
Kroatija	0	-	-	-
Danija	0	-	-	-
Nyderlandai	0	-	-	-
IŠ VISO	**8 817,2**	**124**	**48**	**29**

* Mūsų imtis nėra sudaryta taip, kad būtų galima padaryti išvadą dėl kiekvienos valstybės narės atskirai.
** INTERREG VI-B Šiaurės jūra (Belgija, Danija, Vokietija, Prancūzija, Nyderlandai ir Švedija), INTERREG V-A Prancūzija ir Jungtinė Karalystė ir INTERREG V-A Belgija ir Nyderlandai. Šie įnašai nėra įtraukti į šią diagramą.

Šaltinis: Audito Rūmai.

6.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2017	Rekomenduojame Komisijai: **1 rekomendacija:** užtikrinti, kad audito tvarka, taikoma *EIF* valdomoms finansinėms priemonėms, būtų tinkama *finansų tarpininkų* lygmeniu. Kai EIB / EIF taiko su išorės auditoriais sutartas procedūras, Komisija turėtų nustatyti būtiniausias tokių sutarčių sąlygas, atsižvelgdama į būtinybę pateikti patikinimą, visų pirma įsipareigojimą dėl pakankamo audito darbo valstybių narių lygmeniu. (Įgyvendinimo data: nedelsiant.)			*Reglamente „Omnibus“* nustatytas reikalavimas audito institucijoms vykdyti finansinių priemonių, įskaitant *EIB grupės* valdomas finansines priemones, bet išskyrus *MVĮ iniciatyvos* programas, pradėtas iki 2018 m. rugpjūčio 2 d., sistemų auditus ir veiksmų auditus finansų tarpininkų lygmeniu. Tai tebėra aktualu. Mūsų 2020 ir 2022 m. (MVĮ iniciatyvos Ispanijoje) auditai parodė, kad šios patikros finansų tarpininkų lygmeniu dar nevykdomos nuosekliai. Nebuvo pateikta jokios naujos informacijos apie tai, kad ši padėtis 2025 m. buvo ištaisyta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2020	Rekomenduojame Komisijai: **5.2 rekomendacija. Sukčiavimo rizikos stebėjimas audito institucijų atliekamuose veiksmų audituose** Skatinti audito institucijas į savo sukčiavimo rizikos kontrolinius sąrašus aiškiai įtraukti konkrečius klausimus ir dokumentuoti veiksmus, kurių imtasi siekiant pašalinti bet kokią audito metu nustatytą riziką. Audito institucijos turėtų dirbti bendradarbiaudamos su nacionalinėmis kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybomis ir atsižvelgti į įtariamus ar nustatytus sukčiavimo atvejus, apie kuriuos pranešta Komisijai per Pažeidimų valdymo sistemą (IMS). Taip pat atkreipiame dėmesį į mūsų rekomendacijas, pateiktas Specialiojoje ataskaitoje 06/2019. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2022 m. birželio mėn.)			

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2021	**5.2 rekomendacija. Nacionalinių sistemų indėlis siekiant ESF tikslų** Užtikrinti, kad, kai veiksmų programos grindžiamos esamomis nacionalinėmis sistemomis, įgyvendinant veiksmą būtų veiksmingai prisidedama prie programos tikslų įgyvendinimo, ypač atsižvelgiant į šiais metais nustatytą padėtį, susijusią su *dalyviais, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja mokymuose (NEET)* pagal Ispanijos ESF / JUI veiksmų programas. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2022 m. Lapkričio mėn.)			Komisija ėmėsi veiksmų dėl rekomendacijoje nurodyto Ispanijos atvejo. Tačiau ji nenagrinėjo klausimo, kaip veiksmais, finansuojamais pagal programas, kurios grindžiamos esamomis nacionalinėmis sistemomis, veiksmingai prisidedama prie programos tikslų įgyvendinimo.
	5.4 rekomendacija. Gamintojų laikymasis išankstinių COVID-19 vakcinų pirkimo sutarčių Patikrinti, ar COVID-19 vakcinų gamintojai laikosi išankstinių pirkimo sutarčių sąlygų, visų pirma dėl gamybos išlaidų sąmatų, išankstinio finansavimo naudojimo ir, kai taikytina, pelno nesiekimo sąlygų, ir prireikus imtis taisomųjų veiksmų. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. Gruodžio mėn.)			Komisija ėmėsi tam tikrų veiksmų ir šiuo metu, atsižvelgdama į savo neseniai atliktų auditų rezultatus, peržiūri galimus tolesnius veiksmus.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	**6.1 rekomendacija. Priemonės pasikartojančių klaidų skaičiui mažinti** Stiprinti priemones, skirtas šalinti pasikartojančioms klaidoms, visų pirma susijusioms su netinkamomis finansuoti išlaidomis ir projektais, užtikrinti pakankamą savo audito darbo aprėptį visų audito institucijų atžvilgiu ir skleisti rezultatus siekiant sumažinti netvarkingų išlaidų skaičių ir poveikį. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. Gruodžio mėn.)			Komisija parengė veiksmų planą, tačiau nustatėme įgyvendinimo ir aprėpties spragų.
	6.2 rekomendacija. Pranešimai apie *didelės apimties projektus* Užbaigiant 2014–2020 m. programas patikrinti, ar buvo patvirtintos tik su didelės apimties projektais, apie kuriuos buvo pranešta, susijusios išlaidos, ypač atsižvelgiant į šiais metais nustatytą padėtį. (Tikslinė įgyvendinimo data: ne vėliau kaip 2025 m. kovo mėn.)			Dėl pratęstų užbaigimo procedūrų programos, kurioms ši problema turi didžiausią poveikį, bus audituojamos tik rengiant 2026 m. patikinimo pareiškimą. Todėl dar negalime visapusiškai įvertinti, ar į rekomendaciją buvo atsižvelgta visais aspektais, visų pirma, ar buvo tinkamai atsižvelgta į 2022 m. metinės ataskaitos 6.2 langelyje nurodytas situacijas.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	6.4 rekomendacija. Daugiamečiams veiksmams užbaigimo metu taikytų finansinių pataisų tikslinės patikros Per 2014–2020 m. programų užbaigimo auditus atlikti konkrečias tikslines patikras, siekiant įsitikinti, ar valstybės narės atliko reikalingas finansines pataisas dėl klaidų, nustatytų vienais ataskaitiniais metais, bet turinčių poveikį kitų ataskaitinių laikotarpių išlaidoms. (Tikslinė įgyvendinimo data: nuo 2025 m. vasario mėn. iki visų 2014–2020 m. VP užbaigimo pabaigos.)			Komisija ėmėsi kai kurių iniciatyvų, visų pirma teminių auditų ir užbaigimo stebėsenos procedūrų, ir mums pranešė, kad ateityje šiam aspektui skirs ypatingą dėmesį. Toliau stebėsime pažangą šioje srityje.
	6.5 rekomendacija. Savideklaracijų patikimumas Užtikrinti, kad audito institucijos turėtų tinkamus metodus, kaip tinkamai patikrinti savideklaracijų pagrįstumą ir patikimumą ir dalytis gerąja praktika, ypač atsižvelgiant į šiais metais nustatytą padėtį. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2023 m. Gruodžio mėn.)			Komisija šiuo klausimu ėmėsi veiksmų ir planuoja pateikti daugiau gerosios praktikos pavyzdžių. Tačiau atlikdami 2025 m. auditą nustatėme keturis atvejus, kuriais, mūsų vertinimu, savideklaracija nebuvo tinkamas dalyvių tinkamumo finansuoti įrodymas.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	6.6 rekomendacija. Sukčiavimo rizikos suvokimo didinimas siekiant užtikrinti veiksmingesnį pranešimų apie įtariamo sukčiavimo atvejus teikimą Planuoti ir įgyvendinti tikslinius teminius auditus dėl vadovaujančiųjų institucijų rizikos suvokimo ir duomenų gavybos bei rizikos vertinimo priemonių naudojimo įgyvendinant 2021–2027 m. programas. (Tikslinė įgyvendinimo data: 6.6 rekomendacijos a punktas – ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio mėn. […].)			
	6.7 rekomendacija. Duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonės diegimas Bendros integruotos duomenų gavybos ir rizikos vertinimo IT priemonės įdiegimo datą iš 2028 m. perkelti į 2025 m. – tai pirmieji metai, kai turėtų būti deklaruojama didelė 2021–2027 m. išlaidų suma. Iki to laiko užtikrinti, kad OLAF, Europos prokuratūra ir Audito Rūmai turėtų prieigą prie priemonės „Arachne“. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. Gruodžio mėn.)			Komisija suteikia prieigą Audito Rūmams, Europos prokuratūrai ir OLAF tik atskirai įvertinusi kiekvieną konkretų atvejį. Audito Rūmai pakartoja, kad to nepakanka, kad jie galėtų efektyviai atlikti savo darbą. Komisija nepritarė rekomendacijai paankstinti įdiegimo datą.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2023	**6.1 rekomendacija. Atsižvelgti į valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus** a) Laiku atsižvelgti į visus valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemų trūkumus, kuriuos nustatėme ir apie kuriuos pranešėme rengdami patikinimo pareiškimą dėl pasibaigusio 2014–2020 m. laikotarpio. b) Su audito institucijomis nustatyti, kokios svarbios patirties įgyta atsižvelgiant į a punktą, ir ja pasinaudoti 2021–2027 m. laikotarpiu, taip pat pranešti apie reikalingus veiksmus ir atitinkamą geriausią praktiką už programas atsakingoms valstybių narių institucijoms. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. Gruodžio mėn.)			Komisija pagerino pagrindinių klaidų priežasčių stebėseną ir analizę, tačiau tebėra įgyvendinimo ir aprėpties spragų.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	6.2 rekomendacija. Suderinti klaidų vertinimą viešųjų pirkimų srityje taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą Nustatyti suderintą viešųjų pirkimų pažeidimų, susijusių su projektais, finansuojamais taikant tiesioginį ir pasidalijamąjį valdymą, pavyzdžiui, *EITP* ir ERPF lėšomis finansuojamais projektais, vertinimą. Dėl pažeidimų, padarytų pažeidus tas pačias teisines nuostatas, turėtų būti taikomas toks pat vertinimas ir pataisos norma. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. Gruodžio mėn.)			
	6.3 rekomendacija. Atsižvelgti į finansinę riziką tikrinant, ar pasiektos veiksmingumo siektinos reikšmės Užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų sistemingo sutartinių įsipareigojimų vykdymo po mokėjimo tikrinimo procesą, pagal kurį paramos gavėjas įsipareigojo pasiekti veiklos rezultatų rodiklius, susijusius su veiksmais, vykdomais įgyvendinus projektą. (Tikslinė įgyvendinimo data: tuo metu, kai valstybės narės pateikia veiksmų programos užbaigimo dokumentus, bet ne vėliau kaip iki 2026 m. kovo mėn.)			Pripažįstame, kad Komisija ėmėsi veiksmų šioje srityje, įskaitant teminius auditus, ir šiuo metu įgyvendina rekomendaciją.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	6.4 rekomendacija. Užtikrinti patikimą pasirengimą ateityje užbaigiant 2014–2020 m. programas Parengti išsamias užbaigimo procedūras, atsižvelgiant į mūsų metinėse ataskaitose nustatytą riziką: a) nustatyti užbaigimo stebėsenos sistemą, kad būtų galima atsekti visų 2014–2020 m. veiksmų programų būklę, per metus faktiškai užbaigtų programų sumas ir bendras sumas, vis dar nepanaudotas sumas ir dar neužbaigtus veiksmus; b) šią informaciją pateikti MVA. Ši informacija apie 2014–2020 m. programų užbaigimą taip pat turėtų apimti *įsipareigojimų* dėl nepanaudotų lėšų *panaikinimą* Komisijos finansinėse ataskaitose. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. Birželio mėn.)			Komisija pradėjo naudoti priemonę „Launchpad Report“, skirtą 2014–2020 m. užbaigimo stebėsenai, ir planuoja ateityje šiam aspektui skirti daugiau dėmesio. Toliau stebėsime, kaip šis klausimas sprendžiamas.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2024	**6.2 rekomendacija. Iš naujo pradėti patikras, nustačius fiksuotąsias normas** Kai aptinkami sistemingi (veiksmų) programų trūkumai ir atitinkamai nustatoma fiksuotoji norma, užtikrinti, kad valstybių narių institucijos nesinaudotų fiksuoto dydžio koregavimo mechanizmu, kad išvengtų savo atsakomybės patikrinti išlaidų tinkamumą finansuoti, prieš jas deklaruojant Komisijai, ir prireikus individualiai susigrąžinti lėšas. (Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga.)			Komisija į Jungtinio sanglaudos srities audito direktorato kontrolinį sąrašą įtraukė naują skirsnį, skirtą 13 pagrindiniam reikalavimui dėl veiksmų audito. Toliau stebėsime, kaip šis klausimas sprendžiamas.

Šaltinis: Audito Rūmai.

7 skyrius

Gamtos ištekliai ir aplinka

Turinys

	Dalis
Įvadas	**7.1.–7.15.**
Trumpas aprašymas	7.2.–7.14.
Politikos tikslai ir sritys	7.2.–7.4.
Išlaidų panaudojimo priemonės ir sistemos	7.5.–7.14.
Audito apimtis ir metodas	7.15.
Operacijų tvarkingumas	**7.16.–7.28.**
Operacijų testavimo rezultatai	7.16.–7.28.
Tiesioginės išmokos	7.21.–7.22.
Kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos politikos sritys	7.23.–7.28.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**7.29.–7.42.**
AGRI GD ir MARE GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo	7.29.–7.34.
Komisijos metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita	7.35.
Veiklos rezultatų ataskaitų teikimo pagal 2023–2027 m. BŽŪP peržiūra	7.36.–7.42.
Išvada ir rekomendacijos	**7.43.–7.46.**
Išvada	7.43.
Rekomendacijos	7.44.–7.46.
Priedai	
7.1 priedas. Mūsų 2025 m. operacijų imtis ir nustatytos atitikties klaidos	
7.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	

Įvadas

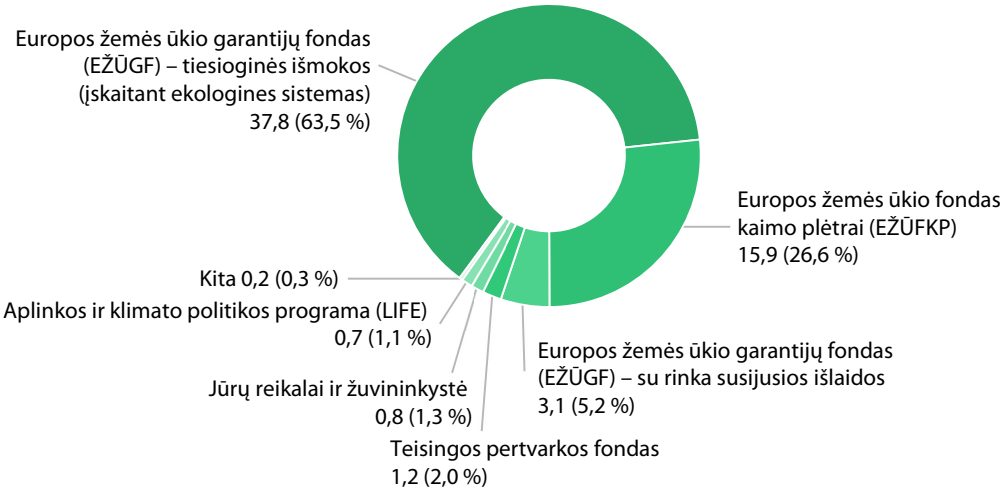
7.1. Šiame skyriuje pateikti DFP 3 išlaidų kategorijos „Gamtos ištekliai ir aplinka“ audito rezultatai. ***7.1 diagramoje*** apžvelgiama 2025 m. pagrindinė veikla ir išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją.

7.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

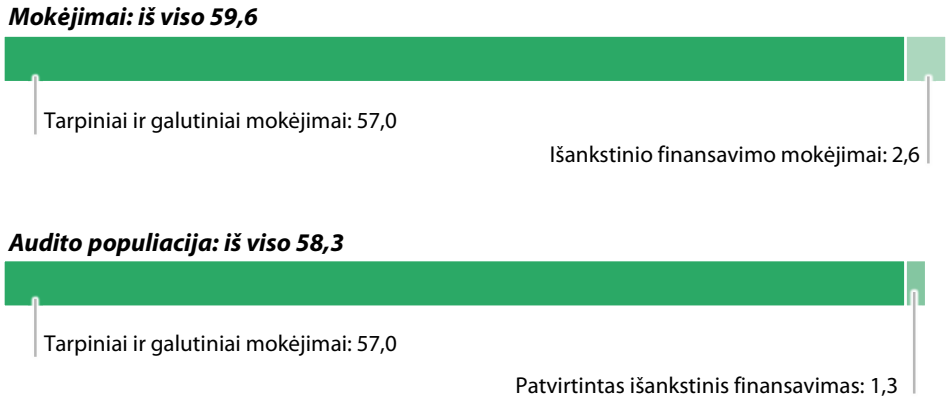
Gamtos ištekliai ir aplinka
59,6 mlrd. EUR (33,8 % ES biudžeto išlaidų)

2025 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus

(mlrd. EUR)

2025 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų ataskaitų* duomenimis.

Trumpas aprašymas

Politikos tikslai ir sritys

7.2. 2025 m. išlaidos *bendrai žemės ūkio politikai (BŽŪP)* sudarė pagrindinę ES išlaidų, skirtų išlaidų kategorijai „Gamtos ištekliai ir aplinka“, dalį (95,3 %). 2023–2027 m. laikotarpiu nustatyti trys bendrieji BŽŪP tikslai[1]:

- puoselėti pažangų, konkurencingą, atsparų bei įvairesnį žemės ūkio sektorių, užtikrinantį ilgalaikį aprūpinimą maistu;
- remti ir stiprinti aplinkos apsaugos, įskaitant biologinę įvairovę, ir klimato srities veiksmus;
- stiprinti socioekonominę kaimo vietovių struktūrą.

7.3. Nors galutinė atsakomybė už BŽŪP tenka Europos Komisijai, visų pirma Žemės ūkio ir kaimo plėtros generaliniam direktoratui (AGRI GD), ji valdymą dalijasi su *mokėjimo agentūromis* valstybėse narėse, kurios yra atsakingos už Komisijai deklaruotų išlaidų *teisėtumo ir tvarkingumo* užtikrinimą.

7.4. Išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją, nesusijusios su BŽŪP, (4,7 %) apima:

- *Teisingos pertvarkos fondo (TPF)*, teikiančio paramą regionams ir žmonėms, paveiktiems perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos[2], išlaidas, kurias valdo Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas (REGIO GD);
- išlaidas pagal jūrų ir žuvininkystės politiką, finansuojamą iš *Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo (EJRŽAF)*, už kurį atsakingas Jūrų reikalų ir žuvininkystės generalinis direktoratas (MARE GD);
- *Aplinkos ir klimato politikos programos (LIFE)*, už kurią atsakingi Aplinkos generalinis direktoratas (ENV GD), Klimato politikos generalinis direktoratas (CLIMA GD) ir Energetikos generalinis direktoratas (ENER GD), išlaidas.

---

[1] Reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų) rėmimo taisyklės, 5 straipsnis.

[2] Reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas, 2 straipsnis.

Išlaidų panaudojimo priemonės ir sistemos

7.5. 2023–2027 m. valstybės narės parengė *BŽŪP strateginius planus*, apimančius *Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF)* ir *Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP)* išlaidas. Iš viso 46,2 milijardo eurų iš 56,8 milijardo eurų BŽŪP mokėjimų 2025 m. buvo išmokėta pagal *BŽŪP strateginius planus*, o 10,6 milijardo eurų – ne pagal BŽŪP strateginius planus, įskaitant išlaidas pagal 2014–2022 m. BŽŪP sistemą.

7.6. 2025 m. pagrindinės BŽŪP išlaidų (intervencinės) priemonės buvo šios:

- *tiesioginės išmokos* ūkininkams, visiškai finansuojamos iš ES biudžeto (EŽŪGF);
- valstybių narių nacionalinės ir regioninės *kaimo plėtros intervencinės priemonės*, bendrai finansuojamos iš ES biudžeto (EŽŪFKP) ir valstybių narių;
- žemės ūkio *rinkos priemonės*, visiškai finansuojamos iš ES biudžeto (EŽŪGF), išskyrus tam tikras priemones, pavyzdžiui, žemės ūkio maisto produktų pardavimo skatinimo priemones, kurias bendrai finansuoja valstybės narės.

7.7. Tiesioginės išmokos sudarė 63,5 % *DFP* 3 išlaidų kategorijos išlaidų (2025 m. – 37,8 milijardo eurų). Pagrindinės tiesioginių išmokų intervencinės priemonės buvo šios:

- *bazinės pajamų paramos tvarumui didinti* (18,8 milijardo eurų) ir *papildomos perskirstomosios pajamų paramos tvarumui didinti* (4,0 milijardo eurų) intervencinės priemonės, pagal kurias pajamų rėmimas grindžiamas ūkininkų deklaruotu žemės ūkio paskirties žemės plotu;
- *ekologinės sistemos* (9,1 milijardo eurų), kurios yra savanoriškos sistemos ūkininkams, nustatytos pagal 2023–2027 m. BŽŪP, skirtos žemės ūkio praktikai, kuria prisidedama prie klimato srities ir aplinkos tikslų, taip pat prie gyvūnų gerovės gerinimo;
- *susietoji pajamų parama* (4,5 milijardo eurų) konkretiems sunkumų patiriantiems žemės ūkio sektoriams, pavyzdžiui, galvijienos, pieno ar baltyminių augalų. Pavyzdys pateiktas ***7.1 langelyje***.

7.1 langelis

Susietosios pajamų paramos pavyzdys

Švedijoje smulkusis ūkis, turintis 17 žole šeriamų galvijų, gavo susietąją pajamų paramą. Švedijos jautienos ir pieno gaminių gamyba daugiausia siejama su pievomis bei ganyklomis. Naudojimasis jomis padeda surinkti ir saugoti anglies dioksidą bei prisideda prie biologinės įvairovės išsaugojimo. Nuotraukoje pavaizduoti ūkininko natūraliose ganyklose ganomi gyvuliai. Atlikdami auditą patvirtinome, kad naudos gavėjas laikėsi tinkamumo finansuoti sąlygų.

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.8. Tiesioginės išmokos ūkininkams yra daugiausia pagrįstos teisėmis į išmokas: išmoka skiriama, jei įvykdomos tam tikros sąlygos. Tokioms išmokoms būdinga mažesnė *klaidų* rizika nei išlaidų kompensavimu grindžiamiems mokėjimams, jei su jomis susijusios sąlygos nėra sudėtingos, (***1.17*** dalis). Išskyrus tam tikras ekologines sistemas, manome, kad tiesioginių išmokų gavimo sąlygos nėra sudėtingos.

7.9. Tiesiogines išmokas valdo kiekviena valstybė narė per *integruotą administravimo ir kontrolės sistemą (IAKS)*, susiejančią valdų, paramos paraiškų, gyvulių registrų ir žemės ūkio paskirties žemės duomenų bazes. IAKS sudaro *žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistema*, *geoerdvinių paraiškų sistema* ir *plotų stebėjimo sistema*. IAKS padeda ūkininkams pateikti su plotu susijusias paramos paraiškas ir savo veiklos įrodymus, todėl mokėjimo agentūroms yra lengviau atlikti patikras. Tai leidžia ištaisyti tam tikras klaidas paramos paraiškose prieš atliekant mokėjimą ir sumažina klaidų riziką.

7.10. Kaimo plėtrai teko 26,6 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų (15,9 milijardo eurų). Jas sudarė:

- išmokos ūkininkams pagal su aplinka ir klimatu susijusius kriterijus (5,2 milijardo eurų), taikomos atsižvelgiant į žemės ūkio paskirties žemę arba gyvulių skaičių valdoje (susijusios su plotu arba gyvuliais), kurioms taip pat taikoma valstybių narių IAKS;

- pagalba investiciniams projektams (10,7 milijardo eurų), kuriais remiamas socialinis ir ekonominis kaimo vietovių vystymasis, (nesusijusi su plotu).

7.11. 2025 m. dauguma valstybių narių kaimo plėtros išlaidų ir toliau buvo susijusios su įsipareigojimais, prisiimtais pagal 2014–2022 m. nacionalines ir regionines *kaimo plėtros programas*, (8,8 milijardo eurų).

7.12. Žemės ūkio rinkos priemonės, sudarančios 5,2 % DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų (3,1 milijardo eurų), apima kelias sistemas, pavyzdžiui, paramą vaisių ir daržovių augintojų organizacijoms ir vynuogynų restruktūrizavimą, kurių kiekvienai taikomos atskiros tinkamumo finansuoti sąlygos.

7.13. Likę 4,7 % DFP 3 išlaidų kategorijos su BŽŪP nesusijusių (daugiausia TPF, EJRŽAF ir programos LIFE) išlaidų taip pat yra susijusios su įvairiais atrankos kriterijais, tinkamumo finansuoti reikalavimais ir išmokėjimo metodais.

7.14. Ekologinių sistemų, kurios susijusios su didžiausia kaimo plėtros išlaidų dalimi, rinkos priemonių ir DFP 3 išlaidų kategorijos politikos sričių, nesusijusių su BŽŪP, tinkamumo finansuoti sąlygos yra sudėtingesnės nei tiesioginių išmokų (išskyrus ekologines sistemas) ir jose klaidų rizika yra didesnė (***1.17*** dalis).

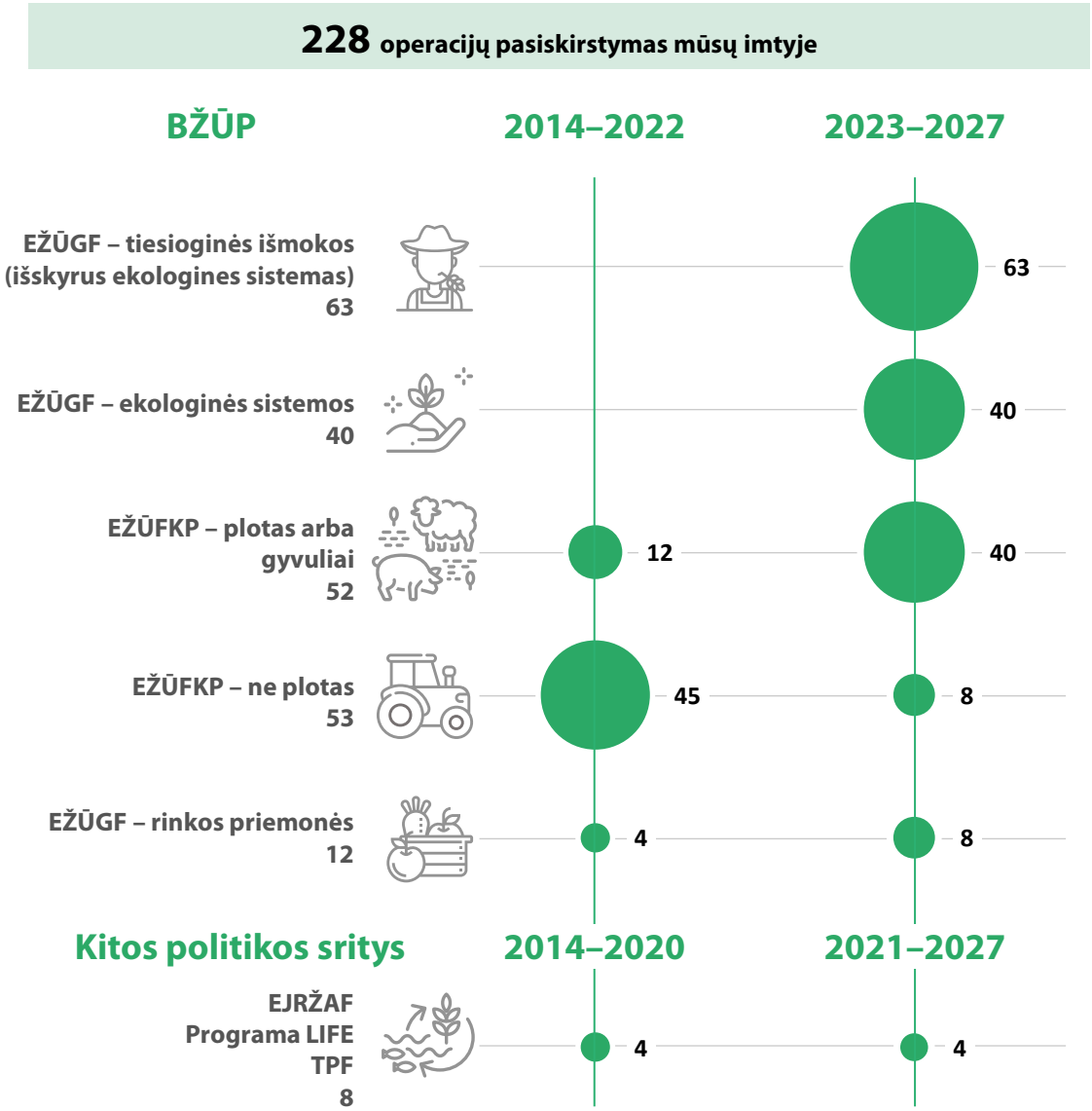
Audito apimtis ir metodas

7.15. Mūsų audito tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami ***1.1 priede*** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2025 m. aspektus:

a) statistiškai reprezentatyvią 228 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP išlaidų kategorijos išlaidas, (***7.2 diagrama***);

b) AGRI GD ir MARE GD *metinėse veiklos ataskaitose (MVA)* pateiktą tvarkingumo informaciją, kuri vėliau įtraukiama į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą (MVVA)*.

7.2 diagrama. Pasiskirstymas mūsų imtyje 2025 m.

BŽŪP bendra žemės ūkio politika
EŽŪGF Europos žemės ūkio garantijų fondas
EŽŪFKP Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
EJRŽAF Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas

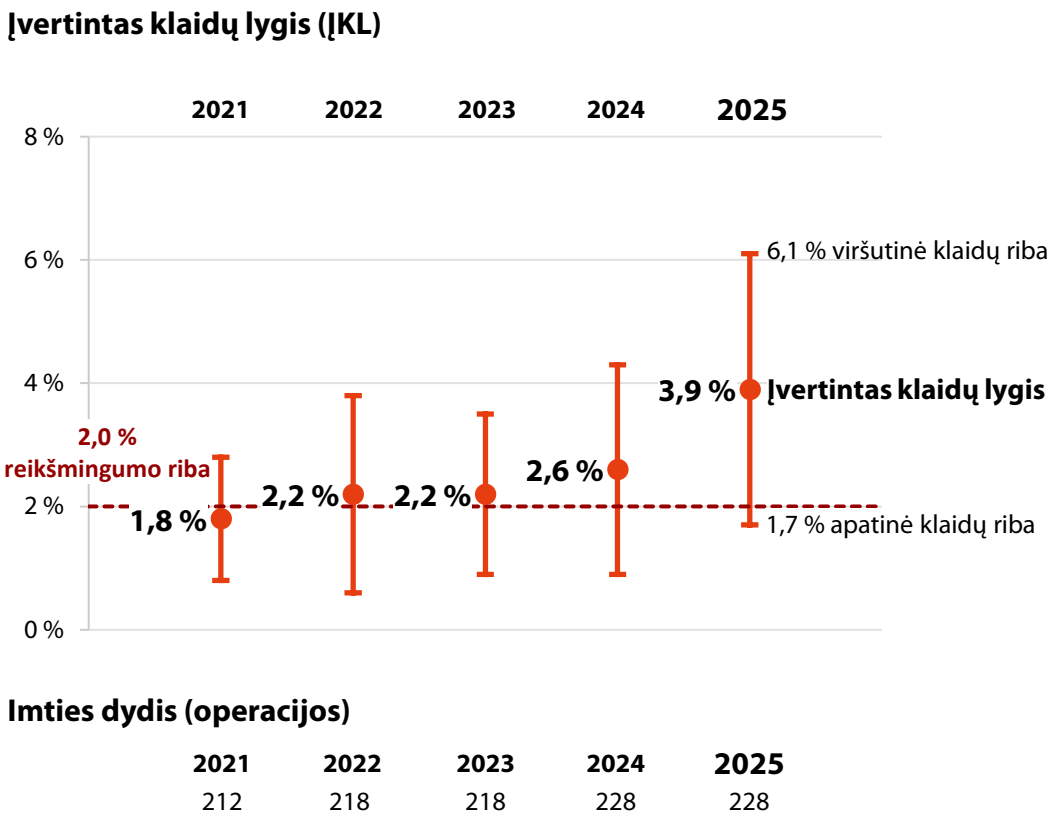
Šaltinis: Audito Rūmai.

Operacijų tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

7.16. Iš 228 mūsų tikrintų operacijų 46 (20 %) buvo klaidų. Remdamiesi 36 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra 3,9 % (***7.3 diagrama***). Praėjusiais metais mūsų imtį sudarė 228 operacijos, jose buvo 39 (17 %) klaidos, o kiekybiškai įvertinome 22 klaidas.

7.3 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

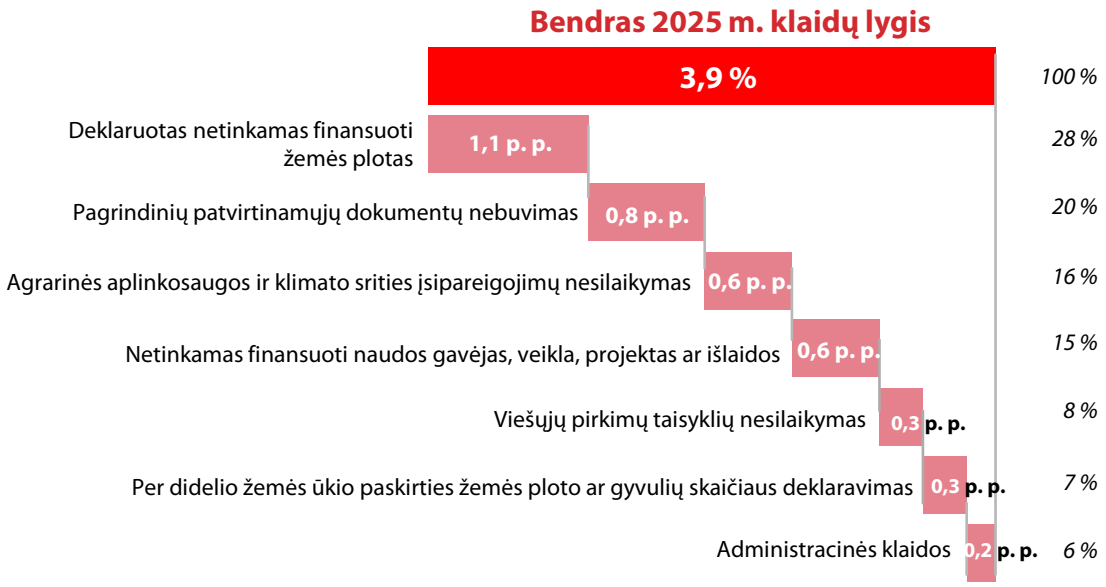

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.17. Iš mūsų gautų rezultatų matyti, kad klaidų lygis buvo žemesnis kalbant apie tiesiogines išmokas (išskyrus ekologines sistemas), kurioms tenka daugiau kaip pusė BŽŪP išlaidų ir 49 % išlaidų pagal šią DFP išlaidų kategoriją, nei apskritai kalbant apie kitas išlaidų sritis (ekologines sistemas, kaimo plėtrą, rinkos priemones, TPF, jūrų ir žuvininkystės politiką, aplinkos ir klimato politikos veiksmus), kurioms tenka 51 % išlaidų.

7.18. ***7.4 diagramoje*** pateiktas mūsų 2025 m. įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų kategorijas. 2025 m. įvertinto klaidų lygio padidėjimas daugiausia susijęs su naudos gavėjų netinkamų finansuoti žemės plotų deklaravimu. Pažymime, kad mūsų audito metu Komisija vykdė pagrindines klaidas apimančius atitikties auditus, susijusius su kontrolės sistemos trūkumais.

7.4 diagrama. Didžioji įvertinto klaidų lygio dalis yra susijusi su netinkamų finansuoti žemės plotų deklaravimu

p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

7.19. Tiesioginių išmokų operacijoms teko daugiausia mūsų nustatytų kiekybiškai įvertinamų klaidų (17). Taip pat nustatėme kiekybiškai įvertinamų klaidų kaimo plėtros operacijose (14), rinkos priemonėse (1) ir su BŽŪP nesusijusiose politikos srityse (4). Be to, nustatėme 17 atitikties problemų, neturėjusių poveikio klaidų lygiui.

7.20. Valstybių narių institucijos taikė taisomąsias priemones, kurios tiesiogiai paveikė 45 į mūsų imtį įtrauktas operacijas. Šios priemonės buvo svarbios mūsų skaičiavimams, nes jos padėjo mūsų įvertintą su šiuo skyriumi susijusį klaidų lygį sumažinti 0,7 procentinio punkto. 19 *kiekybiškai įvertinamų klaidų* atveju valstybių narių institucijos turėjo pakankamai informacijos, kad užkirstų kelią klaidai arba ją aptiktų ir ištaisytų prieš pripažindamos išlaidas. Jei valstybių narių institucijos būtų tinkamai panaudojusios visą savo turimą informaciją, įvertintas su šiuo skyriumi susijęs klaidų lygis būtų buvęs 2,4 procentinio punkto mažesnis. ***7.1 priede*** pateikta audito metu tikrintų 18 valstybių narių[3] DFP 3 išlaidų kategorijos išlaidų ir mūsų atlikto operacijų testavimo rezultatų apžvalga.

Tiesioginės išmokos

7.21. 63 testuotose tiesioginių išmokų operacijose (išskyrus ekologines sistemas) nustatėme aštuonias kiekybiškai įvertinamas klaidas. Penkias iš jų lėmė tai, kad buvo deklaruotas šiek tiek per didelis plotas arba gyvulių skaičius, dvi – tai, kad buvo deklaruotas netinkamas finansuoti žemės plotas, o vieną – neteisingas teisių į išmokas apskaičiavimas. ***7.2 langelyje*** pateikiamas deklaruoto žemės ploto, kuris yra netinkama finansuoti dėl to, kad nesilaikoma žemės ūkio veiklos reikalavimų, pavyzdys.

[3] Bulgarija, Čekija, Danija, Vokietija, Airija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Kroatija, Italija, Lietuva, Vengrija, Austrija, Lenkija, Portugalija, Rumunija, Slovakija ir Švedija.

7.2 langelis

Pavyzdys, kai nesilaikyta reikalavimo deklaruotame žemės plote vykdyti žemės ūkio veiklą

Graikijoje naudos gavėjas deklaravo 102 avis ir ožkas ir paprašė leisti naudotis valstybinėmis ganyklomis. Laikydamosi nacionalinių taisyklių, Graikijos institucijos naudos gavėjui Kitno saloje, kuri yra už daugiau kaip 226 km nuo Kretoje esančio ūkininko tvarto ir gyvulių, skyrė 7,14 ha daugiamečių ganyklų, suskirstytų į šešis sklypus. Nei Graikijos institucijų centriniame gyvulių registre, nei naudos gavėjo paraiškoje nebuvo įrašų, kad gyvuliai buvo vežami ganyti į Kitną. Pagal nacionalines taisykles, kad būtų galima gauti išmoką už gamybai naudojamas daugiametes ganyklas, jos turi atitikti minimalų ganymo tankumą. Kadangi gyvuliai į Kitną nebuvo vežami, ganymo tankumas paskirtuose sklypuose buvo lygus nuliui. Taip pat nustatėme, kad tik vienas iš šešių paskirtų sklypų priklausė valstybei, o likę sklypai neturėjo būti vertinami, kaip teisėtai disponuojami naudos gavėjo. Mūsų audito metu Komisija vykdė atitikties patvirtinimo procedūras, susijusius, be kita ko, su Graikijos institucijų kontrolės sistemų, skirtų patikrinti, ar laikomasi žemės ūkio veiklos reikalavimų, trūkumais.

3

Šaltinis: Eurostatas, duomenų bazė GISCO.

7.22. 40 ekologinių sistemų operacijų nustatėme devynias kiekybiškai įvertinamas klaidas. Trys iš jų buvo susijusios deklaruotu žemės plotu, kuris buvo netinkamas finansuoti dėl įrodymų, kad naudos gavėjas žeme disponavo teisėtai, trūkumo (***7.3 langelis***). Be to, nustatėme dvi klaidas, kurios atsirado dėl privalomų dokumentų trūkumo, dvi klaidas dėl finansavimo reikalavimų nesilaikymo ir dvi klaidas dėl per didelio ploto deklaravimo.

7.3 langelis

Pavyzdžiai, kai trūko įrodymų, kad žeme disponuojama teisėtai

Siekiant užkirsti kelią neteisėtiems prašymams, labai svarbu reikalauti, kad su plotu susijusių intervencinių priemonių naudos gavėjai, teikdami paraišką arba gavę prašymą, galėtų pateikti įrodymus, kad jie teisėtai disponuoja žeme. Trijų operacijų Kroatijoje atveju nustatėme, kad naudos gavėjai negalėjo pateikti įrodymų, kad jie turėjo juridinę teisę disponuoti vienu ar daugiau išsinuomotų sklypų, kuriuos deklaravo. Pagal Kroatijos teisės aktus ūkininkai iki 2026 m. Sausio 31 d. turėjo pateikti dokumentus, įrodančius, kad jie teisėtai disponuoja išsinuomota žeme. Nei mokėjimo agentūra, nei naudos gavėjas nepateikė įrodymų, kad atitinkamais sklypais, kurie buvo užregistruoti kaip išsinuomoti, buvo teisėtai disponuojama. Mūsų audito metu Komisija vykdė atitikties patvirtinimo procedūras, susijusius su Kroatijos institucijų kontrolės sistemų, skirtų patikrinti, ar žeme disponuojama teisėtai, trūkumais.

Kaimo plėtra, rinkos priemonės ir kitos politikos sritys

7.23. Patikrinome 52 kaimo plėtros išmokas, pagrįstas ūkininkų deklaruotu plotu arba gyvulių skaičiumi. Tai buvo išmokos už konkrečių *agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų* vykdymą, kompensacinės išmokos už ekologinį ūkininkavimą, išmokos ūkininkams vietovėse, kuriose esama gamtinių kliūčių, ir kompensacinės išmokos už ūkininkavimą „Natura 2000“ saugomose teritorijose. Iš 52 išmokų 40 buvo susijusios su 2023–2027 m. BŽŪP, o 12 – su 2014–2022 m. BŽŪP.

7.24. Iš 52 mūsų testuotų su plotu ar gyvuliais susietų kaimo plėtros operacijų 6 buvo kiekybiškai įvertinamų klaidų. Klaidos buvo susijusios su trimis per didelio ploto deklaracijomis, dviem agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų nesilaikymo atvejais ir vienu teisėto disponavimo žeme įrodymų trūkumo atveju.

7.25. Tikrinome 53 kaimo plėtros išmokas, susijusias su investiciniais projektais, pavyzdžiui, investicijomis į materialųjį turtą, pagrindines paslaugas, kaimų atnaujinimą ir miškų plėtrą. Iš 53 išmokų 8 buvo susijusios su 2023–2027 m. BŽŪP, o 45 – su 2014–2022 m. BŽŪP.

7.26. Kiekybiškai įvertinome aštuonių mokėjimų klaidas, viena buvo susijusi su 2023–2027 m. BŽŪP, o septynios – su 2014–2022 m. BŽŪP. Viena ar daugiau mokėjimų klaidų buvo susijusios su netinkamų finansuoti išlaidų ar veiklos deklaracijomis, viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymu arba neteisingu paramos lygio apskaičiavimu. ***7.4 langelyje*** pateiktas su 2014–2022 m. BŽŪP susijusio mokėjimo, kuriame yra daug klaidų, pavyzdys.

7.4 langelis

Investicinio projekto, kuriame yra daug klaidų, pavyzdys

Vengrijoje ne pelno ribotos atsakomybės bendrovė 2019 m. birželio mėn. pateikė paraišką dėl paramos, atsiliepdama į kvietimą teikti paraiškas dėl paramos bendradarbiavimui kuriant, plėtojant ir skatinant trumpas tiekimo grandines ir vietos rinkas. Sprendimas dėl dotacijos buvo priimtas 2020 m. spalio mėn. Projekto užbaigimo terminas, kuris iš pradžių buvo 2022 m. spalio mėn., jam pasibaigus 2024 m. birželio mėn. naudos gavėjo prašymu buvo pratęstas.

Mūsų nustatytos klaidos buvo susijusios su netinkamų finansuoti biuro nuomos ir įrengimo išlaidų kompensavimu ir su tuo, kad nebuvo atskleistas ankstesni verslo ryšiai tarp naudos gavėjo ir konkurso laimėtojo viešųjų pirkimų procese. Taip pat nustatėme, kad mokėjimo agentūra projekto užbaigimo terminą pratęsė daugiau kaip pusantrų metų.

7.27. 12 testuotų rinkos priemonių operacijų nustatėme vieną kiekybiškai įvertinamą klaidą. Klaida buvo susijusi su per didelio ploto, skirto vynuogynui atsodinti, deklaravimu.

7.28. Kitų politikos sričių, nesusijusių su BŽŪP, atveju auditavome aštuonias operacijas ir nustatėme keturias kiekybiškai įvertinamas klaidas. Trys iš jų buvo susijusios su netinkamomis finansuoti išlaidomis, įtrauktomis į programos LIFE projektus, o viena – su naudos gavėjo nepiniginio įnašo į TPF projektą pervertinimu.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

AGRI GD ir MARE GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo

7.29. 2025 m. AGRI GD ataskaitoms dėl išlaidų tvarkingumo ir toliau buvo taikomi du taisyklių rinkiniai – veiklos rezultatais grindžiamas su 2023–2027 m. BŽŪP strateginiais planais susijusių išlaidų patikinimo modelis ir 2014–2022 m. BŽŪP atitikties sistema. Pastaroji ir toliau taikoma išlaidoms, neįtrauktoms į BŽŪP strateginius planus, įskaitant likusius mokėjimus, kuriuos valstybės narės atliko per metus pagal savo 2014–2022 m. kaimo plėtros programas. Nuo 2024 m. Komisija ir valstybės narės neprivalo pateikti klaidų rizikos atliekant mokėjimą įverčių, kai išlaidos finansuojamos pagal BŽŪP strateginius planus.

7.30. Kiekviena valstybė narė AGRI GD turi pateikti *patikinimo dokumentų rinkinį*. Rinkinį sudaro kiekvienos mokėjimo agentūros išlaidų metinės ataskaitos, *metinė veiklos rezultatų ataskaita (MVA)* ir jos direktoriaus valdymo pareiškimas. Šiame pareiškime nurodoma, kad pateikta informacija yra išsami ir tiksli ir kad valdymo sistemos veikia tinkamai, įskaitant sistemas, skirtas deklaruotų išlaidų teisėtumui ir tvarkingumui užtikrinti. Į dokumentų rinkinį taip pat įtraukiamos nepriklausomų *sertifikavimo įstaigų* ataskaitos ir nuomonės dėl mokėjimo agentūrų finansinių ataskaitų, valdymo sistemų, metinės veiklos rezultatų ataskaitos ir BŽŪP strateginiuose planuose nenumatytų jų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo.

7.31. Kalbant apie išlaidas pagal 2023–2027 m. BŽŪP strateginius planus (46,3 milijardo eurų), AGRI GD, remdamasis sertifikavimo įstaigų ataskaitomis ir savo audito darbu, įvertino su intervencinėmis priemonėmis susijusios rizikos lygį. 2025 m. Komisija įvertino, kad 68 % išlaidų pagal BŽŪP strateginius planus yra mažos rizikos, 24 % – vidutinės rizikos, o likę 8 % – didelės rizikos. Mažos rizikos išlaidos būdingos intervencinėms priemonėms, kurioms įtakos neturi galimi dideli jų valdymo sistemų trūkumai. Dauguma mažos rizikos išlaidų yra susijusios su tiesioginėmis išmokomis ir kita parama, kuriai taikoma IAKS, (29,0 milijardo eurų).

7.32. Išlaidų, nesusijusių su BŽŪP strateginiais planais, kurioms taikoma 2014–2022 m. BŽŪP atitikties sistema, atveju (10,6 milijardo eurų) AGRI GD toliau skaičiavo tiesioginių išmokų, kaimo plėtros ir rinkos priemonių riziką atliekant mokėjimą. Šie skaičiai grindžiami mokėjimo agentūrų pateiktais klaidų lygiais, kuriuos Komisija koreguoja atsižvelgdama į savo ir sertifikavimo įstaigų atliktus auditus. AGRI GD apskaičiavo, kad 2025 m. su rizika atliekant mokėjimą susijusi suma sudarė apie 3,5 % iš 10,6 milijardo eurų išlaidų, neįtrauktų į BŽŪP strateginius planus, įskaitant apie 1,6 % iš 0,5 milijardo eurų tiesioginių išmokų, 3,8 % iš 8,8 milijardo eurų išmokų kaimo plėtrai ir 2,4 % iš 1,3 milijardo eurų išmokų rinkos priemonėms.

7.33. Apskritai 2025 m. AGRI GD 64 % BŽŪP išlaidų įvertino kaip mažos rizikos išlaidas (77 % 2024 m.), 20 % kaip vidutinės rizikos išlaidas (10 % 2024 m.) ir 16 % kaip didelės rizikos išlaidas (13 % 2024 m.). Komisija atkreipia dėmesį į tris pagrindinius veiksnius, nulėmusius 2025 m. vertinimo rezultatus:

- išlygą dėl visų BŽŪP išlaidų Graikijoje. Šios šalies mokėjimo agentūrai 2025 finansiniais metais buvo taikomas bandomasis laikotarpis dėl nuolatinių trūkumų, turėjusių įtakos kelių akreditavimo kriterijų laikymuisi, ir nustatyta 415 milijonų eurų finansinė pataisa[4];
- geresnius sertifikavimo įstaigų vertinimus keliose valstybėse narėse, įskaitant Prancūziją, antraisiais 2023–2027 m. tvarkos taikymo metais;
- kai kurių valstybių narių išlaidų spartinimą, siekiant, kad prieš užbaigiant 2014–2022 m. kaimo plėtros programas būtų kuo labiau padidintas lėšų įsisavinimas.

7.34. Taip pat atlikome ribotą MARE GD metinėje veiklos ataskaitoje teikiamos informacijos apie tvarkingumą apžvalgą. Nustatėme, kad MARE GD rizikos atliekant mokėjimą ir *užbaigimo* metu apskaičiavimo metodika atitiko Komisijos gaires.

Komisijos metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita

7.35. Komisija savo metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje nebeteikia išlaidų kategorijos „Gamtos ištekliai ir aplinka“ *rizikos atliekant mokėjimą* įverčio, nes AGRI GD, MARE GD, ENV GD ir CLIMA GD atitikties sistemos apima tik 20 % šios išlaidų kategorijos.

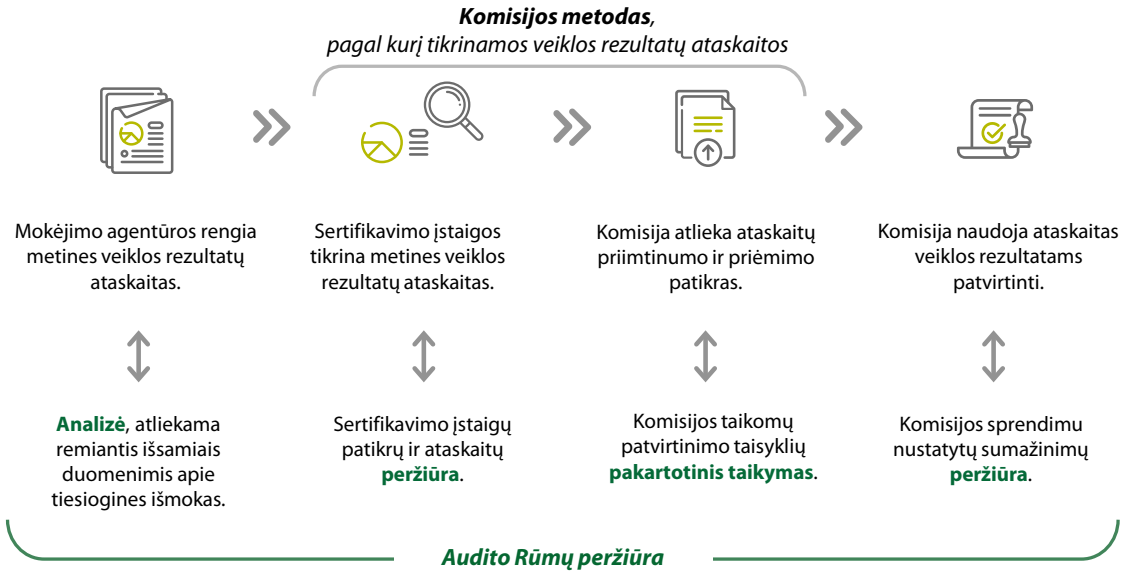
[4] 2025 m. birželio 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2025/1147.

Veiklos rezultatų ataskaitų teikimo pagal 2023–2027 m. BŽŪP peržiūra

7.36. Mokėjimo agentūros rengia metines veiklos rezultatų ataskaitas, kuriose nurodomi intervencinių priemonių pagal BŽŪP strateginius planus išdirbiai ir išlaidos, kurių tikslumą tikrina sertifikavimo įstaigos. Prieš priimdama veiklos rezultatų ataskaitas, Komisija, remdamasi patvirtinimo taisyklėmis, atlieka automatines patikras. Tada ji naudoja veiklos rezultatų ataskaitas ir sertifikavimo įstaigų patikrų rezultatus, kad įvertintų praneštų išdirbių ir atitinkamų išlaidų suderinamumą. Komisija, atlikdama *veiklos rezultatų patvirtinimo procedūrą*, gali nuspręsti sumažinti išlaidas, neatitinkančias atitinkamų išdirbių.

7.37. Peržiūrėjome Komisijos metodą, pagal kurį teikiamas patikinimas dėl mokėjimo agentūrų 2024 finansinių metų metinių veiklos rezultatų ataskaitų tikslumo. Atrinkome 10 mokėjimo agentūrų devyniose valstybėse narėse[5], ir patikrinome jų sertifikavimo įstaigų ir Komisijos atliktas pagrindines patikras, kad užtikrintume jų veiklos rezultatų duomenų tikslumą. Veiklos rezultatų ataskaitos Komisijai buvo pateiktos 2025 m. vasario ir kovo mėn., o 2025 m. spalio mėn. jos buvo naudojamos veiklos rezultatų patvirtinimo procedūrai. ***7.5 diagramoje*** pateikiama apibendrinta informacija apie procesą ir mūsų peržiūros metodą.

7.5 diagrama. Mūsų atlikta veiklos rezultatų ataskaitų teikimo peržiūra

Šaltinis: Audito Rūmai.

[5] Bulgarija, Vokietija (Žemutinė Saksonija-Brėmenas-Hamburgas), Ispanija (Andalūzija ir Galisija), Prancūzija (ASP), Graikija, Vengrija, Italija (AGREA), Lenkija ir Rumunija.

7.38. Mūsų atlikta su tiesioginėmis išmokomis susijusių pagrindinių duomenų analizė patvirtino 9 iš 10 atrinktų mokėjimo agentūrų pateiktus duomenis. Kalbant apie Prancūzijos metinę veiklos rezultatų ataskaitą, mūsų analizė patvirtino Komisijos nustatytus reikšmingus neatitikimus (daugiau kaip 2 %) tarp grynųjų ir bendrųjų išlaidų 5 iš 35 tiesioginių išmokų vieneto sumų, dėl kurių gali sumažėti išlaidos, taip pat kelis nedidelius išlaidų ir išdirbių skirtumus (mažiau kaip 2 %) tarp mokėjimo agentūrų pagrindinių duomenų ir pateiktų duomenų.

7.39. Mūsų atlikta sertifikavimo įstaigų ataskaitų peržiūra patvirtino, kad ataskaitose pateikta informacija atitiko teisinius reikalavimus[6]. 9 iš 10 ataskaitų atveju sertifikavimo įstaigos pateikė pakankamai įrodymų apie atliktas veiklos rezultatų duomenų tikslumo patikras. Prancūzijos sertifikavimo įstaiga galėjo atlikti tik dalines tam tikrų veiklos rezultatų ataskaitos elementų patikras, nes mokėjimo agentūra vėlavo perduoti duomenis.

7.40. Taikėme tas pačias patvirtinimo taisykles, kurias Komisija taikė atlikdama automatines sutikrinimo patikras ir nustatydama išdirbių ir išlaidų, apie kuriuos pranešta, neatitikimų. Mūsų testavimo rezultatai atitiko Komisijos gautus rezultatus.

7.41. Nustatėme, kad valstybių narių išlaidų sumažinimai, Komisijos atlikti vykdant veiklos rezultatų patvirtinimo procedūrą, atitiko metinėse veiklos rezultatų ataskaitose pateiktus duomenis ir patikrų rezultatus. Vokietijos atveju dalis veiklos rezultatų ataskaitų duomenų Komisijai buvo pateikti gerokai po to, kai pasibaigė jų pateikimo terminas vasario mėn. viduryje.

7.42. Apskritai nenustatėme jokių trūkumų, susijusių su 8 iš 10 mokėjimo agentūrų, kurias patikrinome atlikdami savo peržiūrą, pateiktu patikinimu. Prancūzijos ir Vokietijos atveju mūsų darbas patvirtino, kad duomenų perdavimo vėlavimai turėjo įtakos sertifikavimo įstaigų gebėjimui patikrinti skaičius, taigi ir jų gebėjimui pateikti patikinimą dėl kai kurios pateiktos informacijos tikslumo. Pažymime, kad nuo 2025 finansinių metų veiklos rezultatų patvirtinimo procedūra buvo nutraukta.

---

[6] Reglamento (ES) 2021/2116 12 straipsnis ir 2021 m. gruodžio 21 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2022/128, kuriuo nustatomos Reglamento (ES) 2021/2116 taikymo taisyklės, 5–7 straipsniai.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

7.43. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad srities „Gamtos ištekliai ir aplinka“ išlaidų klaidų lygis apskritai buvo reikšmingas (***7.16*** dalis). Šioje DFP išlaidų kategorijoje mums atlikus operacijų testus nustatyta, kad bendras įvertintas klaidų lygis yra 3,9 %.

Rekomendacijos

7.44. Jau 2024 m. patikrinome, kaip buvo atsižvelgta į mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje pateiktą rekomendaciją.[7] Komisija rekomendaciją įgyvendino visais atžvilgiais.

7.45. Taip pat peržiūrėjome, kaip įgyvendinamos 2023 ir 2024 m. metinėse ataskaitose pateiktos rekomendacijos, pagal kurias buvo reikalaujama nedelsiant imtis veiksmų arba kurios turėjo būti įgyvendintos 2025 m. Vieną 2023 m. metinėje ataskaitoje pateiktą rekomendaciją buvo reikalaujama įgyvendinti 2025 m. (7.2 priedas). Manome, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

7.46. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, rekomenduojame:

7.1 rekomendacija. Bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, siekiant pagerinti disponuojamos žemės kontrolę

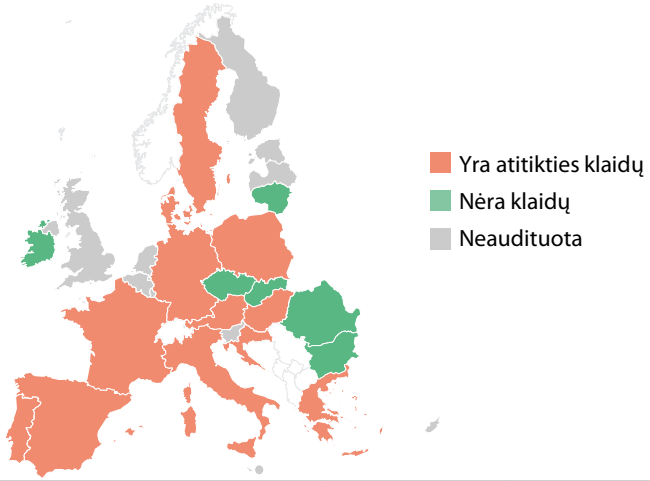
Planuodama 2028–2034 m. BŽŪP įgyvendinimą, Komisija turėtų bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, siekdama pagerinti jų kontrolės sistemas, skirtas užtikrinti, kad naudos gavėjas deklaruota žeme disponuoja teisėtai.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m.

[7] 2024 m. metinė ataskaita, 7.2 priedas.

Priedai

7.1 priedas. Mūsų 2025 m. operacijų imtis ir nustatytos atitikties klaidos

Valstybė narė	ES įnašas *(mln. EUR)*	Audituotos operacijos	Atitikties klaidos	
			Kiekybiškai įvertinamos	Kiekybiškai neįvertinamos
Prancūzija	9 538	26	5	1
Ispanija	7 361	24	4	3
Italija	6 457	17	1	1
Vokietija	6 296	24	5	-
Lenkija	5 301	24	-	1
Rumunija	3 123	13	-	-
Graikija	2 609	12	3	3
Vengrija	1 725	8	2	2
Airija	1 466	5	-	-
Bulgarija	1 230	4	-	-
Portugalija	1 220	6	2	-
Austrija	1 197	9	4	-
Čekija	1 056	5	-	-
Danija	1 023	9	1	5
Lietuva	946	9	-	-
Švedija	918	11	-	1
Slovakija	913	4	-	-
Kroatija	721	10	5	-
Neauditуotos valstybės narės	4 519	N. d.	N. d.	N. d.
BŽŪP išlaidos	56 900	**220**	**32**	**17**
Kitos išlaidos	2 700	**8**	**4**	**0**
IŠ VISO	59 600	**228**	**36**	**17**

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

7.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
		Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2023	Mūsų rekomendacija Komisijai: **7.1 rekomendacija. Patikrinti nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama apriboti ES paramą stambiems ūkiams, veiksmingumą** Atsižvelgiant į valstybių narių atsakomybę tikslingai skirti pajamų paramą tiems, kuriems jos labiausiai reikia, patikrinti valstybių narių priemonių, kuriomis ribojamos tiesioginės išmokos stambiems ūkiams, veiksmingumą. Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m.		Manome, kad ši rekomendacija įgyvendinta, nes Komisija, rengdama pasiūlymus dėl 2028–2034 m. BŽŪP, išnagrinėjo pajamų paramos paskirstymą įvairaus dydžio ūkiams valstybėse narėse.

Šaltinis: Audito Rūmai.

8 skyrius

Migracija ir sienų valdymas Saugumas ir gynyba

Turinys

	Dalis
Įvadas	**8.1.–8.10.**
Trumpas aprašymas	8.2.–8.6.
Audito apimtis ir metodas	8.7.–8.10.
Operacijų tvarkingumas	**8.11.–8.12.**
Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas	**8.13.–8.16.**
Audito institucijų darbo peržiūra	8.13.–8.15.
Komisijos užbaigimo veiksmų peržiūra	8.16.
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**8.17.–8.19.**
Išvada ir rekomendacijos	**8.20.–8.22.**
Išvada	8.20.
Rekomendacijos	8.21.–8.22.
Priedas	
8.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	

Įvadas

8.1. Šiame skyriuje pateikti *DFP* 4 išlaidų kategorijos „Migracija ir sienų valdymas“ ir 5 išlaidų kategorijos „Saugumas ir gynyba“ mūsų audito rezultatai. ***8.1 diagramoje*** ir ***8.2 diagramoje*** apžvelgiama 2025 m. pagrindinė veikla, išlaidos ir audito populiacija pagal šias išlaidų kategorijas.

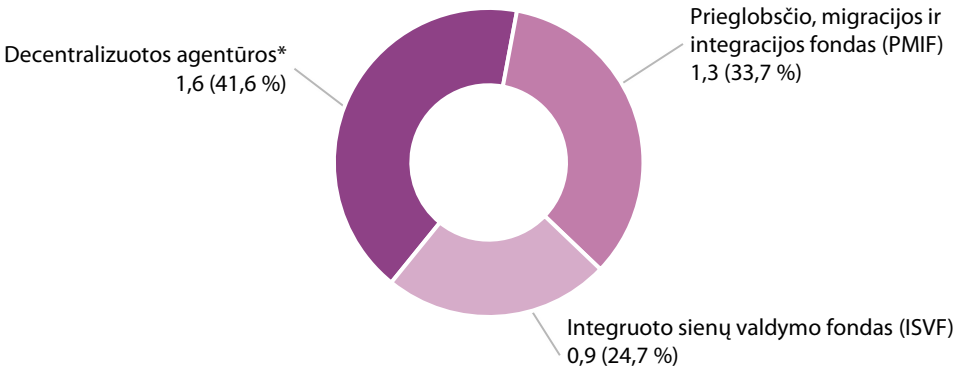
8.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija. Migracija ir sienų valdymas

Migracija ir sienų valdymas
3,8 mlrd. EUR (2,2 % ES biudžeto išlaidų)

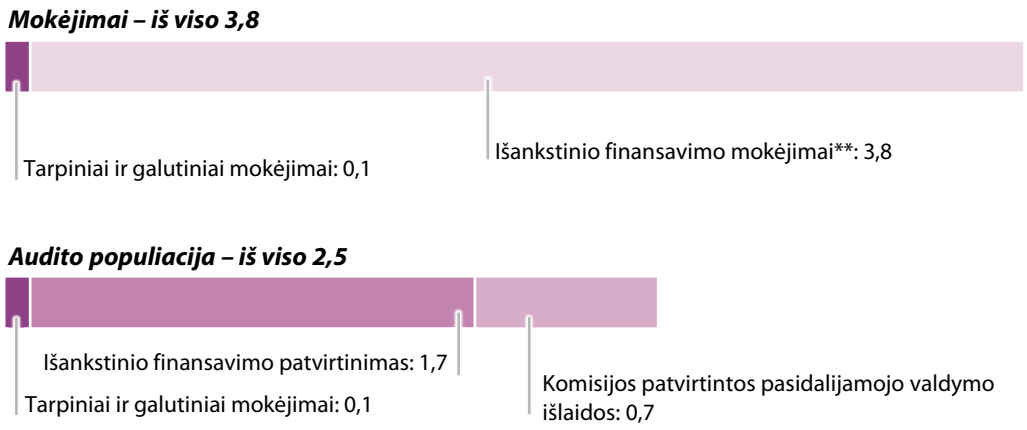

(milijardais eurų)

2025 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus (išlaidų sritį)

2025 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

* Apie mokėjimus decentralizuotoms agentūroms atskirai pranešame savo metinėje ataskaitoje dėl ES agentūrų.
** Įskaitant metinius avansus ir tarpinius mokėjimus, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas ir kurių Komisija dar nepatvirtino.

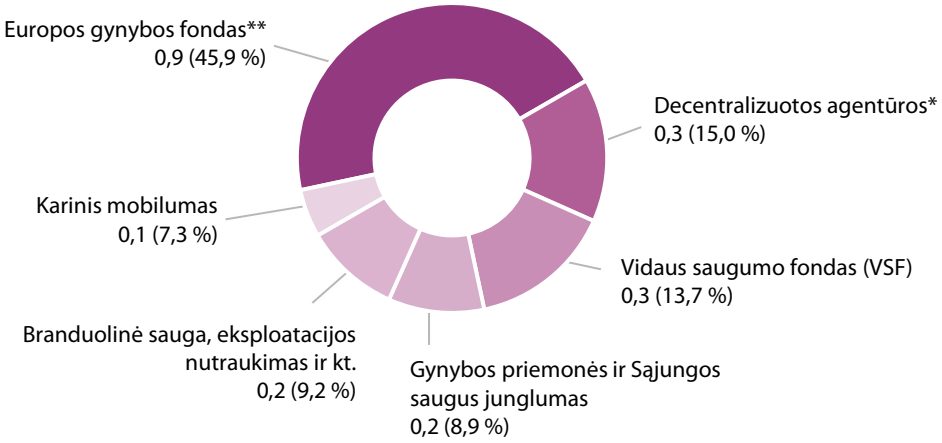
Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotųjų ataskaitų duomenimis.

8.2 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija. Saugumas ir gynyba

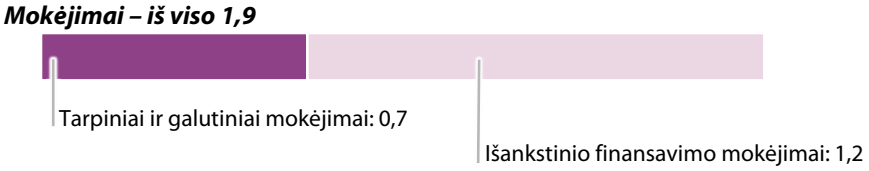
Saugumas ir gynyba
1,9 mlrd. EUR (1,1 % ES biudžeto išlaidų)

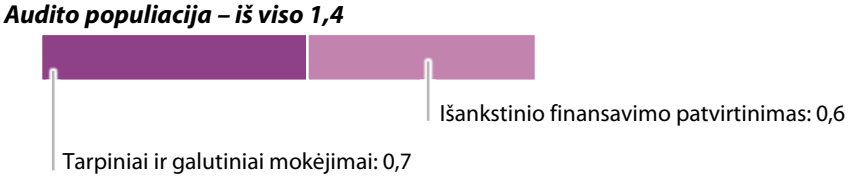
(milijardais eurų)

2025 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus (išlaidų sritį)

2025 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

* Apie mokėjimus decentralizuotoms agentūroms atskirai pranešame savo metinėje ataskaitoje dėl ES agentūrų.
** Tai išlaidų sritis, apimanti projektų finansavimą iš kelių fondų (Europos gynybos fondo, Europos gynybos pramonės plėtros programos ir Šaudmenų gamybos rėmimo akto).

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. ES konsoliduotųjų ataskaitų duomenimis.

Trumpas aprašymas

8.2. Išlaidos pagal 4 išlaidų kategoriją daugiausia skirtos remti nacionalinėms institucijoms, priimančioms prieglobsčio prašytojus ir migrantus iš karto jiems atvykus, bendrai prieglobsčio ir migracijos politikai plėtoti ir veiksmingam grąžinimui užtikrinti. Tai taip pat apima paramą sienų valdymui ir vizų politikai. Išlaidos pagal 5 išlaidų kategoriją apima *programas*, kuriomis stiprinamas Europos piliečių saugumas ir sauga, gerinami ES gynybos pajėgumai ir suteikiamos reagavimo į krizes priemonės. ***8.3 diagramoje*** parodyti išlaidų kategorijų ir susijusių fondų ir priemonių politikos tikslai.

8.3 diagrama. Politikos tikslai ir įgyvendinimo būdai

4 išlaidų kategorija. Migracija ir sienų valdymas

Valdymo būdas

Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas

Pasidalijamasis
Tiesioginis
Netiesioginis

Remti prieglobsčio prašytojų apgyvendinimą ir priėmimo paslaugas, informavimo apie teisėtos migracijos kanalus priemones ES nepriklausančiose šalyse, kalbų mokymą, pagalbą pažeidžiamiems asmenims ir ES valstybių narių bendradarbiavimą

Integruoto sienų valdymo fondas

Remti bendras veiksmingos ES išorės sienų kontrolės priemones

Pasidalijamasis
Tiesioginis
Netiesioginis

Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonė

Užtikrinti Europos integruotą išorės sienų valdymą, kartu apsaugant laisvą asmenų judėjimą ES, gerbiant pagrindines teises ir prisidedant prie aukšto lygio saugumo

Tiesioginis

Muitinio tikrinimo įrangos finansavimo priemonė

Remti muitų sąjungą ir muitines, kad ES būtų apsaugota nuo nesąžiningos ir neteisėtos prekybos, ir užtikrinti saugumą ir saugą ES, kartu sudarant palankesnes sąlygas teisėtai verslo veiklai

5 išlaidų kategorija. Saugumas ir gynyba

Pasidalijamasis
Tiesioginis
Netiesioginis

Vidaus saugumo fondas

Remti specializuotų nacionalinių padalinių teminius tinklus, veiksmingą ir koordinuotą reagavimą į krizes, darbuotojų ir ekspertų mokymą ir kovą su kibernetiniais nusikaltimais

Tiesioginis
Netiesioginis

Branduolinė sauga, eksploatacijos nutraukimas ir kt.

Saugoti aplinką ir sveikatą saugiai išmontuojant aštuonis sovietinių laikų branduolinius reaktorius, nutraukiant pasenusių Jungtinio tyrimų centro branduolinių įrenginių eksploatavimą ir tvarkant jų atliekas

Europos gynybos pramonės plėtros programa

Skatinti pramonės ir valstybių narių bendradarbiavimą, remti Europos gynybos pramonės konkurencingumą ir gerinti gynybos srities mokslinių tyrimų naudojimą

Europos gynybos fondas

Skatinti Europos gynybos technologinės ir pramoninės bazės konkurencingumą ir novatoriškumą ir didinti valstybių narių pajėgumų sąveikumą

Šaudmenų gamybos rėmimo aktas

Stiprinti ES gynybos pramonę, siekiant užtikrinti, kad šaudmenys ir raketos būtų tiekiami laiku

Tiesioginis

Karinis mobilumas

Plėtoti ES strateginę transporto infrastruktūrą, siekiant remti dvejopą mobilumą

Gynybos priemonės ir Sąjungos saugus junglumas

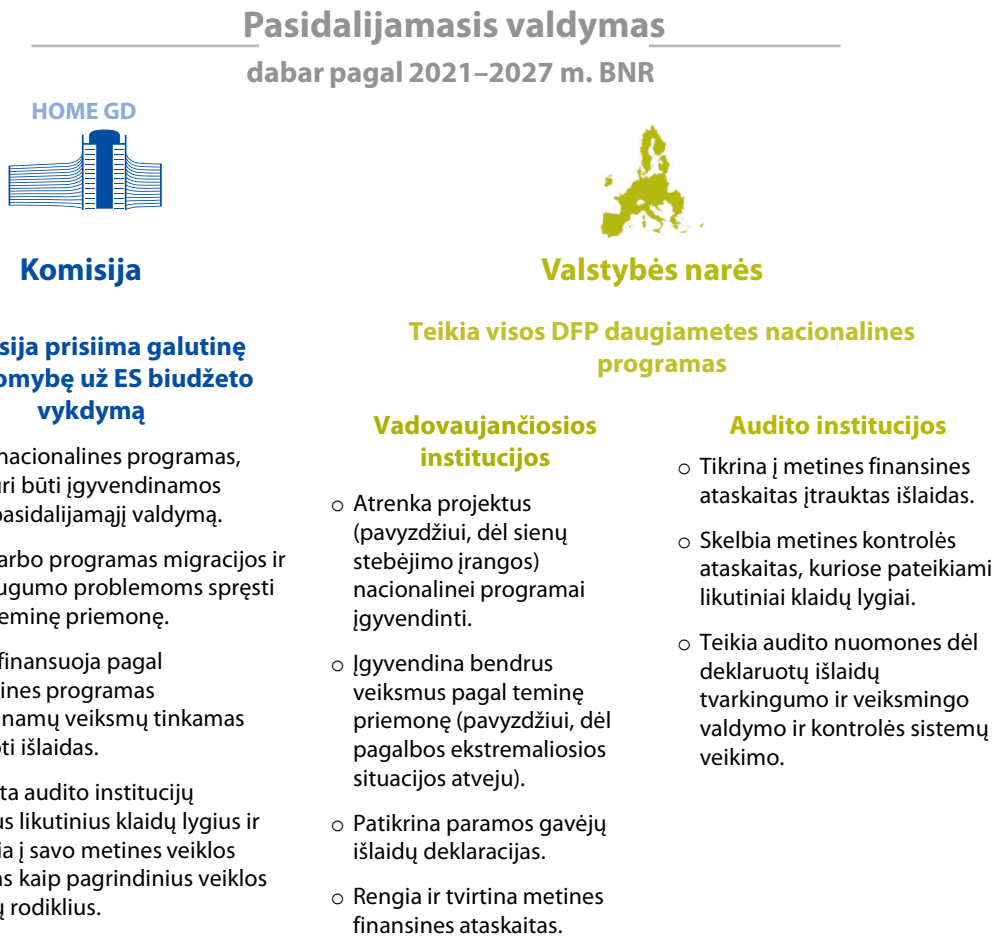
Stiprinti Europos gynybos pramonę vykdant bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus ir užtikrinti visuotinę prieigą prie saugių vyriausybinio palydovinio ryšio paslaugų, taip pat sudaryti sąlygas privačiajam sektoriui teikti komercines paslaugas visoje ES

Šaltinis: Audito Rūmai.

8.3. Kita svarbi išlaidų sritis yra decentralizuotų agentūrų finansavimas. Pagal DFP 4 išlaidų kategoriją tai *Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (Frontex)*, *Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra (EUAA)* ir *Europos Sąjungos didelės apimties IT sistemų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje operacijų valdymo agentūra (eu-LISA)*. Pagal DFP 5 išlaidų kategoriją tai *Europos Sąjungos narkotikų agentūra (EUDA)*, *Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (Europolas)* ir *Europos Sąjungos teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL)*.

8.4. Pagal pasidalijamąjį valdymą valstybės narės įgyvendina Komisijos patvirtintas daugiametes programas. Šis įgyvendinimo būdas taikomas didžiajai daliai *Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF)*, V*idaus saugumo fondo sienų ir vizų priemonės (VSF sienų ir vizų priemonės)* ir *Vidaus saugumo fondo policijos priemonės (VSF-P)* finansavimo 2014–2020 m., taip pat juos pakeitusių PMIF, *Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės (SVVP*, anksčiau – Sienų ir vizų priemonė) ir *VSF* (anksčiau – VSF-P) finansavimo 2021–2027 m. Kalbant apie VSF sienų ir vizų priemonę ir SVVP, tai taip pat susiję su Šengeno asocijuotosiomis šalimis, Islandija, Lichtenšteinu, Norvegija ir Šveicarija (2021–2027 m. visą Lichtenšteinui skirtą finansavimą tiesiogiai įgyvendina Komisija). ***8.4 diagramoje*** pateikta daugiau informacijos apie pasidalijamojo valdymo veikimą.

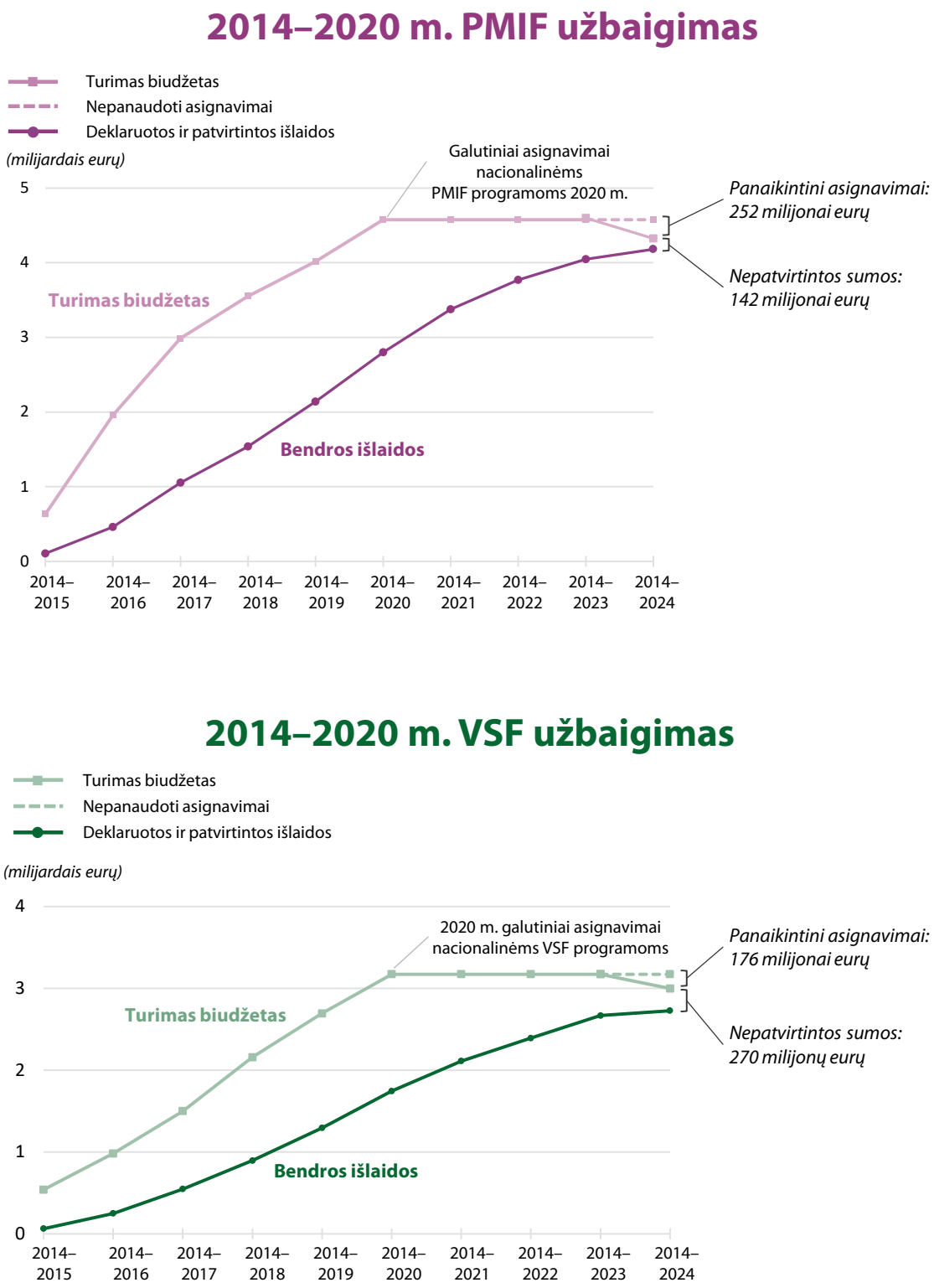
8.4 diagrama. 2021–2027 m. programavimo laikotarpio pasidalijamojo valdymo, kontrolės ir patikinimo procesai migracijos, sienų valdymo ir vidaus saugumo srityje

Šaltinis: Audito Rūmai.

8.5. Galutiniai *asignavimai* pagal 2014–2020 m. PMIF ir VSF programas sudarė atitinkamai 4 576 milijonus eurų ir 3 172 milijonus eurų. Iki programų *užbaigimo* valstybės narės iš viso buvo deklaravusios 4 324 milijonus eurų PMIF išlaidų ir 2 996 milijonus eurų VSF išlaidų. Asignavimai, kurie iš viso sudarė 252 milijonus eurų (arba 5,5 %) ir 176 milijonus eurų (5,5 %), liko nepanaudoti, todėl įsipareigojimai bus panaikinti. Iki 2025 m. gruodžio 31 d. Komisija iš viso buvo patvirtinusi atitinkamai 4 182 milijonus eurų ir 2 726 milijonus eurų išlaidų pagal PMIF ir VSF, ir dar turėjo būti patvirtintos šios deklaruotos išlaidos: 142 milijonai eurų (3,3 %) pagal PMIF ir 270 milijonų eurų (9,0 %) pagal VSF. ***8.5 diagramoje*** nurodytos išlaidos, kurias valstybės narės yra deklaravusios Komisijai kompensuoti nuo 2014–2020 m. *programavimo laikotarpio* pradžios, ir dabartinė programų užbaigimo proceso būklė.

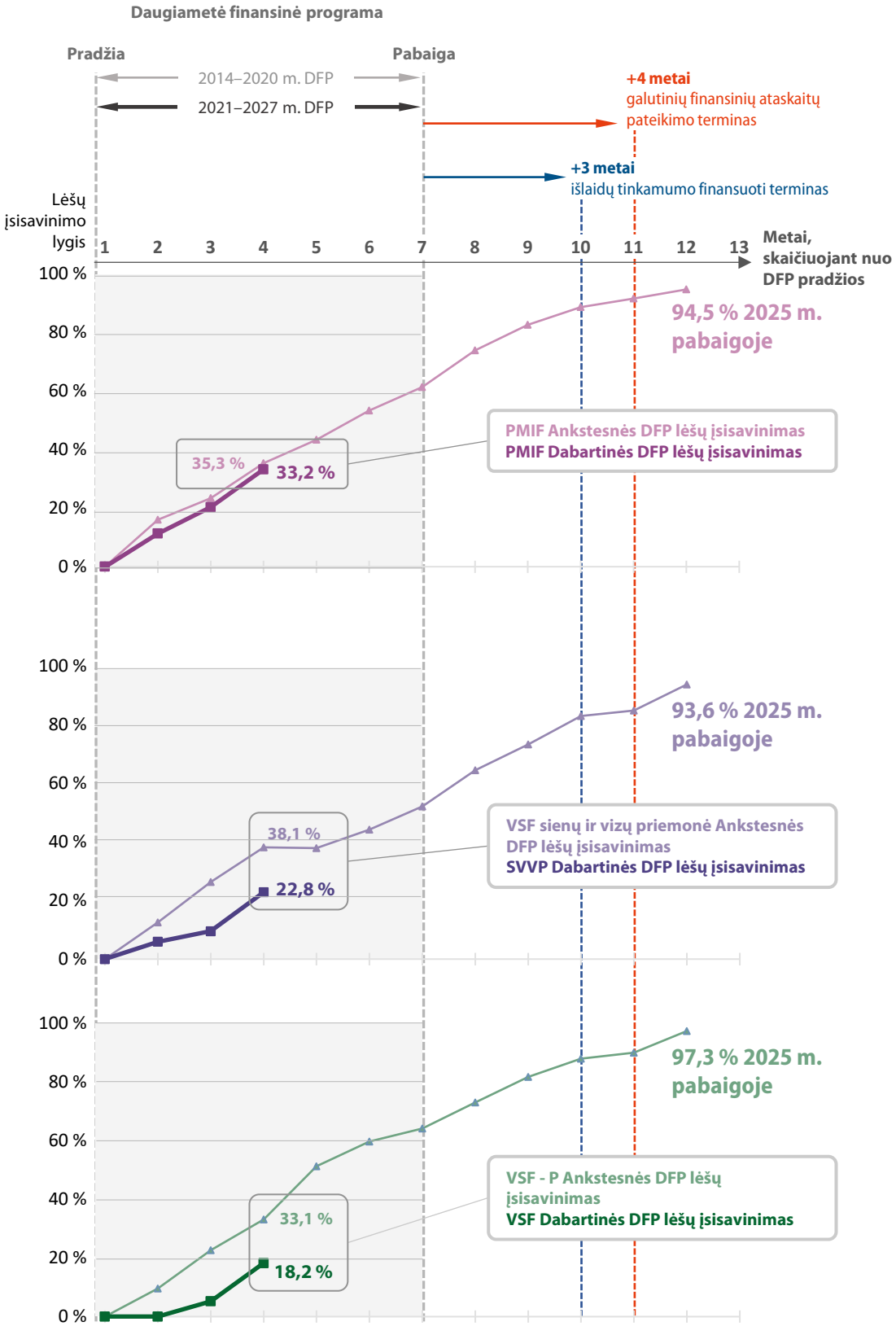
8.5 diagrama. 2014–2020 m. PMIF ir VSF pasidalijamojo valdymo programų pažanga

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis valstybių narių pateiktomis 2024 m. sąskaitomis ir Komisijos priimtais sprendimais dėl sąskaitų patvirtinimo, 2025 m. gruodžio 31 d. duomenimis.

8.6. ***8.6 diagramoje*** nurodytos išlaidos, kurias Komisija sutiko kompensuoti valstybėms narėms nuo 2021–2027 m. *programavimo laikotarpio* pradžios, ir lėšų įsisavinimas palyginamas su ankstesniu laikotarpiu iki N + 4 įgyvendinimo metų (2018 m., palyginti su 2025 m.). Viena pagrindinių įgyvendinimo vėlavimo priežasčių yra ta, kad lėtai tvirtinami 2021–2027 m. teisės aktai ir programos ir pratęstas 2014–2020 m. programų įgyvendinimo laikotarpis. Informacija apie šių pasidalijamojo valdymo programų įgyvendinimą taip pat pateikta ***2.13 dalyje***.

8.6 diagrama. 2021–2027 m. PMIF, SVVP ir VSF pasidalijamojo valdymo programų pažanga, palyginti su ankstesniu laikotarpiu

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos patvirtintomis sumomis pagal SFC paramos portalo 2026 m. balandžio 12 d. duomenis.

Audito apimtis ir metodas

8.7. Atlikdami 2025 m. DFP 4 ir 5 išlaidų kategorijų auditą, taikėme ***1.1 priede*** nustatytą audito metodiką ir metodus. Patikrinome 28 *operacijų* imtį. Tai mums padėjo parengti bendrą *patikinimo pareiškimą*. Tačiau ši imtis nėra reprezentatyvi šių DFP išlaidų kategorijų išlaidų atžvilgiu, todėl pagal ją negalime įvertinti šių išlaidų kategorijų *klaidų lygio*. Imtį sudarė:

a) 11 operacijų, *kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas* su valstybėmis narėmis – Bulgarija, Vokietija, Prancūzija, Nyderlandais ir Jungtine Karalyste – pagal DFP 4 išlaidų kategoriją ir Čekija pagal DFP 5 išlaidų kategoriją;

b) 14 operacijų, kurioms taikomas Komisijos *tiesioginis valdymas*, (penkios pagal DFP 4 išlaidų kategoriją, devynios pagal DFP 5 išlaidų kategoriją);

c) trys operacijos, kurioms taikomas *netiesioginis valdymas*, (dvi pagal DFP 4 išlaidų kategoriją, viena pagal DFP 5 išlaidų kategoriją).

8.8. Taip pat tikrinome atrinktas kontrolės sistemas, peržiūrėdami:

a) Bulgarijos, Čekijos ir Prancūzijos nacionalinių audito institucijų *metines kontrolės ataskaitas*, pateiktas kartu su VSF 2024 m. metinėmis sąskaitomis pagal 2021–2027 m. DFP;

b) šių audito institucijų atliktą darbą, susijusį su šių valstybių narių VSF 2024 m. metinėmis sąskaitomis.

c) ar šios audito institucijos[1]:

   i) įdiegė tinkamas procedūras, skirtas patikimoms audito nuomonėms ir metinėms kontrolės ataskaitoms teikti;

   ii) taikė tinkamą imčių sudarymo metodiką;

   iii) į imtį įtraukė pakankamai operacijų, kad būtų galima padaryti išvadas dėl visos populiacijos;

   iv) teisingai apskaičiavo klaidų lygį.

[1] Kaip reikalaujama Reglamente (ES) 2021/1060.

8.9. Taip pat tikrinome Nyderlandų ir Jungtinės Karalystės 2014–2020 m. PMIF programų užbaigimą ir įvertinome Komisijos veiksmus, kuriais siekiama patikrinti galutinėse asąskaitose deklaruotų išlaidų tinkamumą finansuoti.

8.10. Be to, peržiūrėjome Migracijos ir vidaus reikalų generalinio direktorato (HOME GD) ir Gynybos pramonės ir kosmoso generalinio direktorato (DEFIS GD) *metinėse veiklos ataskaitose* (MVA) pateiktos ir vėliau į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* (MVVA) įtrauktos informacijos tvarkingumą.

Operacijų tvarkingumas

8.11. Iš 28 mūsų tikrintų operacijų 14 buvo paveiktos *klaidų*. Kiekybiškai įvertinome 9 klaidas, kurios turėjo finansinį poveikį iš ES biudžeto mokamoms sumoms. Šios klaidos buvo susijusios su dotacijų skyrimo procedūrų trūkumais ir netinkamu sutarčių ar dotacijų susitarimų keitimu, taip pat kitų rūšių netinkamomis finansuoti išlaidomis. ***8.1 langelyje*** pateikti mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdžiai.

8.1 langelis

Dotacijų skyrimo procedūrų trūkumų pavyzdžiai

Atlikome dviejų PMIF projektų, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas su Prancūzija, auditą. Pagal vieną iš jų buvo rengiami privalomi pilietinio ugdymo kursai, o pagal kitą prieglobsčio prašytojams buvo teikiama pirminio priėmimo parama. Tikrinome, kaip įgyvendintas 2022 m. paskelbtas atviras kvietimas teikti pasiūlymus, po kurio buvo skirtos šios *dotacijos*. Kvietime buvo reikalaujama, kad pareiškėjai teiktų paslaugas, kuriomis būtų palengvinta ne ES piliečių integracija Prancūzijoje.

Nustatėme, kad potencialūs paraiškų teikėjai nebuvo tinkamai informuoti apie vertinimo procesą. *Vadovaujančioji institucija* taikė skirtingus vertinimo kriterijus nei tie, kurie buvo paskelbti kvietime, pavyzdžiui, nustatė naują kriterijų, o kitu atveju – skirtingą balų skalę. Taip buvo pažeistas skaidrumo principas.

Mūsų vertinimu, kiekvieno iš šių projektų (kurių patvirtintos išlaidos sudarė atitinkamai 34,7 milijono eurų ir 43,1 milijono eurų) klaidų lygis sudarė 10 %.

Sutarties pakeitimų be konkurso procedūros pavyzdys

Atlikome PMIF projekto, kuriam taikomas pasidalijamasis valdymas su Jungtine Karalyste, auditą. Projektą nuo 2021 m. vasario mėn. iki 2023 m. gruodžio mėn. įgyvendino atsakinga nacionalinė institucija. Tai apėmė nelydimų prieglobsčio prašančių vaikų, suaugusiųjų ir šeimų, kuriems reikalinga apsauga, vežimą į įvairias Jungtinės Karalystės vietas ir saugų jų įkurdinimą pagal Nacionalinę perkėlimo programą.

2021 m. lapkričio mėn., pasibaigus *viešųjų pirkimų* procedūrai, *naudos gavėjas* su transporto paslaugų teikėju pasirašė paslaugų sutartį už 3,3 milijono Didžiosios Britanijos svarų sterlingų. Nustatėme, kad naudos gavėjas be konkurso procedūros tris kartus pakeitė šią sutartį – pratęsė jos trukmę ir padidino teiktinų paslaugų apimtį, todėl galiausiai sutarties vertė padidėjo iki 9,7 milijono Didžiosios Britanijos svarų sterlingų. Šiuo esminiu sutarties pakeitimu pažeidžiamos taikytinos viešųjų pirkimų taisyklės.

Todėl manome, kad 71 % patvirtintų išlaidų (iš viso 1,3 milijono Didžiosios Britanijos svarų sterlingų) yra netinkamos finansuoti ES lėšomis.

Karinio mobilumo sutarties esminio pakeitimo, turinčio įtakos sutarties skyrimo sąlygoms, pavyzdys

Auditavome karinio mobilumo transporto projektą, kuriam taikomas tiesioginis valdymas. Projektą įgyvendino Latvijos viešoji įstaiga ir jį sudarė modernios ledlaužių įrangos, skirtos dvejopam kariniam ir civiliniam naudojimui Rygos įlankoje, įsigijimas. Komisija patvirtino visas išlaidas, išskyrus galutinį mokėjimą, kuris buvo atliktas pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui.

Nustatėme, kad naudos gavėjas projekto metu iš esmės pakeitė tiekimo sutartį, pažeisdamas skaidrumo ir vienodo požiūrio principus. Sutarties ekonominė pusiausvyra pasikeitė tiekėjo naudai, nes nustačius naują tarpinį mokėjimą trys ketvirtadaliai galutinio mokėjimo buvo paankstinti penkiais mėnesiais, buvo pratęstas laivo pristatymo terminas ir nebuvo taikomos pradinės sąlygos dėl netesybų už pavėluotą pristatymą.

Todėl manome, kad 25 % patvirtintų išlaidų (iš viso 10,1 milijono eurų) yra netinkamos finansuoti ES lėšomis.

8.12. Be to, nustatėme 17 neatitikties teisinėms ir finansinėms nuostatoms atvejų, tačiau jie neturi finansinio poveikio ES biudžetui. Šie atvejai buvo susiję, pavyzdžiui, su nepakankama *audito seka*, įrodymų, kad taikytos interesų konfliktų prevencijos priemonės, nebuvimu ir *fiksuotosios sumos* dotacijų koncepcijos trūkumais. ***8.2 langelyje*** pateikti mūsų nustatytų klaidų pavyzdžiai.

8.2 langelis

Nepakankamos audito sekos pavyzdys

Atlikome PMIF projekto, kuriam taikomas pasidalijamasis valdymas su Nyderlandais, auditą. Jis buvo įgyvendinamas pagal FAST CARE reglamentą nuo 2023 m. birželio mėn. iki gruodžio mėn. Tai apėmė dalinį perkeltųjų asmenų, kuriems suteikta laikinoji apsauga nuo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, priėmimo ir apgyvendinimo išlaidų kompensavimą Nyderlandų institucijoms.

Paprašėme pateikti susijusius projekto įrašus, kad galėtume patikrinti, ar iš ES biudžeto suteikta parama buvo susijusi su dėl karinės agresijos perkeltais asmenimis. Tačiau Nyderlandų institucijos neužtikrino tinkamos audito sekos. Komisijos gairėse nebuvo reikalaujama, kad audito seka būtų užtikrinta individualiu lygmeniu, išskyrus atvejus, kai atlikus rizikos vertinimą buvo nustatyta konkreti *pažeidimo* ar *sukčiavimo* rizika. Tai trukdė patikrinti, ar laikomasi ES teisės aktuose nustatytų tinkamumo reikalavimų, susijusių su prieglobstį gavusių asmenų skaičiumi ir jų buvimo trukme. Kadangi tokių įrašų nebuvo, negalėjome patikrinti, ar susidariusios išlaidos buvo susijusios su dėl karinės agresijos perkeltais asmenimis.

Todėl padarėme išvadą, kad projektas buvo paveiktas kiekybiškai neįvertinamų klaidų.

Dokumentų, kad taikytos interesų konfliktų prevencijos priemonės, nebuvimo pavyzdžiai

Auditavome du PMIF projektus, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas su Prancūzija: pagal vieną iš jų rengiami privalomi pilietinio ugdymo kursai, o pagal kitą prieglobsčio prašytojams teikiama pirminio priėmimo parama.

Pagal abu projektus su dotacijos įgyvendinimu susijusios paslaugos buvo perkamos pagal du kvietimus teikti pasiūlymus. Išnagrinėjome šiuos kvietimus, kad patikrintume, ar sutarčių skyrimas atitiko viešųjų pirkimų reikalavimus.

Taip pat auditavome karinio mobilumo transporto projektą, kuriam taikomas tiesioginis valdymas. Projektą įgyvendino Švedijos viešoji įstaiga; jis apėmė naujo dvikelio tunelio, skirto dvejopam kariniam ir civiliniam naudojimui, statybą.

Nustatėme, kad visais trimis atvejais paramos gavėjų vykdytose viešųjų pirkimų procedūrose nebuvo užtikrinta tinkama audito seka, leidžianti nustatyti vertinimo komiteto narių tapatybę. Be to, nebuvo pateikta jokių interesų konfliktų nebuvimo deklaracijų. Taigi negalėjome patikrinti, ar nėra interesų konflikto.

Todėl padarėme išvadą, kad šie trys projektai buvo paveikti kiekybiškai neįvertinamų klaidų.

[Komisijos fiksuotosios sumos dotacijų koncepcijos trūkumų pavyzdys

Auditavome pagal *Šaudmenų gamybos rėmimo aktą (ASAP)* remiamą projektą, kuriam taikomas tiesioginis valdymas ir kuriuo siekiama remti gamybos įrenginių plėtojimą privačioje su gynyba susijusioje gamybos įmonėje Vokietijoje. Mūsų audito metu projektas buvo vykdomas. Auditavome pirmąjį tarpinį mokėjimą.

Projektas finansuojamas skiriant fiksuotosios sumos dotaciją, kuri buvo nustatyta remiantis pareiškėjo pasiūlyme pateiktu numatytu biudžetu. Manome, kad numatytas biudžetas nebuvo pakankamai tikslus, nes reikiamą biudžeto tikslumą buvo planuojama užtikrinti tik jo įgyvendinimo metu.

Keliais atvejais nebuvo tiksliai apibrėžti siektini rezultatai, kuriais remiantis buvo nustatytos mokėjimo sąlygos. Taigi negalėjome patikrinti, ar dokumentai, kuriuos naudos gavėjas pateikė Komisijai dėl šių siektinų rezultatų, iš tikrųjų atitiko dotacijos susitarime nustatytus reikalavimus.

Todėl padarėme išvadą, kad projektas buvo paveiktas kiekybiškai neįvertinamų klaidų.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Audito institucijų darbo peržiūra

8.13. Trys mūsų tikrintos audito institucijos (žr. ***8.8*** dalies ***(a)*** punktą) parengė ir taikė pakankamos kokybės išsamias procedūras, kad savo darbo rezultatus galėtų pateikti metinėje kontrolės ataskaitoje.

8.14. Atrinkome šešias šių audito institucijų audito bylas, kad patikrintume su jomis susijusį audito darbą ir tai, ar jis apėmė tris konkrečius pagrindinius reikalavimus (PR)[2].

- 12 PR – tinkamas sistemų auditas;
- 13 PR – tinkamas veiksmų auditas;
- 15 PR – tinkamos patikimos audito nuomonės teikimo ir metinės kontrolės ataskaitos rengimo procedūros.

8.15. Apskritai nustatėme, kad audito institucijos turėjo išsamias audito programas ir naudojo kontrolinius sąrašus savo išvadoms pagrįsti. Tačiau vienoje audito institucijoje nustatėme trūkumą, kai dalis audituotų išlaidų nebuvo pagrįstos patvirtinamaisiais dokumentais, (žr. ***8.3 langelį***).

8.3 langelis

Audito institucijos darbo trūkumų pavyzdys

Fondas	Trūkumas	Galimas poveikis
Čekijos VSF	Audito institucija negavo visų reikiamų dokumentų, kad patikrintų, ar konkrečios išlaidos buvo tinkamos finansuoti.	Rizika, kad nebus nustatytos netinkamos finansuoti išlaidos.

[2] Reglamento (ES) 2021/1060 XI priedas.

Komisijos užbaigimo veiksmų peržiūra

8.16. Taip pat įvertinome Komisijos veiksmus, skirtus patikrinti dviejų valstybių narių išlaidų tinkamumą finansuoti, užbaigiant 2014–2020 m. programavimo laikotarpį. Nustatėme šį Jungtinės Karalystės programų užbaigimo trūkumą: Komisija į savo sprendimą dėl patvirtinimo įtraukė sumą, kurią anksčiau nustatėme kaip netinkamą finansuoti[3].

[3] 2023 m. metinė ataskaita, 8.1 langelis.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

8.17. Peržiūrėjome HOME GD ir DEFIS GD 2025 finansinių metų metines veiklos ataskaitas. Atlikdami analizę daugiausia dėmesio skyrėme tam, ar šie generaliniai direktoratai pateikė tvarkingumo informaciją pagal Komisijos nurodymus ir nuosekliai taikė būsimų pataisų vertinimo metodiką.

8.18. Nustatėme, kad generalinių direktoratų bendros r*izikos atliekant mokėjimą* ir užbaigiant programas įverčiai buvo apskaičiuoti ir pateikti MVVA pagal metodiką. Kalbant apie 2025 m. išlaidas (3 782,0 milijono eurų), HOME GD apskaičiavo, kad bendra su rizika susijusi suma atliekant mokėjimą yra 40,3 milijonų eurų (1,1 %) ir kad dėl jo numatytų būsimų pataisų bendra rizika užbaigiant programas yra 36,9 milijonų eurų (1,0 %). 2025 m. DEFIS GD pagrindinės atitinkamos išlaidos pagal DFP 5 išlaidų kategoriją, sudarančios 490,7 milijono eurų, buvo susijusios su tiesiogiai ir netiesiogiai valdomomis dotacijomis pagal ES gynybos programas (t. y. *Europos gynybos fondą* ir jo pirmtakes programas, ASAP ir priemonę Europos gynybos pramonei stiprinti vykdant bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus). Kadangi nėra *ex post* kontrolės rezultatų, šioje srityje dar nėra jokių konkrečių audito klaidų lygių. Todėl DEFIS GD laikėsi nuomonės, kad pranešti apie įvertintą riziką mokėjimo metu taikant 2,0 % fiksuotąją normą yra konservatyvus metodas.

8.19. HOME GD ir DEFIS GD generaliniai direktoriai pareiškė gavę pagrįstą patikinimą, kad metinėse veiklos ataskaitose apibūdintai veiklai skirti ištekliai buvo naudojami pagal numatytą paskirtį ir pagal patikimo finansų valdymo principą, išskyrus tam tikras HOME GD *išlygas*. Kadangi mūsų tikrinamų operacijų skaičius sudaro tik nedidelę operacijų, kurias valdo šie generaliniai direktoratai, dalį, šių pareiškimų negalime patvirtinti remdamiesi savo audito darbo rezultatais.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

8.20. Tikrindami operacijas ir sistemas nustatėme tris tobulintinas sritis: tinkamas priemones interesų konfliktams išvengti, tinkamą viešųjų sutarčių valdymą ir tinkamos audito sekos užtikrinimą. Nors auditavome nepakankamai operacijų, kad galėtume įvertinti šiame skyriuje aptariamų DFP išlaidų kategorijų klaidų lygį (***8.7*** dalis), mūsų audito rezultatai rodo, kad, atsižvelgiant į mūsų nustatytų klaidų dažnumą, tai yra didelės rizikos sritis. Operacijų testavimo rezultatais remiamės rengdami patikinimo pareiškimą.

Rekomendacijos

8.21. ***8.1 priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip buvo atsižvelgta į dvi mūsų 2023 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas ir į vieną 2024 m. metinėje ataskaitoje pateiktą rekomendaciją, kurios visos turėjo būti įgyvendintos iki 2025 m. pabaigos. Komisija visiškai įgyvendino dvi rekomendacijas. Nors ji nepritarė trečiajai, ji vis dėlto ją įgyvendino tam tikrais atžvilgiais.

8.22. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, rekomenduojame:

8.1 rekomendacija. Didinti valstybių narių vadovaujančiųjų institucijų informuotumą apie jų pareigas

Komisija turėtų imtis veiksmų, kad valstybių narių vadovaujančiosios institucijos būtų geriau informuotos apie savo pareigas, susijusias su dotacijų skyrimu ir viešųjų pirkimų sutartimis, visų pirma apie:

a) priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti, kad nebūtų interesų konflikto, ir tinkamu šių priemonių dokumentavimu;

b) galimas nacionalinių ar ES taisyklių dėl viešųjų sutarčių keitimo pažeidimo pasekmes;

c) paramos gavėjų pareigą saugoti pakankamai dokumentų deklaruotoms išlaidoms pagrįsti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga

8.2 rekomendacija. Peržiūrėti tikrinimo patikras

Tiesiogiai valdomų projektų atveju Komisija turėtų peržiūrėti ir prireikus sustiprinti patikras, kad patikrintų, ar:

a) paramos gavėjai ėmėsi priemonių, kad nustatytų, jog nėra interesų konflikto, ir šias priemones tinkamai dokumentavo;

b) paramos gavėjai laikėsi nacionalinių ir ES taisyklių dėl viešųjų sutarčių keitimo;

c) paramos gavėjų saugomų dokumentų pakanka deklaruotoms išlaidoms pagrįsti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga

Priedas

8.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.
Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2023	Rekomenduojame Komisijai: **1 rekomendacija:** Valstybių narių institucijoms, atsakingoms už HOME GD finansavimo įgyvendinimą pasidalijamojo valdymo būdu, teikti tolesnes gaires dėl: a) tinkamų patvirtinamųjų dokumentų saugojimo taisyklių, kad šiuos dokumentus būtų galima pateikti per patikras ar auditus;			Rekomendacija visiškai įgyvendinta. 2024 m. birželio mėn. Komisija surengė internetinį seminarą su valstybių narių institucijomis, atsakingomis už HOME GD finansavimo įgyvendinimą, kad būtų atsižvelgta į rekomendacijos a punktą dėl pareigos saugoti tinkamus patvirtinamuosius dokumentus, kuriuos galima pateikti per patikras ar auditus. Komisija atsižvelgė į rekomendacijos b punktą 2025 m. spalio 27 d. surengdama

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	b) pareigos laikytis nacionalinių ir ES taisyklių dėl skaidrumo ir vienodo požiūrio užtikrinimo skiriant dotacijas pagal atvirus kvietimus teikti paraiškas.			nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už HOME GD lėšų įgyvendinimą pagal pasidalijamojo valdymo principą, skirtą rekomendacinę sesiją, kurios metu buvo aptarti dotacijų skyrimo procedūrų trūkumai ir pakartota, kad reikia laikytis skaidrumo ir vienodo požiūrio principų.
2023	**2 rekomendacija:** Per dotacijų skyrimo procedūrą atidžiai patikrinti ir dokumentuoti pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę teikiamų karinio mobilumo dotacijų paraiškų techninius aspektus. Visų pirma nustatyti, ar dvejopo naudojimo infrastruktūros projektai atitinka tinkamumo finansuoti sąlygas, ir užtikrinti, kad ES finansinė parama neviršytų dvejopam naudojimui būtinų reikalavimų lygio.	⊗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė. Vis dėlto pažymime, kad po audito Komisija priminė naudos gavėjui, jog reikia tiksliau apibūdinti esamus infrastruktūros elementus, kurie turi būti atnaujinti arba pakeisti, taip pat būsimus parametrus, kurie turi būti pasiekti atlikus darbus, kad juos būtų galima tinkamai įvertinti pagal *TEN*-T *(EITP)* reikalavimus.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2024	**2 rekomendacija:** Pagal pasidalijamąjį valdymą, valstybių narių *vadovaujančiosioms institucijoms* pateikti papildomų gairių dėl jų pareigų laikytis vienodo požiūrio ir skaidrumo principų įgyvendinant kvietimus teikti pasiūlymus, kad būtų pašalinti dotacijų skyrimo procedūrų trūkumai.	✓		Rekomendacija visiškai įgyvendinta. Komisija atsižvelgė į rekomendaciją 2025 m. spalio 27 d. surengdama nacionalinėms institucijoms, atsakingoms už HOME GD lėšų įgyvendinimą pagal pasidalijamojo valdymo principą, skirtą rekomendacinę sesiją, kurios metu buvo aptarti dotacijų skyrimo procedūrų trūkumai ir pakartota, kad reikia laikytis pirmiau minėtų skaidrumo ir vienodo požiūrio principų.

Šaltinis: Audito Rūmai.

9 skyrius

Kaimyninės šalys ir pasaulis

Turinys

	Dalis
Įvadas	**9.1.–9.10.**
Trumpas aprašymas	9.2.–9.8.
Audito apimtis ir metodas	9.9.–9.10.
Operacijų tvarkingumas	**9.11.–9.23.**
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**9.24.–9.29.**
MENA GD metinė veiklos ataskaita	9.24.–9.27.
INTPA GD metinė veiklos ataskaita	9.28.
Metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita	9.29.
Kiti elementai	**9.30.**
Išvada ir rekomendacijos	**9.31.–9.33.**
Išvada	9.31.
Rekomendacijos	9.32.–9.33.
Priedai	
9.1 priedas. INTPA GD, ENEST GD ir MENA GD mokėjimai atskiroms šalims	
9.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas	

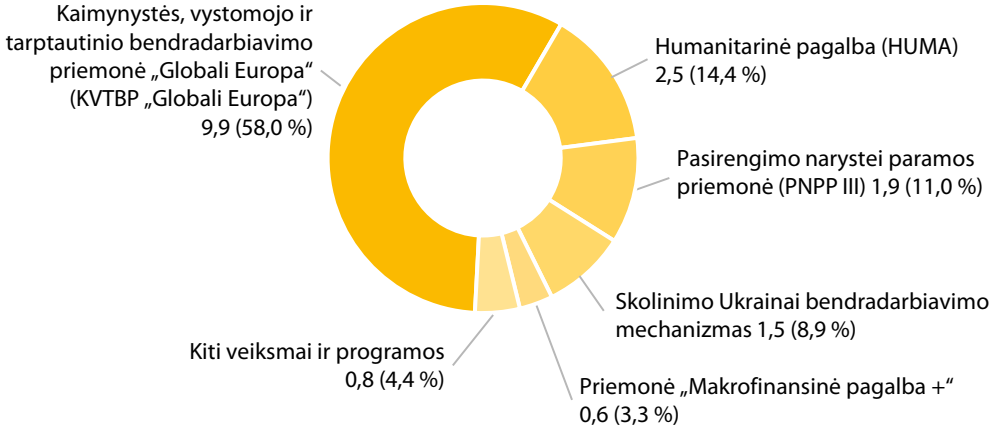
Įvadas

9.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų DFP 6 išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“audito rezultatai. ***9.1 diagramoje*** apžvelgiama 2025 m. pagrindinė veikla, išlaidos ir audito populiacija pagal šią išlaidų kategoriją.

9.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

Kaimyninės šalys ir pasaulis
17,2 mlrd. EUR (9,7 % ES biudžeto išlaidų)

2025 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal fondus *(mlrd. EUR)*

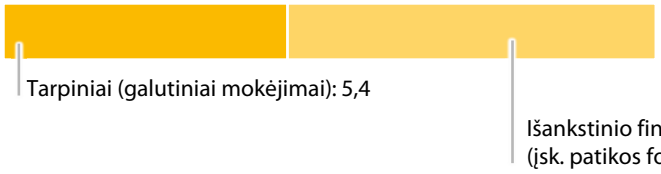

2025 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Mokėjimai – iš viso 17,2

Audito populiacija – iš viso 12,5

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų ataskaitų* duomenimis.

Trumpas aprašymas

9.2. ES įgyvendina išorės veiksmų priemones visame pasaulyje, dažnai sudėtingoje geopolitinėje ir organizacinėje aplinkoje. Šios priemonės apima įvairius regionus, kurių teisinės ir institucinės sistemos skiriasi, todėl jos turi būti pritaikytos prie skirtingų reguliavimo ir veiklos sąlygų. Šioje srityje išlaidos paskirstytos pagal kelias priemones, visų pirma pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“[1](KVTBP „Globali Europa“), humanitarinės pagalbos (HUMA) biudžetą ir Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (NPP III)[2].

9.3. Bendrasis Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ tikslas – visame pasaulyje puoselėti ir propaguoti ES vertybes, principus ir pagrindinius interesus, taip pat padėti skatinti daugiašališkumą ir tvirtesnę partnerystę su ES nepriklausančiomis šalimis.

9.4. ES taip pat teikia poreikiais grindžiamą humanitarinę pagalbą asmenims, nukentėjusiems nuo žmogaus sukeltų ir gaivalinių nelaimių, ypatingą dėmesį skirdama pažeidžiamiausiems asmenims.

9.5. Pasirengimo narystei paramos priemonės tikslas – padėti *paramą gaunančioms* šalims priimti ir įgyvendinti reformas, kurių reikia, kad jos atitiktų ES vertybes rengiantis narystei, taip prisidedant prie jų stabilumo, saugumo ir gerovės.

9.6. Pirmą kartą 2025 m. 6 išlaidų kategorija apėmė su skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmu susijusius mokėjimus[3]. Naudojant skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmą iš imobilizuoto Rusijos valstybės turto gaunamos pajamos naudojamos Ukrainai skirtoms ES ir G7 makrofinansinės paramos paskoloms aptarnauti ir grąžinti.

---

[1] Reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“.

[2] Reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III).

[3] Reglamentas (ES) 2024/2773, kuriuo sukuriamas skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmas ir Ukrainai suteikiama išskirtinė makrofinansinė parama.

9.7. 2025 m. pagrindiniai ES išorės veiksmus įgyvendinantys generaliniai direktoratai (GD) ir tarnybos buvo Tarptautinės partnerystės generalinis direktoratas (INTPA GD), Plėtros ir Rytų kaimynystės generalinis direktoratas (ENEST GD), Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų generalinis direktoratas (ECHO GD), Artimųjų Rytų, Šiaurės Afrikos ir Persijos įlankos generalinis direktoratas (MENA GD) ir Užsienio politikos priemonių tarnyba (FPI).

9.8. 2025 m. išlaidų kategorijos „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ mokėjimai sudarė 17,2 milijardo eurų (išankstinis finansavimas, tarpiniai ir galutiniai mokėjimai). Jie buvo atlikti naudojant kelias priemones (***9.1 diagrama***) ir įgyvendinimo metodus. Tarp jų – darbų, tiekimo ir paslaugų sutartys, dotacijos, specialiosios paskolos, paskolų garantijos ir finansinė pagalba, *parama biudžetui* ir kitos tikslinės paramos biudžetui formos ES nepriklausančiose šalyse (***9.1 priedas***). 2024 m. bendra mokėjimų pagal šią išlaidų kategoriją suma buvo 15,4 milijardo eurų.

Audito apimtis ir metodas

9.9. Mūsų audito tikslas buvo įvertinti šios DFP išlaidų kategorijos klaidų lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*. Taikydami ***1.1 priede*** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2025 m. aspektus:

a) statistiškai reprezentatyvią 138 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP išlaidų kategorijos išlaidas. Į imtį įtraukėme 57 operacijas, susijusias su INTPA GD, 30 operacijų, susijusių su ENEST GD, 21 operaciją, susijusią su ECHO GD, 13 operacijų, susijusių su Užsienio politikos priemonių tarnyba, 12 operacijų, susijusių su MENA GD, ir penkias operacijas, susijusias su kitais generaliniais direktoratais (Ekonomikos ir finansų reikalų generaliniu direktoratu (ECFIN GD, dvi operacijas), Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generaliniu direktoratu (EAC GD), Prekybos ir ekonominio saugumo generaliniu direktoratu (TRADE GD) ir Europos švietimo ir kultūros vykdomąja įstaiga (EACEA);

b) vieną operaciją, finansuojamą viršijant metinę DFP viršutinę ribą ir susijusią su Ukrainos priemone[4]. Mūsų su šia operacija susijusio audito darbo rezultatai neturi *poveikio* DFP 6 išlaidų kategorijos *įvertintam klaidų lygiui*, tačiau daro poveikį mūsų bendram įvertintam klaidų lygiui.

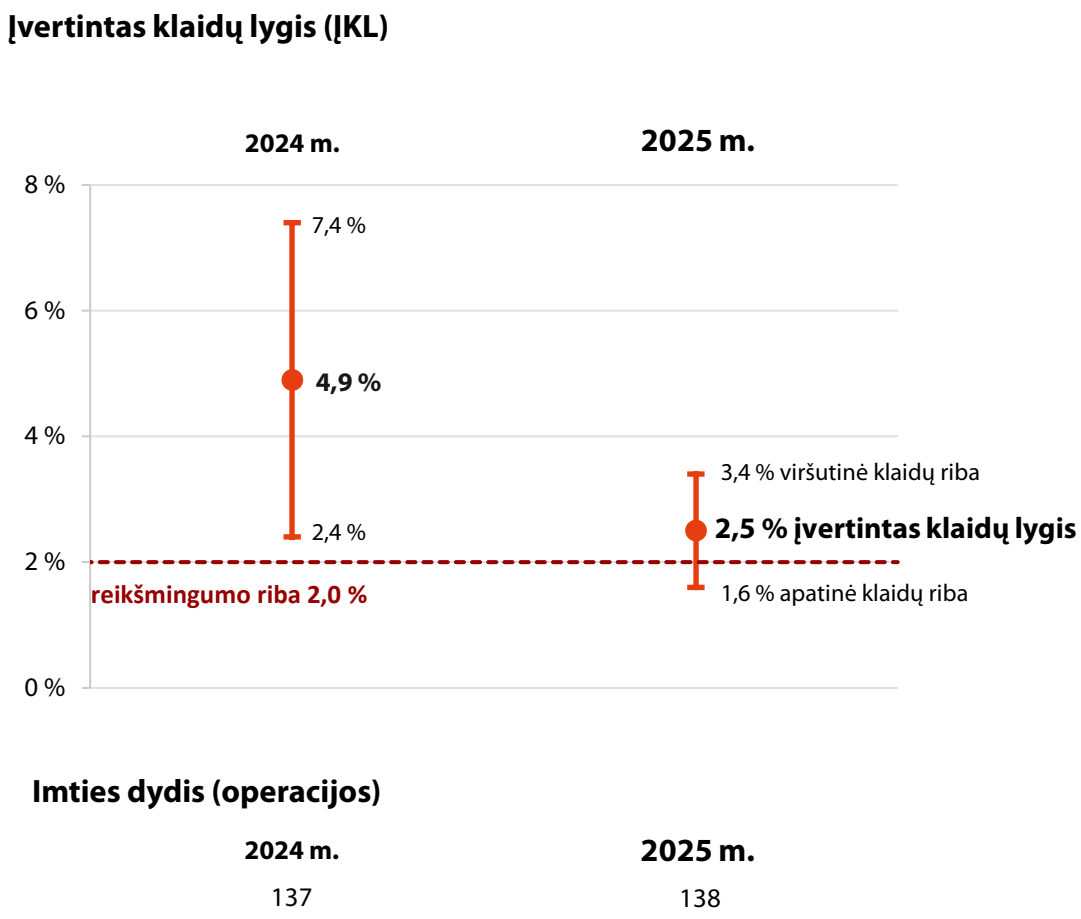
[4] Reglamentas (ES) 2024/792, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė.

9.10. Taip pat tikrinome MENA GD ir INTPA GD *metinėse veiklos ataskaitose (MVA)* pateiktą tvarkingumo informaciją, kuri vėliau įtraukta į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą (MVVA)*.

Operacijų tvarkingumas

9.11. Iš 138 mūsų tikrintų operacijų 52 (37,7 %) buvo klaidų. Remdamiesi 43 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis sudaro 2,5 % (žr. ***9.2 diagramą***).

9.2 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

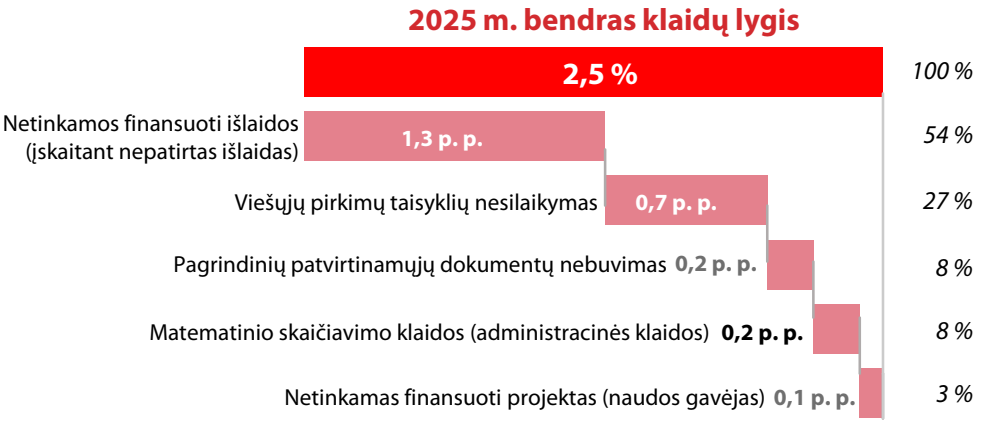

Šaltinis: Audito Rūmai.

9.12. Su skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmu susiję mokėjimai sudarė 1,53 milijardo eurų (12 % mūsų audito populiacijos (žr. ***9.1 diagramą***). Ši priemonė yra laikina, o susijusios operacijos (nenumatyto pelno mokėjimai Ukrainai) iš esmės skiriasi nuo likusios mūsų audito populiacijos pagal šią išlaidų kategoriją. Auditavome dvi su skolinimo Ukrainai bendradarbiavimo mechanizmu susijusias operacijas, kurių bendra vertė – 1,23 milijardo eurų.

9.13. ***9.3 diagramoje*** pateiktas mūsų įvertinto 2025 m. klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis.

9.3 diagrama. Įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis

p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

9.14. Nustatėme įvairių rūšių klaidų, kurios turėjo įtakos kelioms operacijoms ir kartojosi kelerius audito metus (***9.1 langelis***, ***9.2 langelis***). Pagrindinės klaidų rūšys buvo šios:

- *netiesioginių išlaidų* kaip *tiesioginių išlaidų* įtraukimas į darbo užmokestį;
- *viešųjų pirkimų* taisyklių nesilaikymas;
- neteisingų valiutų kursų taikymas;
- netinkamas išankstinio finansavimo *patvirtinimas.*

9.15. Kaip ir ankstesniais metais, dalis mūsų nustatytų klaidų buvo susijusi su sutartimis, kurias pagal *netiesioginio valdymo* principą įgyvendino *pagal ramsčius vertinami subjektai* (tarptautinės organizacijos, tarptautinės finansų įstaigos ir ES valstybių narių agentūros). Tokių sutarčių atveju Komisija išlaidas patvirtino remdamasi finansine ataskaita ir valdymo pareiškimu. Pastarasis yra pagal ramsčius vertinamo subjekto savideklaracija, kuria patvirtinama, kad pateikta finansinė informacija yra tinkamai pateikta, išsami, tiksli ir atitinka sutartyje nustatytas pareigas. Iš 43 mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų (***9.11*** dalis) su tokiomis sutartimis buvo susijusios 14 klaidų. Dėl jų įvertintas klaidų lygis padidėjo 0,6 procentinio punkto.

9.16. Šiais metais tarptautinės organizacijos mums suteikė visapusišką prieigą prie audituotų operacijų patvirtinamųjų dokumentų. Tai yra pagerėjimas, palyginti su ankstesniais metais, kai prieiga buvo apribota laikinomis elektroninėmis konsultacijomis tik peržiūros aplinkoje neperduodant dokumentų, o tai trukdė audito planavimui, atlikimui ir kokybės kontrolei. Praėjusiais metais rekomendavome Komisijai imtis tolesnių veiksmų siekiant užtikrinti, kad tarptautinės organizacijos Audito Rūmams suteiktų visapusišką, neribotą ir savalaikę prieigą prie dokumentų, būtinų jų užduočiai atlikti pagal SESV, ir visų pirma užtikrinti, kad sutartiniai susitarimai su tarptautinėmis organizacijomis būtų aiškūs ir jais būtų visapusiškai gerbiama Audito Rūmų teisė mūsų prašymu gauti visus dokumentus ar informaciją, būtinus mūsų audito funkcijoms atlikti[5]. Toliau stebėsime ir teiksime ataskaitas šiuo klausimu.

9.17. Kai kurių mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdžiai pateikti ***9.1 langelyje***.

9.1 langelis

Pavyzdys, kai ekspertas neatitiko profesinės patirties reikalavimų

MENA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 1,88 milijono eurų sutartį dėl pilietinės visuomenės paramos Šiaurės Afrikos šalyje.

Peržiūrėjome mokesčius, taikytus projektui įdarbintam vyresniajam ekspertui. Padarėme išvadą, kad ekspertas neatitiko minimalios profesinės patirties reikalavimo, kad jis būtų laikomas vyresniuoju ekspertu pagal sutarties sąlygas. Atsižvelgiant į jo profesinės patirties trukmę, jis turėjo būti tinkamai laikomas jaunesniuoju ekspertu. Be to, rangovas ir perkančioji organizacija nesilaikė tinkamos atrankos ir patvirtinimo procedūros.

Todėl manome, kad vyresniųjų ir jaunesniųjų ekspertų mokesčių tarifo skirtumas yra netinkamas finansuoti.

Pavyzdys, kai į darbo užmokestį buvo įtrauktos netiesioginės išlaidos

INTPA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 7,94 milijono eurų *susitarimą dėl įnašo*, skirtą regioniniam ekonomikos valdymui su tarptautine organizacija Vakarų Afrikos šalyje stiprinti.

[5] 2024 m. metinės ataskaitos dėl ES biudžeto vykdymo 8.13 dalis ir 8.1 rekomendacija.

Peržiūrėdami su personalu susijusias išlaidas nustatėme, kad organizacija kaip tiesiogines išlaidas taip pat įtraukė išlaidas, kurios yra netiesioginės, pavyzdžiui, darbo užmokesčio administravimo, saugumo, IT ir mokymo išlaidas. Netiesioginės išlaidos, įtrauktos į tarptautinės organizacijos *atlygį* (iki 7 % tiesioginių išlaidų), negali būti deklaruojamos kaip tiesioginės tinkamos finansuoti išlaidos.

Be to, negavome patvirtinamųjų dokumentų, pagrindžiančių tai, kad šios išlaidos buvo faktiškai patirtos arba kad jos buvo teisingai apskaičiuotos. Todėl šias išlaidas laikome netinkamomis finansuoti.

Ankstesniais metais jau esame nustatę panašių problemų (2024 m. metinės ataskaitos 9.3 langelis).

Pavyzdys, kai transporto priemonių transporto išlaidos buvo netinkamos finansuoti, kadangi nebuvo dokumentų

INTPA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 19,20 milijono eurų ES susitarimą dėl įnašo, skirtą aplinkos išsaugojimo veiklai Centrinės Afrikos šalyje.

Naudos gavėjas priskaičiavo transporto išlaidas, teigdamas, kad vykdant ES finansuojamą projektą buvo nuvažiuota kilometrų. Tačiau audito metu mums nebuvo pateikti tinkami patvirtinamieji dokumentai, pavyzdžiui, siuntimai į komandiruotes, transporto priemonių žurnalai ar veiklos įrašai, įrodantys, kad šie reisai iš tikrųjų buvo susiję su ES veiksmų įgyvendinimu.

Neturėdami patikimų įrodymų, pagrindžiančių šių išlaidų paskirstymą projektui, manome, kad jos yra netinkamos finansuoti.

Pavyzdys, kai įranga buvo naudojama ne pagal numatytą paskirtį ir nepakankamai

INTPA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 2,56 milijono eurų sutartį dėl *dotacijos* dėl saulės energijos naudojimo rėmimo Pietryčių Azijos šalyje.

Audito vizito vietoje metu patikrinome 15 saulės baterijų plokščių, įsigytų naudojant projekto lėšas. Šios plokštės buvo skirtos demonstravimo vietoms, kuriose būtų pristatomas praktinis saulės energijos naudojimas mažosiose įmonėse, įrengti.

Mūsų audito metu nustatyta, kad naudos gavėjas penkerius metus saugojo plokštes jų nenaudodamas. Vėliau jis jas padovanojo valstybinei vidurinei mokyklai, o tai nebuvo numatyta sutartyje ir nebuvo įtraukta į patvirtintą biudžeto pakeitimą. Todėl šias išlaidas laikome netinkamomis finansuoti.

Be to, lankydamiesi mokykloje nustatėme, kad buvo naudojamos tik dvi plokštės. Likusios trylika vis dar buvo laikomos nenaudojamos.

Pavyzdys, kai vertinimo kriterijai nebuvo taikomi, kaip paskelbta

INTPA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 2,57 milijono eurų dotacijos sutartį su nevyriausybine organizacija (NVO) dėl reagavimo į COVID-19 veiklos Pietryčių Azijos šalyje.

Auditavome NVO konsultavimo paslaugų pirkimą pagal derybų procedūrą. Nustatėme, kad vertinimo komitetas netaikė konkurso dokumentuose nustatytų sutarties skyrimo kriterijų ir vertinimo balais metodo: nebuvo įvertinti keli profesinės kvalifikacijos reikalavimai, buvo nustatyti papildomi kriterijai, kurie nebuvo numatyti konkurso dokumentuose, ir buvo naudojamos skirtingos vertinimo balais skalės. Tai yra skaidrumo ir vienodo traktavimo principų pažeidimas.

Todėl manome, kad viešųjų pirkimų procedūra buvo netvarkinga. Tai turėjo įtakos išlaidų tinkamumui finansuoti.

9.18. 19 kiekybiškai įvertinamų galutinių naudos gavėjų klaidų atveju Komisija turėjo pakankamai informacijos, kad prieš patvirtindama išlaidas galėtų užkirsti tokioms klaidoms kelią arba jas aptikti ir ištaisyti. Jei Komisija būtų tinkamai pasinaudojusi visa savo turima informacija, įvertintas su šiuo skyriumi susijęs klaidų lygis būtų buvęs 1,1 procentinio punkto žemesnis.

9.19. Taip pat nustatėme 33 neatitikties teisinėms ir finansinėms nuostatoms atvejus, tačiau jie neturi tiesioginio finansinio poveikio ES biudžetui. ***9.2 langelyje*** pateikiami mūsų kiekybiškai neįvertintų klaidų pavyzdžiai.

9.2 langelis

Pavyzdys, kai buvo neteisingai apskaičiuotos personalo išlaidos

ECHO GD

Auditavome išlaidas, deklaruotas pagal septynias skirtingas sąskaitas faktūras, išrašytas pagal tiesioginio valdymo susitarimus dėl dotacijos su nevyriausybinėmis organizacijomis (NVO).

Pagal šių susitarimų sąlygas, personalo išlaidos turėjo būti apskaičiuojamos naudojant dienos įkainius, pagrįstus metinėmis faktinėmis išlaidomis ir iš anksto nustatytu darbo dienų skaičiumi, arba taikant vieneto įkainius, atitinkančius NVO nusistovėjusią išlaidų apskaitos praktiką.

Tačiau visose audituotose operacijose personalo išlaidos nebuvo apskaičiuotos nė vienu iš šių metodų.

Nors manėme, kad šis metodas neatitinka taikytinų taisyklių, neturėjome pakankamai informacijos, kad galėtume apskaičiuoti atitinkamą netinkamą finansuoti sumą.

Pavyzdys, kai projektui buvo priskirti valiutos kurso skirtumai

ENEST GD

Auditavome sąskaitą faktūrą pagal 2,03 milijono eurų susitarimą dėl įnašo pilietinei visuomenei vienoje Pietų Kaukazo šalyje remti.

Pagal šio susitarimo sąlygas valiutos kurso svyravimus būtų galima padengti tik tuo atveju, jei biudžete būtų numatytas rezervas nenumatytiems atvejams, o taip nebuvo. Nustatėme, kad valiutos keitimo nuostoliai ir pelnas vis dėlto buvo užregistruoti kaip projekto išlaidos.

Nors manėme, kad šis metodas neatitinka taikytinų taisyklių, neturėjome pakankamai informacijos, kad galėtume apskaičiuoti atitinkamą netinkamą finansuoti sumą.

Pavyzdys, kai nebuvo laikomasi ES matomumo reikalavimų

ENEST GD

Auditavome sąskaitą faktūrą, susijusią su 1,0 milijono eurų dotacija integruotam teritoriniam vystymuisi vienoje Pietų Kaukazo šalyje. Auditas apėmė atrinktų darbų patikrinimą vietoje.

Vizito metu nustatėme, kad pagal projektą finansuotame sporto ir sveikatos komplekse ir lauko apšvietimo sistemoje nebuvo jokių matomų požymių, kad buvo skirta ES finansinės parama.

Padarėme išvadą, kad taip buvo pažeisti sutartyje nustatyti matomumo įsipareigojimai, pagal kuriuos naudos gavėjai turėjo viešinti ES finansavimą ir ant finansuojamos infrastruktūros pateikti ES logotipą.

9.20. Bėgant metams dviejose išlaidų srityse dėl konkrečių joms taikomų mokėjimo sąlygų nuolat randame vis mažiau klaidų. Šios sritys yra i) *parama biudžetui* ir ii) projektai, kuriems taikomas *„sąlyginis metodas“*. 2025 m. auditavome keturias paramos biudžetui operacijas (tris 2024 m.) ir 10 „sąlyginio metodo“ operacijų (kaip ir 2024 m.).

9.21. Parama biudžetui yra įnašas į valstybės bendrąjį biudžetą arba jos konkrečiai politikai ar tikslui skirtą biudžetą. 2025 m. iš ES bendrojo biudžeto finansuoti su parama biudžetui susiję mokėjimai sudarė 58 milijonus eurų. Tikrinome, ar Komisija laikėsi šalims partnerėms taikomų paramos biudžetui mokėjimų vykdymą reglamentuojančių sąlygų ir ar ji patikrino šalių atitiktį tinkamumo finansuoti sąlygoms, pavyzdžiui, susijusioms su patenkinamu viešojo sektoriaus finansų valdymo pagerėjimu. Mūsų tvarkingumo auditas negali apimti nieko, kas vyksta po to, kai Komisija išmoka paramą ją gaunančiai šaliai, nes šios lėšos tuomet sujungiamos su tos šalies nuosavais biudžeto ištekliais.

9.22. Pagal sąlyginį metodą, kai Komisijos įnašai į kelių paramos teikėjų projektus sujungiami su kitų paramos teikėjų įnašais ir nėra priskiriami konkretiems žinomiems išlaidų punktams, Komisija daro prielaidą, kad išlaidos atitinka ES tinkamumo finansuoti taisykles, jei bendra sutelkta suma apima pakankamai tinkamų finansuoti išlaidų, kad būtų padengtas ES įnašas. Kai tai buvo tinkama, į šį metodą atsižvelgėme atlikdami pagrindinius testus.

9.23. Tikrindami operacijų tvarkingumą, taip pat nustatėme Komisijos vykdomos veiksmingos kontrolės pavyzdžių. Pavyzdį pateikiame ***9.3 langelyje***.

9.3 langelis

Veiksmingo dotacijų įgyvendinimo pavyzdys

INTPA GD

Auditavome sąskaitą faktūrą, susijusią su NVO dotacijos sutartimi, kurios bendras biudžetas Vakarų Afrikos šalyje yra 0,65 milijono eurų. Projekto tikslai buvo pagerinti asmenų su negalia gyvenimo kokybę ir skatinti tokių sutrikimų turinčių vaikų ir jaunuolių integraciją ir įtrauktį.

Apsilankymo vietoje metu patikrinome 2022 ir 2023 m. keliems reabilitacijos centrams pristatytą įrangą ir medžiagas. Patikrinome įsigytas prekes ir nustatėme, kad jos buvo puikios būklės. Įranga buvo aktyviai naudojama ir labai padidino centrų pajėgumus teikiant reabilitacijos paslaugas.

Iš audito metu surinktų įrodymų matyti, kad Komisijos kontrolės mechanizmai padėjo užtikrinti, kad lėšos būtų naudojamos pagal numatytą paskirtį ir kad veiksmais būtų pasiekti numatyti išdirbiai.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

MENA GD metinė veiklos ataskaita

9.24. Peržiūrėjome MENA GD 2025 finansinių metų MVA. Daugiausia dėmesio skyrėme tam, ar MENA GD savo MVA tvarkingumo informaciją pateikė pagal Komisijos nurodymus ir ar jis nuosekliai taikė būsimų pataisų ir susigrąžinimų vertinimo metodiką.

9.25. Iš visų 2025 m. patvirtintų (1,15 milijardo eurų) išlaidų MENA GD apskaičiavo, kad bendra *su rizika susijusi suma mokėjimo metu* sudarė 19,91 milijono eurų (1,04 %). Apskaičiuota būsimų pataisų ir atskaitymų vertė yra 0,01 % visų atitinkamų išlaidų, o rizika užbaigimo metu sudaro 1,03 % (mažesnė už *reikšmingumo ribą*).

9.26. MENA GD rizika užbaigimo metu grindžiama išorės rangovo atliktu *likutinio klaidų lygio* (LKL) tyrimu. Tyrimo metu įvertintas klaidų, kurios nebuvo aptiktos atliekant MENA GD valdymo patikras jo atsakomybės srityje, lygis ir juo remiamasi vertinant šių patikrų rezultatyvumą. LKL tyrimas nėra *patikinimo užduotis* arba auditas. Atliekant 2025 m. tyrimą buvo tikrinama 138 užbaigtų sutarčių imtis.

9.27. MENA GD generalinis direktorius nurodė, kad GD finansinės rizikos pozicija neviršijo Komisijos nustatytos 2 % reikšmingumo ribos visų patvirtintų 1,15 milijardo eurų išlaidų. Kadangi mūsų tikrinamų operacijų skaičius sudarė tik nedidelę operacijų, kurias valdo MENA GD, dalį (žr. ***9.9*** dalį), šio pareiškimo negalime patvirtinti remdamiesi savo audito darbo rezultatais.

INTPA GD metinė veiklos ataskaita

9.28. Mūsų darbas, susijęs su INTPA GD 2025 m. MVA, išsamiai pristatytas mūsų metinėje ataskaitoje dėl 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų.

Metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita

9.29. Peržiūrėjome Komisijos 2025 m. MVVA pateiktą informaciją, susijusią su įvertinta rizika atliekant mokėjimą politikos srityse pagal išlaidų kategoriją „Kaimyninės šalys ir pasaulis“. Komisija nenurodė jokios rizikos atliekant mokėjimą pagal šią DFP išlaidų kategoriją.

Kiti elementai

9.30. Auditavome vieną operaciją, susijusią su išlaidomis, viršijant metines DFP viršutines ribas (žr. ***9.9*** dalį). Operacija buvo susijusi su dotacijomis, skirtomis pagal Ukrainos priemonę. Atlikę auditą nenustatėme jokių klaidų. Kadangi šios išlaidos nepatenka į DFP 6 išlaidų kategoriją, atitinkami audito rezultatai neturi poveikio įvertintam šios išlaidų kategorijos klaidų lygiui, tačiau daro poveikį mūsų bendram įvertintam klaidų lygiui.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

9.31. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad srities „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ išlaidų klaidų lygis buvo reikšmingas. Šioje DFP išlaidų kategorijoje mums atlikus operacijų testus nustatyta, kad bendras įvertintas klaidų lygis yra 2,5 %.

Rekomendacijos

9.32. ***9.2 priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę tolesnę peržiūrą, kaip atsižvelgta į keturias mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas. Savo 2024 m. metinėje ataskaitoje jau pranešėme apie tris rekomendacijas. Komisija jas visas visiškai įgyvendino. Ketvirtai rekomendacijai nebuvo pritarta, todėl į ją visiškai nebuvo atsižvelgta.

9.33. Remdamiesi savo 2025 m. nustatytais faktais ir išvadomis, rekomenduojame:

9.1 rekomendacija. Pagerinti ekspertų atrankos procedūrą

Komisija turėtų užtikrinti, kad jos ekspertams skirta patvirtinimo procedūra paslaugų sutartyse apimtų patikrinimą, ar jų profesinė patirtis atitinka sutarties sąlygas, susijusias su trukme ir konkrečia sritimi.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga

9.2 rekomendacija. Stiprinti kontrolę, kad netiesioginės atlygio išlaidos nebūtų laikomos tiesioginėmis

Siekdama sumažinti riziką, kad išlaidos gali būti padengtos atlygiu, neteisingai patvirtintu kaip tiesioginės išlaidos darbo užmokesčio išlaidose pagal susitarimus dėl įnašų, Komisija turėtų pateikti papildomas gaires, kuriose būtų paaiškinti:

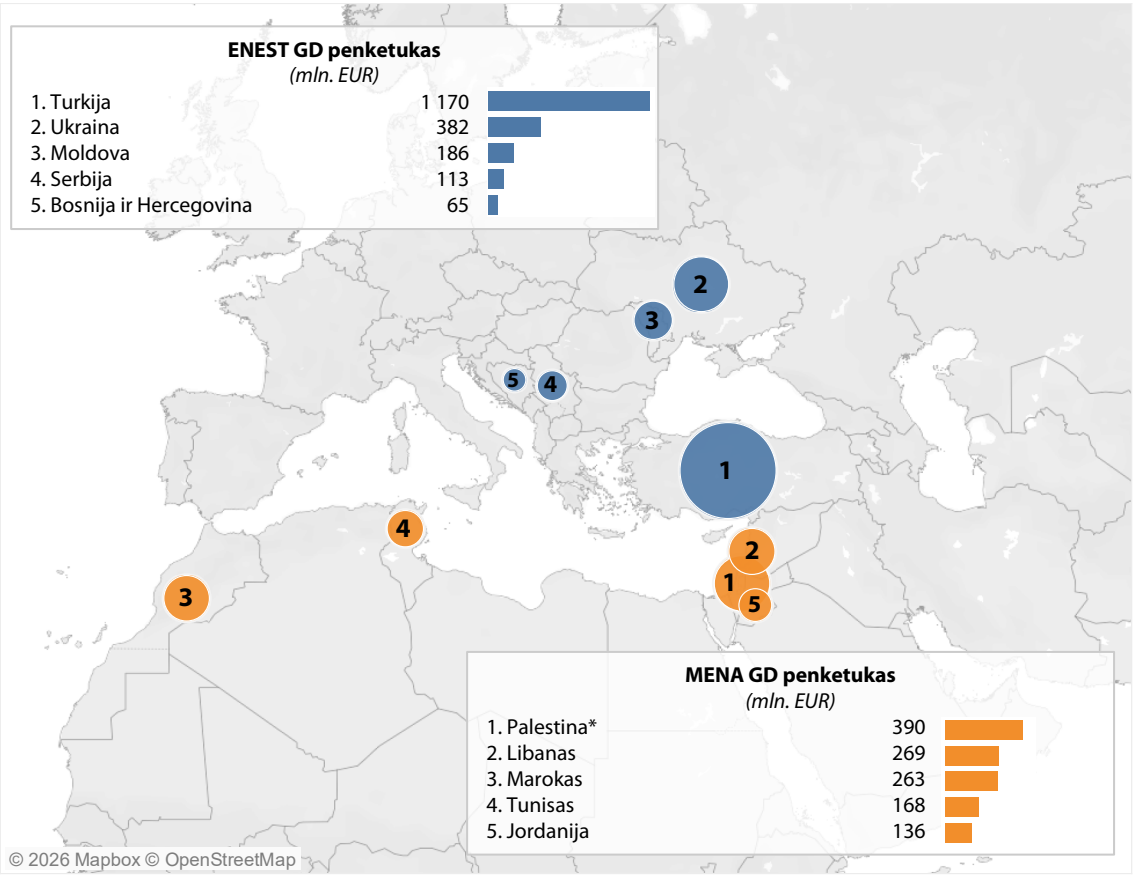
a) skirtumas tarp tiesioginių išlaidų ir atlygio;

b) poreikis į su darbo užmokesčiu susijusias deklaracijas neįtraukti išlaidų, kurios nėra tiesioginės tinkamos finansuoti išlaidos, tačiau kurios jau gali būti padengtos atlygiu.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga

Priedai

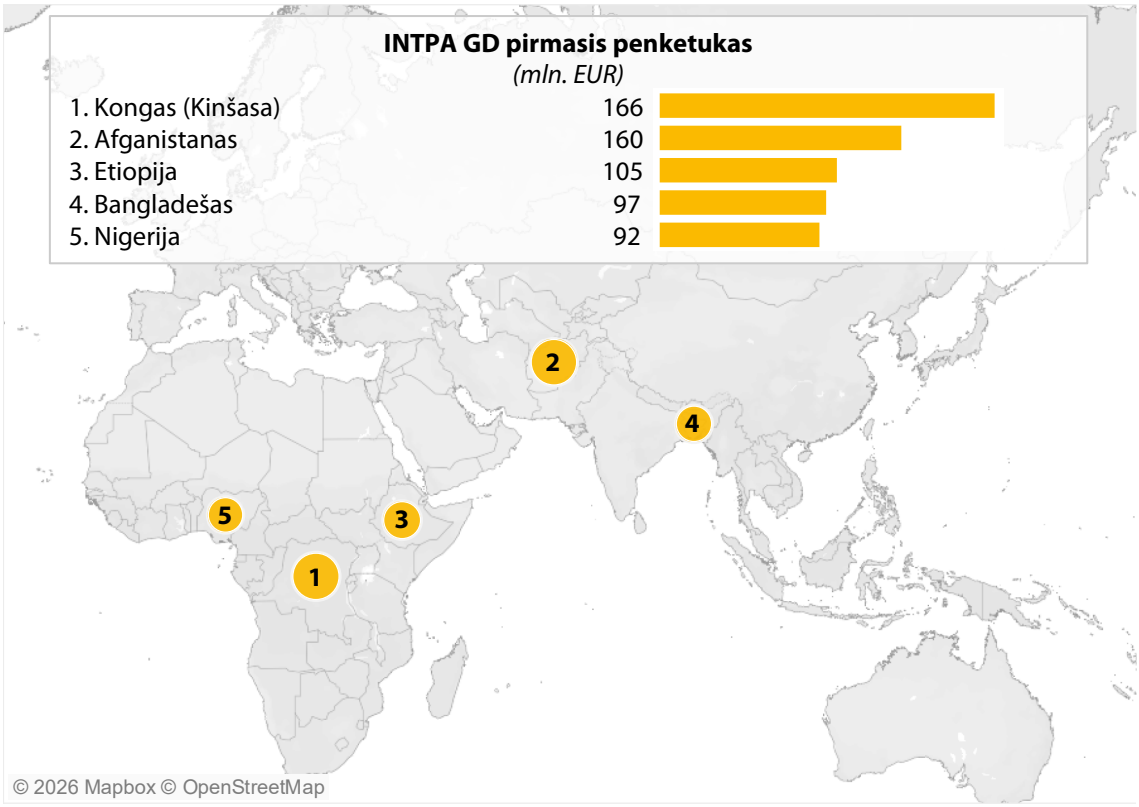
9.1 priedas. INTPA GD, ENEST GD ir MENA GD mokėjimai atskiroms šalims

Šaltinis: žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

NEAR GD[6]: ankstesnių metų lėšų gavėjų penketukas *(mln. EUR)*							
2021		**2022**		**2023**		**2024**	
Turkija	127	Ukraina	714	Turkija	992	Turkija	1 077
Moldova	109	Tunisas	268	Ukraina	399	Ukraina	736
Marokas	106	Egiptas	124	Serbija	338	Palestina*	429
Egiptas	88	Palestina*	120	Palestina*	223	Tunisas	263
Jordanija	70	Marokas	102	Marokas	195	Marokas	228
*Ši nuoroda nereiškia Palestinos valstybės pripažinimo ir nedaro poveikio atskiroms valstybių narių pozicijoms šiuo klausimu.							

[6] Nuo 2025 m. vasario 1 d. NEAR GD buvo padalintas į du atskirus GD: ENEST GD ir MENA GD.

Šaltinis: žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

Be to, INTPA GD atliko mokėjimus regioninėms programoms, apimančioms kelias šalis. 2025 m. šie mokėjimai sudarė 1,1 milijardo eurų Afrikai, 197,1 milijono eurų Azijai ir 142,8 milijono eurų Šiaurės ir Pietų Amerikai.

INTPA GD: ankstesnių metų lėšų gavėjų penketukas *(mln. EUR)*							
2021		**2022**		**2023**		**2024**	
Bangladešas	140	Afganistanas	200	Afganistanas	135	Bangladešas	166
Irakas	103	Kongas (Kinšasa)	79	Bangladešas	120	Afganistanas	120
Pakistanas	89	Pakistanas	76	Irakas	81	Somalis	88
Nepalas	85	Etiopija	76	Pakistanas	79	Zambija	82
Afganistanas	77	Jemenas	69	Kongas (Kinšasa)	76	Nigerija	7

9.2 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	Komisijai rekomenduojame: **1 rekomendacija:** stiprinti kontrolę, siekiant užkirsti kelią neteisėtam pasiūlymų keitimui sutarčių sudarymo etape, kai dotacijos skiriamos pagal kvietimą teikti pasiūlymus. Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. birželio mėn.			
2022	Komisijai rekomenduojame: **2 rekomendacija:** atlikti rizikos vertinimus, kaip reikalaujama procedūrų vadove, siekiant užtikrinti, kad 60 000–300 000 eurų išankstinio finansavimo mokėjimai be banko garantijos būtų atliekami tik tada, jei rizika įvertinta kaip maža. Tikslinė įgyvendinimo data: 2024 m. pabaiga.			

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	Komisijai rekomenduojame: **3 rekomendacija:** Nustatyti tinkamą grafiką, kad rangovų parengtos dotacijų sutarčių išlaidų tikrinimo ataskaitos būtų prieinamos prieš atliekant mokėjimus arba prieš patvirtinant išlaidas. Tikslinė įgyvendinimo data: 2025 m. pabaiga.	⊗	✕	
2022	NEAR GD rekomenduojame: **4 rekomendacija:** sustiprinti kontrolės priemones į NEAR GD *taisomosios gebos* skaičiavimą neįtraukiant vykdomųjų raštų nepanaudoto išankstinio finansavimo sumoms susigrąžinti. Tikslinė įgyvendinimo data: nuo 2023 m. metinės veiklos ataskaitos.	✓	▨	

Šaltinis: Audito Rūmai.

10 skyrius

Europos viešasis administravimas

Turinys

	Dalis
Įvadas	**10.1.–10.3.**
Trumpas aprašymas	10.2.
Audito apimtis ir metodas	10.3.
Operacijų tvarkingumas	**10.4.–10.21.**
Europos Parlamentas	10.7.–10.9.
Europos Sąjungos Taryba	10.10.–10.11.
Europos Komisija	10.12.–10.19.
Europos Audito Rūmai	10.20.
Europos išorės veiksmų tarnyba	10.21.
Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas	**10.22.–10.23.**
Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės	**10.24.**
Išvada ir rekomendacijos	**10.25.–10.27.**
Išvada	10.25.
Rekomendacijos	10.26.–10.27.
Priedai	
10.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas pagal išlaidų kategoriją „Europos viešasis administravimas“	

Įvadas

10.1. Šiame skyriuje pateikti mūsų nustatyti faktai, susiję su DFP 7 išlaidų kategorija „Europos viešasis administravimas“. ***10.1 diagramoje*** apžvelgiamos 2025 m. ES institucijų ir įstaigų išlaidos pagal šią išlaidų kategoriją.

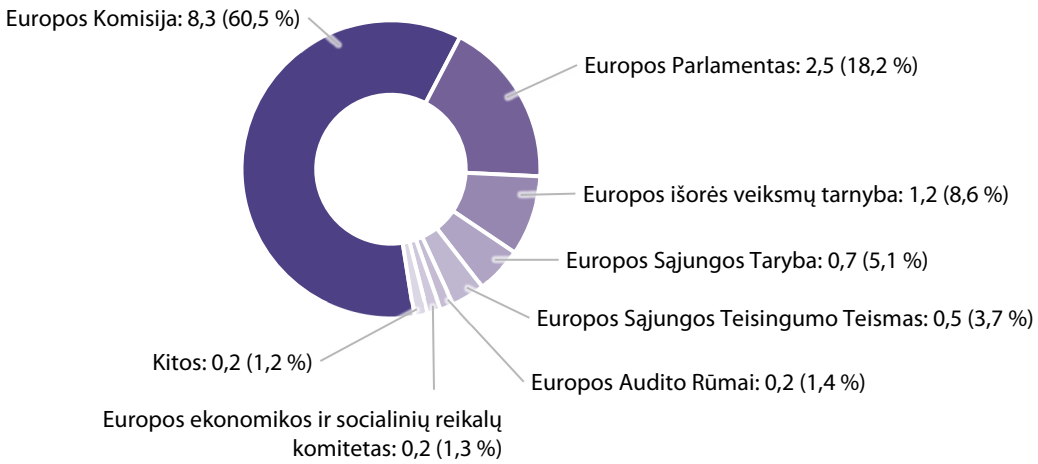
10.1 diagrama. Mokėjimai ir audito populiacija

Europos viešasis administravimas
13,3 mlrd. EUR (7,8 % ES biudžeto išlaidų)

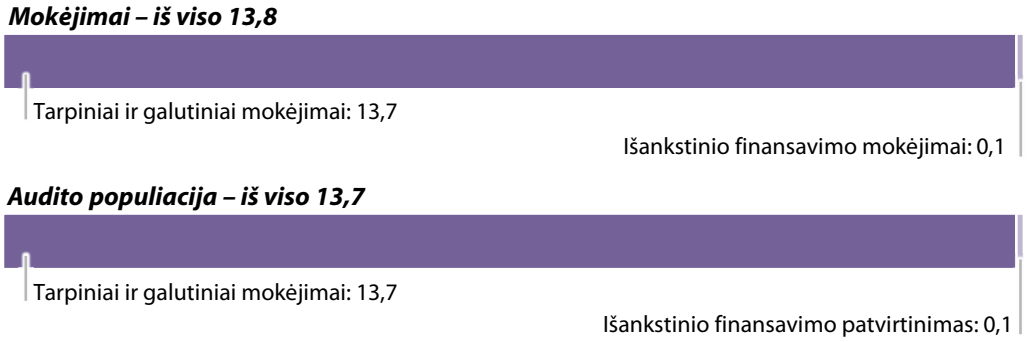

(mlrd. EUR)

2025 m. mokėjimų pasiskirstymas pagal institucijas

2025 m. audito populiacija, palyginti su mokėjimais

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2025 m. Europos Sąjungos *konsoliduotųjų finansinių ataskaitų* duomenimis.

Trumpas aprašymas

10.2. Administracinės išlaidos – tai išlaidos žmogiškiesiems ištekliams, įskaitant pensijas, kurios 2025 m. sudarė apie 71 % bendros sumos, ir išlaidos pastatams, įrangai, komunikacijoms ir informacinėms technologijoms. Daugelį metų mūsų atliekamo darbo rezultatai rodo, kad apskritai šios išlaidos susijusios su maža rizika.

Audito apimtis ir metodas

10.3. Taikydami ***1.1 priede*** nustatytą audito metodą ir metodiką, patikrinome toliau nurodytus su šia DFP išlaidų kategorija susijusius 2025 m. aspektus:

a) statistiškai reprezentatyvią 70 *operacijų* imtį, apimančią visas šios DFP kategorijos išlaidų rūšis iš kiekvienos ES institucijos ir įstaigos. Mūsų tikslas buvo įvertinti *klaidų* lygį ir prisidėti prie *patikinimo pareiškimo*;

b) Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuro (PMO) priežiūros ir kontrolės sistemas, visų pirma vidaus kontrolės standartų įgyvendinimą, rizikos valdymą ir pagrindines kontrolės priemones;

c) visų ES institucijų ir įstaigų, tarp jų Komisijos generalinių direktoratų ir tarnybų, visų pirma atsakingų už administracines išlaidas[1], metinėse veiklos ataskaitose pateiktą *tvarkingumo* informaciją, kuri atsispindi Komisijos *metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje*.

[1] Žmogiškųjų išteklių ir saugumo generalinis direktoratas (HR GD), Skaitmeninių paslaugų generalinis direktoratas (DIGIT GD), Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuras (PMO) ir Infrastruktūros ir logistikos biurai Briuselyje (OIB) ir Liuksemburge (OIL).

Operacijų tvarkingumas

10.4. Iš 70 mūsų tikrintų operacijų 18 (26 %) buvo klaidų. Remdamiesi devyniomis mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra žemiau reikšmingumo ribos.

10.5. Mūsų nustatytos *kiekybiškai įvertinamos klaidos* buvo susijusios su Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos, Europos Komisijos ir *Europos išorės veiksmų tarnybos* išlaidomis. Jos daugiausia susijusios su *viešųjų pirkimų* procesų trūkumais, pavyzdžiui, trūkstamais esminiais dokumentais. Nustatėme kiekybiškai neįvertinamų klaidų Europos Parlamente, Europos Komisijoje, Europos Sąjungos Teisingumo Teisme ir Europos išorės veiksmų tarnyboje. Nenustatėme jokių reikšmingų probleminių klausimų, susijusių su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Europos regionų komitetu, Europos ombudsmenu arba Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu. Europos Audito Rūmų išorės auditorius pranešė apie vieną probleminį klausimą (***10.20*** dalis). Kai klaidos yra susijusios su viešųjų pirkimų procesais, apie jas visų pirma pranešame skirsnyje apie atitinkamą procesą valdžiusią instituciją.

10.6. Viena kiekybiškai neįvertinama klaida taikoma visoms Liuksemburge įsikūrusioms institucijoms. Ji susijusi su vaiko vežimo į Europos mokyklas Liuksemburge išlaidų apmokėjimu tėvų asociacijai. Atkreipėme dėmesį į tai, kad nėra rašytinio sutartinio pagrindo, kuriame būtų nustatytos dalyvaujančiųjų šalių teisės ir pareigos bei tokių mokėjimų apskaičiavimo, tikrinimo ir atlikimo sąlygos. Dėl to kyla neaiškumų dėl atsakomybės ir gali būti sunku išspręsti ginčus ar ištaisyti klaidas, susijusias su sąskaitų faktūrų išrašymu.

Europos Parlamentas

10.7. Patikrinome 15 operacijų ir nustatėme, kad dvi buvo paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų. Viena klaida buvo susijusi su mokėjimu frakcijai. Frakcija skyrė vieną iš sutarčių, nepaskelbusi pakankamai pasiūlymų, kaip reikalaujama pagal Europos Parlamento taisykles[2]. Dėl to buvo apribota konkurencija. Kitos su šiuo mokėjimu susijusios sutarties atveju nebuvo aiškiai atskirti atrankos ir sutarties skyrimo kriterijai, o sutarties skyrimo kriterijų lyginamasis svoris nebuvo pakankamai išsamus. Tai turėjo įtakos vertinimo proceso skaidrumui.

[2] Biudžeto 400 punkto taisyklės su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2024 m. liepos 15 d.

10.8. Kita klaida buvo susijusi su *viešųjų pirkimų procedūra*, apimančia 6 metų trukmės IT preliminariąją sutartį, kurios trukmė nebuvo pakankamai pagrįsta. *Finansiniame reglamente* nustatyta, kad preliminariosios sutartys sudaromos ne ilgesniam kaip 4 metų laikotarpiui, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus.

10.9. Be to, nustatėme vieną operaciją, kurią paveikė kiekybiškai neįvertinama klaida ir kurią apmokėjo Europos Komisija. Jos viešųjų pirkimų procedūrą valdė Europos Parlamentas. Vykdant procedūrą trūko dokumentų, kurių reikalaujama pagal Finansinį reglamentą.

Europos Sąjungos Taryba

10.10. Patikrinome keturias operacijas ir nustatėme, kad dvi buvo paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų. Viena buvo susijusi su išorės paslaugų teikėjo mokėjimu už IT paslaugas, kai nebuvo tinkamai taikomas konsultanto valandinio įkainio nustatymo kriterijus.

10.11. Antroji kiekybiškai įvertinama klaida buvo susijusi su Europos Komisijos valdoma sutartimi, kaip nurodyta ***10.16*** dalyje.

Europos Komisija

10.12. Patikrinome 25 operacijų ir nustatėme, kad trys buvo paveiktos kiekybiškai įvertinamų klaidų.

10.13. Viena iš šių klaidų buvo susijusi su nepagrįstu persikėlimo išmokos mokėjimu pensininkui. Padarėme išvadą, kad šiuo atveju esamos kontrolės priemonės buvo nepakankamos, kad būtų užkirstas kelias neteisingam pensininko teisių nustatymui.

10.14. Kitos klaidos buvo susijusios su dviem su pastatais susijusiomis operacijomis, kurias paveikė viešųjų pirkimų procedūrų trūkumai ir esminių dokumentų nebuvimas. Dėl pirmosios iš šių operacijų negavome įrodymų, kad buvo pateikti esminiai dokumentai, pavyzdžiui, kvietimas pateikti pasiūlymus, konkurso specifikacijos arba vokų atplėšimo ir vertinimo komisijos paskyrimo patvirtinimas, kaip reikalaujama Finansiniame reglamente derybų procedūrų atveju.

10.15. Antroji su pastatais susijusi operacija apėmė mokėjimą už duomenų centro įrengimo darbus, kuris sudarė daugiau kaip 50 % visų to centro nuomos sutarties išlaidų. Rinkos tyrimas, atliktas prieš derybų dėl nuomos sutarties procedūrą, buvo iš esmės neišsamus, nes apėmė tik nuomos išlaidas, bet ne įrengimo darbus. Todėl įrengimo darbai nebuvo nepriklausomai įvertinti ir nebuvo atliktas konkurencinis išlaidų palyginimas. Todėl manome, kad derybų procedūra neatitiko Finansinio reglamento reikalavimų. Taip pat atkreipėme dėmesį į tai, kad nėra esminių dokumentų, panašiai kaip ***10.14***dalyje nurodytais atvejais.

10.16. Be to, nustatėme kiekybiškai įvertinamų klaidų trijose į imtį įtrauktose kitų institucijų operacijose, kurių viešųjų pirkimų procedūras valdė Europos Komisija. Viena operacija, už kurią mokėjimą atliko Europos Sąjungos Taryba, buvo susijusi su raštinės įrangos pirkimu. Į susijusią preliminariąją sutartį buvo įtraukta nuostata dėl kainų peržiūros, kuri neatitiko ES viešųjų pirkimų teisės, nes joje nebuvo nuorodos į nepriklausomą indeksą, formulę ar patikrinamą lyginamąjį indeksą. Todėl jai trūko objektyvumo ir skaidrumo, kaip reikalaujama pagal Finansinį reglamentą.

10.17. Antrosios operacijos, už kurią mokėjimą atliko Europos išorės veiksmų tarnyba, atveju kvietime pateikti pasiūlymus nebuvo atrankos ir sutarties skyrimo kriterijų, kaip reikalaujama Finansiniame reglamente.

10.18. Trečioji operacija, už kurią mokėjimą atliko Europos Audito Rūmai, buvo susijusi su įrangos ir profesinių paslaugų pirkimo sutartimi. Konkreti šešerių metų sutarties trukmė nebuvo pakankamai pagrįsta. Tai panašu į ***10.8*** dalyje nurodytą atvejį.

10.19. Kita su pastatais susijusi operacija, kuri buvo nustatyta kaip kiekybiškai neįvertinama klaida, buvo susijusi su Europos Parlamento valdoma sutartimi, kaip nurodyta ***10.9*** dalyje.

Europos Audito Rūmai

10.20. Institucijos nepriklausomas išorės auditorius patikrino dvi operacijas ir nustatė vieną kiekybiškai įvertinamą klaidą, susijusią su Europos Komisijos valdoma sutartimi, kaip nurodyta ***10.18*** dalyje.

Europos išorės veiksmų tarnyba

10.21. Patikrinome 15 operacijų. Nustatėme vieną kiekybiškai įvertinamą klaidą, susijusią su Europos Komisijos valdoma sutartimi, kaip nurodyta ***10.17*** dalyje.

Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

10.22. Patikrinome Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuro (PMO) priežiūros ir kontrolės sistemas, kaip nurodyta ***10.3*** dalyje***b)***. Nustatėme, kad iš aštuonių Biuro skyrių tik vienas neseniai peržiūrėjo savo *jautrias pareigybes*. Be to, PMO 2022–2024 m. kovos su sukčiavimu strategija nebuvo atnaujinta ir nebuvo laiku atliktas oficialus į susijusį veiksmų planą įtrauktų veiksmų įgyvendinimo vertinimas.

10.23. Nuo 2019 m. PMO palaipsniui automatizavo patikras, kad patikrintų pensininkų tinkamumą toliau gauti pensijų išmokas. Peržiūrėdami funkciją, naudojamą pensininkų gyvenimo įrodymų įrašams PMO IT sistemoje saugoti, nustatėme šių aspektų nebuvimą:

a) reguliarios naudotojų prieigos teisių peržiūros;

b) stebėsenos proceso, kuriuo siekiama nustatyti pensininkus, neturinčius gyvenimo įrodymų įrašų, ir tolesnių veiksmų;

c) oficialių procedūrų, taikomų duomenis įvedantiems tarnautojams ir tvirtintojams, susijusių su pensininkų gyvenimo deklaracijų tvarkymu ir pensininkų tapatybės tikrinimu per asmeninius vizitus ar pokalbius telefonu.

Dėl to gali sumažėti PMO automatizuotų patikrų*veiksmingumas*, padidėti nepagrįstų išmokų rizika ir poreikis jas susigrąžinti.

Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

10.24. Mūsų peržiūrėtose metinėse veiklos ataskaitose reikšmingų klaidų lygių nenustatyta. Tai sutampa su mūsų audito metu nustatytais faktais (***10.4*** dalis).

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

10.25. Iš bendrų audito įrodymų, kuriuos gavome ir pateikėme šiame skyriuje, matyti, kad klaidų lygis išlaidų kategorijos „Europos viešasis administravimas“ išlaidose nebuvo reikšmingas.

Rekomendacijos

10.26. ***10.1 priede*** nurodyti tolesni veiksmai, kurių imtasi atsižvelgiant į mūsų 2022 m. metinėje ataskaitoje Europos Parlamentui pateiktą rekomendaciją. Manome, kad ši rekomendacija buvo įgyvendinta tam tikrais atžvilgiais. Mūsų 2025 m. auditas (***10.7*** dalis) rodo, kad ši rekomendacija tebėra aktuali.

10.27. Remdamiesi savo audito darbu, rekomenduojame:

10.1 rekomendacija. Stiprinti patikras siekiant patikrinti, ar pensininkai atitinka reikalavimus tolesnėms pensijų išmokoms gauti

PMO turėtų:

a) stiprinti savo stebėsenos procesus, kad būtų galima nustatyti pensininkų trūkstamus gyvenimo įrodymų įrašus ir imtis tolesnių veiksmų;

b) nustatyti oficialias gyvenimo deklaracijų tvarkymo savo IT sistemoje ir pensininkų tapatybės tikrinimo procedūras.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. vidurys.

Priedai

10.1 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas pagal išlaidų kategoriją „Europos viešasis administravimas“

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.
Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	Rekomenduojame, kad: **1 rekomendacija:** Europos Parlamento administracija turėtų stiprinti savo gaires, skirtas Europos frakcijų atliekamam biudžeto asignavimų vykdymui, ir Parlamento biurui pasiūlyti veiksmus, kuriais frakcijų būtų reikalaujama veiksmingai taikyti vidaus taisykles ir užtikrinti atitiktį viešųjų pirkimų procedūroms. Terminas: iki 2024 m. pabaigos.			Europos Parlamento administracija stengėsi sustiprinti savo gaires, skirtas Europos frakcijų atliekamam biudžeto *asignavimų* vykdymui, organizuodama keletą mokymo sesijų ir frakcijoms teikdama pagalbą viešųjų pirkimų taisyklių taikymo klausimais. Tačiau administracija nepasiūlė Parlamento biurui jokių veiksmų, kuriais būtų reikalaujama, kad frakcijos veiksmingai taikytų Parlamento vidaus taisykles ir užtikrintų viešųjų pirkimų procedūrų laikymąsi.

Šaltinis: Audito Rūmai.

11 skyrius

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

Turinys

	Dalis
Įvadas	**11.1.–11.10.**
Trumpas EGADP aprašymas	**11.1.–11.5.**
Politikos tikslai	11.2.
Valdymo ir kontrolės sistema	11.3.–11.4.
Įgyvendinimo būklė	11.5.
Audito apimtis ir metodas	**11.6.–11.10.**
Atitikties mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygoms vertinimas	**11.11.–11.21.**
Nepatenkinamai pasiektos tarpinės ir siektinos reikšmės	**11.13.–11.14.**
Priemonės, pradėtos įgyvendinti prieš tinkamumo finansuoti laikotarpį	**11.15.–11.17.**
Dvigubas finansavimas	**11.18.–11.21.**
Atrinktų stebėsenos ir kontrolės sistemų tikrinimas	**11.22.–11.38.**
Komisijos preliminaraus vertinimo trūkumai	**11.22.**
Nors neįgyvendintų svarbių Komisijos rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus, skaičius sumažėjo, daugumą jų įgyvendinti vėluojama	**11.23.–11.28.**
Valstybių narių kontrolės sistemos vis dar nepakankamai veiksmingos	**11.29.–11.38.**
Išliekantis kontrolės tarpinių reikšmių poreikis	11.29.–11.32.
Kelių valstybių narių sistemų, skirtų atitikčiai viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms užtikrinti, trūkumai	11.33.–11.37.
Mokėjimo prašymų trūkumai	11.38.

TĮS pakeitimų analizė 11.39.–11.48.

Keli TĮS buvo pakeisti jau pateikus mokėjimo prašymą, siekiant atspindėti faktinius pasiekimus 11.41.–11.42.

Objektyvios aplinkybės ne visada buvo pakankamai paaiškintos ir dažnai nepagrįstos tinkamais įrodymais 11.43.–11.44.

Dėl kai kurių pakeitimų EGADP priemonės neapima svarbių įgyvendinimo etapų 11.45.

Trūkumai, susiję su pakeitimų poveikiu išlaidų įverčiams 11.46.–11.48.

Su priemonių struktūra, tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis susiję trūkumai 11.49.–11.53.

Metinės veiklos ataskaitos ir metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita 11.54.–11.59.

Išvados ir rekomendacijos 11.60.–11.62.

Išvados 11.60.–11.61.

Rekomendacijos 11.62.

Priedai

11.1 priedas. Audito metodas ir metodika

11.2 priedas. Dotacijų mokėjimų valstybėms narėms audito rezultatai

11.3 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Įvadas

Trumpas EGADP aprašymas

11.1. EGADP sukurta Reglamentu (ES) 2021/241 (toliau – EGADP reglamentas), kuris įsigaliojo 2021 m. vasario 19 d. Jis buvo iš dalies pakeistas du kartus: pirmą kartą – 2023 m. vasario mėn., valstybėms narėms leidžiant į savo nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus (toliau – NEGAD planai) įtraukti skyrių *„REPowerEU“*[1], o antrą kartą – 2024 m. vasario mėn.[2], valstybėms narėms leidžiant į savo NEGAD planus kaip numatomas išlaidas įtraukti įnašo sumą, skirtą *Europos strateginių technologijų platformai (STEP)* sukurti. Pagal EGADP remiamos reformos ir investicijos valstybėse narėse nuo pat COVID-19 pandemijos pradžios 2020 m. vasario mėn. (skyriaus „REPowerEU“ atveju – nuo 2022 m. vasario 1 d.). Parama bus teikiama iki 2026 m. gruodžio 31 d.

Politikos tikslai

11.2. Pagrindinis EGADP tikslas – sušvelninti ekonominius ir socialinius COVID-19 pandemijos padarinius, kartu didinant valstybių narių ekonomikos atsparumą ir užtikrinant geresnį pasirengimą būsimiems iššūkiams, be kita ko, spartinant jų žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Į planą „REPowerEU“, kaip ES atsaką į pasaulinės energijos rinkos trikdžius, kuriuos sukėlė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, įtrauktas dar vienas tikslas – panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro pertvarkant ES energetikos sistemą.

[1] Reglamentas (ES) 2023/435.

[2] Reglamentas (ES) 2024/795.

Valdymo ir kontrolės sistema

11.3. Komisija įgyvendina EGADP taikydama *tiesioginį valdymą*, o tai reiškia, kad Komisija yra tiesiogiai atsakinga už jos įgyvendinimą. Mokėjimai pagal EGADP priklauso nuo to, ar valstybės narės patenkinamai pasiekė *Tarybos įgyvendinimo sprendimų (TĮS)*, kuriais patvirtinami jų NEGAD planai[3], prieduose nustatytas *tarpines* ir *siektinas reikšmes*. Papildomai reikalaujama, kad tarpinės arba siektinos reikšmės, kurios anksčiau buvo patenkinamai pasiektos, neturėtų būti atšauktos ir kad nebūtų pažeistas dvigubo finansavimo principas. EGADP reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos apima tinkamumo finansuoti laikotarpio ir *reikšmingos žalos nedarymo principo* laikymąsi bei užtikrinimą, kad šiuo finansavimu nebūtų pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos (išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus)[4]. Valstybės narės turi užtikrinti, kad lėšos būtų naudojamos laikantis taikytinos ES ir nacionalinės teisės, visų pirma *sukčiavimo*, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo srityje. Valstybės narės gali prašyti išmokų iki dviejų kartų per metus kartu pateikdamos auditų santraukas ir valdymo pareiškimus dėl pateiktos informacijos.

11.4. EGADP reglamentu reikalaujama, kad Komisija tikrintų, ar patenkinamai pasiektos tarpinės ir siektinos reikšmės. Jų patenkinamas pasiekimas yra mokėjimo pagal EGADP sąlyga. Išlaidų atitiktis ES ir nacionalinėms taisyklėms nėra būtina sąlyga, kad valstybėms narėms būtų išmokėtos lėšos pagal EGADP. Kaip pranešta ankstesniais metais, tai lemia didžiulį mūsų audito darbo skirtumą[5], palyginti su mūsų audito darbu kitose ES biudžeto srityse, kuriose vertiname atitiktį visoms atitinkamoms ES ir nacionalinėms taisyklėms iki galutinio gavėjo lygmens (pavyzdžiui, patirtų išlaidų tinkamumą finansuoti, *valstybės pagalbos* ir *viešųjų pirkimų* taisyklių laikymąsi[6]).

Įgyvendinimo būklė

11.5. Iki 2025 m. pabaigos Komisija atliko 102 *dotacijų* mokėjimus (vieną – 2021 m., 13 – 2022 m., 23 –2023 m., 28 – 2024 m. ir 37 – 2025 m.), o išlaidos iš viso siekė 223,9 milijardo eurų. Tai reiškia, kad 38 % visų turimų (dotacijų) lėšų vis dar galima išmokėti paskutiniais EGADP metais (žr. ***11.1 diagramą***). Pažymime, kad iki 2025 m. pabaigos Vengrija dar nebuvo pateikusi jokių mokėjimo prašymų.

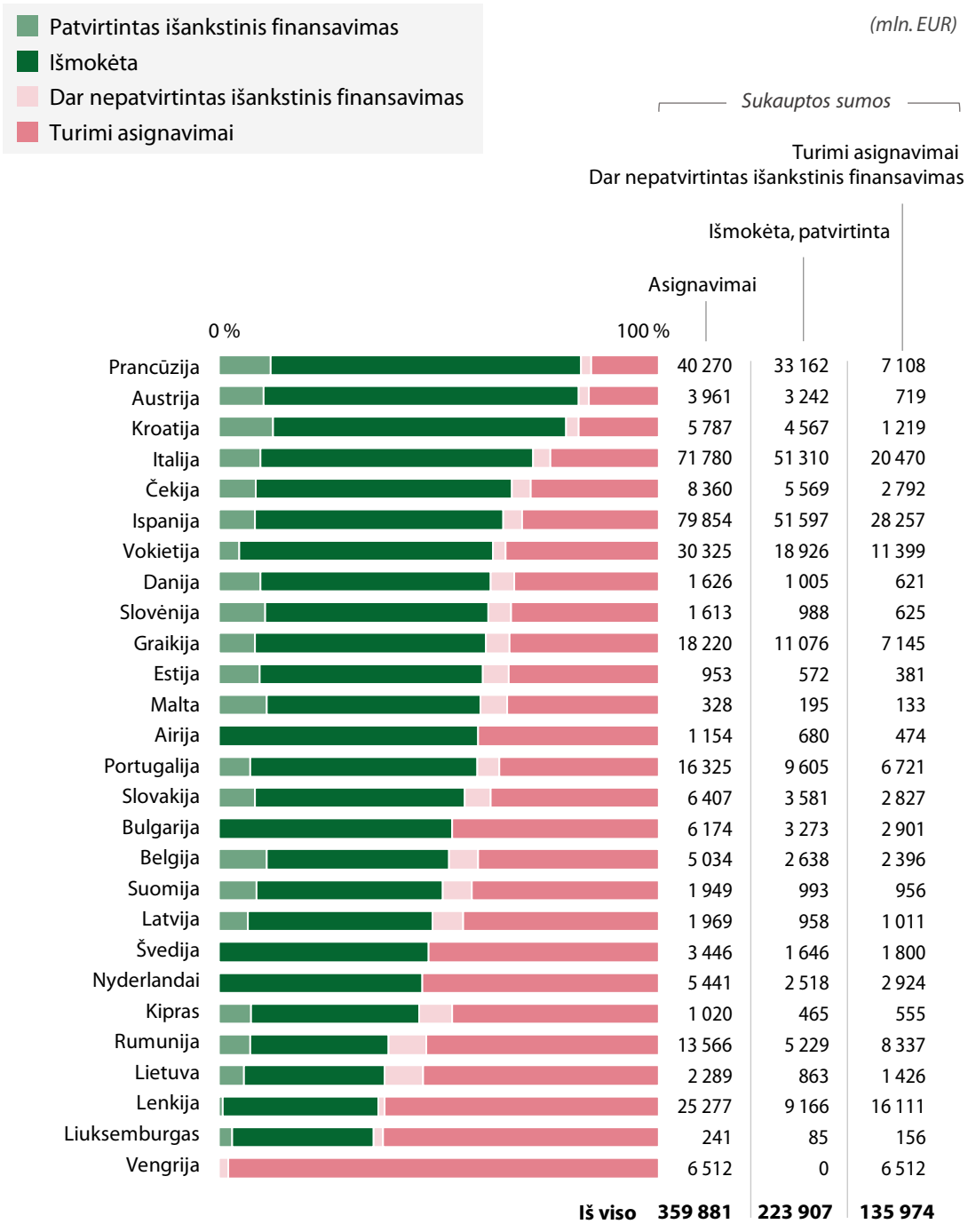
[3] EGADP reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, 24 straipsnio 2 dalis.

[4] Ten pat, 5, 9 straipsniai, 17 straipsnio 2 dalis ir 24 straipsnio 3 dalis.

[5] 2023 m. metinė ataskaita, XXXVIII dalis.

[6] Ten pat, 11.13 dalis.

11.1 diagrama. Valstybių narių EGADP dotacijų mokėjimų raida (2025 m. gruodžio 31 d.)

	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso
Išankstinis finansavimas	36 373	271	1 692	2 412	0	**40 748**
Išmokėta	10 000	46 897	46 326	53 484	40 078	**196 785**
Patvirtinta	1 494	6 803	7 150	6 370	5 305	**27 122**

Šaltinis: Audito Rūmai.

Audito apimtis ir metodas

11.6. 2025 m. EGADP dotacijų išlaidos iš viso sudarė 45,4 milijardo eurų, o mūsų auditas apėmė visus 37 dotacijų mokėjimus, kurių bendra suma sudarė 40,1 milijardo eurų, ir *patvirtintą* išankstinį finansavimą (iš viso 5,3 milijardo eurų).

11.7. Taikydami ***11.1 priede*** nurodytą audito metodą, kad parengtume nuomonę dėl 2025 m. EGADP išlaidų tvarkingumo, tikrinome:

a) 200 tarpinių reikšmių ir 220 siektinų reikšmių, įtrauktų į 2025 m. atliktus 37 dotacijų mokėjimus, siekdami įvertinti, ar jos atitinka mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygas, (žr. ***11.2 diagramą***). Vertinome 40 % visos tarpinių ir siektinų reikšmių audito populiacijos. Šis vertinimas apėmė:

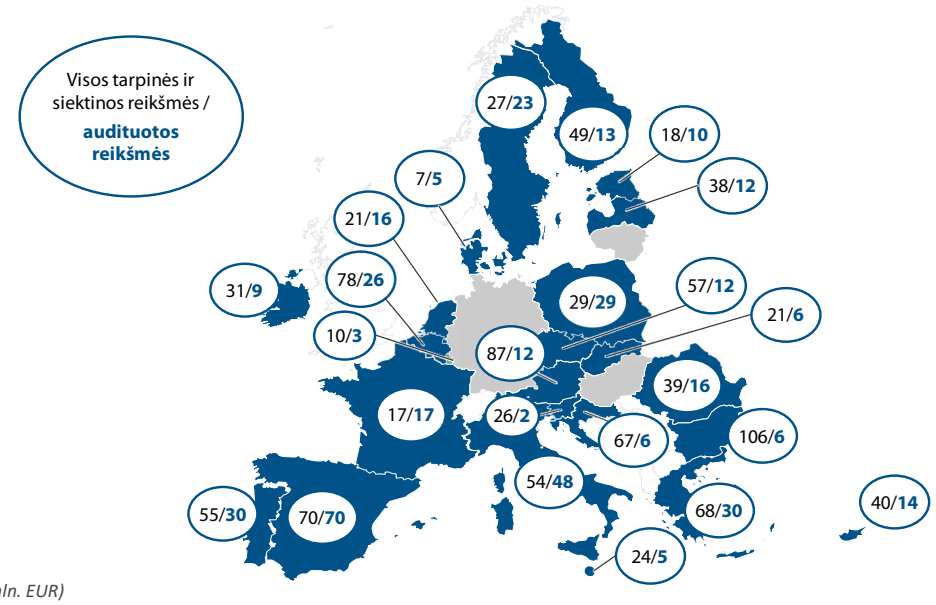
   i) Komisijos preliminarių vertinimų ir 8 tarpinių reikšmių, susijusių su valstybių narių audito ir kontrolės sistemomis, dokumentų peržiūrą;

   ii) vizitus vietoje dėl 27 tarpinių ir siektinų reikšmių penkiose valstybėse narėse (Belgijoje, Ispanijoje, Latvijoje, Austrijoje ir Lenkijoje);

b) Komisijos *ex post* audito ataskaitų peržiūrą, siekiant įvertinti audito darbą ir nustatytus faktus, apie kuriuos pranešta, įskaitant rekomendacijų, pateiktų atlikus šiuos auditus, įgyvendinimą;

c) Komisijos Ekonomikos ir finansų reikalų generalinio direktorato (ECFIN GD) *metinėje veiklos ataskaitoje (MVA)* pateiktos informacijos apie 2025 m. EGADP išlaidų tvarkingumą ir tai, kaip ši informacija pateikiama *metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA)*, vertinimą.

11.2 diagrama. Visos ir audituotos tarpinės ir siektinos reikšmės, kuriomis grindžiamos 2025 m. EGADP išlaidos

(mln. EUR)

		Audito populiacija		Audito imtis		Visų audituotų tarpinių ir siektinų reikšmių procentinė dalis
Valstybė narė	Išlaidos	**Iš viso tarpinių reikšmių**	**Iš viso siektinų reikšmių**	**Audituotos tarpinės reikšmės**	**Audituotos siektinos reikšmės**	
Belgija*	1 695	55	23	**10**	**16**	33 %
Bulgarija*	1 904	96	10	**2**	**4**	6 %
Čekija*	2 003	31	26	**2**	**10**	21 %
Danija	148	5	2	**3**	**2**	71 %
Estija	143	13	5	**6**	**4**	56 %
Airija*	356	19	12	**2**	**7**	29 %
Graikija*	3 997	58	10	**20**	**10**	44 %
Ispanija*	8 136	28	42	**28**	**42**	100 %
Prancūzija	3 776	7	10	**7**	**10**	100 %
Kroatija*	1 204	29	38	**2**	**4**	9 %
Italija*	8 836	31	23	**25**	**23**	89 %
Kipras*	220	30	10	**8**	**6**	35 %
Latvija	339	27	11	**7**	**5**	32 %
Liuksemburgas	60	6	4	**1**	**2**	30 %
Malta	57	12	12	**3**	**2**	21 %
Nyderlandai	1 185	15	6	**10**	**6**	76 %
Austrija*	2 438	63	24	**6**	**6**	14 %
Lenkija	2 266	19	10	**19**	**10**	100 %
Portugalija*	2 176	31	24	**6**	**24**	55 %
Rumunija	1 044	34	5	**11**	**5**	41 %
Slovėnija	463	20	6	**1**	**1**	8 %
Slovakija	569	15	6	**4**	**2**	29 %
Suomija*	720	39	10	**7**	**6**	27 %
Švedija	1 646	14	13	**10**	**13**	85 %
Iš viso	**45 383**	**697**	**342**	**200**	**220**	**40 %**

* 2025 m. buvo atliktas daugiau nei vienas mokėjimas.
Dėl tarpinių ir siektinų reikšmių atrankos žr. ***11.1 priedo (9)–(11)*** dalis. Mūsų audito aprėptis įvairiose šalyse skiriasi, nes daugiausia dėmesio skiriame didelės vertės mokėjimams.

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.8. Mūsų auditas neapima galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumo ir EGADP paskolų komponento.

11.9. Atsižvelgdami į didelį TĮS pakeitimų skaičių ir jų svarbą rezultatyviam EGADP įgyvendinimui, taip pat peržiūrėjome rizika grindžiamą 32 pakeitimų (susijusių su 20 tarpinių ir siektinų reikšmių) imtį. Analizavome, kokiu mastu valstybės narės pagrindė, kad pakeitimą lėmė objektyvios aplinkybės (EGADP reglamento 21 straipsnis), taip pat Komisijos vėliau atliktą analizę. Be to, šiuo metu atliekame specialų auditą, siekdami įvertinti, ar paskutiniai 2025–2026 m. atlikti NEGAD planų pakeitimai, kuriuos įvertino Komisija ir patvirtino Taryba, tebėra suderinti su bendru ankstesnio planų užmojo lygiu.

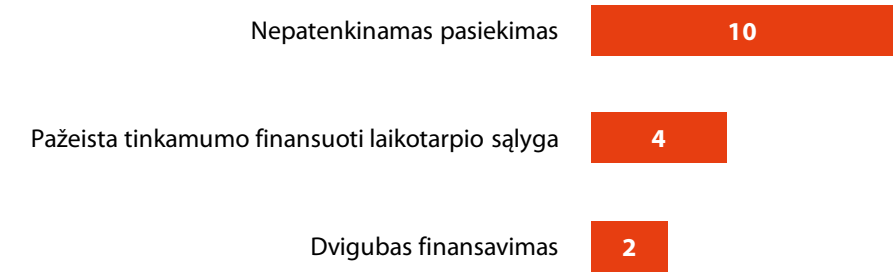
11.10. Taip pat peržiūrėjome rizika grindžiamą imtį, sudarytą iš 20 viešųjų pirkimų penkiose valstybėse narėse (Belgijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Portugalijoje ir Rumunijoje) ir 10 valstybės pagalbos atvejų keturiose valstybėse narėse (Danijoje, Prancūzijoje, Kipre ir Švedijoje), susijusių su 2025 m. atliktais EGADP mokėjimais. Šio darbo tikslas buvo padaryti išvadą, ar jie buvo įgyvendinti laikantis ES ir nacionalinių taisyklių.

Atitikties mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygoms vertinimas

11.11. Nustatėme, kad 16 iš 420 tarpinių ir siektinų reikšmių buvo paveiktos finansinį *poveikį* turinčių nustatytų faktų (žr. ***11.2 priedą***). Tai buvo susiję su devyniais iš 37 EGADP mokėjimų (ir susijusiu patvirtintu išankstiniu finansavimu) devyniose valstybėse narėse. Darome išvadą, kad minimalus šių nustatytų faktų finansinis poveikis viršija mūsų nustatytą *reikšmingumo ribą*.

11.12. Atsižvelgdami į EGADP išlaidų modelio pobūdį ir į tai, kad taikant Komisijos mokėjimų sustabdymo metodiką[7] reikia priimti daug sprendimų, kurie gali būti aiškinami skirtingai, nepateikiame *klaidų* lygio, palyginamo su kitų ES išlaidų sričių klaidų lygiu, (žr. ***11.1 priedą***). ***11.3 diagramoje*** pateiktos finansinį poveikį turinčių nustatytų faktų rūšys.

11.3 diagrama. Finansinį poveikį turinčių nustatytų faktų rūšys

Šaltinis: Audito Rūmai.

[7] COM(2023) 99, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Dveji Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo metai. Unikali ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos priemonė“, II priedas.

Nepatenkinamai pasiektos tarpinės ir siektinos reikšmės

11.13. Atlikę patikras septyniose valstybėse narėse nustatėme 10 tarpinių ir siektinų reikšmių, kurios nebuvo patenkinamai pasiektos. Nustatėme, kad buvo pasiekti ne visi tarpinės ar siektinos reikšmės elementai ir kad šie trūkstami elementai buvo didesni nei minimalus priimtinas nuokrypis (žr. pavyzdį ***11.1 langelyje***). Vis dėlto Komisija atliko susijusius mokėjimus.

11.1 langelis

Tarpinės reikšmės, kuri nebuvo patenkinamai pasiekta, pavyzdys

Lenkija. Tarpinė reikšmė B5G „Reglamente nustatomi biomasės kietojo kuro, skirto naudoti buityje, įskaitant medienos granules, kokybės standartai“.

2025 m. gegužės mėn. Lenkija priėmė teisės aktą, kuriuo nustatomi kokybės standartai tik medienos granulėms (12 standartų) ir briketams (8 standartai), naudojamiems 14,9 % visų Lenkijos namų ūkių šildymo įrenginių, kuriuose kurui naudojama biomasė. Kitų rūšių biomasei (daugiausia malkoms), naudojamai 85,1 % visų šildymo įrenginių, šis teisės aktas netaikomas.

Komisija įvertino, kad tarpinė reikšmė pasiekta patenkinamai, o kitų rūšių biomasės neįtraukimą laikė minimaliu nuokrypiu. Komisija mano, kad kitų rūšių biomasei kokybės standartų nustatyti nereikėjo, nes jai taikomi nutarimuose dėl kovos su smogu nustatyti standartai.

Tačiau nutarimai dėl kovos su smogu yra regioniniai, o ne nacionaliniai teisės aktai, kaip reikalaujama TĮS. Be to, šie nutarimai galioja tik 14 iš 16 Lenkijos regionų ir juose nustatytas tik vienas standartas (didžiausias drėgnis), taikomas visų rūšių biomasei, įskaitant medienos granules ir briketus.

Nemanome, kad nuokrypis yra minimalus, nes su šia tarpine reikšme susijęs nacionalinis teisės aktas neapima didžiosios daugumos namų ūkiuose naudojamo biomasės kuro. Todėl padarėme išvadą, kad ši tarpinė reikšmė nebuvo patenkinamai pasiekta.

Taip pat nustatėme tarpinių ar siektinų reikšmių, kurios nebuvo patenkinamai pasiektos atliekant mokėjimus Bulgarijai, Airijai, Graikijai, Ispanijai, Italijai ir Švedijai.

11.14. Praėjusiais metais neteikėme išvados dėl to, ar dvi *kontrolės tarpinės reikšmės*, įtrauktos į pirmąjį mokėjimą Lenkijai, buvo tinkamai pasiektos[8]. Šiomis tarpinėmis reikšmėmis, kurios buvo išankstinė bet kokio EGADP mokėjimo Lenkijai sąlyga, buvo siekiama stiprinti teismų nepriklausomumą ir nešališkumą reformuojant teisėjams taikomą drausminę tvarką. Nors atkreipėme dėmesį į rimtus teisėjų skyrimo trūkumus, išvados nepadarėme, nes Europos Sąjungos Teisingumo Teisme (ESTT) dar nebuvo išnagrinėtas prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-517/24, tiesiogiai susijusioje su šiuo klausimu. Vėliau ESTT pripažino prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinu, nes manė, kad prašymas nepatenka į ESTT jurisdikciją priimti prejudicinius sprendimus. Taigi, jis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimų nenagrinėjo iš esmės. Vis dėlto byla vis dar nagrinėjama nacionaliniame teisme. Tačiau pažymime, kad ESTT vis dar nagrinėja kitas su šiomis tarpinėmis reikšmėmis susijusias bylas (pavyzdžiui, bylą C-555/24). Todėl laukiame galutinių ESTT sprendimų šiose bylose ir tik tada padarysime išvadą, ar šios tarpinės reikšmės ir kita tiesiogiai susijusi tarpinė reikšmė pasiektos patenkinamai.

Priemonės, pradėtos įgyvendinti prieš tinkamumo finansuoti laikotarpį

11.15. EGADP reglamente nustatyta, kad tik priemonės, kurios pradėtos gyvendinti nuo 2020 m. vasario 1 d.[9], gali būti finansuojamos pagal EGADP, tačiau nepateikiama papildomų kriterijų, pagal kuriuos nustatoma priemonės įgyvendinimo pradžia. 2024 m. spalio mėn. Komisija paskelbė gaires[10], kuriose paaiškino, kad priemonės pradžią ji aiškina kaip tos priemonės įgyvendinimo vietoje pradžią, kai atsiranda išlaidų.

---

[8] 2024 m. metinė ataskaita, 11.16 dalis.

[9] EGADP reglamento 17 straipsnio 2 dalis.

[10] COM(2024) 474, Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimo, II priedas.

11.16. Kaip ir anksčiau[11], manome, kad priemonės įgyvendinimo pradžia turėtų būti laikoma pirmojo (teisinio) *įsipareigojimo* (pavyzdžiui, sutarties, pirkimo užsakymo ar finansavimo sprendimo) data, nes tai yra pirmosios su priemone susijusios veiklos pradžia. Tokia sutartimi arba finansavimo sprendimu nustatoma pareiga, kuria skatinama ekonominė ir gamybinė veikla rangovų ir subrangovų lygmenimis ir už kurios įgyvendinimo *rezultatus* atliekami mokėjimai.

11.17. Nustatėme, kad projektai, susiję su keturiomis siektinomis reikšmėmis, kuriomis grindžiami du mokėjimai (Belgijoje ir Švedijoje), buvo pradėti iki 2020 m. vasario mėn. Todėl šie keturi projektai neturėjo būti finansuoti pagal EGADP.

Dvigubas finansavimas

11.18. Dvigubo finansavimo išvengimas yra pagrindinis ES išlaidų tinkamumo finansuoti principas[12]. Jis yra esminis siekiant apsaugoti ES finansinius interesus[13].

11.19. EGADP reglamente taikoma tradicinė išlaidomis grindžiama dvigubo finansavimo apibrėžtis, nors EGADP mokėjimais kompensuojamos ne patirtos tinkamos finansuoti išlaidos, bet labiau atlyginama už patenkinamą tarpinių ir siektinų reikšmių pasiekimą. Manome, kad EGADP atveju dvigubas finansavimas atsiranda, kai tos pačios atitinkamos su tarpine ar siektina reikšme susijusios išlaidos finansuojamos du kartus ir (arba) kai yra deklaruojami – taigi ir du kartus finansuojami – tie patys išdirbiai ir (arba) rezultatai. Taigi, to paties išdirbio ar rezultato du kartus iš ES biudžeto finansuoti negalima, net jei viena iš atitinkamų finansavimo priemonių nėra pagrįsta išlaidomis.

11.20. Specialiojoje ataskaitoje 22/2024 padarėme išvadą, kad Komisijos ir valstybių narių įdiegtos ir įgyvendinamos sistemos yra nepakankamos, kad būtų tinkamai sumažinta padidėjusi dvigubo finansavimo pagal EGADP ir kitus ES fondus rizika.

11.21. Nustatėme du dvigubo finansavimo atvejus (žr. pavyzdį ***11.2 langelyje***), kurie neturėjo būti finansuojami pagal EGADP.

---

[11] 2023 m. metinė ataskaita, 11.22 dalis.

[12] Finansinio reglamento 191 straipsnio 3 dalis.

[13] Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 1 straipsnis.

11.2 langelis

Tarpinės reikšmės, finansuotos pagal EGADP ir kitus ES fondus, pavyzdys

Latvija. 144 tarpinė reikšmė „*Sveikatos priežiūros srities žmogiškųjų išteklių žemėlapyje pateikiama išsami informacija apie sveikatos priežiūros specialistų, dirbančių įvairiose srityse, viešajame ir privačiajame sektoriuose visais priežiūros lygmenimis, skaičių*“.

Komisija mano, kad tai ne dvigubo finansavimo atvejis, nes EGADP lėšomis nepadengiamos tos pačios išlaidos. Kad tą pagrįstų ji naudojasi valstybės narės NEGAD plane nurodytomis išlaidomis.

Nustatėme, kad tarpinės reikšmės, susijusios su sveikatos priežiūros srities žmogiškųjų išteklių žemėlapiu, siektinas rezultatas jau buvo visiškai finansuotas, parengtas ir patvirtintas pagal ES techninės paramos priemonę.

Tai buvo vienas iš dviejų Latvijoje nustatytų dvigubo finansavimo atvejų.

Atrinktų stebėsenos ir kontrolės sistemų tikrinimas

Komisijos preliminaraus vertinimo trūkumai

11.22. 12 iš 16 finansinį poveikį turinčių nustatytų faktų atveju nustatėme Komisijos vertinimo trūkumų. Be to, nustatėme dar 28 atvejus, kai Komisijos vertinimo trūkumai neturėjo poveikio patenkinamam tarpinės ar siektinos reikšmės pasiekimui. Šiais atvejais Komisija neatliko pakankamų patikrų, kad įvertintų su mokėjimo prašymais pateiktų duomenų patikimumą, todėl papildomos informacijos gavome iš valstybių narių (žr. pavyzdį ***11.3 langelyje***).

11.3 langelis

Komisijos preliminaraus vertinimo trūkumo pavyzdys

Kipras. 193 siektina reikšmė *„Neišnagrinėtų bylų, susijusių su nuosavybės dokumentų išdavimu, skaičiaus sumažinimas […]. Iš šių 20 000 dar neišnagrinėtų nuosavybės dokumentų 80 % išsprendžiami išduodant nuosavybės dokumentus arba atmetant bylą“*.

Komisija savo vertinimą grindė Kipro institucijų pateikta pažangos ataskaita ir nuotoliniu sistemos patikrinimu. Tačiau ji nepatikrino apibendrintos informacijos patikimumo.

Tai yra Komisija neprašė pateikti nagrinėjamų ar užbaigtų bylų sąrašo ir neatsirinko atskirų paraiškų, kad patikrintų pateiktų duomenų tikslumą, kaip reikalaujama jos pačios imčių sudarymo gairėse.

Todėl Komisija neturėjo pakankamų ir tinkamų įrodymų, kad galėtų patvirtinti, ar 20 000 dar neišnagrinėtų nekilnojamojo turto nuosavybės dokumentų skaičius sumažėjo 80 %.

Nors neįgyvendintų svarbių Komisijos rekomendacijų, pateiktų atlikus auditus, skaičius sumažėjo, daugumą jų įgyvendinti vėluojama

11.23. Vadovaudamasi *Finansiniu reglamentu*[14] ir su valstybėmis narėmis pasirašytais finansavimo susitarimais, Komisija atlieka *ex post* auditus, kad nustatytų ir ištaisytų operacijų, kurios jau buvo patvirtintos, klaidas.

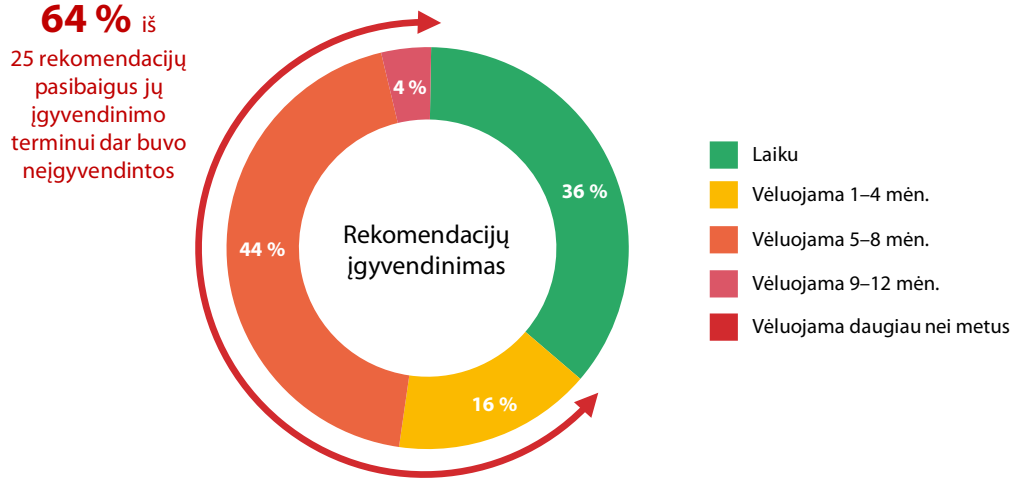
11.24. Nuo 2021 m. Komisija paskelbė 37 galutines audito ataskaitas su 852 rekomendacijomis 21 valstybei narei. 2026 m. gegužės 11 d. duomenimis, Komisijos vertinimu, 758 (89 %) rekomendacijos buvo įgyvendintos, o likusios 94 (11 %) rekomendacijos buvo dar neįgyvendintos. Komisijos ataskaitų teikimą sudaro trys pagrindiniai etapai: skubiosios ataskaitos, ataskaitos projekto ir galutinės ataskaitos teikimas. Audito ataskaitos projektui parengti Komisija nustato vidinį 40 dienų terminą, pradedamą skaičiuoti pasibaigus audito darbui vietoje. Atkreipiame dėmesį į tai, kad 2026 m. gegužės mėn. pabaigoje, praėjus vidutiniškai 9 mėnesiams po šios datos, dėl 34 auditų vis dar rengiamos skubiosios ataskaitos, todėl užsitęsia galimų rekomendacijų priėmimas.

11.25. Komisija savo nustatytus faktus skirsto į kritinius, labai svarbius, svarbius ir pageidautinus atsižvelgti. Dėl kritinių arba labai svarbių nustatytų faktų gali būti nustatomos kontrolės tarpinės reikšmės (žr. ***11.29*** dalį) arba Komisijos MVA gali būti padaroma *išlyga*, jei valstybės narės jų dar nepriėmė, juos atmetė arba jų neįgyvendino. Šie kritiniai arba labai svarbūs nustatyti faktai taip pat gali reikšti rimtą finansavimo susitarimo įsipareigojimų pažeidimą.

11.26. Dar neįgyvendintų rekomendacijų, susijusių su kritiniais arba labai svarbiais nustatytais faktais, skaičius sumažėjo nuo 136 rekomendacijų 2025 m. iki 25 rekomendacijų 2026 m. Nepaisant tokio pagerėjimo, paskutiniais EGADP įgyvendinimo metais 64 % šių rekomendacijų (2025 m. gruodžio mėn. duomenimis) įgyvendinimo terminas jau buvo pasibaigęs (žr. ***11.4 diagramą***).

[14] Finansinio reglamento 74 straipsnio 6 dalis.

11.4 diagrama. Vėlavimas įgyvendinti rekomendacijas, susijusias su kritiniais ir labai svarbiais Komisijos auditų metu nustatytais faktais

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.27. ***11.1 lentelėje*** pateiktas rekomendacijų, susijusių su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais dėl valstybių narių kontrolės sistemų, skaičius ir išsami informacija apie vėlavimą jas įgyvendinti.

11.1 lentelė. Daugumos dar neįgyvendintų rekomendacijų, susijusių su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais, įgyvendinimo terminas jau pasibaigęs

	Kritinis nustatytas faktas			Labai svarbus nustatytas faktas		
	Rekomendacija dar neįgyvendinta		Rekomendacija įgyvendinta	Rekomendacija dar neįgyvendinta		Rekomendacija įgyvendinta
	Dar neįgyvendinta (terminas dar nepasibaigęs)	Dar neįgyvendinta (terminas pasibaigęs)		Dar neįgyvendinta (terminas dar nepasibaigęs)	Dar neįgyvendinta (terminas pasibaigęs)	
Valstybių narių kontrolės sistemų ir ES finansinių interesų apsaugos trūkumai						
Interesų konfliktų, dvigubo finansavimo, sukčiavimo ir korupcijos patikrų trūkumai	-	5	22	-	1	65
Netinkamos arba nepakankamos patikros, kaip laikomasi ES ir nacionalinių taisyklių (įskaitant viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos) arba reikšmingos žalos nedarymo principo	-	-	8	-	4	43
Įtariamo sukčiavimo atvejis	-	-	2	-		7
Priemonės „Arachne“ kaip rizikos nustatymo priemonės nenaudojimas arba menkas naudojimas	-	-	-	2	-	7
Mokėjimo prašymų trūkumai						
Deklaruoti netinkami finansuoti projektai ar objektai	-	-	2	-	-	3
Nacionalinių audito įstaigų atliktų auditų trūkumai (pavyzdžiui, neteisingas vertinimas, metodiniai trūkumai)	-	-	-	6	-	26
Netinkama arba silpna *audito seka* ar duomenų valdymo procesas	-	-	43	-	1	78

Kiti trūkumai						
Netinkamas duomenų rinkimas, prieštaraujantis EGADP reglamento 22 straipsnio 2 dalies d punktui	-	-	14	-	4	27
Administracinių gebėjimų, mokymų ar aiškios organizacinės struktūros stoka	-	-	1	-	-	28
Viešinimo taisyklių nesilaikymas	-	-	4	1	1	43
Iš viso (rekomendacijų skaičius / valstybių narių skaičius)	**-**	**5/2**	**96/12**	**9/1**	**11/6**	**327/19**

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.28. Į imtį įtraukėme aštuonias rekomendacijas, susijusias su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais, kad patikrintume, ar jos buvo įgyvendintos. Nustatėme, kad Komisija laikė įgyvendintomis dvi rekomendacijas neturėdama tinkamų įrodymų. Šiais dviem atvejais rekomendacijomis buvo siekiama atsižvelgti į nustatytus faktus dėl taikomų Sąjungos finansinių interesų apsaugos (SFIA) procedūrų trūkumo. Pateikti įrodymai nepatvirtino, kad šios procedūros buvo faktiškai įgyvendintos.

Valstybių narių kontrolės sistemos vis dar nepakankamai veiksmingos

Išliekantis kontrolės tarpinių reikšmių poreikis

11.29. Jei atlikdama auditus Komisija nustato valstybės narės kontrolės sistemos trūkumų, ji, peržiūrėdama tos šalies NEGAD planą, gali pridėti *kontrolės tarpinių reikšmių*. Įtraukus kontrolės tarpines reikšmes, visi būsimi EGADP mokėjimai stabdomi iki tol, kol valstybė narė jas patenkinamai pasiekia. Manome, kad kontrolės tarpinės reikšmės yra teigiamas žingsnis gerinant valstybių narių kontrolės sistemas[15]. Tačiau poreikis nustatyti kontrolės tarpines reikšmes taip pat rodo, kad valstybių narių sistemos nėra visiškai veiksmingos.

[15] Apžvalga 02/2025 „Orientavimasis į veiksmingumą, atskaitomybė ir skaidrumas. Ko reikia pasimokyti iš EGADP trūkumų“, 63 dalis.

11.30. Mūsų audito darbu nesiekiama pateikti nuomonės dėl bendro valstybių narių kontrolės sistemų *veiksmingumo*. Vis dėlto mūsų vertinimas, ar patenkinamai pasiektos kontrolės tarpinės reikšmės, suteikia mums galimybę įvertinti pagrindinius šių sistemų komponentus. 2025 m. (priešpaskutiniais EGADP įgyvendinimo metais) valstybės narės vis dar įgyvendino kontrolės tarpines reikšmes, siekdamos užtikrinti, kad jų kontrolės sistemos būtų parengtos įgyvendinti EGADP. Apskritai darome išvadą, kad visos aštuonios kontrolės tarpinės reikšmės, susijusios su 2025 m. EGADP dotacijų mokėjimais, buvo patenkinamai pasiektos.

11.31. Valstybėse narėse, kuriose antras ar vėlesnis mokėjimas priklausė nuo pasiektų kontrolės tarpinių reikšmių, dėl kontrolės sistemų trūkumų kyla rizika SFIA iki tol, kol tos reikšmės bus pasiektos, o tai gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui. Nustatėme, kad iš pirmiau minėtų aštuonių kontrolės tarpinių reikšmių penkios (dvi – Belgijoje, po vieną – Airijoje, Austrijoje ir Suomijoje) buvo susijusios su antruoju mokėjimo prašymu, o likusios trys (visos Švedijoje) – su pirmuoju mokėjimo prašymu.

Kai kurių valstybių narių kontrolės sistemos trūkumai yra nuolatiniai

11.32. Remdamiesi Komisijos audito ataskaitų peržiūra ir atitinkamų rekomendacijų įgyvendinimu, nustatėme, kad:

- kalbant apie dvigubo finansavimo problemas, Komisijos *SFIA* ataskaitoje pateiktas labai svarbus poveikį didelei valstybės narės kontrolės sistemos daliai darantis nustatytas faktas, susijęs su patikrų dėl dvigubo finansavimo rizika. Taigi, nėra patikinimo, kad valstybė narė įgyvendino savo NEGAD planą taikydama tinkamas apsaugos nuo dvigubo finansavimo priemones nuo tada, kai buvo pateiktas audito metu nustatytas faktas (2023 m. gruodžio mėn.), iki tada, kai rekomendacija buvo įgyvendinta (2025 m. sausio mėn.);

- kalbant apie nustatytus faktus dėl interesų konfliktų, Komisijos *ex post* audito ataskaitose atskleidžiami labai svarbūs dviejose valstybėse narėse nustatyti faktai. Taigi, nėra patikinimo, kad abi valstybės narės įgyvendino savo NEGAD planus taikydamos tinkamas apsaugos nuo interesų konfliktų priemones, bent jau nuo tada, kai buvo pateikti audito metu nustatyti faktai (atitinkamai 2023 m. rugpjūčio mėn. ir 2024 m. gegužės mėn.). Tuo metu, kai atlikome patikras, į nustatytus faktus dar nebuvo atsižvelgta. Komisija taip pat nustatė (2023 m. spalio mėn. ir 2024 m. rugpjūčio mėn.) reikšmingų kitos valstybės narės kontrolės sistemų trūkumų (kritinių ir labai svarbių faktų). Taigi, nėra patikinimo, kad ši valstybė narė įgyvendino savo NEGAD planą taikydama tinkamas apsaugos nuo interesų konfliktų priemones, bent jau nuo tada, kai buvo pateikti audito metu nustatyti faktai, iki tada, kai rekomendacijos buvo įgyvendintos (2025 m. lapkričio mėn.).

Negalime atskleisti valstybių narių duomenų, nes Komisija mano, kad pirmiau nurodytos audito ataskaitos yra konfidencialios, kol bus užbaigta tolesnių veiksmų, susijusių su visomis jos rekomendacijomis, procedūra.

Kelių valstybių narių sistemų, skirtų atitikčiai viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms užtikrinti, trūkumai

11.33. Nors viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymasis nėra EGADP lėšų mokėjimo valstybėms narėms sąlyga, siekdamos apsaugoti ES finansinius interesus, valstybės narės turi užtikrinti, kad EGADP projektai būtų vykdomi jų laikantis. Kaip institucija, kuriai tenka galutinė atsakomybė už biudžeto vykdymą, Komisija turi užtikrinti, kad valstybių narių sistemos atitiktų paskirtį. Savo Specialiojoje ataskaitoje 09/2025[16] nustatėme valstybių narių kontrolės sistemų, kuriomis siekiama užtikrinti atitiktį viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms, trūkumų. Pažymime, kad šių taisyklių pažeidimai yra nuolatinė sanglaudos ir kitų biudžeto išlaidų sričių problema.

[16] Specialioji ataskaita 09/2025 „EGADP išlaidų atitikties viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms užtikrinimo sistemos. Kokybė gerėja, bet vis dar yra nepakankama“.

11.34. Nustatėme šiuos viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimus:

a) dviem atvejais (Ispanijoje ir Rumunijoje) perkančioji organizacija nepagrindė savo sprendimo neskaidyti sutarčių į dalis;

b) vienu atveju Rumunijoje perkančioji organizacija neteisėtai pasirinko supaprastintą procedūrą ir neužtikrino tinkamo skelbimo apie pirkimą paskelbimo;

c) vienu atveju Rumunijoje perkančioji organizacija neteisėtai taikė derybų procedūrą be išankstinio skelbimo apie pirkimą.

11.35. Be to, nustatėme kitų atitikties problemų, kurios nedaro poveikio bendram atitinkamų procedūrų tvarkingumui. Jos susijusios su patikrų, kuriomis siekiama užkirsti kelią interesų konfliktams ir (arba) juos nustatyti, trūkumu (keturi atvejai Belgijoje ir Prancūzijoje) ir skelbimo apie sutarties skyrimą nepaskelbimu (keturi atvejai Prancūzijoje).

11.36. Kalbant apie valstybės pagalbos taisykles, nustatėme šiuos pažeidimus:

a) dirbtinis projektų padalijimas siekiant išvengti pranešimo ribų[17] (žr. pavyzdį ***11.4 langelyje***) ir neteisingas tinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimas (du atvejai (projektai) Švedijoje);

b) draudimo dalyvauti procedūroje sąlygų neatitikimas (keturi atvejai (projektai) Prancūzijoje) ir vėlai paskelbta skaidrumo informacija (vienas atvejis (projektas) Prancūzijoje);

c) vertinimo, ar laikomasi *de minimis*[18] ribų, trūkumai (du atvejai (projektai) Danijoje).

---

[17] Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, su vėlesniais pakeitimais (konsoliduota redakcija, paskelbta 2023 m. liepos 1 d. *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*) (toliau – BBIR) (su pakeitimais).

[18] Komisijos reglamentas (ES) 2023/2831 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai.

11.4 langelis

Valstybės pagalbos reikalavimų nesilaikymo pavyzdys

Švedija. 1 siektina reikšmė „Projektų, kuriais siekiama sumažinti išmetamą anglies dioksido kiekį 300 000 tonų, skyrimas“.

2021 m. gruodžio 9 d. Švedijos aplinkos apsaugos agentūra (EPA) suteikė valstybės pagalbą tai pačiai pagalbą gaunančiai bendrovei 24 atskirais dotacijų sprendimais[19]. Visų 24 sprendimų bendros tinkamos finansuoti išlaidos sudarė 506,9 milijono Švedijos kronų (atitinka 49,5 milijono eurų), o bendra pagal visus 24 sprendimus suteiktos pagalbos vertė buvo 354,9 milijono Švedijos kronų (atitinka 34,6 milijono eurų).

Nustatėme, kad pagal visus sprendimus suteikti pagalbą ji buvo suteikta tam pačiam gavėjui pagal tą pačią schemą, kurią taikė ta pati pagalbą teikianti institucija, ir tie sprendimai buvo patvirtinti tą pačią dieną. Iš vienos konkrečios gavėjo paraiškos ir pažangos ataskaitų duomenų matyti, kad ketinama sukurti vandenilio pildymo stotelių tinklą.

Remdamiesi tuo, kas išdėstyta pirmiau, manome, kad 24 dotacijų sprendimai yra susiję su vienu projektu. Kadangi visos tinkamos finansuoti išlaidos ir visa suteikta pagalba viršija pranešimo ribas[20], pagalba neturėjo būti suteikta apie ją nepranešus Komisijai.

Pažymime, kad 13 iš 24 dotacijų sprendimų vėliau buvo panaikinti, todėl buvo susigrąžinta 192,3 milijono Švedijos kronų.

11.37. Taip pat nustatėme kitų atitikties problemų, kurios nedaro poveikio bendram atitinkamų procedūrų ar atvejų tvarkingumui. Jos buvo susijusios su nereikšmingais BBIR nesilaikymo atvejais, susijusiais su mažųjų ir vidutinių įmonių[21] statusu (vienas atvejis (projektas) Prancūzijoje) ir pareigos saugoti su *de minimis* pagalba susijusius dokumentus trūkumais (du atvejai (projektai) Danijoje).

---

[19] Pagal BBIR 56 straipsnį.

[20] Pagal BBIR 4 straipsnio 1 dalies cc punktą.

[21] 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija dėl labai mažų įmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (tekstas svarbus EEE) (pranešta dokumentu Nr. C(2003) 1422) (2003/361/EC).

Mokėjimo prašymų trūkumai

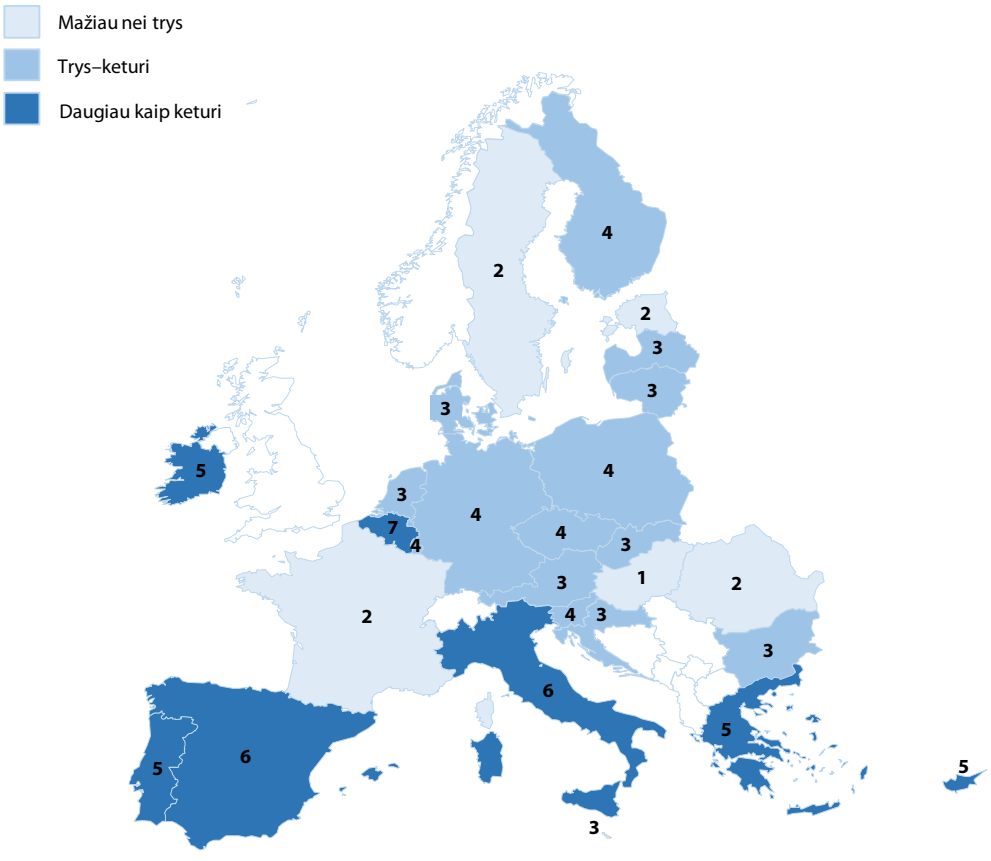
11.38. Nustatėme mokėjimo prašymų netikslumų keturiose valstybėse narėse (Italijoje, Lenkijoje, Slovakijoje ir Švedijoje). Dviejose iš jų (Italijoje ir Švedijoje) nustatėme valdymo pareiškimų trūkumų. Šių pareiškimų tikslas – užtikrinti, kad kartu su mokėjimo prašymais pateikta informacija būtų išsami, tiksli ir patikima[22]. Į Komisijai skirtus savo valdymo pareiškimus valstybės narės turėtų įtraukti *išlygas*, kad prireikus galėtų atkreipti dėmesį į trūkstamus įrodymus. Nustatėme, kad šios dvi valstybės narės, pateikdamos mokėjimo prašymą, žinojo apie nepakankami pasiektas kai kurias tarpines ir siektinas reikšmes. Tačiau nė viena iš jų savo valdymo pareiškime nepateikė jokios išlygos, kuria būtų atkreiptas dėmesys į tai, kad mokėjimo prašymo pateikimo metu tarpinė ar siektina reikšmė buvo pasiekta tik iš dalies.

[22] EGADP reglamento 22 straipsnio 2 dalies c punktas.

TĮS pakeitimų analizė

11.39. Valstybės narės gali prašyti[23] iš dalies pakeisti savo NEGAD planą, jei dėl objektyvių aplinkybių nebegali pasiekti vienos ar daugiau tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių. Jei Komisija pakeitimus įvertina teigiamai, ji siūlo iš dalies pakeistą TĮS, kuris patvirtinamas Tarybos. 2025 m. birželio mėn. Komisija paskelbė komunikatą[24], kuriame valstybėms narėms suteikia galimybių racionalizuoti savo NEGAD planus, kartu išsaugant NEGAD planams skirtus asignavimus ir užtikrinant, kad jie atitiktų visus EGADP reglamente nustatytus vertinimo kriterijus. Nuo EGADP pradžios iki 2025 m. gruodžio mėn. Taryba priėmė 99 pakeitimus, kurių būta nuo vieno Vengrijoje iki septynių Belgijoje, (žr. ***11.5 diagramą***). Mūsų darbas apėmė tarpines ir siektinas reikšmes, įtrauktas į 18 TĮS pakeitimų.

11.5 diagrama. Iki 2025 m. pabaigos priimti TĮS pakeitimai

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis EGADP rezultatų suvestinės duomenimis.

---

[23] EGADP reglamento 21 straipsnio 1 dalis.

[24] COM(2025) 310 *final*/2, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Priemonė „NextGenerationEU“. Laikotarpis iki 2026 m.“.

11.40. Peržiūrėjome 32 pakeitimus, susijusius su 20 tarpinių ir siektinų reikšmių, kuriuos aštuonios valstybės narės[25] įtraukė į 18 TĮS pakeitimų. Analizavome, ar valstybės narės tinkamai pagrindė objektyvias aplinkybes, kuriomis remiantis buvo prašoma TĮS pakeitimų. Be to, tikrinome, ar vertindama pakeitimus Komisija rėmėsi pakankamais valstybių narių pateikto pagrindimo įrodymais.

Keli TĮS buvo pakeisti jau pateikus mokėjimo prašymą, siekiant atspindėti faktinius pasiekimus

11.41. Išanalizavę 13 tarpinių ir siektinų reikšmių (įskaitant 13 jų pakeitimų iš 32), nustatėme, kad šioms tarpinėms ir siektinoms reikšmėms taikomi TĮS reikalavimai buvo iš dalies pakeisti po to, kai valstybės narės pateikė Komisijai atitinkamus mokėjimo prašymus, (žr. pavyzdį ***11.5 langelyje***). Devyniais atvejais prašymas pakeisti TĮS buvo pateiktas tik po to, kai buvo pateiktas mokėjimo prašymas. TĮS buvo priimti atlikus preliminarų patenkinamo pasiekimo vertinimą ir suderinti su faktiniais pasiektais *išdirbiais*, todėl buvo galima atlikti mokėjimą.

11.42. EGADP reglamente nenustatytas terminas, iki kurio turi būti pateikti prašymai dėl pakeitimų. Manome, kad dėl reikalavimų, taikomų su mokėjimu susijusioms tarpinėms ir siektinoms reikšmėms, keitimo praktikos mažėja ES finansinio sverto veiksmingumas ir siunčiama žinia, kad nepatenkinamo reikšmių pasiekimo vertinimo galima išvengti iš dalies pakeičiant TĮS taip, kad mokėjimas galėtų būti atliktas.

Objektyvios aplinkybės ne visada buvo pakankamai paaiškintos ir dažnai nepagrįstos tinkamais įrodymais

11.43. Valstybės narės turi pateikti tinkamą pagrindimą ir įrodyti aiškų priežastinį ryšį tarp objektyvių aplinkybių ir to, kad priemonės nebeįmanoma įgyvendinti taip, kaip numatyta, arba poreikio sumažinti administracinę naštą[26]. Kad tą pagrįstų, valstybės narės turėtų pateikti įrodymų, patvirtinančių nurodytą aplinkybę.

---

[25] Airija, Graikija, Ispanija, Italija, Latvija, Nyderlandai, Lenkija ir Slovakija.

[26] Gairės dėl ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų „REPowerEU“ kontekste (2023/C 80/01); Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų gairės (C/2024/4618).

11.44. Nustatėme, kad 17 iš 32 pakeitimų objektyvios aplinkybės buvo pakankamai aprašytos, tačiau nebuvo pateikta pakankamai įrodymų. Kitais 12 atvejų nustatėme, kad valstybės narės nepakankamai paaiškino objektyvias aplinkybes ir nepateikė pakankamai įrodymų (žr. pavyzdį ***11.5 langelyje***).

Dėl kai kurių pakeitimų EGADP priemonės neapima svarbių įgyvendinimo etapų

11.45. Nustatėme penkis TĮS pakeitimus, kuriais visiškai arba iš dalies panaikinta su įgyvendinimo etapu susijusi priemonės dalis. Tai buvo padaryta, pavyzdžiui, konkrečius išdirbius pakeičiant parengiamaisiais veiksmais. Peržiūrėjus tarpines ir siektinas reikšmes, mokėjimai susieti su *ištekliais* ar procesais, todėl pagrindiniai išdirbiai į EGADP įgyvendinimo laikotarpį nepatenka. Šie atvejai rodo, kad tam tikrais TĮS pakeitimais buvo ne tik koreguojami terminai ar techninės specifikacijos, bet ir visiškai arba iš dalies panaikinti išdirbiai, kurie iš pradžių buvo pagrindiniai priemonių užbaigimo elementai. Komisijos gairėse[27] pabrėžiama, kad dėl NEGAD planų pakeitimų pagal 21 straipsnį neturėtų sumažėti jų bendras užmojis. Tačiau gairėse konkrečiai nenagrinėjami šioje dalyje aprašyti atvejai.

Trūkumai, susiję su pakeitimų poveikiu išlaidų įverčiams

11.46. Nustatėme, kad dėl 10 iš 32 pakeitimų, darančių poveikį 9 iš 20 tarpinių ar siektinų reikšmių, buvo peržiūrėti išlaidų įverčiai. Komisija patikrino valstybių narių pateiktus išsamius išlaidų paaiškinimus. Tačiau, nepaisant išsamaus pagrindimo, patvirtinamieji įrodymai dažnai apsiribodavo aprašomaisiais skaičiavimais nesant pirminių dokumentų. Nors EGADP reglamente nereikalaujama, kad valstybės narės sistemingai teiktų tokius įrodymus, pagrindinių duomenų ir tiesioginių įrodymų nebuvimas silpnina audito seką ir mažina patikinimą dėl peržiūrėtų išlaidų įverčių patikimumo.

[27] C/2024/4618, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų gairės (2024 m. gairės).

11.47. Savo Specialiojoje ataskaitoje 14/2026 dėl EGADP skaidrumo ir atsekamumo taip pat nustatėme, kad kai kurios valstybės narės naudoja faktinių išlaidų duomenis išlaidų įverčiams atnaujinti ir lėšoms perskirstyti tuo atveju, kai sutaupoma lėšų, tačiau valstybių narių požiūris nenuoseklus ir Komisija tokios informacijos neprašo sistemingai, net jei ji prieinama nacionaliniu lygmeniu. Padarėme išvadą, kad dėl ribotų galimybių gauti pagrindinius duomenis, faktines išlaidas ir patvirtinamuosius dokumentus sumažėjo skaidrumas ir patikinimas dėl ES lėšų naudojimo.

11.48. Kitaip nei išlaidomis grindžiamų priemonių atveju, kai sumažinti išdirbiai turi atsispindėti pakoreguotose numatomose išlaidose, nulinių išlaidų reformų pakeitimai nereiškia bendrų numatytų išlaidų ar susijusių mokėjimų sumų pakeitimo (žr. pavyzdį ***11.5 langelyje***), jei laikomasi planams nustatytų vertinimo kriterijų. Tai gali susilpninti paskatas išlaikyti pradinę reformų apimtį ir užmojus.

11.5 langelis

TĮS pakeitimų trūkumų pavyzdys

Airijos NEGAD plane 2.7 reforma apima priemonę, kuria siekiama padidinti aukšto lygio IRT įgūdžius turinčių absolventų skaičių. Po pirmojo pakeitimo 2024 m. pagal atitinkamą 75 siektiną reikšmę buvo reikalaujama, kad 2021 m. studijas baigtų bent 12 450 IRT besimokiusių asmenų.

2024 m. gruodžio 23 d. Airija kartu su valdymo pareiškimu pateikė mokėjimo prašymą, kuriame nurodė, kad renkami ir bus pateikti papildomi įrodymai dėl 75 siektinos reikšmės. Tačiau 2025 m. sausio 31 d. Airija paprašė iš dalies pakeisti savo NEGAD planą; antrą kartą buvo keičiama 75 siektina reikšmė: 12 450 absolventų tikslas buvo sumažintas maždaug 12,5 % – iki 10 900 absolventų. Airija šį pakeitimą grindė nepagrįsta administracine našta, o Komisija prašymą patvirtino. Taigi, 2025 m. siektina reikšmė buvo iš dalies pakeista, kai buvo vertinama, ar ji patenkinamai pasiekta, o Komisija atliko atitinkamą mokėjimą.

Objektyvios aplinkybės nebuvo pagrįstos įrodymais, kad dėl pradinės siektinos reikšmės atsirado nepagrįsta administracinė našta ir kaip tos naštos išvengta atlikus pakeitimą. 2025 m. pakeitimas buvo patvirtintas remiantis dokumentais, įrodančiais, kad peržiūrėta siektina reikšmė patenkinamai pasiekta, o ne pakeitimo priežastimis. Kilo rizika, kad siektina reikšmė nebus pasiekta, ir ji buvo pataisyta Komisijos vertinimo metu atliekant TĮS pakeitimą. Be to, NEGAD plane nebuvo pateiktas šios reformos išlaidų įvertis (nulinių išlaidų priemonė), o tai reiškia, kad kiekybinio rodiklio sumažinimas neturėjo poveikio bendroms plano išlaidoms, todėl neturėjo finansinių pasekmių valstybei narei.

Su priemonių struktūra, tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis susiję trūkumai

11.49. Šioje skyriaus dalyje nurodytos problemos, kurios nėra tiesiogiai susijusios su mūsų patikinimo pareiškimu, tačiau atspindi priemonių struktūros, tarpinių ir siektinų reikšmių trūkumus. Ankstesnėse Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose ir apžvalgoje[28] išsamiau apžvelgiami su EGADP susiję *patikimo finansų valdymo* aspektai.

11.50. Tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis turėtų būti matuojama valstybių narių pažanga įgyvendinant jų NEGAD planuose numatytas investicijas ir reformas – taigi EGADP tikslų įgyvendinimas. Siekiant užtikrinti, kad šios tarpinės ir siektinos reikšmės būtų prasmingos ir atitiktų patikimo finansų valdymo principus, svarbu, kad jos apimtų visus pagrindinius atitinkamos reformos ar investicijos elementus, visų pirma jų užbaigimą[29].

11.51. Nustatėme septynis reformų ar investicijų atvejus, kai į tarpines ar siektinas reikšmes buvo įtraukti ne visi elementai arba kai tarp tarpinių arba siektinų reikšmių nebuvo reformos užbaigimo elemento. Panašių atvejų nustatėme ir ankstesniais metais[30].

11.52. Be to, Švedijoje buvo iš dalies pakeista esama kontrolės tarpinė reikšmė, siekiant atsižvelgti į labai svarbius ir kritinius faktus, nustatytus 2023 m. Komisijos atlikto SFIA audito metu. Tačiau tarpinė reikšmė turi struktūros trūkumą, nes ja neužtikrinama, kad būtų įdiegtos ir rezultatyviai taikomos būtinos procedūros (žr. ***11.6 langelį***).

---

[28] Apžvalga 02/2025.

[29] Specialioji ataskaita 26/2023 „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės veiksmingumo stebėsenos sistema. Vertinama įgyvendinimo pažanga, tačiau to nepakanka veiksmingumui atspindėti“, 30–32 dalys.

[30] 2022 m. metinė ataskaita, 11.36 dalis, 2023 m. metinė ataskaita, 11.44–11.46 dalys, 2024 m. metinė ataskaita, 11.50–11.52 dalys.

11.6 langelis

Kontrolės tarpinės reikšmės struktūros trūkumo pavyzdys

Švedijos NEGAD plane nustatytos trys kontrolės tarpinės reikšmės, įskaitant 41 tarpinę reikšmę, pagal kurią reikalaujama, kad vyriausybė suteiktų įgaliojimus atitinkamoms institucijoms, kad būtų užtikrintas rezultatyvus NEGAD plano įgyvendinimas. Ši tarpinė reikšmė buvo pakeista po reikšmingų Komisijos audito metu nustatytų faktų.

Atlikdama preliminarų šios tarpinės reikšmės vertinimą, Komisija padarė išvadą, kad ji buvo patenkinamai pasiekta, nes buvo suteikti vyriausybės įgaliojimai, kuriais reikalaujama, kad įgyvendinančiosios institucijos nustatytų procedūras, susijusias su sukčiavimu, korupcija, interesų konfliktais, dvigubu finansavimu ir duomenų rinkimu. Nors pripažįstama, kad vyriausybė oficialiai suteikė šiuos įgaliojimus, tarpinė reikšmė turi struktūros trūkumą, nes pagal ją tik reikalaujama, kad vyriausybė oficialiai suteiktų įgaliojimus ir (arba) paskirtų užduotis, tačiau nereikalaujama, kad įgyvendinančiosios institucijos nustatytų būtinas procedūras ir jas rezultatyviai taikytų.

Todėl tarpine reikšme nebuvo pašalintos pagrindinės Komisijos audito metu nustatytų faktų, dėl kurių buvo atliktas pakeitimas, priežastys. Pagrindinės audito rekomendacijos tebėra neįgyvendintos, o vėlesnio Komisijos audito metu nustatytos tos pačios problemos.

11.53. Taip pat nustatėme šešis neaiškiai apibrėžtų tarpinių ar siektinų reikšmių atvejus. Pažymime, kad dėl tokių tarpinių ir siektinų reikšmių didėja rizika, kad jų patenkinamo pasiekimo vertinimas bus diskrecinis.

Metinės veiklos ataskaitos ir metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita

11.54. MVA yra pagrindinė priemonė, kurią Komisijos generaliniai direktoratai naudoja pranešdami, ar jie turi pagrįstą patikinimą, kad kontrolės procedūromis užtikrinamas išlaidų tvarkingumas.

11.55. Komisija nenustato kiekybiškai įvertinamos *rizikos atliekant mokėjimą*, bet kiekvienam EGADP mokėjimui priskiria tvarkingumo rizikos lygį (žemą, vidutinį arba aukštą). Komisija įvertino mokėjimą Lenkijai kaip didelės rizikos mokėjimą, todėl ECFIN GD generalinio direktoriaus nuomonėje pateikta finansinė išlyga. Vienas mokėjimas Italijai buvo įvertintas kaip vidutinės rizikos, o likę 35 mokėjimai – kaip mažos rizikos. Apskritai šis vertinimas neatitinka mūsų nustatytų faktų.

11.56. Siekdama kiekvienam EGADP mokėjimui priskirti rizikos lygį, Komisija, be kita ko, naudoja informaciją iš savo *ex post* auditų ataskaitų, įskaitant skubiąsias ataskaitas ir ataskaitų projektus, priklausomai nuo jų nustatytų faktų brandos vertinimo metu. 2025 m. MVA Komisija visus mokėjimus, susijusius su 24 skubiosiomis ataskaitomis, laikė mažos rizikos mokėjimais, nors devyniose iš šių ataskaitų yra požymių, rodančių, kad daromas poveikis atitinkamų mokėjimų tvarkingumui. Nors pripažįstame, kad šis metodas leidžia Komisijai atsižvelgti į visą turimą informaciją, jį taikant gali būti nepakankamai įvertinta šių devynių mokėjimų rizika. Pavyzdžiui, 2023 m. Komisija dėl vienos valstybės narės paskelbė skubiąją audito vizito ataskaitą, kurioje pateiktas nustatytas faktas dėl atitinkamo mokėjimo tvarkingumo, ir 2023 m. MVA įvertino šį mokėjimą kaip mažos rizikos. Tačiau 2026 m. galutinėje *ex post* audito ataskaitoje padaryta išvada, kad viena tarpinė reikšmė nebuvo pasiekta, todėl pradinis šiam mokėjimui priskirtas rizikos lygis buvo per žemas.

11.57. Kalbant apie patikinimą viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityje, Komisija 12 mokėjimų klasifikavo kaip vidutinės rizikos mokėjimus. Šiais atvejais Komisijos atliekamais auditais daugiau nei vienoje įgyvendinančiojoje institucijoje nustatyti kritiniai arba labai svarbūs faktai, tačiau nėra įrodymų, kad valstybė narė ėmėsi rekomenduotų taisomųjų veiksmų. Metodas, pagal kurį daroma išvada dėl rizikos vertinimo, neatitinka mūsų ankstesnės rekomendacijos[31] ir tikėtina, kad apskaičiuotas rizikos lygis bus nepakankamai įvertintas, nes nėra patikinimo, kad valstybės narės imsis taisomųjų veiksmų.

11.58. Rekomendavome[32], kad Komisija MVA atskleistų savo patikrų aprėptį, t. y. įgyvendinančiųjų institucijų, vykdančių su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba susijusias investicijas, dalį kiekvienoje valstybėje narėje, kurioje atlikti auditai. Komisija su tuo nesutiko, todėl ši informacija MVA neatskleidžiama.

11.59. Kalbant apie rimtus pažeidimus, kurių valstybės narės neištaisė, ECFIN GD generalinio direktoriaus nuomonėje pateikta finansinė išlyga dėl dviejų mokėjimų Čekijai, susijusių su dviem atskirais interesų konflikto atvejais. Komisija taip pat įvertino 25 mokėjimus kaip vidutinės rizikos ir 10 mokėjimų – kaip mažos rizikos. Kadangi rizikos vertinimo metodas yra panašus į taikomą tikrinant viešuosius pirkimus ir valstybės pagalbą, manome, kad atliekant šį vertinimą taip pat nepakankamai įvertinamas rizikos lygis.

---

[31] Specialioji ataskaita 09/2025.

[32] Ten pat.

Išvados ir rekomendacijos

Išvados

11.60. Taisyklės, kuriomis reglamentuojamos EGADP išlaidos, labai skiriasi nuo ES bendrojo biudžeto išlaidoms taikomų taisyklių. Pagal EGADP, galutinių gavėjų patirtų išlaidų tvarkingumas nėra sąlyga Komisijai atlikti mokėjimus valstybėms narėms. Tai turi įtakos mūsų tvarkingumo audito ir patikinimo, kurį galime pateikti, aprėpčiai. Remiantis šiame skyriuje pateiktais bendrais mūsų atlikto audito įrodymais, matyti, kad:

a) 16 iš 420 mūsų tikrintų tarpinių ir siektinų reikšmių neatitiko mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų. Tai susiję su devyniais mokėjimais devynioms valstybėms narėms (žr. ***11.13***–***11.21*** dalis). Minimalus 16 nustatytų faktų finansinis poveikis viršija mūsų *reikšmingumo ribą*;

b) nustatėme Komisijos *ex ante* vertinimo trūkumų. 40 atvejų Komisija rėmėsi valstybių narių informacija ir patikromis, pati pakankamai nepatikrinusi, ar laikomasi visų TĮS reikalavimų, (žr. ***11.22*** dalį);

c) Komisijos dar neįgyvendintų *ex post* audito rekomendacijų, susijusių su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais, sumažėjo, tačiau daugumos jų (64 %) atveju sutarti terminai jau baigėsi (žr. ***11.23***–***11.27*** dalis);

d) priešpaskutiniais EGADP įgyvendinimo metais tebėra valstybių narių kontrolės sistemų trūkumų, įskaitant viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių pažeidimus, (žr. ***11.33***–***11.37*** dalis);

e) informacija, kurią valstybės narės įtraukė į savo mokėjimo prašymus, ne visada buvo patikima (žr. ***11.38*** dalį);

f) buvo septynios reformos ir investicijos, kurių atitinkamos tarpinės ir (arba) siektinos reikšmės neapėmė visų priemonės elementų, todėl rezultatai, kuriuos EGADP galima pasiekti pagal šias priemones, buvo riboti (žr. ***11.51*** dalį);

g) buvo šeši neaiškiai apibrėžtų tarpinių ir (arba) siektinų reikšmių atvejai, dėl kurių padidėjo rizika, kad jų patenkinamo pasiekimo vertinimas bus diskrecinis, (žr. ***11.53*** dalį);

h) ECFIN GD generalinio direktoriaus pateiktas pareiškimas neatitinka mūsų nustatytų faktų ir išvadų (žr. ***11.54***–***11.59*** dalis).

11.61. Iki 2025 m. pabaigos Taryba priėmė 99 TJS priemonių pakeitimus. Kelios tarpinės ir siektinos reikšmės buvo peržiūrėtos Komisijai atliekant preliminarų vertinimą ir suderintos su faktiniais pasiekimais, taip palengvinant EGADP mokėjimus. Mūsų atlikta peržiūrėtų tarpinių ir siektinų reikšmių analizė parodė, kad šie pakeitimai dažnai buvo daromi neturint pakankamo paaiškinimo ar tinkamų objektyvias aplinkybes patvirtinančių įrodymų, kaip reikalaujama pagal EGADP reglamento 21 straipsnio 1 dalį. Kai kuriais pakeitimais panaikinti svarbūs EGADP priemonių įgyvendinimo etapai, o tai reiškia, kad mokėjimai kartais buvo susiję su parengiamaisiais indėliais ar procesais, o ne su iš pradžių numatytais išdirbiais. Be to, nustatėme, kad finansinis poveikis nebūtinai yra tada, kai pakeitimai dėl sumažinimo yra susiję su nulinių išlaidų reformomis (žr. ***11.39***–***11.48*** dalis).

Rekomendacijos

11.62. ***11.3 priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip atsižvelgta į mūsų ***2022***, ***2023*** ir ***2024*** m. metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Komisija vieną rekomendaciją įgyvendino visiškai, tris – dauguma atžvilgių, o penkios rekomendacijos dar neįgyvendintos arba joms nebuvo pritarta. Kadangi EGADP įgyvendinimas baigsis 2026 m. gruodžio mėn., papildomų rekomendacijų neteiksime. Tačiau savo nuomonę dėl su išlaidomis nesusijusio finansavimo naudojimo ir su tokiomis priemonėmis susijusios rizikos išreiškėme keliose nuomonėse dėl Komisijos pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų dėl 2028–2034 m. DFP[33].

[33] „2028–2034 m. ES biudžetas. Audito Rūmų vertinimas: pakeitimų gausa negarantuoja geresnio rezultato“.

Priedai

11.1 priedas. Audito metodas ir metodika

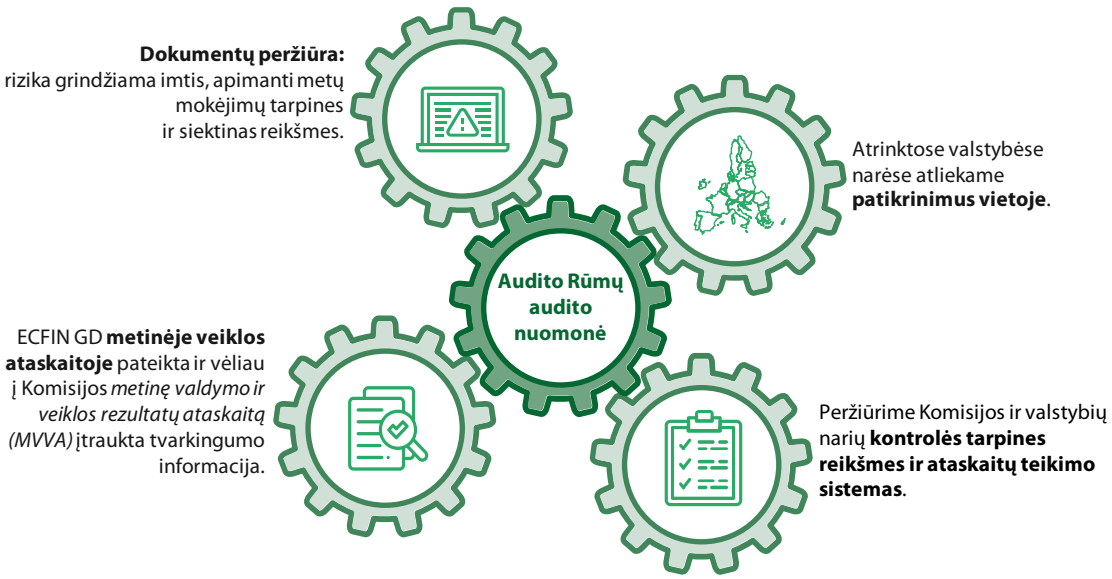
Bendroji informacija

1) Šiame priede aprašomas mūsų audito metodas ir metodika, taikomi rengiant patikinimo pareiškimą dėl EGADP lėšų tvarkingumo.

2) Pateikiame atskirą nuomonę dėl EGADP išlaidų tvarkingumo, kuri yra mūsų patikinimo pareiškimo dėl ES biudžeto dalis. Taip yra todėl, kad, mūsų nuomone, EGADP įgyvendinimo modelis yra kitoks ir tai yra laikina priemonė. Šia nuomone siekiame pateikti pagrįstą patikinimą dėl mokėjimų ir patikinimo pareiškime pateikti išsamią šia nuomone pagrįstą informaciją.

3) Didžiąją dalį patikinimo dokumentų rengiame atlikę pagrindinius testus ir priežiūros bei kontrolės sistemų vertinimą. Mūsų patikinimą papildo MVA ir MVVA, taip pat Vidaus audito tarnybos ataskaitos (žr. ***11.1 diagramą***).

11.1 diagrama. Audito nuomonė

Šaltinis: Audito Rūmai.

4) Mūsų darbas atitinka tarptautinius audito standartus, juo užtikrinama, kad mūsų audito nuomonės būtų pagrįstos pakankamais ir tinkamais audito įrodymais.

5) Su sukčiavimu susijusioms audito procedūroms taikome ***1.1 priedo*** 3 dalyje aprašytą metodą.

Operacijų tvarkingumas

Kaip apibrėžiame atspindimas operacijas ir kaip jas testuojame

6) Su mūsų EGADP patikinimo pareiškimu susijusiam darbui svarbios atspindimos operacijos yra dotacijų mokėjimai valstybėms narėms ir (arba) ankstesnio išankstinio finansavimo patvirtinimas. Priešingai nei dauguma išlaidų pagal *daugiametę finansinę programą*, EGADP mokėjimo prašymai yra pagrįsti ne patirtomis išlaidomis, o pagrindimu, kad tarpinės ir siektinos reikšmės patenkinamai pasiektos. Kadangi EGADP paskolos ES ataskaitose nėra laikomos išlaidomis, jos nėra mūsų audito dalis.

7) Mūsų pagrindinius testus daugiausia sudaro vertinimas, ar EGADP mokėjimai buvo atlikti laikantis EGADP reglamente[34] nustatytų mokėjimo sąlygų. Kai įmanoma, tikriname, ar anksčiau įgyvendintos priemonės nebuvo atšauktos ir ar nėra dvigubo finansavimo atvejų. Taip pat vertiname, ar įvykdytos kitos tinkamumo finansuoti sąlygos, pavyzdžiui, ar finansavimu nepakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos, ar laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio ir reikšmingos žalos nedarymo principo[35].

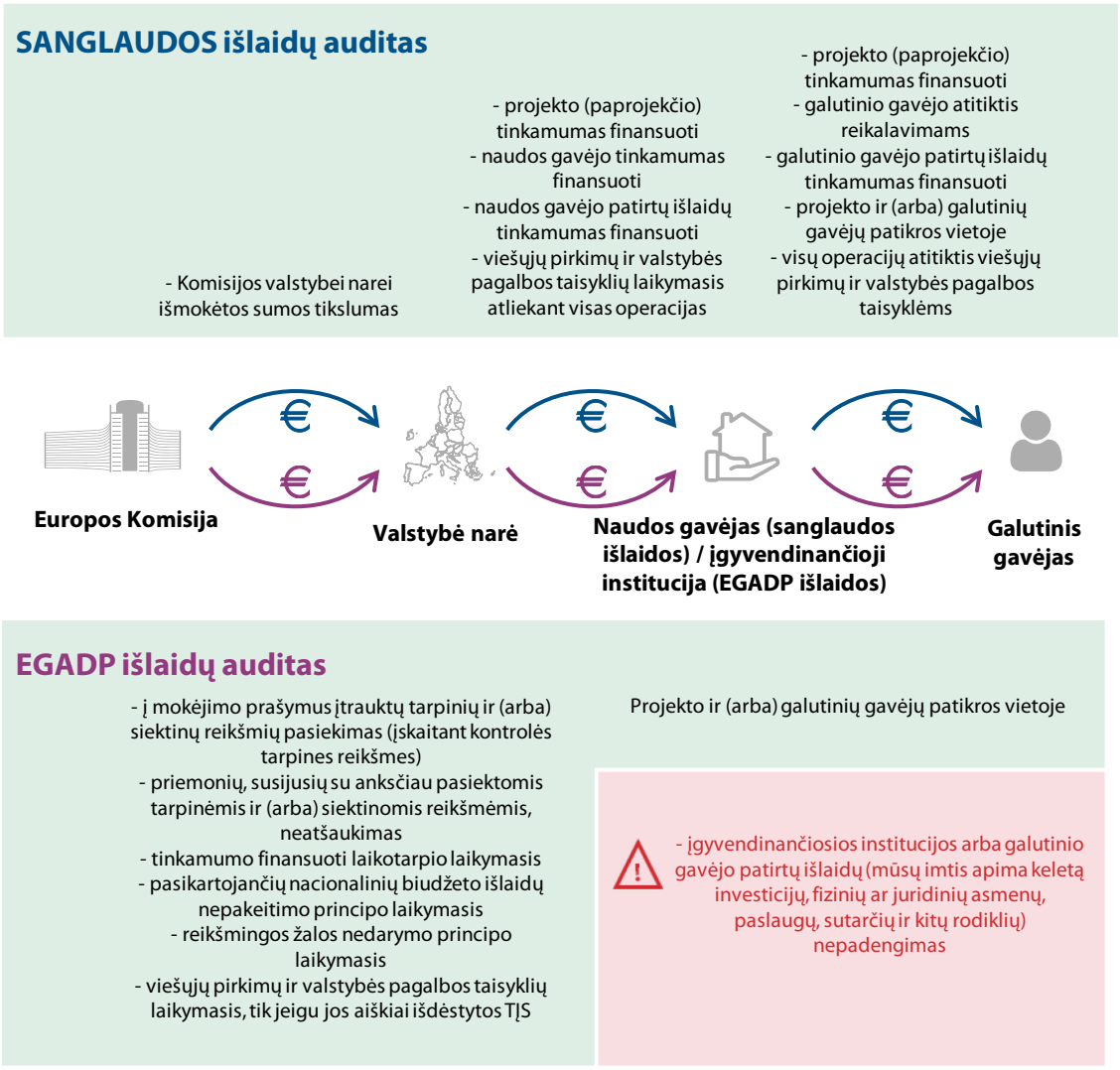
8) Atlikdami EGADP dotacijų mokėjimų valstybėms narėms tvarkingumo auditą daugiausia dėmesio skiriame tam, ar iš anksto nustatytos tarpinės ir siektinos reikšmės buvo pasiektos patenkinamai ir ar buvo įvykdytos EGADP reglamente nustatytos tinkamumo finansuoti sąlygos. Tai yra didžiulis skirtumas, palyginti su mūsų audito darbu kitose ES biudžeto srityse, kuriose vertiname atitiktį visoms atitinkamoms ES ir nacionalinėms taisyklėms iki galutinio gavėjo lygmens (pavyzdžiui, patirtų išlaidų tinkamumą finansuoti, valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų taisyklių laikymąsi). ***11.2 diagramoje*** pateiktas palyginimas tarp to, ką audituojame sanglaudos išlaidų ir EGADP išlaidų srityse, ir parodyti mūsų darbo abiejose srityse skirtumai.

---

[34] EGADP reglamento 24 straipsnio 3 dalis.

[35] Ten pat, 5, 9 straipsniai ir 17 straipsnio 2 dalis.

11.2 diagrama. Mūsų audito darbas, susijęs su sanglaudos išlaidų ir EGADP išlaidų tvarkingumu

Šaltinis: Audito Rūmai.

9) Tam, kad padarytume išvadą, pirmiausia naudojome rizika grindžiamą imtį, siekdami patikrinti, ar Komisija, atlikdama preliminarų vertinimą, surinko pakankamai tinkamų įrodymų, kad pagrįstų savo vertinimą dėl patenkinamo reikšmių pasiekimo. Jei manome, kad Komisijos bylose turimų įrodymų nepakanka išvadai padaryti, prašome pačios valstybės narės mums pateikti papildomų įrodymų. Taip pat atliekame vizitus vietoje atrinktose valstybėse narėse.

10) Pirma, atrenkame kontrolės tarpines reikšmes ir tarpines reikšmes, susijusias su Sąjungos biudžeto apsaugos *bendru sąlygų režimu*[36]. Tada taikome keletą rizikos kriterijų, kad į imtį atrinktume kitas operacijas.

[36] Reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2092.

11) Vertindami, ar atskiros tarpinės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos, naudojamės Komisijos sistema[37]. Remdamiesi šia sistema patvirtinsime minimalius dalyko, formos ir laiko nuokrypius, jei dėl tarpinės reikšmės pobūdžio (ir, jei taikoma, siektinos reikšmės pobūdžio) kiekybiniais elementais grindžiamo vertinimo atlikti neįmanoma. Jei tarpines arba siektinas reikšmes įmanoma įvertinti remiantis kiekybiniais elementais, patvirtinsime mažesnius nei 5 % nuokrypius.

12) Galime nustatyti sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų, dvigubo finansavimo arba finansavimo susitarimo pažeidimų atvejų (pavyzdžiui, nepateikta informacija apie galutinius gavėjus ir finansavimą iš kitų ES fondų). Šiais atvejais vertiname (kai įmanoma) šių rimtų pažeidimų poveikį EGADP išlaidų teisėtumui ir tvarkingumui.

Kaip vertiname *operacijų* testavimo rezultatus

13) Nustatome kiekvieno nustatyto fakto rūšį.

14) Kiekybiniai nustatyti faktai yra susiję su EGADP reglamente nustatytų mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų nesilaikymo atvejais, t. y. nepatenkinamu tarpinių ir siektinų reikšmių pasiekimu; priemonių, susijusių su anksčiau pasiektomis tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis, atšaukimu; tinkamumo finansuoti laikotarpio ir reikšmingos žalos nedarymo principo nesilaikymu ir dvigubu finansavimu.

    Pagal audito standartus, auditorius turėtų svarstyti galimybę taikyti esamus kriterijus[38]. Todėl, siekdami kiekybiškai įvertinti šių nustatytų faktų finansinį poveikį, kaip pagrindą taikome Komisijos mokėjimų sustabdymo metodiką[39]. Metodika yra grindžiama trijų etapų principu, pagal kurį nustatoma suma, kurios mokėjimas turi būti sustabdytas:

    i) į planą įtrauktos tarpinės arba siektinos reikšmės vieneto vertės nustatymas;

    ii) vieneto vertės koregavimas taikant koeficientą;

    iii) koreguotos vieneto vertės patikslinimas.

    Kai tarpinė arba siektina reikšmė patenkinamai pasiekiama per 6 mėnesius nuo mokėjimo[40] ir per audituojamus metus, finansinio poveikio sistemingai nevertiname.

---

[37] COM(2023) 99.

[38] 4000-asis TAAIS.

[39] COM(2023) 99 II priedas.

[40] EGADP reglamento 24 straipsnio 8 dalis.

15) Su įtariamais sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų atvejais susiję nustatyti faktai bus kiekybiškai įvertinti tik tuo atveju, jei bus pakankamai įrodymų, kad jie daro poveikį tarpinės ar siektinos reikšmės pasiekimui (t. y. kai įtarus sukčiavimą kyla abejonių dėl reikšmių egzistavimo arba dėl to, ar apskritai įvyko viešųjų pirkimų procedūra).

16) Finansinio poveikio neturintys nustatyti faktai yra kokybiniai nustatyti faktai.

Priežiūros ir kontrolės sistemų tikrinimas

17) Tikrindami priežiūros ir kontrolės sistemas galime nustatyti:

    i) trūkumų, susijusių su Komisijos ir valstybių narių kontrolės ir audito veikla, kuria siekiama užtikrinti EGADP išlaidų tvarkingumą ir ES finansinių interesų apsaugą;

    ii) trūkumų, susijusių su galimybe gauti galutinių gavėjų, rangovų, subrangovų ir tikrųjų savininkų sąrašą;

    iii) trūkumų, susijusių su galimybe gauti informacijos apie priemonę ir jai skirtą visą viešąjį finansavimą;

    iv) duomenų registravimo trūkumų.

18) Tokie trūkumai gali turėti įtakos EGADP išlaidų tvarkingumui valstybių narių lygmeniu ir lemti sumos susigrąžinimą (t. y. bendros plano sumos sumažinimą) po to, kai Komisija jau atliko mokėjimą valstybei narei. Finansavimo susitarimuose numatytos fiksuoto dydžio pataisos už rimtus pažeidimus, atsižvelgiant į tokių pažeidimų dažnumą ir mastą. Atlikdami vertinimą, sistemų trūkumus ir finansavimo susitarimų pažeidimus laikome kokybiniais nustatytais faktais.

19) Taip pat vertiname Komisijos *ex post* auditus. Per šiuos auditus gali būti nustatyta, kad tarpinės ir siektinos reikšmės nebuvo patenkinamai pasiektos. Kai įmanoma, savo nuomonei suformuluoti naudojamės šiais nustatytais faktais, kurie nebuvo ištaisyti mokėjimo metais.

Mūsų audito nuomonės formulavimas

20) Reikšmingumas yra pagrindinė sąvoka, nes pagal jį nustatomas nuokrypio lygis, kuris, mūsų nuomone, gali turėti įtakos mūsų suinteresuotųjų subjektų sprendimams.

21) Reikšmingumą apibrėžiame kiekybiniu ir kokybiniu pagrindu.

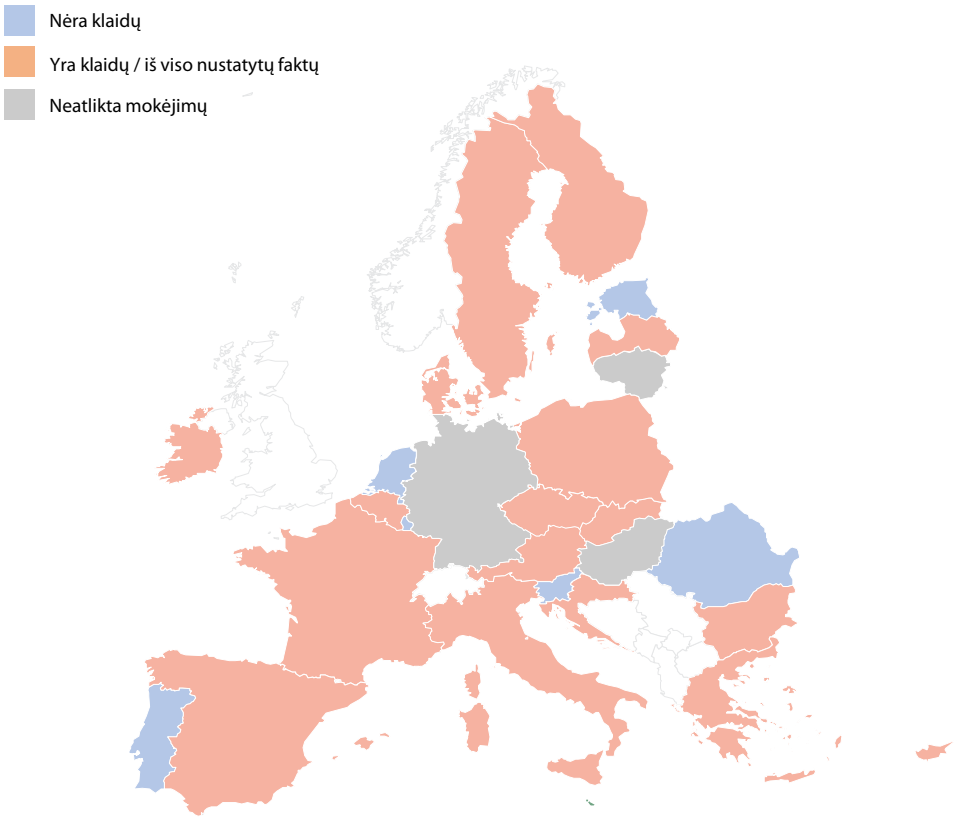
22) Panašiai kaip ir kitų auditų atveju, savo nuomonei suformuluoti kaip reikšmingumo ribą taikome 2 % lygį, taip pat atsižvelgiame į klaidų pobūdį, sumą ir kontekstą bei kitą turimą informaciją.

23) Kiekybiniai nustatyti faktai yra svarbus aspektas, į kurį atsižvelgiame priimdami išvadą. Kad įvertintume EGADP išlaidų tvarkingumą, remdamiesi kiekybiniais nustatytais faktais, padarysime išvadą dėl įvertintos klaidos sumos ir ją palyginsime su reikšmingumo riba. Apskaičiuodami bendrą kiekybinių nustatytų faktų poveikį (įskaitant iš pradžių nustatytus per Komisijos *ex post* kontrolę), remiamės Komisijos mokėjimų sustabdymo metodika.

24) Taip pat atsižvelgiame į kokybinių nustatytų faktų ir sistemos trūkumų poveikį. Remiamės ne tik savo profesine nuovoka, bet ir atsižvelgiame į šių nustatytų faktų skaičių ir susijusių mokėjimų reikšmingumą.

25) Savo audito nuomonėje neatskleidžiame klaidos sumos ir (arba) lygio. Dėl EGADP išlaidų modelio neįmanoma nustatyti klaidų lygio, palyginamo su kituose DFP skyriuose nurodytu klaidų lygiu. Taip yra todėl, kad EGADP mokėjimai nėra susieti su galutinių gavėjų patirtomis išlaidomis. Be to, dėl tarpinių ir siektinų reikšmių pobūdžio ir rizika grindžiamos atrankos savo rezultatų negalime ekstrapoliuoti. Tai reiškia, kad mūsų testavimo rezultatai rodo tik mažiausios klaidų sumos įvertį.

11.2 priedas. Dotacijų mokėjimų valstybėms narėms audito rezultatai

Valstybė narė	Visos audituotos tarpinės ir siektinos reikšmės	Nustatytų faktų paveiktų tarpinių ir siektinų reikšmių skaičius	Kiekybiniai nustatyti faktai	Komisijos *ex ante* vertinimo trūkumai	Neaiškiai apibrėžtos tarpinės ir siektinos reikšmės	Sistemos trūkumai	Iš viso nustatytų faktų
Belgija*	26	3	2	1	0	0	**3**
Bulgarija*	6	3	1	2	1	0	**4**
Čekija*	12	1	0	1	0	0	**1**
Danija	5	1	0	1	0	1	**2**
Estija	10	0	0	0	0	0	**0**
Airija*	9	1	1	1	0	1	**3**
Graikija*	30	6	3	5	1	0	**9**
Ispanija*	70	3	1	3	0	1	**5**
Prancūzija	17	3	0	3	0	0	**3**
Kroatija*	6	1	0	0	1	0	**1**
Italija*	48	7	1	6	0	1	**8**
Kipras*	14	1	0	1	0	0	**1**
Latvija	12	2	2	2	0	0	**4**
Liuksemburgas	3	0	0	0	0	0	**0**
Malta	5	0	0	0	0	0	**0**
Nyderlandai	16	0	0	0	0	0	**0**
Austrija*	12	4	0	4	1	0	**5**
Lenkija	29	6	2	4	0	3	**9**
Portugalija*	30	0	0	0	0	0	**0**
Rumunija	16	0	0	0	0	0	**0**
Slovėnija	2	0	0	0	0	0	**0**
Slovakija	6	3	0	2	2	1	**5**
Suomija*	13	2	0	2	0	0	**2**
Švedija	23	4	3	2	0	2	**7**
Iš viso	**420**	**51**	**16**	**40**	**6**	**10**	**72**

* 2025 m. buvo atliktas daugiau nei vienas mokėjimas.

Šaltinis: Audito Rūmai.

11.3 priedas. Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	**1 rekomendacijos a punktas** Savo preliminariuose vertinimuose ir *ex post* audituose tikrinti, ar laikomasi tinkamumo finansuoti laikotarpio ir principo, pagal kurį finansavimu negali būti pakeistos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos.			Komisijos preliminarūs vertinimai ir *ex post* auditai apima tam tikras patikras, susijusias su tinkamumo finansuoti laikotarpio laikymusi, bet ne su tuo, ar finansavimu nepakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos. Tačiau Komisijos naudojamas kriterijus, pagal kurį vertinama priemonės įgyvendinimo pradžia, yra fizinių darbų pradžia, o ne pirmojo teisinio įsipareigojimo pasirašymo data.
	1 rekomendacijos b punktas Peržiūrėti savo *ex post* auditų procedūras, kad būtų numatytos patikros, kurių metu būtų tikrinama, ar priemonės, susijusios su audituotomis siektinomis reikšmėmis, kurios anksčiau įvertintos kaip pasiektos, nebuvo atšauktos atlikus mokėjimą.			Komisija atnaujino *ex post* audito strategiją, įtraukdama su atšaukimu susijusias patikras.
	2 rekomendacija Remiantis EGADP įgyvendinimo metu įgyta patirtimi, patikrinti, ar peržiūrėtuose planuose visos tarpinės ir siektinos reikšmės yra aiškiai apibrėžtos ir ar į tarpines ir siektinas reikšmes įtraukti visi pagrindiniai priemonės elementai.			Atlikdami 2025 m. auditą, nustatėme šešis neaiškiai apibrėžtų tarpinių ir (arba) ar siektinų reikšmių atvejus, dėl kurių padidėjo rizika, kad jų patenkinamo pasiekimo vertinimas bus diskrecinis, (žr. ***11.53*** dalį). Nustatėme septynis reformų ar investicijų atvejus, kai į tarpines ar siektinas reikšmes buvo įtraukti ne visi elementai arba kai tarpinės arba siektinos reikšmės neturėjo reformos užbaigimo elemento (žr. ***11.51*** dalį).

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2023	**1 rekomendacija** Vertinant atitiktį tinkamumo finansuoti laikotarpiui taikyti griežtesnius kriterijus.	⊗	✗	Nepritarta ir neįgyvendinta.
	2 rekomendacija Apibrėžti konkrečius kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinama, ar yra pakeičiamos pasikartojančios nacionalinės biudžeto išlaidos.	✓	▨	2024 m. EGADP metinės ataskaitos III priede pateikti kriterijai, kuriuos Komisija taiko vertindama pasikartojančių nacionalinių biudžeto išlaidų pakeitimą.
	3 rekomendacija Pašalinti likusius valstybių narių kontrolės sistemų trūkumus.	✓	▨	Dar neįgyvendintų rekomendacijų, susijusių su kritiniais arba labai svarbiais nustatytais faktais, skaičius sumažėjo nuo 136 rekomendacijų 2025 m. iki 25 rekomendacijų 2026 m. (žr. ***11.26*** dalį). Tačiau pranešėme, kad kai kurių valstybių narių kontrolės sistemose (pavyzdžiui, sistemose, kuriomis užtikrinama, kad laikomasi ES ir nacionalinių taisyklių) tebėra trūkumų (žr. ***11.32–11.37*** dalis).
	4 rekomendacija Suteikti patikinimą dėl veiksmingo valstybių narių kontrolės sistemų veikimo.	⊗	✗	Nepritarta ir neįgyvendinta.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2024	**1 rekomendacija** Išplėsti preliminarių vertinimų metu atliekamų patikrų aprėptį.			Atlikdami 2025 m. auditą nustatėme 40 atvejų, kai Komisija atliko ribotas patikras (žr. ***11.22*** dalį).
	2 rekomendacija Reaguoti į valstybių narių vėlavimą įgyvendinti Komisijos pateiktas audito rekomendacijas.			Nors bendras dar neįgyvendintų ir labai svarbių rekomendacijų skaičius sumažėjo, 64 % dar neįgyvendintų rekomendacijų, susijusių su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais dėl valstybių narių kontrolės sistemų, įgyvendinimo terminas jau pasibaigęs (žr. ***11.26*** dalį).

Šaltinis: Audito Rūmai.

12 skyrius

Atsižvelgimas į mūsų 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Turinys

	Dalis
Įvadas	**12.1.–12.3.**
Trumpas aprašymas	12.1.
Apimtis ir metodas	12.2.–12.3.
Pastabos	**12.4.–12.17.**
Visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis iš esmės nesikeitė	12.4.–12.5.
Iš Europos Komisijai skirtų rekomendacijų 74 % įgyvendinta visiškai arba dauguma atžvilgių	12.6.–12.10.
Iš kitiems audituojamiems subjektams skirtų rekomendacijų 78 % įgyvendinta visiškai arba dauguma atžvilgių	12.11.–12.13.
Laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis nežymiai padidėjo	12.14.–12.15.
Aukščiausias įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygis būdingas rekomendacijoms, susijusioms su politikos sričių ar *programų* koncepcijos etapu	12.16.–12.17.
Išvada	**12.18.**
Priedai	
12.1 priedas. Atsižvelgimas į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Europos Komisija	
12.2 priedas. Atsižvelgimas į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Kiti audituojami subjektai	

Įvadas

Trumpas aprašymas

12.1. Kasmet peržiūrime, kokiu mastu mūsų audituojami subjektai ėmėsi veiksmų, atsižvelgdami į mūsų rekomendacijas, praėjus trejiems metams nuo jų pateikimo. Ši atsižvelgimo į mūsų rekomendacijas peržiūra yra svarbus audito ciklo etapas. Šiuo etapu gaunama grįžtamoji informacija apie tai, ar audituojami subjektai ėmėsi mūsų rekomenduotų veiksmų ir ar buvo išspręstos mūsų nustatytos problemos. Jis taip pat svarbus numatant ir planuojant mūsų audito darbą ateityje ir vykdant rizikos stebėseną.

Apimtis ir metodas

12.2. Šiais metais analizavome visų 28 specialiųjų ataskaitų, kurias paskelbėme 2022 m., rekomendacijas. Iš viso tikrinome, kaip buvo atsižvelgta į 226 rekomendacijas, iš kurių 194 (86 %) buvo skirtos Europos Komisijai. Likusios 32 (14 %) buvo skirtos Europos Parlamentui, Europos Sąjungos Tarybai, Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, Europos ligų prevencijos ir kontrolės centrui, Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai, Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūrai ir Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybai.

12.3. Kad atliktume savo atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros darbą, vykdėme dokumentų peržiūras ir surengėme interviu su audituojamais subjektais. Siekdami užtikrinti teisingą ir subalansuotą peržiūrą, savo nustatytus faktus nusiuntėme audituojamiems subjektams ir savo galutinėje analizėje atsižvelgėme į jų atsakymus. Siekiant išvengti pasikartojimų, rekomendacijos išvardytos pagal audituojamą subjektą, kuriam jos buvo daugiausiai skirtos. Mūsų darbo rezultatai atspindi padėtį 2026 m. balandžio mėn. pabaigoje.

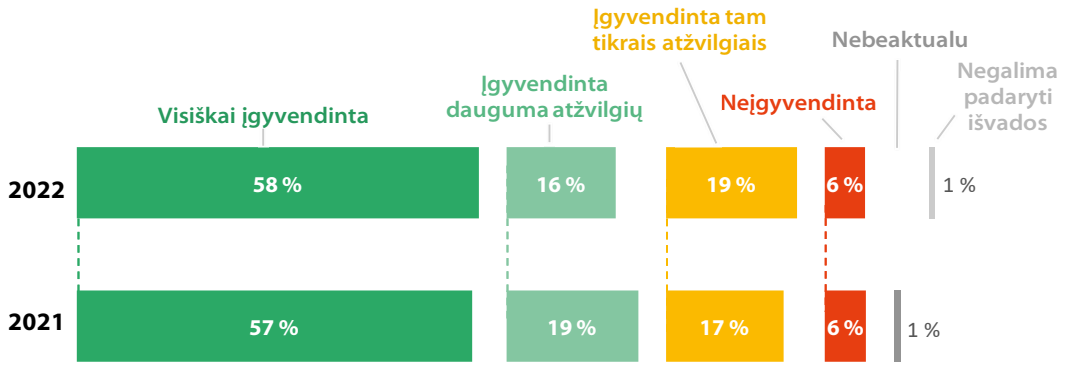
Pastabos

Visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis iš esmės nesikeitė

12.4. Mūsų atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu keturios iš mūsų tikrintų 226 rekomendacijų dar neturėjo būti įgyvendintos. Iš likusių 222 rekomendacijų mūsų audituojami subjektai visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendino 165 rekomendacijas (74 %, kaip parodyta ***12.1 diagramoje***). Palyginti su atitinkamais praėjusių metų duomenimis (76 %), ši dalis iš esmės nesikeitė.

12.5. Neįgyvendintų rekomendacijų dalis buvo stabili ir sudarė 6 %. Maždaug trečdaliu atvejų audituojami subjektai mūsų rekomendacijų neįgyvendino dėl to, kad jie joms nepritarė. Dviem atvejais (1 %) negalėjome padaryti išvadų, nes rekomendacijose aprašytos aplinkybės dar nebuvo susiklosčiusios[1]. ***12.1 priede*** parodyta Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo būklė, o ***12.2 priede*** daugiausia dėmesio skiriama kitiems audituojamiems subjektams skirtoms rekomendacijoms. Prieduose taip pat trumpai aprašomi patobulinimai ir išlikę trūkumai.

12.1 diagrama. Kaip mūsų audituojami subjektai įgyvendino mūsų 2022 ir 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Šaltinis: Audito Rūmai.

[1] Žr. ***12.1 priedą***, kuriame pateikiama informacija apie Specialiosios ataskaitos 25/2022 1 rekomendacijos a punktą ir 2 rekomendacijos b punktą.

Iš Europos Komisijai skirtų rekomendacijų 74 % įgyvendinta visiškai arba dauguma atžvilgių

12.6. Iš 2022 m. Komisijai skirtų 194 rekomendacijų mūsų peržiūros metu keturios rekomendacijos dar neturėjo būti įgyvendintos. Iš likusių 190 rekomendacijų Komisija visiškai įgyvendino 110 rekomendacijų (58 %) – pateikiame pavyzdį ***12.1 langelyje***, o 30 rekomendacijų (16 %) įgyvendino dauguma atžvilgių. Palyginti su praėjusiais metais, bendra visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis sumažėjo nuo 77 % iki 74 %.

12.1 langelis

Komisijos visiškai įgyvendintos rekomendacijos pavyzdys

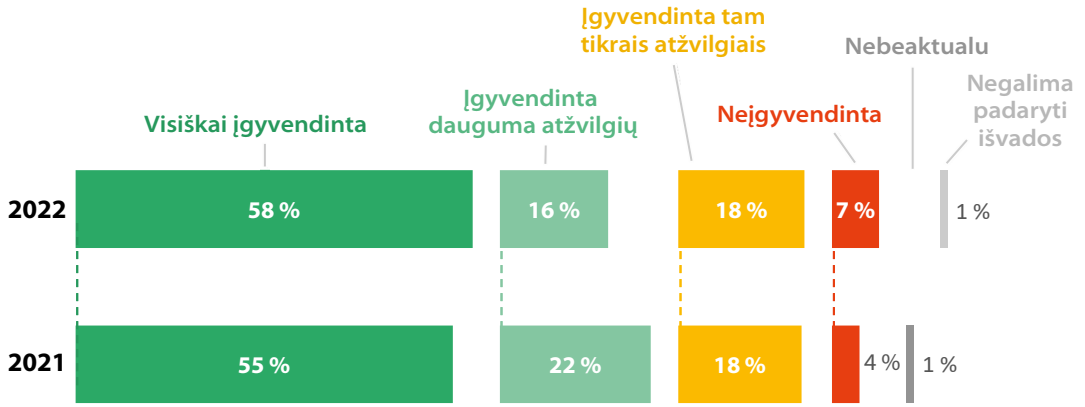
Specialiojoje ataskaitoje 01/2022 dėl ES paramos teisinei valstybei Vakarų Balkanuose rekomendavome Komisijai padėti šio regiono pilietinei visuomenei ir nepriklausomoms žiniasklaidos organizacijoms, kad jos galėtų parengti specialiai pritaikytas priemones korupcijos raidai stebėti. Šiai rekomendacijai Komisija pritarė ir ji vėliau parėmė regionines kovos su korupcija iniciatyvas, pavyzdžiui, pagal sutartį „Sąžiningumo stebėjimas Vakarų Balkanuose ir Turkijoje: pilietinė visuomenės kova su korupcija naudojant politinio sąžiningumo duomenis“. Ši parama padės valstybės institucijų, pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos sergėtojams apsaugoti nuo politinės korupcijos rizikos ir ją nustatyti naudojant atviruosius duomenis.

Šaltinis: © Proxima Studio, stock.adobe.com.

12.7. Be to, Komisija tam tikrais atžvilgiais įgyvendino 35 rekomendacijas (18 %) ir visiškai neįgyvendino 13 rekomendacijų (7 %) (žr. ***12.2 diagramą***). Palyginti su praėjusiais metais, bendra neįgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 4 % iki 7 %.

12.2 diagrama. Komisijai skirtų mūsų 2022 ir 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

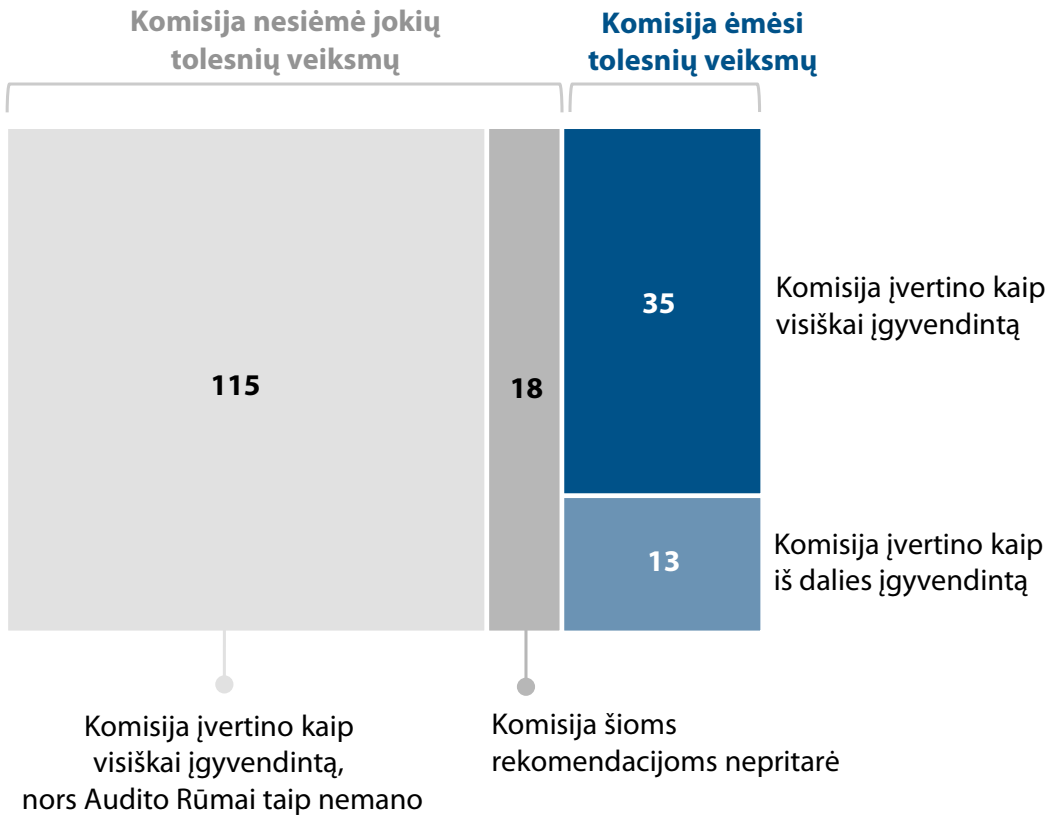
Šaltinis: Audito Rūmai.

12.8. Vertiname įgyvendinimo lygį pagal tai, ką rekomendavome, o Komisija jį vertina pagal tai, kam ji pritarė. Todėl Komisija kartais skirtingai nei mes vertina tai, ar rekomendacijos įgyvendintos ir kokiu mastu. Jei Komisija mano, kad rekomendacija visiškai įgyvendinta, ji paprastai nebestebi padėties po jos įgyvendinimo, net jei mes įgyvendinimo lygį vertiname skirtingai. Toliau stebime neįgyvendintas rekomendacijas, atlikus dvi ankstesnes atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūras (susijusius su mūsų 2020 ir 2021 m. specialiosiomis ataskaitomis), analizuodami Komisijos duomenis, o tai reiškia, kad jų išsamiai nenagrinėjome.

12.9. Todėl peržiūrėjome 89 mūsų 2020 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas ir 92 mūsų 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, kurias įvertinome kaip neįgyvendintas, atlikdami 2023 ir 2024 m. atsižvelgimo į rekomendacijas procedūras[2]. Iš Komisijos duomenų bazės matyti, kad dėl 133 iš šių 181 rekomendacijos Komisija nesiėmė jokių tolesnių veiksmų (***12.3 diagrama***). Savo atsakymuose dėl specialiųjų ataskaitų rekomendacijų Komisija nepritarė 18 iš šių 133 rekomendacijų. Ji manė, kad, kai buvo atliekama dvejų ankstesnių metų atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūra, likusios 115 rekomendacijų buvo visiškai įgyvendintos, nors mūsų vertinimas buvo kitoks.

[2] 2023 m. metinė ataskaita, 3.73–3.76 dalys, ir 2024 m. metinė ataskaita, 12.10–12.12 dalys.

12.3 diagrama. Atsižvelgimas į 2020 ir 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, kurių Komisija nebuvo visiškai įgyvendinusi dvejų ankstesnių metų atsižvelgimo į rekomendacijas peržiūros metu

Šaltinis: Audito Rūmai.

12.10. Komisija ėmėsi tolesnių veiksmų dėl likusių 48 rekomendacijų, kurios nebuvo visiškai įgyvendintos. Ji manė, kad nuo tada ji buvo baigusi įgyvendinti 35 iš šių 48 rekomendacijų.

Iš kitiems audituojamiems subjektams skirtų rekomendacijų 78 % įgyvendinta visiškai arba dauguma atžvilgių

12.11. Specialiosiose ataskaitose 04/2022, 05/2022, 06/2022, 13/2022 ir 18/2022 iš viso pateiktos 32 rekomendacijos, skirtos kitiems audituojamiems subjektams nei Europos Komisija (***12.2*** dalis).

12.12. Šie audituojami subjektai visiškai įgyvendino 20 (62 %) rekomendacijų (pateikiame vieną pavyzdį ***12.2 langelyje***), 5 (16 %) rekomendacijas įgyvendino dauguma atžvilgių ir 7 (22 %) rekomendacijas įgyvendino kai kuriais atžvilgiais.

12.2 langelis

Kitų audituojamų subjektų visiškai įgyvendintos rekomendacijos pavyzdys

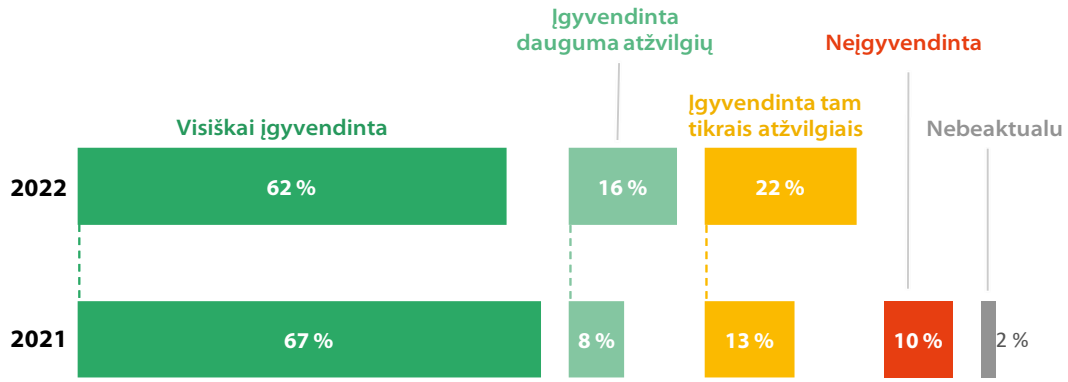
Specialiojoje ataskaitoje 18/2022 dėl ES institucijų atsako į COVID-19 rekomendavome Europos Parlamentui, Europos Sąjungos Tarybai, Komisijai ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismui paspartinti bepopierių darbo srautų diegimą ir išplėsti elektroninio parašo naudojimą. Šiai rekomendacijai pritarė visos institucijos, todėl „EU Sign“ naudojama gerokai daugiau kvalifikuotų elektroninių parašų. Europos Parlamentas „EU Sign“ nenaudoja, tačiau nuo 2022 m. naudojama daug pažangiųjų elektroninių parašų, o 2023 m. įdiegus kvalifikuotus elektroninius parašus skaitmeninės procedūros dar labiau patobulėjo.

Šaltinis: © WrightStudio, stock.adobe.com.

12.13. Palyginti su praėjusiais metais, visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 75 % iki 78 %, o kai kuriais atžvilgiais įgyvendintų ar neįgyvendintų rekomendacijų dalis nežymiai sumažėjo nuo 23 % iki 22 % (***12.4 diagrama***).

12.4 diagrama. Audituojamiems subjektams, išskyrus Komisiją, skirtų mūsų 2022 ir 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

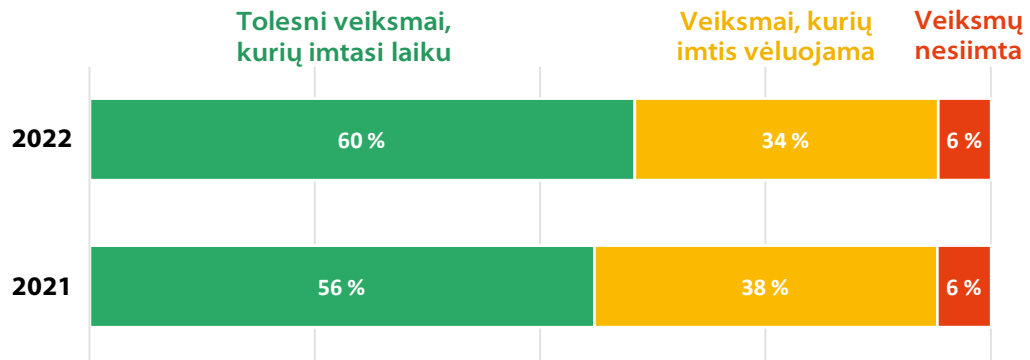
Šaltinis: Audito Rūmai.

Laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis nežymiai padidėjo

12.14. Rekomendacijų įgyvendinimo terminai aptariami ir derinami su audituojamu subjektu ir nurodomi mūsų specialiosiose ataskaitose.

12.15. Palyginti su praėjusiais metais, laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 56 % iki 60 %, o rekomendacijų, dėl kurių veiksmai buvo atidėti, dalis sumažėjo nuo 38 % iki 34 % (***12.5 diagrama***).

12.5 diagrama. Veiksmų, kurių audituojami subjektai ėmėsi, siekdami įgyvendinti mūsų 2022 ir 2021 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, savalaikiškumas

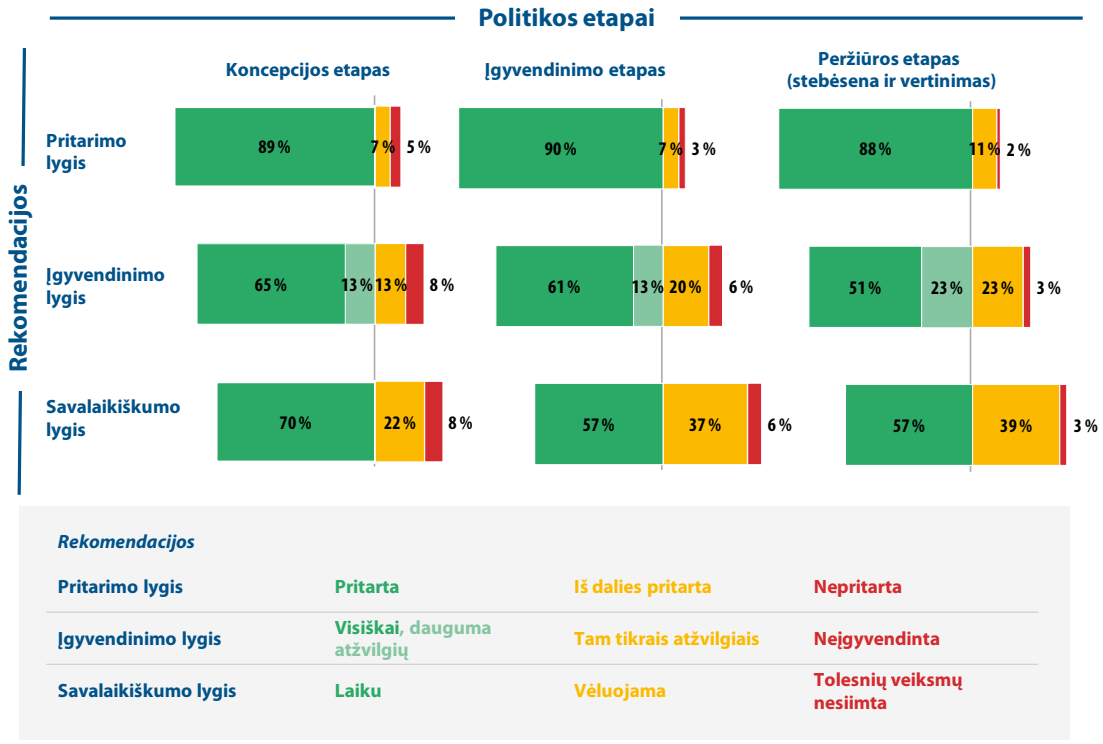
Šaltinis: Audito Rūmai.

Aukščiausias įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygis būdingas rekomendacijoms, susijusioms su politikos sričių ar *programų* koncepcijos etapu

12.16. Savo 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas suskirstėme pagal politikos ciklo etapus, kuriems jos skirtos: koncepcijos, įgyvendinimo arba peržiūros (stebėsena ir vertinimas) etapus. Remdamiesi šiuo suskirstymu galėjome išanalizuoti, ar yra skirtumų tarp trijų politikos etapų pritarimo lygio, įgyvendinimo lygio ir taisomųjų veiksmų, kurių imtasi atsižvelgiant į mūsų rekomendacijas, savalaikiškumo atžvilgiu.

12.17. Kalbant apie politikos etapus, maždaug pusėje mūsų rekomendacijų atkreipiamas dėmesys į įgyvendinimo etapo trūkumus (45 %), ketvirtadalyje – į koncepcijos etapo trūkumus (27 %) ir dar viename ketvirtadalyje – į peržiūros etapo trūkumus (28 %). Pritarimo lygis visais politikos etapais buvo gana pastovus (nuo 95 % iki 98 %). Bendra visiškai arba dauguma atžvilgių įgyvendintų rekomendacijų dalis buvo didžiausia koncepcijos etape (78 %). Veiksmų, kurių audituojami subjektai ėmėsi siekdami įgyvendinti mūsų rekomendacijas, savalaikiškumas buvo gerokai mažesnis įgyvendinimo ir peržiūros etapuose (po 57 %), palyginti su koncepcijos etapu (70 %). Išsamūs mūsų analizės rezultatai pateikti ***12.6 diagramoje***.

12.6 diagrama. Pritarimo, įgyvendinimo ir savalaikiškumo lygis pagal politikos ciklo etapus

Rekomendacijos			
Pritarimo lygis	Pritarta	Iš dalies pritarta	Nepritarta
Įgyvendinimo lygis	Visiškai, dauguma atžvilgių	Tam tikrais atžvilgiais	Neįgyvendinta
Savalaikiškumo lygis	Laiku	Vėluojama	Tolesnių veiksmų nesiimta

Pastaba: dėl didesnio aiškumo skaičiai pateikiami be trupmeninių skaitmenų, todėl gali susidaryti skirtumų dėl apvalinimo.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Išvada

12.18. Darome išvadą, kad 74 % mūsų 2022 m. specialiosiose ataskaitose paskelbtų rekomendacijų buvo įgyvendintos visiškai arba dauguma atžvilgių (pernai – 76 %). Laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis padidėjo nuo 56 % praėjusiais metais iki 60 % šiais metais. Maždaug pusė mūsų rekomendacijų yra susijusios su politikos sričių ar programų įgyvendinimo etapu (45 %). Aukščiausias įgyvendinimo lygis (78 %) ir savalaikiškumo lygis (70 %) yra susiję su rekomendacijomis, skirtomis politikos sričių ar programų koncepcijos etapui.

Priedai

12.1 priedas. Atsižvelgimas į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Europos Komisija

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Savalaikiškumo lygis: laiku; vėluojama; terminas nesibaigė; tolesnių veiksmų nesiimta; savalaikiškumo vertinimas neatliktas.

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 01/2022 „ES parama teisinei valstybei Vakarų Balkanuose: nepaisant pastangų, esminės problemos neišspręstos“	1	72				
	2 a	75				
	2 b	75			Komisija remia pilietinės visuomenės organizacijas (PVO) ir žiniasklaidos organizacijas pagal ES pilietinės visuomenės priemonę ir žiniasklaidos programą Vakarų Balkanams ir Turkijai. Bendra priemonei skirtų lėšų suma gerokai padidėjo – nuo 48,1 milijono eurų per metus 2014–2020 m. laikotarpiu iki 70,18 milijono eurų per metus 2021–2027 m. laikotarpiu. Komisija paskelbė 2021–2027 m. ES paramos pilietinės visuomenės organizacijoms plėtros regione gaires, siekdama padėti ES darbuotojams rengti ir įgyvendinti ES paramą pilietinei visuomenei. Šių gairių vertinimas atliekamas kasmet. Nors finansinė parama padidėjo, iš pateiktų įrodymų nematyti, kad ši parama yra ilgalaikė finansinė parama PVO ir	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					nepriklausomoms žiniasklaidos organizacijoms tokiu būdu, kad ji nėra grindžiama vien tik projektų finansavimu.	
	2 c	75				
	2 d	75				
	3	77				
	4 a	80				
	4 b	80				
	4 c	80				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 02/2022 „Energijos vartojimo efektyvumas įmonėse. Energijos šiek tiek sutaupyta, bet yra trūkumų planavimo ir projektų atrankos srityse“	1 a	125			Programavimo etape vis dar nėra sistemingai vertinamas galimas ES lėšų indėlis į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse, taip pat nėra struktūrinio ryšio tarp sanglaudos politikos asignavimų ir nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose nustatytų finansavimo poreikių. Todėl programavimo sprendimai ir toliau visų pirma grindžiami pačių valstybių narių pagrindimais, neatliekant ES lygmens vertinimo, ar planuojamų investicijų į energijos vartojimo efektyvumą įmonėse mastas ir struktūra tinkamai atitinka nustatytus poreikius.	
	1 b	125				
	2	134				
Specialioji ataskaita 03/2022 „5G diegimas Europos Sąjungoje. Vėlavimas diegti tinklus, kurių saugumo klausimai vis dar neišspręsti“	1 a	83			Komisija ėmėsi pradinių veiksmų, tačiau vis dar nėra bendros ES masto 5G tinklų paslaugų kokybės apibrėžties, apimančios tokius aspektus kaip mažiausios spartos ar didžiausios delsos ribos.	
	1 b	83				
	1 c	83				
	2 a	91				
	2 b	91				
	2 c	91			Komisija kartu su valstybėmis narėmis įvertino, kuriems 5G tinklų saugumo aspektams reikia nustatyti vykdytinus reikalavimus. 2026 m. pradžioje Komisija pasiūlė peržiūrėtą Kibernetinio saugumo	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					aktą, kuriame nustatytas mechanizmas, skirtas strateginei rizikai informacinių ir ryšių technologijų (IRT) tiekimo grandinėse mažinti. Komisija ketina paskelbti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomi vykdytini reikalavimai. Tačiau tie įgyvendinimo aktai dar nepriimti.	
	3 a	93	✓		Komisija reguliariai stebėjo valstybių narių priimtas arba pasiūlytas teisines sistemas, pagal kurias judriojo ryšio tinklų operatoriams suteikiama laiko pakeisti didelės rizikos tiekėjų įrangą, ir teikė ataskaitas. Peržiūrėto Kibernetinio saugumo akto *poveikio vertinime* išanalizuotos finansinės išlaidos, susijusios su didelės rizikos tiekėjų 5G įrangos pakeitimu. Trūksta informacijos, nes ne visos valstybės narės ėmėsi veiksmų dėl visų atitinkamų problemų, ir nėra konkrečios informacijos apie tai, kaip traktuoti judriojo ryšio tinklų operatorių išlaidas, susijusias su 5G įrangos, įsigytos iš didelės rizikos pardavėjų, pakeitimu.	
	3 b	93	✓			
Specialioji ataskaita 04/2022 „Investiciniai fondai: ES veiksmais dar nesukurta investuotojams naudinga tikra bendroji rinka“	1 a	129	✗		Komisija surengė tikslines konsultacijas, kad iš suinteresuotųjų subjektų surinktų grįžtamąją informaciją apie finansų rinkos integracijos kliūtis visoje ES. 2025 m. gruodžio 4 d. Komisija pateikė santaupų ir investicijų sąjungos dokumentų rinkinį, kuriuo iš dalies peržiūrėta Alternatyvaus investavimo fondų valdytojų direktyva ir Kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius subjektų direktyva bei pasiūlyta patobulinimų, visų pirma tarpvalstybinio platinimo ir priežiūros *konvergencijos* srityse. Neseniai pasiektas kompromisas dėl mažmeninių investicijų strategijos buvo pagrįstas dar trimis poveikio vertinimais. Tikslinėse konsultacijose nagrinėjamos konkrečios tarpvalstybinės veiklos	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					kliūtys, atsirandančios dėl reglamentavimo sistemos, kuri nėra visiškai suderinta. Į struktūrinius veiksnius, pavyzdžiui, paklausą, paskirstymo tinklus ir priežiūros sistemas, arba nebuvo atsižvelgta, arba atsižvelgta tik iš dalies. Santaupų ir investicijų sąjungos dokumentų rinkinys tik iš dalies padeda rezultatyviau siekti bendrosios investicinių fondų rinkos tikslų, nes juo nesprendžiami struktūriniai buveinės koncentracijos veiksniai, pavyzdžiui, priežiūros sistemos ar fondų aptarnavimo grupės. Be to, daugelis *nuostatų* vis dar grindžiamos direktyvomis, o ne reglamentais.	
	1 b	129			Komisija nepagerino Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos generalinio direktorato (FISMA GD) 2025 m. valdymo plane pateikto investicinių fondų *veiklos rezultatų* vertinimo rodiklių rinkinio. Vienintelis naujas plano rodiklis nesuteikia pridėtinės vertės vertinant, ar Komisijos reglamentavimo sistema pasiekta numatytų tikslų investicinių fondų sektoriuje.	
	2 a	132				
	3 a	134			Komisijos pasiūlyme dėl mažmeninių investicijų strategijos yra pagerinimų, susijusių su informacija apie išlaidas ir skaidrumu. Juo siekiama apriboti paskatas ir pabrėžtas jau galiojantis veikimo atsižvelgiant į geriausius kliento interesus principas. Paskatos – užmokestis už pavedimų srautą –uždraustos, o tai daugiausia aktualu įmonėms, vykdančioms tik pavedimus (tik vykdymas). Konsultuojantys tarpininkai gali toliau pardavinėti produktus, taikydami didelius mokesčius. Savo pasiūlyme Komisija taip pat pasiūlė uždrausti paskatas tam tikruose kanaluose ir nustatyti griežtesnes pareigas dėl geriausių interesų, o teisėkūros	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					institucijos į preliminarų susitarimą dėl strategijos įtraukė naują paskatų kriterijų, pagal kurį paskatos gali išlikti, jei yra pagrįstos (reali nauda).	
	5 a	138	✓			
	5 b	138	✓			
Specialioji ataskaita 05/2022 „ES institucijų, įstaigų ir agentūrų kibernetinis saugumas. Parengties lygis iš esmės neatitinka grėsmių“	1 a	98	✓			
	1 b	98	✓			
	1 c	98	✓			
	1 d	98	✓			
	1 e	98	✓			
	1 f	98	✓			
	1 g	98	✓			
	2 a	99	✓			
	2 b	99	✓			
	2 c	99	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 06/2022 „ES intelektinės nuosavybės teisės. Apsauga nėra visiškai patikima“	1 a	96	✓	▰▰▰		✓
	1 b	96	✓	▰▱▱	Komisija išplėtė teisių, susijusių su registruotuoju dizainu, taikymo sritį, kad jos apimtų suklastotas prekes, gabenamas per ES arba pagal muitinės procedūras. Tačiau ji nenustatė intervencinės ribos muitinės vykdomam intelektinės nuosavybės teisių (INT) užtikrinimui ir neišplėtė mažų siuntų apibrėžties, kaip rekomenduota.	!
	2	97	✓	✗	Komisija nepateikė jokių įrodymų, kad, atlikdama vertinimą pagal Reglamento (ES) 2017/1001 210 straipsnį, ji įvertino valdymo tvarką ir aiškios mokesčių nustatymo metodikos nebuvimą.	✗
	4	100	✓	▰▰▰		!
	5 a	101	✓	▰▱▱	Siekdama įgyvendinti rekomendaciją, Komisija inicijavo keletą tyrimų, darbo grupių ir vertinimų. *Rezultatais* bus remiamasi rengiant būsimus teisės aktus. Tačiau pasiūlymo dėl kontrolės strategijos, grindžiamos INT rizikos valdymu, projektas dar nepriimtas.	!
	5 b	101	✓	▰▰▰		!
	5 c	101	✓	✗	Komisija pradėjo tyrimą dėl susijusios ataskaitų teikimo veiklos standartizavimo, tačiau ataskaita dar neparengta ir Komisija nepradėjo teisėkūros procedūros.	✗

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 07/2022 „MVĮ tarptautinimo priemonės. Paramos veiksmų daug, bet jie iki galo nesuderinti ir nekoordinuojami“	1 a	90	✓			
	1 b	90	✓			
	1 c	90	✓			
	1 d	90	✓			
	2 a	90	✓			
	2 b	90	✓			
	2 c	90	✓			
	2 d	90	✓			
	3 a	90	✓		Pagal iniciatyvą „Startup Europe“ vykdomiems projektams nustatyti pagrindiniai *veiklos rezultatų rodikliai* (PVRR). Tačiau dėl nuoseklios PVRR ataskaitų teikimo praktikos ir ilgalaikės stebėsenos trūkumo sunku įvertinti startuolius projektų lygmeniu, taip pat bendrą iniciatyvos „Startup Europe“ *rezultatyvumą* ir tvarumą.	
	3 b	90	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3 c	90	✓		Kriterijai, pagal kuriuos vertinamas startuolių indėlis į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą ES, buvo įtraukti į kvietimus teikti pasiūlymus kaip atrankos kriterijai. Tačiau šiuo metu trūksta kriterijų, pagal kuriuos būtų vertinama, kokiu mastu siūlomam startuoliui būtų naudingas dalyvavimas finansuojamame projekte, visų pirma kiek tai susiję su visapusišku jo potencialo plėtojimu ir konkurencingumu.	
Specialioji ataskaita 08/2022 „ERPF parama MVĮ konkurencingumui. Dėl koncepcijos trūkumų mažėja finansavimo veiksmingumas“	1 a	80	✓			
	1 b	80	✓			
	1 c	80	✓			
	2 a	80	✗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė. Ji neprašė valstybių narių peržiūrėti E*uropos regioninės plėtros fondo* (ERPF) atrankos procedūrų, visų pirma susijusių su *dotacijų* finansavimu, siekiant atrinkti projektus nekonkurencinio proceso būdu tik tinkamai pagrįstais atvejais, taip pat nerėmė valstybių narių joms tai darant.	
	2 b	80	✓			
	3 a	80	✓			
	3 b	80	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 09/2022 „Klimato srities išlaidos 2014–2020 m. ES biudžete. Ne tokios didelės, kaip pranešta“	1	58	✓		2026 m. sausio mėn. Komisija paskelbė tyrimą dėl bendros žemės ūkio politikos indėlio į klimato kaitą biudžeto stebėjimo. Nors iš tyrimo matyti, kad dabartinėje veiksmų klimato srityje stebėjimo metodikoje, palyginti su atliekant tyrimą parengta metodika, indėlis pervertintas 24 %, Komisija nusprendė jokių koregavimų neatlikti.	
	2 a	60	✗		Komisija nepritarė rekomendacijai nustatyti ir pranešti apie ES išlaidas, kurios gali turėti neigiamą *poveikį* klimatui, ir jos neįgyvendino.	
	2 b	60	✓			
	2 c	60	✓			
	3	63	✓		2023 ir 2024 m. *metinėse valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitose* (MVVA) Komisija pateikė dėl energijos vartojimo efektyvumo sutaupyto energijos kiekio, išvengto išmesti teršalų kiekio ir įrengtųjų atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumų rodiklių duomenis. Tačiau į bendrą žemės ūkio politiką, kuri yra pagrindinis ES klimato srities išlaidų elementas, neatsižvelgiama jokiuose MVVA pateiktuose duomenyse. Taip pat neatsižvelgiama į neigiamą ES išlaidų poveikį klimatui.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 10/2022 „Dėl LEADER ir bendruomenės inicijuotos vietos plėtros palengvėja dalyvavimas vietos lygmeniu, tačiau vis dar nepakankamai įrodyta papildoma nauda“	1 a	84				
	1 b	84				
	1 c	84				
	1 d	84				
	1 e	84			2023 m. Komisija paskelbė LEADER įgyvendinimo sąnaudų ir naudos vertinimo pagrindžiamąjį tyrimą. LEADER yra metodas, pagal kurį vietos bendruomenės dalyvauja rengiant ir įgyvendinant kaimo vietovių plėtros strategijas ir skirstant išteklius. Tačiau, nors vertinimo apimties nustatymo etape buvo sutarta, kad bus vertinama, kokiu mastu LEADER lėšomis buvo finansuojamos teisės aktais nustatytos ES, nacionalinių, regioninių ar vietos įstaigų užduotys, tai nebuvo daroma sistemingai ar kiekybiškai, nes nebuvo pakankamai išsamių ir palyginamų duomenų.	
	2	84			Komisija pradėjo du vertinimus: vieną skirta sanglaudos politikai, o kitą – *Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui* (EJRŽF). Remiantis turimais įrodymais (pavyzdžiui, paskelbtais sanglaudos politikos vertinimais ir techninėmis užduotimis, taip pat Žuvininkystės ir akvakultūros stebėsenos, vertinimo ir vietos paramos tinklo (FAMENET) leidiniais, susijusiais su EJRŽF vertinimu), vertinimai apima tik kai kuriuos 1 rekomendacijos a–e punktuose nurodytus aspektus. EJRŽF vertinimas dar nepaskelbtas.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 11/2022 „ES biudžeto apsauga. Reikia geriau pasinaudoti įtraukimo į juodąjį sąrašą galimybe“	1	90				
	2.1	93				
	2.2	93			Komisija padarė pažangą gerindama ankstyvojo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistemos (EDES) bendrą priežiūrą, nustatydama Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir Europos prokuratūros informacijos stebėsenos mechanizmus ir formalizuodama centrines patikras pagal pakeistas vidaus taisykles. Priežiūros įtraukimas į vidaus taisykles yra reikšmingas patobulinimas, nes juo įtvirtinama atskaitomybė ir nuoseklumas priimant su draudimu dalyvauti procedūroje susijusius sprendimus. Nustačius OLAF ir Europos prokuratūros rekomendacijų stebėsenos sistemas užtikrinamas sistemingesnis ir įrodymais grindžiamas atsižvelgimo į rekomendacijas procesas. Nepaisant šių patobulinimų, tebėra didelių trūkumų. Visų pirma Komisija neįrodė, kad ji vykdo kokią nors bendrą rekomendacijoje konkrečiai nurodytų pagrindinių duomenų šaltinių, įskaitant Pažeidimų valdymo sistemos (IMS) įrašus, galutinius audito rezultatus, sprendimus dėl konkurencijos ir įgyvendinančiųjų partnerių pranešimus, stebėseną. Nors Komisija paaiškino, kad už šių šaltinių naudojimą visų pirma atsakingi *leidimus suteikiantys pareigūnai*, atsižvelgiant į decentralizuotą ES biudžeto valdymą, ji neįrodė, kaip jų naudojimas prižiūrimas organizacijos lygmeniu, kad būtų užtikrintas nuoseklus galimų EDES atvejų nustatymas visose tarnybose. Dėl šių spragų ribojamas Komisijos gebėjimas tinkamai nustatyti draudimo dalyvauti procedūroje atvejus ir yra esminis 2 rekomendacijos 2 dalies įgyvendinimo trūkumas. Be to, nors Europos prokuratūros	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					stebėsenos sistema buvo neseniai sukurta ir pirmieji veiksmai pradėti vykdyti 2025 m., jos praktinis rezultatyvumas dar neįrodytas.	
	2.3	93			Reikalavimas tikrinti EDES duomenų bazę keliais viešųjų pirkimų etapais ir į *ABAC* apskaitos sistemą (o vėliau į *SUMMA)* integruoti įspėjimai atspindi sisteminį požiūrį mažinti sutartinių susitarimų su subjektais šalių, kuriems draudžiama dalyvauti procedūroje, riziką. Nuoroda į išsamius vidaus rekomendacinius dokumentus rodo šių patikrų institucionalizavimą. Nors šios apsaugos priemonės dabar yra įtrauktos į atnaujintas gaires ir naująją SUMMA sistemą, Komisija neatliko esminių naujų *ex post* patikrų, išskyrus tas, kurios jau buvo atliktos mūsų audito metu. Nors Komisija sukūrė saityno paslaugą, kuria siekiama palengvinti išorės sistemų prieigą prie EDES duomenų bazės, ši funkcija praktiškai neveikia. Be to, dar neatliktos išsamesnės analitinės patikros ir nesukurtos rezultatyvios sąsajos su kitomis organizacinėmis priemonėmis.	
	2.4	93			Komisija parengė gaires, kuriomis remiamas EDES veikimas, ir suteikė aiškesnę paramą leidimus suteikiantiems pareigūnams, visų pirma dėl su OLAF susijusių procedūrų. 2024 m. OLAF ataskaitų naudojimo gairėmis siekiama užtikrinti, kad leidimus suteikiantys pareigūnai nuosekliai ir skaidriai tvarkytų ES lygmens informaciją. Bendrai šiais veiksmais stiprinamas bendras sistemos valdymas ir atskaitomybė ir daroma reikšminga pažanga rekomendacijoje nurodytoje srityje. Nepaisant šių pasiekimų, oficialios gairės daugiausia taikomos tik su OLAF susijusioms EDES procedūroms. Kalbant apie likusius ES lygmens duomenų šaltinius (pavyzdžiui, Pažeidimų valdymo sistemos įrašus, Europos prokuratūros bylas,	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					audito metu nustatytus faktus, konkurencijos bylas arba įgyvendinančiųjų partnerių pranešimus), Komisija remiasi anksčiau galiojusiomis *ad hoc* priemonėmis, kurios nebuvo standartizuotos į nuoseklią sistemą. Todėl rekomendacijos tikslas užtikrinti išsamias standartines ES lygmens duomenų šaltinių procedūras dar nėra visiškai pasiektas.	
	2.5	93			Komisija padarė pažangą institucionalizuodama informuotumo apie EDES didinimą. Kasmetinio EDES praktinio seminaro ir EDES ekspertų platformos pradžia žymi perėjimą nuo *ad hoc* informuotumo didinimo iniciatyvų prie labiau struktūruoto, tvaresnio ir bendradarbiavimu grindžiamo požiūrio, taikomo viduje dalyvaujantiems subjektams. Nors Komisijoje padaryta didelė pažanga, nebuvo dokumentuota jokia įgyvendinantiesiems partneriams, kai taikomas netiesioginis valdymas, skirta informuotumo didinimo veikla, o valstybių narių institucijoms, ji buvo ribota. Kadangi šios grupės valdo didelę ES biudžeto dalį, visiškas arba dalinis jų neįtraukimas vykdant informuotumo didinimo veiklą yra esminis rekomendacijos įgyvendinimo trūkumas.	
	3	95			Atnaujindama valdymo pareiškimo formą ir *susitarimo dėl įnašo* šablonus, Komisija sustiprino oficialią sistemą, užtikrindama, kad partneriams būtų priminta apie jų pareigą pranešti apie *sukčiavimo*, pažeidimų ir situacijų, dėl kurių draudžiama dalyvauti procedūroje, atvejus. Komisija remiasi partnerių administraciniu savarankiškumu ir šio požiūrio nepapildė stebėsenos ar tikrinimo veikla, siekdama užtikrinti, kad partneriai laikytųsi savo pareigos pranešti apie situacijas, dėl kurių draudžiama dalyvauti procedūroje.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	4	96	✓		Komisijos pasiūlyme dėl *Finansinio reglamento* peržiūros į rekomendaciją atsižvelgta išplečiant EDES taikymą *pasidalijamajam valdymui* ir lėšoms, įgyvendinamoms taikant tiesioginį valdymą su valstybėmis narėmis. Tačiau galutinė priimto Finansinio reglamento taikymo sritis šiuo klausimu yra labiau ribota dėl kompromisų su teisėkūros institucijomis teisėkūros proceso metu.	
	5.1	97	✓			
	5.2	97	✓			
	5.3	97	✓		Reglamente (ES) 2024/2509 reikalaujama, kad visi ES biudžetą vykdantys subjektai duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonei teiktų atitinkamus duomenis, taip sustiprindami Komisijos gebėjimą nustatyti riziką ir apsaugoti ES biudžetą. Jame taip pat numatyta nauja priemonė, kuria siekiama įdiegti modernią IT architektūrą, pasinaudojant *sąveikumu* ir dirbtiniu intelektu, modernizuojant finansų valdymo ir priežiūros mechanizmus visoje ES. Komisija bendros duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonės dar nebaigė kurti. Be to, kadangi priemonė bus naudojama savanoriškai, jos rezultatyvumas gali būti ribotas, kol 2027 m. atliekant siūlomą peržiūrą bus įvertintos privalomo taikymo užtikrinimo galimybės. Tikimasi, kad iki 2028 m. bus užtikrintas visiškas sąveikumas su nacionalinėmis sistemomis.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	5.4	97			Komisija ėmėsi veiksmų, kad paskatintų koordinavimą organizacijos lygmeniu dalijimosi duomenimis srityje, įskaitant reguliarius darbo grupių posėdžius ir tikslinius renginius, pavyzdžiui, 2025 m. *„Arachne“* praktinį seminarą. Šios iniciatyvos padidino informuotumą apie priemonę „Arachne“ ir suteikė galimybę generaliniams direktoratams (GD) keistis informacija apie su duomenimis susijusius poreikius ir pokyčius. Nepaisant šių pastangų, pagrindinė duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonė, kuria grindžiamas duomenų prieinamumas ir dalijimasis jais organizacijos lygmeniu, dar nėra visiškai parengta pažangių funkcijų ir sąveikumo požiūriu. Todėl įsisavinimas GD tebėra netolygus, o dalijimasis duomenimis dar nėra sistemingas arba visapusiškas. Šie apribojimai yra esminiai, nes jie kyla dėl 5 rekomendacijos 3 dalyje nustatytų platesnio masto iššūkių, darančių poveikį bendram Komisijos gebėjimui užtikrinti visapusišką duomenų prieinamumą ir dalijimąsi jais organizacijos lygmeniu.	
	5.5	97			Finansiniame reglamente (naujojoje redakcijoje) nustatyta teisinė sistema, kuria stiprinamos Komisijos pastangos gerinti duomenų prieinamumą, integravimą ir rizikos vertinimo mechanizmus visose ES finansuojamose programose. Tolesnis priemonės „Arachne“, kuri dabar turi papildomų savybių ir rodiklių, plėtojimas rodo aiškų įsipareigojimą modernizuoti duomenimis grindžiamą finansų priežiūrą. Nors Finansiniame reglamente (naujojoje redakcijoje) nustatyta sistema, kuria remiamas skaitmeninių, prieinamų ir sąveikių duomenų naudojimas, Komisija dar neparengė išsamios strategijos, kuria būtų užtikrinta, kad nacionaliniai ir ES duomenys apie ES sandorio šalis būtų standartizuoti ir sąveikūs, kaip	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					rekomenduojama. Į sistemą dar neįtraukti konkretūs mechanizmai ar valdymo tvarka, skirti duomenų derinimui valstybėse narėse koordinuoti. Todėl sąveikumo tikslas ir toliau iš dalies priklauso nuo to, kokiu mastu valstybės narės suderina savo nacionalines sistemas ir dalijasi atitinkamais duomenimis suderinamu formatu.	
Specialioji ataskaita 12/2022 „Tvarumas kaimo plėtros srityje: nors dauguma projektų vykdomi reikalaujamą laikotarpį, yra galimybių pasiekti ilgalaikiškesnių rezultatų“	1	69	✓	✓		✓
	2 a	69	✓	✓		✓
	2 b	69	✓	✓		✓
	3 a	70	✓	◐	Komisija pateikė klausimyną valstybėms narėms, kad nustatytų atitinkamus informacijos apie tolesnį ES finansuojamų projektų vykdymą šaltinius. Tačiau Komisijos veiksmais nepavyko nustatyti atitinkamų su šiuo klausimu susijusios informacijos šaltinių pasibaigus teisiniam tvarumo laikotarpiui. Šių šaltinių nenurodė nė viena valstybė narė.	!
	3 b	70	✓	✗	3 rekomendacijos a punkto įgyvendinimas (t. y. atitinkamų informacijos apie tolesnį ES finansuojamų projektų vykdymą šaltinių nustatymas) yra būtina 3 rekomendacijos b punkto įgyvendinimo sąlyga (t. y. šios informacijos naudojimas rizikos veiksnių sąrašui sudaryti). Kadangi 3 rekomendacijos a punktas buvo įgyvendintas tik kai kuriais atžvilgiais, Komisija negalėjo sudaryti rizikos veiksnių sąrašo remdamasi ne tokių tvarių projektų pavyzdžiais.	✗

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 13/2022 „Laisvas judėjimas ES COVID-19 pandemijos metu. Ribotas vykdomos vidaus sienų kontrolės tikrinimas ir nekoordinuoti valstybių narių veiksmai“	1 a	80	✓	✓		✓
	1 b	80	✓	✓		✓
	1 c	80	✓	✓		✓
	1 d	80	✓	✓		✓
	1 e	80	✗	✗	Komisija nepritarė šiai rekomendacijai ir neparengė aiškaus metodo, kaip sustiprinti atitikties vertinimą ir taikyti sankcijas.	✗
	2	82	✓	✓		✓
	3 a	83	✓	✓		✓
	3 b	83	✓	✓		✓
Specialioji ataskaita 14/2022 „Komisijos atsakas į sukčiavimą bendros žemės ūkio politikos srityje. Laikas kastis giliau“	1 a	112	✓	✓		✓
	1 b	112	✓	✓		✓
	1 c	112	✓	✓		✓
	2 a	112	✓	✓		✓
	2 b	112	✓	✓		✓
	2 c	112	✓	◐	Komisija surengė įvairius mainus su valstybėmis narėmis dirbtinio intelekto ir mašininio mokymosi tema, nors šios diskusijos buvo bendro pobūdžio (t. y. ne konkrečiai susijusios su *bendra žemės ūkio*	!

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					politika (BŽŪP)). Kalbant tik apie BŽŪP, Komisija inicijavo horizontalųjį sukčiavimo rizikos vertinimą, apimantį, be kita ko, dirbtinio intelekto ir kitų pažangių priemonių naudojimą *mokėjimo agentūrų* lygmeniu. Komisija horizontalųjį sukčiavimo rizikos vertinimą dar turi užbaigti ir išplatinti. Į 2024 m. kovos su sukčiavimu darbo programą Komisija įtraukė *techninės pagalbos* finansavimą, skirtą padėti nacionalinėms ar regioninėms institucijoms įsigyti dirbtinio intelekto sistemas ir duomenų gavybos priemones. Tačiau neradome įrodymų, kad techninės pagalbos lėšos būtų naudojamos BŽŪP projektams finansuoti.	
Specialioji ataskaita 15/2022 „Priemonės, kuriomis siekta padidinti *programos „Horizontas 2020“* dalyvių skaičių, gerai parengtos, tačiau tvarūs pokyčiai daugiausia priklausys nuo nacionalinių institucijų pastangų“	1 a	90	✓			
	1 b	90	✓			
	2	92	✓			
	3	94	✓		Komisija priėmė pranešimą dėl ERPF programų ir *programos „Europos horizontas“* sinergijos, kuriuo skatinamas integruotas požiūris ir stiprinama programos „Europos horizontas“ ir ERPF sinergija, kad būtų padidintas mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo poveikis. Kalbant apie papildomą finansavimą susiejimo siekiant pažangos (angl. *teaming for excellence*) projektams, pranešime dėl sinergijos paaiškinama, kad susiejimo projektų bendram finansavimui netaikomas reikalavimas pranešti Komisijai apie *valstybės pagalbą*. Jame taip pat pateikiamas bendras projekto pasiūlymo vertinimas, apimantis abi projekto dalis (t. y. programos „Europos horizontas“ dalį ir dalį, susijusią su pasirinktu papildomu finansavimo šaltiniu, pavyzdžiui, sanglaudos politikos programa).	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					Pranešime dėl sinergijos nepateikiama išsamios informacijos apie tai, kaip bendri vertinimai turėtų būti atliekami praktiškai, ir nepaaiškinama atsakomybė. Be to, jame nenurodyta, kaip nacionaliniai ištekliai gali būti skiriami dalyvių skaičiaus didinimo ir pažangos skleidimo (angl. *spreading excellence*) projektams. Kiti Komisijos nurodyti dokumentai, pavyzdžiui, naujas 2025 m. susiejimo projektų papildomo finansavimo deklaracijos šablonas, dokumentas dėl susiejimo projektų dabartinės padėties ir nauji įgyvendinimo ataskaitų šablonai, yra susiję su stebėsena ir įsipareigojimų laikymosi užtikrinimu. Jais visų pirma nesiekiama skatinti *vadovaujančiųjų institucijų* laikytis supaprastinto dotacijų patvirtinimo proceso, kaip rekomenduojama.	
	4 a	96	✓			
	4 b	96	✓			
	4 c	96	✓		Reguliariai atnaujindama projektų rezultatus programos„Horizontas“ rezultatų platformoje ir užtikrindama, kad jie būtų viešai prieinami, Komisija padidino projektų matomumą ES platformose. Pagal priemonę „widerAdvance“ remiami *naudos gavėjai* raginami viešai skelbti savo rezultatus tokiomis priemonėmis. Priemonės „widerAdvance“ projektas pradėtas 2025 m. sausio mėn., todėl bendrą jo poveikį projektų matomumui vertinti dar per anksti. Savo specialiojoje ataskaitoje padarėme išvadą, kad informacija apie dalyvių skaičiaus didinimo projektų rezultatus nebuvo tinkamai atnaujinta Bendrijos mokslinių tyrimų ir plėtros informacinės tarnybos (CORDIS) duomenų bazėje ir kad ji	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					buvo tik iš dalies patikima. Nuo to laiko Komisija nepateikė informacijos apie jokius pokyčius.	
	5 a	99	✓	✗	Rekomendavome Komisijai nustatyti konkrečius tikslus ir tinkamus PVRR priemonių lygmeniu, kad būtų galima rezultatyviai stebėti dalyvių skaičiaus didinimo priemones ir jų poveikį. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Komisija atnaujino susiejimo įgyvendinimo ataskaitos šablonus ir nustatė geresnius PVRR. Tačiau ji nepateikė įrodymų, kad nustatė tikslus ir stebėjo jų įgyvendinimą priemonių lygmeniu, t. y. kiek susiejimo ir EMTE katedrų veiklai skirtos priemonė padėjo pagerinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros rezultatus dalyvių skaičiaus didinimo projektuose dalyvaujančiose šalyse.	✗
	5 b	99	✓	▨	Siekdama atsižvelgti į šią rekomendaciją, Komisija nustatė tik vieną priemonę: susiejimo tyrimą, kurį atlikus gauta grįžtamoji informacija apie 25 % susiejimo projektų. Apklausa parodė, kad tik 38 % susiejimo siekiant pažangos projektų atveju manoma, kad jais pasiektas ilgalaikis tvarumas ir kad finansavimas ir finansinis stabilumas yra pagrindinės kliūtys ilgalaikiam tvarumui, kaip nurodė 50 % respondentų. Komisija neparengė sistemingo metodo, pagal kurį pasibaigus finansavimo laikotarpiui būtų renkama *ex post* informacija apie susiejimo projektus, kuri yra būtina siekiant įvertinti jų vidutinės trukmės ir ilgalaikį poveikį.	!

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 16/2022 „Duomenų naudojimas bendroje žemės ūkio politikoje. Politikai vertinti neišnaudotos didžiųjų duomenų galimybės“	1	87	✓			
	2 a	87	✓			
	2 b	87	✓			
	2 c	87	✓			
Specialioji ataskaita 17/2022 „Išorės konsultantai Europos Komisijoje. Reformos galimybės“	1 a	87	✓			
	1 b	87	✓			
	1 c	87	✓			
	2 a	89	✓			
	2 b	89	✓			
	2 c	89	✓			
	2 d	89	✓			
	3 a	90	✓			
	3 b	90	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3 c	90	✓			
	4	91	✓			
Specialioji ataskaita 18/2022 „ES institucijos ir COVID-19. Nors reaguota greitai, dar kils iššūkių siekiant kuo geriau pasinaudoti krizės paskatintomis inovacijomis ir lankstumu“	1	96	✓			
	2 a	99	✓			
	2 b	99	✓			
	3 a	101	✓			
	3 b	101	✓			
	3 c	101	✓			
	3 d	101	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 19/2022 „COVID-19 vakcinų pirkimas Europos Sąjungoje. Po pradinių problemų parūpinta pakankamai dozių, tačiau proceso veiksmingumas nepakankamai įvertintas“	1	78				
	2 a	81			Rengiant viešųjų pirkimų krizės atveju gaires buvo įtraukti rizikos vertinimo elementai. Tačiau Komisija dar neatliko ES viešųjų pirkimų metodo rizikos vertinimo ir nepasiūlė tinkamų priemonių nustatytiems trūkumams pašalinti.	
	2 b	81			Komisija pasirašė vieną preliminariąją sutartį, reikalingą testavimui nepalankiausiomis sąlygomis ir imitavimo pratyboms atlikti. Komisija dar nevykdė pratybų, kad būtų ištestuotos visos jos atnaujintos pandeminės viešųjų pirkimų sistemos dalys, įskaitant informacijos ir žvalgybos duomenų rinkimą, kad būtų nustatyti trūkumai ir tobulintinos sritys.	
Specialioji ataskaita 20/2022 „ES veiksmai kovojant su neteisėta žvejyba. Kontrolės sistemos įdiegtos, tačiau mažiau veiksmingos dėl nevienodų valstybių narių atliekamų patikrų	1 a	98				
	1 b	98			Komisija peržiūrėjo rizikos kriterijus ir ataskaitų teikimo įpareigojimus, nustatytus Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1010/2009 dėl neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos, priimdama Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2025/1522. Tai turėtų užtikrinti, kad valstybės narės vienodai taikytų rizikos kriterijus, ir sudaryti sąlygas Komisijai stebėti, ar patikros ir tikrinimai yra suderinti su šiais peržiūrėtais kriterijais. Komisija galės stebėti, ar valstybių narių patikros ir tikrinimai buvo sutelkti į peržiūrėtus rizikos kriterijus, tik 2028 m. gavusi pirmąsias kas dvejus metus teikiamas ataskaitas, kurios apims 2026–2027 m. laikotarpį.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
ir taikomų sankcijų“	1 c	98			Remdamasi valstybių narių pateiktų 2018–2021 m. ataskaitų analize, Komisija paskelbė ataskaitą dėl Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008 taikymo ir dėl vienos iš jų pradėjo *pažeidimo nagrinėjimo procedūrą*. Komisija dar nebaigė analizuoti valstybių narių ataskaitų dėl neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos 2022–2023 m. laikotarpiu. Tik tą atlikusi ji galės imtis tinkamų veiksmų ir ištaisyti trūkumus.	
	2 a	103				
	2 b	103				
	2 c	103				
	2 d	103				

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 21/2022 „Komisijos atliktas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimas. Iš esmės tinkamas, bet įgyvendinimo rizikos veiksnių vis dar yra“	1 a	113	✓		2023 m. atnaujintose *„REPowerEU“* gairėse ir 2024 m. atnaujintose gairėse nustatyti papildomi *nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų* (NEGAD planų) pakeitimų vertinimo kriterijai, siekiant standartizuoti metodą visose šalyse. Šiuo tikslu gairėse nustatomas bendras visų NEGAD planų peržiūrų vertinimo kriterijų rinkinys. Į 2024 m. atnaujintas vidaus gaires įtraukti IIA priedas ir IIB priedas, kurie gali būti laikomi NEGAD planų peržiūrų kokybinio vertinimo kontroliniu sąrašu ir kurie turi būti užbaigti. Manome, kad tai svarbus patobulinimas. Pakeistų planų atveju Komisijos *tarnybų darbinio dokumento*, pridedamo prie Komisijos pasiūlymo iš dalies pakeisti *Tarybos įgyvendinimo sprendimą*, struktūroje pateikiami Komisijos vertinimų rezultatai, laikantis IIA ir IIB prieduose nustatytų vertinimo kriterijų struktūros. Kalbant apie IIA arba IIB priedų, susijusių su pakeistais planais, užbaigimą, nustatėme kokybės ir išsamumo lygio skirtumų. Kai kuriais atvejais motyvuotas vertinimų pagrindimas yra nepakankamas ir (arba) trūksta susijusių įrodymų.	
	1 b	113	✓	✗	Komisija nepakeitė ir nepagerino būdo, kuriuo ji dokumentuoja NEGAD planų peržiūrų vertinimą ar patvirtinamųjų dokumentų paieškos procesą. Todėl lieka taip pat sunku atsekti pagrindinius dokumentus ir greitai juos gauti.	
	2	114	✓			
	3 a	116	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3 b	116			Valstybių narių Europos semestro ciklui parengtos ataskaitos suteikia Komisijai pakankamai *informacijos*, kad ji galėtų stebėti *Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės* (EGADP) priemonių įgyvendinimą ir jų aktualumą tam tikroms konkrečiai šaliai skirtų rekomendacijų (KŠSR) dalims. Tačiau skirtingi metodai ir šalių grupių veiksmų laisvė neužtikrina, kad visose šalių ataskaitose būtų pateiktas aiškus ir išsamus sąrašas, kuriomis EGADP priemonėmis prisidėta prie KŠSR įgyvendinimo pažangos. Be to, iš ataskaitų nematyti, kokiu mastu šios priemonės atliko svarbų vaidmenį siekiant KŠSR įgyvendinimo pažangos kiekvienoje valstybėje narėje.	
	4 a	117				
	4 b	117				
	5 a	119				
	5 b	119			Komisija bandė atsižvelgti į šią rekomendaciją per NEGAD planų peržiūrų patvirtinimo procesą ir paaiškino keletą neaiškiai apibrėžtų ar neišsamių *tarpinių* ir *siektinų reikšmių*. Atlikdami *atitikties* ir veiklos auditus, toliau nustatome priemones su tarpinių ir siektinų reikšmių rinkiniais, kurie nevisiškai apima pagrindinius įgyvendinimo etapo laikotarpius arba visus esminius priemonės elementus, visų pirma susijusius su jos užbaigimu. Be to, nustatėme atvejų, kai Komisija valstybėse narėse taikė skirtingą praktiką, susijusią su panašių rūšių priemonių tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	6 a	121	✓			
	6 b	121	✓			
Specialioji ataskaita 22/2022 „ES parama anglių pramonės regionams. Mažai dėmesio skiriama socioekonominei ir energetikos pertvarkai“	2	63	✓		Buvo priimtas Reglamentas (ES) 2024/1787 dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo. Pagal jo nuostatas buvo sudaryta ekspertų grupė, kuri susitarė, kad bus aptarta iš uždarytų arba apleistų anglių kasyklų išmetamo metano kiekio matavimo ir valdymo geroji praktika. Neaišku, kada ekspertų grupė iš tikrųjų susitiks, kad pasidalytų gerosios praktikos pavyzdžiais.	
Specialioji ataskaita 23/2022 „Programos „Horizontas 2020“ ir *Europos struktūrinių ir investicijų fondų sinergija*. Išnaudojamos ne visos galimybės“	1 a	80	✓			
	1 b	80	✓			
	2 a	83	✓			
	2 b	83	✓		Pradėdama naudoti Europos inovacijų tarybos (EIC) pažangumo ženklo rodiklių suvestinę ir įsteigdama naują EMTE forumo pogrupį „Prieiga prie pažangiausių žinių“ – Mokslinių tyrimų, inovacijų ir sanglaudos valdymo institucijų tinklą (RIMA), Komisija pateikė priemonių, kurias ji naudoja esamai sinergijai stebėti ir gerosios praktikos pavyzdžiams nustatyti ir skleisti, pavyzdžių. Vis dėlto naujai sukurtas EIC pažangumo ženklo rodiklių suvestinės modulis ir CORTEX gavybos priemonė užtikrina tik dalinę lėšų ir sinergijos aprėptį. EIC pažangumo ženklo rodiklių suvestinė apima tik	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					alternatyvaus finansavimo sinergiją, o CORTEX ir toliau apsiriboja ES lėšomis, kurioms taikomas *tiesioginis valdymas*. Komisijos atliktas darbas, susijęs su *„eGrants“*, buvo vienkartinis ir nėra įrodymų, kad jo rezultatai buvo panaudoti gerosios praktikos pavyzdžiams skleisti valstybių narių institucijose.	
	3 a	89	✓			
	3 b	89	✓			
	3 c	89	✓		Komisija finansavo priemonės „widerAdvance“ projektą pagal kvietimą teikti pasiūlymus „Sklaidos ir panaudojimo paramos priemonė (HORIZON-WIDERA-2023-ACCESS-05)“. Ji taip pat priėmė programos „Europos horizontas“ 2025–2027 m. strateginį planą. Tai du veiksmų, kurių ėmėsi Komisija, pavyzdžiai, kurie yra gera pradžia, tačiau jais tik iš dalies atsižvelgiama į 3 rekomendacijos c punktą. Reikėtų pažymėti, kad priemonės „widerAdvance“ projektas pradėtas tik 2025 m. sausio mėn., todėl dar per anksti vertinti bendrą projekto poveikį. Be to, projekto geografinė aprėptis apima tik dalyvių skaičių didinančias šalis ir, nors šios šalys paprastai gauna daug struktūrinių fondų lėšų, dauguma programos „Horizontas“ naudos gavėjų (t. y. mūsų rekomendacijoje nurodytos pirminės tikslinės grupės) yra įsikūrę dalyvių skaičiaus nedidinančiose šalyse. Be to, programos „Europos horizontas“ 2025–2027 m. strateginis planas šiuo metu yra tik planas ir pagal jį dar reikia imtis konkrečių veiksmų. Taip pat, nors programos „Europos horizontas“ rezultatų platforma gali būti informacijos šaltinis (potencialiems) ERPF naudos gavėjams, vis dar neaišku, kaip šioje platformoje pateikta	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					informacija apie ERPF finansavimo galimybes būtų teikiama programos „Europos horizontas“ paramos gavėjams, o tai buvo pagrindinė mūsų rekomendacijos mintis.	
	4	90	✓			
Specialioji ataskaita 24/2022 „Įmonėms skirti e. valdžios veiksmai. Komisijos veiksmai buvo įgyvendinti, bet e. paslaugų prieinamumas visoje ES dar skiriasi“	1 a	93	✓			
	1 b	93	✓			
	1 c	93	✓			
	2	97	✓		Komisija padarė tam tikrą pažangą priimdama Europos sąveikumo aktą, įdiegdama valdymo sistemą ir bendrą prieigos portalą, kuris daugiausia skirtas politikos pareigūnams, atitinkamiems valstybės tarnybos pareigūnams, duomenų inžinieriams, IT specialistams ir verslo architektams ir kuriame suteikiama prieiga prie įvairių priemonių ir įrankių (pavyzdžiui, mokymo, konferencijų, rodiklių suvestinių, atvirosios programinės įrangos). Komisija toliau įvairiais būdais skatino valstybių narių bendradarbiavimą ir keitimąsi gerąja praktika (pavyzdžiui, ekspertų grupėse, platformose, praktiniuose seminaruose, seminaruose). Tačiau Komisija neparengė išsamios strategijos, kaip skatinti pagrindinius galutinius naudotojus (įmones ar piliečius) ES lygmeniu naudotis esamomis e. valdžios paslaugomis ir koordinuoti paslaugas su veiksmais, kurių valstybės narės imasi nacionaliniu lygmeniu. Nebuvo parengta jokių specialių galutiniams naudotojams skirtų klausimynų, siekiant įvertinti jų informuotumo lygį. Be to, į nacionalinius skaitmeninio dešimtmečio strateginius	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					veiksmų planus nebuvo nuosekliai įtrauktos panašios sklaidos priemonės, kurias turėtų įgyvendinti valstybės narės.	
Specialioji ataskaita 25/2022 *„Bendrųjų nacionalinių pajamų*, skirtų ES biudžetui finansuoti, tikrinimas. Su duomenų rengimu susijusi rizika apskritai įvertinta tinkamai, tačiau galima teikti didesnį prioritetą veiksmams“	1 a	106	✓		Rekomendavome, kad tais atvejais, kai reikia spręsti daugelį horizontaliųjų problemų, Eurostatas pirmenybę teiktų toms problemoms, kurios, tikėtina, turės labai didelį poveikį daugumoje valstybių narių. Tačiau dėl nedidelio (trijų) problemų, kurias Eurostatas nustatė per 2025–2029 m. tikrinimo ciklą, skaičiaus prioritetų nustatyti nereikėjo, nes visos jos bus išspręstos. Todėl negalėjome įvertinti rekomenduojamo darbo prioritetų nustatymo.	↻
	1 b	106	✓			
	1 c	106	✓			
	1 d	106	✓			
	2 a	107	✓			
	2 b	107	✓		Rekomendavome, kad Eurostas turėtų, kai reikia priimti sprendimą apriboti būsimų *išlygų* taikymo laikotarpį, atlikti patikimą ekonominio efektyvumo analizę, pagrįstą pakankama kiekybine arba kokybine informacija ir konkrečia rizika kiekvienoje atitinkamoje valstybėje narėje. Tačiau dar negalime įvertinti šios rekomendacijos įgyvendinimo lygio, nes sprendimai apriboti išlygų taikymo laikotarpį buvo grindžiami konkrečiais techniniais aspektais ir nereikėjo atlikti ekonominio rezultatyvumo analizės.	↻
	3 a	109	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
	3 b	109				
	3 c	109				
Specialioji ataskaita 26/2022 „Europos statistika. Galimybė dar labiau pagerinti kokybę“	1	92			Komisija nesiėmė veiksmų, kad užtikrintų proporcingesnį visų naudotojų atstovavimą Europos patariamajame statistikos komitete.	
	2 a	93				
	2 b	93				
	3 a	98				
	3 b	98				
	4 a	100			Komisija nepritarė rekomendacijai įvertinti išankstinės prieigos suteikimo būtinumą ir pridėtinę vertę ir jos neįgyvendino.	
	4 b	100				
	5	103			Komisija nepritarė šiai rekomendacijai ir nesiėmė jokių veiksmų, kad įvertintų galimybę ir tinkamumą išplėsti dabartinius Europos statistikos valdymo patariamosios tarybos įgaliojimus, kad jie apimtų sprendimų dėl visų pagrindinių tarpusavio vertinimo elementų priėmimą.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 27/2022 „ES parama tarpvalstybiniam bendradarbiavimui su kaimyninėmis šalimis. Parama yra vertinga, tačiau jos įgyvendinimas prasidėjo labai vėlai ir reikia išspręsti su koordinavimu susijusias problemas“	1 a	91	✓			
	1 b	91	✓			
	2	92	✓			
	3	95	✓			
	4	99	✓			
	5	101	✓			
	6	102	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Specialioji ataskaita 28/2022 *„Paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti (SURE)*. Finansavimas pagal priemonę SURE padėjo išsaugoti darbo vietas COVID-19 krizės metu, tačiau jo galutinis poveikis nežinomas“	1	70				

Šaltinis: Audito Rūmai.

12.2 priedas. Atsižvelgimas į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Kiti audituojami subjektai

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Savalaikiškumo lygis: laiku; vėluojama; terminas nesibaigė; tolesnių veiksmų nesiimta; savalaikiškumo vertinimas neatliktas.

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (ESMA)						
Specialioji ataskaita 04/2022 „Investiciniai fondai: ES veiksmais dar nesukurta investuotojams naudinga tikra bendroji rinka“	2 b	132				
	2 c	132			Kalbant apie tarpusavio vertinimus, ESMA apžvelgė nustatytą nacionalinių kompetentingų institucijų (NKI) praktiką ir ją palygino su lūkesčiais. Sąjungos strateginiai priežiūros prioritetai ir bendri priežiūros veiksmai taip pat gali suteikti įžvalgų apie NKI konvergencijos lygį. ESMA pradėjo NKI praktikos ir patobulinimų priemonių ar temų lygmeniu (pavyzdžiui, tarpusavio vertinimų, atvejų diskusijų, USSP padėties vertinimų) apžvalgą. Nėra išsamaus plano, kaip ir kuriose srityse sistemingai apžvelgti skirtingą praktiką, susijusią su kitomis priemonėmis ir temomis. ESMA dar neparodė, kad ji pasinaudojo savo žiniomis, gautomis vykdant kitą veiklą nei tarpusavio vertinimai USSP, kad sistemingai nustatytų konvergencijos lygį ir imtųsi tolesnių veiksmų dėl skirtumų. ESMA nepritaikė savo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR), kad įvertintų skirtingą NKI praktiką ir bendrą konvergenciją. Nors ESMA patobulino savo PVRR, kad galėtų įvertinti priežiūros rizikos	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					raidą, savo veiklos rezultatų sistemoje ji vis dar nevertina konvergencijos lygio. Tačiau šis vertinimas atliekamas *ad hoc* pagrindu, atsižvelgiant į Sąjungos strateginius priežiūros prioritetus tam tikrose srityse.	
	3 b	134	✓			
	3 c	134	✓		ESMA aktyviai skatino sukurti išlaidų palyginimo priemonę ir prisidėjo prie teisėkūros proceso. Tolesnėje analizėje paaiškinta, kad šiai priemonei sukurti reikės pakeisti teisės aktus. Ši idėja įtraukta į derybinę poziciją dėl Komisijos mažmeninių investicijų strategijos. Priemonės vis dar nėra. Įgaliojimus ją plėtoti turi teisės aktų leidėjai.	
	4	136	✓		ESMA ir Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV) padarė išmatuojamą pažangą kurdamos nuoseklią *testavimo nepalankiausiomis sąlygomis* struktūrą investicinių fondų sektoriuje. Pinigų rinkos fondo metinis testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ciklas tapo nusistovėjusia praktika. Dėl Alternatyvaus investavimo fondų valdytojų direktyvos 25 straipsnio nustatyta reguliarios stebėsenos procedūra. Dėl bendro tarpsektorinio fondo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis, kurį atliko Tarptautinis valiutos fondas ir ESMA pagal euro zonos finansų sektoriaus vertinimo programą (FSAP), pagerėjo analitinis išsamumas. ESRV parengtas tarpsektorinis modelis „iš viršaus į apačią“ yra svarbus žingsnis kuriant nuoseklią ES masto makroprudencinę sistemą. Nepaisant apčiuopiamos pažangos, išlieka keletas esminių trūkumų. Nėra suderintos ES masto sistemos, kurioje būtų apibrėžta, kokių rūšių fondams	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					reikalingas priežiūrinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis. Sektorių duomenų susiskaidymas ir riboti dalijimosi duomenimis susitarimai ir toliau trukdo visapusiškai įgyvendinti visos sistemos modelius. Šios problemos yra Komisijos konsultacijų dėl makroprudencinės sistemos, skirtos ne bankų finansų įstaigoms, dalis. Vis dar neaišku, kaip priežiūros institucijos taiko rizikos vertės parametrus labai įsiskolinusiems kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius subjektams. Be to, dėl nevisiško testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatų paskelbimo mažėja skaidrumas ir ribojama rinkos drausmė.	
Europos Sąjungos kibernetinio saugumo agentūra (ENISA)						
Specialioji ataskaita 05/2022 „ES institucijų, įstaigų ir agentūrų kibernetinis saugumas. Parengties lygis iš esmės neatitinka grėsmių“	3 a	100	✓			
	3 b	100	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba (EUIPO)						
Specialioji ataskaita 06/2022 „ES intelektinės nuosavybės teisės. Apsauga nėra visiškai patikima“	3 a	99	✓			
	3 b	99	✓			
	3 c	99	✓			
Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC)						
Specialioji ataskaita 13/2022 „Laisvas judėjimas ES COVID-19 pandemijos metu. Ribotas vykdomos vidaus sienų kontrolės tikrinimas ir nekoordinuoti valstybių narių veiksmai“	4	86	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos Parlamentas						
Specialioji ataskaita 18/2022 „ES institucijos ir COVID-19. Nors reaguota greitai, dar kils iššūkių siekiant kuo geriau pasinaudoti krizės paskatintomis inovacijomis ir lankstumu“	1	96	✓			
	2 a	99	✓			
	2 b	99	✓			
	3 a	101	✓			
	3 b	101	✓			
	3 c	101	✓		Apie naujų darbo metodų rezultatus pranešama metinėse aplinkosaugos ataskaitose, kuriose daugiausia dėmesio skiriama aplinkosaugos aspektams, pavyzdžiui, vandens ar biuro popieriaus suvartojimui. Naujų darbo metodų poveikis nebuvo kiekybiškai įvertintas pinigine išraiška, o tai riboja galimybę įvertinti naujų darbo metodų finansines pasekmes.	
	3 d	101	✓			

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos Sąjungos Taryba						
Specialioji ataskaita 18/2022 „ES institucijos ir COVID-19. Nors reaguota greitai, dar kils iššūkių siekiant kuo geriau pasinaudoti krizės paskatintomis inovacijomis ir lankstumu“	1	96	✓		Kalbant apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, ES institucijos atnaujino Parengiamojo komiteto Tarnybos nuostatų klausimams (pranc. *Comité de préparation pour les questions statutaires*) darbo tvarkos taisykles, kad šiam komitetui būtų pavesta užtikrinti institucijų bendradarbiavimą krizės atveju. Į veiklos tęstinumo planus įtrauktas naujas skirsnis dėl ES institucijų bendradarbiavimo ilgalaikių sutrikimų atveju, taip pat dėl priemonių, susijusių su trumpalaikiais sutrikimais. Nors Tarybos generalinis sekretoriatas pritarė rekomendacijai ir atsakė, kad veiklos tęstinumo planai bus atnaujinti atsižvelgiant į ilgalaikes krizes, planuose nenurodytos su ilgalaikiais sutrikimais susijusios priemonės.	
	2 a	99	✓			
	2 b	99	✓			
	3 a	101	✓			
	3 b	101	✓			
	3 c	101	✓		2022 m. Tarybos patariamosios valdybos atliktame tyrime įvertintos galimybės sutaupyti lėšų pagal įvairius scenarijus, pagal kuriuos nuotolinio darbo lygis skiriasi. 2023 ir 2024 m. institucijų anglies dioksido ipėdsako ataskaitose nurodyta, kad važinėjimas į darbą iš namų ir atgal (t. y. darbuotojų kasdienė kelionė į biurą ir iš jo) ir judumas yra išmetamųjų teršalų šaltiniai. Į šiuos duomenis neįtraukti nuotolinio darbo metu išmetami teršalai. 2022 m.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
					Patariamosios valdybos atliktas tyrimas grindžiamas scenarijais, o ne faktiniais duomenimis. Dviejose minėtose ataskaitose duomenys nėra suskirstyti pagal vartojimo rūšį (pavyzdžiui, šildymas, elektros energijos, vandens vartojimas ar popieriaus naudojimas) ir nėra išreikšti pinigais. Todėl faktinis naujų darbo metodų poveikis nebuvo kiekybiškai įvertintas pinigine išraiška, o tai riboja galimybę įvertinti naujų darbo metodų finansines pasekmes.	
	3 d	101			2022 m. Tarybos patariamosios valdybos atliktame tyrime įvertintas galimas išmetamo CO_2 kiekis ir įvairūs anglies pėdsako mažinimo scenarijai, pagal kuriuos nuotolinio darbo lygis skiriasi. 2023 ir 2024 m. institucijų anglies dioksido pėdsako ataskaitose nurodyta, kad važinėjimas į darbą iš namų ir atgal (t. y. darbuotojų kasdienė kelionė į biurą ir iš jo) ir judumas yra išmetamųjų teršalų šaltiniai. Į šiuos skaičius įtraukti su nuotolinio darbo metu išmetami teršalai. Abiejose ataskaitose taip pat nurodytas papildomas dujų ir elektros energijos suvartojimas, susijęs su nuotoliniu būdu iš namų dirbančiais darbuotojais. 2022 m. Patariamosios valdybos atliktas tyrimas grindžiamas scenarijais, o ne faktiniais duomenimis. Dviejose pirmiau minėtose ataskaitose nuotolinio darbo metu išmetami teršalai pateikiami tik kaip vienas skaičius, rodantis papildomą dujų ir elektros energijos suvartojimą darbuotojų namuose. Duomenys neskirstomi pagal vartojimo rūšį (pavyzdžiui, šildymas, vandens suvartojimas ar popieriaus sunaudojimas darbo vietoje), kad būtų galima įvertinti naujų darbo būdų poveikį aplinkai.	

Ataskaitos numeris ir pavadinimas	Numeris	Specialiosios ataskaitos dalis	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atlikta pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, analizė		
				Įgyvendinimo lygis	Pastabos	Savalaikiškumo lygis
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas						
Specialioji ataskaita 18/2022 „ES institucijos ir COVID-19. Nors reaguota greitai, dar kils iššūkių siekiant kuo geriau pasinaudoti krizės paskatintomis inovacijomis ir lankstumu“	1	96	✓	▨		✓
	2 a	99	✓	▨		✓
	2 b	99	✓	▨		✓
	3 a	101	✓	▨		✓
	3 b	101	✓	▨		✓
	3 c	101	✓	▨		!
	3 d	101	✓	▨		✓

Šaltinis: Audito Rūmai.

Priedėlis

Ataskaitų teikimas

(pagal Reglamento (ES) Nr. 806/2014 92 straipsnio 4 dalį)

dėl 2025 finansinių metų neapibrėžtųjų įsipareigojimų, atsiradusių Komisijai ir Tarybai vykdant savo užduotis pagal šį reglamentą

Įvadas

Teisinis pagrindas

01 Bendro pertvarkymo mechanizmo (BPeM) reglamento 92 straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad parengtume ataskaitą dėl bet kokių neapibrėžtųjų įsipareigojimų (Bendrai pertvarkymo valdybai (BPV), Tarybai, Komisijai ar kt.), atsiradusių dėl BPV, Tarybos ir Komisijos užduočių pagal šį reglamentą vykdymo. Šiame priedėlyje nagrinėjami Komisijos ir Tarybos BPeM neapibrėžtieji įsipareigojimai, o BPV neapibrėžtieji įsipareigojimai įtraukti į metinę 2025 finansinių metų ataskaitą dėl ES agentūrų. Komisijos ir Tarybos BPeM neapibrėžtieji įsipareigojimai taip pat aptariami mūsų nuomonėje dėl ES konsoliduotųjų ataskaitų patikimumo (Audito Rūmų patikinimo pareiškimas Europos Parlamentui ir Tarybai. „Nepriklausomo auditoriaus ataskaita“, II dalis).

Neapibrėžtieji įsipareigojimai: apibrėžtis ir pripažinimo kriterijai

02 Neapibrėžtasis įsipareigojimas apibrėžiamas kaip:

- dėl praeities įvykių galintis atsirasti įsipareigojimas, kurio buvimas bus patvirtintas tiktai įvykus arba neįvykus vienam ar daugiau neapibrėžtų būsimų įvykių, kurių Europos Sąjunga negali visiškai kontroliuoti, arba
- esamas įsipareigojimas, atsiradęs dėl praeities įvykių, kuris dar nėra pripažintas, nes nėra tikėtina, kad įsipareigojimui įvykdyti bus reikalingi ekonominę naudą arba naudojimo galimybių teikiantys ekonominiai ištekliai, arba įsipareigojimų suma negali būti išmatuota pakankamai patikimai.

03 Siekiant nustatyti, ar turi būti atskleistas neapibrėžtasis įsipareigojimas, ar turi būti pripažįstamas atidėjinys, būtina įvertinti ekonominių išteklių (paprastai grynųjų pinigų) poreikio tikimybę. Jei išteklių poreikis ateityje yra:

- tikėtinas, turi būti pripažintas atidėjinys;
- galimas, turi būti atskleistas neapibrėžtasis įsipareigojimas;
- mažas, atskleidimas nebūtinas.

Bendroji informacija apie neapibrėžtuosius įsipareigojimus, susijusius su Bendru pertvarkymo mechanizmu

04 Vykdant užduotis pagal BPeM reglamentą, BPV, Tarybai ir Komisijai gali atsirasti neapibrėžtųjų įsipareigojimų, susijusių su vykstančiais teismo procesais (ES arba nacionaliniuose teismuose) dėl:

- **jų pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimų**: savo 2024 m. birželio 18 d. Sprendime (byla C-551/22 P) Teisingumo Teismas nustatė, kad ES teismuose galima apskųsti tik Komisijos priimtus sprendimus dėl patvirtinimo. Teisme gali būti apskųstas tiek sprendimas taikyti pertvarkymo priemones, tiek sprendimas jų netaikyti;

- **principo, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė**: siekiant apsaugoti pagrindines nuosavybės teises, pagal BPeM reglamentą numatyta, kad vykdant pertvarkymą nė vienas kreditorius neturi atsidurti blogesnėje padėtyje, nei būtų atsidūręs iškeliant įprastinę bankroto bylą. Remiantis šiuo principu, bet kuriam kreditoriui, kuriam, iškėlus įprastinę bankroto bylą, būtų taikomos geresnės sąlygos, turi būti kompensuojama iš Bendro pertvarkymo fondo. Siekiant įvertinti kreditoriams ir akcininkams taikomas sąlygas, turi būti atliekamas taikomų sąlygų skirtumo vertinimas.

Pastabos

I dalis. Komisijos neapibrėžtieji įsipareigojimai

05 ***1 lentelėje*** parodytas su BPeM susijusių teismo procesų, galinčių daryti poveikį Komisijai dėl jos užduočių pagal BPeM reglamentą vykdymo, skaičius ir susiję 0 eurų neapibrėžtieji įsipareigojimai, atskleisti Komisijos ataskaitose, taip pat susiję šiose ataskaitose pripažinti 0 eurų atidėjiniai.

1 lentelė. Su BPeM susiję teismo procesai, galintys daryti poveikį Komisijai, ir susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai bei atidėjiniai

Bylos, susijusios su	ES teismuose nagrinėjamų bylų skaičius	Komisijos ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai (*milijonais eurų*)	Komisijos ataskaitose pripažinti susiję atidėjiniai *(milijonais eurų)*
	(Skliausteliuose pateikti mūsų 2024 m. ataskaitos skaičiai.)		
pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimais	**2 (6)**	**0 (0)**	**0 (0)**
„Banco Popular Español S.A.“ (BPE) pertvarkymu	*0 (4)*	*0 (0)*	*0 (0)*
„Sberbank d.d.“ ir „Sberbank banka d.d.“ pertvarkymu ir „Sberbank Europe AG“ nepertvarkymu	*2 (2)*	*0 (0)*	*0 (0)*
sprendimais pagal principą, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė	**2 (2)**	**0 (netaikoma)**	**0 (netaikoma)**
IŠ VISO	**4 8)**	**0 (0)**	**0 (0)**

Šaltinis: Komisijos 2025 m. ataskaitos ir Komisijos pateikta papildoma informacija, taip pat curia.europa.eu nurodyta informacija.

06 2017 m. birželio 7 d. Komisija patvirtino BPV sprendimą dėl **„Banco Popular Español S.A.“** (BPE) pertvarkymo. 2026 m. viduryje nebeliko nė vienos ES teismuose nagrinėjamos bylos, o 2025 m. viduryje buvo nagrinėjamos keturios tokios su Komisija susijusios bylos[1]. Visais šiais atvejais Bendrasis Teismas 2025 m. liepos 21 d. nutartimi atmetė ieškinius kaip akivaizdžiai nepagrįstus.

07 2022 m. kovo 1 d. Komisija patvirtino BPV sprendimą dėl **„Sberbank banka d.d.“** ir **„Sberbank d.d.“** pertvarkymo. Tą pačią dieną BPV priėmė sprendimą dėl **„Sberbank Europe AG“** nepertvarkymo. Savo 2024 m. ataskaitoje nurodėme, kad 2025 m. viduryje ES teismuose buvo nagrinėjamos dvi su Komisija susijusios bylos[2]. Šiose bylose Bendrasis Teismas 2025 m. lapkričio 26 d. sprendimu atmetė ieškovų ieškinius. Vėliau, 2026 m. vasario mėn., dėl Bendrojo Teismo 2025 m. lapkričio 26 d. sprendimo bylose T-523/22 ir T-524/22 buvo pateikti du apeliaciniai skundai[3]. 2026 m. viduryje bylos tebebuvo nagrinėjamos.

08 2025 m. kovo mėn. buvo pateikti du ieškiniai[4] dėl BPV su „Sberbank banka d.d.“ ir „Sberbank d.d.“ susijusių sprendimų pagal principą, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė. 2026 m. viduryje bylos tebebuvo nagrinėjamos. Komisija dalyvauja bylose, kad apgintų BPeM reglamento ir BPV sprendimų teisėtumą.

09 Komisija mano, kad nepalankios šių bylų baigties tikimybė yra maža, todėl šiuo atžvilgiu neatskleidė jokių neapibrėžtųjų įsipareigojimų ir nepripažino jokių atidėjinių.

II dalis. Tarybos neapibrėžtieji įsipareigojimai

10 ***2 lentelėje*** parodytas su BPeM susijusių teismo procesų, galinčių daryti poveikį Tarybai dėl jos užduočių pagal BPeM reglamentą vykdymo, skaičius ir susiję 0 eurų neapibrėžtieji įsipareigojimai, atskleisti Tarybos ataskaitose, taip pat susiję šiose ataskaitose pripažinti 0 eurų atidėjiniai.

---

1 Bylos T-678/17, T-600/17, T-499/17 ir T-498/17.

2 Bylos T-523/22 ir T-524/22.

3 Bylos C-61/26 P ir C-62/26 P.

4 Bylos T-147/25 ir T-149/25.

2 lentelė. Su BPeM susiję teismo procesai, galintys daryti poveikį Tarybai, ir susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai bei atidėjiniai

Bylos, susijusios su	ES teismuose nagrinėjamų bylų skaičius	Tarybos ataskaitose atskleisti susiję neapibrėžtieji įsipareigojimai *(milijonais eurų)*	Tarybos ataskaitose pripažinti susiję atidėjiniai *(milijonais eurų)*
	(Skliausteliuose pateikti mūsų 2024 m. ataskaitos skaičiai.)		
pertvarkymo ir nepertvarkymo sprendimais	**0 (0)**	**netaikoma**	
sprendimais pagal principą, kad nė vieno kreditoriaus padėtis neturi būti blogesnė	**0 (0)**	**netaikoma**	
IŠ VISO	0 (0)	0 (0)	0 (0)

Šaltinis: Tarybos 2025 m. ataskaitos ir Tarybos pateikta papildoma informacija, taip pat curia.europa.eu nurodyta informacija.

11 Taryba neatskleidė jokių neapibrėžtųjų įsipareigojimų (ir nepripažino jokių atidėjinių), atsiradusių dėl jos užduočių pagal BPeM reglamentą vykdymo, nes ES teismuose nėra nagrinėjamų bylų, kuriose Taryba būtų atsakovė ir dėl kurių galėtų atsirasti neapibrėžtųjų įsipareigojimų.

Institucijų atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo pastabas

Turinys

		Puslapis
1 skyrius	Patikinimo pareiškimas ir patvirtinamoji informacija	
	Europos Komisijos atsakymai	435
2 skyrius	Biudžeto ir finansų valdymas	
	Europos Komisijos atsakymai	446
3 skyrius	Siekiant ES biudžeto rezultatų	
	Europos Komisijos atsakymai	451
4 skyrius	Pajamos	
	Europos Komisijos atsakymai	458
5 skyrius	Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika	
	Europos Komisijos atsakymai	463
6 skyrius	Sanglauda, atsparumas ir vertybės	
	Europos Komisijos atsakymai	471
7 skyrius	Gamtos ištekliai ir aplinka	
	Europos Komisijos atsakymai	486
8 skyrius	Migracija ir sienų valdymas Saugumas ir gynyba	
	Europos Komisijos atsakymai	492

9 skyrius	Kaimyninės šalys ir pasaulis	
	Europos Komisijos atsakymai	497
10 skyrius	Europos viešasis administravimas	
	Europos Parlamento atsakymai	501
	Europos Sąjungos Tarybos atsakymai	503
	Europos Komisijos atsakymai	504
	Europos Sąjungos Teisingumo Teismo atsakymai	507
	Europos Audito Rūmų atsakymai	508
11 skyrius	Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė	
	Europos Komisijos atsakymai	509
12 skyrius	Atsižvelgimas į mūsų 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas	
	Europos Parlamento atsakymai	520
	Europos Komisijos atsakymai	521
	Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (ESMA) atsakymai	543

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 1 SKYRIUJE
Patikinimo pareiškimas

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

1. Finansinių ataskaitų patikimumas

Komisija pripažįsta, kad Audito Rūmų bendros išvados dėl finansinių ataskaitų patikimumo, pateiktos 1 skyriuje, yra pagrįstos. Komisija jau ėmėsi priemonių arba šiuo metu įgyvendina pokyčius, siekdama atsižvelgti į daugelį šių pastabų.

Galutinėse finansinėse ataskaitose Komisija ištaisė visas reikšmingas klaidas, nustatytas Komisijos nariams skirtuose faktų patvirtinimo raštuose dėl operacijų ir programų, įgyvendintų jų atsakomybės srityse. Tai visų pirma pasakytina apie klaidas, susijusias su daugiametėmis programomis, kai privalomi teisiniai įsipareigojimai nebuvo tinkamai įtraukti į preliminarias finansines ataskaitas, ir apie klaidų ištaisymą galutinėse ataskaitose. Komisija įves sistemingas kontrolės priemones, kad atitinkamose programose klaidos nebesikartotų.

Komisija norėtų pabrėžti, kad daugelis Audito Rūmų pastabų, pateiktų remiantis SUMMA IT auditu, lėmė išskirtinės ir pereinamojo laikotarpio aplinkybės, kuriomis SUMMA veikė 2025 m. Tai, kad 2025 m. buvo pereinamieji metai, jokiu būdu nemenkina Audito Rūmų pastabų aktualumo, ir Komisija yra pasirengusi į jas atsižvelgti. Tačiau Komisija norėtų trumpai priminti, kad, įgyvendinant plataus masto jos finansinės atskaitomybės sistemos pertvarką, ją neišvengiamai reikės pritaikyti.

Komisija, numatydama iššūkius, kurie neišvengiamai kils dėl tokios plataus masto sistemos pertvarkos, taikė sistemingas ir sugriežtintas kontrolės priemones siekdama užtikrinti pirmųjų metinių finansinių ataskaitų, parengtų remiantis per SUMMA sistemą pateikta finansine informacija, patikimumą.

Per pirmuosius kelis SUMMA veikimo mėnesius buvo pranešta apie daugybę klaidų ir incidentų, nes vyko didelės dalies Komisijos ir vykdomųjų įstaigų finansų bei apskaitos grupių narių susipažinimas su nauja SUMMA nustatyta tvarka. Dėl to itin padidėjo pagalbos galutiniams naudotojams poreikiai bei pailgėjo tiek reakcijos laikas, tiek poreikis padėti naudotojams rasti laikinus sprendimus.

Kai pirminė patirtis parodė, kad reikia koreguoti SUMMA konfigūravimą, SUMMA diegimo specialistai, kai tik buvo įmanoma, greitai ir taikliai atliko reikiamus patobulinimus. Šiomis sudėtingomis ir dinamiškomis aplinkybėmis taip pat buvo vėluojama dokumentuoti procesų pokyčius.

Pereinamojo laikotarpio problemos laipsniškai sprendžiamos, o padėtis gerėja 2026 m. nuosekliai diegiant SUMMA patobulinimus ir atnaujinimus. Atsižvelgiant į Audito Rūmų pateiktą rekomendaciją, 2026 m. bus imtasi tolesnių veiksmų siekiant pagerinti duomenų kokybę, patobulinti SUMMA sistemą ir architektūrą, ją palaikančius IT procesus bei užtikrinti veiklos tęstinumą.

2. Operacijų tvarkingumas

Europos Sąjungai susiduriant su daugybe iššūkių, Komisija ir toliau teikė pirmenybę kuo geresniam mokesčių mokėtojų pinigų panaudojimui, užtikrinant, kad ES biudžetas būtų naudojamas atsakingai

ir teisingai. Apskritai Komisija stengiasi rasti tinkamą pusiausvyrą tarp žemo klaidų lygio, greitų mokėjimų ir pagrįstų kontrolės išlaidų ir visų jos politikos tikslų pasiekimo laiku.

Įgyvendindamos savo kontrolės strategijas, Komisija ir valstybės narės kasmet atlieka tūkstančius patikrų pagal vidaus kontrolės sistemą, siekdamos užkirsti kelią klaidoms ir trūkumams ES biudžeto vykdymo valdymo ir kontrolės sistemose, juos nustatyti ir ištaisyti. Visa atlikta kontrolė ir auditas suteikia Komisijai išsamių ir patikimų diferencijuoto su ES biudžeto išlaidomis ir pajamomis susijusios rizikos dydžio įrodymų. Todėl Komisija mano, kad 2025 m. ES biudžetas apskritai buvo gerai apsaugotas. Tai taip pat patvirtina vidaus auditorių bendra išvada.

Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų nurodytą įvertintą klaidų lygį (3,8 %) išlaidose, ***žr. II.2 skirsnį***. Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad, kaip ir ankstesniais metais, klaidų lygis pajamų ir administracinių išlaidų srityse nebuvo reikšmingas.

Komisijos, kaip ES biudžeto valdytojos, požiūris skiriasi nuo to, kurio laikosi Audito Rūmai, atlikdami savo, kaip išorės auditoriaus, vaidmenį.

Kaip nepriklausomos ES auditorių institucijos, Audito Rūmų įgaliojimai apima visų ES išlaidų klaidų lygio įvertinimą, kuris pateikiamas kasmet tam tikru metu ir grindžiamas statistine imtimi (**1.22 dalis**).

Komisija ir valstybės narės vykdo biudžetą laikydamosi ES lėšų patikimo finansų valdymo principų, nustatytų ES finansiniame reglamente. Siekdama apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, Komisija įdiegia valdymo ir kontrolės sistemas, kad būtų užkirstas kelias pažeidimams ir sukčiavimui, jie būtų nustatomi ir šalinami. Atsižvelgiant į tai, kad iš ES biudžeto finansuojamos programos ir veiksmai yra **daugiamečio pobūdžio**, taisomųjų veiksmų gali būti imamasi praėjus vieniems ar daugiau metų po to, kai pasireiškė ir buvo nustatyta pažeidimo ar sukčiavimo rizika. Todėl Komisija nustato klaidų lygį, kad kiekybiškai įvertintų riziką atliekant mokėjimą (ir užbaigiant). Tai viena iš valdymo priemonių siekiant išvengti netvarkingų išlaidų.

Pradedant nuo 2024 m., Komisija savo išvadą dėl ES biudžeto apsaugos lygio pateikia daugiametės finansinės programos (DFP) išlaidų kategorijų lygmeniu. Tai susiję su perėjimu prie labiau veiklos rezultatais grindžiamų įgyvendinimo modelių 2023–2027 m. bendroje žemės ūkio politikoje (BŽŪP) ir, nuo 2025 m., programose, skirtose Ukrainai, Vakarų Balkanams ir Moldovai, kai Komisija nebegali nustatyti kiekybinės rizikos atliekant mokėjimą (ir užbaigiant programas). Dėl to **išlaidų kategorijoms „gamtos ištekliai ir aplinka“** bei **„kaimyninės šalys ir pasaulis“** pradėtas taikyti naujas rodiklis – **išlaidų, kurios laikomos mažos rizikos išlaidomis, dalis**. Šis rodiklis pagrįstas veiklos rezultatais grindžiamų išlaidų rizikos klasifikavimu į mažą, vidutinę ir didelę. **Visų kitų DFP išlaidų kategorijų rizika atliekant mokėjimą** ir **užbaigiant programas** ir toliau yra įvertinama kiekybiškai. Reikėtų pažymėti, kad 2025 m., pirmą kartą nuo 2021–2027 m. programavimo laikotarpio pradžios, su tuo programavimo laikotarpiu susiję mokėjimai buvo didesni nei su 2014–2020 m. laikotarpiu susiję mokėjimai.

2025 m. DFP išlaidų kategorijų, kurioms nustatoma **kiekybinė rizika atliekant mokėjimą** ir **užbaigiant programas**, **rizika užbaigiant programas nesiekė 2 % reikšmingumo ribos visose kategorijose**. Dėl visų DFP išlaidų kategorijų, kurioms nustatoma kiekybinė rizika atliekant mokėjimą, Komisija nustato **riziką užbaigiant programas**, pagal kurią vertinamas klaidų lygis, likęs po visų *ex post* patikrinimų ir pataisų. Tai atitinka **Komisijos išlaidų** ir diferencijuotų kontrolės strategijų **daugiametį pobūdį**, kai ji kartu su valstybėmis narėmis pagal pasidalijamojo valdymo principą deda daug pastangų, kad po mokėjimų ir iki programavimo ciklo pabaigos būtų vykdoma kontrolė ir atliekamos pataisos. Komisija mano, kad rizika užbaigiant programas yra labiausiai reprezentatyvus jos pačios ir valstybių narių veiksmų rodiklis. **Rizika atliekant mokėjimą išliko**

mažesnė nei 2 %, išskyrus „sanglaudos, atsparumas ir vertybių“ bei **„bendrosios rinkos, inovacijų ir skaitmeninės ekonomikos“** sritis.

Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis ir Komisijos nustatyta rizika atliekant mokėjimą vis dar skiriasi (**1.42 dalis**). Pavyzdžiui, Audito Rūmai kiekybiškai įvertina klaidas, kai pažeidžiamos mokėjimo sąlygos, neatsižvelgdami į tai, ar pagal galiojančius reglamentus taikytina finansinė pataisa arba lėšų susigrąžinimas (**1.43 dalis**). Dėl pažeidimų, susijusių jos procedūrų trūkumais, Komisija lėšų susigrąžinimo netaiko; tačiau rimtos viešųjų pirkimų procedūrų klaidos įvertinamos kiekybiškai ir įtraukiamos į riziką atliekant mokėjimą. Šis klaidų kiekybinio įvertinimo skirtumas ir toliau daro poveikį išlaidų kategorijai „sanglauda, atsparumas ir vertybės“, be to, įtakos turi ir 2025 m. sanglaudos srities audito populiacijos ypatumai – taigi ir Audito Rūmų imtis (**6.14** ir **6.15 dalys**). Galiausiai Komisija mano, kad būtina toliau bendradarbiauti su Audito Rūmais aiškinant taikytinas taisykles ir metodinius principus, nes vertindama kai kuriuos atskirus Audito Rūmų audituotus atvejus, Komisija vis tiek priėjo prie kitokių išvadų.

Gamtos išteklių ir aplinkos srityje mažos rizikos išlaidų dalis sudarė 64 %, o tai atitiko 2020–2024 m. nustatytą 50,6–77,6 % intervalą. **Kaimyninių šalių ir pasaulio** srityje mažos rizikos išlaidų dalis sudarė 89,6 %, o tai taip pat atitiko 2020–2024 m. nustatytą 76,6–100 % intervalą.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Finansinių ataskaitų patikimumas

Ekonominis metų rezultatas yra neigiamas, o biudžeto rezultatas teigiamas

Komisija atkreipia dėmesį, kad Audito Rūmų vertinimu, pagal programą „NextGenerationEU“ (NGEU) pasiskolintų sumų apskaita biudžete yra neįprasta. NGEU buvo išskirtinė reakcija į laikinas, tačiau ekstremalias aplinkybes, kuria pagal Sprendimo (ES, Euratomas) 2020/2053 5 straipsnį buvo suteiktos ypatingos ir laikinos papildomos lėšos COVID-19 krizės padariniams sušvelninti. Programa NGEU buvo sukurta dėl skubaus poreikio įveikti krizę ir jos ekonominius padarinius, visiškai laikantis SESV taisyklių, pagal kurias leidžiama imtis veiksmų esant tokioms ypatingoms aplinkybėms ir krizėms.

Audito Rūmų **1.6 dalyje** nurodytas biudžeto ir ekonominių rezultatų skirtumas yra įprasta pasekmė, atsirandanti dėl skirtingų koncepcijos principų, kuriais grindžiama biudžeto ir kaupiamoji apskaita. Jei biudžeto sąskaitose gaunamų ir netenkamų pinigų srautai biudžetiniais metais atsveria vienas kitą, tai pagal kaupiamąją apskaitą – ir remiantis tarptautiniu mastu pripažintais apskaitos standartais – dotacijos dalis (kuri pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę nėra grąžintina) nesuteikia teisės į turtą, todėl padidina neigiamą grynąjį turtą (t. y. įsipareigojimus, kurie dar nėra padengti biudžeto lėšomis).

Kaip pažymi Audito Rūmai, teisiniame pagrinde numatyta, kad pagal NGEU pasiskolintos sumos, kurios skiriamos NGEU dotacijoms ir ES programų papildymams, laikomos išorės asignuotosiomis pajamomis, viršijančiomis metinį biudžetą. Kaupimo principu vykdomoje apskaitoje teisingai atspindima ekonominė realybė – pasiskolintos ir kaip negrąžintina parama išmokėtos sumos sudaro neigiamą grynąjį turtą, kuris rodo sumas, kurias reikės finansuoti iš būsimų biudžetų.

Pastabos dėl 2025 m. konsoliduotųjų metinių finansinių ataskaitų ir susijusios vidaus kontrolės sistemos

2025 m. konsoliduotosios metinės finansinės ataskaitos yra pirmasis finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas naudojant SUMMA, o įgyvendinant tokio didelio masto projektą gali kilti pereinamojo laikotarpio problemų, kaip Audito Rūmai pabrėžė **1.11 dalyje.**

Kaip Audito Rūmai nurodo **1.12 dalyje**, bendra daugiamečių sutarčių teisinio įsipareigojimo vertė paprastai nebuvo registruojama SUMMA – tai pasakytina tiek apie sutartis, perkeltas iš ABAC į SUMMA, tiek apie SUMMA naujai sukurtas sutartis. Todėl galutinėse finansinėse ataskaitose reikėjo ištaisyti sukauptas išlaidas, kurios metų pabaigoje vykdant atskyrimo užduotį buvo įregistruotos finansinėse ataskaitose. Komisija nustatė techninį sprendimą, kaip pateikti šią trūkstamą informaciją sistemoje SUMMA, ir šis sprendimas šiuo metu įgyvendinamas. Komisija taip pat stengiasi visose tarnybose (generaliniuose direktoratuose, biuruose ir vykdomosiose įstaigose) didinti informuotumą apie esamą sprendimą ir pateikti nurodymus dėl jo teisingo naudojimo. Taip siekiama užtikrinti, kad ši problema nepasikartotų ateityje.

Dėl Komisijos vidaus kontrolės sistemos patikimumo sąskaitų faktūrų perkėlimo iš „eGrants“ į SUMMA problemą (**1.13 dalis**) ji nustatė pakankamai anksti 2025 m., dar iki 2025 finansinių metų metinių finansinių ataskaitų užbaigimo. Tai leido laiku duoti nurodymus tarnyboms, kad trūkstamų sąskaitų faktūrų sumos būtų įtrauktos metų pabaigoje, fiksuojant galutinį terminą. 2026 m. vasario mėn. su Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD buvo suderintas veiksmų planas, skirtas Audito Rūmų pastaboje nurodytai problemai išspręsti, todėl nuo 2026 m. gegužės mėn. į SUMMA galima įvesti teisingas sąskaitų faktūrų sumas.

Komisija pripažįsta, kad SUMMA grupės ataskaitų teikimo priemonėje buvo neteisingai nustatyti parametrai (**1.14 dalis**), todėl nereikšminga suma buvo pateikta kaip trečiosios šalies likutis, o ne kaip padalinių tarpusavio likutis (*intercompany balance*). Ši parametrų nustatymo klaida buvo nedelsiant ištaisyta. Siekiant, kad panašios problemos nepasikartotų, buvo įdiegtos papildomos kontrolės priemonės.

Kalbant apie Audito Rūmų pastabą **1.15 dalyje** dėl išsamaus Komisijos vietinių apskaitos sistemų patvirtinimo, Komisija norėtų pabrėžti, kad pagal Finansinį reglamentą (FR) nereikalaujama, kad apskaitos pareigūnas atliktų išsamų visų vietinių apskaitos sistemų patikrinimą.

Pagal FR reikalavimus, visos esamos vietinės sistemos buvo patikrintos jų kūrimo ir diegimo ABAC metu, o pastarąjį dešimtmetį Audito Rūmai teigiamai įvertino Komisijos atliekamą darbą. Kadangi SUMMA įdiegimas paveikė tai, kaip finansinė informacija iš vietinių apskaitos sistemų siunčiama į Komisijos centrinę apskaitos sistemą (į SUMMA, o ne ABAC), apskaitos pareigūnas ėmėsi būtinų priemonių, kad užtikrintų tinkamą patikinimo lygį tiek iki SUMMA paleidimo, tiek po jo.

Siekiant sumažinti pereinamojo laikotarpio riziką ir užtikrinti, kad vietinės sistemos veiktų tinkamai, visi už tokias sistemas atsakingi generaliniai direktoratai turėjo atlikti nuodugnius testus ir jų rezultatus pateikti apskaitos pareigūnui iki SUMMA paleidimo. Šis procesas buvo neatsiejama sprendimo pradėti naudoti sistemą dokumentavimo dalis, o visa susijusi testavimo dokumentacija yra prieinama.

Be to, siekiant dar labiau sumažinti riziką, 2025 m. apskaitos pareigūno tarnybos atliko tikslinį trijų pagrindinių su SUMMA integruotų sistemų (apėmusių daugiau nei 90 % Komisijos mokėjimų 2025 m.) patikrinimą, ypatingą dėmesį skirdamos rizikai, kylančiai dėl SUMMA įdiegimo. Komisija sutinka, kad būtų naudinga atlikti išsamų visų vietinių apskaitos sistemų patikrinimą. Tačiau atliktas darbas – remiantis rizika pagrįstu metodu – buvo pakankamas, kad būtų sumažinta rizika, susijusi su finansinių ataskaitų patikimumu.

Kaip Audito Rūmai nurodė **1.16 dalyje**, pereinant prie naujos apskaitos sistemos neišvengiamai padaugėja klaidų, nes 2025 m. SUMMA veikė išskirtinėmis ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis. Pirmaisiais SUMMA naudojimo metais su šia sistema reikėjo susipažinti didelei daliai tarnybų finansų ir apskaitos specialistų. Kartu SUMMA diegimo specialistai jau buvo atlikę daug tikslingų patobulinimų, kad išspręstų pasikartojančias problemas ir pagerintų sistemos veikimą. Komisija toliau spręs šias problemas, siekdama sumažinti klaidų dažnumą ir galiausiai jas pašalinti.

Pastabos dėl mūsų atlikto SUMMA IT audito

Kaip Audito Rūmai pažymėjo **1.18 dalyje**, Komisija 2025 m. pradžioje pradėjo naudoti SUMMA, sutelkdama dėmesį į pagrindines funkcijas, kartu sumažindama tokio didelio masto diegimo riziką. Kitos neesminės funkcijos buvo atidėtos ir laipsniškai diegiamos nuo 2025 m. Tai yra įprastas didelio masto IT sistemų diegimo metodas. Taip siekiama kuo labiau sumažinti operacinę riziką ir veiklos sutrikimus, kiek įmanoma susiaurinant mastą ir iš pradžių naudojant tik pagrindines funkcijas.

Nuo SUMMA sistemos įdiegimo Komisija toliau tobulino sistemą, įdiegdama naujus elementus, skirtus Komisijos finansinių procesų efektyvumui didinti. Laikinų sprendimų, kurių reikėjo pereinamuoju laikotarpiu, bus laipsniškai atsisakoma iki 2027 m.

Kartu bus tobulinamos techninės prieigos valdymo ir IT pokyčių valdymo kontrolės priemonės. Siekiant sumažinti riziką, nuo 2025 m., dar prieš patvirtinant 2025 m. metines finansines ataskaitas, buvo įdiegtos rizikos mažinimo priemonės, stebėsena naudojant rodiklių suvestines, versijų valdymo procesas ir pokyčių kontrolės taryba kaip veiklos valdymo organas. Atliekant patvirtinimą buvo taikomas „keturių akių“ principas dalyvaujant bent dviem skirtingiems padaliniams, o per metus nebuvo nustatyta jokių nepagrįstų pakeitimų įdiegimo atvejų. Audito Rūmų nustatyti incidentų sprendimo valdymo trūkumai (**1.19 dalis**) buvo pašalinti teikiant išsamią pagalbą galutiniams naudotojams ir sėkmingai sukūrus reguliariam bendravimui skirtus kanalus.

Šiuo tikslu buvo įgyvendintos kelios paramos priemonės: visi prašymai buvo registruojami specialioje priemonėje. Taip pat buvo sukurta vietos SUMMA koordinatorių ir tarnybose dirbančių SUMMA ekspertų bendruomenė, suteikianti jiems tiesioginę prieigą prie Biudžeto reikalų GD per specialius kanalus, be kita ko, moderuojamas pokalbių svetaines ir specialius mokymo kursus. Be to, buvo sukurta išsami galutinių naudotojų rėmimo struktūra kas savaitę buvo teikiamos ataskaitos Biudžeto reikalų GD vyresniajai vadovybei. Galutinių naudotojų paramos susitikimai vyko bent kartą per savaitę, laikantis atvirų durų principo, o Biudžeto reikalų GD ekspertai buvo pasirengę padėti naudotojams. Galiausiai buvo organizuoti papildomi mokymai platesnei auditorijai konkrečiomis temomis, pavyzdžiui, dėl užbaigimo metų pabaigoje, taip pat dėl funkcijų, dėl kurių naudotojų bendruomenė išsakė didesnį paramos poreikį. Lyginant šį etapą su standartine stabilios sistemos incidentų valdymo praktika neatsižvelgiama į sudėtingos situacijos realybę ir įgyvendintas rizikos mažinimo priemones.

2. Operacijų tvarkingumas

Pajamos

Kalbant apie ES biudžeto pajamas, Komisija palankiai vertina tai, kad Audito Rūmai mano, jog pajamose nėra reikšmingų klaidų ir kad pajamų valdymo sistemos iš esmės buvo veiksmingos (**1.24 dalies a punktas**).

Komisija tebėra visapusiškai įsipareigojusi spręsti ir išspręsti PVM pagrįstų nuosavų išteklių ir tradicinių nuosavų išteklių srityse likusias problemas. 2026 m. pirmąjį ketvirtį Komisija užbaigė pirmąjį pajamų iš neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų tikrinimo ciklą ir kartu su valstybėmis narėmis

atidžiai stebi, kaip sprendžiamos nustatytos problemos (taip pat žr. ***išsamų atsakymą į 4 skyriaus pastabas***).

Išlaidos

Komisija atkreipia dėmesį į bendrą Audito Rūmų įvertinto klaidų lygio padidėjimą 2025 m. iki 3,8 % (1.24 dalies b punktas), palyginti su 3,6 % 2024 m. Apskritai Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis, susijęs su dabartinės DFP išlaidų taisyklėmis, sistemomis ir įgyvendinančiosiomis institucijomis, atitinka ankstesnių metų amplitudę (žr. **1.7 diagramą** „Įvertintas klaidų lygis (2021 m. ir 2025 m.)“).

„**Sanglaudos, atsparumo ir vertybių**“ srityje (**1.27 dalis**) Komisija pažymi, kad Audito Rūmų apskaičiuotas klaidų lygis grindžiamas audito imtimi, kuri atspindi netipinės ir gerokai mažesnės nei ankstesniais metais audito populiacijos ypatumus, kaip Audito Rūmai paaiškino **6 skyriuje** (**6.8–6.15 dalys**). Tai riboja galimybę tiesiogiai lyginti su ankstesniais metais pateiktais rezultatais.

Be to, Audito Rūmai grįžo prie iki 2017 m. taikyto audito metodo, pagal kurį operacijos atrenkamos tiesiogiai iš visos audito populiacijos (valstybių narių pateiktų ir Komisijos pripažintų finansinių ataskaitų), užuot tikrinus vien operacijas, kurias anksčiau auditavo audito institucijos. Dėl to pagrindiniais informacijos apie audituojamas operacijas teikėjais tapo vadovaujančiosios institucijos (vietoje audito institucijų), tačiau jos ne visada galėjo laiku pateikti visus Audito Rūmų prašomus audito įrodymus (**6.14 dalis**). Komisija mano, kad tai galėjo turėti įtakos Audito Rūmų apskaičiuotam klaidų lygiui. Komisija stengsis didinti vadovaujančiųjų institucijų informuotumą apie šį naują metodą ir patirtį, įgytą jį taikant pirmą kartą, kad ateityje jos būtų geriau pasirengusios vykdyti Audito Rūmų prašymus.

Šis Audito Rūmų atliktas bendro klaidų lygio apskaičiavimas, susijęs su metiniais sanglaudos mokėjimais, skiriasi nuo Komisijos metodo, pagal kurį vertinimas atliekamas atskirai pagal kiekvieną programą. Komisijos apskaičiavimas grindžiamas visų programų klaidų lygių, apie kuriuos pranešė audito institucijos, suvestine; šie lygiai nustatyti atlikus daugiau nei 9 000 operacijų (ar jų dalių), atrinktų iš reprezentatyvių imčių pagal programas (ar programų grupes), auditą. Komisijos taikomo vieno bendro audito metodo tikslas – sumažinti administracinę naštą ir gauti pagrįstą patikinimą atliekant nuodugnias nacionalinių audito rezultatų ir kasmet teikiamų nuomonių dėl visų programų dokumentų peržiūras, kurias papildo rizika grindžiami auditai.

Kaip ir kiekvienais metais, Komisija tinkamai imsis tolesnių veiksmų dėl visų Audito Rūmų nurodytų klaidų ir reikalaus imtis taisomųjų priemonių arba taikyti finansines pataisas, kurios laikomos būtinomis ir teisiškai įmanomomis. Komisija taip pat rekomenduos atitinkamoms vadovaujančiosioms institucijoms prireikus toliau tobulinti valdymo ir kontrolės sistemas, atsižvelgiant į 2021–2027 m. laikotarpio įgyvendinimą (taip pat žr. ***atsakymus į 6 skyriaus pastabas***).

„**Gamtos išteklių ir aplinkos**“ srityje (**1.30 dalis**) Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastebėjimus dėl **disponuojamos žemės sąlygos**, kuri yra svarbus tiesioginės paramos skyrimo reikalavimas. Atsižvelgiant į šios sąlygos svarbą siekiant apsaugoti ES finansinius interesus ir užtikrinti, kad parama būtų skiriama laikantis galiojančių taisyklių, ji sistemingai tikrinama per Komisijos ir sertifikavimo įstaigų auditus. Šiuo metu Komisija vykdo atitikties patvirtinimo procedūras, kad būtų pašalinti disponuojamos žemės kontrolės sistemų trūkumai tose valstybėse narėse, kuriose Audito Rūmai nustatė klaidų. Šios atitikties patvirtinimo procedūros buvo pradėtos dar prieš Audito Rūmų patikrinimus. Kalbant apie ekologines sistemas ir agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus, Audito Rūmų vertinimas sutampa su pačios Komisijos vertinimu, kuriame taip pat nurodoma didesnė klaidų rizika įgyvendinant šias priemones dėl jų sudėtingumo, skirtingų tinkamumo finansuoti sąlygų, o ekologinių schemų atveju – dėl to, kad jos neseniai pradėtos įgyvendinti pagal 2023–2027 m. BŽŪP. Komisija toliau remia valstybes nares gairėmis ir dalydamasi geriausia praktika

ir rekomendacijomis, kad padėtų joms veiksmingai parengti, kontroliuoti ir įgyvendinti šias priemones bei tinkamumo finansuoti reikalavimus, o kai reikia ir siekdama apsaugoti ES biudžetą, imasi tolesnių veiksmų dėl nustatytos rizikos taikydama atitikties patvirtinimo procedūras (taip pat žr. ***atsakymus į 7 skyriaus pastabas***).

Komisija pritaria Audito Rūmų nuomonei, kad tai, kokiu būdu yra išmokamos lėšos, turi įtakos klaidų rizikai (**1.28 dalis**) ir, visų pirma, kad teisėmis į išmokas grindžiamų išlaidų, kurias patiriantys naudos gavėjai turi atitikti tam tikras sąlygas (kaip yra „Erasmus+“ dotacijų atveju), klaidų rizika yra mažesnė. Tačiau dauguma mokėjimų iš ES biudžeto yra **kompensavimu grindžiami mokėjimai**, kai naudos gavėjai turi įrodyti, kad laikosi **tinkamumo finansuoti taisyklių** ir, jei taikytina, viešųjų pirkimų arba valstybės pagalbos taisyklių. Šie mokėjimai dažnai susiję su klaidomis (**1.32–1.35 dalys**), nes taikomos tinkamumo finansuoti ir kompensavimo taisyklės, nustatytos siekiant programų tikslų, dažnai yra sudėtingos.

Komisija toliau skatina taikyti schemas, kurios padeda supaprastinti ES finansavimo įgyvendinimą, taip sumažinant klaidų riziką. Tai, be kita ko, apima supaprastinto išlaidų apmokėjimo ir su išlaidomis nesusijusio finansavimo skatinimą. Dėl to įvairiose politikos srityse vis dažniau taikomos supaprastintos finansavimo schemos, įskaitant fiksuotųjų sumų naudojimą vykdant **mokslinių tyrimų ir sveikatos iniciatyvas**. **Sanglaudos politikos** srityje Komisija toliau skatino 2021–2027 m. programose taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą arba su išlaidomis nesusijusį finansavimą. Be to, nuo 2026 m. pradėtas perėjimas prie labiau veiklos rezultatais grindžiamų modelių (2023–2027 m. BŽŪP, išorės veiksmų priemonės arba socialinio klimato fondas) atitinka šią tendenciją siekti supaprastintų finansavimo metodų.

„**Bendrosios rinkos, inovacijų ir skaitmeninės ekonomikos**“ srityje Komisija pripažįsta, kad pagrindinis klaidų šaltinis tebėra **finansuoti netinkamos personalo išlaidos**, ir tai nestebina, nes šios išlaidos vis dar sudaro didžiausią dalį visų išlaidų, kurias naudos gavėjai deklaruoja pagal programą „Europos horizontas“. Komisija tebėra visapusiškai įsipareigojusi toliau paprastinti taisykles ir procedūras dažniau naudodama fiksuotąsias sumas ir vieneto įkainius, kad sumažintų tiek administracinę naštą naudos gavėjams, tiek klaidų riziką. Kalbant apie kitas tiesiogines išlaidas, kaip ir tais atvejais, kai klaidos susijusios su personalo išlaidomis, klaidų riziką Komisija toliau mažina informuodama paramos gavėjus per komunikacijos renginius bei internetinius seminarus ir pateikdama gaires anotuotame pavyzdiniame dotacijos susitarime pagal programą „Horizontas 2020“ ir anotuotame dotacijos susitarime pagal programą „Europos horizontas“, taip pat skatindama naudotis Mokslinių tyrimų informacijos tarnybos paslaugomis (taip pat žr. ***atsakymus į 5 skyriaus pastabas***).

Be to, Komisija palankiai vertina Audito Rūmų labiau **diferencijuotą** ir **proporcingą požiūrį į viešųjų pirkimų klaidų kiekybinį įvertinimą** (**1.36 dalis**), kuris atitinka Komisijos ir valstybių narių pasidalijamojo valdymo reikaluose taikomą požiūrį, ypač sanglaudos srityje, nes dėl jo gerokai sumažėjo Audito Rūmų nurodomų susijusių klaidų skaičius.

Komisija atkreipia dėmesį, kad nuo 2025 m. Audito Rūmai šią metodiką taiko ir **kitoms DFP išlaidų kategorijoms bei visoms viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūroms**. Kai kuriose DFP išlaidų kategorijose, visų pirma Europos viešojo administravimo (**1.14 diagrama**), dėl naujojo požiūrio klaidų lygis padidėjo, nes įtraukiamos operacijų klaidos, kurios anksčiau nebuvo laikomos kiekybiškai įvertinamomis (pavyzdžiui, procedūriniai klausimai vykdant pastatų viešųjų pirkimų procedūras; žr. ***atsakymus į 10 skyriaus pastabas***). Taigi Audito Rūmams bendrai taikant naująjį metodą, kiekybiškai įvertinamos viešųjų pirkimų procedūrinės klaidos, dėl kurių nepatirta jokių ES biudžeto nuostolių.

Komisijos informacija apie tvarkingumą

Komisijos išlaidų rizikos lygio vertinimas

Komisija savo **patikinimą** grindžia principu „iš apačios į viršų“ ir pritaikytu metodu, t. y. pagal programas ar kitus atitinkamus išlaidų segmentus, nes įvairių programų įgyvendinimas valstybėse narėse nėra vienodas. Tūkstančiai patikrų, kurias kasmet atlieka Komisija ir valstybės narės pagal pasidalijamojo valdymo principą, yra naudojamos siekiant nustatyti **riziką atliekant mokėjimą** ir **riziką užbaigiant programas**, taip pat išlaidų, kurios laikomos **žemos, vidutinės ir aukštos rizikos išlaidomis, dalis** – Komisijos tarnybų geriausią klaidų rizikos įvertį.

Taip gauta patikima, patikrinta ir įrodymais pagrįsta informacija taip pat leidžia Komisijai įrodyti, kad ne visi kompensavimu grindžiami mokėjimai kelia didelę riziką ir kad rizikos lygis nėra vienodas – jis gali skirtis toje pačioje politikos srityje ir netgi toje pačioje išlaidų programoje.

Tai leidžia Komisijai atitinkamas išlaidas suskirstyti pagal tris rizikos lygius:

- **mažesnės rizikos išlaidos:** rizika atliekant mokėjimą yra mažesnė nei 2 % arba išlaidos priskiriamos mažos rizikos kategorijai remiantis kokybiniu vertinimu (išlaidos pagal 2023–2027 m. BŽŪP ir išorės veiksmų priemones); 2025 m. šios išlaidos sudarė **58,6 %** visų ES biudžeto išlaidų (2024 m. – 54,7 %);

- **vidutinės rizikos išlaidos:** rizika atliekant mokėjimą yra nuo 2 % iki 2,5 % arba išlaidos priskiriamos vidutinės rizikos kategorijai; šios išlaidos sudaro **25,2 %** visų išlaidų (2024 m. – 24,5 %) ir

- **didesnės rizikos išlaidos:** rizika atliekant mokėjimą viršija 2,5 % arba išlaidos priskiriamos didelės rizikos kategorijai; šios išlaidos sudaro **16,2 %** visų išlaidų (2024 m. – 20,8 %).

Didesnės rizikos išlaidų dalies sumažėjimą, palyginti su 2024 m., iš esmės galima paaiškinti: i) programų, kuriose numatytos didelės rizikos išlaidos sanglaudos srityje, skaičiaus sumažėjimu, tiek 2014–2020 m. laikotarpiu, kai galutinės finansinės ataskaitos buvo teikiamos su daugeliu valstybių narių iš anksto atliktų pataisų, tiek 2021–2027 m. laikotarpiu, kurio klaidų lygis šiuo metu tebėra žemesnis, palyginti su ankstesniu programavimo laikotarpiu, ir ii) didelės rizikos išlaidų sumažėjimu žemės ūkio srityje.

Komisijos veiklos rezultatais grindžiami vertinimai

Metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje pateikiami kontrolės rezultatai pagal kiekvieną išlaidų kategoriją, tačiau nepateikiamas visos Komisijos kiekybinis rodiklis (**1.40 dalis**). Dėl pradėtų taikyti veiklos rezultatais grindžiamų priemonių nuo 2024 m. **nebeatliekamas** išlaidų kategorijos **„gamtos ištekliai ir aplinka“**, o nuo 2025 m. – išlaidų kategorijos **„kaimyninės šalys ir pasaulis“ kiekybinis rizikos atliekant mokėjimą ir užbaigiant programas įvertinimas** (žr. 2025 m. MVVA, I tomas, p. 22, II tomas, 2 priedas, p. 23 ir 24.).

Komisijos vertinimas dėl „sanglaudos, atsparumo ir vertybių“

Kalbant apie **sanglaudos politiką**, Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų vertinimą dėl Komisijos klaidų lygio (**1.40 dalis** ir **1.15 diagrama**) ir į tai, kad **valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos** ne visada veiksmingai užkerta kelią visiems pažeidimams ar leidžia juos nustatyti (**1.47–1.48 dalys**). Remdamasi visais turimais audito rezultatais, įskaitant savo pačios auditus, Komisija įvertino ir savo MVA nurodė, kad valdymo ir kontrolės sistemos veikia tinkamai 85 % 2014–2020 m. programų ir 92 % 2021–2027 m. programų, o taikydama tikslinį audito metodą kiekvienai programai, pareikalavo, kad būtų atlikti būtini patobulinimai visose programose arba jų dalyse, kuriose buvo nustatyti rimti trūkumai. Komisija yra įsitikinusi, kad sanglaudos politikos daugiametė taisomoji geba leis riziką užbaigiant programas sumažinti tiek, kad ji nesiektų reikšmingumo ribos. Įgyvendinusi visas taisomąsias priemones, Komisija savo MVA apskaičiavo, kad šiuo etapu rizika užbaigiant programas visais ataskaitiniais metais iki 2024 m. **nesiekia 2 %**, o tolesni taisomieji veiksmai tebetaikomi atliekant užbaigiamų programų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimą, jei manoma, kad jie būtini.

Remdamasi Audito Rūmų ir savo pačios pastarųjų metų nustatytais faktais ir rekomendacijomis, 2024 m. pabaigoje Komisija susitarė su nacionalinėmis audito ir vadovaujančiosiomis institucijomis dėl veiksmų plano, kuriuo siekiama dar labiau sustiprintų jų aptikimo gebėjimus ir išspręsti likusias problemas iki 2014–2020 m. programavimo laikotarpio užbaigimo. Teigiami pokyčiai, susiję su veiksmų plano įgyvendinimu, yra reguliariai stebimi ir apie juos pranešama MVA (daugiau informacijos pateikiama ***atsakymų į 6 skyriaus pastabas II.2 skirsnyje***).

Be to, Komisija peržiūrėjo savo kontrolės strategiją siekdama: i) atlikti daugiau atitikties auditų, kad ankstesniame programavimo laikotarpio etape pakartotinai atliktų audito institucijų darbą, iki 2026 m. pabaigos bent kartą apimdama visas pagrindines audito institucijas, ir ii) prevenciškai peržiūrėti audito institucijų 2021–2027 m. naudojamus audito kontrolinius sąrašus. Audito institucijų lygmeniu rezultatai pradeda matytis, nes Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės politikos GD fondų klaidų lygis, kurį nurodė audito institucijos, pirmą kartą atitinkamai sudarė 3,9 % ir 3,7 %, o tai rodo veiksmingumo padidėjimą.

Vis dėlto Komisija mano, kad reikia dėti daugiau pastangų, siekiant užtikrinti rizika grindžiamų valdymo patikrinimų patikimumą ir atsekamumą. Neseniai ji paskelbė konkursą dėl administracinių gebėjimų stiprinimo, susijusio su būsima sanglaudos politika, kad dažniausiai nustatomų klaidų pagrindinės priežastys ir įgyvendinimo problemos būtų išanalizuotos ir taptų gebėjimų stiprinimo prioritetais.

Komisija visą įgytą patirtį įtraukė į programavimo laikotarpio po 2027 m. planavimą, siūlydama tikslias grindžiamą mokėjimo modelį ir paprastesnį ir patikimesnį patikinimo modelį, kuris užtikrintų, kad Komisija ir toliau atliktų patikimą priežiūros vaidmenį, o deklaruotos išlaidos atitiktų galiojančius teisės aktus.

Komisija toliau imasi veiksmų, kad padidintų *ex post* patikrų veiksmingumą. Tačiau ji primena, jog tam, kad kontrolė išliktų ekonomiškai efektyvi, ji turi būti taikli ir pagrįsta rizika, o audito metodika turi išlikti proporcinga, atsižvelgiant į programų valdymo institucijų ir paramos gavėjų raginimus supaprastinti procedūras ir sumažinti audito naštą.

3. Pranešimas apie įtariamą sukčiavimą

Komisija primena, kad sukčiavimu laikoma tik nedidelė visų pažeidimų ar taisyklių nesilaikymo atvejų dalis.

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų 6 skyriuje (**1.55 dalis**) pateiktą įvertinimą, kad 2020 m. metinėje ataskaitoje pateikta 5.2 rekomendacija (dėl sukčiavimo rizikos stebėjimo audito institucijų atliekamuose veiksmų audituose) ir 2022 m. metinėje ataskaitoje pateikta 6.6 rekomendacija (dėl vadovaujančiųjų institucijų informuotumo apie sukčiavimo riziką didinimo) yra visiškai įgyvendintos.

Kalbant apie specialiąją ataskaitą dėl **su sukčiavimu kovojančių ES įstaigų** (**1.56 dalis**), Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pastebėjimą, kad atitinkamų ES kovos su sukčiavimu subjektų įgaliojimai yra aiškiai apibrėžti ir nesidubliuoja (**3.25 dalis**), ir pripažįsta, kad keitimąsi informacija ir Komisijos priežiūrą galima sustiprinti, kad būtų užtikrinta nuoseklesnė kovos su sukčiavimu struktūra. Komisija pritarė Audito Rūmų rekomendacijoms šiuo tikslu, kaip išsamiai nurodyta ***atsakymuose į 3 skyriaus pastabas*** (*1 dalis*, *Audito Rūmų veiklos auditų rezultatai: pagrindinės išvados)* ir toliau svarstys atitinkamus tolesnius veiksmus.

Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje 06/2026 pripažįstama, kad Komisija ėmėsi priemonių siekdama patobulinti **EGADP kovos su sukčiavimu sistemą** (**1.57 dalis**), ir kad Komisijos auditai prisidėjo prie nacionalinių kovos su sukčiavimu sistemų tobulinimo. Kalbant apie Audito Rūmų pastabas dėl sukčiavimo nustatymo, pranešimo apie jį ir ištaisymo, Komisija primena, kad pagal EGADP reglamento 22 straipsnį pagrindinė atsakomybė už sukčiavimo prevenciją, nustatymą ir ištaisymą tenka valstybėms narėms, o EGADP reglamente valstybėms narėms leidžiama naudoti savo įprastas nacionalinio biudžeto valdymo sistemas ir dėl to natūraliai gali atsirasti skirtingi požiūriai. Komisija jau įgyvendino su EGADP susijusias rekomendacijas, kurioms pritarė, atnaujino savo gaires[1] ir paskelbė išsamius nurodymus dėl valstybių narių pareigų pasibaigus EGADP, be kita ko, dėl pareigos pranešti apie įtariamus sukčiavimo atvejus[2].

Todėl pranešimų apie sukčiavimą teikimo metodų įvairovė yra logiška EGADP teisinės sistemos pasekmė. Valstybės narės geriausiai gali nustatyti, kokiomis priemonėmis veiksmingiausia ir tinkamiausia užkirsti kelią sukčiavimui ir jį nustatyti jų konkrečiomis aplinkybėmis ir pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus. Tačiau, jei valstybė narė nustato kokių nors konkrečių pažeidimų, ji turi imtis veiksmų jiems ištaisyti ir apie tai pranešti Komisijai, visų pirma valdymo pareiškime.

Komisija savo ruožtu tikrina, ar šios nacionalinės sistemos veikia veiksmingai ir atitinka pagrindinius teisinės sistemos reikalavimus, stebi įgyvendinimą ir prireikus imasi taisomųjų arba lėšų susigrąžinimo priemonių Sąjungos biudžetui apsaugoti.

Kalbant apie **specialiąją ataskaitą dėl Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos (KKSS)**, Komisija laikosi nuomonės, kad KKSS tikslų mastas yra tinkamas ir joje numatytos į ateitį orientuotos kovos su sukčiavimu priemonės. Vis dėlto Komisija pasinaudos šia ataskaita, kad dar labiau sustiprintų KKSS ir Komisijos tarnybų bei vykdomųjų įstaigų priimtas kovos su sukčiavimu strategijas. Komisija pabrėžia, kad jos atliekamas organizacinis sukčiavimo rizikos vertinimas grindžiamas išsamiu procesu, apimančiu patikimą ir aktualią informaciją, taip prisidedant prie veiksmingos organizacinės sukčiavimo rizikos priežiūros. Tai užtikrinama derinant įvairius informacijos šaltinius

[1] Gairės valstybėms narėms dėl auditų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę santraukos rengimo; Valstybių narių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę įdiegtų vidaus kontrolės sistemų vertinimo gairės.

[2] Gairės valstybėms narėms dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės galutinio etapo ir užbaigimo veiklos aspektų.

organizacinio sukčiavimo rizikai nustatyti. Galiausiai Komisija pripažįsta bendrų rezultatų rodiklių svarbą rezultatų stebėsenai ir nustatys atitinkamą tokių rodiklių rinkinį kitoje Komisijos kovos su sukčiavimu strategijoje.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

1.1 rekomendacija. Pašalinti funkcines spragas ir sustiprinti SUMMA kontrolės priemones

Remdamiesi savo IT audito darbu, susijusiu su SUMMA, rekomenduojame Komisijai:

(a) nustatyti likusias funkcines spragas, surikiuoti jas pagal galimą poveikį finansinių operacijų patikimumui ir pašalinti tas, kurios daro didžiausią poveikį;

(b) užtikrinti, kad laikini sprendimai būtų veiksmingi, suteiktų reikiamas kontrolės priemones, padedančias išvengti finansinių klaidų, būtų atidžiai stebimi ir kartu būtų parengtas planas, kaip laiku užbaigti įgyvendinti nuolatinius sprendinius;

(c) pirmenybę skirti vidaus kontrolės trūkumams, susijusiems su SUMMA diegimu ir veikimu, ir juos šalinti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 1.1 rekomendacijos a, b ir c punktams.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE 2 SKYRIUS. Biudžeto ir finansų valdymas

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

2025 m. ES biudžetas ir toliau atliko labai svarbų vaidmenį padedant ES **įgyvendinti savo politikos prioritetus**. Be to, kad prisidėjo prie ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos stiprinimo, paramos ūkininkams ir žemės ūkio produktyvumo didinimo, jis taip pat padėjo stiprinti ES išorės sienas ir gynybos pajėgumus, spręsti migracijos spaudimo problemas bei teikti tvirtą paramą Ukrainai – ir tai tik keletas prioritetų.

Kaip pažymėjo ir Audito Rūmai (**2.25–2.29 dalys**), 2025 m. **dar neįvykdytų įsipareigojimų** (*reste à liquider*, RAL) **lygis** toliau mažėjo. Daugiau nei pusė likusių RAL (išskyrus „NextGenerationEU“ (NGEU) lėšas) yra susiję su sanglaudos politika, pagal kurią Komisija remia valstybes nares stiprinant administracinius gebėjimus ir šalinant trukdžius investicijoms. Komisija **toliau stebės** ES programų ir priemonių **įgyvendinimą** skelbdama informaciją apie metines biudžeto vykdymo prognozes ir pažangos ataskaitą dėl neįvykdytų įsipareigojimų.

Kalbant apie **NGEU RAL**, daugelis valstybių narių peržiūrėjo savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, perskirstė lėšas projektams, kurių įgyvendinimas labiau pažengęs, pakoregavo tarpines ir siektinas reikšmes bei sprendė įgyvendinimo vėlavimo problemas, kartu išlaikydamos pirminius planų siekius. Šių **pakeitimų tikslas** buvo **prisitaikyti prie naujų aplinkybių** ir užtikrinti, kad EGADP mokėjimai būtų laiku užbaigti iki 2026 m. pabaigos.

2025 m. liepos mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl plataus užmojo, paslankios ir į ateitį orientuotos **2028–2034 m. daugiametės finansinės programos (DFP)**. Ji grindžiama esamos DFP stipriosiomis pusėmis, pagrindiniais principais ir įgyta patirtimi, bet kartu yra paprastesnė, lankstesnė ir efektyvesnė. Komisija glaudžiai bendradarbiauja su Parlamentu ir Taryba siekdama plataus užmojo, subalansuoto ir savalaikio susitarimo dėl kitos DFP ir sektorių programų.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Biudžeto valdymas 2025 m.

ES biudžeto įvykdymas

Komisija pabrėžia, kad **NGEU asignavimus** reikėtų atskirti nuo patvirtinto biudžeto. Dėl NGEU asignavimų pobūdžio (išorės asignuotosios pajamos, kurias galima perkelti į kitą laikotarpį) bet kokį įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimų panaudojimo palyginimą reikėtų vertinti atsargiai.

Kalbant apie **sanglaudos politikos lėšas**, grynųjų sumų **panaudojimo** duomenys reguliariai skelbiami Atvirų duomenų platformoje siekiant užtikrinti skaidrumą ir tikslią finansinę stebėseną.

Komisija pažymi, kad Audito Rūmai į savo analizę įtraukė visų rūšių asignavimus (**2.2–2.9 dalys**). Analizuodama galutinius **ES biudžeto įvykdymo** lygius, Komisija primena, kad pagal Finansinį reglamentą ir kai kuriuos teisinius pagrindus **numatyta galimybė** į kitus metus **perkelti** metų pabaigoje neįvykdytus įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimus. Tai ypač dažnai taikoma asignuotosioms pajamoms.

Kaip pažymi ir Audito Rūmai (**2.6 dalis**), buvo perkelta maždaug 1,9 mlrd. EUR **įsipareigojimų asignavimų** suma. Atsižvelgiant į šiuos perkėlimus, **patvirtinto įsipareigojimų biudžeto įvykdymo lygis siekė 99,4 %**. Apie 100 milijonų eurų neįvykdytų įsipareigojimų asignavimų nustojo galioti metų pabaigoje, ir tik 50 milijonų eurų iš šios sumos teko Komisijos biudžeto skirsniui (13,8 milijonų eurų iš Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo, kurie nebuvo sutelkti; likusi suma susidarė dėl nedidelių sumų, kurios liko nepanaudotos užbaigus viešųjų pirkimų ar dotacijų procedūras).

Kalbant apie **mokėjimų asignavimus** (**2.7** ir **2.8 dalys**), Komisija norėtų pridurti, kad dėl asignavimų perkėlimo iš 2025 m. į 2026 m. įvykdymo lygis pasiekė 99,9 % visų turimų mokėjimų. Todėl metų pabaigoje nepanaudota liko 111 milijonų eurų iš patvirtintų mokėjimų asignavimų ir tik 55,4 milijonai eurų yra Komisijos biudžeto skirsnyje.

2021–2027 m. pasidalijamojo valdymo fondų, kurie įgyvendinami pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą (BNR), biudžeto vykdymas

Kalbant apie lėšų įsisavinimo lygį (**2.13–2.17 dalys, 2.7–2.9 diagramos**), Komisija primena, kad 2021–2027 m. dėl išorės veiksnių **programos buvo patvirtintos 7 mėnesiais vėliau** nei 2014–2020 m. programavimo laikotarpio programos. Be to, EGADP taip pat turėjo įtakos 2021–2027 m. sanglaudos politikos pradžiai, nes dėl jos dalis planuotų sanglaudos investicijų buvo nukreipta kitur ir įgyvendinantiems subjektams teko papildoma administracinė našta, be to, EGADP investicijoms dažnai buvo teikiama pirmenybė dėl ankstesnio įgyvendinimo termino.

Kalbant apie **didelį mokėjimo prašymų**, kurie buvo pateikti metų pabaigoje ir dar neapmokėti, **skaičių**, teigiamas ženklas yra tai, kad dėl sparčiau vykstančios projektų atrankos programų įgyvendinimas akivaizdžiai paspartėjo. Susikaupusius neatliktus mokėjimus 2025 m. pabaigoje iš tiesų lėmė **didesnis nei tikėtasi įgyvendinimo lygis** ir didelė mokėjimo prašymų, pateiktų pačioje metų pabaigoje, koncentracija. Per paskutines dvi 2025 m. gruodžio mėn. savaites buvo pateikta rekordiškai didelė visų mokėjimo prašymų dėl visų **sanglaudos politikos** fondų, kuriems taikomas BNR, dalis – 32 % (**apie** 14 milijardų eurų). Paprastai tai yra prašymai, kurie turėtų būti apmokėti iš kitų metų biudžeto.

Vienas iš veiksnių, lėmusių tokį **vėlyvą mokėjimo prašymų pateikimą**, gali būti Bendrųjų nuostatų reglamento (BNR) 91 straipsnio 1 dalies nuostata, kuria ribojamas mokėjimo prašymų, kuriuos per metus galima pateikti pagal kiekvieną programą, skaičius. Dėl to **mokėjimo prašymai gali būti atidedami** iki kiekvieno pateikimo laikotarpio pabaigos, o paskutinį metų ketvirtį susidaro vis didesnė pateikiamų mokėjimo prašymų koncentracija.

EGADP dotacija ir NGEU įgyvendinimas

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas dėl **EGADP dotacijų mokėjimų įsisavinimo** (**2.19–2.24 dalys**). Atsižvelgdamos į praėjusių metų Komisijos komunikatą[1], visos valstybės narės

[1] Komunikatas COM(2025) 310 *final*/2.

peržiūrėjo savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, kad būtų užtikrintas jų sėkmingas įgyvendinimas iki 2026 m. pabaigos. Komisija **glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis** siekdama šio tikslo ir imasi visų būtinų priemonių, kad 2026 m. būtų atlikti likę EGADP mokėjimai.

2. Finansų valdymas 2025 m.

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabą dėl **negrąžintų ES pasiskolintų lėšų padidėjimo** (**2.30–2.47 dalys**). Tai visų pirma atitinka priemonės **„NextGenerationEU“**, kurios lėšų **grąžinimas prasidės 2028 m.**, pobūdį, taip pat pastaraisiais metais priimtų naujų programų, pagal kurias teikiamos skolintomis lėšomis finansuojamos paskolos, pobūdį. Kaip pabrėžiama Audito Rūmų ataskaitoje, obligacijų išpirkimo terminai paskirstyti per ilgą laikotarpį siekiant išvengti didelės išpirktinų obligacijų koncentracijos vienais metais.

Dėl Audito Rūmų pastabų, pateiktų **2.43 dalyje**, įskaitant pastabas dėl to, kad nėra paskelbtos informacijos apie konkrečių įvykių – pavyzdžiui, konflikto Artimuosiuose Rytuose ar karo Ukrainoje – poveikį **ES ekonomikos gaivinimo priemonės finansavimo išlaidoms**, Komisija pabrėžia, kad ji nuolat stebi savo emisijų rinkoje poveikį biudžetui – atsižvelgdama ne tik į konkretų įvykį, bet ir į bendras rinkos sąlygas. Tai vėliau atspindima biudžeto pasiūlymuose ir gali lemti pakeitimus, jeigu kuris nors įvykis turėtų reikšmingą poveikį **prognozuojamoms skolinimosi išlaidoms**. Komisija taip pat pabrėžia, kad nuo rinkos įvykio iki jo atspindėjimo finansavimo išlaidose praeina tam tikras laikas. Finansavimo išlaidas lemia rinkos sąlygos tuo metu, kai buvo finansuojama parama, ir Komisija įgyvendino **nuoseklią emisijų strategiją**, kuria ribojamas konkretaus įvykio individualus poveikis jos vidutinėms skolinimosi išlaidoms. Todėl Artimųjų Rytų konflikto poveikis finansavimo išlaidoms iš esmės atsispindės kitoje DFP, o 2027 m. – tik iš dalies.

Komisija pabrėžia, kad numatomų **NGEU skolinimosi išlaidų lygis** dabartinėje DFP priklausys nuo faktinių iki 2026 m. trečiojo ketvirčio pabaigos NGEU išmokėtų lėšų. Kaip pastebėta praėjusiais metais, gana sunku prognozuoti sumas, kurios bus išmokėtos iki finansinių metų trečiojo ketvirčio pabaigos. Be to, kyla neaiškumų dėl **palūkanų normų** kismo. Komisija **atidžiai stebi rinką** ir koreguoja savo prognozes remdamasi į ateitį orientuotais rodikliais. Ji **toliau reguliariai teiks naujausią informaciją** apie išmokėtas lėšas ir palūkanų normų išlaidas savo ataskaitose apie skolinimosi ir skolinimo operacijas[2].

Be to, Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų vertinimą dėl rizikos pozicijų, garantuojamų **ES biudžeto manevringumo marža** (**2.60–2.65 dalys**), ir primena, kad ji reguliariai vertina manevringumo marža padengiamų **neapibrėžtųjų įsipareigojimų tvarumą** ir apie tai praneša metinėje ataskaitoje, rengiamoje pagal Finansinio reglamento 256 straipsnį. Pradėjus įgyvendinti naują programą, Komisija toliau vertina manevringumo maržos tvarumą, be kita ko, pagal nepalankius scenarijus.

[2] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/eu-borrower-investor-relations/analyses-and-reports_en#report

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

2.1 rekomendacija. Mažinti su sanglaudos politikos fondais susijusios neatliktų mokėjimų sankaupos riziką

Komisija kartu su valstybėmis narėmis turėtų laiku imtis veiksmų, kad būtų užtikrintas tinkamas mokėjimų poreikių planavimas ir vykdymas neviršijant metinio biudžeto ir DFP viršutinių ribų, ypatingą dėmesį skiriant sanglaudos politikos fondams. Turėtų būti siekiama sumažinti neatliktų mokėjimų sankaupos, galinčios susidaryti dėl nepakankamų mokėjimų asignavimų metiniame biudžete, riziką ir taip riboti spaudimą mokėjimų asignavimams būsimais biudžetiniais metais.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai ir ją jau pradėjo įgyvendinti.

Nors mokėjimo prašymų pateikimas pačioje metų pabaigoje yra įprastas ir numatomas reiškinys, 2025 m. gruodžio mėn. antroje pusėje gautų mokėjimo prašymų skaičiaus šuolis buvo gerokai didesnis nei įprastai. Ši didesnė nei tikėtasi sanglaudos neatliktų mokėjimų sankaupa 2025 m. pabaigoje darė spaudimą 2026 m. biudžetui. Todėl Komisija 2026 m. birželio 9 d. jau pateikė taisomojo biudžeto projektą siekdama sustiprinti 2026 m. sanglaudos biudžetą ir užtikrinti, kad valstybių narių pateikti mokėjimo prašymai būtų apmokėti laiku. Komisija toliau atidžiai stebės padėtį ir prireikus imsis veiksmų remdamasi atnaujintomis valstybių narių prognozėmis.

2.2 rekomendacija. Parengti NGEU įsipareigojimų valdymo ir grąžinimo strategiją

Komisija turėtų parengti išsamią su NGEU susijusios skolos įsipareigojimų valdymo ir grąžinimo strategiją, apimančią grąžinimo laikotarpį iki 2058 m., atsižvelgdama į makroekonominę ir finansinę riziką, įskaitant refinansavimo, palūkanų normos, likvidumo ir rinkos riziką. Dabartinės ir būsimų DFP laikotarpiu ji turėtų atsižvelgti į taikytinus biudžeto apribojimus, įskaitant pagrindinės sumos grąžinimo metinę viršutinę ribą ir turimus mokėjimų asignavimus. Kalbant apie negrąžintiną paramą, kadangi susijusios finansavimo išlaidos bus dengiamos iš ES biudžeto, Komisija turėtų nustatyti kriterijus ir prioritetus, kuriais remiantis bus sprendžiama, kurią skolos, kurios terminas sueina, dalį reikėtų refinansuoti siekiant apriboti finansavimo išlaidas, kartu išlaikant veiksmingą patekimą į rinką ir veiklos lankstumą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Komisija **sutinka**, kad planuojant naują skolinimąsi svarbu atsižvelgti į skirtingų programų lėšų grąžinimo terminus, ir patvirtina, kad tai jau įtraukta į jos pusmečio finansavimo planus. Kalbant apie su NGEU negrąžinama parama susijusią skolą, Komisijos pasiūlyme dėl 2028–2034 m. DFP numatyta, kad 2028–2034 m. laikotarpiu NGEU skolos tvarkymui bus skiriama fiksuota 24 milijardų eurų metinė suma einamosiomis kainomis (įskaitant palūkanas ir pagrindinę sumą), neviršijant DFP viršutinių ribų. Šis pasiūlymas rodo nuoseklų ir nuspėjamą įsipareigojimų mažinimą bei užtikrina biudžeto planavimo ir valstybių narių įnašų į biudžetą nuspėjamumą, atsižvelgiant į palūkanų normų riziką. Atsižvelgdama į šiuos aspektus, Komisija toliau rengs pasiūlymus dėl skolos, susijusios su negrąžintina parama, grąžinimo. Sprendimą dėl grąžintinų sumų turi priimti biudžeto valdymo institucija. Su NGEU paskolomis susijusios skolos grąžinimo sąlygos nustatytos atitinkamose paskolų sutartyse.

Komisija **sutinka**, kad svarbu apriboti finansavimo išlaidas, kartu užtikrinant veiksmingą patekimą į rinką ir veiklos lankstumą. Šiuo metu galiojanti teisinė sistema sudaro pagrindą išpirkti NGEU finansavimui išleistus skolos vertybinius popierius. Kalbant apie EGADP paskolas, su atitinkamomis valstybėmis narėmis suderintas grąžinimo tvarkaraštis užtikrina, kad paskolos ES bus grąžintos ne vėliau kaip iki 2058 m. Skolos dalis, atitinkanti NGEU negrąžinamą paramą, turi būti nuosekliai ir nuspėjamai grąžinama pasinaudojant ES biudžetu, o visiškai grąžinta – iki 2058 m. pabaigos, laikantis biudžeto valdymo institucijos sprendimų. Dėl sumų, kurios kitoje DFP bus skiriamos NGEU finansavimo išlaidoms padengti, šiuo metu vyksta derybos pagal minėtą Komisijos pasiūlymą dėl kito ES ilgalaikio biudžeto 2028–2034 m. laikotarpiui. Komisija pabrėžia, kad siūlomas metodas savaime užtikrintų apsidraudimą: jei tam tikrais metais palūkanų normos bus aukštesnės nei buvo prognozuota priimant DFP, faktinė tais metais grąžinama suma bus šiek tiek mažesnė, todėl reikės didesnio refinansavimo, o jei skolinimosi išlaidos bus mažesnės nei numatyta, faktinė grąžinama suma bus didesnė.

Komisija ir toliau kas pusmetį struktūriškai ir skaidriai informuos apie savo finansavimo planus. Toks informavimas užtikrina nuspėjamumą investuotojams, taip apribojant finansavimo išlaidas ir kartu išlaikant veiksmingą patekimą į rinką ir veiklos lankstumą, kaip rekomenduoja Audito Rūmai.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE

3 SKYRIUS. Siekiant ES biudžeto rezultatų

1 DALIS. AUDITO RŪMŲ VEIKLOS AUDITŲ REZULTATAI: PAGRINDINĖS IŠVADOS

3 skyriaus 1 dalyje pateiktos išvados grindžiamos 2025 m. paskelbtomis Europos Audito Rūmų specialiosiomis ataskaitomis. Laikantis Finansinio reglamento reikalavimų, šioms specialiosioms ataskaitoms buvo taikomos išsamios patvirtinimo ir prieštaravimų procedūros. Išsamūs Komisijos atsakymai, atspindintys Komisijos poziciją dėl specialiųjų ataskaitų ir jose pateiktų rekomendacijų, buvo paskelbti kartu su ataskaitomis ir yra prieinami visuomenei.

Komisija susipažino su Audito Rūmų parengtomis Europos Parlamento ir Tarybos pareiškimų, pateiktų 2025 m. paskelbus specialiąsias ataskaitas, nurodytas 3 skyriaus 1 dalyje, santraukomis.

Komisija pabrėžia, kad pritarimo Audito Rūmų 2025 m. paskelbtoms rekomendacijoms lygis, kaip parodyta 1 dalyje (**3.4 dalis**), paprastai yra labai aukštas (94 % rekomendacijų pritarta visiškai arba iš dalies), o tai rodo, kad Komisija laikosi konstruktyvaus požiūrio į Audito Rūmų nustatytų problemų sprendimą. Komisija nepritarė tik 6 % Audito Rūmų rekomendacijų.

Konkrečiau Komisija norėtų priminti apie savo poziciją dėl kai kurių specialiųjų ataskaitų, kurias Audito Rūmai nurodė 3 skyriaus 1 dalyje.

Specialioji ataskaita 11/2025„NVO skiriamo ES finansavimo skaidrumas“[1]

Dėl 1 rekomendacijos Komisija[2] sutiko išnagrinėti, ar šią naujausią nevyriausybinių organizacijų (NVO) apibrėžtį būtų galima dar labiau patikslinti. Kartu ji pabrėžė, kad būtina nedidinti administracinės naštos NVO ir neriboti jų galimybių gauti ES lėšas, nes nėra jokių požymių, kad NVO kelia didesnę riziką ES biudžetui nei kitų rūšių subjektai. Be to, NVO statuso turėjimas paprastai nėra būtina sąlyga ES finansavimui gauti. 2025 m. Komisija išnagrinėjo, ar dabartinė NVO apibrėžtis – visų pirma sąvoka „nepriklausomumas nuo valdžios“ ir tai, ar NVO gali siekti savo narių komercinių interesų, – galėtų būti dar labiau patikslinta. Ji padarė išvadą, kad būtų galima pateikti papildomų paaiškinimų. Šiuo metu baigiamos rengti gairės, kurios bus netrukus paskelbtos.

Dėl 2 rekomendacijos Komisija išnagrinės galimybę laipsniškai didinti informacijos atnaujinimo Finansinio skaidrumo sistemoje dažnumą. Be to, vadovaudamasi Finansinio reglamento 38 straipsniu ir 277 straipsnio 6 dalimi, Komisija Finansinio skaidrumo sistemoje skelbs informaciją apie visais valdymo būdais administruojamų ES lėšų gavėjus, susijusią su programomis, priimtomis ir finansuojamomis pagal sistemas, galiosiančias po 2027 m.

Dėl 3 rekomendacijos Komisija norėtų pabrėžti, kad audito ataskaitoje nebuvo nustatyta jokių ES vertybių pažeidimų. Tačiau Komisija pareiškė esanti pasirengusi išnagrinėti galimybę nustatyti papildomus rizikos rodiklius, kad būtų sustiprinti ES vertybių laikymosi patikrinimai, su sąlyga, kad tai techniškai įmanoma ir atitinka taikomas taisykles.

---

[1] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 11/2025 „NVO skiriamo ES finansavimo skaidrumas“, Komisijos atsakymai-SR-2025-11_LT.pdf.

Specialioji ataskaita 12/2025: „ES mikroschemų strategija“[3]

Komisija sutinka su Audito Rūmų išvada dėl sunkumų siekiant skaitmeninio dešimtmečio tikslo – užtikrinti 20 % ES dalį pasaulinėje puslaidininkių rinkoje (**3.17 dalis**). Kartu Lustų aktas jau davė reikšmingų rezultatų, nes buvo sutelkta daugiau nei 80 milijardų eurų paskelbtų investicijų ir paspartintas įgyvendinimas pagal visus tris jo ramsčius. Šios investicijos stiprina Europos puslaidininkių ekosistemą, didina atsparumą ir stiprina ES konkurencinę padėtį itin dinamiškoje pasaulinėje rinkoje.

Atsižvelgdama į Audito Rūmų antrą rekomendaciją, remdamasi Lustų akto įgyvendinimo patirtimi ir po išsamių konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, atlikusi papildomus tyrimus, vertinimo darbą bei poveikio vertinimą, 2026 m. birželio 3 d. Komisija priėmė peržiūrėtą puslaidininkių strategiją (Lustų aktas 2.0). Tame pasiūlyme atsižvelgiama į besikeičiančias rinkos ir geopolitines aplinkybes, įvertinama įgyta patirtis ir siekiama dar labiau sustiprinti Europos puslaidininkių ekosistemos ilgalaikį konkurencingumą, atsparumą ir technologinę lyderystę.

Specialioji ataskaita 9/2025 „EGADP kontrolės sistemos“[4]

Audito Rūmai nustatė, kad Komisija negalėjo pateikti pakankamo patikinimo dėl to, ar valstybės narės turėjo veiksmingas kontrolės sistemas, skirtas užtikrinti, kad Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) išlaidos atitiktų viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisykles (**3.8 dalis**). Komisija nepritaria Audito Rūmų nuomonei, kad ES lygmeniu nesuteikiamas pakankamas patikinimas, ar valstybės narės laikosi ES ir nacionalinių taisyklių. Komisija mano, kad nuo Priemonės įgyvendinimo pradžios ji turėjo pakankamą patikinimą, kad valstybės narės vykdo pareigą reguliariai tikrinti, kaip laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių.

EGADP reglamente aiškiai nustatyta, kad pagrindinė atsakomybė už ES ir nacionalinės teisės aktų, visų pirma viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, laikymąsi tenka valstybėms narėms. Komisija atlieka auditus siekdama užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų savo pareigas. Komisija taip pat pažymi, kad EGADP mokėjimų valstybėms narėms teisėtumas ir tvarkingumas grindžiamas tik patenkinamu tarpinių ir siektinų reikšmių pasiekimu. Komisija nuo pat pradžių svarstė, ar valstybių narių kontrolės sistemos užtikrina atitiktį nacionalinei ir ES teisei.

Atsižvelgdama į ankstesnes Audito Rūmų rekomendacijas, Komisija įgyvendino visas su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba susijusias rekomendacijas, kurioms pritarė. Komisija suaktyvino savo audito darbą. 2023 m. ji atnaujino savo audito strategiją, kad atlikdama visų rūšių auditus nuolatos tikrintų, ar valstybės narės reguliariai tikrina, kaip laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, ir koks tokių patikrinimų veiksmingumas. Remdamasi šiuo išplėstu audito darbu, Komisija turi pakankamą patikinimą, kad valstybės narės laikosi savo teisinių pareigų reguliariai tikrinti, kaip laikomasi viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių, taip pat dėl tokių patikrinimų veiksmingumo.

Specialioji ataskaita 18/2025 „ES biudžeto lankstumas“[5]

Dėl 1 rekomendacijos, kuria Komisijos buvo prašoma pateikti papildomos informacijos, pagrindžiančios būsimos DFP lankstumo sistemos struktūrą, Komisija jau atsižvelgė į ją tarnybų darbiniame dokumente, pridėtame prie pasiūlymo dėl 2025 m. daugiametės finansinės programos

[3] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 12/2025 „ES mikroschemų strategija“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-12_LT.pdf

[4] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 09/2025 „EGADP išlaidų atitikties viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklėms užtikrinimo sistemos“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-09_LT.pdf

[5] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 18/2025 „ES biudžeto lankstumas“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-18_LT.pdf

(DFP). 2 rekomendacija, kuria siūloma supaprastinti kitos DFP lankstumo sistemą, buvo visiškai įgyvendinta 2025 m. liepos mėn. pateiktame 2028–2034 m. DFP pasiūlyme, anksčiau nei numatyta 2026 m. data. Galiausiai, kalbant apie 3 rekomendaciją, Komisija peržiūrėjo savo vidaus procedūrą, kad aiškiai ir sistemingiau parodytų, jog prieš naudodama specialias priemones ji visada išnagrinėja perskirstymo ir prioritetų persvarstymo galimybes, kai atsiranda naujų poreikių. Kartu Komisija pažymi, kad lėšų perskirstymas dažnai atspindi politinių prioritetų pokyčius, todėl ne visada įmanoma dokumentais įforminti lėšų perskirstymą, nes tai gali būti susiję su politiniais sprendimais ir kompromisais, priimtais politiniu lygmeniu (pavyzdžiui, Europos Vadovų Taryboje).

Specialioji ataskaita 26/2025 „Su sukčiavimu kovojančios ES įstaigos“[6]

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad atitinkamų ES kovos su sukčiavimu įstaigų įgaliojimai yra aiškiai apibrėžti ir nesidubliuoja (**3.25 dalis**). Komisija taip pat pripažįsta, kad siekiant užtikrinti nuoseklesnę kovos su sukčiavimu struktūrą galima sustiprinti keletą kovos su sukčiavimu ciklo sričių. Komisija pripažįsta, kad procedūros, kurios padeda OLAF ir Europos prokuratūros konsultacijoms ir keitimuisi informacija apie įtariamus sukčiavimo atvejus, yra sudėtingos. Todėl ji palankiai vertina 1 rekomendaciją sukurti sąveikią kovos su sukčiavimu IT sistemą, skirtą veiksmingai keistis informacija apie įtariamus sukčiavimo atvejus. Atsižvelgdama į 2 rekomendaciją, Komisija išanalizuos valstybių narių ir ES institucijų, įstaigų, organų ir agentūrų pranešimų apie sukčiavimą skirtumus, atsižvelgdama į pamatines priežastis, kurios galėtų paaiškinti skirtingus pranešimų lygius. Komisija pritarė 3 rekomendacijai siekdama remiantis esamomis sistemomis parengti nuoseklią metodiką, pagal kurią įvertinamos visos nustatytos, užkardytos ir faktiškai susigrąžintos sukčiavimo ar pažeidimų sumos tiek administracinėse, tiek baudžiamosiose procedūrose ES ir nacionaliniu lygmenimis.

Specialioji ataskaita 22/2025 „Finansinės pataisos įgyvendinant sanglaudos politiką“[7]

Ši specialioji ataskaita yra labai svarbi, nes joje nagrinėjama Komisijos taisomoji geba sanglaudos politikos srityje. Audito Rūmų ataskaitoje teigiama, kad tik grynosios finansinės pataisos turi atgrasomąjį poveikį apsaugant ES biudžetą ir kad kiekviena finansinė pataisa turėtų reikšti įnašo praradimą, siekiant „nubausti“ atitinkamą valstybę narę (**3.36 dalis**). Vis dėlto Komisija mano, kad ES biudžetą siekiama apsaugoti visų rūšių finansinėmis pataisomis, o ne tik grynosiomis finansinėmis pataisomi,. ES biudžetas apsaugomas nepriklausomai nuo to, ar finansines pataisas atlieka Komisija, ar valstybės narės, ir nepriklausomai nuo to, ar dėl jų sumažėja ES įnašas, nes reikalavimų neatitinkančios išlaidos neįtraukiamos į ES biudžetą.

Be to, nepaisant griežtų 2014–2020 m. grynųjų finansinių pataisų teisinės sistemos sąlygų, pirmąjį sprendimą dėl grynosios finansinės pataisos Komisija priėmė 2025 m. rugsėjo mėn., o dar trys procedūros tebevyksta.

Nors ataskaitoje pripažįstama, kad pačios Komisijos atlikti patikrinimai lėmė didelę finansinių pataisų apimtį (iki 2026 m. balandžio mėn. daugiau nei 1,578 milijardų eurų), joje nepaminėta beprecedentė valstybių narių korekcinė geba – jos pačios iš metinių ataskaitų išbraukė 22,9 milijardus eurų (įskaitant 3,4 milijardų eurų galutinių pataisų sumą). Todėl ES biudžetą saugančios teisės nuostatos dėl finansinių pataisų turi prevencinį poveikį, o galimybė taikyti grynąsias finansines pataisas turi atgrasomąjį poveikį ir stiprina pažeidimų nustatymo bei taisymo gebėjimus.

Galiausiai 2021–2027 m. teisiniame pagrinde supaprastintas ir racionalizuotas grynųjų finansinių pataisų taikymas iš karto, nepriklausomai nuo to, ar sistemoje nustatytas trūkumas yra rimtas, taip

[6] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 26/2025 „Su sukčiavimu kovojančios ES įstaigos“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-26_LT.pdf

[7] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 22/2025 „Finansinės pataisos įgyvendinant sanglaudos politiką“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-22_LT.pdf

didinant paskatas pirmiausia taikyti griežtas nacionalines kontrolės procedūras. Be to, Komisija jau yra parengusi vidaus gaires ir atnaujinusi savo metodą, kaip apgalvotai taikyti šias 2021–2027 m. nuostatas.

Savo ataskaitoje Audito Rūmai pateikė keturias rekomendacijas, iš kurių trims Komisija pritarė, o vienai pritarė iš dalies, ir jos šiuo metu yra įgyvendinamos.

Specialioji ataskaita 16/2025 „ES finansavimas kovai su miškų gaisrais“[8]

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų specialiąją ataskaitą dėl ES finansavimo kovai su miškų gaisrais (**3.29 dalis**). Kalbant apie tai, kad nėra išsamios kovai su miškų gaisrais išleistų ES lėšų apžvalgos, Komisija pažymi, kad dėl lėšų, įgyvendinamų pagal pasidalijamojo valdymo principą, Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba susitarė dėl riboto rodiklių skaičiaus. Audito Rūmų teiginys dėl to, kaip buvo paskirstytas Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) finansavimas[9], buvo grindžiamas ribotu atvejų skaičiumi ir jo negalima laikyti reprezentatyviu visų atitinkamų EGADP priemonių atžvilgiu. Komisijos pasiūlyme dėl reglamento, kuriuo nustatoma biudžeto išlaidų stebėjimo ir veiklos rezultatų peržiūros sistema, yra numatyta intervencinių priemonių sritis Nr. 276 „Prevencinės priemonės miškų gaisrų rizikai mažinti“ ir jai priskirti konkretūs išdirbio ir rezultato rodikliai.

Komisija pritarė visoms Audito Rūmų rekomendacijoms ir skatins gerąją praktiką siekdama atrinkti projektus, turinčius didžiausią potencialų poveikį. Praktiškai tai reiškia, kad bus naudojami aiškūs ir naujausi rizikos žemėlapiai, atsižvelgiama į ilgalaikį tvarumą, o geografinės aprėpties ir rizika grindžiami kriterijai bus taikomi papildomai.

Komisija paskelbė naują komunikatą dėl integruoto gamtos gaisrų rizikos valdymo (2026 m.), kuriame išdėstytas holistinis ES požiūris į prevenciją, pasirengimą, reagavimą ir atkūrimą ir veiksmai, kurių turi imtis Komisija ir valstybės narės.

[8] Žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų pastabas specialiojoje ataskaitoje 16/2025 „ES finansavimas kovai su miškų gaisrais“ | Europos Audito Rūmai, Komisijos atsakymai-SR-2025-16_LT.pdf.
[9] Žr. Audito Rūmų paantraštę prieš 29 dalį, 10 ir 32 dalis, 2 langelį ir 3 langelį.

2 DALIS. DAUGIAMETĖS FINANSINĖS PROGRAMOS 2 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS PROGRAMŲ VEIKLOS REZULTATAI

Veiklos rezultatų ataskaitų teikimo sistema

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad Komisijos veiklos rezultatų ataskaitos dėl DFP 2 išlaidų kategorijos 2024 m. metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA) atitiko organizacijos nurodymus, o pateiktuose įsipareigojimuose ar mokėjimuose nenustatyta reikšmingų klaidų (**3.45–3.46 dalys**).

Veiklos rezultatų rodikliai

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. veiklos rezultatų rodikliai iš esmės buvo nustatyti pagal SMART principą (**3.50 dalis**).

Pagrindiniai veiklos rezultatų rodikliai, nurodyti programų veiklos rezultatų ataskaitose (MVVA 4 priedas), yra tie, kurie nustatyti atitinkamuose Europos Parlamento ir Tarybos priimtuose programų teisiniuose pagrinduose, pavyzdžiui, sanglaudos politikos veiklos rezultatų sistemoje.

Komisija mano, kad atliekant metinę ES biudžeto programų veiklos rezultatų stebėseną ir teikiant ataskaitas, išdirbiai ir rezultatai yra tinkamiausi ir naudingiausi rodikliai veiklos rezultatams vertinti. Šie rodikliai leidžia laiku stebėti įgyvendinimo pažangą ir gali būti tiesiogiai priskirti ES finansuojamomis intervencinėmis priemonėms (**3.52–3.54 dalys**).

Komisija sutinka, kad atliekant vertinimus svarbu įvertinti ES finansavimo poveikį. Tačiau, kaip pripažįstama geresnio reglamentavimo priemonių rinkinyje, poveikio rodiklius naudojant metinei stebėsenai susiduriama su dideliais metodiniais apribojimais, nes visų pirma sunku nustatyti ryšį tarp finansuojamos veiklos ir stebimų pokyčių, o išmatuojami rezultatai pasimato tik po tam tikro laiko. Šis apribojimas ypač aktualus užimtumo, švietimo ir mokymo bei socialinės įtraukties srityse. Kalbant apie asmenims skirtas intervencines priemones, norint patikimai įvertinti poveikį, paprastai reikia atlikti priešingos padėties scenarijaus poveikio vertinimus, naudoti kontrolinės grupės duomenis ir pažangias analitines metodikas.

2021–2027 m. veiklos rezultatų sistema atspindėjo per ankstesnį programavimo laikotarpį įgytą patirtį ir joje buvo atsižvelgta į pastebėtus apribojimus, be kita ko, ribotą 2014–2020 m. sanglaudos politikos sistemos rezultatų rodiklių prieinamumą.

Veiklos rezultatų rodiklių pasirinkimas programų veiklos rezultatų ataskaitose

Programų veiklos rezultatų ataskaitose pateikiama iki devynių veiklos rezultatų rodiklių, atrinktų iš pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių, nustatytų atitinkamuose programų reglamentuose. Atranka pirmiausia grindžiama rodiklių aktualumu ir jų gebėjimu išsamiai atspindėti programos tikslus. Be to, visas pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių rinkinys tebėra viešai prieinamas specialioje PDF byloje, skelbiamoje programos veiklos rezultatų ataskaitų svetainėje.

Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo (SF) rodikliai buvo atrinkti atsižvelgiant į jų naudojimo dažnumą valstybėse narėse ir jų indėlį siekiant atitinkamų ES politikos tikslų. Todėl ataskaitose pateiktos reikšmės leidžia susidaryti reprezentatyvų vaizdą apie pažangą, padarytą siekiant ES programų tikslų.

Skiltis „Konkretūs pasiekimų pavyzdžiai“

Programų veiklos rezultatų ataskaitose yra keletas papildomų skilčių, kuriose pateikiama informacija apie programos veiklos rezultatus (**3.49 dalis**). Vienoje iš šių skilčių, t. y. „Konkretūs pasiekimų pavyzdžiai“, pateikiami iliustruojantys programų įgyvendinimo ir rezultatų pavyzdžiai. Priklausomai nuo programos pobūdžio ir jos įgyvendinimo etapo, šie pavyzdžiai gali būti susiję su jau pasiektais rezultatais vietoje arba su kitomis svarbiomis įgyvendinimo tarpinėmis reikšmėmis, įskaitant tikėtinus atrinktų operacijų išdirbius ir rezultatus. Tai ypač aktualu programoms, kurių įgyvendinimo ciklai yra ilgesni, pavyzdžiui, ERPF ir Sanglaudos fondo (SF) programoms. Šiame skirsnyje pateikti aprašymai aiškiai nurodo ataskaitoje pateikiamų pasiekimų pobūdį ir etapą.

Pažangos siekiant rodiklių tikslų vertinimas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad tai, jog metodika, pagal kurią vertinama pažanga siekiant rodiklių tikslų, išliko nepakitusi ir užtikrino bendros veiklos rezultatų sistemos stabilumą (**3.78 dalis**).

Komisija pripažįsta, kad kai kuriais atvejais Audito Rūmų ir Komisijos vertinimai, ar veiklos rezultatų rodiklių tikslų siekiama pagal planą, skiriasi. Šie skirtumai atsiranda dėl taikomų skirtingų metodinių požiūrių, dėl kurių gali būti daromos skirtingos išvados. Komisijos vertinime atsižvelgiama ne tik į anksčiau nurodytus rezultatus, bet ir į papildomą svarbią informaciją, įskaitant atrinktų ir įgyvendintų operacijų padėtį, finansinį vykdymą, taip pat per ankstesnius programavimo laikotarpius įgytą patirtį.

Atsižvelgdama į ribotą ERPF ir SF tarpinių reikšmių skaičių, Komisija pažymi, kad dabartinė veiklos rezultatų stebėsenos sistemos struktūra visiškai atitinka Europos Parlamento ir Tarybos nustatytą taikytiną sistemą.

Kalbant apie „Erasmus+“ rodiklius, tam tikrų tikslų ankstyvą pasiekimą lėmė aplinkybės, kuriomis jie buvo nustatyti. Kai kurie tikslai buvo nustatyti programos pradžioje remiantis apdairiomis prielaidomis, kai po COVID-19 pandemijos mobilumas mokymosi tikslais atsigavo greičiau, nei tikėtasi iš pradžių. Komisija, jei reikės, peržiūrės likusio įgyvendinimo laikotarpio siektinas reikšmes.

Komisija taip pat pabrėžia, kad norint išsamiai įvertinti programos veiklos rezultatus, būtina kartu analizuoti rodiklių duomenis ir kitus kiekybinius bei kokybinius įrodymus.

Pateiktų duomenų atsekamumas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad dauguma kiekybinių nuorodų į programas buvo pagrįstos atitinkamais patvirtinamaisiais įrodymais, o pateiktų veiklos rezultatų duomenų atsekamumas buvo geras (**3.47, 3.55–3.57 dalys**).

Kalbant apie „Erasmus+“ rodiklius, Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad programa yra veiklos rezultatų stebėsenos ir vertinimo gerosios praktikos pavyzdys (**3.76 dalis**). Atsižvelgdama į tai, Komisija palankiai vertina Audito Rūmų teigiamą išvadą dėl veiklos rezultatų rodiklių stebėsenos ir išreiškia savo įsipareigojimą toliau atidžiai stebėti jų pažangą, be kita ko, užtikrindama visišką derėjimą su MVVA nurodymais per būsimus ataskaitų teikimo ciklus (**3.55, 3.76 dalys**).

Komisija mano, kad veiklos rezultatų duomenų patikimumo, nuoseklumo ir kokybės užtikrinimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti tinkamą programų įgyvendinimo stebėseną ir ataskaitų teikimą. Ji šiam aspektui skiria ypatingą dėmesį per visą veiklos rezultatų ataskaitų teikimo ciklą.

3.1 rekomendacija. Pagerinti ataskaitų teikimo kokybę

Komisija turėtų:

a) **nustatyti poveikio rodiklius, kad būtų lengviau atlikti programų ilgalaikių veiklos rezultatų vertinimą, kuris padės atlikti 2021–2027 m. DFP *ex post* vertinimus,**

b) **atnaujinti programos „Erasmus+“ siektinas reikšmes, atsižvelgdama į dabartinius pasiekimus ir likusį įgyvendinimo laikotarpį.**

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. MVVA.

Komisija **nepritaria** 3.1 rekomendacijos a punktui.

Komisija mano, kad veiklos rezultatų stebėsena turėtų būti grindžiama daugiausia išdirbio ir rezultato rodikliais, kurie yra tiesiogiai susiję su finansuojamomis intervencinėmis priemonėmis ir kuriuos galima laiku įvertinti. Kita vertus, daugumoje sričių poveikį galima prasmingai įvertinti tik atliekant vertinimus pagal geresnio reglamentavimo sistemą, o tai dažnai reikalauja specialaus analitinio darbo, grindžiamo pažangiomis metodikomis, įskaitant priešingos padėties scenarijaus poveikio analizę. Šis analitinis darbas dažnai atliekamas remiantis įvairiais duomenų šaltiniais ir papildoma informacija, įskaitant kokybinius duomenis bei specialius tyrimus. Be to, tokių rodiklių skelbimas teikiant metinę ataskaitą apie biudžeto įvykdymą galėtų būti suvokiamas kaip užuomina, kad tarp šių rodiklių pokyčių ir susijusio finansavimo esama glaudaus ryšio. Šiuo atveju poveikio rodiklių nustatymas kelia pavojų, kad bus nustatyti rodikliai, kurie reikšmingai neatspindi priežastinių ryšių, ir gali lemti per didelį vertinimų supaprastinimą.

Komisija **pritaria** 3.1 rekomendacijos b punktui.

3.2 rekomendacija. Patobulinti santrauką, kurioje pristatomi pagrindiniai programos pasiekimai

Komisija PVRA įžanginėje dalyje „Konkretūs pasiekimų pavyzdžiai“ turėtų atskleisti tik faktinius pasiekimus.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. MVVA.

Komisija **iš dalies pritaria** šiai rekomendacijai.

Komisija sutinka, kad įžanginėje dalyje pateikiama informacija su konkrečiais pavyzdžiais turėtų apimti faktinius pasiekimus. Tam tikrų pasidalijamojo valdymo programų ataskaitos apie atrinktus projektus, kurie šiuo metu įgyvendinami, tebėra aktualios, nes daugelis investicijų yra daugiametės ir jų įgyvendinimas užtrunka nemažai laiko. Komisija toliau užtikrins skaidrų duomenų teikimą metinės valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitos 4 priede, aiškiai nurodydama, kada pateikti skaičiai susiję su atrinktais arba vykdomais projektais, kurie dar nėra visiškai įgyvendinti. Vykdant projektus, ataskaitose vis dažniau bus remiamasi faktiniais įgyvendinimo rodikliais ir rezultatais.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE 4 SKYRIUS „PAJAMOS“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų pastabą, kad pajamų operacijose toliau nėra reikšmingų klaidų, o jų patikrintos su pajamomis susijusios sistemos iš esmės yra veiksmingos. Komisija imsis tolesnių veiksmų Audito Rūmų nustatytiems trūkumams šalinti, be kita ko, pati vykdydama kontrolę ir auditą.

Kalbant apie **bendrosiomis nacionalinėmis pajamomis (BNP) pagrįstus nuosavus išteklius**, Komisija teikia didelę svarbą atidžiam stebėjimui, ar valstybės narės laiku pateikia informaciją apie BNP išlygas. Komisija pradėjo taikyti sistemą, skirtą stebėti, kaip valstybės narės laikosi teisinių reikalavimų, ir skaidriai informuoja suinteresuotuosius subjektus apie išlygų būklę.

Kalbant apie **PVM pagrįstus nuosavus išteklius**, Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pastabą, kad gerokai sumažėjo PVM išlygų skaičius, taip pat padaryta pažanga naikinant daugiau kaip penkerius metus nepanaikintas išlygas. Komisija toliau stengiasi mažinti galiojančių išlygų skaičių. Komisija tebėra visapusiškai įsipareigojusi spręsti ir išspręsti likusias problemas.

Kalbant apie **tradicinius nuosavus išteklius** (TNI), Komisija tęs neišspręstų TNI klausimų stebėseną ir į 2026 m. patikrinimo programą kaip papildomą temą įtraukė 19 valstybių narių įprastų ir atskirųjų sąskaitų patikrinimą.

Kalbant apie **neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiu pagrįstas ES pajamas**, 2026 m. pirmąjį ketvirtį Komisija užbaigė pirmąjį šio naujo nuosavo ištekliaus patikrinimo ciklą. Komisija nustatė išlygas valstybėms narėms, kurios netaiko abiejų duomenų rengimo metodų, ir tais atvejais, kai buvo nustatyti trūkumai.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

Operacijų tvarkingumas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą (**4.8 dalis**), kad patikrinus 65 vykdomųjų raštų sumoms susigrąžinti imtį nustatyta, jog nė vienas jų nebuvo paveiktas kiekybiškai įvertinamos klaidos.

1. Valdymo ir kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Kai kurių valstybių narių vėlavimas atsižvelgti į BNP išlygas

Komisija teikia didelę svarbą atidžiam stebėjimui, ar valstybės narės laiku pateikia informaciją apie BNP išlygas (**4.10–4.11 dalys**). Komisija pradėjo taikyti sistemą, skirtą stebėti, kaip valstybės narės

laikosi susijusių teisinių reikalavimų (įskaitant priminimų siuntimą ir delspinigių skaičiavimą prireikus), ir skaidriai informuoja suinteresuotuosius subjektus apie išlygų būklę.

Delspinigių taikymo BNP išlygoms apribojimai

Kalbant apie Audito Rūmų pastabas dėl delspinigių taikymo (**4.12–4.13 ir 4.15 dalys**), Komisija nesutinka su teiginiu, kad ji šia teisėkūros priemone naudojasi ribotai.

Kaip jau minėta atsakyme į Audito Rūmų pastabas 2023 m. ataskaitoje[1], Komisija norėtų pabrėžti, kad dėl visų panaikintų išlygų ji vertino, ar yra taikytinos teisės nuostatos dėl delspinigių. 2025 m. Komisija panaikino 19 išlygų 10 valstybių narių ir taikė delspinigius už tas dvi išlygas, dėl kurių buvo privaloma mokėti delspinigius.

Komisija pritaria Audito Rūmų pastabai (**4.16 dalis**), kad delspinigiai skatina valstybes nares laiku atsižvelgti į išlygas. Komisija paaiškina, kad visoms valstybėms narėms taikomas vienodas požiūris. Tais atvejais, kai išlygų, dėl kurių skaičiuojami delspinigiai, poveikį įmanoma kiekybiškai įvertinti, delspinigiai visada taikomi vienodai ir nediskriminuojant nė vienos valstybės narės.

PVM pagrįstų nuosavų išteklių sistemos supaprastinimas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą (**4.17 dalis**), kad supaprastinus PVM pagrįstų nuosavų išteklių sistemą 2021–2027 m. DFP labai sumažėjo PVM išlygų skaičius.

TNI valdymas ir apskaita valstybėse narėse

Kalbant apie tolesnius veiksmus dėl neišspręstų TNI klausimų (**4.18 dalis**), Komisija pabrėžia, kad 2025 m. pabaigoje neišspręstų TNI klausimų skaičiaus padidėjimą (14 %) iš esmės lėmė tai, kad 2025 m., palyginti su 2024 m., buvo parengta dvigubai daugiau patikrinimo ataskaitų, nes naujai įdiegta TORMIS programa leido Komisijai daugiau ataskaitų užbaigti per pačius patikrinimo metus. Dėl padidėjusio ataskaitų skaičiaus 2025 m., palyginti su 2024 m., naujų klausimų skaičius padidėjo daugiau nei dvigubai.

Kalbant apie 2025 m. išspręstų klausimų skaičiaus sumažėjimą, palyginti su 2024 m., ir ilgai neišspręstus TNI klausimus (**4.19 dalis**), Komisija norėtų pabrėžti, kad dėl TNI klausimų sudėtingumo ir įvairovės kiekvieną atvejį reikia vertinti atskirai. Dauguma atvejų šie klausimai susiję su labai sudėtingomis situacijomis arba jų sprendimas priklauso nuo valstybėse narėse vykstančių teismo procesų baigties arba valstybių narių vidaus procedūrų, IT sistemų ar teisės aktų pakeitimų.

Valstybių narių duomenys apie plastiko kiekį ir susijusios išlygos

Kaip nurodyta ir atsakyme į pastabas specialiojoje ataskaitoje 16/2024 (Komisijos atsakymai-SR-2024-16_LT.pdf), atlikdama patikrinimus Komisija neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekiui apskaičiuoti tikrina pirminius duomenis (**4.25–4.27 dalys**) siekdama užtikrinti, kad šie duomenys būtų tinkami, pakankamos kokybės ir aprėpties ir renkami tinkamai ir kad neperdirbtų plastiko pakuočių atliekų kiekio apskaičiavimo metodai būtų patikimi ir atsekami, o rezultatai – nuoseklūs. Dėl nustatytų trūkumų Komisija, kai buvo būtina, nustatė išlygas ir nurodė terminus, per kuriuos į šias išlygas reikėtų atsižvelgti. Iki 2026 m. birželio mėn. Komisija, remdamasi iki šiol atliktais patikrinimais, buvo pateikusi 52 išlygas, susijusias, be kita ko, su susidariusių plastiko pakuočių atliekų kiekio apskaičiavimu ir abiem jo įvertinimo metodais. 2026 m. pirmąjį ketvirtį Komisija

[1] 2023 m. metinės ataskaitos dėl 2023 finansinių metų ES biudžeto vykdymo ir 2023 finansinių metų iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų (EPF) finansuojamos veiklos.

užbaigė pirmąjį šio naujojo nuosavo ištekliaus tikrinimo ciklą, surengdama vizitus į likusias penkias valstybes nares. Komisija dar kartą pabrėžia išlygų mechanizmo svarbą gerinant duomenų kokybę ir yra įsitikinusi, kad duomenys pasieks reikiamą kokybės, tikslumo ir atitikties lygį iki išlygų panaikinimo.

ES muitinė ir ES muitinės duomenų platforma

Audito Rūmai nurodo, kad Komisija ėmėsi veiksmų viešųjų pirkimų procese, kad atrinktų ES muitinės duomenų platformos dalies, skirtos e. prekybai, kūrėją (**4.28–4.30 dalys**). Pirmasis prototipas buvo kuriamas nuo 2025 m. antrojo ketvirčio iki 2025 m. ketvirtojo ketvirčio siekiant sukurti ES muitinės duomenų platformos pagrindinių elementų modelį ir patvirtinti jų įgyvendinamumą. Tuo pat metu buvo parengtas pereinamojo laikotarpio sprendimas dėl *de minimis* ribos mažos vertės e. prekybos siuntoms panaikinimo ir 3 eurų muito bei tvarkymo mokesčio taikymo, kuris šiuo metu diegiamas ir rengiamas naudoti (3 eurų muitas nuo 2026 m. liepos 1 d., o tvarkymo mokestis – nuo 2026 m. lapkričio 1 d.).

2026 m. birželio 8 d. paskelbtas visas konkursas dėl e. prekybos duomenų platformos įsigijimo, kuris bus vykdomas konkurencinio dialogo būdu.

Tuo pat metu nuo 2025 m. ketvirtojo ketvirčio įvairiuose susitikimuose *ad hoc* darbo grupė su valstybėmis narėmis atlieka Komisijos darbo tarpusavio vertinimą ir įtraukia pastabas. Panašios diskusijos taip pat vyksta su pagrindiniais e. prekybos paslaugų teikėjais. Tikimasi, kad konkursas bus baigtas iki 2027 m. pirmojo ketvirčio. Tada per vienus metus ir vieną ketvirtį reikėtų sukurti, išbandyti ir įdiegti ES e. prekybos muitinės duomenų platformą, kad ji pradėtų veikti 2028 m. liepos 1 d. Turint omenyje tokio projekto sudėtingumą, visada kyla nedidelio vėlavimo rizika, tačiau reikėtų pažymėti, kad 3 eurų muitas už mažos vertės siuntas (nuo 2026 m. liepos 1 d.) ir ES e. prekybos tvarkymo mokestis (nuo 2026 m. lapkričio 1 d.) yra įgyvendinami ne pagal šią sutartį ir pradedami taikyti numatytomis datomis.

Remiantis e. prekybos duomenų platformos patirtimi, visa ES muitinės duomenų platforma bus kuriama vadovaujant ES muitinei, kuri bus oficialiai įsteigta. Tikimasi, kad visapusiška ES duomenų platforma pradės veikti iki 2030 m., t. y. anksčiau nei 2031 m., kai įsigalios atitinkamos nuostatos (galutinio susitarimo 39 ir 208 straipsniai[2]).

Perėjimas prie skaitmeninės ir sąveikios ES muitinės aplinkos

Komisija sutinka, kad visa dabartinio Sąjungos muitų kodekso skaitmenizacijos nauda atsiskleis tik tada, kai visos valstybės narės baigs diegti atitinkamas sistemas ir pradės teikti Komisijai išsamius duomenų rinkinius (**4.31–4.34 dalys**). Toks įgyvendinimas palengvins greitą visų ES muitinės IT sistemų integraciją ir užtikrins suderintą IT aplinką privačioms įmonėms bei suinteresuotiesiems subjektams.

Komisija pažymi, kad bendras ES muitinės kodekso elektroninės aplinkos diegimas gerokai pažengė į priekį ir kad dauguma ES muitinės kodekso darbo programoje numatytų sistemų jau veikia, o valstybės narės dirba iki galo integruotoje ES muitinės kodekso skaitmeninėje aplinkoje ir gauna realią ES muitinės kodekso naudą. Likę vėlavimai susiję su keliomis valstybėmis narėmis, iš jų keli atvejai susiję tik su perėjimo prie naujų sistemų baigiamaisiais etapais. Šiandien įdiegta 100 % visų centrinių sistemų ir 97 % visų nacionalinių sistemų. Decentralizuotų transeuropinių sistemų įgyvendinimo lygis siekia 93 %; penkios valstybės narės vis dar vėluoja įdiegti vieną ar kelias ne

[2] 2026 m. kovo 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos politinis susitarimas dėl Komisijos 2023 m. pasiūlymo dėl visapusiškos ES muitų sąjungos reformos, https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/eu-customs-reform_en?prefLang=lt.

pagrindines AES (automatizuotos eksporto sistemos) funkcijas, vienuolika valstybių narių dar neįgyvendino Centralizuoto importo muitinio įforminimo“ projekto visumos, o trys valstybės narės vėluoja įdiegti garantijų valdymo sistemos nacionalinę dalį. Kita vertus, kitos transeuropinės sistemos, kurias reikėjo plėtoti šalių mastu, jau yra įdiegtos: tai importo kontrolės sistemos 2 (ICS2) 1-2-3 versija, naujos kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) 5 ir 6 etapai, automatizuotos eksporto sistemos (AES) 1 etapas arba pagrindinės funkcijos, sistemos „Proof of Union“ (PoU) 1 ir 2 etapai (nors pastarajame dar nėra sąsajos su Europos jūrų sektoriaus vieno langelio aplinka, dėl kurios buvo leista iki 2027 m. kovo 1 d. taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą).

2025 m. pradėtos pažeidimo nagrinėjimo procedūros prieš valstybes nares, kurios dar neįvykdė savo įsipareigojimų dėl nacionalinių importo sistemų (NIS), laikinojo saugojimo oro transporto srityje sistemos („TS Air“) diegimo ir „Surveillance III“ duomenų perdavimo. Dėl NIS ir sistemos „TS Air“ pradėtos pažeidimo nagrinėjimo procedūros prieš aštuonias valstybes nares, kurios atitinkamai vėluoja įgyvendinti kiekvieną iš šių elektroninių sistemų. Komisijai įsikišus, keletas valstybių narių jau įvykdė reikalavimus ir Komisija tikisi, kad pažeidimai bus pašalinti artimiausioje ateityje. Dar keletas valstybių narių šiuo metu baigia įgyvendinimo darbus ir yra įsipareigojusios užtikrinti reikalavimų laikymąsi 2026 m., Komisijai procesą atidžiai stebint. Kalbant apie NIS ir „TS Air“, tik labai nedaugeliu atvejų reikia pereiti prie tolesnių pažeidimo nagrinėjimo procedūros etapų.

Šiuo metu vykdoma pažeidimo nagrinėjimo procedūra dėl automatizuotos eksporto sistemos (AES), o Komisijos tarnybos tikrina, ar reikalavimų laikosi dar kelios valstybės narės, kurioms siunčiami administraciniai raštai. Priklausomai nuo atsakymų, Komisija artimiausioje ateityje gali nuspręsti pradėti papildomas pažeidimo nagrinėjimo procedūras.

Analogiškai, kalbant apie „Surveillance III“, pažeidimo nagrinėjimo procedūros buvo pradėtos prieš trylika valstybių narių, kurios neperdavė išsamaus 21-03 priedo duomenų rinkinio. Pradėjus šias procedūras, kelios valstybės narės užtikrino reikalavimų laikymąsi, todėl atitinkamas pažeidimo nagrinėjimo procedūras dabar siūloma nutraukti. Likusios valstybės narės įsipareigojo per 2026 m. pirmąjį pusmetį užbaigti perėjimą prie išsamaus duomenų rinkinio ir yra padariusios didelę techninę pažangą. Komisija atidžiai stebi šių įsipareigojimų vykdymą ir, jei reikės, yra pasirengusi imtis tolesnių vykdymo užtikrinimo priemonių.

Todėl Komisija mano, kad pažeidimų procedūros pasiteisino kaip veiksminga priemonė, padedanti paspartinti reikalavimų laikymąsi. Kalbant apie vykstančias pažeidimo nagrinėjimo procedūras, iš dabartinių įgyvendinimo planų matyti, kad daugumoje atvejų visiško reikalavimų laikymosi būtų galima pasiekti anksčiau nei prireiks kito pažeidimo nagrinėjimo procedūros etapo.

Komisija toliau atidžiai stebi visų Sąjungos muitinės kodekso elektroninių sistemų diegimą ir prireikus teikia paramą valstybėms narėms.

Prognozuojama, kad iki 2026 m. pabaigos bendras Sąjungos muitinės kodekso skaitmenizacijos lygis turėtų pasiekti maždaug 99 %. Transeuropinių sistemų diegimas turėtų pasiekti 99,3 %, o nacionalinių sistemų operatyvinė parengtis – 98,5 %. Kai kuriais atvejais vėlavimas greičiausiai tęsis ir po 2026 m.; apie jį yra žinoma, jis nustatytas ir valdomas. Valstybės narės, kurių užbaigimo terminai yra po 2026 m., yra raginamos juos paankstinti, jei tai įmanoma.

Komisija toliau sieks iki galo įgyvendinti Sąjungos muitinės kodekso darbo programą ir prireikus pasinaudos visomis turimomis vykdymo užtikrinimo priemonėmis, įskaitant kreipimąsi į Teisingumo Teismą, kad būtų užtikrintas vienodas Sąjungos muitų teisės aktų įgyvendinimas.

2. Metinės veiklos ataskaitos

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą (**4.35–4.36 dalys**), kad Biudžeto GD ir Eurostato paskelbtose 2025 m. metinėse veiklos ataskaitose pateikta informacija apie nuosavų išteklių tvarkingumą iš esmės patvirtino jų nustatytus faktus ir išvadas.

3. Išvada ir rekomendacijos

Žr. Komisijos atsakymą III skirsnyje dėl 4.41 dalyje pateiktos 4.1 rekomendacijos.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

4.1 rekomendacija. Pasiūlyti aiškesnes delspinigių taikymo taisykles

Savo pasiūlyme dėl reglamento dėl nuosavų išteklių teikimo pateikti nedviprasmiškas ir išsamias delspinigių už pavėluotą mokėjimą taikymo taisykles, kad delspinigiai būtų taikomi tada, kai valstybės narės per nustatytą terminą nepateikia reikiamos informacijos.

Tikslinė įgyvendinimo data: iki 2027 m. pabaigos.

Komisija **iš dalies** pritaria 4.1 rekomendacijai.

Komisija sistemingai vertina delspinigių taikymą tais atvejais, kai valstybės narės per nustatytą terminą nepateikia reikiamos informacijos, ir taiko delspinigius visais atvejais, kai yra įvykdytos delspinigių skaičiavimo sąlygos.

Būsimame pasiūlyme dėl reglamento dėl nuosavų išteklių teikimo, kuris šiuo metu svarstomas institucijoje, Komisija ketina supaprastinti ir suderinti delspinigių už BNP taikymą tais atvejais, kai valstybės narės nepateikia reikiamos informacijos. Tačiau Komisija pažymi, kad šiame etape ji negali prisiimti jokių konkrečių įsipareigojimų dėl galimų pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ir teisėkūros derybų su Parlamentu bei Taryba rezultatų.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE „5 SKYRIUS. Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

2025 m. mokėjimai pagal daugiametės finansinės programos 1 išlaidų kategoriją „Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeninė ekonomika“ (DFP1) apima kelias programas, pavyzdžiui, programą „Europos horizontas“, kuri yra dabartinė Europos pavyzdinė bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa, jos pirmtakę programą „Horizontas 2020“ ir Europos infrastruktūros tinklų priemonę (EITP). Dėl paprastai daugiamečio mokslinių tyrimų projektų pobūdžio du trečdaliai audituotų mokslinių tyrimų mokėjimų 2024 m. vis dar buvo susiję su programa „Horizontas 2020“.

Komisija atkreipia dėmesį į Europos Audito Rūmų įvertintą klaidų lygį (**5.11 dalis**), kuris patenka į pastaraisiais metais nustatytą intervalą, tačiau yra šiek tiek mažesnis nei 2024 m.

Lėšų išmokėjimo būdas turi tiesioginį poveikį klaidų rizikai, o taisyklių supaprastinimas šią riziką gali sumažinti. Komisija taip pat primena, kad programoje „Europos horizontas“ jau taikomas organizacijos pavyzdinis dotacijos susitarimas, pridedamas prie Komisijos vidaus taisyklių visoms ES finansavimo programoms, ir numatoma plačiai naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą (vieneto įkainiai, fiksuotosios normos ir fiksuotosios sumos), o atitinkamose srityse taikomos paprastesnės išlaidų kompensavimo schemos. Daugiau gairių dėl pavyzdinio dotacijos susitarimo pateikta anotuotame dotacijos susitarime. Komisija lieka tvirtai pasiryžusi toliau paprastinti taisykles ir procedūras, kad sumažėtų klaidų rizika ir našta naudos gavėjams.

Šiuo atžvilgiu Komisija siekia iki 2027 m. maždaug 50 % paskelbtose darbo programose numatytų kvietimų teikti pasiūlymus biudžeto išmokėti fiksuotosiomis sumomis. Komisija yra įsipareigojusi nuolat stebėti ir vertinti fiksuotųjų sumų naudojimą, kad būtų užtikrinta kokybė ir sąžiningumas, ir reguliariai atnaujina savo gaires.

Iš Komisijos atliktos dotacijų imties (120 atrinktų programos „Horizontas Europa“ II ramsčio fiksuotosios sumos dotacijų) analizės matyti, kad, lyginant fiksuotosios sumos dotacijas ir faktinių išlaidų dotacijas, personalo išlaidoms tenkanti bendrų išlaidų dalis iš esmės nesiskiria. Be to, mūsų analizė nerodo, kad personalo išlaidų normos nuolat būtų didesnės, kai skiriamos fiksuotosios sumos.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų įvertintą 2,9 % klaidų lygį (**5.11 dalis**) ir imsis tolesnių veiksmų dėl Audito Rūmų nustatytų trūkumų (**5.11–5.27 dalys**), kaip išdėstyta tolesniame skirsnyje.

Komisija taip pat atkreipia dėmesį į Audito Rūmų praneštus kiekybiškai įvertinamų klaidų atvejus ir imsis tolesnių veiksmų.

Labiausiai klaidų paveiktos yra personalo išlaidos

Komisija pripažįsta, kad personalo išlaidos išliko pagrindiniu klaidų šaltiniu (**5.16 dalis**), o tai yra logiška pasekmė to, kad personalo išlaidos sudaro didžiausią visų dalį išlaidų, kurias naudos gavėjai deklaravo pagal programą „Europos horizontas“. Komisija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad dvi kiekybiškai neįvertinamos klaidos atsirado dėl neteisingo personalo išlaidų apskaičiavimo taisyklių taikymo programos „Europos horizontas“ projektuose.

Deklaruotos išlaidos už laiką, kuris nebuvo skirtas projektui vykdyti

Dėl **5.17 dalies** pastabos Komisija atkreipia dėmesį į nustatytus faktus, kad buvo neteisingai deklaruotas kai kurių projektų laikas, skirtas veiklai vykdyti. Iš tiesų, kai skiriamos faktinių išlaidų dotacijos, veiklai vykdyti būtinos personalo išlaidos turi būti apskaičiuojamos tiesiogiai. Tai reiškia, kad reikia registruoti faktinį valandų skaičių (programa „Horizontas 2020“) arba dienų (programa „Europos horizontas“), skirtų veiklai vykdyti, skaičių naudojant patikimas laiko apskaitos sistemas.

Šis esminis aspektas nuolat pabrėžiamas ankstesniuose ir dabartiniuose informavimo renginiuose. Tai visų pirma pasakytina apie neseniai pradėtus rengti nacionalinius 2026 m. programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo renginius (*tour de capitales*), vykstančius įvairiose ES šalyse, kuriuose ypatingas dėmesys skiriamas tam, kad deklaruojant išlaidas būtų išvengta klaidų, be kita ko, personalo išlaidų klaidų.

Komisija nuolat stebi ES finansavimo programų įgyvendinimą ir daro išvadas, siekdama nustatyti tinkamiausius finansavimo modelius, atsižvelgiant į politikos tikslus ir politinius prioritetus, neperžengiant taikomos teisinės sistemos ribų. Dėl konkrečių pastabų, pateiktų **5.1 langelyje**, Komisija pripažįsta, kad svarbu užtikrinti, kad finansavimo modelis ir toliau atitiktų paskirtį, ir įvertins jo praktines pasekmes atitinkamam naudos gavėjui.

Neteisingas valandinių ar dienos įkainių apskaičiavimas

Dėl **5.19 dalies** ir **5.20 dalies** pastabų Komisija atkreipia dėmesį į nustatytus faktus, kad kai kurių projektų valandinis įkainis (programa „Horizontas 2020“) ir dienos įkainis (programa „Europos horizontas“) buvo apskaičiuoti neteisingai. Iš tiesų naudos gavėjai privalo apskaičiuoti personalo išlaidas vadovaudamiesi taikytinomis formulėmis, nustatytomis atitinkamuose programų „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“ dotacijų susitarimuose ir išsamiau apibūdintomis ir paaiškintomis programos „Horizontas 2020“ anotuotame pavyzdiniame dotacijų susitarime ir organizacijos anotuotame dotacijų susitarime, kuris naudojamas programai „Europos horizontas“ (ADS).

Programoje „Horizontas 2020“ iš tiesų buvo keletas galimybių nustatyti produktyvaus darbo valandas, kurios turi būti naudojamos teisingam valandiniam įkainiui apskaičiuoti. O programoje

„Europos horizontas“ laikomasi bendro skaičiavimo metodo, taikomo daugumai šios daugiametės finansinės programos (DFP) ES programų: dienos įkainis apskaičiuojamas supaprastintu būdu, 215 dienų proporcingai paskirstant per ataskaitinį laikotarpį.

Dėl **5.2 langelyje** pateiktų konkrečių pastabų dėl *netinkamų finansuoti išlaidų, įtrauktų į deklaruotas personalo išlaidas*, Komisija atkreipia dėmesį, kad naudos gavėjai iš tiesų nepatyrė kai kurių išlaidų, nes jos buvo kompensuojamos pagal nacionalines socialinio draudimo sistemas. Kaip teisingai paminėta, laikantis bendrųjų faktinių išlaidų tinkamumo finansuoti sąlygų, šios išlaidos turi būti tikrai ir neabejotinai patirtos naudos gavėjų.

Tiek ankstesniuose, tiek dabartiniuose informavimo renginiuose, įskaitant neseniai pradėtus rengti nacionalinius 2026 m. programos „Europos horizontas“ įgyvendinimo renginius (*tour de capitales*), Komisija nuolat akcentuoja, kad šiuo atžvilgiu būtina taikyti teisingą skaičiavimą ir formules.

Kitos veiklai nebūtinos tiesioginės išlaidos

Dėl **5.21 dalies** pastabų Komisija atkreipia dėmesį, kad buvo atvejų, kada kai kurios išlaidos nebuvo laikomos būtinomis veiklai įgyvendinti. Tai yra viena iš bendrųjų išlaidų tinkamumo finansuoti sąlygų, kuri taikoma visoms išlaidų kategorijoms ir kurios naudos gavėjai privalo laikytis (taikomo pavyzdinio dotacijos susitarimo 6.1 straipsnis).

Šiuo atžvilgiu per ankstesnius ir dabartinius informavimo renginius bei atsakydama į naudos gavėjų klausimus, pavyzdžiui, pateiktus Mokslinių tyrimų informacijos tarnybos kanalais, Komisija pabrėžia, kad svarbu laikytis tiek bendrųjų, tiek konkrečių išlaidų tinkamumo finansuoti sąlygų.

Fiksuotosios sumos dotacijų naudojimo trūkumai

Atsakymas į 5.3 langelyje pateiktas pastabas

Fiksuotosios sumos dotacijų mokėjimų trūkumų pavyzdžiai

<u>Nėra patikimo biudžeto *ex ante* vertinimo įrodymų</u>

Komisija primena, kad konsensuso susitikimų, po kurių parengiama vertinimo apibendrinamoji ataskaita, tikslas yra pasiekti bendrą vertinimą atliekančių ekspertų nuomonę ir vertinimą. Šių susitikimų metu tikrinamos ekspertų individualios nuomonės, kurios gali pasikeisti. Todėl nėra neįprasta, kad eksperto individualioje vertinimo ataskaitoje nurodytos problemos nėra įtraukiamos į galutinę vertinimo apibendrinamąją ataskaitą. Tais atvejais, kai vertintojai nesutaria, ekspertai į konsensuso ataskaitą gali įtraukti mažumos / atskirąsias nuomones. Nė vienu iš trijų tikrintų atvejų tokia mažumos nuomonė nebuvo registruota, o tai rodo, kad kai kurių ekspertų pradinės abejonės konsensuso susitikimų metu buvo vienbalsiai atmestos.

Dėl siūlomų personalo išlaidų lyginamojo standarto Komisija pabrėžia, kad keliuose „Europos horizontas“ projektuose dalyvaujančios organizacijos dažnai į skirtingų projektų biudžetus įtraukia iš esmės skirtingus personalo išlaidų įkainius ir bendras personalo išlaidas. Tai gali būti dėl, pavyzdžiui, skirtingo šių projektų pobūdžio arba dėl to, kad juos vykdo skirtingi organizacijos padaliniai.

Programos „Europos horizontas“ fiksuotųjų sumų vertinimo rodiklių suvestinė sudaryta remiantis vidutiniais personalo išlaidų įkainiais, taikytais anksčiau skirtoms faktinių išlaidų dotacijoms. Todėl yra normalu, kad aukštesnio rango darbuotojams biudžete numatyti įkainiai viršija šiuos vidurkius, taip pat ir 80-ąjį procentilę. Ekspertams aiškiai nurodyta tai laikyti didesnių personalo išlaidų priežastimi, jeigu jie mano, jog aukštesnio rango darbuotojų kvalifikacijos lygis yra tinkamas ir

reikalingas. Analogiškai numatoma, kad būsimais metais biudžete numatytos personalo išlaidos bus didesnės nei ankstesnių metų rodikliai dėl atlyginimų didėjimo ir infliacijos.

Kalbant apie šias tris audituotas dotacijas, Komisija mano, kad vertinimo metu buvo pagrįsta sutikti su biudžete numatytomis sumomis.

Neaiškiai nustatyti siektini rezultatai ir nepakankamas darbo paketų įgyvendinimas

Priėmus darbo paketus, fiksuotosios sumos dotacijos išmokamos tada, kai projektas įgyvendinamas taip, kaip nurodyta veiksmų aprašyme, pateiktame anotuoto dotacijos susitarimo 1 priede[1]. Programos „Europos horizontas“ darbo paketai vertinami remiantis vykdyta veikla, nepriklausomai nuo gautų rezultatų ar pasiektų tikslų. Neturėtų būti nukrypstama nuo principo, kad programos „Europos horizontas“ fiksuotosios sumos dotacijos skiriamos atsižvelgiant į veiklą, o ne į rezultatus ar sėkmę.

Vis dėlto naudos gavėjai privalo ne tik vykdyti veiklą, bet ir užtikrinti minimalius kokybės standartus, kad veikla būtų pripažinta užbaigta. Yra nustatyta tinkamo įgyvendinimo pareiga, pagal kurią darbas turi būti atliktas tinkamai (t. y. būti kokybiškas ir atitikti atitinkamos srities standartus) ir laiku[2].

Visiems programos „Europos horizontas“ projektams turi būti taikomas vienodas minimalus kokybės standartas, nepriklausomai nuo to, ar taikomas faktinių išlaidų, ar supaprastintas išlaidų apmokėjimas.

Komisija mano, kad vienos iš trijų audituotų dotacijų veiksmų aprašymas darbo paketo aprašyme galėjo būti išsamesnis. Vis dėlto, Komisijos nuomone, konsorciumas pagal kiekvieną darbo paketą vykdė priimtino lygio veiklą ir pateikė veiklos ataskaitas, kurių pagrindu darbo paketą galima laikyti užbaigtu.

Be to, pasiūlymai, kuriais remiantis buvo skirtos Audito Rūmų audituotos dotacijos, buvo vertinami 2022 m. Nuo to laiko Komisija įgyvendinimo tarnyboms ir ekspertams vertintojams pateikė išsamesnes gaires, kaip įvertinti fiksuotųjų sumų biudžetą ir kaip tai dokumentuoti vertinimo ataskaitose, taip pat kaip įvertinti darbo paketo užbaigimą, kad būtų galima pradėti mokėjimus. Be to, 2024 m. balandžio mėn. buvo atnaujinti programos „Europos horizontas“ paraiškų šablonai, siekiant patikslinti darbo paketų ir užduočių aprašymo išsamumo lygį.

Apibendrinant, Komisija mano, kad jos finansavimas fiksuotosiomis sumomis pagal programą „Europos horizontas“ grindžiamas patikimu metodu, kuris užtikrina patikimą finansų valdymą ir kartu gerokai supaprastina procedūras dotacijų gavėjams. Tačiau Komisija tebėra visapusiškai įsipareigojusi atidžiai stebėti finansavimą fiksuotosiomis sumomis ir prireikus koreguos gaires bei metodiką. Vykdant šį nuolatinio tobulinimo procesą atsižvelgiama į Audito Rūmų rekomendacijas ir patirtį, įgytą įvertinus naudotojų atsiliepimus, įgyvendinimo duomenis ir peržiūros išvadas.

Dėl **5.25 dalies** pastabos Komisija pripažįsta, kad gaires dėl darbo paketų dalinio įgyvendinimo vertinimo ir susijusio finansinio poveikio galima dar labiau patikslinti, ypač dėl galutinių mokėjimų, siekiant atspindėti požiūrį, kuris jau įtvirtintas gairėse dėl *ex post* techninių peržiūrų ir dotacijų sumažinimo. Kartu Komisija mano, kad darbo paketo užbaigtumo lygį vertina peržiūrą atliekantys ekspertai, o dalinio užbaigimo atveju galutinis dotacijos sumažinimo dydis visada turi būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į kiekvienos mokslinių tyrimų ir inovacijų dotacijos ypatumus.

[1] Žr. organizacijos gaires dėl fiksuotųjų sumų skiriant ES dotacijas. Kaip tvarkyti fiksuotosios sumos dotacijas (išorės gairės) ir Išsamus fiksuotųjų sumų dotacijų vadovas (vidaus gairės).

[2] Anotuotas dotacijos susitarimas. (ADS), 11 straipsnis.

Už ES ribų įsisteigę naudos gavėjai ir mažosios bei vidutinės įmonės klaidų padaro dažniau

Komisija pritaria Audito Rūmų vertinimui, kad nauji naudos gavėjai ir MVĮ yra labiausiai linkę daryti klaidų naudos gavėjai. Vis dėlto, manoma, kad siekiant sėkmingai įgyvendinti programą jų dalyvavimas yra labai svarbus, todėl skatinamas visais lygmenimis.

Siekdama sumažinti klaidų riziką, Komisija padeda pareiškėjams ir naudos gavėjams vykdydama internetines informavimo ir komunikacijos kampanijas ir rengdama praktinius seminarus apie tai, kaip išvengti klaidų deklaruojant išlaidas. Šie veiksmai skirti dažniau klaidų padarantiems naudos gavėjams.

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų nustatytus faktus dėl už ES ribų įsisteigusių naudos gavėjų. Komisija vis dar renka ir vertina įrodymus, todėl šiame etape negali patvirtinti, kad už ES ribų įsisteigę naudos gavėjai klaidų padaro dažniau. Komisija toliau aktyviai stebės, ar veikla ir operacijos su trečiųjų šalių naudos gavėjais atitinka reikalavimus, siekdama nustatyti bet kokią galimą papildomą riziką.

Atsakymas į 5.4 langelyje pateiktas pastabas

Naudos gavėjų ES nepriklausančiose šalyse deklaruotų netinkamų finansuoti išlaidų pavyzdžiai

Komisija pripažįsta, kad 5.4 langelyje nurodytos išlaidos yra netinkamos finansuoti. Komisija yra pateikusi aiškias gaires naudos gavėjams, kuriose nurodyta, kad tokio pobūdžio išlaidos yra netinkamos finansuoti; tai bus dar kartą priminta naudos gavėjams. Komisija informavo naudos gavėjus apie Audito Rūmų išvadas ir susigrąžins netinkamas finansuoti sumas.

2. Komisijos kontrolės sistemos, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui įgyvendinant programą „Europos horizontas“

Komisija pripažįsta nustatytus kontrolės sistemų, kuriomis siekiama užkirsti kelią plagijavimui ir dvigubam finansavimui įgyvendinant programą „Europos horizontas“, trūkumus (**5.32 dalis**) ir planuoja griežtinti procedūras, įformindama panašumo indekso ribinės vertės nustatymo tikrinimo ir patvirtinimo procedūrą bei pašalindama atmestus pasiūlymus iš duomenų bazės. Kalbant apie paskutinį nustatytą trūkumą, Komisija pažymi, kad jis atsiranda tik tais atvejais, kai lyginamų pasiūlymų apimtis labai skiriasi – ypač kai pirminis dokumentas yra gerokai ilgesnis už dokumentą, su kuriuo jis lyginamas. Tačiau praktikoje pateikiama labai mažai pasiūlymų, kuriems būdingi tokie dideli apimties skirtumai. Be to, priemonė SIMBA (angl. *SIMilarity-Based Analysis*) veikia taip pat, kaip kitos komercinės plagijavimo tikrinimo sistemos.

3. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad HADEA ir REA parengtose MVA finansų valdymas operacijų, kuriomis grindžiamos jų išlaidos, tvarkingumo aspektu buvo įvertintas teisingai.

Kalbant apie fiksuotąsias sumas, Komisija atsižvelgs į numatomą tokių dotacijų dalies padidėjimą programoje „Europos horizontas“ ir, remdamasi šių operacijų *ex post* peržiūrų rezultatais, atnaujins savo daugiametį audito planą, kad ir toliau galėtų suteikti pakankamą patikinimą dėl programos „Europos horizontas“ mokėjimų tvarkingumo programos lygmeniu.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

5.1 rekomendacija. Pagerinti finansavimo fiksuotosiomis sumomis mokslinių tyrimų srityje kontrolės sistemą

Komisija turėtų pagerinti finansavimo fiksuotosiomis sumomis mokslinių tyrimų srityje kontrolės sistemą, visų pirma:

(a) užtikrinti, kad biudžeto pasiūlymų *ex ante* vertinimą atliekantys ekspertai nuosekliai atliktų reikiamas patikras ir jas dokumentuotų;

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 5.1 rekomendacijos a punktui.

(b) nustatyti aiškius kriterijus ir normų, taikytinų galimo dotacijų sumažinimo atvejais, intervalus, kai darbo paketai yra užbaigti tik iš dalies;

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 5.1 rekomendacijos b punktui.

Komisija pažymi, kad jos *ex post* techninės peržiūros gairėse ir šablonuose jau išdėstyti kai kurie bendrieji principai ir nurodyta, kaip apskaičiuoti bet kokių neigiamų tokios peržiūros rezultatų finansinį poveikį. Be to, Komisijos vidaus gairėse dėl dotacijų sumažinimo pateikti nurodymai, kaip apskaičiuoti finansinį poveikį tais atvejais, kai nevykdomi nefinansiniai įsipareigojimai.

Komisija toliau atnaujins šias vidaus gaires dėl darbo paketų dalinio įgyvendinimo vertinimo ir susijusio finansinio poveikio, kai atliekamas galutinis fiksuotosios sumos dotacijų mokėjimas, kad būtų nustatyti aiškūs kriterijai ir normų, taikytinų galimo dotacijų sumažinimo atvejais, intervalai. Atnaujintose gairėse taip pat bus pateikti pavyzdžiai, kaip taikyti kriterijus ir normas darbo paketams, kurie yra bendri keliems projektams.

Vis dėlto Komisija mano, kad darbo paketo užbaigimo lygis visada turi būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju.

Šiuo atžvilgiu Komisija primena, kad fiksuotosios sumos dotacijų veiksmingumas nėra vertinamas griežčiau ar švelniau nei faktinių išlaidų dotacijų veiksmingumas. Taikomi tie patys standartai.

Remiantis Komisijos duomenimis, maždaug 4 % fiksuotosios sumos projektų nėra visiškai užbaigiami, todėl už juos nėra sumokama visa suma. Šis rodiklis yra gerokai didesnis nei faktinių

išlaidų dotacijų rodiklis, o tai rodo, kad fiksuotosios sumos dotacijų atveju didesnis dėmesys skiriamas mokslinių tyrimų veiklai ir jos kokybei.

(c) nustatyti savo *ex post* techninių peržiūrų skaičių, kad statistiškai reprezentatyvioje imtyje programos lygmeniu būtų pakankama fiksuotųjų sumų mokėjimų dalis. Daugiametis audito planas turėtų būti atitinkamai atnaujintas.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 5.1 rekomendacijos c punktui.

5.2 rekomendacija. Formalizuoti plagijavimo ir dvigubo finansavimo patikrų procedūras (priemonėje SIMBA)

Komisija turėtų:

(a) dokumentuoti ir oficialiai patvirtinti pasirinktą panašumo indekso ribinę vertę, įskaitant jos pagrindimą;

(b) nustatyti procedūrą, kaip patvirtinti ir įgyvendinti būsimus indekso ribinės vertės pakeitimus, įskaitant būtiną kontrolės tvarką ir audito seką.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. vidurys.

Komisija **pritaria** 5.2 rekomendacijos a punktui, t. y. dokumentuoti ir oficialiai patvirtinti pasirinktą panašumo indekso ribinę vertę, įskaitant jos pagrindimą.

Komisija **pritaria** 5.2 rekomendacijos b punktui, t. y. nustatyti dokumentais pagrįstą būsimų indekso ribinės vertės pakeitimų patvirtinimo ir įgyvendinimo procedūrą, įskaitant būtiną kontrolės tvarką ir audito seką.

Atsižvelgimas į ankstesnių metų rekomendacijas

(**5.43 dalis, 5.1 priedas**)

2022 m. 1 rekomendacijos a punktas. Komisija palankiai vertina išvadą, kad ši rekomendacija buvo visiškai įgyvendinta.

Ateityje, turėdama daugiau duomenų ir įgijusi daugiau patirties finansavimo fiksuotosiomis sumomis srityje, Komisija toliau analizuos, ar fiksuotosios sumos dotacijos tinka įvairių rūšių projektams ir naudos gavėjams.

2023 m. 2 rekomendacija

Komisija mano, kad ši rekomendacija buvo **visiškai įgyvendinta**.

Organizacijos pavyzdinio dotacijos susitarimo taisyklėse dėl faktinių personalo išlaidų reikia pateikti daugiau praktinės informacijos, kad būtų atsižvelgta į konkrečius parametrus ir individualius atvejus, pavyzdžiui, faktinę ataskaitinio laikotarpio trukmę, darbuotojo darbo stažą ir darbo grafiką tuo laikotarpiu. Atitinkamai anotuotame dotacijos susitarime pateikiamos papildomos gairės, kaip įtraukti šiuos elementus apskaičiuojant finansuoti tinkamas faktines personalo išlaidas.

Šiuo atžvilgiu anotuotame dotacijos susitarime paaiškinamas tiek standartinis rekomenduojamas metodas, skirtas dienos įkainiui ataskaitiniu laikotarpiu apskaičiuoti, tiek alternatyvus kalendorinių metų metodas (remiantis tais kalendorinių metų mėnesiais, kurie patenka į ataskaitinį laikotarpį). Galimybė naudoti šį alternatyvų skaičiavimo metodą buvo oficialiai įvardyta 2023 m. balandžio 1 d. 1.0 versijos tam skirtoje išnašoje.

Naujausioje anotuoto dotacijos susitarimo versijoje (2025 m. balandžio 1 d. 2.0 versija) yra daugiau nei 20 puslapių, skirtų personalo išlaidų taisyklių aprašymui. Joje pateikiamos būtinos ir išsamios gairės, kaip apskaičiuoti šias išlaidas ir nustatyti dienos įkainius, kartu su praktiniais pavyzdžiais. Be to, paaiškinimai dėl teisinių normų nuolat teikiami per internetinius seminarus, mokymus, pagalbos tarnybas, nacionalinius informacijos centrus, informavimo renginius (įskaitant 2026 m. programos „Horizontas“ įgyvendinimo nacionalinius renginius) ir per pokalbius su suinteresuotaisiais subjektais, padedant naudos gavėjams geriau suprasti, o visiems projektams ir organizacijoms nuosekliai taikyti nuostatas dėl organizacijos dienos įkainių.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 6 SKYRIUJE
Sanglauda, atsparumas ir vertybės

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

2025 m. sanglaudos politika ir toliau atliko svarbų vaidmenį skatinant **ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą** visų regionų naudai, kaip patvirtino 2014–2020 m. laikotarpio *ex post* vertinimas ir 2021–2027 m. laikotarpio vidurio vertinimas[1]. 2025 m. rugsėjo mėn. priimtas **laikotarpio vidurio vertinimo reglamentas** leido modernizuoti sanglaudos politiką ir, padedant valstybėms narėms, 2021–2027 m. programų įgyvendinimą perorientuoti į **Europos strateginius prioritetus**: ES konkurencingumą, gynybą ir civilinę parengtį, įperkamą ir tvarų būstą, hidrologinį atsparumą ir energetikos pertvarką. Užimtumo ir socialinių reikalų politikos srityje Komisija toliau įgyvendino savo plataus užmojo darbotvarkę, skirtą Europos konkurencingumui ir socialinei sanglaudai stiprinti, suteikiant žmonėms ir įmonėms įgūdžių bei sąlygų, leidžiančių jiems klestėti kintančioje darbo aplinkoje, stiprinant Europos socialinį modelį ir prisidedant prie atviros Europos, kuri visame pasaulyje gina socialines ir darbo teises.

Ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai skirtos ES lėšos išleidžiamos taikant **Europos Komisijos ir nacionalinių institucijų pasidalijamojo valdymo sistemą**. Valstybės narės yra atsakingos už valdymo ir kontrolės sistemų, kurios leistų pasiekti sutartus tikslus bei užkirsti kelią deklaruotų išlaidų pažeidimams, juos nustatyti ir ištaisyti, įgyvendinimą. 2021–2027 m. programų patikinimo užtikrinimo procesas yra panašus į 2014–2020 m. procesą, tačiau yra keletas pakeitimų, kuriais siekiama dar labiau supaprastinti procedūras, kartu išlaikant patikimą kontrolės sistemą. Komisija ir toliau atidžiai prižiūri ir audituoja įgyvendinimą, bendradarbiaudama su programų institucijomis ir remdamasi 2014–2020 m. sukaupta patirtimi ir audito rezultatais. Vadovaudamasi savo audito strategija, **Komisija prižiūri ir vertina veiksmingą šių sistemų veikimą** remdamasi visais turimais audito rezultatais ir teikia rekomendacijas dėl patobulinimų. Komisija taip pat kasmet siekia gauti pagrįstą patikinimą, kad kiekvienos programos klaidų lygis nesiekia 2 % reikšmingumo ribos, prireikus pradėdama finansinių pataisų procedūras, kurios gali papildyti valstybių narių jau taikomas procedūras.

Pagal pasidalijamąjį valdymą **valstybių narių audito institucijos visų pirma yra atsakingos** už sanglaudos išlaidų audito atlikimą ir ataskaitų teikimą Komisijai. Siekdama sumažinti naudos gavėjams ir administravimo institucijoms tenkančią audito naštą ir veiksmingai naudoti savo išteklius, Komisija taiko **vieno bendro audito principą**, siekdama gauti pagrįstą patikinimą nuodugniai peržiūrint nacionalinių auditų rezultatus ir kasmet dėl visų programų teikiamas nuomones, kurias papildo savais rizika grindžiamais auditais. Pastarieji apima pakartotinį programos institucijų kontrolės darbą, kad būtų įvertintas jų teikiamų ataskaitų patikimumas. Nuolat vertindama kiekvienos programos valdymo ir kontrolės sistemos kokybę ir pakartodama programos institucijų patikrinimus ir auditus, Komisija gali nustatyti programas arba jų dalis, kuriose yra trūkumų, ir reikalauti taikyti tikslines taisomąsias priemones, kad prireikus būtų pakoreguotos ankstesnės išlaidos ir sistemos patobulintos ateičiai. Ji taip pat gali įvertinti, ar tokių trūkumų ar pažeidimų būta kitose programos dalyse, kitose tos pačios valstybės narės programose arba kitose valstybėse narėse, kad galėtų į tai orientuoti savo audito darbą ir taisomuosius veiksmus.

[1] SWD_2025_299_F1_SWD_EVALUATION_EN_V3_P1_4373705.pdf.

Šį audito principą taip pat papildo **gebėjimų stiprinimo veiksmai**, įskaitant dalijimąsi bendromis metodikomis, rekomenduojamus taisomuosius veiksmus, tarpusavio keitimosi informacija skatinimą ir grįžtamąją informaciją apie nustatytas klaidas, kad, kur reikia, būtų pagerinti klaidų aptikimo gebėjimai visais lygmenimis. Atsižvelgdama į Europos Audito Rūmų ir Komisijos audito rekomendacijas, Komisija 2024 m. gruodžio mėn. susitarė su valstybėmis narėmis dėl **veiksmų plano programų institucijų klaidų aptikimo gebėjimams gerinti**. Šiuo veiksmų planu siekiama pašalinti nustatytus klaidų aptikimo trūkumus, sumažinti likusių reikšmingų klaidų riziką užbaigimo metu ir 2021–2027 m. pagerinti išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą. 2025 m. Komisija stebėjo veiksmų plano įgyvendinimą, o laimėjimai buvo pateikiami 2025 m. metinėse veiklos ataskaitose (MVA). Pirmasis poveikis pasireiškė didesniu klaidų lygiu, nurodytu 2026 m. gautuose patikinimo dokumentų rinkiniuose.

2025 m. **sanglaudos politikos išlaidų populiacija buvo netipinė** ir gerokai mažesnė nei ankstesniais metais, o Komisijai pateiktų finansinių ataskaitų skaičius buvo neįprastai mažas. Nors ataskaitiniais metais oficialiai prasidėjo 2014–2020 m. programų užbaigimas, dėl daugiau nei 80 % programų buvo pasinaudota STEP reglamente[2] numatyta galimybe užbaigimą atidėti iki 2026 m. vasario mėn. Kartu 2021–2027 m. programų įgyvendinimas pradėjo atsispindėti mokėjimuose, tačiau ne visų programų.

2025 m., remdamasi turimais nacionaliniais ir Komisijos audito rezultatais, Komisija savo metinėse veiklos ataskaitose (MVA) bei metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje (MVVA) padarė išvadą, kad sanglaudos politikos **rizika atliekant mokėjimą** apskritai **išliko reikšminga** (viršijo 2 % ribą), **nors** ir **buvo mažesnė**, nei nurodė Audito Rūmai. 2026 m. vasario mėn. gautų užbaigimui skirtų patikinimo paketų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas tebevyksta ir į jo rezultatus bus atsižvelgta ateityje rengiant patikinimo išvadas. Šiuose patikinimo dokumentų rinkiniuose pateikti audito rezultatai, be kita ko, atspindi įgyvendinamas tęstines priemones, kuriomis siekiama stiprinti programų institucijų gebėjimus aptikti klaidas ir apie jas pranešti[3].

Komisija primena, kad jos nurodytas klaidų lygis dėl II skirsnyje ir Audito Rūmų metinėje ataskaitoje pateiktų priežasčių (**1.41–1.44 ir 6.47 dalys**) **negali būti tiesiogiai lyginamas** su Audito Rūmų apskaičiuotu klaidų lygiu. Ypač šiais metais Komisijos pripažintų finansinių ataskaitų ir išlaidų **netipinė populiacija** automatiškai atsispindi Audito Rūmų audito imtyje, kuri yra mažesnė nei ankstesniais metais ir pasižymi specifinėmis savybėmis, visų pirma **koncentracija trijose valstybėse narėse**: Čekijoje, Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje (**6.15 dalis**). Ji taip pat atkreipia dėmesį į **pasikeitusį Audito Rūmų audito metodą**. Audito Rūmai grįžo prie iki 2017 m. taikyto audito metodo, pagal kurį operacijos atrenkamos tiesiogiai iš visos audito populiacijos (valstybių narių pateiktų ir Komisijos pripažintų finansinių ataskaitų), o ne tik tikrinamos operacijos, kurias anksčiau auditavo audito institucijos. Dėl to pagrindiniais informacijos apie audituojamas operacijas teikėjais tapo vadovaujančiosios institucijos (vietoje audito institucijų), tačiau jos ne visada buvo tinkamai pasirengusios šiai užduočiai, t. y. laiku pateikti visus prašomus audito įrodymus, kaip to tikėjosi Audito Rūmai, kad gautų patikimų įrodymų dėl kiekvienos atrinktos operacijos, kartais praėjus daugeliui metų po veiklos vykdymo (**6.29 dalis**). Komisija mano, kad **tai galėjo turėti įtakos** Audito Rūmų apskaičiuotam **klaidų lygiui**.

Komisija palankiai vertina tai, kad Audito Rūmai pirmą kartą kiekybiškai įvertino nustatytas **viešųjų pirkimų klaidas**, naudodami **pačios Komisijos kiekybinio vertinimo lentelę**, taikomą

---

[2] Reglamentas (ES) 2024/795.

[3] Audito institucijos nurodė, kad bendras klaidų lygis Regioninės politikos GD programose sudarė 3,7 %, o Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD programose – 3,9 %, palyginti su mažesniais klaidų lygiais ankstesniais metais. Žr. NVA 34 ir 33 puslapius, skirtus atitinkamai Regioninės politikos GD ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD programoms.

pasidalijamojo valdymo srityje, todėl buvo užtikrintas geresnis suderinamumas su Komisijos ir valstybių narių metodu, ir tai, kad nustatytų viešųjų pirkimų klaidų poveikis buvo mažesnis.

Komisijos atliktos kiekvienos programos analizės rezultatai rodo, kad padėtis skiriasi priklausomai nuo valstybės narės ir programos: Komisija padarė išvadą, kad **valdymo ir kontrolės sistemos veikia tinkamai 85 %** iš 441 2014–2020 m. sanglaudos politikos programų ir 92 % iš 380 2021–2027 m. programų. Komisija taip pat nustatė, kad kai kurios audito institucijos nepastebėjo klaidų arba apie jas tinkamai nepranešė[4]. Komisija pareikalavo, kad būtų atlikti būtini patobulinimai visose programose arba jų dalyse, kuriose buvo nustatyti trūkumai, įskaitant ir pagal minėtą veiksmų planą; ji sustabdė mokėjimus ir, jei manys esant būtina, pareikalaus papildomų (grynųjų) finansinių pataisų.

Komisija yra įsitikinusi, kad **sanglaudos daugiametė taisomoji geba** leidžia sumažinti riziką užbaigiant programas žemiau reikšmingumo ribos, be kita ko, neteisėtas arba panaikintas išlaidas pakeičiant kitomis išlaidomis, kurios laikomos tinkamomis finansuoti, kaip leidžiama pagal Bendrųjų nuostatų reglamentą (BNR). Iš tiesų kiekvienais metais programų institucijos iš patvirtintų finansinių ataskaitų anuliuoja reikšmingas anksčiau deklaruotas sumas, kurios, kaip nustatoma vėliau, yra nepagrįstos arba kurioms kyla rizika. Užbaigiant programas, iki 2026 m. vasario 15 d. gautose finansinėse ataskaitose valstybės narės ištaisė beprecedentę 6,5 milijardo eurų ES lėšų sumą, o tai rodo, kad užbaigiant programas atliktas didelis darbas siekiant pašalinti likusias klaidas. Nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios ši valstybių narių anuliuota suma iš viso sudarė 22,9 milijardo eurų sanglaudos politikos lėšų. Per tą patį laikotarpį dėl savo audito veiklos ir priežiūros vaidmens bei tolesnių veiksmų, susijusių su Audito Rūmų ir OLAF nustatytais faktais, **Komisija paprašė atlikti daugiau kaip 1,58 milijardo eurų papildomų finansinių pataisų**, o šias lėšas programų institucijos galėtų pakartotinai panaudoti pagal BNR. Komisija taip pat gali taikyti grynąsias finansines pataisas, dėl kurių valstybė narė tiesiogiai netenka finansavimo, jeigu yra įvykdytos teisinės sąlygos ir susiję griežti kriterijai. Ji kol kas pradėjo penkias grynųjų finansinių pataisų procedūras, susijusias su keliais fondais ir ERPF / SF programomis: 2025 m. priimtas vienas sprendimas, trys procedūros yra gerokai pažengusios, o viena procedūra buvo nutraukta padarius išvadą, kad nėra teisinio pagrindo. Įgyvendinusi visas taisomąsias priemones, **Komisija savo MVA apskaičiavo**, kad šiuo etapu **rizika užbaigiant programas** visais ataskaitiniais metais iki 2024 m. **nesiekia 2 %**, o tolesni taisomieji veiksmai tebetaikomi atliekant užbaigiamų programų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimą, jei manoma, kad jie būtini.

Todėl savo MVA Komisija padarė išvadą, kad ji turi **pagrįstą patikinimą**, jog valdymo ir kontrolės sistemos apskritai veikia gerai, kad užtikrintų atliktų operacijų teisėtumą ir tvarkingumą, **išskyrus programas, dėl kurių ji pateikė išlygą**, ir kad nustačius sistemos trūkumų arba taikytinų taisyklių pažeidimų, kurie kelia grėsmę atliktų operacijų teisėtumui ir tvarkingumui, būtų imamasi proporcingų ir veiksmingų taisomųjų priemonių pagal teisinę sistemą.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes ir remdamasi kelerių metų Audito Rūmų bei Komisijos audito rezultatais, Komisija padarė išvadą, kad dėl **dabartinio** sanglaudos politikos **įgyvendinimo modelio**, kuris tebėra iš esmės grindžiamas išlaidų kompensavimu ir sudėtingomis išsamiomis tinkamumo finansuoti taisyklėmis, nacionalinėms administravimo institucijoms ir naudos gavėjams **šis metodas yra sudėtingas ir dažniau baigiasi klaidomis**. 2021–2027 m. laikotarpiu Komisija toliau dirba su valstybėmis narėmis siekdama skatinti **alternatyvių, mažiau klaidinančių ir supaprastintų išlaidų kompensavimo schemų** (supaprastinto išlaidų apmokėjimo arba su išlaidomis nesusijusio finansavimo) įgyvendinimą, aktyviai mažindama perteklinį reglamentavimą ir prireikus teikdama priemones administraciniams gebėjimams stiprinti. Komisija pasiūlė teisėkūros institucijoms kitai daugiametei finansinei programai taikyti **naują, tikslais grindžiamą** ES

[4] 21 audito institucija 2014–2020 m. ir 6 audito institucijos 2021–2027 m.

mokėjimų **modelį**, susijusį su paprastesne ir solidžia patikinimo sistema, kad būtų užtikrinta nuolatinė atitiktis taikytiniems teisės aktams ir tvirta ES finansinių interesų apsauga.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Audito Rūmų operacijų testavimo rezultatai

Komisija pažymi, kad su antra DFP išlaidų kategorija susijęs klaidų lygis, kurį nurodė Europos Audito Rūmai (**6.18–6.19 dalys**), yra grindžiamas audito imtimi, kuri atspindi netipinės šiemetinės pripažintų finansinių ataskaitų populiacijos ypatumus (žr. pirmiau ir Europos Audito Rūmų metinės ataskaitos **6.4 ir 6.5 diagramas**). Todėl **sunku tiesiogiai lyginti** su ankstesniais metais pateiktais rezultatais; atitinkamai tokius palyginimus reikėtų vertinti atsargiai.

Be to, kitaip nei ankstesniais metais, didelė dalis Audito Rūmų audituotų operacijų buvo patikrinta tik vadovaujančiųjų institucijų, ir **tik 27 %** jų – **taip pat ir audito institucijų**. Kaip nurodyta pirmiau, vadovaujančiosios institucijos, kurios dabar audituojamos tiesiogiai ir aptariamos Europos Audito Rūmų preliminariose išvadose, (vietoje audito institucijų, kaip buvo ankstesniais metais) **ne visada buvo gerai pasirengusios** šiais pirmaisiais pereinamaisiais metais laiku pateikti visus prašomus audito įrodymus, kurių tikėjosi Audito Rūmai, siekdami gauti patikimus įrodymus dėl kiekvienos atrinktos operacijos, **kartais praėjus daugeliui metų po** veiklos vykdymo (**6.29 dalis**) Tai galėjo turėti įtakos klaidų lygiui. **Komisija bendradarbiaus** su Audito Rūmais siekdama **didinti vadovaujančiųjų institucijų informuotumą** apie šį metodą ir šiais metais įgytą patirtį, kad ateityje jos būtų geriau pasirengusios vykdyti Audito Rūmų prašymus. Be to, kai kurios klaidos, nustatytos Audito Rūmų audito imtyje atitinkamais ataskaitiniais metais, nepaisant atliktų metinių patikrinimų (**6.13 dalis**), vis dar gali būti aptinkamos per paskesnius valdymo patikrinimus ar auditus ateinančiais ataskaitiniais metais arba užbaigimo metu, kai Komisija atlieka teisėtumo ir tvarkingumo vertinimą, kuris dar turi būti atliktas, kaip **visų patikinimo mechanizmų**, paprastai įtrauktų į sanglaudos politikos valdymo ir kontrolės sistemas, **bei** politikos **daugiametės taisomosios gebos** dalis.

2025 m. Komisija apskaičiavo, kad 2014–2020 m. laikotarpio **rizika atliekant mokėjimą** visų sanglaudos politikos fondų atžvilgiu tebebuvo reikšminga ir sudarė ne daugiau kaip 3,2 %, o tai yra šiek tiek didesnis rodiklis, palyginti su ankstesniais metais nurodytais lygiais, tačiau mažesnis nei Audito Rūmų apskaičiuotas lygis. Pagal Komisijos metodiką ir atsižvelgiant į generalinių direktorių, kurie yra įgalioti leidimus suteikiantys pareigūnai, pareigą pateikti patikinimą kiekvienos programos, pagal kurią tais metais buvo atliekami mokėjimai, lygmeniu, šis įvertis grindžiamas **išsamia visų** programų audito institucijų pateiktų **audito nuomonių ir klaidų lygių peržiūra**, kurią prireikus pakoregavo Komisija, atlikusi savo vertinimą ir atsižvelgdama į Audito Rūmų audito nustatytus faktus dėl atskirų operacijų. Komisijos požiūris sudaro sąlygas jai padaryti išvadą dėl rizikos valstybių narių ir net atskirų programų lygmeniu, taip parodant, kad kiekvienos programos padėtis yra skirtinga.

Yra keletas veiksnių, paaiškinančių, kodėl Komisijos ir Audito Rūmų **klaidų lygių negalima lyginti tiesiogiai**, ypač šiais metais, kai Audito Rūmų imtis buvo sudaryta pagal netipinę populiaciją. Kad paaiškintų skirtumą tarp abiejų institucijų nurodytų klaidų lygių ir priežastis, dėl kurių Komisija negali

taikyti finansinių pataisų visoms Audito Rūmų nurodytoms klaidoms, Komisija remiasi ataskaitos 1 skyriumi (**1.42–1.44 dalys**) ir jame pateiktais atsakymais.

Audito Rūmai paaiškino, kad Komisijos pripažintų finansinių ataskaitų operacijų populiacija šiais metais buvo **palyginti maža ir netipinė** DFP 2 išlaidų kategorijai (**6.15 dalis**). Todėl Audito Rūmų imtį, kuri taip pat buvo mažesnė nei įprastai, sudarė 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. operacijos, o bendras klaidų lygis apėmė abu laikotarpius. Komisija savo MVA nurodė du klaidų lygius – vieną 2014–2020 m. laikotarpiui pagal audito institucijų nurodytus klaidų lygius, o kitą 2021–2027 m. laikotarpiui pagal apdairų fiksuotosios normos įvertį, atsižvelgdama į skirtingą pirmųjų mokėjimų, kuriuos dažnai sudaro išankstiniai mokėjimai, rizikos profilį (žr. 6.53 dalį).

Dar vienas šių metų ypatumas, taip pat susijęs su neįprastai maža Audito Rūmų audituota populiacija, buvo tai, kad buvo **atrinktos tik kelių šalių operacijos**, kaip nurodė Audito Rūmai (**6.15 dalis**). Visų pirma, Audito Rūmai auditavo palyginti daug Jungtinės Karalystės programų, nes **po „Brexit'o"** 2025 m. buvo pateiktos visų **Jungtinės Karalystės programų ankstyvo užbaigimo ataskaitos**. Dėl sanglaudos programų institucijų likvidavimo ir patyrusių darbuotojų bei užduočių perskirstymo nacionalinėms administravimo institucijoms po „Brexit'o" kai kuriais atvejais, kai Audito Rūmams kilo klausimų, buvo sunku per nustatytą terminą gauti audito įrodymus dėl audituojamų Jungtinės Karalystės programų (visų pirma dėl viešųjų pirkimų procedūrų arba „Brexit'o" derybų neapibrėžtumo laikotarpiu, o tai, visų pirma viešųjų pirkimų klaidos, turėjo didelį poveikį klaidų lygiui). Specifinės problemos, susijusios su padėtimi Jungtinėje Karalystėje, nebūtinai atspindi padėtį valstybėse narėse.

Galiausiai Komisija mato galimybių **tęsti dialogą su Audito Rūmų** tarnybomis, ypač dėl tam tikrų reikalavimų (pavyzdžiui, ESF reglamento 13 straipsnio 5 dalyje numatytos galimybės) teisinio aiškinimo, dėl kurio vertindama kai kuriuos atvejus, kuriuos šiais metais auditavo Audito Rūmai, Komisija priėjo prie **kitokių išvadų**. Pavyzdžiui, kalbant apie supaprastinto išlaidos apmokėjimo apibrėžimą, Komisija atkreipia dėmesį į **Audito Rūmų lūkestį** gauti **patikimų pagrindžiamųjų įrodymų**, kad būtų galima patikrinti valstybių narių lygmeniu nustatytą metodiką, kaip to reikalaujama pagal reglamentą, kartais praėjus daugiau nei 15 metų nuo metodikos nustatymo (**6.29 dalis**). **Komisijos nuomone** ir atsižvelgiant į **proporcingumo principą**, ankstesniais programavimo laikotarpiais nustatytoms ir taikytoms metodikoms, kurios, kaip leidžiama pagal BNR, buvo pakartotinai naudojamos vėlesniais programavimo laikotarpiais, galėtų būti taikomi ne tokie griežti reikalavimai, nes tokios **supaprastintai apmokamos išlaidos** ilgainiui pagal taikomą valdymo ir kontrolės sistemą buvo tikrinamos įvairiais būdais. Komisija sutinka, kad tokių metodikų atnaujinimas yra geroji praktika, kuri taip pat leistų sutrumpinti laikotarpį, kurį reikia saugoti pagrindinius dokumentus, pagrindžiančius tokių metodikų nustatymą (ir archyvuoti senus duomenis). Kalbant apie tam tikrų kategorijų dalyvių, pavyzdžiui, priklausančių pažeidžiamoms grupėms (šiais metais nustatyta Švedijoje ir Vokietijoje), tinkamumą, Komisija **paskelbė gaires**, kurias pateikė valstybėms narėms, dėl proporcingo audito metodo, kurį reikėtų taikyti tokioms socialinės sanglaudos operacijoms, atsižvelgiant į atitinkamų socialinių grupių ypatumus ir jautrumą.

Nors ne visi Audito Rūmų nurodyti atvejai yra pažeidimai pagal BNR, kaip paaiškinta per prieštaravimų procedūrą dėl atskirų atvejų su Audito Rūmais, **Komisija imsis tinkamų tolesnių veiksmų dėl visų Audito Rūmų praneštų klaidų** ir **reikalaus imtis taisomųjų priemonių arba taikyti finansines pataisas**, kurios laikomos būtinomis ir teisiškai įmanomomis. Komisija taip pat rekomenduos atitinkamoms programų institucijoms prireikus toliau tobulinti valdymo ir kontrolės sistemas, atsižvelgiant į 2021–2027 m. laikotarpio įgyvendinimą.

Sanglauda (pasidalijamasis valdymas)

Komisija **deramai atsižvelgia** į Audito Rūmų nurodytus vadovaujančiųjų ir audito institucijų darbo trūkumus (**6.20–6.38 dalys**), be tų atvejų, apie kuriuos ji jau pranešė MVA. Tačiau Komisija mano,

kad **kai kurie nustatyti faktai** taip pat **atspindi audito lūkesčių skirtumus** dėl patvirtinamųjų įrodymų pobūdžio, išsamumo ir prieinamumo, **o ne trūkumus**, kuriuos programų vykdymo institucijos būtų galėjusios nustatyti vykdydamos operacijas. Valstybių narių ir Audito Rūmų lūkesčiai dėl to, kas turėtų būti laikoma pagrindiniais audito dokumentais, gali skirtis (žr. skirsnį „Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų prieinamumas“). Šiuo klausimu Komisija pabrėžia, kad lūkesčiai rasti audito dokumentus, kartais praėjus daugiau nei dešimčiai metų nuo programos užbaigimo, nebūtinai suderinami su kasdieniais administraciniais apribojimais, su kuriais susiduria programų institucijos, ir **gali reikšti neproporcingą naštą** tiek vadovaujančiosioms institucijoms, tiek naudos gavėjams, o tai gali turėti atgrasomąjį poveikį ES lėšų patrauklumui.

Vis dėlto Komisija pripažįsta tam tikras sistemos problemas, kurias nustatė Audito Rūmai. Ji tęs darbą **toliau gerindama programų institucijų gebėjimus aptikti klaidas** pagal 2024 m. pabaigoje su visomis programų institucijomis suderintą veiksmų planą. 2025 m. Komisija atliko vadovaujančiųjų ir audito institucijų apklausą siekdama įvertinti, kaip apskritai įgyvendinamos pasiūlytos priemonės, o **veiksmų plano** įgyvendinimo pažanga aptarta atitinkamuose susitikimuose tarp kiekvienos valstybės narės institucijų ir Komisijos. Apklausos rezultatai parodė, kad jau pastebimi teigiami pokyčiai, nors vis dar būtina dėti nuolatines pastangas tokiose srityse kaip **parama naudos gavėjams**, **rizika grindžiami valdymo patikrinimai**, **žinių valdymas**, **dirbtinio intelekto** ir turimų duomenų bazių **naudojimas** kontrolės darbe bei vadovaujančiųjų ir audito institucijų **bendradarbiavimas**. Išsamesnė informacija apie šių apklausų rezultatus pateikiama atitinkamose Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės politikos GD MVA (skirsnyje „Kontrolės priemonių veiksmingumas“).

Kalbant apie **klaidų rūšis**, remiantis jų bendra tipologija, indėlis į Komisijos ir audito institucijų klaidų lygius paprastai priklauso toms pačioms pažeidimų kategorijoms kaip ir Audito Rūmų, t. y. **netinkamos finansuoti išlaidos, audito seka, viešieji pirkimai** ir – šiek tiek mažesne apimtimi (kaip ir ankstesniais metais) – valstybės pagalba. Ši **konvergencija** patvirtina, kad pagrindiniai klaidų šaltiniai yra tinkamai nustatyti visais patikinimo sistemos lygmenimis ir toliau lieka prevencinių bei taisomųjų veiksmų dėmesio centre. Komisija toliau dirbs su atitinkamomis programų institucijomis, kad padėtų joms **stiprinti jų gebėjimus geriau užkirsti kelią tokiems pažeidimams ir juos nustatyti**. Ji taip pat toliau skatins supaprastinimą ir klaidų padedančių išvengti schemų, visų pirma **supaprastinto išlaidų apmokėjimo** ir **su išlaidomis nesusijusio finansavimo**, naudojimą per savo specializuotus tarptautinius tinklus, kurie leidžia visų valstybių narių koordinavimo įstaigų, vadovaujančiųjų institucijų ir audito institucijų atstovams bei Komisijos tarnyboms bendradarbiauti apibrėžiant tokias schemas, keistis geraja praktika ir patirtimi.

Galiausiai Komisija laikosi nuomonės, kad Audito Rūmų nurodytos klaidos, kartais dėl to, kad vadovaujančiosios institucijos arba paramos gavėjai nevisiškai supranta susijusias **sudėtingas taisykles**, padaro klaidų arba dėl to, kad nepateikti arba pateikti ne visi patvirtinamieji dokumentai, nekelia abejonių dėl **bendrai finansuojamų projektų rezultato ar poveikio** numatytiems politikos tikslams (žr. pavyzdžius, aprašytus 6 skyriaus langeliuose, arba Komisijos atsakymus tolesniuose skirsniuose).

Netinkamos finansuoti išlaidos ir projektai

Netinkamos finansuoti išlaidos (**6.23–6.25 dalys**) tebėra **dažniausia klaidų**, kurias nustato audito institucijos ir Komisija, **rūšis**. Tai vis dar rodo, kad šioje srityje būtina nuolat tobulinti vadovaujančiųjų institucijų veiklą pagal modelį, kuris daugeliu atvejų vis dar grindžiamas naudos gavėjų deklaruotų faktinių išlaidų kompensavimu. Į tai bus atsižvelgta vertinant **veiksmų planą**, kuris šiuo metu įgyvendinamas kartu su programų institucijomis, taip pat Komisijos patobulintame pasiūlyme dėl programų institucijų gebėjimų stiprinimo, parengtame remiantis įgyvendinimo patirtimi ir audito rezultatais. Atsižvelgdama į lemiamą vadovaujančiųjų institucijų vaidmenį klaidų prevencijos

ir aptikimo srityje bei poreikį stiprinti aptikimo gebėjimus valdymo patikrinimų lygmeniu, **Komisija skatina jas naudoti supaprastintą išlaidų apmokėjimą arba su išlaidomis nesusijusį finansavimą** išlaidoms deklaruoti ir taip išvengti sudėtingo faktinių išlaidų pagrindimo. Be to, nuolat **analizuojamos pagrindinės klaidų**, kurių programų institucijos neaptinka, **priežastys**. Tokia analizė įtraukiama į Komisijos metinį rizikos vertinimą, kai atliekami rizika grindžiami auditai, ir pateikiama programų institucijoms, kad jos galėtų pakoreguoti savo rizikos vertinimą ir audito metodus. Komisija taip pat skatina audito institucijas **teikti informaciją** ir **išsamius audito rezultatus** aptarti su vadovaujančiosiomis institucijomis. Tai visų pirma apima klaidas, kurios nebuvo aptiktos pirmuoju lygmeniu, siekiant pagerinti pirmojo lygmens prevencinius ir aptikimo gebėjimus, pvz., parengiant papildomas gaires ir (arba) rengiant mokymus tiek vadovaujančiųjų institucijų darbuotojams, tiek naudos gavėjams, bei atitinkamai **atnaujinant rizikos vertinimą**, kuriuo remiantis atliekamas rizika grindžiamas valdymo tikrinimas.

Komisija pripažįsta kai kurias iš klaidų, kurias Audito Rūmai įvertino šiuo pagrindu, tačiau ne visas. Pavyzdžiui, dėl **6.1 langelyje** pateikto Vokietijos ESF operacijos (kurios tikslas buvo dėl COVID pandemijos mokymo centrus pertvarkyti į skaitmeninius mokymo centrus) pavyzdžio Komisija nesutinka su Audito Rūmų sprendimu IT įrangos, kurią naudos gavėjas pateikė mokymo centrams viršydamas kiekius, kuriuos jie iš pradžių nurodė atsakydami į naudos gavėjo preliminarią apklausą, išlaidas laikyti netinkamomis finansuoti remiantis Audito Rūmų argumentu, kad nebuvo įrodyta, jog šie didesni kiekiai iš tiesų buvo būtini. Operacijos tikslas buvo ne tik aprūpinti mokymo centrus IT įranga, bet ir padėti jiems nustatyti savo poreikius, kad jie būtų visiškai pasirengę naujajam skaitmeniniam mokymo metodui. Todėl kai kurių centrų galutiniai įrangos užsakymai buvo didesni nei iš pradžių buvo numatę patys centrai, o kitų (tiek neįtrauktų į Audito Rūmų imtį, tiek į ją įtrauktų) – mažesni nei iš pradžių buvo numatyta. Be to, Komisija daro išvadą, kad **reguliari numatytų poreikių peržiūra** tiek bendru, tiek individualiu lygmeniu, kurią naudos gavėjas vykdė per visą operacijos įgyvendinimo laikotarpį prižiūrint vadovaujančiosioms institucijoms (per keturis ekspertų susitikimus ir kiekvienam mokymo centrui teikiamas individualias, prie jo poreikių pritaikytas rekomendacijas), taip pat užtikrino vienodą požiūrį į visus mokymo centrus ir jų išreikštų poreikių koregavimą. Todėl Komisija mano, kad užsakyti kiekiai **atitiko programos taisykles**, nes jie patenkino naudos gavėjo nustatytus poreikius, pagrįstus apklausomis, individualiomis rekomendacijomis, jo profesiniu vertinimu ir jo paties sukurto bei su universiteto ekspertu patvirtinto algoritmo taikymu.

Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų prieinamumas

Dėl **6.26–6.29 dalių** Komisija sutinka, kad pagrindiniai dokumentai yra reikalingi siekiant užtikrinti tinkamą kiekvienos operacijos deklaruotų išlaidų audito seką, kaip numatyta 2014–2020 m. BNR 72 straipsnio g punkte, iki **dokumentų saugojimo laikotarpio** pabaigos, kitaip neįmanoma įrodyti remiamos operacijos tinkamumo finansuoti. Komisija pažymi, kad trūkstama patvirtinamoji informacija ar dokumentai tebėra **trečia pagal dažnumą klaidų**, kurias dėl 2014–2020 m. programavimo laikotarpio nurodė **tiek audito institucijos, tiek Komisijos auditoriai, priežastis**.

Tačiau iš naudos gavėjų ir programų institucijų reikalaujama informacija kiekvienu atveju **turėtų išlikti proporcinga**, atsižvelgiant į dokumentų pateikimo reikalavimų poveikį ir administracinius kaštus, suinteresuotųjų subjektų raginimus bei pastangas, susijusias su pačios Komisijos darbotvarke, kuria siekiama labiau supaprastinti ES lėšų panaudojimą. 2019 m. Komisija su audito institucijomis parengė **diskusijoms skirtą dokumentą audito dokumentams tobulinti**, kuriame pateikiamos būtiniausios rekomendacijos, kartu užtikrinant administracinių išlaidų proporcingumą. 2019 m. metinėje ataskaitoje (**5.8 langelis**) Audito Rūmai tai įvertino kaip teigiamą žingsnį. Komisija taip pat remiasi savo atsakymais dėl **6.26 dalies**.

Komisija deda analogiškas pastangas audito sekos dokumentavimui užtikrinti ir kitose srityse. Pavyzdžiui, kalbant apie **ESF+** išlaidas, atsižvelgdama į tai, kad operacijos pagal socialinės įtraukties tikslą, skirtos palankių sąlygų neturinčioms ir (arba) pažeidžiamoms grupėms remti, yra ypač svarbios, Komisija parengė ir pateikė valstybėms narėms **metodinę pastabą dėl** to, ką ji laiko **proporcingu ir subalansuotu audito metodu**, skirtu šiai tikslinei socialinės įtraukties grupei. Audito reikalavimai negali būti tokie patys, kaip taikoma kitų rūšių operacijoms, ir turi būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes, kuriomis tokias operacijas įgyvendina specialūs ir profesionalūs darbuotojai, taip pat į būtinybę laikytis proporcingumo principo ir gerbti pažeidžiamų grupių ar asmenų, kuriems taikomos tokios priemonės, orumą. Specialių socialinių darbuotojų patvirtintos savideklaracijos gali būti pakankamas patvirtinamasis dokumentas valdymo patikrinimų lygmeniu (su sąlyga, kad audito institucijos atlieka papildomus patikrinimus, skirtus operacijų reprezentatyviųjų imčių auditui). Komisija mano, kad kai kuriose Audito Rūmų nurodytose klaidose dėl pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų trūkumo nebuvo pakankamai atsižvelgta į **konkrečias aplinkybes** ir specialių socialinių darbuotojų, oficialiai atsakingų už tokias grupes atitinkamose valstybėse narėse, darbo patikimumą (žr. **6.3 langelyje** pateiktą ESF+ pavyzdį Švedijoje).

Vis dėlto Komisija toliau **didins** vadovaujančiųjų institucijų **informuotumą, kaip užtikrinti tinkamą** visų jų atliekamų valdymo patikrinimų **audito seką**, ypač kai kalbama apie dalyvių tinkamumą tam tikru laiku.

Vidaus rinkos viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymasis

Komisija pažymi, kad, kaip nurodė Audito Rūmai, viešųjų pirkimų taisyklės (**6.30–6.36 dalys**) tebėra vienas iš klaidų šaltinių. Ji palankiai vertina tai, kad **Audito Rūmai suderino savo požiūrį** į viešųjų pirkimų klaidų kiekybinį įvertinimą su Komisijos gairėmis. Šis pokytis prisideda prie **didesnio vertinimo nuoseklumo ir proporcingumo** (**1.36** ir **1.37 dalys** bei **1.14 diagrama**). Tačiau Komisija pažymi, kad šiais metais dėl „Brexit'o“ didelę šios rūšies klaidų dalį sudaro Jungtinės Karalystės programos (kaip paaiškinta skirsnyje „*Audito Rūmų operacijų testavimo rezultatai*“). Komisija nebūtinai pritaria Audito Rūmų vertinimui dėl visų klaidų, kurias jie kiekybiškai įvertino pagal ES ar nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių nesilaikymą (pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje taikomą dinaminę pirkimo sistemą), arba mano, kad vertinant pažeidimą reikia atsižvelgti į **konkrečias aplinkybes**, pavyzdžiui, **6.4 langelyje** aprašytame pavyzdyje sutarties pratęsimas įvyko 2018 m. dėl iš tikrųjų nenumatytų aplinkybių, atsiradusių sudarius sutartis po „Brexit'o“ sukelto neapibrėžtumo. Šis pratęsimas leido panaudoti likusius ESF asignavimus iki Jungtinės Karalystės programos pabaigos.

Kalbant apie nurodytus atvejus tiesioginio valdymo srityje, dėl bent dviejų atvejų (Čekija **6.32 dalyje** ir CINEA **6.39 dalyje**) Komisija taip pat nesutinka, kad buvo nesilaikyta ES ar nacionalinių viešųjų pirkimų taisyklių dėl esminių pradinės sutarties pakeitimų. Abiem atvejais Komisija neturi pakankamo teisinio pagrindo šiuos pakeitimus vertinti kaip klaidą, o su jais susijusios išlaidos niekada nebuvo deklaruotos ES bendram finansavimui gauti.

Komisija pažymi, kad šiais metais valstybės pagalbos taisyklių nesilaikymas nebuvo kiekybiškai įvertintų klaidų priežastis.

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas

BNR numatyta galimybė **plačiau taikyti supaprastintas, su faktinėmis išlaidomis nesusijusias finansavimo schemas**, pavyzdžiui, supaprastinto išlaidų apmokėjimo ir su išlaidomis nesusijusio finansavimo schemas (**6.37–6.38 dalys**). Remiantis patirtimi ir kaip Audito Rūmai nurodė ankstesnėse ataskaitose, pagal tokias schemas daroma mažiau klaidų, o Komisija aktyviai skatina

jas taikyti (pagal BNR jos netgi privalomos mažesnėms operacijoms) ir telkia vadovaujančiąsias bei audito institucijas parengti tokias schemas savo programoms.

Komisija pripažįsta, kad, kaip nurodyta jos pačios ar audito institucijų atliktų auditų ataskaitose, vis dar gali pasitaikyti su šių schemų taikymu susijusių klaidų (žr. 2025 m. Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD MVA 7L priedą). Tai rodo, kad supaprastintų schemų įgyvendinimas turi būti **nuolat stebimas**.

Tačiau Komisija sutinka ne su visais Audito Rūmų pastebėjimais, kurie buvo kiekybiškai įvertinti supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų atžvilgiu. Dėl abiejų **6.6 langelyje** nurodytų netiesioginių išlaidų fiksuotųjų normų atvejų Komisija pabrėžia, kad ji buvo patvirtinusi šių fiksuotųjų normų perkėlimą iš 2007–2013 m. programavimo laikotarpio į vėlesnius programavimo laikotarpius. Tokia galimybė aiškiai numatyta BNR ir atspindėta Komisijos gairėse dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo. Programų institucijos neturi teisinės pareigos atnaujinti anksčiau patvirtintų metodikų, jeigu jų taikymo sąlygos išlieka nepakitusios, nors Komisija pritaria nuomonei, kad periodinis koregavimas iš tiesų yra gera praktika (kaip rekomenduojama jos gairėse dėl tokio supaprastinto išlaidų apmokėjimo). Vienu atveju, po Audito Rūmų audito, vadovaujančioji institucija pateikė patvirtinamuosius dokumentus, kuriais buvo pagrįstas 2007–2013 m. taikytas metodas ir 20 % fiksuotosios normos taikymas netiesioginėms išlaidoms. Be to, vadovaujančioji institucija tuo pat metu pradėjo naują tyrimą, grindžiamą 21 akredituoto mokymo centro patvirtintomis 2023 ir 2024 m. finansinėmis ataskaitomis, iš kurių matyti, kad 20 % tebėra patenkinama fiksuotoji norma akredituotų mokymo centrų netiesioginėms išlaidoms įvertinti. Komisija mano, kad šiuo atveju pateikti **duomenys nepatvirtina kiekybiškai įvertinto pažeidimo**. Dėl kito atvejo Komisija sutinka su Audito Rūmais, kad projekte naudotiems fiksuotiesiems vieneto įkainiams, apskaičiuotiems prieš 12 metų pagal daugiau nei 500 operacijų, įgyvendintų 2007–2013 m., buvo būdingi tuo metu nepastebėti netikslumai, kurie, kaip apskaičiuota, sudaro apie 4 %.

Atsparumas ir vertybės (Komisijos valdymas)

Kalbant apie **6.39 dalyje** nurodytus nustatytus faktus, Komisija dėl nurodytų klaidų vykdant projektus, finansuojamus per *Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomąją įstaigą (CINEA)*, remiasi savo atsakymais, pateiktais skirsnyje „Vidaus rinkos viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymasis“ (**6.30–6.36 dalys**).

Komisija nesutinka su **6.7** langelyje pateiktu nustatytu faktu ir atkreipia dėmesį į savo **gaires *„Kaip tvarkyti fiksuotosios sumos dotacijas“***, kuriose aiškiai nurodyta, kad „*konsorciumas gali laisvai naudoti fiksuotąją sumą savo nuožiūra, su sąlyga, kad projektas vykdomas taip, kaip aprašyta dotacijos susitarime*“. Nors Komisija sutinka, kad pakeitimas gali būti geroji praktika, ji nemano, kad tai pažeidžia kokias nors dotacijos susitarimo tinkamumo finansuoti sąlygas.

2. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Komisijos atliktas 2025 m. vertinimas

Valstybių narių valdymo ir kontrolės sistemos

Atitinkamose **Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės politikos GD 2025 m. metinėse veiklos ataskaitose (MVA)** Komisija nurodė, kad valstybių narių **valdymo ir kontrolės sistemos** (**6.40–6.41 dalys**) **netinkamai veikė įgyvendinant beveik 15 % programų** tiek 2014–2020 m., tiek 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu.

Visų šių programų atžvilgiu Komisija taiko **sustiprintą** priežiūrą ir **stebėseną bei glaudžiai bendradarbiauja su programų institucijomis, kad būtų sumažinta nustatyta rizika**. Kai programa atitiko išlygos kriterijus, **Komisija** atitinkamose MVA **2025 m. patikinimo pareiškimus pateikė su išlygomis**.

Išlygos panaikinamos tik tada, kai programų institucijos įgyvendina pakankamas taisomąsias priemones. Tai, kad panaikinta nuo 25 % (Regioninės politikos GD programų) iki 33 % (Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD programų) praėjusių metų išlygų, rodo, kad atitinkamos valstybės narės jau veiksmingai ėmėsi taisomųjų priemonių, taip pagerindamos esamų sistemų veiksmingumą ir sumažindamos riziką, kad bus deklaruotos atitinkamų programų netvarkingos išlaidos.

Netvarkingų išlaidų lygis sanglaudos finansinėse ataskaitose

Kalbant apie Audito Rūmų pastabas, išdėstytas **6.42–6.49 dalyse**, pabrėžiama, kad 2014–2020 m. programavimo laikotarpio vertinimas atspindi specifines programos užbaigimo aplinkybes, kurioms būdingas **didelis galutinėse ataskaitose deklaruotų išlaidų kiekis ir vertė** (**6.16 dalis**). Remdamiesi naujausiais 2014–2020 m. pateiktais **patikinimo dokumentų rinkiniais**, generaliniai direktoriai savo atitinkamose MVA padarė išvadą, kad, kaip ir praėjusiais metais, 2025 m. pripažintose finansinėse ataskaitose Komisijai patvirtintose išlaidose tebėra reikšmingų pažeidimų. Nustatydama **riziką atliekant mokėjimą (pagrindinis veiklos rezultatų vertinimo rodiklis, PVRR)**, Komisija rėmėsi valstybių narių praneštais klaidų lygiais, kuriuos kol kas patikrino atlikdama tik dokumentų peržiūras, o ne patvirtintais klaidų lygiais, pagrįstais jos visu audito ciklu, kaip buvo daroma ankstesniais metais. Tai rodo, kad maždaug 80 % paskutinio 2014–2020 m. ataskaitinio laikotarpio patikinimo dokumentų rinkinių buvo gauta 2026 m. Tai taip pat leido pateikti reprezentatyvų susijusios rizikos vertinimą, be kita ko, dėl 20 % užbaigimo ataskaitų, pateiktų 2025 m. Ateityje **Komisijos** išsamus **2026 m. audito planas** – įskaitant patikrinimus vietoje, jei tai bus laikoma būtina – **leis įvertinti PVRR** ir užtikrinti, kad visi nukrypimai būtų nustatyti ir ištaisyti. Šis **dviejų etapų patvirtinimo procesas** stiprina pasitikėjimą ataskaitose nurodytų išlaidų teisingumu ir kartu leidžia laiku atlikti koregavimus pagal išsamius audito duomenis.

Be to, **Komisija** taip pat **pateikia** įvertintą apdairų **didžiausią rizikos atliekant mokėjimą lygį** siekdama atsižvelgti į galimą papildomą riziką, kai kurioms atskiroms programoms taikydama fiksuotąsias normas, priklausomai nuo jų konkrečių aplinkybių. Vadovaujantis Audito Rūmų rekomendacija[5], ši didžiausioji vertė taip pat apima konservatyvų požiūrį, kad būtų atsižvelgta į galimas klaidas neauditуotose išlaidose, pavyzdžiui, kai buvo atlikta tik dokumentų peržiūra arba kai pagal vykstančias prieštaravimų procedūras vis dar reikia atlikti papildomą audito darbą, ir (arba) atsižvelgiant ir į ankstesnių metų audito rezultatus, rodančius galimą likusią analizuojamų išlaidų riziką.

Atlikusi tokį kiekvienos programos vertinimą, Komisija galėjo nustatyti, kuriose programose (ar jų dalyse) yra **didelių trūkumų** (žr. atitinkamų MVA 7.F priedus) ir **dėl kurių buvo prašoma imtis taisomųjų veiksmų, ir pateikė informaciją** apie finansines pataisas, kurios buvo taikomos siekiant ištaisyti ankstesniais metais nustatytus pažeidimus.

Atsižvelgdama į nedidelį pranešimų apie operacijas skaičių, 2021–2027 m. programavimo laikotarpiui Komisija taiko apdairų 2 % rizikos atliekant mokėjimą įvertį.

[5] Žr. Specialiosios ataskaitos 26/2021 3 rekomendacijos a punktą ir Apžvalgos 03/2024 išvadą, p. 23.

INTERREG programų rizikos vertinimas

2021–2027 m. laikotarpiu INTERREG programas (**6.50–6.51 dalys**) audituoja atitinkamos programų audito institucijos pagal **vieną audito imtį**, kurią Komisija sudaro visoms sugrupuotoms **ETB programoms**. Tai reiškia, kad INTERREG programų, kurios, remiantis atskirų INTERREG programų 2014–2020 m. laikotarpiu praneštais klaidų lygiais, tradiciškai kelia mažesnę riziką nei pagrindinės programos, audito našta yra **gerokai supaprastinta** ir sumažinta. 2024–2025 m. finansinių ataskaitų INTERREG imties, apimančios 48 programas, **bendras klaidų lygis yra mažesnis nei 1 %** (panašus rodiklis buvo ir praėjusiais metais), o tai patvirtina mažą šių programų rizikos profilį ir bendro audito metodo veiksmingumą.

Komisija atkreipia dėmesį į klaidas, kurias Audito Rūmai nustatė trijose šiais metais audituotose INTERREG programose, ir imsis tolesnių veiksmų, jei manys, kad tai būtina ir teisiškai įmanoma. Komisija toliau stebės ir vertins galimą Audito Rūmų ir Komisijos auditų metu nustatytų problemų poveikį jos audito metodikai, taikomai atitinkamoms programoms 2021–2027 m. įgyvendinimo laikotarpiu.

3. 2014–2020 m. programų užbaigimas

Teisėkūros institucijos **pratęsė administracinius programų užbaigimo terminus iki 2026 m. vasario mėn.**[6], kad programų institucijos galėtų atlikti visus išsamius patikrinimus ir patikras iki galutinių išlaidų deklaravimo.

2014–2020 m. programų **užbaigimą** Komisijos lygmeniu **sudaro du etapai**: **programos finansinių ataskaitų ir susijusios galutinės įgyvendinimo ataskaitos pripažinimo**, kartu su atitinkama finansine operacija (paskutinių ataskaitinių metų likučio išmokėjimas arba lėšų susigrąžinimas), po kurios **valstybei narei raštu patvirtinama, ar visi teisėtumo ir tvarkingumo klausimai laikomi tinkamai išspręstais.** Tik tada užbaigimas laikomas baigtu.

Kaip nustatyta 2014–2020 m. BNR (ES) Nr. 1303/2013, Komisijos atliekamas finansinių ataskaitų pripažinimas turi būti atskirtas nuo teisėtumo ir tvarkingumo vertinimo. Todėl Komisija ir toliau **atliks išsamius visų programų teisėtumo ir tvarkingumo patikrinimus**, net ir sumokėjusi likutį (arba susigrąžinusi lėšas) užbaigimo metu. Tai užtikrina, kad iki veiklos užbaigimo pabaigos nebus likę neišspręstų audito klausimų. Komisija gali galutinai užbaigti programą tik tada, kai įsitikina, kad **įvertintas likutinis bendras klaidų lygis neviršija 2 %** kiekvienais atitinkamo programavimo laikotarpio ataskaitiniais metais ir kad programos institucijos tinkamai pašalino visus nustatytus pažeidimus ir riziką. Komisija pradėjo teikti ataskaitas apie 2014–2020 m. programų užbaigimo pažangą savo 2025 m. MVA. Iki 2025 m. gegužės mėn. pabaigos buvo užbaigtos 73 Regioninės politikos GD ir 56 Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD programos, iš kurių atitinkamai 21 ir 13 programų buvo visiškai užbaigtos, t. y. taip pat ir teisėtumo bei tvarkingumo požiūriu.

Siekdama patikrinti programų institucijų pasirengimą programų užbaigimui, Komisija 2024 ir 2025 m. atliko programų, kurios buvo laikomos rizikingomis, imties **prevencinius auditus**, kad užtikrintų, jog atitinkamos institucijos laiku atliktų visus reikiamus patikrinimus pagal Komisijos programų užbaigimo gaires, įskaitant likusių pažeidimų prevenciją ir ištaisymą bei tinkamus tolesnius veiksmus dėl visų pateiktų audito rezultatų iki programų užbaigimo. Daugiau informacijos apie šiuos auditus pateikiama 2024 m. Regioninės politikos GD ir Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD MVA 7I prieduose.

[6] Reglamentas (ES) 2024/795, kurį 2024 m. vasario 29 d. priėmė teisėkūros institucijos ir kuriuo sukuriama *Europos strateginių technologijų platforma (STEP)*.

Programų užbaigimas yra **viena iš pagrindinių** sanglaudos politikos **patikinimo sistemos** apsaugos priemonių, skirtų ES biudžetui apsaugoti. 2026 m. vasario mėn. užbaigiant programas valstybės narės pranešė apie rekordiškai didelę 6,5 milijardo eurų finansinių pataisų sumą, kuri yra gerokai didesnė už ankstesnių metų sumas. Tais atvejais, kai likutiniai klaidų lygiai, apie kuriuos pranešta, vis dar viršija 2 % (arba kai Komisija, įvertinusi užbaigimo dokumentų rinkinį arba atlikusi auditus, perskaičiavo šiuos lygius ir nustatė, kad jie viršija 2 %), Komisija taiko finansines pataisas siekdama užtikrinti, kad visų programų rizika nesiektų žemiau reikšmingumo ribos, prieš galutinai užbaigdama programą. Tai užtikrina, kad likutinė rizika nesiektų reikšmingumo ribos prieš galutinį programos užbaigimą, o netvarkingos išlaidos būtų tinkamai neįtraukiamos į ES biudžetą.

4. 2021–2027 m. programavimo laikotarpis

Komisija padeda valstybėms narėms įvairiais būdais **stiprinti jų administracinius gebėjimus**, **gerinti ir spartinti įgyvendinimą bei šalinti trukdžius** investicijoms. Per pastaruosius keletą metų ji pateikė kelis pasiūlymus, be kita ko, neseniai priimtą **sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūrą**, kuri padeda valstybėms narėms spręsti naujus prioritetinius klausimus, kartu didindama lankstumą ir taikydama papildomas supaprastinimo priemones. Kadangi **projektų atrankos lygis** vietoje sudaro **apie 65 %** 2021–2027 m. sanglaudos programoms skirtų lėšų, 2025 m. finansinis įgyvendinimas gerokai paspartėjo, o daugelis valstybių narių pateikė mokėjimo paraiškas, gerokai viršijančias jų N+3 įsipareigojimų panaikinimo tikslą. Komisija mano, kad 2021–2027 m. nustatyti valdymo ir kontrolės sistemos koncepcijos ir struktūros pakeitimai leidžia **padidinti kontrolės priemonių veiksmingumą** (**6.12 dalis**). Dabar vadovaujančiosios institucijos privalo sutelkti pastangas ir išteklius į sritis, kuriose dažniausiai pasitaiko klaidų, ir taikyti **rizika grindžiamus valdymo patikrinimus**, atlikdamos apdairų rizikos vertinimą, kurio metu turi būti nuolat atsižvelgiama į visų atliktų patikrinimų ir auditų rezultatus. 2025 m. daugumai valstybių narių programų buvo veiksmingai taikomi tokie rizika grindžiami patikrinimai, o kitoms programoms, laikantis apdairumo principo, vis dar buvo taikomas 100 % patikrinimo metodą. Atliekant (audito institucijų ir Komisijos) **auditus** nuolat tikrinama, ar vadovaujančiosios institucijos veiksmingai vertina savo programų riziką ir, kai tinkama, įgyvendina tuos rizika grindžiamus valdymo patikrinimus, kad **užtikrintų didesnį veiksmingumą ir geresnius gebėjimus aptikti klaidas**. Be to, siekiant sumažinti audito naštą, kai ankstesnė patirtis rodo, kad sistemos veikia gerai, reglamentas leidžia programoms taikyti **proporcingesnę tvarką**, kuri suteikia lankstumo ir supaprastinimo galimybių per patikrinimus ir auditus. Jei iš įrodymų matyti, kad padėtis pablogėjo, Komisija gali reikalauti, kad valstybė narė atitinkamai programai (-oms) vėl pradėtų taikyti visas kontrolės priemones.

Nepaisant kol kas žemo įgyvendinimo lygio, **daugiametė taisomoji geba** jau taikoma 2021–2027 m. programoms: valstybės narės jau išbraukė 1 milijardą eurų iš 2021–2027 m. laikotarpio metinių finansinių ataskaitų. Be to, buvo supaprastintas grynųjų finansinių pataisų, kurios skatina taikyti griežtas kontrolės procedūras, taikymas. Remdamasi Audito Rūmų rekomendacijomis ir BNR nuostatomis, Komisija dabar nedelsdama pradeda procedūras tais atvejais, kai nustatoma, kad į pripažintas finansines ataskaitas įtrauktos išlaidos yra netvarkingos, o valstybės narės jų neaptiko ir apie jas nepranešė.

5. Audito Rūmų ataskaitos išvados

Komisija yra įsitikinusi, kad jos atliekami **rizikos atliekant mokėjimą** skaičiavimai, be kita ko, dėl didžiausios rizikos, kai atsižvelgiama į Audito Rūmų rezultatus be ekstrapoliacijos, bet kruopščiai įvertinus, ar tai galėtų turėti įtakos kitoms programoms, **atspindi tikrąją padėtį** vietos tikrovėje, atsižvelgiant į nustatytą konkrečią kiekvienos programos riziką.

Tačiau tai, kad Komisijos apskaičiuota rizika atliekant mokėjimą **vis dar viršijo reikšmingumo ribą** 2014–2020 m. laikotarpiu, nors ir nepasiekė Audito Rūmų nurodyto lygio dėl II.1 skirsnyje pateiktų priežasčių, rodo, kad kai kurioms programoms tebėra **būdingos teisėtumo ir tvarkingumo problemos, kurias reikia atidžiai stebėti**.

Per pastaruosius metus, taip pat atsižvelgdama į Audito Rūmų išvadas ir rekomendacijas, Komisija gerokai **sustiprino savo priežiūros sistemą**, visų pirma padidindama programų institucijų priežiūrą pagal tikslinį veiksmų planą, dėl kurio buvo susitarta 2024 m. pabaigoje, siekiant pašalinti Audito Rūmų ir Komisijos nustatytus klaidų aptikimo gebėjimų trūkumus. **Komisija** taip pat **peržiūrėjo savo audito strategiją** siekdama atlikti daugiau atitikties auditų, kad pakartotinai atliktų ankstesniame programavimo laikotarpio etape vykdytą audito institucijų darbą, iki 2026 m. pabaigos bent kartą apimdama visas pagrindines audito institucijas, taip pat prevenciškai peržiūrėti audito institucijų 2021–2027 m. naudojamus audito kontrolinius sąrašus.

Audito institucijų lygmeniu rezultatai pradeda matytis, nes Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD ir Regioninės politikos GD fondų **klaidų lygis**, kurį **nurodė audito institucijos**, pirmą kartą atitinkamai siekė 3,9 % ir 3,7 %, o tai **rodo veiksmingumo padidėjimą**. Be to, kasmet su visomis valstybėmis narėmis peržiūrimi dvišaliu pagrindu suderinti veiksmų planai, skirti programų institucijų klaidų aptikimo gebėjimams stiprinti, taip užtikrinant, kad problemos būtų nedelsiant sprendžiamos siekiant supaprastinti įgyvendinimą. Komisija mano, kad reikia dėti daugiau pastangų, siekiant užtikrinti rizika grindžiamų valdymo patikrinimų patikimumą ir atsekamumą. Šiuo klausimu ji taip pat neseniai paskelbė kvietimą teikti pasiūlymus dėl **administracinių gebėjimų stiprinimo būsimoje sanglaudos politikoje**, kad būtų šalinamos klaidos, sprendžiamos įgyvendinimo problemos ir atliepiama naujiems gebėjimų poreikiams. Siekiant užtikrinti, kad gebėjimų stiprinimo pastangos duotų apčiuopiamų rezultatų, būtina paramos paslaugas susieti su įgyvendinimo patirtimi ir audito rezultatais. Analizuodama dažniausiai nustatomų klaidų pagrindines priežastis, įgyvendinimo problemas ir jas paversdama gebėjimų stiprinimo prioritetais, Komisija gali pritaikyti ir patobulinti savo gebėjimų stiprinimo pasiūlymus. Šis **įrodymais pagrįstas metodas** padeda užtikrinti, kad Komisijos siūlomos priemonės, mokymai ir gairės tiesiogiai atitiktų praktinius iššūkius, su kuriais susiduria programų institucijos.

Komisija visą šią **patirtį** ir jos rezultatus įtraukė į **programavimo laikotarpio po 2027 m. planavimą**, siūlydama su išdirbiu susietų mokėjimų sistemą ir pasinaudodama įgyta patirtimi, kad sukurtų paprastesnį ir patikimesnį patikinimo modelį, kuris užtikrintų, kad Komisija ir toliau atliktų patikimą priežiūros vaidmenį, o deklaruotos išlaidos atitiktų galiojančius teisės aktus. Taip siekiama **dar labiau sumažinti klaidų riziką**, kartu visais lygmenimis išlaikant patikimą finansų valdymą.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

6.1 rekomendacija. Pagerinti supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų pasirinkimą ir pagrindimą

Komisija turėtų:

a) skatinti vadovaujančiąsias institucijas naudoti Bendrųjų nuostatų reglamente ir susijusiuose konkrečių fondų reglamentuose numatytus iš anksto parengtus (standartinius) supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus;

b) **priminti vadovaujančiosioms institucijoms apie reikalavimą saugoti dokumentus, kuriais pagrindžiami supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdai, kurie tebegalioja iš ankstesnių programavimo laikotarpių, ir tinkamai juos atnaujinti ir**

c) **toliau remti valstybes nares, kad jos gerintų savo žinias apie supaprastintą išlaidų apmokėjimą, skatinant vadovaujančiąsias institucijas keistis gerąja praktika, susijusia su supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų nustatymu ir taikymu, ypatingą dėmesį skiriant tam, kad naudos gavėjams ir galutiniams gavėjams procedūros būtų kuo paprastesnės.**

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 6 rekomendacijos 1 dalies a, b ir c punktams.

Komisija nuolat padeda valstybėms narėms priimti ir taikyti supaprastintą išlaidų apskaičiavimą įvairiomis iniciatyvas, įskaitant ESF+ ir regioninės politikos tarptautinius tinklus, skirtus supaprastinimui, ir per daugiašalius praktinius seminarus bei nacionalinius renginius. Komisija toliau skatins dalijimąsi žiniomis ir keitimąsi informacija su atitinkamomis valstybių narių programų institucijomis šiuose forumuose ir renginiuose.

Visų pirma **Komisija toliau skatins supaprastinimą, palengvindama gerosios patirties dalijimąsi tarp valstybių narių**. Supaprastinimas gali būti pasiektas taikant įvairius metodus, priklausomai nuo konkrečių valstybės narės poreikių. Programų, kurioms būdingi specialūs poreikiai ir išsamios žinios, supaprastinimas gali būti pasiektas kuriant ir įgyvendinant specialias supaprastinto išlaidų apmokėjimo metodikas, o kitoms programoms paprasčiau naudoti BNR ir atitinkamiems fondams skirtuose reglamentuose numatytus, taip pat Komisijos deleguotuosiuose reglamentuose priimtus standartinius supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdus. **Komisija skatins valstybes nares pritaikyti supaprastinto išlaidų apmokėjimo taikymą atsižvelgiant į programų poreikius**.

Dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo, taikyto ankstesniais programavimo laikotarpiais, naudojimo Komisija Supaprastinto išlaidų apmokėjimo gairių (C/2024/7467) 3.2.6 skirsnyje paskelbė aiškinamuosius klausimus šia tema ir patikslino sąlygas, kuriomis tai galima daryti. Komisija taip pat toliau skatina gerąją praktiką atnaujinti duomenis, naudojamus senesnėms metodikoms. Ši informacija buvo perduota valstybėms narėms per supaprastinto išlaidų apmokėjimo internetinį seminarą, kurį 2026 m. kovo 26 d. surengė Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD, Regioninės politikos GD ir Jungtinis sanglaudos srities audito direktoratas, taip pat per 2026 m. birželio 17 d. įvykusį BNR ekspertų grupės posėdį.

2021–2027 m. programavimo laikotarpiu **Komisija ir toliau rengs specialias sesijas dėl supaprastinto išlaidų apmokėjimo būdų**, įskaitant ankstesniais programavimo laikotarpiais taikytus būdus, daugiausia dėmesio skirdama supaprastinimui naudos gavėjams per artimiausius abiejų tarpvalstybinių tinklų, skirtų supaprastinimui, susitikimus, daugiašalius praktinius seminarus ir nacionalinius renginius.

6.2 rekomendacija. Atnaujinti INTERREG programų rizikos vertinimą

Komisija turėtų įvertinti ir prireikus atnaujinti INTERREG programų rizikos vertinimą, atsižvelgdama į šiais metais mūsų nustatytas klaidas bei savo audito darbo rezultatus, ir atitinkamai imtis veiksmų.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 6.2 rekomendacijai.

Komisija nuolat vertins ir prireikus atnaujins 2021–2027 m. INTERREG programų rizikos vertinimą, atsižvelgdama į nustatytas klaidas. Bus stebimi metinės INTERREG programų imties audito rezultatai siekiant užtikrinti, kad nustatyta rizika būtų tinkamai mažinama. Pasirinktas 2021–2027 m. audito metodas, grindžiamas teisėkūros institucijos patvirtintu teisiniu pagrindu, leidžia atsižvelgti į konkrečią riziką, kuri gali būti nustatyta įgyvendinimo metu, ir imtis rizikos mažinimo priemonių (pavyzdžiui, padidinti tikrinamų atvejų skaičių pagal konkrečias programas, kurios laikomos labiau rizikingomis).

Komisija iš naujo patikrins INTERREG imtį. Gavusi kito (trečiojo) vertinimo rezultatus, **Komisija juos išnagrinės ir nuspręs, ar** reikalingas **papildomas audito** darbas.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE „7 SKYRIUS. Gamtos ištekliai ir aplinka“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Daugiametės finansinės programos (DFP) 3 išlaidų kategorija „Gamtos ištekliai ir aplinka“ apima šias ES išlaidas: i) bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP); ii) Teisingos pertvarkos fondą; iii) jūrų ir žuvininkystės politiką ir iv) aplinkos ir klimato politikos programą LIFE.

Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo ir BŽŪP reglamentuose nustatyti BŽŪP tikslai yra šie: i) didinti žemės ūkio našumą; ii) užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį; iii) stabilizuoti rinkas; iv) garantuoti pakankamą tiekimą ir v) užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas. Be to, pagal BŽŪP remiamos investicijos, skirtos žemės ūkiui modernizuoti, aplinkos ir klimato tvarumui didinti bei kaimo vietovėms plėtoti.

Įgyvendinant 2023–2027 m. BŽŪP, pereita nuo atitiktimi grindžiamo požiūrio prie veiklos rezultatais grindžiamo modelio, suteikiant valstybėms narėms daugiau lankstumo rengti BŽŪP strateginius planus su pritaikytomis intervencinėmis priemonėmis, atitinkančiomis jų konkrečius poreikius. 2025 m. Komisijos ataskaitoje[1] dėl šių planų įgyvendinimo patvirtinta, kad 2024 m. dauguma metinių tarpinių reikšmių aplinkos apsaugos ir klimato srityse vidutiniškai buvo viršyta.

BŽŪP įgyvendinama taikant pasidalijamąjį valdymą ir naudojantis visapusiška valdymo ir kontrolės sistema. Šią patikimą daugiasluoksnę patikinimo sistemą sudaro kontrolė nacionaliniu lygmeniu, nepriklausomi auditai ir Komisijos priežiūra, taip pat kas dvejus metus atliekamos veiklos rezultatų peržiūros. Ji sėkmingai užtikrina ES finansinių interesų apsaugą.

Komisija daugiausia dėmesio skiria veiklos rezultatams ir tinkamam valstybių narių įdiegtų valdymo sistemų veikimui, kad būtų užtikrinta tiek veiklos rezultatų kokybė, tiek pagrindinių operacijų teisėtumas ir tvarkingumas. Todėl, skirtingai nei ankstesniu 2014–2022 m. BŽŪP programavimo laikotarpiu, valstybės narės nebeprivalo teikti išsamių kontrolės statistinių duomenų paramos gavėjų lygmeniu. Vietoje to jos turi teikti duomenis apie politikos rezultatus, pagrįstus išdirbio ir rezultato rodikliais. Todėl Komisija nebeskaičiuoja BŽŪP strateginiuose planuose numatytų išlaidų klaidų lygio ar rizikos atliekant mokėjimą[2].

Komisija palankiai vertina tai, kad tiesioginių išmokų srityje (išskyrus ekologines sistemas) nustatytas palyginti mažesnis įvertintas klaidų lygis, o tai dar kartą patvirtina svarbų Integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, apimančios ir Žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemą (ŽŪPSIS), vaidmenį užkertant kelią klaidoms ir mažinant jų riziką.

[1] COM(2026) 37, EUR-Lex – 52026DC0037 – LT – EUR-Lex.

[2] Užuot nustačiusi klaidų lygį ir riziką atliekant mokėjimą, Komisija 2023–2027 m. BŽŪP išlaidas suskirstė į tris rizikos kategorijas (mažos, vidutinės ir didelės), remdamasi galutiniu pakoreguotu valstybių narių įdiegtų valdymo sistemų įvertinimu. Sertifikavimo įstaigos kasmet nustato šį įvertį atlikdamos kiekvienos mokėjimo agentūros kiekvienai intervencinei priemonei taikomų valdymo sistemų tinkamo veikimo vertinimus, kuriuos kiekvienu konkrečiu atveju gali koreguoti Komisija, atsižvelgdama į savo ir Audito Rūmų audito metu nustatytus faktus.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Operacijų testavimo rezultatai

Įgyvendinant BŽŪP taikoma kelerių metų trukmės planavimo, audito ir taisomųjų priemonių sistema. Palankiai vertiname tai, kad Audito Rūmai **7.18 dalyje** bei **7.2** ir **7.3 langeliuose** pripažįsta, kad šešiais atvejais (susijusiais su disponuojama žeme Kroatijoje (**7.3 langelis**) ir Prancūzijoje) bei reikalavimo vykdyti žemės ūkio veiklą nesilaikymu Graikijoje (**7.2 langelis**)) Komisija, atlikdama savo auditus nepriklausomai nuo Audito Rūmų auditų ir iki jų, šiose valstybėse narėse nustatė panašių faktų. Šiuo metu vyksta šių auditų atitikties patvirtinimo procedūros, o fondams kylanti rizika bus kompensuojama taikant siūlomą finansinę pataisą, jeigu procedūros rezultatai patvirtins galimus didelius trūkumus.

Šie šeši atvejai sudaro 1,1 % klaidų lygį (**7.4 diagramoje** nurodyta kategorija „deklaruota reikalavimų neatitinkanti žemė“), o tai reiškia, kad, jei jie nebūtų buvę įtraukti, Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 1,1 procentinio punkto mažesnis.

Vienas pagrindinių elementų su plotu ir gyvūnais susijusių intervencinių priemonių BŽŪP kontrolės sistemoje yra Integruota administravimo ir kontrolės sistema, kuri 2025 m. apėmė 66 % pasidalijamojo valdymo BŽŪP išlaidų ir todėl toliau atliko labai svarbų vaidmenį užtikrinant finansinę priežiūrą.

Kaip pažymėta Audito Rūmų ataskaitos **7.20 dalyje**, 19 kiekybiškai įvertinamų klaidų atveju valstybių narių institucijos turėjo reikiamos informacijos, kad užkirstų kelią klaidai arba ją aptiktų ir ištaisytų, o tai būtų leidę sumažinti įvertintą klaidų lygį 2,4 procentinio punkto. Komisija aktyviai padeda valstybėms narėms mažinti klaidas supaprastindama taisykles, skatindama naudoti tokias priemones kaip supaprastintas išlaidų apmokėjimas ir pasitelkdama technologijas, pavyzdžiui, „Copernicus Sentinel“ duomenis ir plotų stebėjimo sistemą. Klaidų prevenciją ir nustatymą dar labiau sustiprina papildomos gairės, gebėjimų stiprinimas ir dalijimasis geriausia praktika.

Komisija mano, kad, remiantis jos pačios vertinimu, maždaug pusę Audito Rūmų įvertinto klaidų lygio sudaro klaidos, susijusios su deklaruota reikalavimų neatitinkančia žeme, įskaitant disponuojamą žemę, bei agrarinės aplinkosaugos ir ekologinių sistemų įsipareigojimų nesilaikymu.

Komisija nesutinka su Audito Rūmų vertinimu dėl dviejų operacijų, iš kurių viena susijusi su pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimu, nes, jos nuomone, patvirtinamųjų dokumentų buvimas nėra tos konkrečios operacijos tinkamumo finansuoti kriterijus.

Tiesioginės išmokos

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad klaidų lygis buvo mažesnis tiesioginių išmokų srityje (išskyrus ekologines sistemas) (**7.17 dalis**).

Disponuojama žemė

Ūkininkai, norėdami gauti tiesiogines išmokas, privalo laikytis teisinio reikalavimo dėl disponavimo žeme. Patikrinimas, ar laikomasi šio reikalavimo, yra svarbus siekiant užkirsti kelią pažeidimams ir apsaugoti ES finansinius interesus.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD dar 2021 m. paskelbė pranešimą[3] valstybėms narėms, remdamasis Reglamentu (ES) 1307/2013 ir Teisingumo Teismo sprendimu byloje C-216/19[4]. Dabartiniame Reglamente (ES) 2021/2115 šis reikalavimas nepakeistas, o jurisprudencija buvo toliau formuojama Teisingumo Teismo sprendimu byloje C-434/24[5]. Komisijos gairėse valstybėms narėms paaiškinami keturi pagrindiniai toliau išdėstyti punktai.

- Ūkininkas privalo teisėtai ir faktiškai naudotis žeme, o šis naudojimas turi būti nustatytas teisiniu pagrindu pagal taikytiną nacionalinę teisę.
- Valstybės narės turėtų pripažinti bet kokio pobūdžio susitarimą ar teisinį dokumentą, pagal kurį žemės naudojimas pagal jų nacionalinę teisę tampa teisėtas. Pavyzdžiui, valstybės narės gali teigti, kad disponavimo žeme sąlygos įvykdymą galima grįsti faktiniais santykiais, dėl kurių susitarė žemės naudotojas ir savininkas, kaip antai žodiniu susitarimu, arba jos gali reikalauti oficialios nuomos sutarties.
- Valstybės narės taip pat turi galimybę daryti prielaidą, kad ūkininkas disponuoja žeme, kai tenkinamos tam tikros sąlygos.
- Valstybėms narėms tenka bendra pareiga nuolat vykdyti kontrolę ir tikrinti ne vien tai, ar paraiška nepateikta du kartus. Valstybės narės gali nuspręsti dėl šios kontrolės masto, atsižvelgdamos į savo nacionalinius ypatumus ir laikydamosi proporcingumo principo. Valstybės narės taip pat gali nuspręsti, kada ūkininkai turi įrodyti, kad disponuoja žeme: kai pateikiama paraiška, atliekami patikrinimai vietoje, vykdomi administraciniai patikrinimai ir pan.

Atlikdamos auditus, Komisija ir sertifikavimo įstaigos reguliariai tikrina, ar ūkininkai disponuoja žeme. Pavyzdžiui, atlieka tikslinį mokėjimo agentūrų įdiegtų kontrolės sistemų testavimą siekdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi šios tinkamumo finansuoti sąlygos. Disponavimas žeme yra aiškiai įvardintas Komisijos darbiniame dokumente dėl didelių trūkumų[6], nes šio reikalavimo nesilaikymas gali pakenkti ES finansiniams interesams ir BŽŪP tikslams. Dėl šios priežasties per kontrolės patikrinimus jam taikoma mažesnė paklaidos riba, o tai rodo jo ypatingą svarbą.

Nustačius trūkumų, Komisija imasi veiksmų pagal atitikties patvirtinimo procedūrą ir, kai tai būtina siekiant apsaugoti biudžetą, taiko finansines pataisas. Be to, pagal Gaires Nr. 2 (2025 finansiniai metai)[7], sertifikavimo įstaigos turi teikti pirmenybę su disponuojama žeme susijusių kontrolės priemonių testui, kaip ir kitose didelės rizikos srityse, pavyzdžiui, interesų konflikto ir dvigubo finansavimo. Tai užtikrina patikimą priežiūrą ir taisomųjų priemonių taikymą siekiant sumažinti sisteminę riziką.

Konkrečios valstybės narės

Komisijai yra žinoma apie Graikijoje seniai susiklosčiusią padėtį ir ji jau kelerius metus ją stebi. Jau buvo taikomos didelės finansinės pataisos, o šiuo metu vykdomos naujos atitikties patvirtinimo

---

3 Pranešimas dėl reikalavimo dėl ūkininko turimų reikalavimus atitinkančių hektarų.

4 *Land Berlin* – ECLI:EU:C:2020:1046.

5 *APIA – Centrul Județean Bistrița-Năsăud* – ECLI:EU:C:2026:247.

6 Darbinis dokumentas dėl galimų didelių trūkumų nustatymo Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD Užtikrinimo ir audito direktorato poreikiams atliekant savo užduotį pateikti patikinimą.

7 2025 finansinių metų EŽŪGF / EŽŪFKP išlaidų metinio sertifikavimo audito gairės.

procedūros. Viena iš šių procedūrų susijusi su trūkumais, nustatytais tikrinant, ar laikomasi reikalavimo vykdyti žemės ūkio veiklą, kaip **7.2 langelyje** nurodė Audito Rūmai.

Ekologinės sistemos ir agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimai

Ekologinės sistemos bei agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės (AAKP) yra pagrindinės 2023–2027 m. BŽŪP priemonės, kuriomis siekiama žemės ūkio praktiką suderinti su ES aplinkos ir klimato tikslais. Ekologinės sistemos, pradėtos taikyti kaip savanoriška priemonė pagal tiesioginių išmokų sistemą, skatina ūkininkus taikyti tvarią praktiką (pavyzdžiui, pasėlių įvairinimą, dirvožemio būklės gerinimą ar cheminių medžiagų naudojimo mažinimą), kurios didina biologinę įvairovę, gerina efektyvų išteklių naudojimą ir skatina anglies dioksido sekvestraciją. Kita vertus, AAKP (kaimo plėtros srityje) padeda vykdyti ilgalaikius agroekologinius įsipareigojimus, kuriais siekiama spręsti su vandens apsauga, buveinių išsaugojimu ir atsparumu klimato kaitai susijusias problemas. Abi priemonės įkūnija BŽŪP dvigubą įsipareigojimą siekti tvarumo ir našumo, užtikrinant, kad ES žemės ūkis išliktų konkurencingas pasaulinėse rinkose ir kartu teiktų viešąsias gėrybes. Dėl plataus šių sistemų užmojo ir pritaikomumo joms būdingas sudėtingumas. Siekiant užtikrinti veiksmingumą, jos turi būti kuriamos taip, kad būtų atsižvelgiama į įvairias regionines sąlygas, ūkių struktūras ir aplinkosaugos prioritetus, kartu taikant aiškias tinkamumo finansuoti taisykles.

Komisija pripažįsta klaidas, kurias Audito Rūmai nustatė ekologinių sistemų srityje (**7.22 dalis**) bei agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimų srityje (**7.24**). Kaip jau minėta, šias klaidas galėjo lemti šioms sistemoms būdingas sudėtingumas. Taip yra todėl, kad dėl savanoriško ir novatoriško šių sistemų pobūdžio jas būtina pritaikyti prie įvairių regioninių sąlygų, išsamių tinkamumo finansuoti kriterijų ir skirtingų ūkių struktūrų. Be to, kadangi ekologinės sistemos yra nauja priemonė, susijusi su BŽŪP strateginiais planais, įgyvendinant kai kurias sistemas kilo sunkumų, ypač tais atvejais, kai valstybės narės sukūrė naujas arba labai individualizuotas priemones. Siekdama išspręsti šias problemas, Komisija suteikė didelę paramą valstybėms narėms, įskaitant gaires dėl geriausios praktikos įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities įsipareigojimus bei rekomendacijas, kaip tobulinti kontrolės sistemas. Neseniai supaprastintos nacionalinių BŽŪP strateginių planų keitimo procedūros taip pat leidžia greičiau atlikti koregavimus, kad sistemos taptų patrauklesnės ir būtų užtikrintas geresnis reikalavimų laikymasis. Bet kokia rizika fondui ir toliau stebima taikant atitikties patvirtinimo procedūras, o nuolat bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis siekiama užtikrinti nuoseklų ir veiksmingą įgyvendinimą.

2. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD ir Jūrų reikalų ir žuvininkystės GD ataskaitos dėl išlaidų tvarkingumo

Valstybės narės privalo kasmet siųsti Komisijai savo patikinimo dokumentų rinkinius, įskaitant naujas metines veiklos rezultatų ataskaitas ir sertifikavimo įstaigos nuomonę bei ataskaitas. Komisija naudojasi šia informacija, savo pačios audito metu nustatytais faktais ir Audito Rūmų audito metu nustatytais faktais, kad padarytų išvadą dėl BŽŪP išlaidų patikinimo.

Komisijos skaičiavimais, 64 % BŽŪP išlaidų (įskaitant veiklos rezultatais ir atitiktimi grindžiamas išlaidas) priklauso mažos rizikos segmentui, o 20 % ir 16 % išlaidų – atitinkamai vidutinės ir didelės rizikos segmentams.

Šių rezultatų negalima tiesiogiai lyginti su Audito Rūmų klaidų lygio įverčiais, nes Komisija riziką klasifikuoja pagal valstybių narių valdymo sistemų veikimo vertinimą, o ne statistinių paklaidų matavimą. Vis dėlto rezultatai ir toliau rodo aukštą patikinimo lygį, atspindintį valstybių narių kontrolės sistemų veiksmingumą, kurį lemia, viena vertus, patobulinti vertinimai ir pagal juos

sertifikavimo įstaigų atliktas sistemų lygio nustatymas ir, kita vertus, Komisijos veiksmai siekiant nuolat apsaugoti ES biudžetą.

2025 m. apskaičiuotų išlaidų mažos rizikos segmente sumažėjimą iki 64 % (palyginti su 77 % 2024 m.) visų pirma lėmė griežtesnė sertifikavimo įstaigų kontrolė, ypač tokiose išlaidų srityse, kaip bazinė pajamų parama, susietoji pajamų parama ir ekologinės sistemos, o ne faktinis pamatinės rizikos padidėjimas. Šį sumažėjimą lėmė geresni pažeidimų aptikimo pajėgumai ir 2014–2022 m. kaimo plėtros programų užbaigimo poveikis, kai valstybės narės padidino išlaidas, siekdamos panaudoti kuo daugiau lėšų ir išvengti įsipareigojimų panaikinimo. Šių veiksnių visuma patvirtina, kad valdymo sistemos veikia taip, kaip numatyta.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD nuolat bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, kad spręstų pagrindines BŽŪP įgyvendinimo problemas įvairiais gebėjimų stiprinimo veiksmais ir geriausios praktikos paskatomis. Prireikus pradedamos atitikties patvirtinimo procedūros, kad ES finansavimas nebūtų skiriamas išlaidoms, patirtoms nesilaikant ES taisyklių, taip apsaugant ES biudžetą nuo išlaidų, kurios neturėtų būti į jį įtraukiamos.

Veiklos rezultatų ataskaitų teikimo pagal 2023–2027 m. BŽŪP peržiūra

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas, kurios patvirtina Komisijos taikomų procedūrų, skirtų BŽŪP veiklos rezultatų ataskaitų tikslumui užtikrinti, veiksmingumą. Palankiai vertiname tai, kad Audito Rūmai pripažino, jog Komisijos patikros ir išlaidų patikslinimai buvo atlikti teisingai.

Kaip pažymi Audito Rūmai, veiklos rezultatų patvirtinimo procedūra nuo 2025 m. nebetaikoma, nes jos pastangų ir rezultatų santykis nėra proporcingas, taip pat siekiant supaprastinti procedūras. Komisija tebėra visiškai įsipareigojusi toliau taikyti griežtus patikinimo mechanizmus pagal BŽŪP.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

7.1 rekomendacija. Bendradarbiauti su valstybėmis narėmis siekiant pagerinti disponuojamos žemės kontrolę

Planuodama 2028–2034 m. BŽŪP įgyvendinimą, Komisija turėtų bendradarbiauti su valstybėmis narėmis siekiant pagerinti jų kontrolės sistemas, kad būtų užtikrinama, jog naudos gavėjai teisėtai disponuoja deklaruojama žeme.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m.

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Nors valstybių narių kontrolės sistemos turi apimti ne tik akivaizdžius atvejus, Komisija primena, kad Teisingumo Teismas yra patvirtinęs valstybių narių diskreciją kurti proporcingas ir veiksmingas kontrolės priemones, pritaikytas prie jų nacionalinių ypatumų.

Kad padėtų valstybėms narėms, Komisija deda pastangas, kad būtų dalijamasi geriausia praktika ir pavyzdžiais, kaip elgtis sudėtingais atvejais (pvz., jei nėra rašytinio susitarimo dėl žemės naudojimo), pabrėždama, kad reikia kontroliuoti reikia ne tik tai, ar paraiškos nėra pateiktos du kartus, ir siekti veiksmingumo nesukuriant nepagrįstos naštos ūkininkams ar administravimo institucijoms.

Atsižvelgimas į ankstesnių metų rekomendacijas

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą (**7.45 dalis, 7.2 priedas**), kad 2023 m. metinėje ataskaitoje pateikta 7.1 rekomendacija (dėl nacionalinių priemonių, kuriomis siekiama apriboti paramą, patikrinimo, kuri turėjo būti įvykdyta iki 2025 m. pabaigos) buvo įgyvendinta.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE „8 SKYRIUS. MIGRACIJA IR SIENŲ VALDYMAS. SAUGUMAS IR GYNYBA“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija toliau dės pastangas tose srityse, kuriose nustatyta trūkumų, kad ateityje būtų sumažinta klaidų rizika.

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų išvadas, kad 1) aplankytos audito institucijos parengė ir taikė išsamias procedūras, kad savo darbo rezultatus galėtų pateikti metinėje kontrolės ataskaitoje, ir 2) aplankytos audito institucijos turėjo išsamias audito programas ir naudojo kontrolinius sąrašus savo išvadoms pagrįsti.

Komisijos vertinimu, bendra rizika atliekant mokėjimą yra mažesnė nei 2 % (**8.20 dalis**). Šis įvertinimas grindžiamas Komisijos ir valstybių narių atliktais patikrinimais ir auditais. Buvo patikrinta labai daug operacijų.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Kalbant apie patikrintas operacijas, su kuriomis susijusios klaidos (**8.11 dalis**), Komisija spręs nustatytas problemas ir prireikus sugriežtins gaires, kad ateityje būtų sumažintas klaidų skaičius.

Atsakymas į 8.1 langelyje pateiktas pastabas

Dotacijų skyrimo procedūrų trūkumų pavyzdžiai

Komisija sutinka su Audito Rūmų pastabomis ir kartu su Prancūzija toliau jas nagrinės.

Komisija norėtų paminėti, kad, atsižvelgiant į 2023 m. ir 2024 m. Audito Rūmų pateiktas rekomendacijas, 2025 m. spalio 27 d. vykusios sesijos metu valstybėms narėms buvo pateiktos papildomos gairės dėl dotacijų skyrimo procedūrų. Ypatingas dėmesys buvo skirtas skaidrumo ir vienodo požiūrio principams visais proceso etapais, taip pat buvo nurodytos Audito Rūmų dažniausiai nustatomos klaidos. Komisija tikisi, kad tai turės įtakos būsimiems nacionalinių institucijų organizuojamiems kvietimams teikti pasiūlymus.

Sutarties pakeitimų be konkurso procedūros pavyzdys

Komisija sutinka su Audito Rūmų pastabomis ir kartu su Jungtine Karalyste toliau jas nagrinės.

Karinio mobilumo sutarties esminio pakeitimo, turinčio įtakos sutarties skyrimo sąlygoms, pavyzdys

Kalbant apie karinio mobilumo transporto projektą, kuriam taikomas tiesioginis valdymas, Latvijoje, Komisija sutinka su Audito Rūmų pastabomis dėl sutarties pakeitimų. Tačiau Komisija mano, kad šie sutarties pakeitimai nepažeidė skaidrumo ir vienodo požiūrio principų.

Atsakymas į 8.2 langelyje pateiktas pastabas

Nepakankamos audito sekos pavyzdys

Komisija mano, kad Nyderlandų valdžios institucijų užtikrinta audito seka atitinka FAST CARE gairėse numatytą audito seką, todėl atrodo pakankama, kad būtų galima daryti išvadas dėl skaičiavimo metodo. Be to, Komisija mano, kad ES biudžetui nekilo jokios rizikos. Šis požiūris skatina proporcingumą ataskaitų teikimo, vertinimo, valdymo ir kontrolės srityse.

Dokumentų, kad taikytos interesų konfliktų prevencijos priemonės, nebuvimo pavyzdžiai

Kalbant apie du Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) projektus, kuriems taikomas pasidalijamasis valdymas su Prancūzija, Komisija pabrėžia, kad svarbu taikyti patikimas procedūrines garantijas (įskaitant rizika grindžiamo tikrinimo mechanizmą), kad būtų užtikrintas kvietimų teikti pasiūlymus vertinimo nešališkumas. Atsižvelgdama į tai, Komisija metodinėje pastaboje dėl valdymo ir kontrolės sistemų vertinimo pateikė gaires dėl interesų konfliktų. Šiose gairėse paaiškinama pareiga pranešti apie bet kokius galimus konfliktus. Kaip vykdoma ši pareiga, tikrina audito institucijos, atlikdamos sistemų auditus, tai taip pat tikrinama Komisijai atliekant auditus (kai tinkama).

Komisija sutinka su Audito Rūmų pastabomis ir kartu su Prancūzija toliau jas nagrinės.

Komisijos fiksuotosios sumos dotacijų koncepcijos trūkumų pavyzdys

Šaudmenų gamybos rėmimo aktas (ASAP) yra trumpalaikė priemonė, sukurta reaguojant į nepaprastąją padėtį, kurią sukėlė Rusijos plataus masto invazija į Ukrainą. ASAP siekiama padidinti šaudmenų gamybos pajėgumus visoje ES, remiant gynybos produktų gamintojus. Taip siekiama sudaryti sąlygas skubiai pritaikyti Europos gynybos technologinę ir pramoninę bazę (EGTPB). Kaip nurodyta reglamento konstatuojamosiose dalyse, teisės aktų leidėjai aiškiai reikalauja greitai įgyvendinti programą. Dėl šios skubos buvo didelis spaudimas sutrumpinti laiką, skirtą pasiūlymams parengti ir pateikti, taip pat dotacijų susitarimams parengti ir pasirašyti.

Komisija mano, kad numatytas biudžetas buvo pakankamai tikslus. Pateikti biudžeto duomenys atspindėjo informacijos, kuri buvo prieinama pateikiant pasiūlymą, pobūdį, turint omenyje projekto sudėtingumą ir ankstyvą jo plėtros etapą. Rengdama dotacijos susitarimą, Komisija atliko vertinimą, kad gautų išsamesnės informacijos apie siūlomą biudžetą ir jį pagrindžiančias prielaidas, siekdama gauti pakankamą patikinimą dėl užduotims įvykdyti reikalingų išlaidų dydžio.

Komisija toliau nagrinės išsamias Audito Rūmų pastabas dėl siektinų rezultatų apibrėžimo ir įgis būsimiems projektams naudingos patirties. Tačiau projekto įgyvendinimo metu Komisija gavo pakankamai informacijos ir galėjo susipažinti su atitinkamais dokumentais saugioje aplinkoje, todėl galėjo patikrinti, ar darbai vyko taip, kad būtų pasiekti pagrindiniai gamybos padidinimo tikslai, nustatyti dotacijos susitarime.

2. Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Audito institucijų darbo peržiūra

Atsakymas į 8.3 langelyje pateiktas pastabas

Audito institucijos darbo trūkumų pavyzdys

Komisija atkreipia dėmesį į galimą Čekijoje nustatyto trūkumo poveikį[1]. Šis poveikis nepasireiškė, nes audito institucija vėliau atliko patikrinimą ir iš paramos gavėjo gavo visus dokumentus.

Audito institucija pritarė šiai išvadai ir sustiprins savo audito kontrolės procesus patikslindama vidaus kontrolinius sąrašus. Ji patikrins, ar apskaitos dokumentai yra išsamūs.

Komisijos užbaigimo veiksmų peržiūra

Dėl nurodyto Jungtinės Karalystės 2014–2020 m. programavimo laikotarpio užbaigimo trūkumo (**8.16 dalis**), kaip paaiškinta Komisijos atsakyme į 2023 m. metinės ataskaitos 8.1 langelyje pateiktas pastabas, valstybė narė ir Komisija mano, kad 1) buvo pateikta pakankamai įrodymų dėl atitinkamų sumų ir 2) todėl ši suma nebuvo išbraukta iš galutinio sprendimo dėl patvirtinimo. Komisija mano, kad užbaigimas neturėjo trūkumų.

3. Metinės veiklos ataskaitos ir kitos valdymo priemonės

Komisija primena, kad generalinio direktoriaus patikinimo pareiškimas grindžiamas tam tikrų duomenų iš įvairių šaltinių (pvz., įsivertinimo, *ex post* kontrolės, Vidaus audito tarnybos ir Audito Rūmų ataskaitų) nagrinėjimu , kuris, pagal Komisijos nurodymus, užtikrina šių pareiškimų patikimumą (**8.19 dalis**).

[1] Rizika, kad nebus nustatytos netinkamos finansuoti išlaidos.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

8.1 rekomendacija. Didinti valstybių narių vadovaujančiųjų institucijų informuotumą apie jų pareigas

Komisija turėtų imtis veiksmų, kad padidintų valstybių narių vadovaujančiųjų institucijų informuotumą apie jų pareigas, susijusias su dotacijų skyrimu ir viešųjų sutarčių sudarymu, visų pirma susijusias su:

(a) priemonėmis, kurių reikia siekiant užtikrinti, kad nebūtų interesų konflikto, ir tinkamu šių priemonių dokumentavimu;

(b) galimomis nacionalinių ar ES taisyklių dėl viešųjų sutarčių keitimo pažeidimo pasekmėmis;

(c) paramos gavėjų pareiga saugoti pakankamai dokumentų deklaruotoms išlaidoms pagrįsti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 8.1 rekomendacijos a, b ir c punktams.

8.2 rekomendacija. Peržiūrėti tikrinimo patikras

Tiesiogiai valdomų projektų atveju Komisija turėtų sustiprinti patikras, kad patikrintų, ar:

(a) paramos gavėjai ėmėsi priemonių, kad nustatytų, jog nėra interesų konflikto, ir šias priemones tinkamai dokumentavo;

(b) paramos gavėjai laikėsi nacionalinių ir ES taisyklių dėl viešųjų sutarčių keitimo;

(c) paramos gavėjų saugomų dokumentų pakanka deklaruotoms išlaidoms pagrįsti.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 8.2 rekomendacijos a punktui su sąlyga, kad šios patikros taip pat gali būti atliekamos *ex post*.

Komisija **nepritaria** 8.2 rekomendacijos b punktui, nes nesutinka su nustatytu faktu dėl esminių sutarties pakeitimų.

Komisija **pritaria** 8.2 rekomendacijos c punktui su sąlyga, kad šios patikros taip pat gali būti atliekamos *ex post*.

Atsižvelgimas į ankstesnių metų rekomendacijas

(**8.21 dalis** ir **8.1 priedas**)

Komisija palankiai vertina Audito Rūmų analizę ir pripažinimą, kad iki galo įvykdytos 1) viena iš dviejų 2023 m. metinėje ataskaitoje pateiktų rekomendacijų bei 2) viena iš trijų 2024 m. metinėje ataskaitoje pateiktų rekomendacijų, kurią buvo numatyta įgyvendinti iki 2025 m. pabaigos.

Komisija atkreipia dėmesį į faktiniu požiūriu teisingą pastabą dėl **2023 m. 2 rekomendacijos**, kuri tam tikrais aspektais buvo įgyvendinta, nors pati šiai rekomendacijai nepritarė.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE „9 SKYRIUS. KAIMYNINĖS ŠALYS IR PASAULIS“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

ES biudžeto 6 išlaidų kategorija „Kaimyninės šalys ir pasaulis“ aprėpia kelias finansavimo priemones, visų pirma kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“), Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III), kuri padeda šalims kandidatėms ir potencialioms šalims kandidatėms pasirengti narystei, ir humanitarinės pagalbos biudžetą (HUMA), taip pat kitas tikslines programas (pavyzdžiui, Europos tarptautinio bendradarbiavimo branduolinės saugos srityje priemonė). Pasitelkusi KVTBP „Globali Europa“, ES siekia bendradarbiauti su šalimis partnerėmis, kad būtų įveikti vidutinės trukmės ir ilgalaikius vystymosi iššūkiai ir įgyvendintos ES vertybės bei interesai, kartu tenkinant skubius ir neatidėliotinus poreikius. KVTBP „Globali Europa“ įgyvendinama taikant tiesioginį valdymą (Komisijos ir ES delegacijų trečiosiose valstybėse) ir netiesioginį valdymą (pavyzdžiui, ES valstybių narių agentūrų, tarptautinių organizacijų ar šalių partnerių). Siekiant kuo labiau padidinti ES finansavimo poveikį, parama gali būti teikiama dotacijomis, viešųjų pirkimų sutartimis, parama biudžetui, biudžeto garantijomis, derinimo operacijomis ir finansine parama. Humanitarinės pagalbos biudžeto tikslas – gelbėti ir išsaugoti gyvybę, išvengti žmonių kančių ir jas palengvinti, taip pat apsaugoti nuo gaivalinių nelaimių ir žmogaus sukeltų krizių nukentėjusių gyventojų neliečiamumą ir orumą net ir sudėtingiausiomis aplinkybėmis.

Komisija pabrėžia, kad KVTBP, PNPP III ir humanitarinės pagalbos biudžetas dažnai įgyvendinami rizikingoje, sudėtingoje ir vis sparčiau kintančioje aplinkoje. Tokiam įgyvendinimui būdinga įvairovė, susijusi su:

- geografiniu pasiskirstymu ir atokumu, KVTBP ir PNPP III atveju apimančiais daug skirtingų ES delegacijų visame pasaulyje;
- įgyvendinančiais subjektais ir šalimis partnerėmis su skirtingais valdymo ir kontrolės pajėgumais – nuo mažų vietos nevyriausybinių organizacijų (NVO) iki tarptautinių organizacijų ir valstybės institucijų;
- tuo, kad ES parama gavėjams teikiama pasitelkiant įvairius įgyvendinimo metodus – nuo tradicinio projektų įgyvendinimo iki novatoriškų derinimo operacijų, įnašų į visuotines priemones ir daugiasektorinės humanitarinės pagalbos.

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų nurodytus teigiamus rezultatus, kuriuos iliustruoja tai, kad 6 išlaidų kategorijos įvertintas klaidų lygis, palyginti su praėjusiais metais, gerokai sumažėjo, nuo 4,9 % iki 2,5 % (**§9.11 dalis**). Šis reikšmingas klaidų lygio sumažėjimas susijęs su didesniu atliktų operacijų tvarkingumu ir Komisijos nuolatinėmis pastangomis stiprinti valdymo ir kontrolės sistemas (kaip Europos Audito Rūmų parodyta **9.3 langelyje** atkreipiant dėmesį į Komisijos veiksmingai įgyvendinamas dotacijas) bei įgyvendinti Audito Rūmų rekomendacijas. Komisija taip pat džiaugiasi, kad Audito Rūmai atkreipė dėmesį į pagerėjusią prieigą prie dokumentų atliekant tarptautinių organizacijų operacijų auditą. Pastaraisiais metais Komisija atvejais, kai prieiga prie

dokumentų buvo ribota, rūpestingai ėmėsi tolesnių veiksmų ir pagerino bendravimą su ES lėšų gavėjais siekdama sumažinti apribojimus, kuriuos Audito Rūmai nurodė ankstesniais metais.

Komisija taip pat deramai atsižvelgia į Audito Rūmų nustatytus faktus ir yra įsipareigojusi imtis atitinkamų taisomųjų priemonių, įskaitant, jei būtina, netinkamų finansuoti išlaidų susigrąžinimą.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų įvertintą 2,5 % klaidų lygį (**9.11 dalis**). Komisija šalins Audito Rūmų nustatytas klaidas, imdamasi tinkamų tolesnių veiksmų su ES lėšų gavėjais.

Atsakydama į kai kurias pastabas dėl audituotų operacijų tvarkingumo, Komisija pateikia paaiškinimus dėl šiame Audito Rūmų metinės ataskaitos skyriuje nurodytų klaidų.

2025 m. Tarptautinės partnerystės GD, Plėtros ir Rytų kaimynystės GD, Šiaurės Afrikos ir Persijos įlankos GD, Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų GD ir Užsienio politikos priemonių tarnybos (FPI) apskaičiuoti likutiniai klaidų lygiai toliau nesiekia 2 % reikšmingumo ribos. Rizikos lygio vertinimas atliekamas vadovaujantis Komisijos metodika ir pateikiamas Komisijos 2025 m. metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje (MVVA).

Audito Rūmų metinis klaidų lygis, be kita ko, apima sutartyse esančias klaidas, kurias Komisija gali kontroliuoti ir taisyti vėlesniais ataskaitiniais metais. Atlikdama likutinio klaidų lygio (LKL) tyrimą, Komisija, remdamasi reprezentatyvia užbaigtų sutarčių, kurių atžvilgiu jau taikytos visos kontrolės priemonės, imtimi, įvertina klaidų lygį ir taip nustato klaidas, kurios galėjo likti nepastebėtos ankstesnių patikrinimų metu. Dėl šio metodinio skirtumo negalima palyginti Audito Rūmų nurodyto klaidų lygio ir 2025 m. Tarptautinės partnerystės GD, Plėtros ir Rytų kaimynystės GD, Šiaurės Afrikos ir Persijos įlankos GD, Europos civilinės saugos ir humanitarinės pagalbos operacijų GD ir FPI nurodytų likutinių klaidų lygių, kurie sudaro didžiąją 6 išlaidų kategorijos išlaidų dalį.

Atsakymas į 9.1 langelio pastabas

Pavyzdys, kai į darbo užmokestį buvo įtrauktos netiesioginės išlaidos

Komisija pripažįsta, kad Audito Rūmai gali manyti, jog tam tikros personalo išlaidos yra susijusios su bendru organizacijos veikimu, o ne su konkrečiu veiksmu. Komisija pritaria nuomonei, kad personalo išlaidos ir kitos išlaidos, kurios aiškiai ir išskirtinai priskirtinos konkrečiam veiksmui, yra faktiškai patirtos ir tinkamai įtrauktos į naudos gavėjo apskaitą (įskaitant tinkamai paskirstytas išlaidas) ir dar nepadengtos fiksuotosios netiesioginių išlaidų / atlyginimo normos, turėtų būti laikomos tiesioginėmis tinkamomis finansuoti išlaidomis.

Atsakymas į 9.2 langelio pastabas

Pavyzdys, kai buvo neteisingai apskaičiuotos personalo išlaidos

Komisija toliau imsis NVO skirtų informavimo veiksmų siekdama užtikrinti, kad būtų griežtai taikomi abu atitinkamame susitarime nustatyti išlaidų apskaičiavimo metodai, pagal kuriuos personalo išlaidos apskaičiuojamos taikant vieneto įkainius.

Pavyzdys, kai projektui buvo priskirti valiutos kurso skirtumai

Savo rekomendaciniuose dokumentuose Komisija patikslins nuostoliams dėl valiutų kursų svyravimų taikytinų taisyklių aiškinimą, kad tokio pobūdžio klaidos nesikartotų.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

9.1 rekomendacija. Pagerinti ekspertų atrankos procedūrą

Komisija turėtų užtikrinti, kad jos ekspertams skirta patvirtinimo procedūra paslaugų sutartyse apimtų patikrinimą, ar jų profesinė patirtis atitinka sutarties sąlygas, susijusias su trukme ir konkrečia sritimi.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga

Komisija **pritaria** šiai rekomendacijai.

Pagrindinių ekspertų patirties tikrinimo procedūra nustatyta „Sutarčių sudarymo procedūrų vykdant Europos Sąjungos išorės veiksmus praktiniame vadove“ (PRAG). Kad būtų išvengta klaidų pasikartojimo šioje srityje, Komisija didins informuotumą apie šios procedūros taikymą. Komisija taip pat patikrins, ar ne pagrindinių ekspertų patvirtinimo procedūra tinkamai apima jų patirties tikrinimą.

9.2 rekomendacija – Stiprinti kontrolę, kad atlyginimo išlaidos nebūtų laikomos tiesioginėmis

Siekiant sumažinti riziką, kad išlaidos, kurios gali būti padengiamos atlyginimo, būtų laikomos su darbo užmokesčiu susijusiomis tiesioginėmis išlaidomis pagal susitarimus dėl įnašų, Komisija turėtų pateikti papildomas gaires, kuriose būtų paaiškinta:

(a) tiesioginių ir netiesioginių išlaidų atskyrimas ir

(b) būtinybė, kad į su darbo užmokesčiu susijusius prašymus nebūtų įtraukiamos išlaidos, kurios nėra tiesioginės finansuoti tinkamos išlaidos, tačiau jau gali būti padengtos atlyginimo.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 9.2 rekomendacijos a ir b punktams.

Atsižvelgimas į ankstesnes rekomendacijas

Kalbant apie tolesnius veiksmus po ankstesnių rekomendacijų Komisijai šiame skyriuje (**9.32 dalis, 9.2 priedas**), įvertinta, kad trys 2022 m. metinės ataskaitos rekomendacijos buvo visiškai įgyvendintos; vienai iš jų (3 rekomendacijai) Komisija nepritarė, todėl nebuvo imtasi jokių jos įgyvendinimo veiksmų.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet

EUROPOS PARLAMENTO ATSAKYMAI DĖL EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2025 M. METINĖS ATASKAITOS

10 SKYRIUS: EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS

PARLAMENTO ATSAKYMAI Į PASTABAS

Operacijų tvarkingumas

10.6. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Nors Parlamentas nėra sudaręs oficialaus susitarimo ar susitarimo memorandumo su asociacija „Transport Scolaire de l'École Européenne“ („Europos mokyklos mokyklinis transportas“) (ATSEE), nustatyta aiški procedūra, kuria užtikrinama, kad visos kompensuojamos išlaidos būtų tinkamai patikrintos.

ATSEE pateikia moksleivių, kurie naudojasi jos organizuojamu mokykliniu transportu ir kurių tėvai nurodė, kad jie dirba Parlamentui, sąrašą. Už švietimo išlaidų kompensavimą atsakinga Parlamento tarnyba, remdamasi Tarnybos nuostatų VII priedo 3 straipsniu, tikrina, ar vienas iš tėvų yra institucijos darbuotojas ir turi teisę į sąraše nurodyto vaiko švietimo išlaidų kompensavimą. Apie bet kokius neatitikimus ATSEE pranešama prieš išrašant jai sąskaitą faktūrą. Ši procedūra kartojama kiekvieną mokslo metų ketvirtį.

Jei dėl pokyčių darbuotojo byloje reikia pataisyti jau išrašytą sąskaitą faktūrą, ATSEE išduoda kreditinį dokumentą, kuris įskaitomas į kitą sąskaitą faktūrą. Iki šiol ginčų nekilo.

Atsižvelgiant į Europos mokyklą lankančių I tipo mokinių skaičių, tiesiogiai apmokėjus transporto išlaidas sutaupoma daug administracinių ir biudžeto lėšų.

Siekdamas išspręsti Audito Rūmų iškeltus susirūpinimą keliančius klausimus, Parlamentas imsis veiksmų, kad procedūra būtų įforminta rašytiniu susitarimo memorandumu su ATSEE.

10.7. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Pagal Taisyklių dėl 400 punkto 1.4 straipsnį frakcijos atsiskaito institucijai už asignavimų valdymą neviršydamos Biuro joms šių taisyklių taikymui suteiktų įgaliojimų. Jos užtikrina, kad asignavimai būtų valdomi laikantis tų nuostatų, ir imasi reikiamų veiksmų, siekdamos, kad nesusidarytų šių taisyklių reikalavimų neatitinkančių išlaidų.

Vis dėlto Parlamento administracija toliau padėjo frakcijoms gerinti savo vidaus finansų valdymą, 2025 m. lapkričio mėn. surengusi naują mokymo viešųjų pirkimų klausimais sesiją, kuri buvo išplėsta, kad apimtų patikimą finansų valdymą ir interesų konfliktus. Kompetentingos Parlamento tarnybos frakcijų prašymu visada suteikia specializuotas konsultacijas tiek bendro pobūdžio, tiek individualiais klausimais. Parlamento administracija ir toliau teiks rekomendacijas ir specialius mokymus frakcijoms.

10.8. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Kad rangovas galėtų teikti reikiamas paslaugas, dėl kurių sudaryta sutartis, dėl šios preliminariosios paslaugų sutarties techninio ir organizacinio sudėtingumo rangovui reikia ilgo laipsniško taikymo pradžios laikotarpio, kad jis įgytų reikiamų žinių apie Parlamento IRT infrastruktūrą. Praktiškai šis būtinas mokymosi procesas tampa perėmimo laikotarpiu, kuris trunka tiek pat laiko kaip ir baigiamasis perdavimo laikotarpis, kai pradedantis ir baigiantis darbą rangovas sutartį vykdo lygiagrečiai.

Todėl tikslinga sudaryti ilgalaikę paslaugų sutartį, kai perkančioji organizacija gali naudotis rangovo paslaugomis ilgiau nei ketverius metus.

Todėl ilgiausia 6 metų preliminariosios sutarties trukmė gali būti pateisinama atsižvelgiant į ilgą laikotarpį ir sunkumus rangovui iš esmės perprasti Parlamento IRT infrastruktūrą, todėl reikia nustatyti pradinį laipsniškos darbo pradžios laikotarpį ir baigiamąjį laipsniško darbo nutraukimo laikotarpį.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Parlamentas mano, kad ne ilgesnė kaip 6 metų preliminariosios sutarties galiojimo trukmė yra teisėta.

Nepaisant to, Parlamentas gali sutikti, kad pateiktas šios preliminariosios sutarties galiojimo pratęsimo pagrindimas yra tobulintinas. Todėl galimų būsimų preliminariųjų sutarčių, kurių trukmė ilgesnė nei 4 metai, paaiškinimai bus išsamesni.

10.9. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas dėl Europos Komisijos atstovybės Madride patalpų nuomos sutarties.

Nuo 2011 m., kai buvo vykdoma peržiūrima procedūra, Parlamentas toliau stiprino savo vidaus sistemą, kuria reglamentuojamos pastatų sutartys, dėl kurių deramasi atlikus vietos rinkos tyrimą.

Priimtos specialios rašytinės gairės ir sugriežtinti dokumentų reikalavimai, siekiant užtikrinti sistemingesnį įvairių derybų procedūrų, susijusių su pastatų sutartimis, etapų registravimą.

Parlamentas tebėra visapusiškai įsipareigojęs užtikrinti, kad būtų laikomasi Finansinio reglamento ir kad Sąjungos lėšos būtų valdomos patikimai.

10.26. Parlamentas atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pastabas.

Parlamento administracija laikosi nuomonės, kad pagal galiojančią reglamentavimo sistemą frakcijoms jau nustatyta aiški atsakomybė užtikrinti veiksmingą vidaus taisyklių taikymą ir viešųjų pirkimų procedūrų laikymąsi. Parlamento administracija dar kartą patvirtina esanti pasirengusi remti nuoseklų taikytinos sistemos įgyvendinimą, be kita ko, teikdama gaires, rengdama mokymus ir prireikus *ad hoc* paaiškinimus.

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBOS ATSAKYMAS EUROPOS AUDITO RŪMAMS DĖL JŲ 2025 METINĖS ATASKAITOS 10 SKYRIAUS: „EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS“ 10.10 PUNKTO

Po trijų nesėkmingų bandymų pagal pakopinę preliminariąją sutartį įdarbinti konkretų IT profilį turintį kandidatą nuspręsta nesilaikyti vieno iš anksto nustatyto kriterijaus, taikomo įgytos patirties metams apskaičiuoti, kad būtų užtikrinta galimybė įdarbinti daugiau patirties turintį ketvirtą kandidatą. Šis sprendimas institucijai buvo ekonomiškai naudingas, kadangi alternatyvios kandidato įdarbinimo priemonės būtų buvę susijusios su skirtingu profiliu ir didesnėmis sąnaudomis. Sprendimu taip pat užtikrinta, kad kandidatas galėtų atlikti skubų ir sudėtingą darbą, taip pirmenybę teikiant platesnio pobūdžio principui, susijusiam su tvariu finansų valdymu ir veiklos rezultatais.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖJE ATASKAITOJE „10 SKYRIUS. EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija atsižvelgia į Audito Rūmų išvadą, kad įvertintas klaidų lygis 7 išlaidų kategorijos „Europos viešasis administravimas“ išlaidose ir toliau neviršija reikšmingumo ribos. Komisija mano, kad jos kontrolės ir priežiūros sistemos suteikė pakankamą patikinimą dėl atliktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo.

Keletas pastabų susijusios su viešųjų pirkimų procedūrų trūkumais, dėl kurių ES biudžetas nepatiria faktinių finansinių nuostolių. Komisijos išsamiuose atsakymuose pateikiama papildoma informacija ir paaiškinimai.

Komisija tebėra įsipareigojusi užtikrinti patikimą finansų valdymą ir įgyvendina priemones, skirtas viešųjų pirkimų valdymui stiprinti, su pensijomis susijusių procesų stebėsenai sustiprinti bei savo vidaus kontrolės mechanizmams toliau tobulinti.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Operacijų tvarkingumas

Kalbant apie pastabą dėl rašytinio sutartinio pagrindo, kuriuo remiantis apmokamos vežimo Liuksemburge išlaidos, nebuvimo (10.6 dalis), Komisija norėtų priminti, kad ji taiko Sprendimą C(2013)8971 dėl bendrųjų įgyvendinimo nuostatų, susijusių su mokymosi išmoka. Šio sprendimo 4 straipsnio 2 dalyje nustatytos vienam mokiniui tenkančių išlaidų apskaičiavimo sąlygos.

Komisija norėtų visų pirma pabrėžti du dalykus. Pirma, tėvų asociacijos sąskaitas faktūras išrašo kiekvienai ES institucijai ar agentūrai atskirai. Antra, Komisijos Individualių išmokų administravimo ir mokėjimo biuras (PMO) tvarko tik tas tėvų asociacijų sąskaitas faktūras, kurios susijusios su Komisijos darbuotojais. Komisija lygina tėvų asociacijų pateiktus sąrašus su savo vidaus duomenų šaltiniais („Sysper“) siekdama nustatyti teisę gauti mokymosi išmoką. Šios *a posteriori* kontrolės priemonės lemia finansines ‚pataisas vėlesnėse tėvų asociacijų pateiktose sąskaitose faktūrose (tiek Liuksemburge, tiek Briuselyje). Kol kas ši sistema veikia gerai ir nekyla jokių ginčų. Todėl, Komisijos vertinimu, Audito Rūmų nurodyta rizika iki šiol nepasireiškė. Vis dėlto Komisija mano, kad būtų naudinga šią procedūrą įforminti rašytiniame susitarimo memorandume su „Association Transports de l'École Européenne“ (ATSEE); vyksta diskusijos su Liuksemburge įsikūrusiomis Europos Sąjungos institucijomis, įstaigomis, organais ir agentūromis (IBOA), kad būtų užtikrintas suderintas požiūris.

Kalbant apie pastabą dėl nepagrįsto persikėlimo išmokos mokėjimo pensininkui (**10.13** dalis), Komisija pripažįsta Audito Rūmų nustatytą klaidą, susijusią su viena operacija. Nuo to laiko prevencinės kontrolės priemonės buvo sustiprintos vykdant informavimo veiklą ir patobulinus kontrolinį sąrašą.

Komisija mano, kad nustatyti faktai dėl esminių dokumentų (10.14 dalis) bei atrankos ir sutarties skyrimo kriterijų (10.17 dalis) nebuvimo yra procedūriniai klausimai. Ji norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad imamasi būtinų priemonių siekiant toliau tobulinti pastatų viešųjų pirkimų procedūrą. Dabar standartinis nekilnojamojo turto bylų tvarkymas apima dokumentais įforminamus paieškos, valdymo ir patvirtinimo etapus. Svarbu pabrėžti, kad dėl šių procedūrinių reikalų nepatiriama faktinių finansinių nuostolių ir nėra jokios išmatuojamos žalos ES biudžetui.

Kalbant apie pastabą dėl operacijos, susijusios su pastatų viešojo pirkimo procedūra, už kurią atsakingas Europos Parlamentas (**10.9** ir **10.19** dalys), Komisija mano, kad praeities procedūrinius trūkumus svarbu atskirti nuo šio konkretaus mokėjimo teisėtumo ir tvarkingumo vertinimo. 2025 m. mokėjimo operacija buvo įvykdyta griežtai laikantis galiojančios nuomos sutarties, galiojančių sutartinių įsipareigojimų ir vyraujančių rinkos sąlygų.

Komisija neturėjo jokių galimybių ištaisyti ar persvarstyti su viešojo pirkimo procedūra susijusių trūkumų, nes tai nepriklausė jos atsakomybės ir kontrolės sričiai.

Komisijos vidaus kontrolės sistemos leido nustatyti ir išspręsti problemą, susijusią su pastebėjimu dėl derybų procedūros taikymo (10.15 dalis). Komisija šią problemą nustatė ir apie ją pranešė nepriklausomai nuo Audito Rūmų, taip pat ją įtraukė į Komisijos Infrastruktūros ir logistikos biuro Briuselyje (OIB) 2025 m. metinę veiklos ataskaitą. Tai, kad problema buvo nustatyta ir išspręsta vidaus lygmeniu, rodo, kad Komisijos vidaus kontrolės sistemos buvo veiksmingos. Dėl pastebėjimo dėl kainų peržiūros (10.16 dalis) Komisija mano, kad preliminariosios sutarties nuostata dėl kainų peržiūros buvo objektyvi, skaidri ir patikrinama, kaip reikalaujama pagal Finansinį reglamentą. Todėl Komisija nesutinka su Audito Rūmų vertinimu.

10.18 dalyje pateiktas pastebėjimas grindžiamas Audito Rūmų atliktu operacijos patikrinimu. Tai susiję su ilgesne Komisijos administruojamos atitinkamos preliminariosios sutarties galiojimo trukme. Tokia pati pastaba dėl šios preliminariosios sutarties jau buvo pateikta Audito Rūmų 2024 m. metinėje ataskaitoje (10.16 dalyje). Komisija dar kartą pabrėžia, kad teisinis reikalavimas (nustatytas Finansiniame reglamente) dėl ketverių metų trukmės viršijimo buvo tinkamai pagrįstas ir iki galo bei akivaizdžiai įvykdytas. Pirkimo dokumentuose pateiktas pagrindimas, kodėl preliminariosios sutarties trukmė yra ilgesnė nei ketveri metai, yra išsamus, apgalvotas ir proporcingas. Ilgesne sutarties galiojimo trukme buvo siekiama sudaryti veiksmingai konkurencijai palankias sąlygas – kaip matyti iš konkurso dokumentų nuostatų ir procedūros rezultatų – bei užtikrinti ypatingos svarbos infrastruktūros objektų veiklos tęstinumą. Finansiniame reglamente reikalaujama pagrįsti preliminariąsias sutartis, kurių trukmė ilgesnė nei ketveri metai, tačiau jame nereikalaujama pateikti pagrindimą dėl kiekvienų papildomų metų, viršijančių ketverių metų ribą. Kiekybiškai įvertinamos klaidos procentinė dalis neatspindi faktinių finansinių nuostolių ir neparodo tikrosios žalos dydžio.

2. Vidaus kontrolės sistemų elementų tikrinimas

Dėl pastabos dėl PMO jautrių pareigybių nustatymo (10.22 dalies a punktas) pasakytina, kad jautrios pareigybės buvo nustatytos visuose PMO skyriuose. Vis dėlto vertinimą reikia peržiūrėti, ypač atsižvelgiant į technologinę plėtrą ir integruotas kontrolės priemones. Ši peržiūra jau baigta viename skyriuje, o dar vienas skyrius šį procesą beveik užbaigė. Tai yra tęstinis procesas, apimsiantis visus PMO skyrius.

Dėl pastabos dėl kovos su sukčiavimu strategijos ir susijusio veiksmų plano (10.22 dalies b punktas) pasakytina, kad į kovos su sukčiavimu strategijos projektą įtrauktos OLAF pateiktos pastabos ir rekomendacijos, o šiuo metu vyksta tarpusavio vertinimas.

Atsižvelgdama į pastabas dėl automatizuotų patikrų, skirtų pensininkų tinkamumui toliau gauti pensijų išmokas patikrinti, įskaitant gyvenimo įrodymų įrašų stebėseną ir gyvenimo deklaracijų

tvarkymą (10.23 dalis), Komisija dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą stiprinti PMO atitikties užtikrinimo ir stebėsenos procedūras. Atliekamas didelės apimties darbas (apimantis beveik 600 pensininkų) siekiant patikrinti ir stebėti trūkstamus gyvenimo įrodymų įrašus. Rengiama oficiali procedūra, skirta gyvenimo deklaracijoms tvarkyti ir pensininkų tapatybei tikrinti. Informavimo tikslais pažymėtina, kad prieigos teisių peržiūra yra baigta ir ją kasmet vykdys atsakingos tarnybos.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

10.1 rekomendacija. Stiprinti patikras siekiant patikrinti, ar pensininkai atitinka reikalavimus tolesnėms pensijų išmokoms gauti

PMO turėtų:

(a) stiprinti savo stebėsenos procesus, kad būtų galima nustatyti pensininkų trūkstamus gyvenimo įrodymų įrašus ir imtis tolesnių veiksmų, ir

(b) nustatyti oficialias gyvenimo deklaracijų tvarkymo savo IT sistemoje ir pensininkų tapatybės tikrinimo procedūras.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. vidurys

Komisija **pritaria** 10.1 rekomendacijos a punktui. Komisija stiprina PMO atitikties užtikrinimo ir stebėsenos procedūras. Atliekamas didelės apimties darbas (apimantis beveik 600 pensininkų) siekiant patikrinti ir stebėti trūkstamus gyvenimo įrodymų įrašus.

Komisija **pritaria** 10.1 rekomendacijos b punktui. Rengiama oficiali procedūra, skirta gyvenimo deklaracijoms tvarkyti ir pensininkų tapatybei tikrinti.

Šie veiksmai yra dalis Komisijos platesnio masto pastangų stiprinti PMO atitikties užtikrinimo ir stebėsenos procedūras.

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO ATSAKYMAS Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2025 METŲ METINĖS ATASKAITOS 10 SKYRIŲ: EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS

10.6.

Dėl pastabos, kad nėra rašytinės transporto išlaidų Liuksemburge apmokėjimo sutarties (10.6. pastraipa), Teisingumo Teismas norėtų priminti, kad egzistuojanti bendra Teisingumo Teismo sistema, kuri jau nesikeitė 20 metų, pagrįsta 2004 m. gegužės 12 d. Teisingumo Teismo Administracinio komiteto sprendimu, nustatančiu Bendrąsias įgyvendinimo nuostatas, susijusias su Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 3 straipsniu (toliau – Sprendimas).

Sprendimo 4 straipsnio 2 dalis reglamentuoja specialų mokyklinio transporto, kurį organizuoja tėvų asociacija (ATSEE), atvejį; šią dalį Teisingumo Teismo administracija visada laikė mokėjimų teisiniu pagrindu. Mūsų žiniomis, situacija yra tokia pati, kaip kitose ES institucijose, kurios priėmė panašius įgyvendinimo sprendimus.

Egzistuojanti praktika pagrįsta pragmatišku mechanizmu, kai ES institucijų administracijos veikia kaip, viena vertus, jų atitinkamų atstovų ir, kita vertus, ATSEE tarpininkės. Egzistuojančioje sistemoje kiekviena institucija mokėjimus ATSEE atlieka savo atstovų vardu, remiantis jų patektomis mokymosi deklaracijomis. Kitaip tariant, mokėjimai, kuriuos Teisingumo Teismas atlieka ATSEE, mūsų nuomone, yra paprasčiausiai mokėjimai (netiesiogiai) tėvams, remiantis Pareigūnų tarnybos nuostatų VII priedo 3 straipsniu.

Teisingumo Teismas palygina ATSEE pateiktus sąrašus su vidaus duomenų šaltiniais (*Sysper*), siekdamas nustatyti teisę į pašalpą mokymuisi. Dėl šių *a posteriori* patikrinimų vėlesnėse ATSEE sąskaitose faktūrose atliekamos finansinės pataisos. Nepaisant to, kad nėra formalaus susitarimo su ATSEE, iki šiol Teisingumo Teismas neturėjo jokio ginčo ar sunkumų, susijusių su klaidų taisymu sąskaitose.

Nepaisant to, Teisingumo Teismas mano, kad būtų naudinga įforminti procedūrą rašytiniame susitarimo memorandume su ATSEE, kad būtų geriau apibrėžta suinteresuotųjų šalių atsakomybė; vyksta diskusijos su kitomis Liuksemburge įsikūrusiomis ES institucijomis, siekiant užtikrinti suderintą požiūrį.

EUROPOS AUDITO RŪMŲ ATSAKYMAI, SUSIJĘ SU EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2025 M. METINE ATASKAITA

10 SKYRIUS. EUROPOS VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS

10.5, 10.18 ir 10.20 dalys

Audito Rūmų administracija nevaldė šios preliminariosios sutarties viešųjų pirkimų procedūros.

Sutartis apima įrangą ir profesines paslaugas, kuriomis remiama organizacijos ypatingos svarbos IRT infrastruktūra, kai būtina užtikrinti tęstinumą, stabilumą ir ilgalaikę paramą. Atitinkamos technologijos yra ne standartiniai prekių produktai, o pagrindiniai operaciniu atžvilgiu ypatingos svarbos sistemų komponentai, kurių pakeitimas arba perkėlimas kelia didelę techninę, operacinę ir finansinę riziką.

Šiomis aplinkybėmis tokių technologijų keitimas kas ketverius metus galėtų būti neproporcingas. Audito Rūmų biudžeto ar žmogiškieji ištekliai yra pernelyg riboti, kad jie galėtų nuolat atnaujinti tokio pobūdžio didelio masto technologijas. Dėl tokio metodo atsirastų didelių pereinamojo laikotarpio išlaidų, padidėtų operacinė rizika ir galėtų kilti pavojus esminių paslaugų tęstinumui.

Tie patys argumentai taikomi ir sutartyje numatytoms profesinėms paslaugoms. Atsižvelgiant į ribotą vidaus pagalbinių darbuotojų skaičių, labai svarbu išlaikyti ekspertinių žinių ir žinių apie techninę aplinką tęstinumą. Dažni rangovų pasikeitimai lemtų žinių praradimą, papildomą prisijungimo procesą ir mokymo pastangas, taip pat didesnę operacinę riziką.

Taip pat reikia atsižvelgti į atitinkamų sprendinių rinkos struktūrą. Pratęsus trukmę gali būti užtikrintas pakankamas rinkos susidomėjimas ir tinkamas dalyvavimas, be kurių galėtų sumažėti techninių sprendinių ir specializuotų paramos paslaugų, būtinų ypatingos svarbos infrastruktūrai palaikyti, prieinamumas.

Be to, preliminariąja sutartimi rangovams nebuvo užtikrinta jokia veikla, nes daugumai įsigijimų ir toliau buvo taikomas naujas konkursas. Todėl dėl pratęstos trukmės nė vienas tiekėjas neįgijo išskirtinės padėties rinkoje, o veikiau buvo užtikrintas konkurencingų viešųjų pirkimų susitarimų tęstinumas.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 11 SKYRIUJE „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė“

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Europos Komisija susipažino su Europos Audito Rūmų 11 skyriumi „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP)“.

2025 m. Komisija įvertino 37 mokėjimo prašymus, apimančius 1 174 tarpines ir siektinas reikšmes, ir iš jų 11 nebuvo patenkinamai pasiektos. Ji išmokėjo 87,3 milijardo eurų dotacijų ir paskolų, remdamasi 1 163 patenkinamai pasiektomis tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis, įskaitant tris tarpines ir siektinas reikšmes, susijusias su 2025 m. paskelbto mokėjimų sustabdymo panaikinimu. Audito Rūmai išnagrinėjo 420 tarpinių ir siektinų reikšmių, apimančių visus dotacijų mokėjimus. Finansinį poveikį turintys Audito Rūmų nustatyti faktai apima tik 16 iš šių tarpinių ir siektinų reikšmių, susijusių su devyniais EGADP mokėjimais devynioms valstybėms narėms. Kalbant apie kitas audituotas 404 tarpines ir siektinas reikšmes, sudarančias 96 % audituotos populiacijos, Audito Rūmai finansinių problemų nenustatė.

Dėl mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygų laikymosi Komisija pažymi, kad 16 finansinį poveikį turinčių Audito Rūmų audito metu nustatytų faktų (**11.11 dalis**) apima 1,5 % visų tarpinių ir siektinų reikšmių, susijusių su dotacijomis, kurias Komisija įvertino 2025 m.

Dešimt Audito Rūmų audito metu nustatytų faktų, dėl kurių Audito Rūmai nesutinka su Komisijos vertinimu, kad tarpinės ir siektinos reikšmės yra patenkinamai pasiektos, yra susiję su tuo, kad Audito Rūmai skirtingai aiškina Tarybos nustatytus teisinius reikalavimus arba atitinkamos valstybės narės pateiktus įrodymus, kad šie reikalavimai įvykdyti. Komisija atidžiai įvertino Audito Rūmų analizę ir išvadas dėl kiekvieno atvejo ir laikėsi savo nuomonės, kad tarpinės ir siektinos reikšmės buvo patenkinamai pasiektos beveik visais atvejais, kuriuos ji 2025 m. įvertino teigiamai. Kalbant apie vieną tarpinę reikšmę, Komisija, remdamasi Audito Rūmų nustatytais faktais, atitinkamai valstybei narei išsiuntė peržiūros ataskaitos projektą, kuriame pagal EGADP finansavimo susitarimo 12 straipsnį paprašė pateikti papildomos informacijos ir įrodymų, kad ši tarpinė reikšmė buvo patenkinamai pasiekta. Remdamasi valstybės narės pateiktais papildomais įrodymais, Komisija mano, kad tarpinė reikšmė buvo patenkinamai pasiekta. Šiuo atžvilgiu Komisija dėkoja Audito Rūmams už kruopščią analizę. Be to, Komisija pažymi, kad jeigu ji būtų sutikusi su Audito Rūmų pastebėjimais, kai kuriais atvejais ji būtų kitaip taikiusi savo paskelbtą mokėjimų sustabdymo metodiką[1], kad visapusiškai atsižvelgtų į priemonės įgyvendinimo pažangą ir (arba) svarbą.

Likę keturi Audito Rūmų nustatyti faktai, susiję su EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpiu, ir abu Audito Rūmų nustatyti faktai dėl dvigubo finansavimo grindžiami skirtingu EGADP reglamento teisinių nuostatų aiškinimu. Dėl šių aiškinimo skirtumų panašius faktus Audito Rūmai nustatė ir ankstesniais metais ir tikėtina, kad ši tendencija išliks per visą EGADP įgyvendinimo laikotarpį. Atsižvelgdama į Audito Rūmų rekomendacijas, Komisija paskelbė naujas dvigubo finansavimo ir tinkamumo

[1] COM(2023) 99 *final*, 2023 m. vasario 21 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Dveji Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės taikymo metai. Unikali ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos priemonė“.

finansuoti gaires[2]. Vis dėlto Audito Rūmai abu klausimus (dvigubo finansavimo ir tinkamumo finansuoti) aiškina kitaip, nei Komisija ir valstybės narės. Komisija tvirtina, kad jos teisės nuostatų aiškinimas visiškai atitinka taikomą teisinę sistemą, ir pažymi, kad šiame įgyvendinimo etape ji negali pašalinti šių skirtumų, nes EGADP įgyvendinimas baigsis 2026 m. gruodžio mėn. Be to, Komisija primena, kad, jos nuomone, nustatyti faktai dėl tinkamumo finansuoti klausimų neturi įtakos EGADP mokėjimų teisėtumui ir tvarkingumui. Kaip nurodyta Komisijos atsakyme į Audito Rūmų 2022 m., 2023 m. ir 2024 m. metinių ataskaitų pastabas, po to, kai Komisija, vertindama ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, įvertina priemonių tinkamumą finansuoti, Taryba, priimdama įgyvendinimo sprendimą, nusprendžia, ar priemonė atitinka reikalavimus. Mokėjimo etape Komisija negali panaikinti Tarybos sprendimo dėl priemonės tinkamumo finansuoti. Komisija primena, kad ji tikrina, ar įrodymai atitinka tiek pačios Komisijos, tiek valstybių narių taikomą tinkamumo finansuoti pradžios datos koncepciją, tačiau patvirtina, kad netikrina atitikties Audito Rūmų aiškinimui.

Kaip ir ankstesniais metais, Audito Rūmų ataskaitose atkreipiamas dėmesys į Komisijos preliminaraus vertinimo (**11.22 dalis**), valstybių narių dokumentų teikiant mokėjimo prašymus (**11.38 dalis**) ir TĮS priemonių struktūros (**11.51 dalis**) trūkumus. Komisija pažymi, kad daugeliu atvejų Audito Rūmai nurodo kelis nustatytus faktus, remdamiesi vienu atveju. Taip yra, pavyzdžiui, kai nustatoma, kad siektina reikšmė nebuvo patenkinamai pasiekta, ir, kadangi Komisija priėjo prie kitokios išvados, Audito Rūmai taip pat nurodo Komisijos vertinimo trūkumą. Be to, Komisija pažymi, kad dėl daugiau nei pusės tarpinių ar siektinų reikšmių, kai Audito Rūmai nustato problemas, nurodomi du ar daugiau nustatyti faktai. Todėl Komisija mano, kad tarpinių ir siektinų reikšmių, dėl kurių Audito Rūmai nurodo nustatytus faktus, skaičius yra tikslesnis atskirų problemų skaičiaus rodiklis nei bendras nustatytų faktų skaičius, nes keli nustatyti faktai gali būti susiję su ta pačia tarpine ar siektina reikšme.

Komisija palankiai vertina tai, kad Audito Rūmai pripažino pažangą, padarytą įgyvendinant audito rekomendacijas. Šis rezultatas buvo pasiektas taikant aiškiai apibrėžtą metodiką, nuolat ir glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, taip pat Komisijai imantis griežtų tolesnių veiksmų. EGADP galutinis etapas ir užbaigimas nereiškia, kad dėl audito rekomendacijų nebebus imamasi tolesnių veiksmų, nes Komisija ir toliau griežtai prižiūrės rekomendacijų įgyvendinimą šiuo laikotarpiu ir Komisija paskelbė, kad jos audito darbas dėl EGADP bus tęsiamas 2027 m. ir vėliau.

Kalbant apie valstybių narių kontrolės sistemas, skirtas viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos taisyklių laikymuisi užtikrinti, Komisija pažymi, kad Audito Rūmai nustatė tam tikrų pavienių viešųjų pirkimų taisyklių ir valstybės pagalbos procedūrų pažeidimų. Komisija nuspręs, kokių atitinkamų tolesnių veiksmų imtis dėl šių nustatytų faktų atitinkamose valstybėse narėse. Tačiau šie pažeidimai nekelia abejonių dėl mokėjimų teisėtumo ir tvarkingumo, nes ES lygmeniu lėšos valstybėms narėms išmokamos tik patenkinamai pasiekus atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Visų pirma, kalbant apie valstybės pagalbą, Komisija nesutinka su Audito Rūmų aiškinimu, kad Danijoje buvo pažeistas *De minimis* reglamentas. Kalbant apie kitą valstybę narę (Prancūziją), Komisija supranta, kad Audito Rūmų nustatyti faktai yra procedūrinio pobūdžio (pvz., audito sekos nebuvimas) (**11.37 dalis**). Apskritai Komisija primena, kad valstybės pagalbos srityje valstybės narės ir toliau turi užtikrinti atitinkamų taisyklių laikymąsi ir valstybės narės turėtų pranešti Komisijai apie visas valstybės pagalbos priemones, kurioms netaikomi valstybės pagalbos išimčių reglamentai.

Audito Rūmai taip pat praneša apie naują veiklos kryptį, skirtą TĮS pakeitimų analizei. EGADP reglamente numatyta galimybė valstybėms narėms prašyti, kad TĮS būtų pakeisti, jeigu „dalies ar viso ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant atitinkamas tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes, <...> nebegali[ma] įgyvendinti“[3], t. y. siekiant išspręsti įgyvendinimo problemas.

[2] COM(2024) 474, II priedas „Priemonių tinkamumas finansuoti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę – tinkamų finansuoti priemonių įgyvendinimo pradžios data“ ir IV priedas „Dvigubo finansavimo koncepcija įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę“.

[3] 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP reglamentas), 21 straipsnio 1 dalis.

Komisija kiekvieną prašymą vertina remdamasi išsamia analize pagal EGADP reglamente nustatytus kriterijus[4]. Jei vertinimas yra teigiamas, Komisija paskelbia pasiūlymą dėl naujo įgyvendinimo sprendimo, jį Taryba svarsto ir priima galutinį sprendimą. Atsižvelgiant į teisėkūros tikslą, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės turėtų būti pasiekiamos, valstybės narės gali, pavyzdžiui, paprašyti sumažinti priemonės mastą ir proporcingai sumažinti jos išlaidų įvertį (su sąlyga, kad bendros numatomos išlaidos vis dar atitinka skirtą finansavimą) arba panaikinti nereikalingas tarpines reikšmes, kad būtų sumažinta administracinė našta. Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų išreikštą susirūpinimą dėl vidaus duomenų registravimo, tačiau mano, kad visi pakeitimai buvo atlikti vadovaujantis teisiniu pagrindu.

Komisija atkreipia dėmesį, kad Audito Rūmai nebeteikia rekomendacijų dėl EGADP, nes jos įgyvendinimas baigiasi 2026 m. gruodžio mėn. (**11.62 dalis**), ir palankiai vertina šį pragmatišką požiūrį. Kalbant apie rekomendacijas, pateiktas Audito Rūmų 2022, 2023 ir 2024 m. metinėse ataskaitose, Komisija mano, kad visos rekomendacijos įgyvendintos tiek, kiek joms buvo pritarta jos pirminiuose atsakymuose.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Atitikties mokėjimo ir tinkamumo finansuoti sąlygoms vertinimas

Tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių pasiekimas

Kad gautų EGADP išmoką, valstybė narė privalo pasiekti iš anksto nustatytas įvairias tarpines reikšmes (kokybiniai rodikliai) ir siektinas reikšmes (kiekybiniai rodikliai), kuriomis įvertinama ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų reformų ir investicijų įgyvendinimo pažanga. Pagal EGADP reglamentą reikalaujama, kad Komisija įvertintų, ar kiekviena tarpinė reikšmė ir siektina reikšmė yra patenkinamai pasiekta. 2023 m. vasario mėn. Komisija paskelbė sistemą, kurioje apibrėžiama, kaip ji vertina, ar tarpinė reikšmė arba siektina reikšmė laikoma patenkinamai pasiekta atsižvelgiant į teisinį pagrindą[5]. Dėl kiekvienos tarpinės reikšmės ar siektinos reikšmės Komisija išnagrinėja visus valstybės narės pateiktus įrodymus ir savo analizę pateikia viešame preliminariame vertinime[6]. Prieš priimdama Komisijos sprendimą ir atlikdama mokėjimą, Komisija gauna Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę ir specialaus komiteto, sudaryto iš valstybių narių ekspertų, nuomonę dėl preliminaraus vertinimo[7]. Todėl, kalbant apie **11.13**–**11.14 dalis**, Komisija mano, kad kiekvienas sprendimas dėl mokėjimo priimamas skaidriai ir yra griežtai tikrinamas.

Iš 420 audituotų tarpinių ir siektinų reikšmių Audito Rūmai dešimčia atvejų laikėsi kitokios nuomonės nei Komisija. Visais šešiais atvejais ši nuomonė, kaip ir ankstesniais metais, atsirado arba dėl skirtingo

[4] EGADP reglamento 22 straipsnis ir V priedas.
[5] COM(2023) 99, I priedas „Tarpinių ir siektinų reikšmių vertinimo pagal EGADP reglamentą sistema“.
[6] Visus dokumentus galima rasti konkrečioms šalims skirtose Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės interneto svetainėse; https://reforms-investments.ec.europa.eu/recovery-and-resilience-facility-1/country-pages_en?prefLang=lt.
[7] Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės komitetas; visus posėdžio dokumentus galima rasti adresu https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees/C102400/consult?lang=lt.

reikalavimų aiškinimo, arba dėl skirtingo aiškinimo, ar pateiktais įrodymais įrodyta, kad šie reikalavimai yra įvykdyti.

Dėl Lenkijos B5G tarpinės reikšmės „Reglamento, kuriuo nustatomi biomasės kietojo kuro kokybės standartai, įsigaliojimas“ (**11.1 langelis**) pasiekimo Komisija laikėsi nuomonės, kad siekiant B5G tarpinės reikšmės turėjo įsigalioti reglamentas, kuriuo nustatomi medienos granulių ir medienos briketų kokybės standartai (o ne visos biomasės, skirtos naudoti buityje, konkrečiai, be smogo mažinimo taisyklių). Tokį aiškinimą, be kitų veiksnių, patvirtina priemonės aprašymas TĮS, įrodymai, pateikti prieš priimant pirminį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat tai, kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano rengimo metu Lenkijos teisinėje sistemoje trūko atitinkamų medienos granulių kokybės standartų. Priešingai, atitinkami kitų rūšių biomasės kietojo kuro kokybės standartai jau egzistavo, įskaitant, visų pirma, regionines smogo mažinimo taisykles. Remdamasi tuo, Komisija nepritaria Audito Rūmų nuomonei, kad tarpinė reikšmė nebuvo patenkinamai pasiekta. Be to, Komisija pažymi, kad, jeigu būtų pritarta Audito Rūmų tarpinės reikšmės reikalavimų aiškinimui (pagal kurį tarpinės reikšmės pasiekimas turėjo apimti ir kitas biomasės kietojo kuro rūšis, pavyzdžiui, malkas), priemonė būtų buvusi laikoma netinkama EGADP paramai gauti, o ne būtų vertinama, kad ji nepatenkinamai įgyvendinta. Taip yra todėl, kad tokie kokybės standartai Lenkijoje buvo priimti ir įgyvendinti iki 2020 m. vasario 1 d.

Dėl dviejų Lenkijos teismų sistemos tarpinių reikšmių (**11.14 dalis**) Komisija nekeičia savo atsakymų į Audito Rūmų 2024 m. metinės ataskaitos pastabas[8]. Komisija pažymi, kad lėšas už šias tarpines reikšmes ji išmokėjo dar 2024 m. 2025 m. metinėje ataskaitoje Audito Rūmai pateikia naujausią informaciją apie šį 2024 m. atvejį, tačiau, remdamiesi turima informacija, vis dar nedaro išvados. Komisija atkreipia dėmesį, kad Audito Rūmai laukia būsimų Europos Teisingumo Teismo sprendimų ir tik tada padarys išvadas. Komisija pažymi, kad 2024 m. ji turėjo įvertinti Lenkijos Profesinės atsakomybės rūmų nepriklausomumą ir nešališkumą remdamasi vertinimo metu suformuota jurisprudencija ir, spręsdama, ar tarpinės reikšmės buvo patenkinamai pasiektos, negalėjo remtis sprendimais, kurie priimami po kelerių metų. Komisija nekeičia savo tarpinių reikšmių vertinimo, kaip paaiškinta atitinkamame preliminariame vertinime[9].

EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpis

Kalbant apie keturis nustatytus faktus dėl EGADP tinkamumo finansuoti laikotarpio, kaip pažymėjo Audito Rūmai (**11.15**–**11.17** dalys), Komisijos ir valstybių narių nuomonė dėl priemonės pradžios vis dar skiriasi nuo Audito Rūmų nuomonės. Šiuo klausimu Komisija nurodo savo atsakymus į Audito Rūmų 2023 ir 2024 m. metines ataskaitas[10].

Reaguodama į ankstesnę Audito Rūmų rekomendaciją[11], 2024 m. spalio mėn. Komisija paskelbė papildomas gaires[12], kuriose nustatyti du kriterijai, kuriuos ji taikė siekdama užtikrinti nuoseklų požiūrį: 1) „Ar siūlomos priemonės įgyvendinimas pradėtas tik 2020 m. vasario 1 d. ar vėliau?“ ir 2) „Ar dėl šio įgyvendinimo patirtos išlaidos prasidėjo tik 2020 m. vasario 1 d. ar vėliau? Konkrečiai, ar visos išlaidos užregistruotos po 2020 m. vasario 1 d. (Europos sąskaitų sistemoje (ESS2010))?“. Komisija pažymi, kad priemonės, dėl kurių Audito Rūmai nurodo tokios rūšies nustatytą faktą, atitinka abu kriterijus.

---

[8] Komisijos atsakymai į Audito Rūmų 2024 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 485–486.

[9] Žr. teigiamą preliminarų tarpinių ir siektinų reikšmių, susijusių su 2023 m. gruodžio 15 d. Lenkijos pateiktu pirmuoju mokėjimo prašymu, kurį Europos Komisija perdavė Ekonomikos ir finansų komitetui, tinkamo pasiekimo vertinimą (52bd45c7-da37-4ba0-b623-95da8cdad7f9_en).

[10] Komisijos atsakymai į Audito Rūmų 2023 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 485.

[11] Komisijos atsakymai į Audito Rūmų 2023 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 491.

[12] COM(2024) 474 II priedas „Priemonių tinkamumas finansuoti pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę – tinkamų finansuoti priemonių įgyvendinimo pradžios data“.

Dvigubas finansavimas

Kaip pažymėta atsakyme į Audito Rūmų 2022 ir 2024 m. metinėse ataskaitose[13] ir atsakyme dėl Audito Rūmų specialiosios ataskaitos šia tema, Audito Rūmai taiko kitokią „dvigubo finansavimo“ koncepciją nei Komisija ir valstybės narės. Audito Rūmai mano, kad „dvigubas finansavimas atsiranda, kai tos pačios atitinkamos su tarpine ar siektina reikšme susijusios išlaidos finansuojamos du kartus ir (arba) kai yra deklaruojami – taigi ir du kartus finansuojami – tie patys siektini rezultatai“ (**11.19 dalis**). Priešingai, Komisija vadovaujasi EGADP reglamente nustatyta dvigubo finansavimo koncepcija, pagal kurią „parama pagal priemonę papildoma parama, teikiama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones. Reformoms ir investiciniams projektams gali būti skiriama parama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones su sąlyga, kad tokia parama nebūtų skiriama toms pačioms išlaidoms padengti“. Tai reiškia, kad ES parama vienai priemonei gali būti teikiama pagal kelias priemones, jeigu jos neskirtos toms pačioms išlaidoms padengti. Šiuo atžvilgiu tiek Finansiniame reglamente, tiek EGADP reglamente dvigubo finansavimo koncepcija yra siejama su išlaidomis. Komisija yra pateikusi gaires[14], kuriose paaiškinta, kaip taikyti išlaidomis grindžiamą dvigubo finansavimo koncepciją įgyvendinant veiklos rezultatais grindžiamą EGADP logiką.

Komisija taip pat primena, kad reformų, dėl kurių iš esmės nepatiriama išlaidų, įtraukimas į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus yra esminė jų teigiamo vertinimo sąlyga, todėl tai aiškiai numatyta ir net reikalaujama pagal EGADP reglamentą. Įvairiose EGADP reglamento konstatuojamosiose dalyse išvardytos galimos reformų priemonės, kurios greičiausiai nesukurs jokių tiesioginių išlaidų, pavyzdžiui, reformos, kuriomis siekiama stiprinti socialinį dialogą arba kuo labiau sumažinti administracinę naštą, taip aiškiai parodant, kad Parlamentas ir Taryba tikėjosi, jog į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus bus įtrauktos nulinių išlaidų priemonės, ir to netgi reikalavo. Daugeliu atvejų, kadangi išlaidų, susijusių su šių reformų įgyvendinimu, nėra, valstybė narė išlaidų sąmatoje, kurią ji pateikia rengdama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, deklaruoja nulines išlaidas. Remdamiesi savo koncepcija, Audito Rūmai mano, kad tokie veiksmai, kurių valstybės narės įsipareigojo imtis ne tik EGADP lėšomis, bet ir kitais ištekliais, yra finansuojami arba dvigubai finansuojami, jei esama įnašo iš kitų ES fondų.

Šią problemą iliustruoja Audito Rūmų nustatytas dvigubo finansavimo faktas, susijęs su Latvijos 144 tarpine reikšme „Sveikatos priežiūros srities žmogiškųjų išteklių žemėlapio parengimas“ (**11.2 langelis**). Nors Audito Rūmai teigia, kad „sveikatos priežiūros srities žmogiškųjų išteklių [žemėlapiu parengimas] jau buvo visiškai finansuotas pagal ES techninės paramos priemonę“, Komisija mano, kad iš esmės šiuo atveju dvigubas finansavimas neįmanomas, nes valstybė narė nepateikė jokių išlaidų, susijusių su šia tarpine reikšme. Be to, pagal techninės paramos priemonę (TPP) ne lėšos skiriamos valstybei narei, bet reikalaujama, kad valstybė narė skirtų personalo ir išteklių projekto įgyvendinimui remti. Todėl EGADP lėšomis negalėjo būti padengtos tos pačios išlaidos, kaip TPP. Be to, Komisija pažymi, kad, nepriklausomai nuo suteiktos paramos, TPP savaime negali užtikrinti tokios strategijos patvirtinimo, nes tai priklauso nuo nacionalinių institucijų veiksmų ir paramos.

2. Atrinktų stebėsenos ir kontrolės sistemų tikrinimas

Mokėjimo prašymų vertinimo trūkumai

Audito Rūmai atkreipia dėmesį į 40 atvejų, kai nustatyta Komisijos vertinimo trūkumų (**11.22 dalis**). Jie susiję su įvairiais pastebėjimais, apimančiais, pavyzdžiui, konkrečių dokumentų nebuvimą arba

[13] Komisijos atsakymai į Audito Rūmų 2022 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 453; Komisijos atsakymai į Audito Rūmų 2024 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 486.

[14] COM(2024) 474, IV priedas „Dvigubo finansavimo koncepcija įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę“.

tai, kad Komisija konkrečiai nepatikrino elemento, kurį, Audito Rūmų nuomone, reikėjo patikrinti. Komisija pripažįsta kai kuriuos iš šių pastebėjimų, tačiau su dauguma jų nesutinka.

Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad Audito Rūmai nurodė 12 Komisijos vertinimo trūkumų (**11.22 dalis**), susijusių su nustatytais faktais, turinčiais finansinį poveikį. Tais atvejais, kai Audito Rūmai mano, kad tarpinė arba siektina reikšmė nebuvo pasiekta, o Komisija priėjo prie kitokios išvados, Audito Rūmai šią išvadą taip pat nurodo kaip trūkumą. Be to, Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriais atvejais Audito Rūmai dėl vienos tarpinės ar siektinos reikšmės nurodo kelis trūkumus, neturinčius finansinio poveikio (pvz., „neaiškiai apibrėžta tarpinė ar siektina reikšmė“ (**11.53 dalis**), ir kartu nurodo Komisijos vertinimo trūkumą). Todėl Komisija mano, kad tarpinių ir siektinų reikšmių, dėl kurių Audito Rūmai nurodo nustatytus faktus, skaičius yra tikslesnis atskirų problemų skaičiaus rodiklis nei bendras nustatytų faktų skaičius.

Kalbant apie Kipro 193 siektinos reikšmės „Neišnagrinėtų bylų, susijusių su nuosavybės dokumentų išdavimu, arba bylos atmetimu“ pavyzdį (**11.3 langelis**), Audito Rūmai mano, kad Komisija turėjo atlikti išsamesnius patikrinimus. Tačiau Komisija pažymi, kad jos vertinimas buvo tinkamas, ir atkreipia dėmesį į tai, kad Audito Rūmai paprašė pateikti pirminius įrodymus ir juos peržiūrėjo sudarę imtį, tačiau nenustatė jokių nukrypimų, o tai patvirtina vertinimą, kad siektina reikšmė pasiekta patenkinamai.

Audito Rūmai taip pat nurodo keturis mokėjimo prašymų trūkumus, nes mano, kad valdymo pareiškimuose buvo pateikta iš dalies netiksli informacija (**11.38 dalis**). Komisija pripažįsta šiuos pastebėjimus, tačiau sutinka ne su visais atvejais ir primena, kad nacionalinės institucijos teikia valdymo pareiškimą remdamosi savo vertinimu ir informacija, kuria disponuoja pateikimo metu. Komisija primena, kad prie valdymo pareiškimo pridedama daug dokumentų, todėl jame nebūtina nurodyti kiekvieno informacijos elemento, be to, atliekant vertinimą valdančiosios institucijos turi daug galimybių pateikti, o Komisija – prašyti pateikti bet kokią papildomą informaciją ar paaiškinimus. Komisija mano, kad visais Audito Rūmų nustatytais atvejais, kai atitinkama informacija nebuvo pateikta valdymo pareiškime kaip išlyga, ji buvo pateikta išsamiuose mokėjimo prašymo dokumentuose.

Komisijos audito rekomendacijos

Audito Rūmai pripažįsta Komisijos pažangą įgyvendinant audito rekomendacijas (**11.26 dalis**), tačiau atkreipia dėmesį, kad paskutiniais EGADP įgyvendinimo metais kai kurios kritinės ir labai svarbios rekomendacijos tebėra neįgyvendintos.

Nuo priemonės įgyvendinimo pradžios Komisija visoms 27 valstybėms narėms pateikė daugiau nei 2 700 audito rekomendacijų. Iki 2026 m. gegužės 28 d. didžioji dauguma jų (91 %) jau buvo įgyvendintos arba laikomos įgyvendintomis Komisijai atlikus preliminarų vertinimą. Šis rezultatas pasiektas taikant aiškiai apibrėžtą metodiką. Komisija laikosi konservatyvaus požiūrio ir audito rekomendacijas laiko įvykdytomis tik tuo atveju, jei valstybė narė pateikia pakankamus, patikimus ir tinkamus įgyvendinimo įrodymus. Šį rezultatą taip pat lėmė nuolatinis ir glaudus bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis bei griežta Komisijos vykdoma stebėsena. Tai rodo apčiuopiamą pažangą valstybių narių vidaus kontrolės sistemose.

Komisija toliau atidžiai stebės po 2026 m. gruodžio 31 d. jos pateiktų rekomendacijų ir iki tos datos pateiktų, bet vis dar neįgyvendintų rekomendacijų įgyvendinimą[15]. Ji taip pat toliau naudosis savo teisėmis susigrąžinti lėšas tais atvejais, kurie nurodyti EGADP lėšų sumažinimo ir susigrąžinimo

[15] C(2026) 2647, Gairės valstybėms narėms dėl Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės galutinio etapo ir užbaigimo veiklos aspektų (6.3 skirsnis).

sistemoje[16]. Audito Rūmai pateikia duomenis apie neįgyvendintas kritines ir labai svarbias rekomendacijas, pateiktas 37 atrinktose galutinėse audito ataskaitose, paskelbtose nuo priemonės įgyvendinimo pradžios iki 2026 m. gegužės 11 d. galutinio termino (**11.4 diagrama**). Šiuo klausimu Komisija pabrėžia, kad iš šiose atrinktose galutinėse audito ataskaitose pateiktų 448 rekomendacijų, susijusių su kritiniais ir labai svarbiais nustatytais faktais, tik 25 tebėra neįgyvendintos, o tai sudaro 5,6 % visų rekomendacijų. Iš jų devynių rekomendacijų valstybių narių atsakymo pateikimo terminas dar nebuvo pasibaigęs. Likusiais atvejais valstybės narės pateikė atsakymus. Laikoma, kad 12 rekomendacijų buvo įgyvendinta, o šiuo metu rengiami raštai dėl tolesnių veiksmų. Dėl likusių keturių rekomendacijų Komisija atidžiai stebi atitinkamus atvejus siekdama užtikrinti, kad būtų taikomi taisomieji veiksmai.

Kalbant apie dvi audito rekomendacijas, kurios, Audito Rūmų nuomone, laikomos įgyvendintomis nesant pakankamų įrodymų (**11.28 dalis**), Audito Rūmų išvada neatspindi visos Komisijos įrodymų bazės, kuria remiantis buvo įgyvendintos šios dvi audito rekomendacijos. Komisija primena, kad rekomendacija laikoma įgyvendinta ne tik remiantis įrodymais, kuriuos valstybė narė pateikė vykdant oficialią tolesnių veiksmų procedūrą; vadovaujantis įprasta audito praktika, Komisija taip pat atsižvelgia į informaciją iš kitų auditų, audito santraukas ir duomenis, kuriuos galima gauti naudojant IT priemones, pavyzdžiui, „Arachne“.

Valstybių narių kontrolės sistemų veiksmingumas

Komisija palankiai vertina tai, kad Audito Rūmai pripažino audito ir kontrolės tarpines reikšmes kaip teigiamą žingsnį stiprinant valstybių narių kontrolės sistemas. Tačiau Komisija nesutinka su teiginiu, kad „Valstybėse narėse, kuriose antras ar vėlesnis mokėjimas priklausė nuo pasiektų kontrolės tarpinių reikšmių, dėl kontrolės sistemų trūkumų kyla rizika ES finansinių interesų apsaugai iki tol, kol tos reikšmės bus pasiektos, o tai gali turėti įtakos išlaidų tvarkingumui.“ (**11.31 dalis**). Kiekvieną kartą, kai valstybės narės teikia prašymus peržiūrėti jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, Komisija sistemingai iš naujo vertina valstybių narių siūlomų kontrolės sistemų tinkamumą pagal EGADP reglamento V priedo 2.10 kriterijų. Laikantis dinaminės stebėsenos principo, tai atliekama remiantis valstybių narių pateikta informacija, kurią papildo Komisijos surinkti papildomi įrodymai, įskaitant audito metu nustatytus faktus. Komisija mano, kad jos vis didesnis atliekamas audito darbas atskleidė konkrečius trūkumus, kuriuos galima ištaisyti nustačius audito ir kontrolės tarpinę reikšmę, nekeliant abejonių dėl valstybių narių kontrolės sistemų tinkamumo. Šiame kontekste nustatant audito ir kontrolės tarpines reikšmes daugiausia dėmesio skiriama priemonėms, kurias valstybė narė turi įgyvendinti, kad ištaisytų atitinkamus audito metu nustatytus trūkumus. Valstybėms narėms vėliau patobulinus nacionalines kontrolės sistemas, patikinimo lygis dar labiau padidėjo. Todėl audito ir kontrolės tarpinės reikšmės nustatymas nereiškia, kad iki to momento valstybių narių kontrolės sistemos nebuvo tinkamos EGADP įgyvendinti. Be to, Komisija primena, kad išlaidų pagal EGADP tvarkingumas pripažįstamas tik patenkinamai pasiekus tarpines ir siektinas reikšmes, o tai nustatoma atliekant tiek *ex ante*, tiek *ex post* kontrolę.

Audito Rūmai nurodo keturių valstybių narių kontrolės sistemų nuolatinius trūkumus tuo laikotarpiu, kai konkrečios Komisijos audito rekomendacijos, pateiktos toms valstybėms narėms, dar nebuvo įgyvendintos (**11.32 dalis**). Komisija pažymi, kad nurodyti audito metu nustatyti faktai ir rekomendacijos yra susiję su trūkumais vykdant kontrolę, o ne su valstybių narių vidaus kontrolės sistemų struktūra. Valstybės narės tinkamai pripažino šiuos nustatytus faktus, o Komisija, vykdydama audito tolesnius veiksmus, įvertino, kad visos rekomendacijos buvo tinkamai įgyvendintos. Komisija mano, kad nė vienas iš šių audito metu nustatytų faktų nesukėlė abejonių dėl bendros apsaugos, kurią užtikrina tų valstybių narių kontrolės sistemos, todėl jie nepateisino audito

[16] C/2024/4990, Komisijos pranešimas „Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų gairės“, IV priedas.

ir kontrolės tarpinės reikšmės nustatymo. Todėl Komisija laikosi nuomonės, kad mokėjimai toms valstybėms narėms buvo atlikti esant tinkamoms kontrolės priemonėms.

Komisija atkreipia dėmesį, kad Audito Rūmai savo audito metu nustatė galimų pažeidimų viešųjų pirkimų procedūrose dviejose valstybėse narėse ir galimų pažeidimų, susijusių su valstybės pagalbos procedūromis, trijose valstybėse narėse. Komisija nuspręs, kokių atitinkamų tolesnių veiksmų imtis dėl šių nustatytų faktų atitinkamose valstybėse narėse. Tačiau šie atvejai nedaro poveikio susijusių mokėjimų teisėtumui ar tvarkingumui, nes lėšos išmokamos tik patenkinamai pasiekus atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Savo ruožtu Komisija, atsižvelgdama į Audito Rūmų 2023 m. metinę ataskaitą, išplėtė savo audito apimtį ir atnaujino audito strategiją, kad atlikdama visų rūšių auditus sistemingai tikrintų, ar valstybės narės laikosi EGADP reglamento 22 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos pareigos. Tai apima, jei tinka, patikrinimą, ar valstybės narės reguliariai tikrina, ar suteiktas finansavimas yra tinkamai naudojamas laikantis visų taikomų ES ir nacionalinių taisyklių, ypač viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse, ir ar tokie patikrinimai veiksmingi. Šie patikrinimai buvo atlikti naudojant Komisijos patobulintą priemonių rinkinį, be kita ko, išsamius kontrolinius sąrašus.

3. TĮS pakeitimai

Pagal specialią šių metų patikinimo pareiškimo proceso darbo kryptį Audito Rūmai išnagrinėjo TĮS pakeitimus ir peržiūrėjo tarpinių ir siektinų reikšmių 32 pakeitimus aštuoniose valstybėse narėse (**11.9 dalis**). Komisija primena, kad pagal EGADP reglamentą kiekviena valstybė narė gali prašyti, kad TĮS, kuriuo patvirtintas nacionalinis ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas, būtų iš dalies pakeistas arba pakeistas kitu, „jeigu dalies ar viso ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant atitinkamas tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes, <...> nebegali[ma] įgyvendinti“[17]. Pripažindama, kad tik Audito Rūmai turi teisę nuspręsti dėl audito apimties, Komisija pažymi, kad audito apimtis apima tik tarpinių ir siektinų reikšmių, dėl kurių buvo atliktas mokėjimas, pakeitimus. Taigi audito apimtis neapima atvejų, kai Komisija Tarybai nesiūlė iš dalies pakeisti TĮS, nors tokie atvejai yra lygiai taip pat svarbūs darant išvadas dėl TĮS pakeitimų ir mokėjimo prašymų sąveikos. Dėl šios audito apimties padarytos atitinkamos išvados, visų pirma teiginys, kad dėl to „mažėja ES finansinio sverto veiksmingumas ir siunčiama žinia, kad nepatenkinamo reikšmių pasiekimo vertinimo galima išvengti iš dalies pakeičiant TĮS taip, kad mokėjimas galėtų būti atliktas“ (**11.42 dalis**). Komisija nesutinka su šia nuomone ir atkreipia dėmesį į aiškią teisės nuostatą, pagal kurią peržiūra pateisinama, kai tarpinės ar siektinos reikšmės „nebegalima įgyvendinti“. Taigi Komisija pažymi, kad teisėkūros institucijos aiškiai nusprendė leisti peržiūrėti tarpines ir siektinas reikšmes, kai objektyvios aplinkybės trukdo juos įgyvendinti, su sąlyga, kad ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas ir toliau atitinka visus kitus kriterijus.

Dėl Audito Rūmų nustatytų faktų dėl objektyvių aplinkybių pagrindimo ir įrodymų (**11.43**, **11.44 dalys**) Audito Rūmai pažymi, kad 2023 m., 2024 m. (**11.43 dalis**) ir 2025 m. (**11.39 dalis**) Komisija pateikė gaires dėl pakeitimų. Nors tokios gairės sudaro pagrindą, vertinimas vis tiek turi būti atliekamas kiekvienu konkrečiu atveju, nes galimos objektyvios aplinkybės, dėl kurių gali būti pateisinama peržiūra, yra labai įvairios. Atlikdama vertinimus Komisija priima kokybinius sprendimus, todėl pripažįsta, kad Audito Rūmai gali turėti kitokią nuomonę dėl valstybių narių pateiktų pagrindimų ir įrodymų. Tačiau Komisija laikosi nuomonės, kad jos vertinimai buvo patikimi ir pagrįsti dokumentais, taip pat išsamiomis diskusijomis su valstybėmis narėmis. Komisija pasiūlymuose dėl TĮS pakeitimų skaidriai nurodė savo nuomonės motyvus.

Komisija sutinka su Audito Rūmų pastaba, kad kai kuriais pakeitimais iš ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano buvo pašalintos tam tikrų priemonės etapų dalys (**11.45 dalis**), tačiau pažymi, kad tokie pakeitimai yra galimi pagal EGADP reglamentą, kaip paaiškinta pirmiau. Komisija

[17] EGADP reglamento 21 straipsnio 1 dalis.

pažymi, kad ji vertina, ar peržiūrėtas ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas atitinka reglamente numatytus vertinimo kriterijus, ir šį vertinimą įtraukia į savo pasiūlymus dėl peržiūrėto TĮS. Šis skaidrus požiūris rodo, kaip Komisija užtikrina, kad visi pakeitimai būtų atliekami taip, kad būtų laikomasi EGADP reglamento nuostatų. Jei dėl priemonės masto pakeitimų bendros numatytos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano išlaidos sumažėja iki lygio, kuris yra mažesnis už valstybei narei skirtą finansavimą, Komisija reikalauja, kad valstybė narė proporcingai padidintų kitos priemonės mastą arba sumažintų prašomą finansavimą. Komisijos gairėse numatyta, kad, „jei pakeitimas susijęs tik su priemonės mastu, numatomos išlaidos turėtų būti proporcingai peržiūrėtos“, todėl dėl tokio pakeitimo nereikia pateikti naujo numatytų išlaidų pagrindimo[18].

Jei valstybės narės į savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukia reformą, kurios numatytos išlaidos yra nulinės, tai nei padidina, nei sumažina skiriamą finansavimą. Taigi Komisija patvirtina Audito Rūmų nustatytą faktą (**11.48 dalis**), kad tokios priemonės pakeitimas neturi tiesioginio finansinio poveikio ir tai numatyta EGADP teisiniame pagrinde. Tačiau Komisija vertina tokio pakeitimo poveikį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planui apskritai, visų pirma atitikimui visiems teisiškai nustatytiems vertinimo kriterijams. Todėl Komisija kategoriškai atmeta Audito Rūmų teiginį, kad nulinių išlaidų priemonių pakeitimai „gali susilpninti paskatas išlaikyti pradinę reformų apimtį ir užmojus“, nes EGADP reglamente numatytos griežtos apsaugos priemonės – kurias Komisija ir Taryba taiko skaidriai ir viešai – siekiant užtikrinti, kad visi ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planai, įskaitant juose numatytas reformas, visada atitiktų EGADP teisinę sistemą.

Šį požiūrį puikiai iliustruoja Airijos 2.7 reformos „Skaitmeninės atskirties mažinimas ir skaitmeninių įgūdžių gerinimas“ pavyzdys (**11.5 langelis**). Įgyvendindama vieną iš keturių reformos elementų, kuris buvo finansuojamas ir įgyvendinamas tik nacionalinėmis lėšomis, Airija įsipareigojo imtis veiksmų, kurie padidintų IRT srities absolventų skaičių, ir iš pradžių pasiūlė siektiną reikšmę šios priemonės *poveikiui* įvertinti. Kadangi šis tikslas buvo nekritinės nulinių išlaidų reformos dalis, Airija paprašė leidimo pakeisti siektiną reikšmę, kad būtų galima įgyvendinti geresnę alternatyvą, kuri leistų sumažinti administracinę naštą, bet kartu pasiekti atitinkamos priemonės tikslus. Komisija pasiūlė iš dalies pakeisti TĮS atsižvelgiant į Airijos prašymą ir Taryba sutiko. Nors šiuo pakeitimu buvo sumažinta reformos poveikiui vertinti skirta siektina reikmė (12 %), jis nekeičia politikos tikslo ar jo įgyvendinimo valstybėje narėje, t. y. skaitmeninių įgūdžių reformų įgyvendinimo. Tiek prieš peržiūrą, tiek po jos visos studijos ir toliau visiškai finansuojamos iš nacionalinio biudžeto, todėl šis pakeitimas neturėjo įtakos pagal EGADP skirtam finansavimui.

4. Priemonių, tarpinių ir siektinų reikšmių struktūra

Kaip ir ankstesniais metais[19], Audito Rūmai teigia, kad tarpinės ir siektinos reikšmės turėtų „apimti visus pagrindinius atitinkamos reformos ar investicijos elementus, visų pirma jos užbaigimą“ (**11.50 dalis**). Komisija pripažįsta, kad, siekiant įvertinti reformų pažangą, labai svarbu užtikrinti tinkamą reformų ir investicijų aprėptį tarpinėmis ir siektinomis reikšmėmis, ir laikosi nuomonės, kad tai užtikrinama visuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose. Tačiau ji primena, kad EGADP reglamente tarpinės ir siektinos reikšmės aiškiai apibrėžtos kaip pažangos vertinimo priemonės[20].

[18] C/2024/4618, II.IV skirsnis.
[19] Audito Rūmų 2024 m. metinės ataskaitos 11.51 dalis, Audito Rūmų 2023 m. metinės ataskaitos 11.45 dalis.
[20] EGADP reglamento 2 straipsnio 4 dalis: „tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės – pažangos įgyvendinant reformą arba investicijas vertinimo priemonės, kai tarpinės reikšmės yra kokybiniai pasiekimai, o siektinos

Dėl Švedijos audito ir kontrolės 41 tarpinės reikšmės „M 1. Vyriausybės sprendimai, užtikrinantys veiksmingą ir efektyvų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, įskaitant audito ir kontrolės struktūrą“ pavyzdžio (**11.6 langelis**) Komisija primena, kad audito ir kontrolės tarpinės reikšmės yra skirtos trūkumams, susijusiems su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytų kontrolės priemonių struktūra, šalinti, kad būtų užtikrinta atitiktis EGADP reglamento 22 straipsniui. Komisija nustatė šią tarpinę reikšmę, susijusią su būtinos kontrolės sistemos struktūra ir įgyvendinimu nacionaliniu lygmeniu Švedijoje, taip pat reikalavimą, kad būtų sukurta aiški sistema, nustatanti teisines pareigas visoms Švedijos nacionalinės kontrolės sistemos įgyvendinančiosioms institucijoms. Klausimai, susiję su tokių priemonių įgyvendinimu atskirų įgyvendinančiųjų institucijų lygmeniu, kurie jokiu būdu nekelia abejonių dėl bendros šalies kontrolės sistemos, vėliau stebimi ir nagrinėjami Komisijai atliekant išsamų audito darbą, be kita ko, per patikras vietoje. Toks požiūris, kuriuo siekiama užtikrinti finansinių interesų apsaugą pagal principą „iš viršaus į apačią“ per audito ir kontrolės tarpines reikšmes ir „iš apačios į viršų“ atliekant išsamų atskirų įgyvendinančiųjų institucijų tikrinimą, užtikrina veiksmingą bei visapusišką požiūrį į Sąjungos finansinių interesų apsaugą, bet ne terminuotą ir dokumentais pagrįstą mokėjimo prašymų teikimo procesą.

5. Metinės veiklos ataskaitos ir metinė valdymo ir veiklos rezultatų ataskaita

Ekonomikos ir finansų reikalų GD metinėje veiklos ataskaitoje (**11.54–11.59 dalys**) apibūdinama, kaip Komisija užtikrino patikinimą dėl i) mokėjimų teisėtumo ir tvarkingumo; ii) valstybių narių sistemų, susijusių su viešaisiais pirkimais ir valstybės pagalba, bei iii) pataisų pagal EGADP reglamento 22 straipsnio 5 dalį, kartu skaidriai nurodydama numatomą rizikos lygį, susijusį su kiekvienu iš šių dalykų kiekvienoje valstybėje narėje. Per 2025 m. Komisija atliko daugiau *ex ante* ir *ex post* patikrinimų, susijusių su EGADP mokėjimais, nei bet kuriais ankstesniais metais. Nustatant tinkamą rizikos lygį, į šių patikrinimų rezultatus atsižvelgiama kartu su Audito Rūmų ir OLAF darbo rezultatais.

Įgyvendindama ankstesnes Audito Rūmų rekomendacijas, Komisija atnaujino savo rizikos vertinimo metodiką dėl reikšmingumo per visą EGADP įgyvendinimo laikotarpį[21]. Nustatyta, kad rengiant audito galutinę ataskaitą reikia atsižvelgti į greitąsias ataskaitas, ir Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pripažinimą, kad toks požiūris Komisijai leidžia atsižvelgti į visą turimą informaciją (**11.56 dalis**). Komisija mano, kad nauda, kuri gaunama atsižvelgus į naujausią turimą informaciją siekiant užtikrinti su rizika susijusį skaidrumą, yra didesnė už galimus trūkumus.

Komisija mano, kad peržiūrėtos rizikos vertinimo metodikos rezultatai suteikia pakankamą patikinimą dėl kiekvienai valstybei narei priskirto rizikos lygio. Šiuo klausimu, kaip ir ankstesniais metais, Komisija nesutinka su Audito Rūmų teiginiu, kad taikant šį metodą rizikos lygis gali būti nepakankamai įvertintas.

6. Rekomendacijos

Viso EGADP įgyvendinimo laikotarpiu Komisija, bendradarbiaudama su Audito Rūmais, laikėsi konstruktyvaus ir aktyvaus požiūrio. Ji pritarė daugumai Audito Rūmų rekomendacijų, pateiktų su EGADP susijusiuose audituose, ir toliau stiprins savo kontrolės sistemą, atsižvelgdama į Audito Rūmų nustatytus faktus ir rekomendacijas iki EGADP įgyvendinimo pabaigos. Komisija atkreipia dėmesį, kad Audito Rūmai nebeteikia rekomendacijų dėl EGADP, nes jos įgyvendinimas baigsis 2026 m. gruodžio

reikšmės – kiekybiniai pasiekimai“. Taip pat žr. Komisijos atsakymus į Audito Rūmų 2024 m. metinių ataskaitų 11 skyriaus pastabas, p. 493.

[21] Žr. Ekonomikos ir finansų reikalų GD 2024 ir 2025 m. metinės veiklos ataskaitos 5 priedą.

mėn. (**11.62 dalis**), ir palankiai vertina šį pragmatišką požiūrį. Komisijos pasiūlymai dėl 2028–2034 m. daugiametės finansinės programos (DFP) grindžiami patirtimi, įgyta įgyvendinant programas pagal dabartinę DFP, taip pat Audito Rūmų pateiktomis rekomendacijomis. Komisija deramai atsižvelgė į Audito Rūmų nuomones dėl jos pasiūlymų.

Iš devynių rekomendacijų, pateiktų Audito Rūmų 2022, 2023 ir 2024 m. metinėse ataskaitose, Komisija pritarė arba iš dalies pritarė septynioms rekomendacijoms. Komisija mano, kad ji visiškai įgyvendino visų septynių rekomendacijų elementus, kuriems pritarė pateikdama savo pirminius atsakymus.

Komisija pažymi, kad įgyvendinimo lygį Audito Rūmai vertina pagal savo parengtą rekomendaciją, nepriklausomai nuo to, ar Komisija jai visiškai pritarė. Kita vertus, Komisija įgyvendinimo lygį vertina atsižvelgdama į įsipareigojimus, kuriuos ji prisiėmė atsakymuose į specialiųjų ataskaitų pastabas. Todėl kai kuriais atvejais Audito Rūmai laikosi nuomonės, kad rekomendacijos įgyvendintos tik iš dalies, o Komisija laiko jas visiškai įgyvendintomis.

Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų išvadą dėl 3 rekomendacijos, pateiktos Audito Rūmų 2023 m. metinėje ataskaitoje. Tačiau Komisija mano, kad buvo imtasi išsamių priemonių siekiant užtikrinti, kad valstybės narės nedelsdamos imtųsi taisomųjų veiksmų pašalinti likusius kontrolės sistemų trūkumus, be kita ko, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse. Šie veiksmai apima išsamias patikras atliekant visų rūšių auditus, audito ir kontrolės tarpinių reikšmių įvedimą tais atvejais, kai nustatoma sisteminių trūkumų, bei griežtą audito rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet

EUROPOS PARLAMENTO ATSAKYMAI DĖL EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2025 M. METINĖS ATASKAITOS

12 SKYRIUS. TOLESNI VEIKSMAI, SUSIJĘ SU NUO 2022 M. MŪSŲ SPECIALIOSIOSE ATASKAITOSE PATEIKTOMIS REKOMENDACIJOMIS

PARLAMENTO ATSAKYMAI DĖL TOLESNIŲ VEIKSMŲ, SUSIJUSIŲ SU SPECIALIĄJA ATASKAITA 18/2022

„ES institucijos ir COVID-19. Nors reaguota greitai, dar kils iššūkių siekiant kuo geriau pasinaudoti krizės paskatintomis inovacijomis ir lankstumu“

12.2. Priedas. Atsižvelgimas į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Kiti audituojami subjektai

Parlamentas atkreipia dėmesį į pažangos, padarytos įgyvendinant Audito Rūmų rekomendacijas, analizę.

Po COVID-19 pandemijos Parlamentas nenustatė visapusiško naujo darbo modelio, kuris darytų poveikį jo pastatų politikai. Tačiau jis sustiprino esamą strategiją, kartu išlaikydamas dabartinį pastatų skaičių. Pagal šį modelį pirmenybė teikiama bendram esamo turto optimizavimui, todėl nedaromas joks konkretus poveikis biudžetui, susijęs su pastatų politika.

Labai svarbu, kad Parlamentas teiktų tiesioginę, asmeninę ir nuolatinę paramą Europos Parlamento nariams, vykdantiems savo kasdienes pareigas. Tam reikia nuolatinės pagalbos vietoje, vietoje teikiamų paslaugų, saugių patalpų posėdžiams ir nuolatinių veiklos tęstinumo elementų, kurie daro įtaką Parlamento požiūriui į jo darbuotojams reikalingų biurų pastatų valdymą ir lemia jo infrastruktūros poreikius. Todėl nauda biudžetui yra nedidelė, o nuotolinio darbo poveikis aplinkai yra didžiulis.

Todėl Parlamentas mano, kad 3 rekomendacijos c punktas netaikytinas.

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 12 SKYRIUJE

Atsižvelgimas į Audito Rūmų nuo 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Dėl jai skirtų Europos Audito Rūmų rekomendacijų (**12.6–12.10 dalys**) Komisija pažymi, kad **jai labai rūpi, kad visos pritarimo sulaukusios rekomendacijos būtų įgyvendintos.** Komisija prižiūri, kad būtų įgyvendinami veiksmai, kuriuos yra įsipareigojusi įgyvendinti ir kurie patenka į jos įgaliojimų sritį. Įgyvendinimo lygį Audito Rūmai vertina pagal savo suformuluotą rekomendaciją, nepriklausomai nuo to, ar Komisija jai iki galo pritarė. Kita vertus, Komisija įgyvendinimo lygį vertina pagal įsipareigojimus, kuriuos prisiėmė atsakymuose į specialiųjų ataskaitų pastabas. Todėl kai kuriais atvejais Audito Rūmai laikosi nuomonės, kad rekomendacijos įgyvendintos tik iš dalies, o Komisija laiko jas visiškai įgyvendintomis.

Šiomis aplinkybėmis Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų vertinimą, kad **Komisijai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo lygis pasiekė** 74 % rekomendacijų, kurios buvo įgyvendintos visiškai arba dauguma aspektų (tai šiek tiek mažiau nei 77 % įgyvendintų 2021 m. Audito Rūmų rekomendacijų) (**12.6 dalis**). Komisija patvirtina, kad rekomendacijų įgyvendinimo masto vertinimas gali skirtis (**12.8 dalis**). Nors Komisija nusprendžia, kada rekomendacija yra įgyvendinta iki galo, ji ir toliau siekia užtikrinti, kad būtų veiksmingai pasiekti visų rekomendacijų pagrindiniai tikslai.

Apskritai dėl pritarimo rekomendacijoms lygio pasakytina, kad rekomendacijų, kurioms Komisija nepritarė 2022 m., dalis šiek tiek padidėjo, palyginti su 2021 m., (2022 m. jos sudarė apie keturis procentus pateiktų rekomendacijų, palyginti su dviem procentais 2021 m.). 2022 m. Komisija iš dalies pritarė 9 procentams Audito Rūmų rekomendacijų. **Rekomendacijoms gali būti nepritarta arba iš dalies pritarta** dėl kelių priežasčių, pavyzdžiui: i) esamos reglamentavimo sistemos nulemtų apribojimų ir (arba) sunkumų numatyti būsimus ES teisės aktus, ii) įvairių ES institucijų, įstaigų, valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų funkcijų ir kompetencijos (įskaitant atsakomybę ir atskaitomybės tvarką) apimties, iii) papildomumo politikos priemonių, teisės aktų ir programų atžvilgiu, iv) to, kaip Komisija įvertino rekomendacijų įgyvendinamumą ir (arba) turimų išteklių bei laiko veiksnį.

Dėl **savalaikio rekomendacijų įgyvendinimo** (**12.18 dalis**) Komisija palankiai vertina Audito Rūmų išvadą, kad Komisijos laiku įgyvendintų rekomendacijų dalis šiemet vėl padidėjo. Šiomis aplinkybėmis Komisija pažymi, kad vertinant tolesnių veiksmų savalaikiškumą turėtų būti atsižvelgiama ir į pritarimo rekomendacijoms lygį. Komisija tebėra visiškai įsipareigojusi per Audito Rūmų specialiosiose ataskaitose nustatytus terminus įgyvendinti visas rekomendacijas, kurioms pritaria. Tačiau tai negalioja rekomendacijoms, kurioms Komisija nuo pat pradžių nepritarė dėl priežasčių, kurias nurodė paskelbtuose atsakymuose į atitinkamos specialiosios ataskaitos pastabas.

Kai kuriais atvejais dėl priemonių sudėtingumo, su teisėkūra ar politika susijusių pokyčių, išteklių ribotumo, išorės veiksnių ar poreikio įtraukti kitas institucijas arba subjektus tolesniems veiksmams įgyvendinti gali reikėti daugiau laiko, negu iš pradžių tikėtasi. Jei iki iš pradžių numatytos užbaigimo datos rekomendacija nėra visiškai įgyvendinta, dar nereiškia, kad ta rekomendacija nebus įgyvendinta vėliau. Dėl kintančių aplinkybių arba politikos ar politinių aplinkybių pokyčių paprastai gali tekti iš naujo nustatyti veiksmų prioritetus.

Priede pateikiami Komisijos atsakymai į 53 rekomendacijas, kurios, remiantis Audito Rūmų vertinimu, yra įgyvendintos kai kuriais aspektais arba dar nėra įgyvendintos. Iš jų Komisija 7 rekomendacijoms nepritarė, 33 rekomendacijas laiko įgyvendintomis ir tęsia veiksmus dėl 13 rekomendacijų, kurių įgyvendinimas 2026 m. gegužės mėn. pabaigoje dar nebuvo baigtas.

Priedas. Europos Komisija atsižvelgia į 2022 m. specialiosiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas

Specialioji ataskaita 01/2022 „ES parama teisinei valstybei Vakarų Balkanuose: nepaisant pastangų, esminės problemos neišspręstos“

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (75 dalis). Komisija ir Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) iš dalies pritarė 2 rekomendacijos b punktui ir mano, kad ji buvo įgyvendinta tais aspektais, kuriems buvo pritarta.

Komisija mano, kad projektų finansavimas yra tinkamiausia pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) finansavimo forma, atsižvelgiant į tai, kad organizacinė arba pagrindinė parama iš esmės yra rizikinga, nes sukuria priklausomybę. Teisinės valstybės veiksmų srityje deramai atsižvelgiama į PVO finansavimą. Pasirengimo narystei pagalbos priemonės (PNPP) III programavimo sistemoje parama pilietinei visuomenei ir žiniasklaidai laikoma vienu iš prioritetų demokratijai ir teisinės valstybės principams stiprinti. Komisija mano, kad vienas pagrindinių veiksnių siekiant tikslinių PNPP naudos gavėjų pažangos teisinės valstybės srityje yra parama aktyviam PVO vaidmeniui formuojant politiką ir priimant sprendimus, skatinant gerą valdymą, kovą su korupcija, lyčių aspekto integravimą, žmogaus teisių apsaugą bei jų, kaip sergėtojų, vaidmeniui. Pavyzdžiui, Komisija teikia finansinę paramą projektams, kuriuos įgyvendina su korupcija kovojančios PVO. Šiuo metu ši parama apima projektus, kuriuos vykdant kuriamos regioninės lyginamosios analizės priemonės korupcijai nustatyti. Atsižvelgiant į Audito Rūmų rekomendacijas, daugiašalė pilietinės visuomenės programa suteikė didelę paramą pilietinės visuomenės plėtrai regione (218,5 milijono eurų 2021–2023 m.). 2022 m. balandžio mėn. pagal PNPP III programą paskelbtas regioninis kvietimas teikti pasiūlymus dėl pilietinės visuomenės, kurio viena dalis skirta konkrečiai geram valdymui, teisinei valstybei ir kovai su korupcija. 2024 m. paskelbtas dar vienas kvietimas, taip pat skirtas atitinkamoms temoms, pavyzdžiui, žiniasklaidos laisvei ir saviraiškos laisvei, aplinkai, kuri palanki PVO veiklai, ir piliečių dalyvavimui, taip pat geram valdymui ir ekonominei plėtrai. Po išsamių konsultacijų su Vakarų Balkanų pilietine visuomene 2022 m. birželio mėn. Komisija peržiūrėjo savo gaires dėl ES paramos pilietinės visuomenės organizacijoms plėtros regione. Šios gairės grindžiamos tvirtu standartų rinkiniu, visų pirma ES teisinės valstybės *acquis* (23 skyrius „Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės“ ir 24 skyrius „Teisingumas, laisvė ir saugumas“). Be to, jos atitinka tarptautinių organizacijų ir tarpvyriausybinių forumų priimtas rekomendacijas, nuomones ir gaires.

PNPP III programoje gerokai padidėjo PVO ir žiniasklaidos organizacijų finansavimas. Komisija ėmėsi veiksmų, kad būtų teikiamas pagrindinis finansavimas tais atvejais, kai buvo laikoma, kad tai svarbu ir įmanoma. Numatoma tolesnė pažanga šia kryptimi. Pasitelkdama strateginės partnerystės susitarimus, Komisija ieško būdų, kaip užtikrinti nepriklausomų PVO, žiniasklaidos tinklų ir organizacijų veiklos tęstinumą bei ilgesnio laikotarpio perspektyvą regione, ypač tose šalyse, kuriose pilietinė erdvė silpnėja. Be to, Komisija šiuo metu derina savo paramą PVO su ES pilietinės visuomenės strategija. Galiausiai Komisija toliau stiprina savo, kaip paramos teikėjų koordinatoriaus, vaidmenį siekdama nukreipti pagalbą PVO ir žiniasklaidai, kad būtų sustabdyta pilietinės erdvės susitraukimo grėsmė.

Nors EIVT nedalyvauja Audito Rūmų ataskaitoje nagrinėjamos PNPP finansinės paramos programų įgyvendinimo ar rezultatų stebėsenos procesuose, ji teikia: a) paramą, skelbdama politinius pranešimus apie pilietinės visuomenės ir žiniasklaidos svarbą sprendžiant teisinės valstybės klausimus; b) paramą PVO ir žiniasklaidai kovojant su dezinformacija (vadovaujantis *ES kovos su dezinformacija veiksmų planu ir Europos demokratijos veiksmų planu*) ir c) informaciją Vakarų Balkanų PVO ir žiniasklaidai apie ES įsipareigojimus, įskaitant ES integracijos procesą.

Specialioji ataskaita 02/2022 „Energijos vartojimo efektyvumas įmonėse. Energijos šiek tiek sutaupyta, bet yra trūkumų planavimo ir projektų atrankos srityse“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (125 dalis). Komisija nepritarė šiai rekomendacijai.

Komisija, vertindama 2021–2027 m. programas, apsvarstė, ar planuojamas energijos vartojimo efektyvumo finansavimas gali suteikti didžiausią įmanomą pridėtinę vertę, atsižvelgiant į ES tikslus ir prioritetus, taip pat į nacionalinius, regioninius ir vietos poreikius ir apribojimus. Ji taip pat įvertino, ar įvykdyta su nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais susijusi reikiama sąlyga.

Specialioji ataskaita 03/2022 „5G diegimas Europos Sąjungoje. Vėlavimas diegti tinklus, kurių saugumo klausimai vis dar neišspręsti“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (83 dalis). Po viešų konsultacijų dėl antrojo 5G tinklų paslaugų kokybės nustatymo metodikos projekto Komisija padarė didelę pažangą rengdama bendrą ES metodiką, kuri padės ateityje įgyvendinti naujų 5G paslaugų kokybės pagrindinių veiklos rezultatų rodiklius ir teikti ataskaitas pagal Skaitmeninio dešimtmečio programą. Remiantis viešų konsultacijų rezultatais ir informacija, gauta iš Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucijos ir valstybių narių, nuo 2026 m. pradžios daugiausia dėmesio skiriama techninėms konsultacijoms su atitinkamais radijo įrangos ir tinklo planavimo priemonių tiekėjais siekiant užtikrinti, kad metodiką būtų galima įgyvendinti praktikoje operatorių turimomis priemonėmis, kartu išlaikant palyginamumą, proporcingumą ir galimybę atlikti auditą visose valstybėse narėse. Šio darbo tikslas – peržengti esamo, vien tik signalų aprėptimi grindžiamo metodo ribas, sudarant sąlygas ateityje teikti ataskaitas apie suderintus 5G paslaugų kokybės rodiklius pagal bendrą metodiką. Konkrečiai, sistema kuriama ribinėmis vertėmis pagrįstų rodiklių, nustatytų remiantis pagal bendrą lyginamąjį piko valandų scenarijų gautais suderintais rezultatais ir lyginamuoju naudotojo įrangos profiliu, pagrindu, kad rezultatus būtų galima nuosekliai apibendrinti, pateikti ir tikrinti nacionaliniu ir ES lygmenimis, kartu išvengiant neproporcingos duomenų teikimo naštos, dirbtinių modeliavimo prielaidų ir nereikalingo neskelbtinų komercinių duomenų skelbimo.

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (91 dalis). Tinklų ir informacinių sistemų bendradarbiavimo grupė aptarė poreikį nustatyti vykdytinus reikalavimus. Šios išvados buvo įtrauktos į antrąją ataskaitą dėl valstybių narių pažangos įgyvendinant ES 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinį – į jos 4 skirsnį „Europos Audito Rūmų rekomendacijų įgyvendinimas“ (p. 21–22). Be to, 2023 m. birželio 15 d. komunikate dėl priemonių rinkinio įgyvendinimo (C(2023) 4049 *final*) Komisija paskelbė, kad, įgyvendindama institucinę vidaus kibernetinio saugumo politiką ir taikydama ES priemonių rinkinį, imsis priemonių, kad jos ryšiai vyktų ne per judriojo ryšio tinklus, kurių tiekėjai yra didelės rizikos pardavėjai. Tarp šių priemonių – sprendimas nepirkti naujų ryšio paslaugų, kurios priklauso nuo tų tiekėjų įrangos, laikantis atitinkamų saugumo sąlygų. Komisija taip pat įgyvendina šį sprendimą pagal savo kompetenciją, numatytą pagal atitinkamas valdymo taisykles, visose susijusiose ES finansavimo programose ir priemonėse.

Komisija taip pat pasiūlė informacinių ir ryšių technologijų (IRT) tiekimo grandinių, įskaitant 5G tinklus, saugumo teisinę sistemą, kaip numatyta Audito Rūmų rekomendacijoje priimti teisės aktus dėl 5G kibernetinio saugumo. 2026 m. sausio 20 d. paskelbtame siūlomame Antrajame kibernetinio saugumo akte nustatyta patikima IRT tiekimo grandinės sistema, kuria siekiama mažinti strateginę netechninę riziką IRT tiekimo grandinėse. Visų pirma siūlomame akte numatytas draudimas 5G tinklų pagrindiniam IRT turtui naudoti didelės rizikos tiekėjų tiekiamus IRT komponentus. Įsigaliojus Kibernetinio saugumo aktui ir atitinkamam įgyvendinimo aktui, kuriuo nustatomos trečiosios valstybės, galinčios kelti kibernetinio saugumo problemų, ir kuriame pateikiamas didelės rizikos tiekėjų sąrašas, judriojo ryšio tinklų operatoriai turės per 36 mėnesius laipsniškai atsisakyti didelės

rizikos tiekėjų įrangos pagrindiniame IRT turte. Komisijos pasiūlymu 5G priemonių rinkinio rekomendacija dėl didelės rizikos tiekėjų taptų privalomu reikalavimu. Įgyvendinimo aktai būtų priimti po to, kai įsigalios Antrasis kibernetinio saugumo aktas.

Atsakymas į 3 rekomendacijos a punkto pastabas (93 dalis). Į šią rekomendaciją buvo atsižvelgta 2023 m. birželio 15 d. paskelbtoje antrojoje pažangos ataskaitoje dėl 5G priemonių rinkinio įgyvendinimo. Priemonių rinkinio 2.1.3 skirsnyje dėl apribojimų, taikomų didelės rizikos tiekėjams, pateikiama informacija apie valstybių narių požiūrį į judriojo ryšio tinklų operatorių išlaidas, susijusias su iš didelės rizikos tiekėjų įsigytos 5G įrangos pakeitimu. Jame nurodyta, kad 12 valstybių narių priimtose arba siūlomose teisinėse sistemose numatyti pereinamieji laikotarpiai su konkrečiomis datoms (pvz., 2025 m.) arba metų skaičiumi nuo priemonių įsigaliojimo, taip suteikiant judriojo ryšio tinklų operatoriams laiko pakeisti įrangą, įsigytą iš didelės rizikos tiekėjų.

Peržiūrėto Kibernetinio saugumo akto poveikio vertinime pateikta informacija apie judriojo ryšio tinklų operatorių ekonominius kaštus, susijusius su didelės rizikos tiekėjų 5G įrangos pakeitimu. Poveikio vertinime taip pat nagrinėjama strateginė rizika, kylanti dėl didelės rizikos tiekėjų buvimo ir sukelianti su ES saugumu susijusias išlaidas.

Specialioji ataskaita 04/2022 „Investiciniai fondai: ES veiksmais dar nesukurta investuotojams naudinga tikra bendroji rinka“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (129 dalis). Komisija nepritarė 1 rekomendacijos a punktui.

Komisija mano, kad bendra ES turto valdymo teisinė sistema yra tinkama ir veiksminga siekiant nustatytų veiksmingos vidaus rinkos tikslų. Ji reguliariai peržiūrima siekiant nustatyti ir pašalinti trūkumus. 2022–2023 m. atlikta Alternatyvaus investavimo fondų valdytojų direktyvos (AIFVD) ir Europos ilgalaikių investicijų fondų reglamento peržiūra siekiant juos suderinti su rinkos pokyčiais ir sektoriaus praktika, kaip susitarė Parlamentas ir Taryba. Peržiūrėti teisės aktai įsigaliojo, o dabar juos papildo būtinos įgyvendinimo priemonės. Siūlomų teisės aktų pakeitimų poveikį reikia stebėti ir vertinti pagal geresnio reglamentavimo principus. Komisija mano, kad kitą šių ES turto valdymo sistemos pakeitimų vertinimą bus galima ir tikslinga atlikti ne anksčiau kaip po penkerių metų nuo perkėlimo į nacionalinę teisę užbaigimo.

Be to, 2025 m. gruodžio 4 d. Komisija priėmė pasiūlymą, kuriuo siekiama gerinti turto valdymo sektoriaus veikimą ir jo rinkos integraciją ES mastu, pašalinant kliūtis, kylančias tiek iš ES, tiek iš nacionalinės teisės aktų, iš dalies pakeičiant Kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius subjektų direktyvą, AIFVD ir Reglamentą dėl fondų investicinių vienetų ar akcijų platinimo tarpvalstybiniu mastu. Pasiūlymu supaprastinamas tarpvalstybinis fondų platinimas, palengvinama turto valdytojų veikla, sukuriamas depozitoriumo pasas ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijai (ESMA) suteikiami padidinti konvergencijos įgaliojimai. Atsižvelgdama į plataus masto ir didelio užmojo kliūčių pašalinimą, Komisija mano, kad pasiūlymu sprendžiamos struktūrinių buveinės koncentracijos veiksnių problemos ir stiprinami ESMA priežiūros konvergencijos įgaliojimai. Šiuo metu vyksta derybos su Parlamentu ir Taryba.

Galiausiai Komisija šiuo metu dirba siekdama priimti ES rizikos ir plėtros kapitalo fondų iniciatyvą. Šia iniciatyva siekiama pagerinti ES rizikos ir plėtros kapitalo fondų valdytojų veiklos sąlygas ir padidinti jų konkurencingumą, kad būtų toliau remiama ES ekonomika ir novatoriškos įmonės. Iniciatyva galėtų padėti sukurti paprastesnes ir proporcingesnes, ekonomiškai efektyvesnes taisykles, kurios padėtų ES rizikos ir plėtros kapitalo fondų valdytojams veikti ir pasiekti didesnį mastą, taip išplečiant ES prieinamą finansavimą. Priklausomai nuo vykstančio politikos darbo rezultatų, poveikio vertinimo ir kitų veiksnių, reforma gali atnešti techninius AIFVD pakeitimus, visų pirma susijusius su

ribinės vertės nesiekiančių alternatyvaus investavimo fondų valdytojų ir mažųjų bei vidutinių AIFVD licenciją turinčių AIFV veikla, taip pat techninius Europos rizikos kapitalo fondų reglamento patobulinimus.

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (129 dalis). Komisija iš dalies pritarė 1 rekomendacijos b punktui ir siekdama įgyvendinti Audito Rūmų rekomendaciją ėmėsi kelių atitinkamų veiksmų.

Kaip pabrėžta atsakyme į 1 rekomendacijos a punktą, 2025 m. gruodžio 4 d. Komisija priėmė santaupų ir investicijų sąjungos rinkos integracijos ir priežiūros dokumentų rinkinio pasiūlymą. Veiksmingumo vertinimo ir stebėsenos veikla apima daugiau nei Finansinio stabilumo, finansinių paslaugų ir kapitalo rinkų sąjungos GD strateginiame plane naudojamas neišvengiamai ribotas rodiklių rinkinys. Komisija kasmet skelbia rodiklių sąrašą, skirtą kapitalo rinkų plėtrai stebėti ir pažangai link kapitalo rinkų sąjungos tikslų vertinti; į šį sąrašą, be kita ko, įtraukti investicinių fondų rodikliai. Be to, peržiūrėjus AIFVD ir Direktyvos (ES) 2024/927 nustatytas kolektyvinio investavimo į perleidžiamuosius vertybinius popierius priežiūros ataskaitų teikimo taisykles, nuo 2027 m. pagerės duomenų apie investicinius fondus ir jų valdytojus prieinamumas bei kokybė, todėl bus lengviau stebėti šių rinkos dalyvių veiklos rezultatus.

Be to, ESMA nuolat atlieka investicinių fondų sektoriaus rizikos vertinimus ir rizikos stebėseną, o jų rezultatai skelbiami ataskaitų serijose, pavyzdžiui, „Tendencijų, rizikos ir pažeidžiamumo“ (TRP) ataskaitų, „Rizikos rodiklių suvestinės“ ir „Rinkos ataskaitų“ serijose. Atsižvelgdama į tai, ESMA rengia TRP struktūrinius rinkos rodiklius, kurie apima investicinių fondų struktūrinius rodiklius Europos ekonominėje erdvėje, ES ir pagal valstybes nares, taip pat pateikia duomenų iš ESMA tvarkomų registrų. Todėl, išnagrinėjusi šią sistemą, Komisija mano, kad dabartinis rodiklių rinkinys ir skelbimo kanalai sudaro tinkamą sistemą.

Atsakymas į 3 rekomendacijos a punkto pastabas (134 dalis). Komisija iš dalies pritarė 3 rekomendacijos a punktui ir mano, kad ji įgyvendinta tais aspektais, kuriems buvo pritarta. 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl mažmeninio investavimo strategijos, kuriuo siekiama suteikti daugiau teisių neprofesionaliesiems investuotojams ir užtikrinti, kad jie būtų tinkamai apsaugoti bei skatinami investuoti į kapitalo rinkas. Strategija apima daug įvairių temų, be kita ko, galimų finansų tarpininkų interesų konfliktų, susijusių su paskatomis, sprendimą. 2025 m. gruodžio 18 d. Parlamentas ir Taryba pasiekė preliminarų politinį susitarimą.

Juo nustatomos priemonės, skirtos neprofesionaliųjų investuotojų pasitikėjimui didinti ir jų sąveikai su finansų rinkomis gerinti, visų pirma:

- griežtinant produktų kūrimo taisykles siekiant užtikrinti, kad neprofesionaliesiems investuotojams nebūtų siūlomi ar parduodami produktai, kurie neužtikrina gero kainos ir kokybės santykio;
- padedant sušvelninti galimus interesų konfliktus platinant investicinius produktus, nustačius griežtesnes apsaugos priemones ir padidinus skaidrumą tais atvejais, kai paskatos yra leidžiamos, be kita ko, taikant paskatų kriterijų;
- padedant neprofesionaliesiems investuotojams naudotis nesudėtingais, gerai diversifikuotais ir ekonomiškai efektyviais produktais;
- teikiant neprofesionaliesiems investuotojams aiškią, tipinę informaciją apie investicinius produktus ir atnaujinant informacijos atskleidimo taisykles, kad jos tiktų skaitmeniniam amžiui;
- skatinant standartinių terminų vartojimą ir išlaidų pateikimą taip, kad jos būtų skaidrios ir palyginamos, tokiu būdu padedant investuotojams įvertinti produkto vertę;
- užtikrinat, kad visi mažmeniniai klientai kasmet gautų savo investicijų portfelio rezultatų suvestinę;
- apsaugant neprofesionaliuosius investuotojus nuo klaidinančios rinkodaros, įpareigojus įmones prisiimti visą atsakomybę už rinkodaros pranešimus, įskaitant tuos, kurie skelbiami

socialiniuose tinkluose, žinomų asmenų ar kitų trečiųjų šalių, kurioms įmonės moka atlygį ar teikia paskatas;
- sumažinant administracinę naštą ir pagerinant produktų ir paslaugų prieinamumą patirties turintiems neprofesionaliesiems investuotojams, užtikrinant, kad tinkamumo kriterijai tapti profesionaliais investuotojais būtų proporcingesni;
- stiprinant priežiūros bendradarbiavimą tarp ES ir nacionalinių institucijų, kad būtų užtikrintas tinkamas ir veiksmingas taisyklių taikymas visoje ES bei kova su sukčiavimu ir piktnaudžiavimu.

Po to, kai Parlamentas ir Taryba oficialiai priims preliminarų susitarimą, mažmeninio investavimo strategija turėtų sustiprinti neprofesionaliųjų investuotojų apsaugą ir pagerinti jų prieigą prie kapitalo rinkų.

Specialioji ataskaita 06/2022 „ES intelektinės nuosavybės teisės. Apsauga nėra visiškai patikima“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (96 dalis). Siekdama įgyvendinti Audito Rūmų rekomendaciją, Komisija ėmėsi kelių veiksmų. 2024 m. gruodžio 9 d. įsigaliojo naujos redakcijos 2024 m. spalio 23 d. Direktyva (ES) 2024/2823 dėl teisinės dizaino apsaugos ir 2024 m. spalio23 d. Reglamentas (ES) 2024/2822, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino ir panaikinamas Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2246/2002 dėl mokesčių, mokamų Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybai.

Kalbant apie ES prekių ženklų teisės aktus, tiek naujos redakcijos direktyvos 16 straipsnio 3 dalimi, tiek naujojo ES dizaino reglamento (EB) Nr. 6/2002, iš dalies pakeisto Reglamentu (ES) 2024/2822, 19 straipsnio 3 dalimi registruoto dizaino suteikiamos teisės yra išplečiamos siekiant kovoti su suklastotomis prekėmis, kurioms ES taikoma tranzito ar kita muitinės procedūra. Nors naujos redakcijos direktyvą valstybės narės dar turi perkelti į nacionalinę teisę iki 2027 m. gruodžio 9 d., iš dalies pakeisto ES dizaino reglamento naujojo 19 straipsnio 3 dalies nuostata jau taikoma nuo 2025 m. gegužės 1 d. Kalbant apie intervencinę ribą ir mažų siuntų apibrėžtį, 2022 m. rugsėjo mėn., atlikusi išsamią analizę, Komisija valstybių narių muitinėms, teisių turėtojams ir atstovams pateikė pasiūlymą peržiūrėti mažų siuntų apibrėžtį (deleguotajame akte, kaip numatyta Reglamente (ES) Nr. 608/2013) ir paprašė išreikšti nuomonę. Atsižvelgdama į valstybių narių muitinių ir teisių turėtojų išreikštą susirūpinimą ir abejones dėl ribų padidinimo, Komisija nusprendė atsiimti šį pasiūlymą. Kai kurios valstybės narės palankiai vertino radikalesnį mažų siuntų procedūros pakeitimą, o ne tik už kiekių ribų padidinimą. Mažų siuntų procedūra yra dalis šiuo metu vykdomo Reglamento (ES) Nr. 608/2013 vertinimo. Dabartiniame reglamente intervencinės ribos nenumatytos, tačiau jos yra minėto vertinimo dalis.

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (97 dalis). Siekdama įgyvendinti Audito Rūmų rekomendaciją, Komisija ėmėsi kelių veiksmų ir mano, kad šios rekomendacijos įgyvendinimas tebevyksta.
2022 m. Komisija pradėjo vertinimo procesą pagal Europos Sąjungos prekių ženklo reglamento (ESPŽR) 210 straipsnį. Išorės rangovas pateikė vertinimo pagrindžiamąjį tyrimą ir jį Komisija priėmė 2024 m. lapkričio 17 d., o sprendimas dėl tyrimo paskelbimo dar nepriimtas. Tyrime daugiausia dėmesio skiriama nuo 2017 m. ESPŽR nustatytų pokyčių vertinimui, taip pat bendram ES prekių ženklų suteikimo proceso veiksmingumui ir ekonominiam efektyvumui. Šio proceso metu taip pat atliekamas analitinis darbas, kuriuo grindžiamas valdymo tvarkos ir su mokesčių sistema susijusių aspektų vertinimas. Komisija šiuo metu rengia Komisijos tarnybų darbinį dokumentą (SWD) dėl ESPŽR vertinimo, kaip to reikalaujama pagal ESPŽR 210 straipsnį, o vertinimo pagrindas yra pagrindžiamasis tyrimas. Be to, atsižvelgdama į prekių ženklų sistemos naudotojų ir valstybių narių atsiliepimus, Komisija tikriausiai svarstys galimybę į vertinimą įtraukti tam tikras esmines ESPŽR nuostatas. Tai

daroma siekiant supaprastinimo, kad vertinimo rezultatai apimtų visus galimus vėlesnės ESPŽR peržiūros aspektus.

Atsakymas į 5 rekomendacijos a punkto pastabas (101 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Komisija kartu su devyniomis savanoriškai prisidėjusiomis valstybėmis narėmis įsteigė Muitinės ekspertų grupės pogrupį, atsakingą už muitinį tikrinimą ir rizikos valdymą, siekdama parengti bendruosius rizikos kriterijus (BRK) intelektinės nuosavybės teisių (INT) srityje ir patikrinti, ar juos būtų galima veiksmingai ir efektyviai įgyvendinti. Šis pogrupis parengė teisės akto projektą (Komisijos įgyvendinimo sprendimą ir atitinkamus priedus) ir išbandė juos dviejuose bandomuosiuose projektuose: viename buvo naudojami istoriniai duomenys, kitame – tikralaikiai duomenys, o tikrinimas buvo grindžiamas atitikimu BRK projekto siūlomiems rizikos rodikliams. Tačiau abiejų bandomųjų projektų, ypač to, kuriame muitinis tikrinimas buvo atliekamas remiantis tikralaikėmis importo deklaracijomis, rezultatai buvo nuviliantys ir nebuvo sulaikyta daug prekių. Viena iš valstybių narių nurodytų priežasčių buvo ta, kad nebuvo galima patvirtinti INT nustatytų rizikos rodiklių pagrįstumo, o tai reiškė, kad šie rizikos rodikliai nebuvo pakankamai ištobulinti, kad juos būtų galima įtraukti į privalomus BRK.

Remdamasis iki šiol atlikto darbo rezultatais, pogrupis priėjo prie išvados, kad šiuo metu būtų per anksti toliau siekti nustatyti privalomus BRK. Vis dėlto valstybės narės pripažino, kad būtina gerinti rizikos valdymą Europos lygmeniu. Todėl buvo pasiūlyta išbandyti su INT rizika susijusių konsoliduotų duomenų sąrašų naudojimą, leidžiant valstybėms narėms kaupti ir integruoti šiuos sąrašus į savąsias rizikos valdymo sistemas (pvz., neigiamos reputacijos veiklos vykdytojų), nenustatant valstybėms narėms pareigos naudoti šiuos sąrašus per tikrinimą. Šie sąrašai turėtų būti integruoti į Bendrąją rizikos valdymo sistemą (CRMS 2). Kiekviena valstybė narė prisidės prie sąrašo pildymo, o Komisija bus atsakinga už pateiktos informacijos sujungimą į visoms valstybėms narėms skirtą bendrą sąrašą. Šis sprendimas bus laikina priemonė, kol bus įgyvendintas patobulintas bendrasis rizikos valdymo metodas, kaip numatyta šiuo metu vykdomame muitinės reformos dokumentų rinkinyje, konkrečiai, naudojant muitinės duomenų platformą.

Atsakymas į 5 rekomendacijos c punkto pastabas (101 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Per Muitinės ekspertų grupę Komisija primena valstybėms narėms, kad jos privalo per nustatytą terminą Kovos su klastojimu ir piratavimu informacinė sistemoje (COPIS duomenų bazėje) įregistruoti duomenis apie prekių sulaikymą dėl INT pažeidimo, kartu pabrėždama, kad teikiami duomenys turi atitikti kokybės reikalavimus.

2024 m. pabaigoje Komisija užsakė išorės tyrimą Reglamento Nr. 608/2013 vertinimui pagrįsti; šis tyrimas neseniai užbaigtas. Tyrime minimas ataskaitų teikimo terminų klausimas. Ši tema taip pat bus nagrinėjama Komisijai atliekant Reglamento (ES) Nr. 608/2013 įgyvendinimo vertinimą siekiant nustatyti, ar privalomas ataskaitų teikimo terminas pagerintų ataskaitų kokybę ir terminus.

Specialioji ataskaita 07/2022 „MVĮ tarptautinimo priemonės. Paramos veiksmų daug, bet jie iki galo nesuderinti ir nekoordinuojami“

Atsakymas į 3 rekomendacijos a punkto pastabas (90 dalis). Iniciatyvos „Startup Europe“ projektams, kuriuos administruoja Europos inovacijų taryba (EIC) ir kurie taip pat yra tiesiogiai susiję su Ryšių tinklų, turinio ir technologijų GD skaitmenine politika, parengti šie rodikliai:

- projekto sukurtos ekosistemos remiamų startuolių skaičius;
- ekosistemos „Startup Europe“ remiamų startuolių sukurtų darbo vietų skaičius;

– projekto vykdymo laikotarpiu vykdyta veikla, kurią numatoma tęsti ir pasibaigus projektui.

Be to, Komisija bendradarbiauja su EIC siekdama padėti jai vykdyti „Startup Europe“ projektų stebėseną. Tai apima ataskaitų apie projektus teikimą, siektinų rezultatų, pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių stebėjimą, taip pat EIC organizuojamas tarpinę ir galutinę peržiūras.

Atsakymas į 3 rekomendacijos c punkto pastabas (90 dalis). Taikant programos „Europos horizontas“ vertinimo ir atrankos kriterijus, pirmenybė teikiama projektams, kurie geriausiai atitinka tris atitinkamus skyrimo kriterijus: pažangumą, poveikį bei įgyvendinimo kokybę ir efektyvumą (kaip nurodyta „Europos horizonto“ reglamento 28 straipsnio 1 dalyje). Šie trys skyrimo kriterijai užtikrina, kad projektai prisidėtų prie toliau nurodytų sričių ir turėtų didžiausią poveikį: i) Europos startuolių, veikiančių strateginių skaitmeninių technologijų ir giliųjų technologijų inovacijų srityse, rinkos dalies didinimo; ii) startuolių integravimo į vietos ir Europos ekosistemas, bendruomenes ir potencialias naujas rinkas ir iii) gebėjimų stiprinimo, siekiant suderinti technologinius sprendimus ir giliųjų technologijų startuolius su investicijų ir plėtros galimybėmis. Tai užtikrins, kad finansuojami projektai suburtų tuos startuolius, kurie labiausiai prisideda prie ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Kvietimuose teikti pasiūlymus, susijusiuose su iniciatyva „Startup Europe“, Komisija pabrėžia, kad projekto pasiūlyme svarbu apibūdinti, kaip jis padės startuoliams visapusiškai atskleisti ir plėtoti savo potencialą bei konkurencingumą.

Specialioji ataskaita 08/2022 „ERPF parama MVĮ konkurencingumui. Dėl koncepcijos trūkumų mažėja finansavimo veiksmingumas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (80 dalis). Komisija nepritarė 2 rekomendacijos a punktui.

Komisija sutinka, kad atrankos kriterijai turėtų būti pakankamai plataus užmojo, tačiau nesutinka, kad konkurencinės procedūros visada yra tinkamas pirmiausias variantas paramai mažosioms ir vidutinėms įmonėms teikti. Pagal teisinį pagrindą vadovaujančiosios institucijos gali laisvai pasirinkti bet kokią atrankos procedūrą, kuri, jų nuomone, yra tinkamiausia siekiant kuo labiau padidinti ES finansavimo įnašą, atsižvelgiant į kiekvieną situaciją, programą ar jų įprastą administracinę praktiką. Vadovaujančiosios institucijos kiekvienu konkrečiu atveju gali rinktis konkurencinę ar nekonkurencinę procedūrą (žr. Reglamento (ES) 2021/1060 60 konstatuojamąją dalį), atsižvelgdamos į kiekvieno metodo pranašumus ir trūkumus.

Specialioji ataskaita 09/2022 „Klimato srities išlaidos 2014–2020 m. ES biudžete. Ne tokios didelės, kaip pranešta“

Atsakymas į 1 rekomendacijos pastabas (58 dalis). Komisija nuosekliai siekia kiekybiškai vertinti bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) indėlį patikimiausiu, mokslu pagrįstu būdu, kartu atsižvelgdama į tai, kad metodika turi būti tokia, kad ją būtų paprasta taikyti, ir kad turėtų būti vengiama nereikalingos administracinės naštos. 2026 m. sausio mėn. Komisija paskelbė tyrimą dėl bendros žemės ūkio politikos indėlio į klimato kaitą biudžeto stebėjimo. Pagal dabartinę stebėjimo metodiką įvertintas teigiamas poveikis klimatui iš esmės atitinka Reglamento (ES) 2021/2115 100 straipsnyje nustatytus korekcinius koeficientus, visų pirma taikomus tiesioginėms išmokoms ir vietovėms, kuriose gamtinių ar kitokių specifinių su vietove susijusių kliūčių.

Kito programavimo laikotarpio 40 % ir 100 % korekciniai koeficientai, kuriuos šiuo metu planuojama taikyti su žemės ūkiu susijusiose intervencijos srityse, yra koeficientai, kurie labiausiai atitinka

teigiamą BŽŪP išlaidų poveikį, nustatytą naudojant naująją tyrimo metodiką. Tyrimo išvados iš esmės patvirtina naująją metodiką, aprašytą siūlomame Veiklos rezultatų reglamente.

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (60 dalis). Komisija nepritarė šiai rekomendacijai.

Visuose ES biudžeto programų pagrindiniuose teisės aktuose nustatytas reikalavimas laikytis tinkamo ir pritaikyto reikšmingos žalos nedarymo principo, o ES klimato teisės akte reikalaujama, kad Komisija, prieš priimdama bet kokį priemonės projektą arba pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto (įskaitant pasiūlymus dėl biudžeto), įvertintų jo suderinamumą su ES 2050 m. poveikio klimatui neutralumo tikslu ir ES 2030 bei 2040 m. klimato srities tikslais. Todėl Komisija mano, kad nereikia išplėsti klimato aspekto integravimo metodikos į ją įtraukiant neigiamo poveikio elementą, kaip siūlo Audito Rūmai, be kita ko, dėl papildomos naštos, kuri dėl to tektų visiems atitinkamiems subjektams.

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (63 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija visiškai įgyvendinta.

Komisija ėmėsi keleto veiksmų, kad 2023 ir 2024 m. metinėse valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitose (MVVA) pateiktų informaciją apie ES biudžeto poveikį klimato tikslams. Tų metų MVVA pateikiami duomenys apie metinį energijos vartojimo efektyvumo padidėjimą privačiuose ir viešuosiuose pastatuose, per metus sumažintą išmetamo CO_2 kiekį ir įdiegtus atsinaujinančiųjų energijos išteklių pajėgumus, taip pat apibendrinami įvairių ES biudžeto programų rezultatai. Tačiau dėl to, kad nėra suderintų, apibendrinamų rodiklių, taikomų visoms biudžeto programoms, Komisija negali išplėsti šio poveikio stebėsenos apimties.

Veiklos rezultatų reglamento pasiūlyme dėl 2028–2034 m. daugiametės finansinės programos nustatyta veiklos rezultatų sistema, skirta išlaidų ir veiklos rezultatų stebėsenai visose ES biudžeto programose ir veiklos srityse Ši sistema apima bendrą intervencijos sričių sąrašą, koeficientus ir rodiklius, leidžiančius stebėti išlaidas ir veiklos rezultatus, susijusius tiek su klimato kaitos švelninimu, tiek su prisitaikymu prie klimato kaitos. Kalbant apie klimato kaitos švelninimą, vienas iš pagrindinių rodiklių yra išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažėjimas, kuris įtrauktas į atitinkamas intervencijos sritis ir kuris leis apibendrinti šį svarbų rezultatą visame ES biudžete.

Specialioji ataskaita 10/2022 „Dėl LEADER ir bendruomenės inicijuotos vietos plėtros palengvėja dalyvavimas vietos lygmeniu, tačiau vis dar nepakankamai įrodyta papildoma nauda“

Atsakymas į 1 rekomendacijos e punkto pastabas (84 dalis). Komisija iš dalies pritarė rekomendacijai, kiek ją įmanoma įgyvendinti dėl duomenų rinkimo reikalavimų ir jei bus vienoda teisės aktais nustatytų užduočių apibrėžtis.

2023 m. lapkričio 9 d. paskelbusi vertinimą pagrindžiantį tyrimą dėl LEADER įgyvendinimo išlaidų ir naudos, Komisija kartu su rangovu išnagrinėjo galimybę įvertinti LEADER lėšų panaudojimą ES, nacionalinių, regiono ar vietos institucijų teisės aktais nustatytoms užduotims finansuoti. Tyrimas parodė, kad teisės aktais nustatytų užduočių analizė nebuvo įmanoma, nes trūko bendros apibrėžties ir supratimo, kas laikytina teisės aktais nustatytomis užduotims, taip pat nebuvo tokiai analizei reikalingų duomenų. Todėl Komisija mano, kad ji ėmėsi tinkamų tolesnių veiksmų dėl rekomendacijos dalies, kuriai pritarė, nes išnagrinėjo tokios analizės atlikimo galimybes ir padarė išvadą, kad tai neįmanoma.

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (84 dalis). Siekdama įgyvendinti Audito Rūmų rekomendaciją, Komisija ėmėsi kelių veiksmų.

Atlikus Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio *ex post* vertinimą (Komisijos tarnybų darbinis dokumentas ir santrauka) nustatyta, kad vadovaujančiosios institucijos pritaikė priemones prie vietos sąlygų, o parama iš esmės atitiko naudos gavėjų ilgalaikius ir naujus poreikius per visą programavimo laikotarpį. Nustatyta, kad integruotos teritorinės priemonės, pavyzdžiui, integruotos teritorinės investicijos ir bendruomenės inicijuota vietos plėtra (BIVP), iš esmės pasiteisino ERPF lėšų skyrimui taikant teritorinį požiūrį bei skatinant daugiapakopį valdymą ir integruotą, daugiasektorį požiūrį į teritorinių strategijų kūrimą.

2025 m. turėjo būti paskelbtas tyrimas dėl teritorinių priemonių, prisidedančių prie ERPF lėšomis finansuojamų 2014–2020 m. sanglaudos politikos programų *ex post* vertinimo. BIVP buvo grindžiama kaimo plėtros LEADER metodu, pagal kurį vietos veiklos grupės (VVG) užtikrina vietos plėtros principu „iš apačios į viršų“ grindžiamą lyderystę. Nors visoms valstybėms narėms privaloma naudoti LEADER programą, finansuojamą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšomis, kitų fondų, įskaitant sanglaudos politikos fondus, naudojimas yra savanoriškas. Didžioji dauguma BIVP VVG (574) veikė kaimo vietovėse ir visos jos jau buvo veikę kaip LEADER VVG per bent vieną ankstesnį programavimo laikotarpį.

Vienas iš svarbiausių veiksnių, paskatinusių VVG priimti BIVP, buvo ankstesnė teigiama patirtis įgyvendinant LEADER programą 2007–2013 m., nes buvo ir veiksmingos įgyvendinimo struktūros, ir patyrę darbuotojai, norėję tęsti savo darbą. Kaimo vietovėse BIVP nuoseklumą palengvino tai, kad VVG galėjo pasinaudoti patirtimi, įgyta kuriant strategines LEADER sistemas ankstesniais programavimo laikotarpiais (Inforegio – 2014–2020 m. programavimo laikotarpio vertinimai).

Atlikus Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) 2014–2020 m. programavimo laikotarpio *ex post* vertinimą, Komisijos tarnybų darbiniame dokumente nustatyta, kad vykdant EJRŽF lėšomis finansuojamą BIVP per vietos žuvininkystės veiklos grupes buvo veiksmingai įtraukti vietos suinteresuotieji subjektai, taip skatinant įtraukų vystymąsi ir stiprinant vietos gebėjimus. Nepaisant palyginti nedidelių biudžetų, parama buvo skirta daugiau nei 14 000 projektų ir padėjo kurti darbo vietas, verslus ir partnerystės ryšius, kartu skatindama tvarumą ir inovacijas. BIVP sustiprino žuvininkystės vaidmenį vietos ekonomikoje ir padėjo priartinti ES politiką prie pakrančių bendruomenių. Vertinimo darbinis dokumentas (SWD) bus paskelbtas 2026 m. antrąjį ketvirtį, todėl atitinkamai buvo patikslinta numatoma užbaigimo data.

Specialioji ataskaita 11/2022 „ES biudžeto apsauga. Reikia geriau pasinaudoti įtraukimo į juodąjį sąrašą galimybe“

Atsakymas į 2 rekomendacijos 2 punkto pastabas (93 dalis). Komisija, veikdama pagal Komisijos organizacinio valdymo tarybos nurodymus, pradėjo ES ankstyvojo nustatymo ir draudimo dalyvauti procedūroje sistemos (EDES) institucinę priežiūrą. Tai apėmė, visų pirma, tolesnius veiksmus pagal Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ataskaitas ir rekomendacijas dėl ankstyvojo nustatymo ar draudimo dalyvauti bei tolesnius veiksmus dėl EDES komisijos rekomendacijų.

Komisija taip pat užtikrina institucinę priežiūrą, susijusią su Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) ir Europos prokuratūros vykdomais tyrimais[1], visapusiškai laikydamasi galimų konfidencialumo reikalavimų. Atsakingo leidimus suteikiančio pareigūno ir EDES komisijos vaidmenys suderinant atsaką draudimo dalyvauti atvejais turi likti nepakitę.

[1] Nuoroda į „vykdomus OLAF tyrimus“ turėtų būti suprantama kaip nuoroda į prevencines administracines priemones, kuriomis siekiama apsaugoti Sąjungos finansinius interesus, kaip nurodyta Reglamento (ES) Nr. 883/2013 (OLAF reglamento) 7 straipsnio 6 dalyje.

Kalbant apie turimų duomenų šaltinių naudojimą draudimo dalyvauti procedūroje atvejams nustatyti, Komisija išnagrinės galimybę prižiūrėti atsakingo leidimus suteikiančio pareigūno veiksmus, kai informacija apie galimus draudimo dalyvauti procedūroje atvejus įrašoma į atitinkamas duomenų bazes. Kalbant apie Pažeidimų valdymo sistemos (IMS) duomenis, įrašai tampa prieinami, kai atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas sistemoje randa atitikimą ir paprašo pateikti papildomą informaciją.

Komisija taip pat pažymi, kad, skirtingai nuo OLAF ataskaitų ar Europos prokuratūros pranešimų, kuriuose dažnai rekomenduojama taikyti EDES priemonę, kituose minėtuose duomenų šaltiniuose (IMS valdymo sistemoje, galutiniuose audito rezultatuose, sprendimuose dėl konkurencijos ir įgyvendinančiųjų partnerių pranešimuose) dėl jų pobūdžio nerekomenduojama taikyti tokios priemonės ir todėl iš esmės jiems nereikalinga institucinio lygmens stebėsena. Atsižvelgiant į ES biudžeto decentralizuotą pobūdį, atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas privalo patikrinti, ar atitinkamas subjektas kelia riziką ES biudžetui ir ar ta rizika pateisina EDES priemonės taikymą. Komisija nuolat prižiūri EDES komisijos rekomendacijų įgyvendinimą.

Atsakymas į 2 rekomendacijos 3 punkto pastabas (93 dalis). Komisija iš dalies pritarė 2 rekomendacijos 3 punktui ir mano, kad ji buvo įgyvendinta tais aspektais, kuriems buvo pritarta.

Komisija remiasi ne tik priesaikos deklaracijomis. Be tokių deklaracijų tikrinimo, Komisija numato tam tikras *ex post* apsaugos priemones. Visų pirma Komisija reikalauja, kad atsakingas leidimus suteikiantis pareigūnas patikrintų EDES duomenų bazę visuose procedūrų etapuose prieš pasirašant sutartį. *Ex post* patikros taip pat atliekamos naudojant ABAC blokavimo įspėjimus, susijusius su subjektais, kuriems draudžiama dalyvauti procedūroje, prieš atliekant mokėjimus. Sistema taip pat įspės leidimus suteikiančius pareigūnus, jei EDES sistemoje buvo pateiktas ankstyvo nustatymo pranešimas. Taigi sutarties vykdymo metu leidimus suteikiantys pareigūnai gali būti informuoti apie problemas, susijusias su ES sandorio šalimis, su kuriomis juos tuo metu sieja sutartiniai santykiai.

Tačiau Komisija išnagrinės galimybę sukurti valstybių narių valdžios institucijoms skirtą vieną bendrą prieigą, kad būtų galima naudotis atitinkamais duomenimis, kuriuos turi EDES ir „Arachne“ ir kurie susieti su SUMMA (centrinė finansinė informacinė programa, pakeisianti ABAC), siekiant užtikrinti kuo didesnę ES biudžeto apsaugą per tarpusavio sąsajas, kryžminį duomenų perdavimą bei dirbtiniu intelektu grindžiamas priemones ir metodus. Šiuo klausimu Komisija sukūrė internetinę paslaugą, kuri padeda išorės organizacijų sistemoms, pavyzdžiui, įgyvendinančiųjų partnerių ir valstybių narių sistemoms, prisijungti prie EDES duomenų bazės. Tai rodo, kad sąsajos su kitomis sistemomis yra kuriamos, palaipsniui bus išplėstos ir apims daugiau priemonių ir platformų. Be to, Komisija planuoja ateityje sukurti sąsają su „Arachne+“, o tai dar labiau pagerins sistemos galimybes.

Atsakymas į 2 rekomendacijos 4 punkto pastabas (93 dalis). Komisija toliau atnaujina savo institucines gaires dėl EDES ir parengė *ad hoc* gaires, skirtas konkretiems atvejams (t. y. OLAF ataskaitos naudojimui, sprendimų dėl draudimo dalyvauti poveikiui esamiems teisiniams įsipareigojimams), siekdama kaip įmanoma padidinti EDES procedūrų veiksmingumą, taip pat parengs papildomas gaires dėl EDES naudojimo.

Atsakymas į 2 rekomendacijos 5 punkto pastabas (93 dalis). Komisija ir toliau didins informuotumą apie EDES įvairiose institucijose ir organizacijose, įskaitant kitas ES institucijas ir įstaigas, valstybių narių valdžios institucijas ir įgyvendinančiuosius partnerius. Komisija siekia didinti informuotumą apie EDES įvairiomis priemonėmis, įskaitant vienos dienos praktinį seminarą, skirtą visiems Komisijos departamentams, bendravimą su kitų institucijų biurais, įstaigomis ir agentūromis, straipsnius Komisijos intranete bei *ad hoc* mokymus skirtingoms tikslinėms grupėms. Savu laiku valstybių narių institucijoms bus surengti mokymai apie sistemos taikymą pasidalijamojo valdymo srityje, skirti fondams ir programoms, kurių finansavimas prasidės 2028 m. sausio mėn. Kalbant apie bendradarbiavimą su įgyvendinančiaisiais partneriais, Komisija norėtų pabrėžti, kad esami

susitarimai jau užtikrina aukštą ES biudžeto apsaugos lygį be poreikio būtinai naudoti EDES. Pagal Finansinio reglamento 157 straipsnį, įgyvendinantieji partneriai turi užtikrinti lygiavertį apsaugos lygį.

Todėl Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (95 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta ir ji nesiremia vien tik partnerių administraciniu savarankiškumu.

Nors netiesioginis valdymas grindžiamas pasitikėjimu įgyvendinančiųjų partnerių sistemomis, taisyklėmis ir procedūromis, lėšos šiems partneriams patikimos tik po to, kai atlikus *ex ante* vertinimą patvirtinama, kad jų sistemos leidžia nustatyti draudimo dalyvauti (kaip numatyta Finansinio reglamento 138 straipsnyje), pažeidimo ir sukčiavimo atvejus bei imtis veiksmų. Jei sistemos atitinka reikalavimus tik iš dalies, Komisija taiko tikslines priežiūros priemones, kad būtų apsaugoti ES finansiniai interesai. Be to, susitarimo dėl įnašo šablone nustatytos vykdytinos nuostatos dėl draudimo gauti finansavimą (susitarimo dėl įnašo bendrųjų sąlygų 20 straipsnis) ir bendrieji ataskaitų teikimo įsipareigojimai. Pagal šiuos įsipareigojimus būtina nedelsiant pranešti Komisijai apie nustatytus sukčiavimo ir pažeidimų atvejus bei tolesnius veiksmus, taip pat pateikti informaciją apie įtariamus sukčiavimo, korupcijos ar bet kokios kitos neteisėtos veiklos, kenkiančios ES finansiniams interesams, atvejus (susitarimo dėl įnašo bendrųjų sąlygų 2.6 straipsnis). Šią informaciją Europos Komisija gali naudoti EDES. Be to, pagal susitarimo dėl įnašo bendrųjų sąlygų 11 ir 12 straipsnius Komisija pasilieka teisę sustabdyti mokėjimo terminą / susitarimo dėl įnašo galiojimą arba nutraukti susitarimą dėl įnašo, jei pažeidžiami esminiai įsipareigojimai (pavyzdžiui, 2 ir 20 straipsniuose nurodyti įsipareigojimai), taip užtikrindama atskaitomybę ir stebėseną. Todėl sistema grindžiama dviem pagrindiniais elementais: pirma, pasitikėjimu iš anksto įvertintomis sistemomis, kurios buvo įvertintos atliekant vertinimą pagal ramsčius, ir, antra, griežtais sutartiniais įsipareigojimais bei vykdymo užtikrinimo mechanizmais. Kai vykdomi humanitarinės pagalbos veiksmai, nuorodos į konkrečius susitarimo dėl įnašo straipsnius atitinka lygiavertes nuostatas, įtrauktas į susitarimą dėl humanitarinės pagalbos įnašo.

Atsakymas į 5 rekomendacijos 3 punkto pastabas (97 dalis). Komisija toliau plėtos integruotą duomenų gavybos ir rizikos vertinimo IT sistemą „Arachne“, kuria naudotis ji suteikė galimybę valstybių narių valdžios institucijoms, vykdančioms ES biudžetą. Tie pokyčiai apims naujas savybes ir funkcijas, pavyzdžiui, *ex ante* modulį, BŽŪP pokyčius ir naujus rizikos rodiklius, kad būtų atsižvelgta į tikrosios nuosavybės duomenis.

Komisija taip pat sieks pagerinti sistemos patogumą naudoti ir, tais atvejais, kai valstybės narės pateikia nacionalinius duomenis, jos sąveiką su kitais ES ir nacionaliniais duomenų šaltiniais, susijusiais su ES biudžeto vykdymu. 2024 m. rugsėjo 23 d. Reglamentu (ES, Euratomas) 2024/2509 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių (nauja redakcija) sukurtas teisinis pagrindas ir nustatytos išsamios priemonės, skirtos modernizuotai duomenų gavybos ir rizikos vertinimo priemonei („Arachne+“), kad nuo 2028 m. būtų geriau apsaugoti ES finansiniai interesai (remiantis patirtimi, įgyta naudojant ankstesnę priemonę „Arachne“). Naujoji priemonė bus taikoma visoms valdymo formoms ir bus pagrįsta šiuolaikine IT architektūra, visų pirma sąveikumu ir dirbtiniu intelektu (DI). Nors šiuo metu būsimosios priemonės naudojimas yra savanoriškas, ES institucijos ir įstaigos, valstybės narės bei ES biudžetą vykdančios įstaigos nuo 2028 m. bus įpareigotos įvesti į šią priemonę atitinkamus duomenis. 2023 m. gruodžio 7 d. bendrame pareiškime Komisija, Taryba ir Parlamentas įsipareigojo išnagrinėti ir iš naujo aptarti privalomą šios priemonės naudojimą daugiametėms finansinėms programoms po 2027 m., remdamiesi iki 2027 m. pabaigos Komisijos atliktu priemonės parengties vertinimu.

Atsakymas į 5 rekomendacijos 4 punkto pastabas (97 dalis). Komisija yra atsakinga už ES sprendimų dėl draudimo dalyvauti paskelbimą EDES duomenų bazėje ir stengiasi kuo labiau skatinti šios priemonės naudojimą. Komisija toliau skatina naudoti „Arachne+“ integruotą IT sistemą, skirtą duomenų gavybai ir rizikos vertinimui, rengdama specializuotus mokymo kursus, dalyvaudama

konferencijose, taip pat pasitelkdama Komisijos darbo grupę ir valstybių narių ekspertų grupę. Komisijos ekspertų grupė įsteigta 2024 m. lapkričio 20 d. Komisijos sprendimu C(2024) 7889 siekiant užtikrinti glaudų ir nuolatinį Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimą. Ji žvelgia į keturis pagrindinius pasirengimo vertinimo kriterijus, t. y. rizikos rodiklius, sąveikumą, duomenų apsaugą ir DI. Grupę sudaro valstybių narių finansų, audito, duomenų valdymo ar IT plėtros sričių atstovai. Audito Rūmų atstovai dalyvauja kaip stebėtojai.

Atsakymas į 5 rekomendacijos 5 punkto pastabas (97 dalis). Atsižvelgdama į naują Finansinio reglamento redakciją, Komisija pateikė pasiūlymą, atitinkantį šį konkretų rekomendacijos punktą. Todėl galima laikyti, kad šis rekomendacijos punktas įgyvendintas dėl ES duomenų nuo tos dienos, kai įsigaliojo nauja Finansinio reglamento redakcija (2024 m. rugsėjo 30 d.).

Specialioji ataskaita 12/2022 „Tvarumas kaimo plėtros srityje: nors dauguma projektų vykdomi reikalaujamą laikotarpį, yra galimybių pasiekti ilgalaikiškesnių rezultatų“

Atsakymas į 3 rekomendacijos a punkto pastabas (70 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

2023 m. gruodžio 14 d. Komisija surengė ES BŽŪP tinklo praktinį seminarą investicijų tvarumo tema ES BŽŪP tinklas, skirtą valstybėms narėms, naudos gavėjams ir vertintojams. Be kita ko, praktinio seminaro tikslas buvo nustatyti tinkamus tolesnio ES finansuojamų projektų vykdymo vertinimo metodus ir informacijos šaltinius.

Svarbiausių rezultatų ataskaitos skelbiamos specialioje svetainėje – Svarbiausių rezultatų ataskaita – praktinis seminaras dėl investicijų tvarumo. 2024 m. birželio 28 d. vykusiame ekspertų grupės dėl BŽŪP strateginio plano reglamento įgyvendinimo posėdyje Komisija pristatė praktinio seminaro rezultatus, įskaitant valstybių narių geriausią praktiką. Tęsdama ekspertų grupės posėdžio darbą, 2024 m. gruodžio 4 d. Komisija pateikė valstybėms narėms pranešimą, kuriame apibendrino 2023 m. gruodžio 14 d. vykusio ES BŽŪP tinklo praktinio seminaro dėl investicijų tvarumo rezultatus ir valstybių narių raštu pateiktus atsakymus į diskusijoms skirtus klausimus.

Atsakymas į 3 rekomendacijos b punkto pastabas (70 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

Remdamasi 2023 m. gruodžio 14 d. vykusio ES BŽŪP tinklo praktinio seminaro dėl investicijų tvarumo rezultatais (Svarbiausių rezultatų ataskaita – praktinis seminaras dėl investicijų tvarumo | ES BŽŪP tinklas), Komisija nustatė su investicijų tvarumu susijusius iššūkius ir rizikos veiksnius bei per 2024 m. birželio 28 d. vykusį ekspertų grupės dėl BŽŪP strateginio plano reglamento įgyvendinimo posėdį su valstybėmis narėmis pasidalijo praktinio seminaro rezultatais. Tęsdama ekspertų grupės posėdžio darbą, 2024 m. gruodžio 4 d. Komisija pateikė valstybėms narėms pranešimą, kuriame apibendrino 2023 m. gruodžio 14 d. vykusio ES BŽŪP tinklo praktinio seminaro dėl investicijų tvarumo rezultatus, įskaitant rizikos veiksnius, ir valstybių narių raštu pateiktus atsakymus į diskusijoms skirtus klausimus.

Specialioji ataskaita 13/2022 „Laisvas judėjimas ES COVID-19 pandemijos metu. Ribotas vykdomos vidaus sienų kontrolės tikrinimas ir nekoordinuoti valstybių narių veiksmai“

Atsakymas į 1 rekomendacijos e punkto pastabas (80 dalis). Komisija nepritarė 1 rekomendacijos e punktui.

Komisija ėmėsi veiksmų siekdama patobulinti galiojančius teisės aktus, konkrečiau pasiūlė plataus masto Šengeno sienų kodekso, kuris įsigaliojo 2024 m. liepos mėn., pakeitimus. Peržiūrėtame Šengeno sienų kodekse, be kita ko, numatyta riba, kurią pasiekus valstybės narės turi įrodyti vidaus sienų kontrolės proporcingumą ir būtinumą, ir kuri didėja kuo ilgiau ta kontrolė trunka, taip pat pateikiami pranešimų ir *ex post* ataskaitos šablonai, dėl kurių jų kokybė jau pagerėjo. Priimti būtini įgyvendinimo aktai, kuriais nustatoma vienoda pranešimų ir *ex post* ataskaitos forma.

1 rekomendacijos e punktui nepritarta, nes jame rekomenduojama, kad Komisija imtųsi vykdymo užtikrinimo veiksmų. Tai pažeidžia Komisijos diskreciją vykdymo užtikrinimo politikos srityje ir sprendžiant, ar pradėti pažeidimo procedūras, kada jas pradėti ar perduoti bylą Teisingumo Teismui. Tai taip pat išsamiau paaiškinta komunikate „ES teisė. Geresnis taikymas – geresni rezultatai“.

Specialioji ataskaita 14/2022 „Komisijos atsakas į sukčiavimą bendros žemės ūkio politikos srityje. Laikas kastis giliau“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punkto pastabas (112 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

Komisija surinko informaciją iš 25 valstybių narių apie naujas technologijas, įskaitant DI, ir jų naudojimą kovos su sukčiavimu operacijose. Tai buvo atlikta naudojant klausimyną, kuris buvo išorės rangovo atlikto tyrimo, skirto BŽŪP horizontalaus sukčiavimo rizikos vertinimo pritaikymui, dalis. Anonimizuota atsakymų analizė parodė, kad „Arachne“, žemės sklypų identifikavimo sistema ir plotų stebėjimo sistema yra plačiai naudojamos kaip pagrindinės kovos su sukčiavimu priemonės. Atsakymuose taip pat minima DI programinė įranga, naudojama nuotraukų su geografinėmis žymomis atpažinimui ir analizei, bei DI programinės įrangos bandomasis projektas, skirtas ankstyvai paraiškų atrankai įvertinti.

Valstybių narių atsakymų santrauka pristatyta 2025 m. spalio 7 d. Briuselyje vykusioje 18-ojoje mokėjimo agentūrų konferencijoje. Pristatymas sudarė sąlygas diskusijoms ir paskatino keitimąsi geriausia DI priemonių naudojimo sukčiavimo prevencijai praktika.

Komisijos kovos su sukčiavimu strategijos 12-ąjį veiksmo kontekste OLAF administruojama ES kovos su sukčiavimu programa padeda valstybių narių institucijoms kurti ir tobulinti DI grindžiamas arba su juo susijusias priemones. Pavyzdžiui, pagal 2024 m. kvietimą dėl techninės pagalbos valstybėms narėms buvo skirtos kelios dotacijos žvalgybos duomenų rengimo programinei įrangai ir DI pagrįstoms duomenų analizės sistemoms įsigyti. Be to, OLAF kartu su valstybėmis narėmis dalyvavo techninėje iniciatyvoje, apimančioje kovos su sukčiavimu prevencinius ir tyrimo aspektus siekiant strateginio tikslo – sukurti skaitmeninį kovos su sukčiavimu priemonių rinkinį. Iniciatyva buvo sutelkta į tris pagrindines veiklos kryptis:

- DI naudojimą tyrimo tikslais;
- analizės metodus, skirtus duomenimis pagrįstam, aktyviam sukčiavimo nustatymui, ir
- įvairių duomenų šaltinių susiejimą.

2025 m. gegužės mėn., pasibaigus trijų dienų trukmės praktiniam seminarui, dalyviai iš valstybių narių ir Europos Komisijos kovos su sukčiavimu įstaigos parengė tris įgaliojimus su siektinais rezultatais (sprendimai, pvz., DI priemonės ir nurodymai (angl. prompts), kurie bus įtraukti į priemonių rinkinį). 2026 m. birželio mėn. valstybės narės ir ES kovos su sukčiavimu įstaigos susirenka į antrąjį praktinį seminarą, skirtą skaitmeninėms kovos su sukčiavimu priemonėms, siekdamos apžvelgti pažangą, pasiektą įgyvendinant 2025 m. gegužės mėn. priimtus įgaliojimus, ir aptarti naujus projektus.

Specialioji ataskaita 15/2022 „Priemonės, kuriomis siekta padidinti programos „Horizontas 2020“ dalyvių skaičių, gerai parengtos, tačiau tvarūs pokyčiai daugiausia priklausys nuo nacionalinių institucijų pastangų“

Atsakymas į 3 rekomendacijos pastabas (94 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta. Komisija priėmė Pranešimą dėl ERPF programų ir programos „Europos horizontas“ sinergijos ir jis 2022 m. lapkričio 4 d. paskelbtas Oficialiajame leidinyje (EUR-Lex – 52022XC1104(02) – LT – EUR-Lex).

Atsakymas į 4 rekomendacijos c punkto pastabas (96 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

Visi projekto naudos gavėjai privalo teikti ataskaitas apie savo laimėjimus ir projekto rezultatus, o ši informacija vėliau lengvai ir viešai skelbiama visuomenei prieinamoje Europos Komisijos mokslinių tyrimų ir plėtros informacinės paslaugos (CORDIS) platformoje. Be to, pagal 2023–2024 m. „Europos horizonto“ darbo programą (p. 37) buvo paskelbtas specialus naujas kvietimas teikti pasiūlymus, skirtas būtent dalyvių skaičiaus didinimo veiksmams – „Sklaidos ir panaudojimo paramos priemonė“ (HORIZON-WIDERA-2023-ACCESS-05). Pasiūlymus buvo galima teikti iki 2023 m. rugsėjo 28 d. Iš devynių reikalavimus atitinkančių pasiūlymų atrinktas laimėtojas padės dalyvių skaičiaus didinimo veiksmų naudos gavėjams plačiau skleisti rezultatus. Kita veikla, kuri rengiama bendradarbiaujant su Mokslinių tyrimų vykdomąja agentūra, padės sukurti įvairesnį, gilesnį ir tikslingesnį požiūrį į sėkmės istorijas. Vykdomi projektai bus specialiai analizuojami siekiant atrinkti tam tikras sėkmės istorijas, kurios vėliau bus pristatytos įvairiais, mažiau įprastais būdais (t. y. kaip suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai, ne tik projektų naudos gavėjų, bet ir visuomenės ar administravimo institucijų atstovų pristatymai), kad plačiai auditorijai būtų pristatyti jų laimėjimai ir poveikis visuomenei.

Atsakymas į 5 rekomendacijos a punkto pastabas (99 dalis). Komisija mano, kad 5 rekomendacijos a punktas dėl dalyvių skaičiaus didinimo priemonių stebėsenos gerinimo yra įgyvendintas.

Kalbant apie susiejimą (angl. teaming), t. y. pagrindinę priemonę, skirtą gebėjimų stiprinimui remti papildomu finansavimu iš kitų šaltinių, – koordinatorių prašoma dokumentuoti pažangą pagal pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (PVRR), kurie apibendrinti Mokslinių tyrimų vykdomosios agentūros susiejimo įgyvendinimo ataskaitoje. Kitų dalyvių skaičiaus didinimo priemonių PVRR nustatomi dotacijų susitarimų lygmeniu, kad būtų atsižvelgta į skirtingų veiksmų ypatumus.

Atsakymas į 5 rekomendacijos b punkto pastabas (99 dalis). Komisija ir Mokslinių tyrimų vykdomoji agentūra imasi tolesnių veiksmų dėl statistinių duomenų (pvz., kiek kitų dalyvių skaičiaus didinimo priemonių panaudota dalyvių skaičiaus didinimo projektams), toliau atlieka metines apklausas (į kurias įtraukiami ir baigti projektai) bei skelbia sėkmės istorijas, kuriose pabrėžiami užbaigti projektai. Be to, „Europos horizonto“ 2026–2027 m. darbo programos dalyje, skirtoje dalyvių skaičiaus didinimui (WIDERA), nustatytas naujas kvietimas teikti pasiūlymus „Teaming for Synergies“ – tai sinergijos veiksmas esamiems susiejimo kompetencijos centrams, finansuojamiems pagal ankstesnius kvietimus teikti pasiūlymus dėl susiejimo. Galiausiai visų baigtų ir vykdomų susiejimo projektų koordinatoriai dalyvauja Susiejimo klubo veikloje ir dalijasi geriausia praktika bei patirtimi.

Specialioji ataskaita 19/2022 „COVID-19 vakcinų pirkimas Europos Sąjungoje. Po pradinių problemų parūpinta pakankamai dozių, tačiau proceso veiksmingumas nepakankamai įvertintas“

Atsakymas į 2 rekomendacijos a punkto pastabas (81 dalis). 2022 m. priimtame Reglamente dėl ekstremaliojoje situacijoje taikomų priemonių sistemos nustatyta teisinė sistema, skirta medicininių atsako priemonių įsigijimui Europos lygmeniu susidarius ekstremaliajai visuomenės sveikatos

situacijai. Reglamento peržiūra, numatyta jo 16 straipsnyje, dar neatlikta, nes reglamentas kol kas nebuvo aktyvuotas. Tačiau po tam tikro laiko Komisija įvertino su pirkimo metodu susijusią riziką ir rengia specialų dokumentą, kuriame apibendrinami veiksmai, kurių imtasi atliekant pirkimo metodo rizikos vertinimą. Komisija šį dokumentą užbaigė 2026 m. gegužės 27 d. ir todėl mano, kad rekomendacija įgyvendinta.

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (81 dalis). Numatoma šios rekomendacijos įgyvendinimo data buvo pakeista į 2026 m. gruodžio 31 d., nes, norint atlikti pirkimo kilus krizei gairių testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, pirmiausia reikia parengti ir patvirtinti šias gaires, o tai planuojama padaryti iki 2026 m. pirmojo pusmečio pabaigos.

Komisija galės veiksmingai parengti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis tik tada, kai galutinės gairės bus patvirtintos. Taip pat reikėtų pažymėti, kad, vadovaujantis gairėmis ir sutartiniais įsipareigojimais, tokių pratybų parengimas, planavimas ir įgyvendinimas paprastai trunka ne mažiau kaip šešis mėnesius. Komisija yra atlikusi visus būtinus parengiamuosius darbus, kad užtikrintų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis organizavimą laiku. Šios pratybos įtrauktos į Komisijos pratybų planą. Pasirašyta sutartis, užtikrinanti reikiamą išorės paramą pratybų rengimui ir logistikai.

Specialioji ataskaita 20/2022 „ES veiksmai kovojant su neteisėta žvejyba. Kontrolės sistemos įdiegtos, tačiau mažiau veiksmingos dėl nevienodų valstybių narių atliekamų patikrinimų ir taikomų sankcijų“

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (98 dalis). 2023 m. lapkričio 22 d. priimtuose Komisijos reglamento (EB) Nr. 1010/2009 dėl neteisėtos, nedeklaruojamos ir nereglamentuojamos žvejybos pakeitimuose numatytas privalomas ES lygmeniu nustatytų rizikos kriterijų taikymas.

Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir Europos žuvininkystės kontrolės agentūra, Komisija tęsia darbą siekdama nustatyti automatinio įspėjimo apie riziką būdus ir su jais susijusius IT sprendimus, taip pat automatizuoti tam tikras patikras naudojant sistemą CATCH (sugautų žuvų kiekio sertifikatų IT sistema). Peržiūrėti rizikos kriterijai buvo įtraukti į Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2025/1522, todėl jie tapo privalomi valstybėms narėms. Šiuo metu Komisija rengia naujas patikrų ir patikrinimų gaires, kurios 2026 m. bus pateiktos valstybėms narėms.

Atsižvelgdama į valstybių narių dvimetes ataskaitas dėl Komisijos reglamento (EB) Nr. 1010/2009 įgyvendinimo (Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008 55 straipsnis), Komisija išnagrinėjo, kaip 2018–2021 m. beveik visos 27 valstybės narės taikė rizikos kriterijus, ir valstybėms narėms pateikė rekomendacijas (raštuose dėl tolesnių veiksmų). Šiuo metu atliekama 2022–2023 m. laikotarpio analizė ir ji bus baigta 2026 m. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2025/1522 taip pat iš dalies pakeistas Komisijos reglamento (EB) Nr. 1010/2009 32 straipsnis, kuriame numatyti ataskaitų teikimo įsipareigojimai ir vertinimas, įskaitant, be kita ko, riziką, nustatytą taikant Sąjungos kriterijus, ir patikrinimų, atliktų siekiant šią riziką sumažinti, rezultatus. Apie tai kas dvejus metus privaloma pranešti valstybių narių dvimetėse ataskaitose. Todėl valstybių narių savarankiškai teikiama informacija dvimetėse ataskaitose, kurias reikia pateikti 2028 m. (apimant 2026–2027 m. laikotarpį), leis Komisijai stebėti, ar patikros ir patikrinimai buvo atliekami remiantis peržiūrėtais rizikos kriterijais. Tačiau prireikus sistemoje CATCH iki 2028 m. galėtų būti atliekamos tikslinės patikrinimų vykdymo patikros tais atvejais, kai įspėjimai grindžiami rizikos rodikliais.

Atsakymas į 1 rekomendacijos c punkto pastabas (98 dalis). Komisija iš dalies pritarė 1 rekomendacijos c punktui.

Atsižvelgdama į valstybių narių dvimetes ataskaitas dėl Komisijos reglamento (EB) Nr. 1010/2009 įgyvendinimo (Tarybos reglamento (EB) Nr. 1005/2008 55 straipsnis), Komisija išnagrinėjo, kaip 2018–2021 m. beveik visos 27 valstybės narės atliko patikras ir patikrinimus, ir išsiuntė raštus dėl tolesnių veiksmų. Šiuo metu atliekama 2022–2023 m. laikotarpio analizė ir ji bus baigta 2026 m.

2025 m. buvo pradėta viena pažeidimo nagrinėjimo procedūra prieš vieną valstybę narę dėl to, kad ji neatliko privalomų trečiųjų valstybių žuvininkystės produktų siuntų patikrinimų. Komisija šiuo metu analizuoja atitinkamos valstybės narės pateiktą papildomą informaciją ir priims sprendimą dėl tolesnių veiksmų.

Specialioji ataskaita 21/2022 Komisijos atliktas nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų vertinimas. Iš esmės tinkamas, bet įgyvendinimo rizikos veiksnių vis dar yra“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (113 dalis). Po to, kai pritarė rekomendacijai gerinti nacionalinių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų (GAP) vertinimo procedūras, Komisija atnaujino gaires valstybėms narėms ir savo vidaus dokumentus. Tai užtikrina nuoseklų planų ir jų peržiūrų vertinimo kriterijų rinkinį. Komisija pripažįsta, kad, atsižvelgiant į planų turinio, apimties ir ypatumų skirtumus, vertinimas neišvengiamai turi stiprų kokybinį aspektą, priklausantį nuo konkrečių aplinkybių ir kiekvienos peržiūros grafiko, todėl jo negalima visiškai standartizuoti. Nuoseklumas ir patikimas procesas užtikrinami taikant vidaus gaires dėl proceso ir apsvarstant kiekvieną vertinimo kriterijų, atliekant horizontaliąsias teisines ir politines peržiūras bei vykdant išsamias konsultacijas Komisijos viduje.

Komisija taip pat primena, kad galutinį sprendimą dėl peržiūrėto plano patvirtinimo priima Taryba. Taigi Komisija mano, kad ji įgyvendino rekomendaciją kaip numatyta, užtikrindama kuo labiau standartizuotą ir teisingą procesą.

Atsakymas į 1 rekomendacijos b punkto pastabas (113 dalis). Komisija kruopščiai tvarko nacionalinių planų vertinimo dokumentus ir pastaraisiais metais nuolat tobulino savo vidaus dokumentų tvarkymą, gaires bei mokymus. Siekdama užtikrinti proceso skaidrumą, Komisija skelbia savo analizę tarnybų darbiniuose dokumentuose ir savo pasiūlymų dėl Tarybos įgyvendinimo sprendimų, kuriais patvirtinamas GAP vertinimas, konstatuojamosiose dalyse, kai tik teikia tokį pasiūlymą.

Komisija primena, kad visi 27 GAP yra unikalūs, o kiekviena jų peržiūra yra labai specifinė – nuo nedidelių techninių pataisymų iki didelių esminių pakeitimų. Dėl to dokumentų tvarkymas ir konkretus procesas neišvengiamai šiek tiek skiriasi. Vis dėlto Komisija tvirtina, kad jos procesas yra struktūruotas, išsamus ir gerai dokumentuotas, ir mano, kad iki šiol ji visada sugebėjo pagrįsti savo vertinimus. Todėl Komisija mano, kad tinkamai įgyvendino rekomendaciją tiek, kiek tai buvo įmanoma.

Atsakymas į 3 rekomendacijos b punkto pastabas (116 dalis). Komisija palankiai vertina Audito Rūmų patvirtinimą, kad valstybės narės savo metinėse pažangos ataskaitose pateikia informaciją apie Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP) indėlį į konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų įgyvendinimą, o Komisija taip pat įtraukia tokią informaciją į šalių ataskaitas, skelbiamas per Europos semestro ciklą. Komisija primena, kad Europos semestras yra ne EGADP stebėsenos ar įgyvendinimo priemonė, o veikiau savarankiška politikos priemonė, turinti aiškų teisinį tikslą. Visų pirma, Europos semestro šalių ataskaitos yra parengtos taip, kad jose būtų pateikta kiekvienos valstybės narės konkrečių ekonominių aplinkybių analizė ir apžvelgiama, kaip įgyvendinamos tai šaliai skirtos rekomendacijos. Komisija stengėsi suderinti abu procesus standartizuodama ataskaitų teikimą ir suderindama ataskaitų teikimo terminus, taip pat užtikrina, kad semestro dokumentuose, kiek tai yra aktualu ir įmanoma, taip pat būtų nurodytas EGADP priemonių indėlis. Vis dėlto Komisija primena, kad Europos semestro ataskaitų atskaitos taškas yra konkretūs semestro tikslai ir, atitinkamai, konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos, o ne EGADP priemonės. Taigi tai, kaip išsamiai nurodomos EGADP priemonės, priklauso nuo platesnės politinės ir investicijų aplinkos atitinkamose valstybėse narėse.

Atsakymas į 5 rekomendacijos b punkto pastabas (119 dalis). Primindama, kad nacionalinius GAP teikia valstybės narės, o juos tvirtina Taryba, Komisija palankiai vertina Audito Rūmų pripažinimą, kad Komisija stengiasi patobulinti ir patikslinti tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes.

Komisija patvirtina, kad ji reguliariai peržiūri tarpinių reikšmių ir siektinų reikšmių, kurios yra peržiūrimos, aiškumą bei formuluotes, tačiau pažymi, kad tai priklauso nuo to, ar konkreti tarpinė ar siektina reikšmė buvo peržiūrėta. Be to, Komisija pažymi, kad 2025 m. pabaigoje ir 2026 m. pradžioje 26 valstybės narės išsamiai peržiūrėjo savo GAP siekdamos užtikrinti, kad tarpinės reikšmės ir siektinos reikšmės 2026 m., t. y. paskutiniais EGADP įgyvendinimo metais, būtų pasiektos laiku. Šiame kontekste Komisija, peržiūrėdama visas dar neįvertintas tarpines ir siektinas reikšmes, taikė dar griežtesnį metodą ir dirbo su valstybėmis narėmis siekdama dar labiau padidinti formuluočių aiškumą ir GAP nuoseklumą, kiek tai įmanoma ir tinkama pagal nacionalinių GAP įvairovę, konkrečias reformas ir investicijas bei nacionalinius administravimo įpročius ir praktiką.

Specialioji ataskaita 22/2022 „ES parama anglių pramonės regionams. Mažai dėmesio skiriama socioekonominei ir energetikos pertvarkai“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (63 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta.

Reglamentas (ES) 2024/1787 dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo (ES metano reglamentas) paskelbtas 2024 m. liepos 15 d. ir įsigaliojo 2024 m. rugpjūčio 4 d. 4 skyriaus III skirsnyje aptariamas iš uždarytų požeminių anglių kasyklų ir apleistų požeminių anglių kasyklų išmetamo metano kiekis.

Kalbant apie duomenų teikimą ir matavimą, 25 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga iki 2025 m. rugpjūčio 5 d. sudaryti ir viešai paskelbti visų jų teritorijoje esančių arba jų jurisdikcijai priklausančių uždarytų požeminių anglių kasyklų ir apleistų požeminių anglių kasyklų, kuriose veikla buvo nutraukta po 1954 m. rugpjūčio 3 d., inventorinį aprašą. Be to, reikalaujama, kad kasyklų operatoriai arba valstybės narės nuo 2026 m. gegužės 5 d. teiktų metines ataskaitas, kuriose nurodomi visų į inventorinį aprašą įtrauktų uždarytų požeminių anglių kasyklų ir apleistų požeminių anglių kasyklų praėjusių kalendorinių metų iš konkretaus šaltinio išmetamo metano kiekio duomenys. Kompetentingos institucijos privalo šias ataskaitas pateikti visuomenei ir Europos Komisijai.

Kalbant apie išmetamo metano kiekio mažinimą, 26 straipsniu valstybės narės įpareigojamos parengti ir įgyvendinti iš uždarytų požeminių anglių kasyklų ir apleistų požeminių anglių kasyklų, kuriose veikla nutraukta po 1954 m. rugpjūčio 3 d., išmetamo metano kiekio mažinimo planą. Išmetamo metano kiekio mažinimo planas turi būti pateiktas kompetentingoms institucijoms iki 2027 m. vasario 5 d. 26 straipsnyje taip pat nustatytos nuostatos, nuo 2030 m. draudžiančios dujų išleidimą ir deginimą fakelais, taikant išimtis tais atvejais, kai metano naudojimas ar išmetamo metano kiekio mažinimas būtų techniškai neįmanomas arba keltų riziką aplinkos / žmonių saugai arba sveikatai. Tokiais atvejais atsakingos šalys privalo pranešti kompetentingoms institucijoms apie būtinybę išleisti arba deginti dujas ir pateikti tai patvirtinančius įrodymus. 26 straipsnyje taip pat yra nuostatos dėl alternatyvaus uždarytų požeminių anglių kasyklų ir apleistų požeminių anglių kasyklų naudojimo pagal leidimų išdavimo procedūrą, pagal kurią reikalaujama stebėti metano išmetimą ir jo vengti.

Kalbant apie gerosios praktikos kaupimą ir dalijimąsi ja, pagal 5 straipsnio 3 dalį Komisija privalo sukurti kompetentingų institucijų tinklą, numatant reikiamas priemones dėl keitimosi informacija, visų pirma apie stebėseną, reguliavimą ir laikymąsi, ir dėl keitimosi geriausios praktikos pavyzdžiais ir suteikiant galimybių konsultuotis.

Komisija įsteigė specialią ekspertų grupę. Nuo 2025 m. balandžio mėn. iki 2026 m. balandžio mėn. įvyko penki plenariniai posėdžiai ir keli darbo grupių susitikimai su valstybėmis narėmis bei kompetentingomis institucijomis. Gerosios praktikos pavyzdžiai, įskaitant susijusius su iš uždarytų ar apleistų anglies kasyklų išmetamo metano kiekio matavimu ir tvarkymu, bus kaupiami ir pritaikyti praktikoje ekspertų grupės darbo metu. Komisija pristatė Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą 22/2022, daugiausia dėmesio skirdama 2 rekomendacijai, ir susijusį Komisijos atsakymą, kurie abu yra svarbūs metano reglamentavimui ir ekspertų grupės darbui. Komisija taip pat apibūdino tolesnės peržiūros procesą, pateikdama Komisijos atsakymą (2025 m. birželio 25 d.) ir Audito Rūmų preliminarias išvadas. Tada ekspertų grupė pritarė Komisijos pasiūlymui įtraukti į būsimo kompetentingų institucijų tinklo posėdžio darbotvarkę klausimą dėl dalijimosi geraja praktika, susijusia su iš uždarytų arba apleistų anglies kasyklų išmetamo metano kiekio matavimu ir tvarkymu. Tokio posėdžio data bus nustatyta laikantis ES metano reglamento 26 straipsnio reikalavimų.

Specialioji ataskaita 23/2022 „Programos „Horizontas 2020“ ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų sinergija. Išnaudojamos ne visos galimybės“

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (83 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija yra visiškai įgyvendinta. Įgyvendinimą remia Pažangumo ženklo praktinė bendruomenė, kuri suburia nacionalines / regionines institucijas bei finansavimo įstaigas, kad jos galėtų keistis patirtimi, gauti Komisijos departamentų rekomendacijas ir stiprinti tarpusavio mokymąsi. Ji veikia per susitikimus, kuriems pirmininkauja Komisija, interneto svetainę ir platformą, skirtą taikytinų taisyklių aiškinimui bei dalijimuisi geraja praktika; į susitikimų darbotvarkes įtraukiamos ir platesnės su sinergija susijusios politikos temos.

2023–2024 m. pažangumo ženklo projektų duomenų mainų srityje pasiekti du svarbūs laimėjimai. Pirmasis – 2023 m. gruodžio mėn. pradėta taikyti Europos inovacijų tarybos (EIC) pažangumo ženklo rezultatų suvestinė, skirta įgaliotiems išorės naudotojams. Antrasis rezultatų suvestinės modulis, pradėtas taikyti 2024 m. lapkričio 25 d., leidžia naudotojams teikti atsiliepimus apie nacionalinę / regioninę finansinę paramą, suteiktą EIC pažangumo ženklo projektams, taip sudarant galimybę stebėti, kaip valstybės narės įgyvendina projektus. Siekiant užtikrinti prasmingą stebėseną, reikia padidinti naudojimąsi šia sistema; šiuo metu yra 100 registruotų vartotojų iš 22 šalių.

„Europos horizonto“ rezultatų suvestinė buvo patobulinta, įtraukiant agreguotus duomenis apie kitus pažangumo ženklo tipo projektus (pvz., „MSCA-PF“[2], „ERC-PoC“[3]); joje galima atlikti paiešką pagal valstybes nares ir regionus, siekiant padėti finansuotojams kurti paramos schemas. Europos mokslinių tyrimų erdvės (EMTE) forumo pogrupis „Prieiga prie pažangiausių žinių“ (EMTE 16 veiksmas), kurio darbą papildė 2025 m. pradžioje paskelbta apklausa ir ekspertų ataskaita, sudarė sąlygas sinergijai tarp mokslinių tyrimų ir inovacijų subjektų ir sanglaudos institucijų, taip pat tarp programos „Europos horizontas“ ir ERPF. CORTEX[4] dabar apima 37 „eGrants“ programas, o tai leidžia kurti temines sinergijas, atliekant tarpdisciplininę tekstų analizę. Komisija taip pat pasinaudojo

[2] https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/actions/postdoctoral-fellowships.

[3] https://erc.europa.eu/apply-grant/proof-concept.

[4]Teksto analizės įrankis CORTEX – tai Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro (JRC) sukurta vidinė duomenų analizės platforma. Šioje platformoje, skirtoje padėti formuoti politiką, naudojamos natūralios kalbos apdorojimo technologijos, kad iš ES dotacijų ir mokslinių tyrimų paraiškų išgautų duomenis, kurie padėtų analitikams stebėti politikos poveikį.

programos „Horizontas“ priemone „Results Booster“, kad išanalizuotų pareiškėjų nurodytus sinergijos veiksmus, ir parengė ataskaitą bei duomenų rinkinius.

Atsakymas į 3 rekomendacijos c punkto pastabas (89 dalis). Komisija mano, kad ši rekomendacija įgyvendinta laiku ir iki galo.

Siekdama pagerinti žemynkryptę sinergiją, Komisija parengė įvairių papildomų iniciatyvų rinkinį.

Pirma, Komisija plečia programos „Horizontas“ rezultatų platformą (ES finansavimo ir konkursų portalas / SEDIA: bendroji elektroninių duomenų mainų erdvė), kad į ją būtų įtraukti pagrindiniai praktiškai pritaikomi rezultatai, gauti vykdant MTI bendrosios programos projektus ne tik pagal 7-ąją bendrąją programą, bet ir pagal programą „Horizontas 2020“, dabartinę programą „Europos horizontas“ (įskaitant EIT žinių ir inovacijos bendrijas), taip pat Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo, Europos jūrų, žuvininkystės ir akvakultūros fondo, Anglies ir plieno tyrimų fondo, o visai neseniai – ir Inovacijų fondo projektus. Šie praktinio pritaikymo rezultatų profiliai suteikia daug informacijos apie pagrindinį rezultatą ir jo savininkų poreikius. Programos „Horizontas“ rezultatų platformoje galima atlikti paiešką pagal regionus (NUTS 2 kodą). Todėl ERPF naudos gavėjai gali greitai rasti savo regione pasiektus projektų rezultatus ir tiesiogiai susisiekti su rezultatų teikėjais, siekdami išsiaiškinti bendradarbiavimo galimybes.

Antra, buvo paskelbtas kvietimas teikti pasiūlymus dėl dalyvių skaičiaus didinimo (2023–2024 WIDERA) pagal „Sklaidos ir panaudojimo paramos priemonę“ (HORIZON-WIDERA-2023-ACCESS-05-01), kuri yra „Europos horizontas“ 2023–2024 m. darbo programos dalis; jo orientacinis biudžetas sudaro 5 milijonus eurų. Pasiūlymus buvo galima teikti iki 2023 m. rugsėjo 28 d., o šiuo metu jie yra vertinami. Pagrindiniai šios sklaidos ir panaudojimo paramos priemonės tikslai buvo užtikrinti:

- geresnę rezultatų sklaidą ir pajėgumų panaudojimą, taip pat geresnį Komisijos sklaidos ir panaudojimo strategijos supratimą ir galimybių, kurias ji gali suteikti gavėjams, kuriems reikalingos dalyvių skaičiaus didinimo priemonės, supratimą;
- paramą gavėjams skleidžiant ir panaudojant rezultatus pagal į rinką orientuotą požiūrį;
- geresnius įgūdžius ir žinias apie sklaidą ir panaudojimą, žinių perdavimą bei IN valdymą, kad dalyvių skaičiaus didinimo veiksmų naudos gavėjų mokslininkai ir vadovaujantis personalas galėtų įvykdyti savo „Europos horizonto“ dotacijos susitarimo įsipareigojimus, taip pat ir pasibaigus jų projektui.

Ši priemonė turėtų padėti gavėjams geriau suprasti, kaip įvykdyti sklaidos ir panaudojimo įsipareigojimus pagal programas „Europos horizontas“ ir „Horizontas 2020“ , bei ieškoti galimybių pagal kitas ES finansavimo programas, visų pirma sanglaudos politikos (pvz., ERPF, ESF+) ir EGADP srityje. Ši priemonė taip pat turėtų ne tik padidinti gavėjų žinias apie priemones jų sklaidos ir panaudojimo veiklai plėtoti (įskaitant Komisijos siūlomas sklaidos ir panaudojimo paramos priemones, pvz., programos „Horizontas“ rezultatų platformą, priemonę „Results Booster“), bet ir padėti gavėjams veiksmingai naudotis socialiniais tinklais ir novatoriškais komunikacijos kanalais, INT (pvz., „IP Helpdesk“, „IP scan“, „IP voucher“, Sveikatos tyrimų valdyba ir pan.) bei atviraisiais duomenimis.

Specialioji ataskaita 24/2022 „Įmonėms skirti e. valdžios veiksmai. Komisijos veiksmai buvo įgyvendinti, bet e. paslaugų prieinamumas visoje ES dar skiriasi“

Atsakymas į 2 rekomendacijos pastabas (97 dalis). 2024 m. balandžio 11 d. įsigaliojo Europos sąveikumo aktas, kuriuo padėtas pagrindas sklandžiai teikti tarpvalstybines skaitmenines viešąsias paslaugas. Šiuo teisės aktu taip pat siekiama pagerinti eksperimentavimo ir inovacijų diegimo koordinavimą viešajame sektoriuje bei skatinti keitimąsi sąveikumo sprendimais ir jų pakartotinį naudojimą.

Viešųjų paslaugų skaitmenizacija aptariama 2023 ir 2024 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaitose, kuriose remiamasi įvairiais duomenų šaltiniais, įskaitant e. valdžios lyginamąją analizę, pagal kurią 2023 m. buvo stebima viešųjų paslaugų skaitmenizacija Europoje. 2024 m. ataskaitoje rekomenduojama „skatinti skaitmeninių technologijų sklaidą visuomenėje ir regionuose, visų pirma plėtojant Europos subjektų bendradarbiavimą vietos lygmeniu“. Šiuo tikslu labai svarbus Europos skaitmeninių inovacijų centrų (ESIC) darbas. Speciali ESIC AI4PA darbo grupė iki šiol yra surengusi daugiau nei 12 internetinių seminarų ir 2 fizinius susitikimus, kad pasidalytų geriausia DI naudojimo viešajame sektoriuje praktika. Komisija taip pat remia inkubatorių „GovTech4All“, kuris yra subūręs 29 organizacijas iš 20 šalių, siekiančias diegti naujoves ir tobulinti skaitmenines viešąsias paslaugas per bandomuosius projektus. Be to, 2024 m. gruodžio mėn. Komisija gavo oficialų prašymą įsteigti Europos skaitmeninės infrastruktūros konsorciumą (ESIK) „Novatoriškos visuotinės tarpusavyje susietos viešojo administravimo transformavimo paslaugos“, kuris kurs, skatins ir diegs skaitmeninius valdžios sprendimus. Šiam ESIK vadovauja Graikija, o iš pradžių prie jo prisijungė Kroatija, Vengrija ir Lenkija. Vykdant 12 mėnesių trukmės koordinavimo ir paramos veiklą, prisijungs ir kitos valstybės narės, o kaip daugiašalis projektas jis gaus papildomą paramą pagal 2025–2027 m. DIGITAL darbo programą (IOP biudžeto eilutė, 6 milijonai eurų).

Galiausiai Komisija aktyviai skatina skaitmeninės valdžios pavyzdžius ir sprendimus per savo įvairius internetinius seminarus ir kasmetinį pagrindinį renginį SEMIC, taip pat per stebėjimo centrus ir susijusias bendrijas, pavyzdžiui, „Open Source Observatory“ ir „Public Sector Tech Watch“.

Pradėjo veikti Europos sąveikumo portalas. Jame veikia Europos sąveikumo akademija, kuri jau siūlo 33 nemokamus e. mokymosi kursus, skirtus viešojo sektoriaus darbuotojų žinioms apie skaitmeninę valdžią administraciją gilinti. Portale taip pat pateikiami sąveikumo sprendimai, o ateityje šis katalogas bus dar labiau išplėstas. Komisija šiuo metu kuria Europos sąveikumo bendruomenę. ESIC darbo grupės (AI4PA) internetiniuose seminaruose ir susitikimuose buvo pateikiama informacija apie ES teisės aktus ir skaitmeninės valdžios sprendimus, taip pat skatinami atitinkami mokymai.

Specialioji ataskaita 25/2022 „Bendrųjų nacionalinių pajamų, skirtų ES biudžetui finansuoti, tikrinimas. Su duomenų rengimu susijusi rizika apskritai įvertinta tinkamai, tačiau buvo daugiau galimybių nustatyti veiksmų prioritetus“

Atsakymas į 1 rekomendacijos a punkto pastabas (106 dalis). Eurostatas nustatė toliau išvardytus horizontaliuosius klausimus, kuriuos per 2025–2029 m. bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP) tikrinimo ciklą reikia patikrinti visose valstybėse narėse atliekant skirtingų šalių palyginimą:

- užimtumo metodas – užimtumo duomenų pagal demografinius šaltinius palyginimas su užimtumo duomenimis, kuriais grindžiami bendrojo vidaus produkto (BVP) / BNP įverčiai;
- BVP subalansavimas išteklių ir panaudojimo lentelėse;
- nesurinktas pridėtinės vertės mokestis (PVM) ir teoriniai PVM skaičiavimai.

Eurostatas mano, kad šie horizontalieji klausimai iš esmės susiję su didele rizika visose šalyse. Eurostatas išnagrinėjo, ar šiam darbui reikia suteikti prioritetą. Atsižvelgdamas į visų trijų sričių, kuriose reikia atlikti skirtingų šalių palyginimą, sudėtingumą ir svarbą, Eurostatas nemano, kad kuriam nors iš šių klausimų kitų dviejų atžvilgiu turėtų būti suteiktas prioritetas (planuojant patikrinimų eiliškumą). Tai reiškia, kad visi trys skirtingų šalių palyginimai turi būti atliekami lygiagrečiai (kaip nustatyta dokumente „Modelio, taikomo tikrinant BNP nuosavų išteklių tikslais, aprašas“). Horizontalieji klausimai, susiję su 2025–2029 m. BNP tikrinimo ciklu, (taip pat išvados dėl jų prioritetų nustatymo) yra įtraukti į šiuos to ciklo pamatinius dokumentus:

- modelio, taikomo tikrinant BNP nuosavų išteklių tikslais, aprašas;
- rizikos vertinimo modelis, taikomas tikrinant BNP nuosavų išteklių tikslais.

Šie dokumentai buvo pateikti BNP ekspertų grupei ir jos patvirtinti 2025 m. balandžio mėn. Reikėtų pažymėti, kad 2016–2019 m. ciklo metu Eurostatas atliko 16 skirtingų šalių palyginimų, o 2020–2024 m. ciklo metu – du skirtingų šalių palyginimus.

Atsakymas į 2 rekomendacijos b punkto pastabas (107 dalis). Eurostatas, kai tinkama, toliau teikė atitinkamus paaiškinimus dėl laikotarpių, kuriems taikomos išlygos. Atsižvelgiant į 2020–2024 m. BNP tikrinimo ciklą, išlygos paprastai taikomos nuo 2018 m. Tais retais atvejais, kai išlygos taikomos trumpesniam laikotarpiui, tai paaiškinama aplinkybėmis, išdėstytomis rašto, kuriuo nustatomos išlygos, priede dėl atitinkamų išlygų. Eurostatas ir toliau taikys šį metodą 2025–2029 m. ciklo metu.

Specialioji ataskaita 26/2022 „Europos statistika. Galimybė dar labiau pagerinti kokybę“

Atsakymas į 1 rekomendacijos pastabas (92 dalis). Komisija mano, kad rekomendacija iš dalies įgyvendinta, kaip nurodyta Komisijos atsakyme į specialiosios ataskaitos pastabas. Savo atsakyme Komisija sutiko, bendradarbiaudama su Europos patariamuoju statistikos komitetu (EPSK), išnagrinėti EPSK veiklą ir darbo metodus, siekdama padidinti EPSK įtraukumą. Tai padariusi, Komisija su EPSK aptarė būdus, kaip padaryti jį įtraukesnį, kad būtų geriau tenkinami naudotojų poreikiai. Todėl kartu su EPSK nuspręsta rengti reguliarius praktinius seminarus, kuriuose susitiktų Europos statistikos sistemos (ESS) nariai, EPSK, nacionalinės naudotojų tarybos ir kiti suinteresuotieji subjektai. Šiam požiūriui, kurio pradėta laikytis 2023 m. lapkričio mėn., pritaria EPSK ir jis stiprina naudotojų įtrauktį.

Kita vertus, Komisija nepritarė tai rekomendacijos daliai, kurioje teigiama, kad atstovavimas visiems naudotojams EPSK nėra pakankamai subalansuotas ar veiksmingas, ir Komisija mano, kad dabartinė EPSK narių atrankos procedūra yra tinkama. EPSK sudėtį ir EPSK narių skyrimo procedūrą reglamentuoja Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 234/2008/EB. Pirma, pagal to sprendimo 4 straipsnio 1 dalies b punktą, 11 iš 24 narių tiesiogiai skiria institucijos ir įstaigos, kurioms jie priklauso, kaip nurodyta tame straipsnyje, įskaitant Europos Parlamentą, ir jie atstovauja toms institucijoms bei įstaigoms. Tai jau užtikrina platų naudotojų atstovavimą. Antra, laikydamasi 4 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytos procedūros, Komisija stengiasi atrinkti 12 aukštos kvalifikacijos asmenų, kurie, remdamiesi savo kvalifikacija, EPSK diskusijų metu ir rengiant EPSK nuomones, geba suvokti, apibendrinti ir perteikti įvairių kategorijų naudotojų, respondentų ir kitų suinteresuotųjų subjektų (įskaitant mokslininkų bendruomenę, socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę) statistinės informacijos poreikius. Atsižvelgiant į tai, kad šios suinteresuotųjų subjektų kategorijos yra mažiau struktūruotos nei, pavyzdžiui, 4 straipsnio 1 dalies b punkte išvardytos institucijos ir įstaigos, 12 narių gali perteikti šiuos statistinės informacijos poreikius tik veikdami asmeniškai, o ne kokio nors įgaliojimo pagrindu.

Atsakymas į 4 rekomendacijos a punkto pastabas (100 dalis). Komisija nepritarė 4 rekomendacijos a punktui, nes Eurostato išankstinės prieigos praktika atitinka Praktikos kodeksą ir bus taikoma toliau.

Atsakymas į 5 rekomendacijos pastabas (103 dalis). Komisija nepritarė 5 rekomendacijai.

Pagal Sprendimą Nr. 235/2008, įsteigiantį Europos statistikos valdymo patariamąją tarybą (ESVPT), ESVPT tikslas – pateikti nepriklausomą Europos statistikos sistemos apžvalgą įvertinant, kaip yra įgyvendinamas Europos statistikos praktikos kodeksas. Atliekant tarpusavio vertinimus taikoma skaidri metodika, skirta įvertinti, kaip Eurostatas ir Europos statistikos sistema atitinka Praktikos kodeksą. Komisija laikosi nuomonės, kad ESVPT turi plačius įgaliojimus imtis veiksmų ir pareikšti savo nuomonę dėl tarpusavio vertinimų.

EUROPOS VERTYBINIŲ POPIERIŲ IR RINKŲ INSTITUCIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 12 SKYRIAUS PASTABAS. TOLESNI VEIKSMAI, ATSIŽVELGIANT Į MŪSŲ 2022 M. SPECIALIOSIOSE ATASKAITOSE PATEIKTAS REKOMENDACIJAS

Atsakymai į ataskaitą SR 04/2022 „Investiciniai fondai – ES veiksmais dar nesukurta tikra bendroji rinka, kuri būtų naudinga investuotojams“

Atsakymas į 2 rekomendacijos c punktą

ESMA džiaugiasi, kad buvo pripažintos jos reikšmingos pastangos patobulinti pagrindinius veiklos rodiklius, sutelkiant dėmesį į pasiektus rezultatus mažinant riziką visoje ES, bei apibendrinti kai kurių svarbiausių konvergencijos priemonių priežiūros praktiką ir išvadas; tai padeda ESMA susidaryti išsamią nuomonę apie nacionalinių kompetentingų institucijų priežiūros veiklos pagrindiniais investicinių fondų klausimais veiksmingumą ir nuoseklumą.

Šios pastangos papildo ESMA įsipareigojimą įgyvendinti Audito Rūmų rekomendacijas taikant rizika grindžiamą požiūrį, kad būtų užtikrintas veiksmingas išteklių naudojimas, atsižvelgiant į ESMA organizacinius įgaliojimus ir teisėkūros bei veiklos kompetenciją ir į tai, ką galima realiai pasiekti neperžengiant esamų ribų.

Pirmenybę teikdama konvergencijos veiklai ir priežiūros rizikos, turinčios didžiausią potencialų poveikį investuotojų apsaugai, tvarkingam rinkų veikimui ir finansiniam stabilumui, stebėsenai, o ne bet kokiems galimų skirtumų aspektams, ESMA siekia stiprinti veiksmingą priežiūrą, nuolat užtikrinančią aukštos kokybės rezultatus (kuriuos galima pasiekti taikant įvairius, kiekvienos priežiūros institucijos specifikai pritaikytus metodus).

Pasitelkdama iki šiol sukurtas sistemas, ESMA toliau ieškos naujų būdų, kaip dar geriau stebėti skirtingą praktiką ir imtis taisomųjų priemonių, apimant platesnį temų ir priemonių spektrą. Šiuo atžvilgiu ESMA palankiai vertina Europos Komisijos teisėkūros pasiūlymus kuriant Santaupų investicijų sąjungą, kurie, kaip tikimasi, iš tiesų paskatins

investicinių fondų srities konvergencijos sistemos struktūrinius pokyčius bei atitinkamų ESMA turimų priemonių tobulinimą, o tai leis gauti išsamesnę informaciją apie nacionalinių kompetentingų institucijų priežiūros praktiką ir faktinius sprendimus bei geriau nustatyti, stebėti ir mažinti faktinius skirtumus, taikant rizika grindžiamą požiūrį, pvz., atidžiau tikrinant didžiausias tarpvalstybines įmones.

Atsakymas į 3 rekomendacijos c punktą

Įgaliojimus rengti išlaidų palyginimo priemonę turi teisės aktų leidėjai.

Atsakymas į 4 rekomendaciją

ESMA džiaugiasi, kad pripažįstama jos pasiekta apčiuopiama pažanga kuriant nuoseklią testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sistemą visame investicinių fondų sektoriuje, taip pat pastangos sukurti kitas finansinio stabilumo užtikrinimo priemones, pavyzdžiui, AIFVD 25 straipsnyje numatytus sverto ribojimus ir svertą pagal KIPVPS.

Kaip pripažino Audito Rūmai, tolesnis visos sistemos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sistemos plėtojimas vyks Komisijai konsultuojantis dėl makroprudencinės sistemos, skirtos ne bankų finansų įstaigoms. Tuo tarpu ESMA prisideda prie ESRV vykdomos visos sistemos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis veiklos. ESMA taip pat sprendžia duomenų išskaidymo problemas kurdama integruoto ataskaitų teikimo sistemą peržiūrint AIFVD ir KIPVPS. Darbas vyksta laikantis Europos Komisijos nustatytų terminų.

Metinė ataskaita dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos

Turinys

Puslapis

Metinė ataskaita dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos 545

Europos Komisijos atsakymai 581

Turinys

	Dalis
Įvadas	01–06
Trumpas aprašymas	02–06
Finansinis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF įgyvendinimas	07–09
Europos Parlamentui ir Tarybai teikiamas Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita	I.–40
Patikinimo pareiškimą patvirtinanti informacija	10–14
Audito apimtis ir metodas	10–14
Finansinių ataskaitų patikimumas	15–17
Operacijų tvarkingumas	18–40
Pajamos	18
Išlaidos	19–33
INTPA GD 2025 m. metinės veiklos ataskaitos peržiūra	34–35
2025 m. likutinio klaidų lygio tyrimas	36–40
Projektų rezultatų vertinimas mūsų audito vizitų metu	41–42
Išvada ir rekomendacijos	43–46
Išvada	43–44
Rekomendacijos	45–46
Priedai	
I priedas. EPF mokėjimai pagrindinėms paramą gaunančioms šalims: Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų jūros šalims	
II priedas. Atsižvelgimas į rekomendacijas	

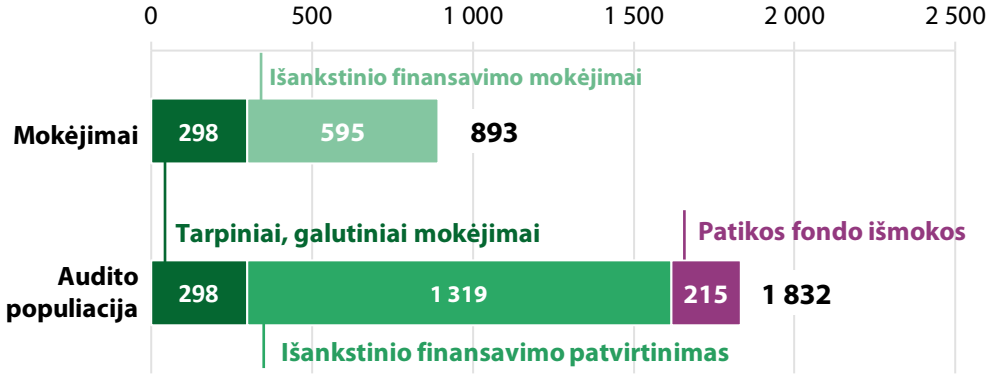
Įvadas

01 Šioje metinėje ataskaitoje pateikti mūsų nustatyti faktai, susiję su 9-uoju, 10-uoju ir 11-uoju Europos plėtros fondais (EPF). ***1 diagramoje*** pateikta 2025 m. šioje srityje vykdytos veiklos ir išlaidų apžvalga. Mūsų 2025 m. audito populiacija (1 832 milijonai eurų) sudarė daugiau nei du kartus didesnę sumą nei per metus atlikti mokėjimai (893 milijonai eurų), daugiausia dėl patvirtintų išankstinio finansavimo sumų.

1 diagrama. Europos plėtros fondai: 2025 m. finansinė apžvalga

EPF mokėjimai ir audito populiacija

(mln. EUR)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2024 m. 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metinėmis finansinėmis ataskaitomis.

Trumpas aprašymas

02 Europos plėtros fondų (EPF) veikla pradėta vykdyti 1959 m. Jie buvo pagrindinė priemonė, pagal kurią Europos Sąjunga iki 2020 m. pabaigos finansavo vystomąjį bendradarbiavimą su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno (AKR) valstybėmis bei *užjūrio šalimis ir teritorijomis (UŠT)*. Pagrindinis EPF tikslas – sumažinti ir galiausiai panaikinti skurdą, vadovaujantis pagrindiniu vystomojo bendradarbiavimo tikslu, nustatytu Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 208 straipsnyje.

03 2021–2027 m. DFP vystomasis bendradarbiavimas su Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybėmis įtrauktas į Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“, kuri yra ES bendrojo biudžeto dalis, o bendradarbiavimas su užjūrio šalimis ir teritorijomis įtrauktas į Sprendimą dėl užjūrio asociacijos, įskaitant Grenlandiją. Tačiau 9-asis, 10-asis ir 11-asis EPF nėra įtraukti į ES bendrąjį biudžetą. Iki jų *užbaigimo* jie toliau įgyvendinami atskirai ir dėl jų teikiamos atskiros ataskaitos. Todėl jų auditą atliekame ir jų ataskaitas teikiame atskirai.

04 EPF įgyvendinami sudėtingoje geopolitinėje ir organizacinėje aplinkoje. Pagal juos vykdoma veikla apima įvairius regionus, kurių teisinės ir institucinės sistemos skiriasi, todėl reikia gebėti prisitaikyti prie skirtingų reguliavimo ir veiklos sąlygų. Jiems būdingi šie ypatumai:

a) Jie tiesiogiai finansuojami valstybių narių ir Jungtinės Karalystės įnašais. Šie įnašai grindžiami kvotomis, arba įnašų raktais.

b) Juos valdo Komisija atskirai nuo ES bendrojo biudžeto ir Europos investicijų bankas.

c) Dėl tarpvyriausybinio EPF pobūdžio Europos Parlamentas vykdo labiau ribotą su jų veikla susijusią funkciją, palyginti su jo funkcija iš ES bendrojo biudžeto finansuojamų vystomojo bendradarbiavimo priemonių atveju. Vis dėlto Europos Parlamentas yra *biudžeto įvykdymą* tvirtinanti institucija, išskyrus Investicijų priemonę, – ją valdo Europos investicijų bankas.

d) EPF netaikomas *metinio periodiškumo* principas. EPF susitarimai paprastai buvo sudaromi 5–7 metų *įsipareigojimų* laikotarpiui, o mokėjimai gali būti atliekami daug ilgesnį laikotarpį, nes vidaus susitarimai, kuriais įsteigiami EPF[1], galios tiek, kiek būtina, kad visos operacijos būtų visiškai įvykdytos.

[1] Vidaus susitarimo, kuriuo įsteigiamas 11-asis EPF, 14 straipsnio 3 dalis, vidaus susitarimo, kuriuo įsteigiamas 10-asis EPF, 13 straipsnio 3 dalis ir vidaus susitarimo, kuriuo įsteigiamas 9-asis EPF, 35 straipsnio 3 dalis.

05 Beveik visas EPF valdymas tenka Komisijos Tarptautinės partnerystės generaliniam direktoratui (INTPA GD). Nedidelę dalį (1 % 2025 m.) EPF mokėjimų valdė Artimųjų Rytų, Šiaurės Afrikos ir Persijos įlankos reikalų generalinis direktoratas (MENA GD).

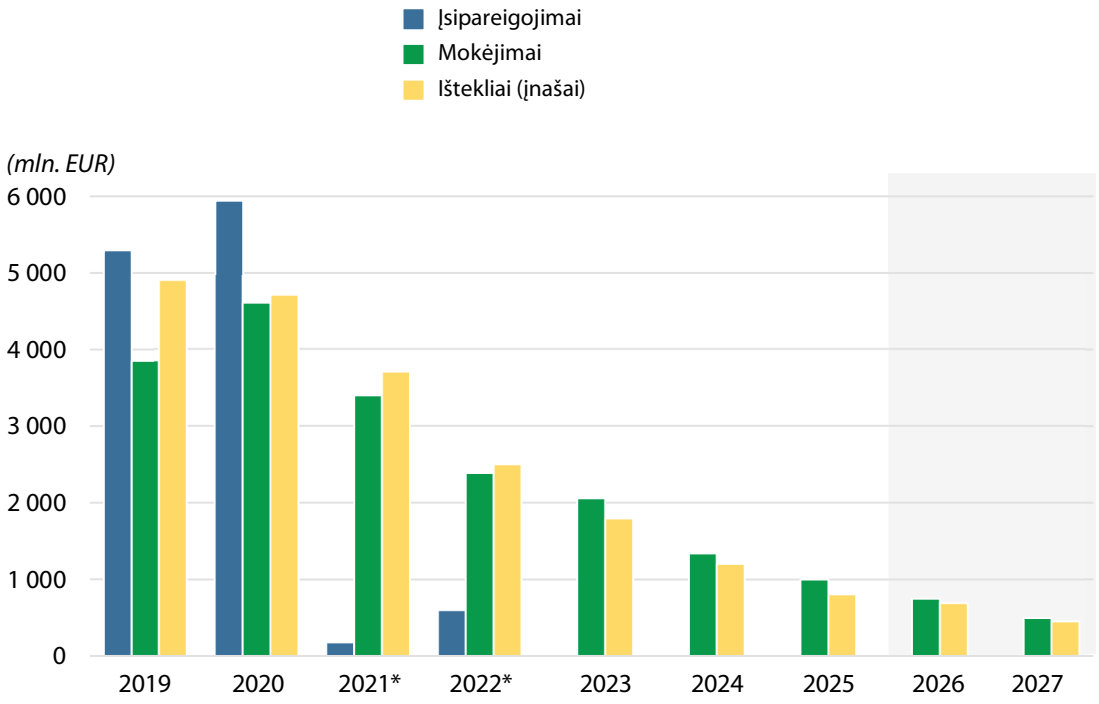
06 Šioje ataskaitoje aptariamos išlaidos yra susijusios su parama, kuri teikiama 76 šalyse (žr. ***I priedą***, kuriame nurodytos pagrindinės paramą gaunančios šalys) taikant daugybę įvairių metodų, pavyzdžiui, darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutartis, *dotacijas*, *programų sąmatas* bei *įgaliojimo susitarimus (susitarimus dėl įnašo)*, sudarytus su *pagal ramsčius vertinamais* subjektais (pavyzdžiui, tarptautinėmis organizacijomis ir ES valstybių narių agentūromis) ir *paramą biudžetui*.

Finansinis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF įgyvendinimas

07 9-ojo EPF (2000–2007 m.) biudžetas sudarė 13,8 milijardo eurų, o 10-ojo EPF (2008–2013 m.) – 22,7 milijardo eurų. Pagal 11-ąjį EPF teikiama 30,5 milijardo eurų parama, iš šios sumos 29,1 milijardo eurų skirta AKR valstybėms, 0,4 milijardo eurų – UŠT ir 1 milijardas eurų – administracinėms išlaidoms.

08 EPF ištekliai (ES valstybių narių ir Jungtinės Karalystės įnašai) ir mokėjimai palaipsniui mažėjo nuo 2019 m. ir 2020 m., o nuo 2023 m. nebuvo prisiimta naujų įsipareigojimų. Numatoma, kad mokėjimai toliau mažės ir 2027 m. sudarys vos 0,5 milijardo eurų (žr. ***2 diagramą***).

2 diagrama. EPF įsipareigojimų, mokėjimų ir išteklių (įnašų) tendencijos, įskaitant 2026 ir 2027 m. prognozes

* Kadangi 11-ojo EPF laikino galiojimo sąlyga nustojo galioti 2020 m. gruodžio 31 d., naujų įsipareigojimų nėra, su tam tikromis išimtimis 2021 ir 2022 m. Išskirtiniai įsipareigojimai yra šie:
1) grįžtamosios lėšos pagal AKR investicinę priemonę iš operacijų pagal 9-ąjį, 10-ąjį ir 11-ąjį EPF;
2) pakartotinis 10-ojo ir 11-ojo EPF rezervo panaudojimas pagal Tarybos sprendimą 2022/1223.

Šaltinis: remiantis 2020–2024 m. Audito Rūmų metinėmis ataskaitomis, Tarybos sprendimu (ES) 2022/1223 ir COM(2025) 563 *final*.

09 ***3 diagramoje*** parodytas EPF išteklių panaudojimas 2025 m. ir pateikti suvestiniai 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF rodikliai.

3 diagrama. EPF išteklių panaudojimas iki 2025 m. gruodžio 31 d.

(mln. EUR)

	Padėtis 2024 m. pabaigoje		*Biudžeto vykdymas 2025 finansiniais metais* (grynieji įsipareigojimai po įsipareigojimų panaikinimo / grynieji mokėjimai po susigrąžinimų)				*Padėtis 2025 m. pabaigoje*				
	Visa suma (suapvalinta)	Įgyvendinimo lygis (% išteklių)	*9-asis EPF*[3]	*10-asis EPF*	*11-asis EPF*	*Visa suma (suapvalinta)*	*9-asis EPF*	*10-asis EPF*	*11-asis EPF*	*Visa suma (suapvalinta)*	*Įgyvendinimo lygis (% išteklių)*
A – IŠTEKLIAI[1,2]	**65 943**		***0***	***–95***	***75***	***–20***	***15 238***	***20 959***	***29 726***	***65 923***	
B. PANAUDOJIMAS											
1. Bendrieji įsipareigojimai (finansavimo sprendimai)	***65 053***	**98,7 %**	***–1***	***–69***	***–285***	***–354***	***15 237***	***20 937***	***28 525***	***64 699***	**98,1 %**
2. Atskiri įsipareigojimai (atskiros sutartys)	***64 646***	**98,0 %**	***0***	***–62***	***–160***	***–223***	***15 237***	***20 902***	***28 284***	***64 423***	**97,7 %**
3. Mokėjimai	***60 834***	**92,3 %**	***0***	***65***	***828***	***893***	***15 221***	***20 705***	***25 800***	***61 726***	**93,6 %**
C. Nejvykdyti įsipareigojimai (B1–B3)	**4 219**	**6,4 %**					***16***	***231***	***2 724***	***2 972***	**4,5 %**
D. Esamas likutis (A–B1) [3]	**890**	**1,3 %**					***1***	***22***	***1 201***	***1 224***	**1,9 %**

1 Apima 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF pradinius asignavimus, bendrąjį finansavimą, palūkanas, kitus išteklius ir pervedimus iš ankstesnių EPF.

2 Neigiamos sumos atitinka panaikintus įsipareigojimus.

3 Esamas likutis apima nemobilizuojamą rezervą (lėšas, kurių negalima panaudoti be vieningo Tarybos sprendimo).

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF 2025 m. metinėmis finansinėmis ataskaitomis ir Komisijos pateikta papildoma informacija. Pateikti skaičiai neapima EPF dalies, kurią valdo Europos investicijų bankas.

Europos Parlamentui ir Tarybai teikiamas Audito Rūmų patikinimo pareiškimas dėl 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF. Nepriklausomo auditoriaus ataskaita

Nuomonė

I. Mes auditavome:

a) 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metines finansines ataskaitas, kurias sudaro 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų balansas, finansinių rezultatų ataskaita, pinigų srautų ataskaita, grynojo turto pokyčių ataskaita, finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas ir finansinio įgyvendinimo ataskaita ir kurios buvo patvirtintos 2026 m. birželio 22 d.;

b) šiose ataskaitose atspindimų operacijų, kurių finansų valdymas yra Komisijos atsakomybė, teisėtumą ir tvarkingumą[2].

Finansinių ataskaitų patikimumas

Nuomonė dėl finansinių ataskaitų patikimumo

II. Mūsų nuomone, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF metinėse finansinėse ataskaitose šių EPF finansinė būklė 2025 m. gruodžio 31 d. ir tą dieną pasibaigusių metų jų operacijų rezultatai, pinigų srautai ir grynojo turto pokyčiai, vadovaujantis EPF finansiniu reglamentu ir apskaitos taisyklėmis, pagrįstomis tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais, visais reikšmingais aspektais yra pateikti teisingai.

[2] Atsižvelgiant į 11-ajam EPF taikomo finansinio reglamento 43, 48–50 ir 58 straipsnius, šis patikinimo pareiškimas nėra taikomas tai EPF lėšų daliai, kurią valdo EIB.

Finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumas ir tvarkingumas

Pajamos

Nuomonė dėl pajamų teisėtumo ir tvarkingumo

III. Mūsų nuomone, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų finansinėse ataskaitose atspindimos pajamos visais reikšmingais aspektais yra teisėtos ir tvarkingos.

Išlaidos

Neigiama nuomonė dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo

IV. Mūsų nuomone, atsižvelgiant į „Neigiamos nuomonės dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrinde“ aprašytų dalykų svarbą, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų finansinėse ataskaitose patvirtintos išlaidos yra reikšmingai paveiktos klaidų.

Pagrindas pareikšti nuomonę

V. Auditą atlikome remdamiesi IFAC tarptautiniais audito standartais (TAS) ir etikos kodeksais ir INTOSAI tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais (TAAIS). Mūsų pagal šiuos standartus ir kodeksus nustatyta atsakomybė išsamiau aprašyta mūsų ataskaitos skirsnyje „Auditoriaus atsakomybė“. Taip pat laikėmės nepriklausomumo reikalavimų ir atlikome savo etines pareigas pagal Tarptautinių buhalterių etikos standartų valdybos Buhalterių profesionalų etikos kodeksą. Esame įsitikinę, kad savo nuomonei pagrįsti surinkome pakankamų ir tinkamų audito įrodymų.

Neigiamos nuomonės dėl išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo pagrindas

VI. Mūsų bendras 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių metų 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF finansinėse ataskaitose patvirtintų išlaidų įvertintas klaidų lygis yra 10,5 %. Todėl mūsų nustatytų klaidų poveikis patvirtintoms metų išlaidoms yra reikšmingas ir paplitęs.

Pagrindiniai audito dalykai

VII. Pagrindiniai audito dalykai – tai dalykai, kurie, mūsų profesiniu sprendimu, buvo svarbiausi mūsų einamojo laikotarpio finansinių ataskaitų auditui. Šie dalykai buvo nagrinėjami mūsų bendro finansinių ataskaitų audito kontekste ir rengiant susijusią audito nuomonę, tačiau dėl jų atskiros nuomonės neteikiame.

Sukauptos sąnaudos

VIII. Įvertinome finansinėse ataskaitose pateiktas sukauptas sąnaudas, kurios iš esmės pagrįstos apytikriais įverčiais. 2025 m. pabaigoje Komisija įvertino, kad naudos gavėjų patirtos, bet dar nepraneštos tinkamos finansuoti išlaidos sudarė 3 195 milijonus eurų (2024 m. pabaigoje jos sudarė 3 885 milijonus eurų).

IX. Patikrinome šių sukauptų sumų įverčių skaičiavimus ir peržiūrėjome 20 pavienių išankstinio finansavimo mokėjimų ir 19 į apskaitą įrašytų, bet dar nepatikrintų sąskaitų faktūrų imtį, siekdami atsižvelgti į riziką, kad sukauptos sumos buvo nurodytos neteisingai. Atlikę šį darbą padarėme išvadą, kad galutinėse finansinėse ataskaitose pripažintos sukauptos sąnaudos buvo tinkamos.

Kita

Viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio įvertinimo metodikos pakeitimas

X. Nuo einamųjų metų pakeitėme klaidų, susijusių su viešaisiais pirkimais, poveikio kiekybinio įvertinimo metodiką. Atnaujintas metodas suderintas su metodika, kurią Komisija taiko pagal pasidalijamojo valdymo išlaidų programas, finansuojamas iš bendrojo biudžeto. Įvertintą šio pakeitimo poveikį pateikiame savo metinės ataskaitos 33 dalyje.

Vadovybės atsakomybė (Komisija)

XI. Pagal SESV 310–325 straipsnius ir 11-ojo EPF finansinį reglamentą, vadovybė yra atsakinga už EPF metinių finansinių ataskaitų parengimą ir pateikimą, laikantis tarptautiniu mastu pripažintų viešojo sektoriaus apskaitos standartų, ir už jose atspindimų operacijų teisėtumą bei tvarkingumą. Ši atsakomybė apima vidaus kontrolės priemonių parengimą, įgyvendinimą ir palaikymą, siekiant parengti ir pateikti finansinės būklės ataskaitas, kuriose nėra reikšmingų dėl sukčiavimo ar klaidų atsiradusių iškraipymų. Galutinė atsakomybė už EPF finansinėse ataskaitose atspindimų operacijų teisėtumą ir tvarkingumą tenka vadovybei.

XII. Rengiant EPF finansines ataskaitas, vadovybei tenka atsakomybė įvertinti, ar EPF geba užtikrinti veiklos tęstinumą, atskleisti svarbius su tęstinumu susijusius dalykus ir taikyti veiklos tęstinumo prielaidą apskaitai, nebent ji ketina likviduoti subjektą ar nutraukti operacijas arba yra priversta tą padaryti, neturėdama kitos realios išeities.

XIII. Vadovybė atsakinga už EPF finansinės atskaitomybės proceso priežiūrą.

Auditoriaus atsakomybė už EPF finansinių ataskaitų ir atspindimų operacijų auditą

XIV. Mūsų tikslai yra gauti pakankamą patikinimą dėl to, ar EPF finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o jose atspindimos operacijos yra teisėtos ir tvarkingos, ir, remiantis mūsų auditu, pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai patikinimo pareiškimą dėl finansinių ataskaitų patikimumo bei jose atspindimų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo. Pakankamas patikinimas užtikrina aukštą patikinimo lygį, tačiau jis nėra garantija, kad audito metu visuomet buvo nustatyti galimi reikšmingi iškraipymai ar neatitikties atvejai. Tokius atvejus gali nulemti sukčiavimas ar klaidos ir jie laikomi reikšmingais, jei, imant atskirai ar subendrinus, galima pagrįstai tikėtis, jog jie darys įtaką bet kokiems ekonominiams sprendimams, priimamiems remiantis šiomis EPF finansinėmis ataskaitomis.

XV. Pajamų srityje tikriname visus valstybių narių įnašus ir imtį, sudarytą iš kito pobūdžio pajamų operacijų.

XVI. Išlaidų srityje tikriname mokėjimų operacijas, kai išlaidos buvo patirtos, užregistruotos ir patvirtintos. Šis tikrinimas apima visas mokėjimų kategorijas (išskyrus avansus) jų išmokėjimo momentu. Išankstiniai mokėjimai tikrinami lėšų gavėjui pateikus jų tinkamo panaudojimo įrodymą ir institucijai ar įstaigai sutikus su tuo įrodymu ir patvirtinus išankstinį mokėjimą, o tai gali užsitęsti iki kitų metų.

XVII. Viso audito metu remiamės profesine nuovoka ir laikomės profesinio skepticizmo principo. Mes taip pat:

- nustatome ir įvertiname dėl sukčiavimo ar klaidų kylančią EPF ataskaitų reikšmingo iškraipymo ir jose atspindimų operacijų reikšmingos neatitikties EPF teisinio pagrindo reikalavimams riziką. Atsižvelgdami į šią riziką, parengiame ir vykdome audito procedūras ir surenkame savo audito nuomonei pagrįsti pakankamus ir tinkamus audito įrodymus. Reikšmingus iškraipymus ar neatitikties atvejus, kurie atsiranda dėl sukčiavimo, aptikti sudėtingiau nei tuos, kurie atsiranda dėl klaidos, nes sukčiavimas gali apimti slaptus susitarimus, klastojimą, tyčinio pobūdžio neveikimą, klaidingos informacijos pateikimą arba vidaus kontrolės nepaisymą. Todėl rizika, kad tokie atvejai nebus aptikti, yra didesnė;

- susipažįstame su auditui svarbia vidaus kontrole tam, kad galėtume parengti tinkamas audito procedūras, bet ne tam, kad pareikštume nuomonę dėl vidaus kontrolės veiksmingumo;

- įvertiname vadovybės taikomos apskaitos politikos tinkamumą ir vadovybės atliktų apskaitinių įvertinimų ir susijusios atskleistos informacijos pagrįstumą;

- darome išvadą dėl vadovybės apskaitos veiklos tęstinumo principo tinkamumo ir, remdamiesi gautais audito įrodymais, nustatome, ar egzistuoja reikšmingas su įvykiais arba sąlygomis susijęs netikrumas, dėl kurio gali kilti reikšmingų abejonių dėl EPF gebėjimo toliau užtikrinti veiklos tęstinumą. Jei darome išvadą, kad toks reikšmingas netikrumas egzistuoja, savo ataskaitoje privalome atkreipti dėmesį į susijusią EPF finansinėse ataskaitose pateikiamą informaciją arba, jei ši pateikiama informacija yra netinkama, modifikuoti savo nuomonę. Mūsų išvados pagrįstos audito įrodymais, gautais iki mūsų ataskaitos pateikimo dienos. Tačiau dėl būsimų įvykių arba sąlygų subjektas gali daugiau neužtikrinti veiklos tęstinumo;

- įvertiname bendrą metinių finansinių ataskaitų pateikimą, struktūrą ir turinį, įskaitant visą atskleidžiamą informaciją, ir tai, ar metinėse finansinėse ataskaitose operacijos ir įvykiai pateikti teisingai.

XVIII. Su vadovybe aptariame, be kita ko, planuojamą audito apimtį ir tvarkaraštį bei reikšmingus audito metu nustatytus faktus, įskaitant bet kokius nustatytus reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus.

XIX. Iš tų dalykų, kurie buvo aptarti su Komisija, nustatome tuos dalykus, kurie buvo svarbiausi einamojo laikotarpio EPF finansinių ataskaitų auditui ir todėl yra pagrindiniai audito dalykai. apibūdiname šiuos dalykus savo ataskaitoje, nebent remiantis įstatymu ar kitu teisės aktu jų negalima viešai atskleisti arba ypač retomis aplinkybėmis nustatome, kad dalykas neturėtų būti pateiktas mūsų ataskaitose, kadangi pagrįstai galima tikėtis, jog neigiamos tokio veiksmo pasekmės nusvers viešojo intereso naudą.

2026 m. liepos 2 d.

Pirmininkas
Tony Murphy

Europos Audito Rūmai

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

Patikinimo pareiškimą patvirtinanti informacija

Audito apimtis ir metodas

10 Mūsų 2025 m. metinės ataskaitos dėl biudžeto vykdymo ***1.1 priede*** pateiktas mūsų audito metodas ir metodika, kuriuos taikome ir EPF auditui.

11 Mūsų pastabos dėl EPF finansinių ataskaitų patikimumo yra susijusios su 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo EPF finansinės būklės ataskaitomis[3], kurias patvirtino Komisija[4], kartu su apskaitos pareigūno vadovybės pareiškimu, kurį gavome 2026 m. birželio 18 d. Tikrinome sumas ir atskleistą informaciją ir vertinome taikytus apskaitos principus, taip pat visus reikšmingus Komisijos parengtus įverčius ir bendrą finansinių ataskaitų pateikimą.

12 Audituodami *operacijų* tvarkingumą patikrinome 85 operacijų imtį, kuri yra reprezentatyvi visų Europos plėtros fondų išlaidų rūšių atžvilgiu. Visas 85 operacijas atliko INTPA GD. Imtį sudarė 14 operacijų, susijusių su *Skubiosios pagalbos Afrikai patikos fondu*, 56 operacijos, kurioms leidimą suteikė 15 ES delegacijų[5], ir 15 operacijų, kurias patvirtino Komisijos būstinė. Operacijose nustatę *klaidų*, išanalizavome pagrindines priežastis, kad nustatytume galimus trūkumus. Be to, kai buvo įmanoma ir aktualu, atlikome vietoje audituotų operacijų *veiksmingumo* vertinimus.

13 Taip pat tikrinome šiuos 2025 m. duomenis:

a) visų valstybių narių įnašus;

b) INTPA GD ir ES delegacijų naudojamas sistemas, apimančias: i) Komisijos darbuotojų ir išorės auditorių (dirbančių pagal sutartis su Komisija arba naudos gavėjais) atliktas *ex ante* patikras prieš mokėjimų įvykdymą ir ii) stebėseną bei priežiūrą, visų pirma tolesnius veiksmus, kurių imtasi po išorės auditų, ir *likutinio klaidų lygio (LKL)* tyrimą;

c) INTPA GD *metinėje veiklos ataskaitoje (MVA)* pateikiamą tvarkingumo informaciją, su rizika susijusių sumų, būsimų pataisų ir susigrąžinimų įvertinimo ir jų įtraukimo į Komisijos *metinę valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitą* metodikos nuoseklumą;

d) veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į mūsų ankstesnes rekomendacijas.

---

[3] Reglamento (ES) 2018/1877 39 straipsnis.

[4] Reglamento (ES) 2018/1877 38 straipsnis.

[5] Afrikos Sąjunga, Kamerūnas, Čadas, Kongo Demokratinė Respublika, Etiopija, Madagaskaras, Malis, Mauricijus, Mozambikas, Nigerija, Ruanda, Siera Leonė, Togas, Uganda, Zambija.

14 INTPA GD įgyvendina didžiąją tiek iš ES bendrojo biudžeto, tiek iš EPF finansuojamų išorės pagalbos priemonių dalį. Mūsų pastabos dėl MVA apima visą INTPA GD atsakomybės sritį, ne tik EPF.

Finansinių ataskaitų patikimumas

15 Nustatėme, kad finansinės ataskaitose nebuvo reikšmingų iškraipymų.

16 Iki 2025 m. gruodžio 31 d. 9-ojo EPF (2000–2007 m.) sąskaitos dar nebuvo uždarytos – praėjus 18 metų nuo 2007 m. laikino galiojimo sąlygos, pagal kurią Komisija negali pasirašyti naujų įsipareigojimų. Tai rodo, kad EPF *programos* yra sudėtingos ir ilgos trukmės. Pagal 9-ąjį EPF tebevykdomos keturios sutartys.

17 Kaip ir ankstesniais metais, nustatėme, kad kai kurie išankstinio finansavimo mokėjimai ilgą laiką buvo nepatvirtinti. 448 milijonų eurų suma liko nepatvirtinta daugiau kaip 10 metų. Šie išankstinio finansavimo mokėjimai daugiausia buvo susiję su dviem ilgalaikėmis ES ir Afrikos infrastruktūros patikos fondo (ES-AITF), kuris veiks iki 2030 m., sutartimis ir kiekvienais metais patvirtinama tik nedidelė anksčiau išmokėto ES-AITF išankstinio finansavimo dalis.

Operacijų tvarkingumas

Pajamos

18 Pajamų operacijose nebuvo reikšmingo klaidų lygio.

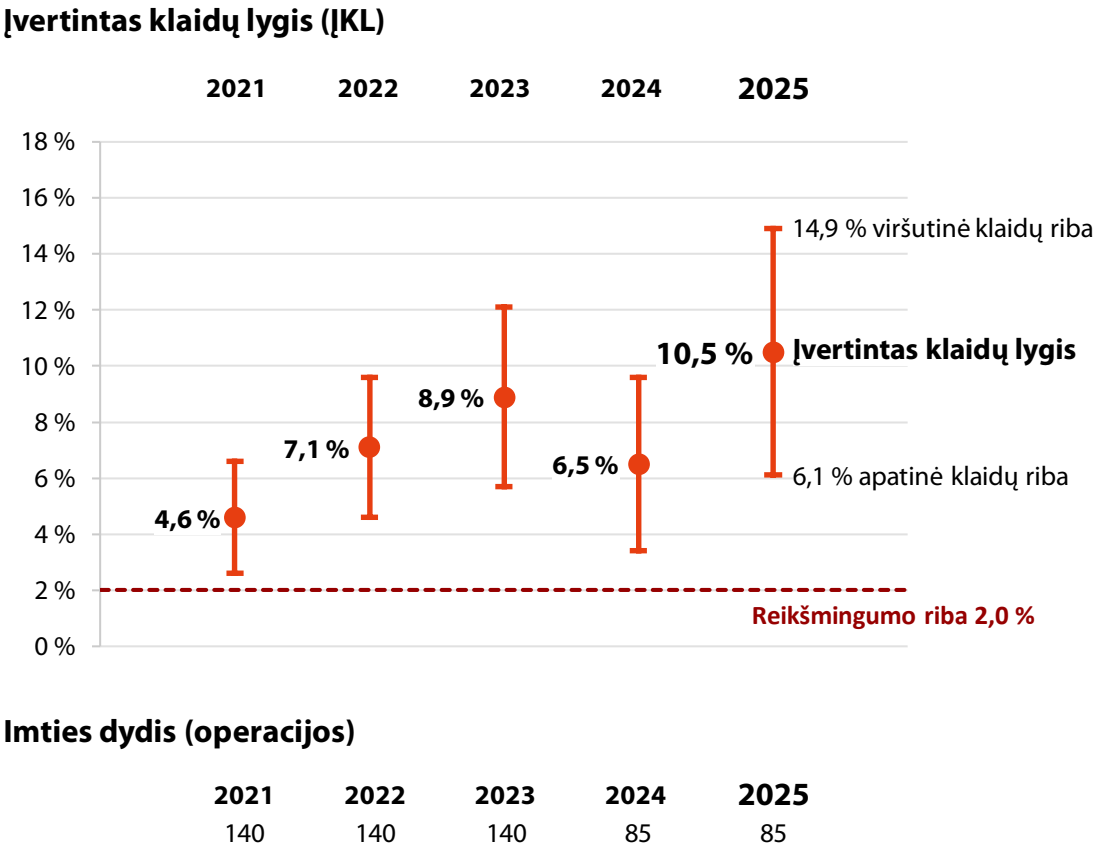
Išlaidos

19 Iš 85 mūsų tikrintų operacijų 47 (55,3 %) buvo klaidų. Remdamiesi 39 mūsų kiekybiškai įvertintomis klaidomis, vertiname, kad klaidų lygis yra 10,5 % (***4 diagrama***). Praėjusiais metais, kai imties dydis buvo toks pat (85 operacijos), klaidų buvo nustatyta 34 operacijose (40,0 %), o 27 klaidas įvertinome kiekybiškai.

20 Šiais metais nustatėme reikšmingą klaidų, susijusių su patvirtinamųjų dokumentų nebuvimu, padidėjimą, kuris labiausiai prisidėjo prie *įvertinto klaidų lygio* ir sudarė 3,4 procentinio punkto. Jų atsiranda, kai audito metu negalima pateikti deklaruotų išlaidų patvirtinamųjų dokumentų. Ilgi EPF programų įgyvendinimo laikotarpiai ir vėlavimas užbaigti sutartis didina tikimybę, kad patvirtinamieji dokumentai laikui bėgant nebebus lengvai prieinami.

21 Be to, kadangi EPF įgyvendinimas artėja prie pabaigos, likusios išlaidos vis labiau koncentruojamos tais atvejais, kurių Komisija dar nepatvirtino ir kuriuos labiau gali paveikti vėlavimai, sudėtingumas ar neišspręstos problemos, todėl labiau tikėtina, kad jose bus klaidų.

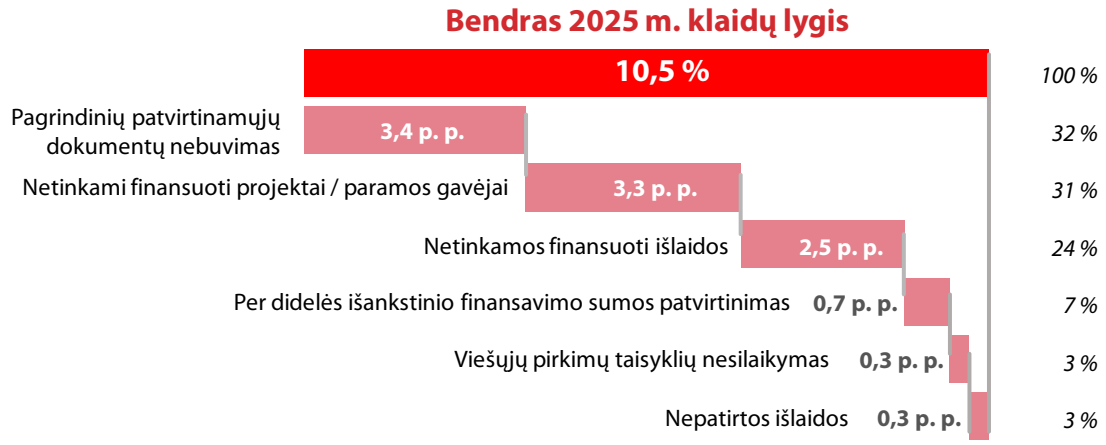
4 diagrama. Operacijų testavimo rezultatai

Šaltinis: Audito Rūmai.

22 ***5 diagramoje*** pateiktas mūsų įvertinto 2025 m. klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis.

5 diagrama. Įvertinto klaidų lygio pasiskirstymas pagal klaidų rūšis

p. p. – procentiniai punktai

Šaltinis: Audito Rūmai.

23 Be klaidų, susijusių su netinkamais finansuoti projektais ir naudos gavėjais, taip pat nustatėme klaidų, susijusių su laipsnišku EPF veiklos nutraukimu. Dviem atvejais Komisija finansavimo susitarimus naudojo tuose susitarimuose nenumatytai veiklai finansuoti. Tai padaryta tokiomis aplinkybėmis, kai pagal EPF laikino galiojimo sąlygą nebuvo leidžiama nei daryti atitinkamų finansavimo susitarimų pakeitimų, nei pagal juos prisiimti naujų įsipareigojimų.

24 Viena pagrindinių nustatytų netinkamų finansuoti išlaidų rūšių yra daugiapakopis Europos Sąjungai teikiamų apmokėti *netiesioginių išlaidų* priskyrimas (subrangos sąlygomis įgyvendinančių organizacijų netiesioginės išlaidos nurodomos kaip naudos gavėjo tiesioginės išlaidos, neskaitant naudos gavėjo jau pateiktų apmokėti netiesioginių išlaidų). Šiais metais nustatėme tris tokius atvejus, jie prie įvertinto klaidų lygio prisidėjo 0,2 procentinio punkto. Savo 2024 m. metinės ES biudžeto vykdymo ataskaitos 9 skyriuje pateikėme rekomendaciją dėl daugiapakopės įgyvendinimo struktūros.

25 ***1 langelyje*** pateikti mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų pavyzdžiai.

1 langelis

Pagrindinių patvirtinamųjų dokumentų nebuvimo pavyzdys

Komisija pasirašė dotacijos susitarimą su vienos Šiaurės Afrikos šalies Sveikatos ministerija, kad paremtų sveikatos priežiūros specialistų licencijavimo egzaminų rengimą ir administravimą. Visos veiksmo išlaidos sudarė 0,7 milijono eurų, o ES įnašas – 0,6 milijono eurų.

Auditavome mokėjimus, atliktus ekspertams, dalyvaujantiems rengiant ir prižiūrint licencijavimo egzaminus bei nustatant atitinkamus standartus. Šie ekspertai buvo pasamdyti pagal paslaugų sutartis, kuriose nustatytas bendras jų įdarbinimo laikotarpis, pareigos ir darbo užmokestis.

Negavome patvirtinamųjų įrodymų, kad ekspertai vykdė savo sutartines pareigas tais laikotarpiais, už kuriuos jiems buvo mokamas atlyginimas. Visų pirma negavome pagrindinių dokumentų, pavyzdžiui, pagal sutartis reikalaujamų rezultatų.

Kadangi negalėjome gauti patikinimo, kad šios išlaidos buvo tinkamai patvirtintos dokumentais ir pagrįstos, laikėme jas netinkamomis finansuoti.

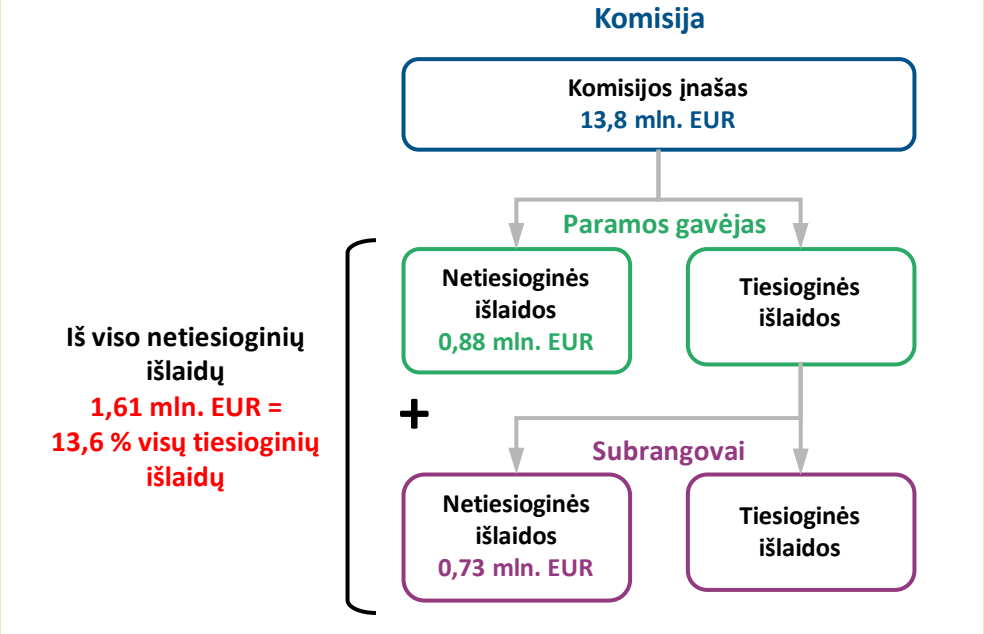
Netinkamų finansuoti netiesioginių išlaidų, deklaruotų kaip tiesioginės išlaidos, pavyzdys: daugiapakopis išlaidų priskyrimas

Auditavome mokėjimą, atliktą pagal susitarimą dėl įnašo, pasirašytą su valstybės narės plėtros agentūra ir įgyvendinamą taikant *netiesioginį valdymą*. Visos veiksmo išlaidos buvo 13,8 milijono eurų ir jos buvo finansuojamos vien ES lėšomis.

Audituota operacija buvo pagrįsta galutine finansine ataskaita, apimančia visą įgyvendinimo laikotarpį – nuo 2019 m. rugsėjo mėn. iki 2023 m. birželio mėn.

Agentūra deklaravo 0,88 milijono eurų dydžio netiesiogines išlaidas, apskaičiuotas pagal sutartyje nustatytą didžiausią fiksuoto dydžio normą, sudarančią 7 % tiesioginių išlaidų. Tačiau atlikdami auditą taip pat nustatėme daugiapakopio netiesioginių išlaidų priskyrimo atvejį. Plėtros agentūra dalį veiklos subrangos pagrindu perdavė vykdyti kitoms organizacijoms ir įtraukė tų organizacijų netiesiogines išlaidas į savo deklaruotas tiesiogines išlaidas.

Komisijai pateiktoje finansinėje ataskaitoje agentūra konsolidavo šių organizacijų finansines ataskaitas ir visas jų išlaidas nurodė kaip tiesiogines išlaidas. Tačiau į pačių organizacijų ataskaitas įtraukta 0,73 milijono eurų netiesioginių išlaidų suma. Pridėjus ją prie 0,88 milijono eurų sumos, bendros netiesioginės išlaidos sudaro 1,61 milijono eurų (13,6 % tiesioginių išlaidų), t. y. gerokai daugiau nei sutartyje nustatyta 7 % riba. Šią ribą viršijančias išlaidas laikėme netinkamomis finansuoti.

Rimto *viešųjų pirkimų* taisyklių pažeidimo pavyzdys: nepagrįstas tiesioginis konsultavimo paslaugų skyrimas

Komisija pasirašė susitarimą dėl įnašo su pagal ramsčius įvertinta organizacija, kad paremtų programos, kuria siekiama įtvirtinti demokratiją vienoje Afrikos šalyje, įgyvendinimą. Visos tinkamos finansuoti veiksmo išlaidos sudarė 1,5 milijono eurų, jas visiškai finansavo ES.

Atlikdami auditą tikrinome sutartį dėl konsultavimo paslaugų, susijusių su audiovizualinio turinio kūrimu ir konsultanto atvaizdo naudojimu komunikacijos veikloje, susijusioje su 2023 m. regioniniais rinkimais. Sutarties vertė buvo 0,01 milijono eurų; sutartis buvo skirta tiesiogiai, o ne konkurso tvarka, pagal kurią turėtų būti pateikti bent trys pasiūlymai, kaip reikalaujama pagal taikomas viešųjų pirkimų taisykles.

Pateiktas tiesioginio sutarties skyrimo procedūros taikymo pagrindimas nebuvo pakankamas, kad būtų įrodyta, jog paslaugas galėjo suteikti tik vienas paslaugų teikėjas. Be to, pagal ramsčius vertinama organizacija tiesioginio skyrimo procedūrą patvirtino po to, kai sutartis jau buvo skirta.

Kadangi viešieji pirkimai neatitiko taikytinų taisyklių, susijusias išlaidas laikome netinkamomis finansuoti.

Projektui priskirtų netinkamų finansuoti personalo išlaidų pavyzdys

Komisija pasirašė susitarimą dėl įnašo su tarptautine organizacija, kad būtų įgyvendintas veiksmas, kuriuo siekiama plėtoti skaitmeninių finansinių paslaugų (pavyzdžiui, elektroninių mokėjimo sistemų) naudojimą. Veiksmas buvo įgyvendinamas taikant netiesioginį valdymą, o ES įnašas sudarė iki 14,4 milijono eurų.

Atlikdami auditą tikrinome išlaidas, kurios tarpinėje finansinėje ataskaitoje deklaruotos kaip tiesioginės personalo išlaidos. Be bazinio darbo užmokesčio ir tinkamų finansuoti išmokų, į audituotas išlaidas buvo įtrauktos kelios darbo užmokesčio sudedamosios dalys, pavyzdžiui, mokymo, IT paslaugų, saugumo mokesčių ir darbo užmokesčio administravimo mokesčiai.

Šie komponentai yra susiję su bendru organizacijos veikimu, o ne su veiksmo įgyvendinimu. Tokios išlaidos laikomos netiesioginėmis išlaidomis arba *atidėjiniais* ir nėra tinkamos finansuoti kaip tiesioginės išlaidos.

Todėl manome, kad šios išlaidos yra netinkamos finansuoti.

26 Iš 31 operacijos, susijusios su sutartimis, kurioms taikomas netiesioginis valdymas su pagal ramsčius vertinamais subjektais (tarptautinėmis organizacijomis ir valstybinėmis agentūromis), 17 buvo paveikta *kiekybiškai įvertinamų klaidų*, dėl kurių įvertintas klaidų lygis padidėjo 3,0 procentinio punkto. Tokių sutarčių atveju Komisija išlaidas patvirtina remdamasi finansine ataskaita ir valdymo pareiškimu. Valdymo pareiškimas yra pagal ramsčius vertinamo subjekto savideklaracija, kuria patvirtinama, kad pateikta finansinė informacija yra tinkamai pateikta, kad ji išsami ir tiksli ir atitinka sutartyje nustatytas prievoles.

27 Šiais metais tarptautinės organizacijos mums suteikė visapusišką prieigą prie audituotų operacijų patvirtinamųjų dokumentų. Tai yra pagerėjimas, palyginti su ankstesniais metais, kai buvo suteikiama tik laikina elektroninė prieiga prie dokumentų vien peržiūros režimu, pačių dokumentų neperduodant; tai trukdė planuoti ir atlikti auditą bei užtikrinti jo kokybės kontrolę. Praėjusiais metais rekomendavome Komisijai imtis tolesnių veiksmų siekiant užtikrinti, kad tarptautinės organizacijos Audito Rūmams suteiktų visapusišką, neribotą ir savalaikę prieigą prie dokumentų, būtinų jų užduočiai atlikti pagal SESV, ir visų pirma užtikrinti, kad sutartiniai susitarimai su tarptautinėmis organizacijomis būtų aiškūs ir jais būtų visapusiškai gerbiama Audito Rūmų teisė mūsų prašymu gauti visus dokumentus ar informaciją, būtinus mūsų audito funkcijoms atlikti[6]. Toliau stebėsime ir teiksime ataskaitas šiuo klausimu.

28 Nustatėme, kad tarptautinių organizacijų ir valstybės agentūrų parengtos finansinės ataskaitos skyrėsi savo išsamumu ir kokybe. Jose ne visada pateikta pakankamai informacijos, kad Komisija patvirtinimo metu galėtų nustatyti netinkamas finansuoti išlaidas ar klaidas. Viena iš priežasčių yra ta, kad pagrindiniuose susitarimuose dėl įnašo ir *įgaliojimo susitarimuose* nustatyti biudžetai buvo nepakankamai išsamūs, kad būtų galima rezultatyviai stebėti išlaidas.

29 Nustatėme, kad viena operacija buvo paveikta per aukšto išankstinio finansavimo, išmokėto pagal ramsčius įvertintam subjektui, patvirtinimo lygio. Ši operacija prie įvertinto klaidų lygio prisidėjo 0,7 procentinio punkto. Šiuo atveju Komisija patvirtino finansinę ataskaitą, į kurią buvo įtraukti išankstiniai mokėjimai; jie nelaikomi patirtomis išlaidomis, todėl buvo netinkami finansuoti. Savo 2023 m. metinėje ataskaitoje Komisijai rekomendavome įgyvendinti pakankamas kontrolės priemones, kad būtų sumažinta pagal ramsčius vertinamiems subjektams išmokėtų netinkamų finansuoti sumų patvirtinimo rizika. Komisija sutiko rekomendaciją įgyvendinti iki 2025 m. pabaigos. Manome, kad ši rekomendacija buvo įgyvendinta dauguma atžvilgių (***II priedas***).

30 15 iš 39 mūsų kiekybiškai įvertintų klaidų atveju Komisija turėjo pakankamai informacijos, kad prieš patvirtindama išlaidas būtų galėjusi užkirsti tokioms klaidoms kelią arba jas aptikti ir ištaisyti. Jei Komisija būtų tinkamai pasinaudojusi visa savo turima informacija, įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 6,1 procentinio punkto žemesnis.

---

[6] 2024 m. metinės ES biudžeto vykdymo ataskaitos 8.13 dalis ir 8.1 rekomendacija.

31 Taip pat nustatėme 13 neatitikties teisinėms ir finansinėms *nuostatoms* atvejų, tačiau jie neturėjo tiesioginio finansinio *poveikio* ES biudžetui. Šios klaidos, kurių nebuvo galima kiekybiškai įvertinti, buvo susijusios su tokiais klausimais kaip sutartinių reikalavimų dėl išlaidų tikrinimo nesilaikymas (***2 langelis***).

2 langelis

Kokybės reikalavimų neatitinkančios išlaidų tikrinimo ataskaitos pavyzdys

Auditavome mokėjimą, atliktą pagal Komisijos sudarytą paslaugų sutartį, kurios bendra suma sudarė 0,2 milijono eurų. Kad būtų galima deklaruoti mokėjimą, sutartyje buvo reikalaujama, kad rangovas pateiktų Komisijai išorės audito įmonės parengtą išlaidų tikrinimo ataskaitą. Ataskaitoje padaryta išvada, kad deklaruotos išlaidos buvo teisėtos ir tvarkingos.

Tačiau mūsų audito metu nustatyta, kad išlaidų tikrinimo ataskaita neatitiko Komisijos techninėje užduotyje nustatytų kokybės reikalavimų. Visų pirma nustatėme keletą trūkumų, turinčių įtakos ataskaitos patikimumui: nustatėme atlikto tikrinimo darbo neatitikimų, neteisingų bendrų sumų ir skaitinių netikslumų, taip pat nuorodų į išankstinį finansavimą, nors išankstinis finansavimas nebuvo skirtas. Be to, į priedus įtraukti neteisingi duomenys ir padarytos kelios klaidos, susijusios su ataskaitiniu laikotarpiu.

Šie reikšmingi trūkumai kelia susirūpinimą dėl atliktų procedūrų tikslumo ir išorės auditorių padarytų išvadų patikimumo. Nepaisydama šių trūkumų, Komisija tikrinimo ataskaitą patvirtino.

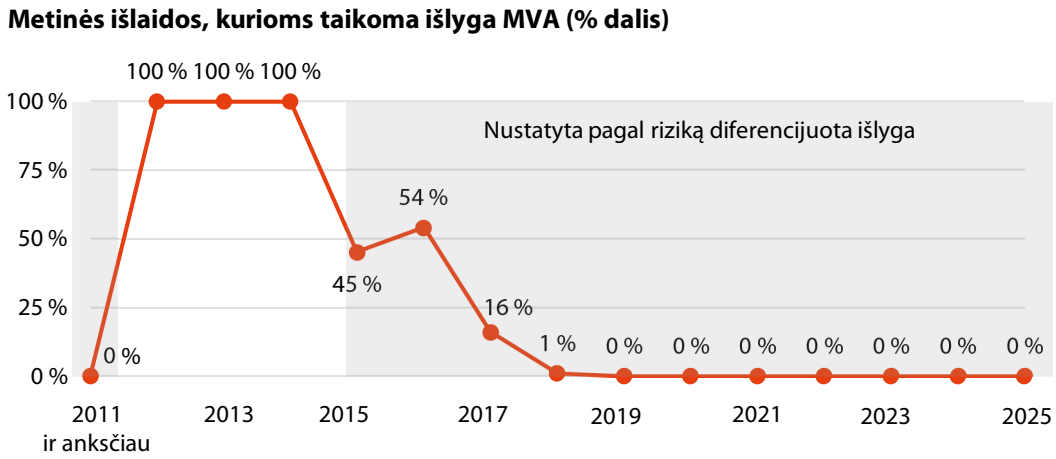
32 Bėgant metams dviejose išlaidų srityse dėl konkrečių joms taikomų mokėjimo sąlygų nuosekliai randame vis mažiau klaidų. Šios sritys yra: i) parama biudžetui ir ii) projektai, kuriems taikomas *sąlyginis metodas*. 2025 m. auditavome tris *sąlyginio metodo* operacijas. Į mūsų imtį nebuvo įtraukta jokių paramos biudžetui operacijų. Daugiau informacijos apie paramos biudžetui pobūdį ir sąlyginį metodą pateikiama mūsų 2025 m. metinės ES biudžeto vykdymo ataskaitos ***9 skyriaus 9.20*** ir ***9.21*** dalyse.

33 Nuo 2025 m. viešųjų pirkimų klaidų kiekybinio vertinimo metodiką suderinome su metodika, kurią Komisija naudoja politikos srityse, kurioms taikomas pasidalijamasis valdymas, (žr. mūsų 2025 m. metinės biudžeto vykdymo ataskaitos ***1.1 priedo 1.36*** dalį ir ***30*** dalį). Jei būtume taikę savo ankstesnę metodiką, įvertintas klaidų lygis būtų buvęs 0,1 procentinio punkto žemesnis.

INTPA GD 2025 m. metinės veiklos ataskaitos peržiūra

34 Generalinio direktoriaus *patikinimo pareiškime* 2025 m. INTPA GD MVA nepateikta jokių *išlygų*. ***6 diagramoje*** parodyta 2011–2025 m. laikotarpio kiekvienų metų MVA pateiktų išlygų dalis. Nuo 2019 m. išlygų nebuvo.

6 diagrama. 2011–2025 m. INTPA GD metinės veiklos ataskaitos išlygos

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis 2011–2025 m. INTPA GD metinių veiklos ataskaitų duomenimis.

35 INTPA GD vertinimu, visa su *rizika mokėjimo metu* susijusi suma yra 69,2 milijono eurų (1,12 % 2025 m. išlaidų), o visa su rizika užbaigiant programas susijusi suma yra 60,2 milijono eurų (0,97 % 2025 m. išlaidų). INTPA GD, remdamasis istorinių duomenų vidurkiu, apskaičiavo, kad 9,0 milijono eurų (13,0 %) su *rizika mokėjimo metu* susijusi suma bus ištaisyta jam vykdant patikras vėlesniais metais (ši suma vadinama *taisomąja geba*). Komisija pranešė, kad 2025 m. faktiškai susigrąžinta 15,7 milijono eurų suma. Patikrinę 78,3 % šios sumos (12,3 milijono eurų), nustatėme, kad 0,4 milijono eurų neturėjo būti nurodyta kaip įgyvendinta taisomoji geba.

2025 m. likutinio klaidų lygio tyrimas

36 2025 m. išorės rangovas INTPA GD vardu atliko 14-ąjį LKL tyrimą. LKL tyrimas grindžiamas LKL metodika ir INTPA GD pateiktu vadovu. Tyrimo tikslas – įvertinti klaidų, kurios nebuvo aptiktos vykdant visas INTPA GD valdymo patikras visoje jo atsakomybės srityje, skaičių, kad būtų galima padaryti išvadą dėl šių patikrų *rezultatyvumo*. Šis tyrimas yra svarbus generalinio direktoriaus *patikinimo pareiškimo* elementas, juo papildoma metinėje valdymo ir veiklos rezultatų ataskaitoje atskleista informacija apie *išorės veiksmų* tvarkingumą.

37 Mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose[7] dėl EPF aprašyti tyrimų trūkumai, kurie galėjo turėti įtakos nepakankamam LKL įvertinimui. 2022 m. rekomendavome patobulinti LKL tyrime naudotą metodiką, kad didelės vertės vienetai būtų teisingai ekstrapoliuoti. 2025 m. LKL tyrimui INTPA GD naudojo 190 operacijų imtį; iš šių operacijų 14 buvo patikrintos vietoje (5,79 %). Atliekant tyrimą apskaičiuota, kad bendras LKL yra 0,56 %. Dešimtus metus iš eilės LKL buvo žemiau Komisijos 2 % *reikšmingumo ribos*.

38 2025 m. Komisija pirmą kartą taikė naują LKL metodiką. Naujoje metodikoje nustatyti pakeitimai, kuriais, be kita ko, paaiškinama, kaip tvarkomi didelės vertės vienetai, ir galimybė visiškai pasikliauti valdymo patikrų ir kitų auditorių darbo rezultatais apribojama iki 10 % testuotų operacijų. Atlikę auditą patvirtinome, kad šie pakeitimai įgyvendinti: 2025 m. tik 10 % testuotų operacijų buvo patikrintos remiantis kitų auditorių darbu, o didelės vertės vienetai buvo teisingai ekstrapoliuoti. Vis dar yra tam tikrų trūkumų; jie aprašyti toliau.

39 Pagal naują metodiką, vadinamą optimaliu paskirstymu, imties dydis sumažinamas nuo 480 iki 190 operacijų. Tam reikia patikimų duomenų apie ankstesnes su populiacija susijusias klaidas. Atsižvelgiant į LKL tyrimų apribojimus, apie kuriuos pranešėme pastaraisiais metais, kyla rizika, kad ši išankstinė sąlyga nebus visiškai įvykdyta. Jei turimi duomenys nėra pakankamai patikimi, tai atsispindėtų imtyje ir kiltų rizika, kad didesnės rizikos sritys gali būti nepakankamai įtrauktos. Tai sumažintų audito proceso rezultatyvumą nustatant klaidas.

40 Kaip ir ankstesniais metais, LKL tyrime daugiausia dėmesio skiriama tik įvykdytoms sutartims; tačiau dauguma INTPA GD mokėjimų (ir Audito Rūmų audituotų operacijų) yra susiję su vykdomomis sutartimis. Tai prisideda prie skirtingo įvertinto klaidų lygio apskaičiavimo, palyginti su Audito Rūmų atliktu apskaičiavimu. Savo 2024 m. metinėje ES biudžeto vykdymo ataskaitoje atkreipėme dėmesį į įvairias priežastis, dėl kurių Komisijos klaidų lygiai paprastai yra žemesni už mūsų įvertintus klaidų lygius. Visų pirma Audito Rūmai privalo pranešti apie visus *pažeidimų* atvejus, nepriklausomai nuo to, ar gali būti pritaikyta *finansinė pataisa*. O Komisija daugiausia dėmesio skiria tiems pažeidimų atvejams, kai, jos nuomone, yra teisinis pagrindas susigrąžinti atitinkamas sumas.

[7] 2017, 2018, 2019 ir 2020 m. metinės ataskaitos dėl EPF.

Projektų rezultatų vertinimas mūsų audito vizitų metu

41 Audito vizitų metu taip pat vertinome, ar pasiekti projektų, kurie buvo užbaigti arba beveik užbaigti, rezultatai. Mūsų tikslas buvo pateikti pastabas dėl *veiksmingumo* aspektų, apimančių ne tik operacijų tvarkingumą. Mūsų vertinimas apėmė *išdirbių* ir rezultatų rodiklių, taip pat projektų rezultatų peržiūrą.

42 Mūsų patikrų rezultatai skyrėsi. Nustatėme atvejų, kai finansavimas buvo naudojamas rezultatyviai ir padėjo siekti projektų tikslų, (žr. ***3 langelį***). Tačiau, kaip ir ankstesniais metais[8], taip pat nustatėme atvejų, kai ES projektais nepavyko pasiekti numatomų rezultatų, (žr. ***4 langelį***). Visų pirma nustatėme įgyvendinimo vėlavimų, planavimo ir koncepcijos bei darbų kokybės trūkumų, įskaitant ankstyvo pablogėjimo požymius. Šie klausimai kelia susirūpinimą dėl ES paramos rezultatyvumo ir tvarumo, taip pat dėl projektų priežiūros kokybės.

[8] 2022, 2023 ir 2024 m. metinė ataskaita dėl EPF.

3 langelis

Sėkmingo projekto įgyvendinimo pavyzdys

Komisija rėmė Šiaurės Vakarų Afrikoje vykdomą projektą, kuriuo siekta, kad kaimo sektorius taptų pagrindine vietos ekonomikos varomąja jėga, būtų kuriamos deramos darbo vietos ir gerovė, taip pat skatinamas tvarus gamtos išteklių valdymas. Projektas buvo užbaigtas 2025 m.

Mūsų auditas apėmė vizitus į pagal projektą pastatytas ar renovuotas pradines mokyklas, kaimo privažiavimo kelius, užtvankas ir tiltus. Mūsų aplankytos mokyklos veikė visu pajėgumu, o mokytojai ir mokiniai dalyvavo klasėje vykdomoje veikloje. Renovuotais kaimo keliais važinėjo motociklai ir transporto priemonės, vežančios žemės ūkio ir komercinius produktus. Mūsų apžiūrėtos užtvankos ir tiltai pagerino susisiekimą su kaimais, kuriuos anksčiau užliedavo potvyniai.

Apskritai įgyvendinant projektą buvo pasiekti planuoti išdirbiai: prisidėta prie vietos infrastruktūros gerinimo ir vietos institucijų gebėjimų rezultatyviai valdyti projekto veiklą didinimo.

1 nuotrauka. Renovuoto privažiuojamojo kaimo kelio apžiūra vietoje

Šaltinis: Audito Rūmai.

4 langelis

Uždelstų kaimo kelių darbų ir ankstyvo kelių būklės blogėjimo pavyzdys

Auditavome vykdomą kaimo kelių tiesimo pietryčių Afrikoje projektą, kurį iš pradžių buvo numatyta užbaigti 2025 m. viduryje.

Mūsų fiziniai tam tikrų kelių ruožų patikrinimai parodė, kad kai kurios važiuojamosios dalies atkarpos neatitiko nustatytų storio ir pločio specifikacijų, o kai kuriose drenažo konstrukcijose jau buvo ankstyvo būklės blogėjimo požymių ir jos buvo užpiltos smėliu.

Buvo labai vėluojama įgyvendinti projektą, taip pat nustatyta planavimo ir projektavimo trūkumų. Projekto trūkumai turi poveikį tiek darbų kokybei, tiek užbaigtos infrastruktūros pajėgumui teikti naudotojams tvarią naudą.

2 paveikslas. Gręžimo bandymas vietoje, rodantis faktinio kelio storio ir techninių specifikacijų neatitikimus

Šaltinis: Audito Rūmai.

Išvada ir rekomendacijos

Išvada

43 Remiantis bendrais audito įrodymais, 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusių finansinių metų EPF finansinėse ataskaitose visais reikšmingais aspektais teisingai pateikta jų finansinė būklė, operacijų rezultatai, pinigų srautai ir grynojo turto pokyčiai, vadovaujantis EPF *finansinio reglamento* nuostatomis ir apskaitos taisyklėmis, pagrįstomis tarptautiniu mastu pripažintais viešojo sektoriaus apskaitos standartais.

44 Bendri audito įrodymai rodo, kad 2025 m. gruodžio 31 d. pasibaigusiais finansiniais metais:

a) EPF pajamų operacijų nepaveikė reikšmingas klaidų lygis;

b) EPF mokėjimų operacijos buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio (***19***–***29*** dalis). Remdamiesi savo operacijų testais vertiname, kad klaidų lygis yra 10,5 %.

Rekomendacijos

45 ***II priede*** pateikti faktai, kuriuos nustatėme atlikę peržiūrą, kaip atsižvelgta į tris mūsų ankstesnėse metinėse ataskaitose pateiktas rekomendacijas. Peržiūrėjome šešias rekomendacijas, kurias pateikėme 2022 m. metinėje ataskaitoje. Komisija tris rekomendacijas įgyvendino visiškai, o kitas tris – dauguma atžvilgių.

46 Taip pat peržiūrėjome tris mūsų 2023 m. metinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, kurios turėjo būti įgyvendintos iki 2024 m. pabaigos arba 2025 m. pabaigos. Komisija vieną 2023 m. rekomendaciją įgyvendino visiškai, o dvi – dauguma atžvilgių (***II priedas***). Atsižvelgdami į šią peržiūrą ir į nustatytus faktus bei išvadas dėl 2025 m., rekomenduojame:

1 rekomendacija. Užbaigti vykdyti 9-ojo EPF veiklos užbaigimo procesą

Komisija turėtų imtis būtinų priemonių siekdama užtikrinti, kad būtų užbaigtas 9-ojo EPF veiklos užbaigimo procesas, įskaitant likusių sutarčių vykdymo užbaigimą ir susijusių apskaitos likučių patvirtinimą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

2 rekomendacija. Užtikrinti sutartinių išlaidų tikrinimo ataskaitų kokybę

Komisija turėtų užtikrinti, kad sutartiniai išlaidų patikrinimai būtų numatytos kokybės, atliekami nuosekliai ir laikantis taikytinų gairių. Kad tai būtų pasiekta, ji turėtų:

a) pagerinti samdomų išorės auditorių ir jų rengiamų išlaidų tikrinimo ataskaitų stebėseną;

b) laiku imtis tinkamų taisomųjų priemonių, jei nustatoma trūkumų.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

3 rekomendacija. Stiprinti pagal ramsčius vertinamiems subjektams taikomus finansinės atskaitomybės reikalavimus

Siekdama sustiprinti pagal ramsčius vertinamų subjektų finansinę atskaitomybę, Komisija turėtų:

a) užtikrinti, kad susitarimų dėl įnašų ir įgaliojimo susitarimų, sudarytų su pagal ramsčius vertinamais subjektais, biudžeto pasiskirstymas būtų pakankamai išsamus, kad būtų galima veiksmingai stebėti išlaidas;

b) nustatyti būtiniausius finansinės atskaitomybės reikalavimus, kad būtų teikiama tinkama informacija išlaidoms patikrinti prieš jas patvirtinant.

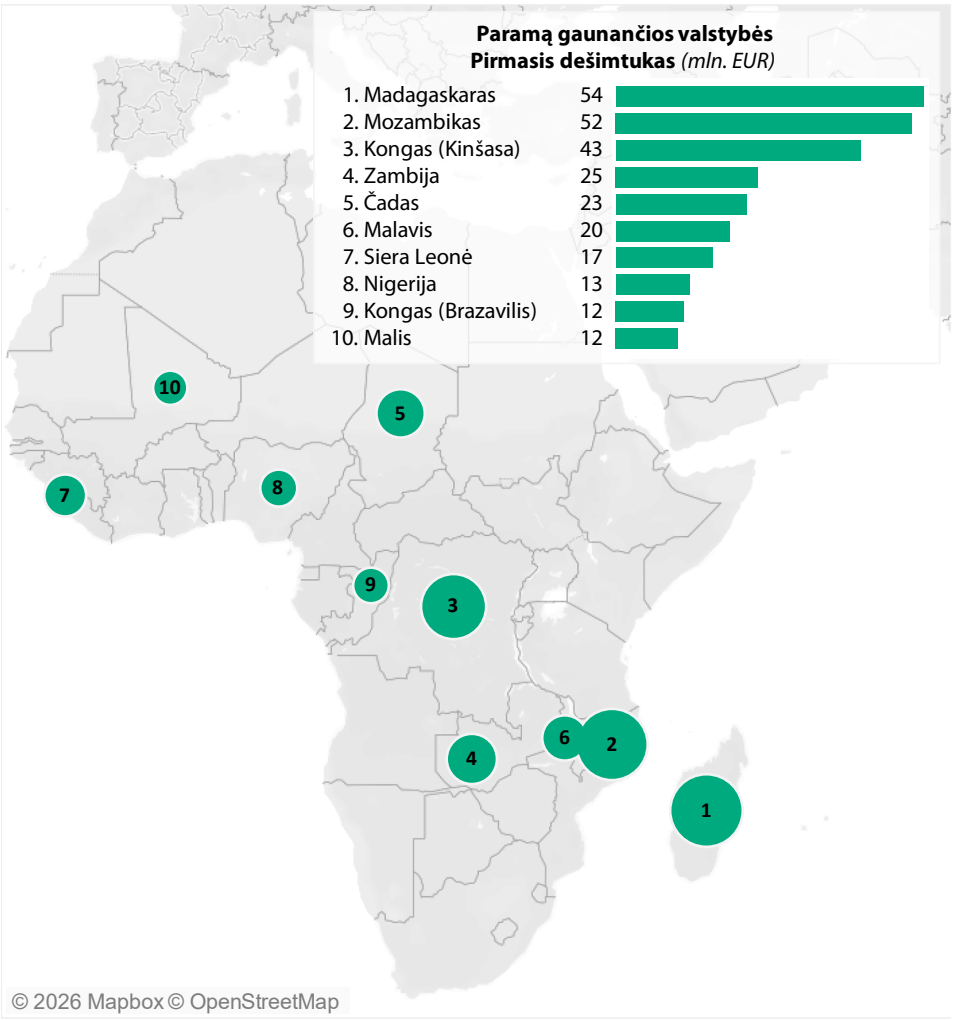
Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Priedai

I priedas. EPF mokėjimai pagrindinėms paramą gaunančioms šalims: Afrikos, Ramiojo vandenyno ir Karibų jūros šalims

2025 m. *Europos plėtros fondo* mokėjimai. Afrikos valstybės

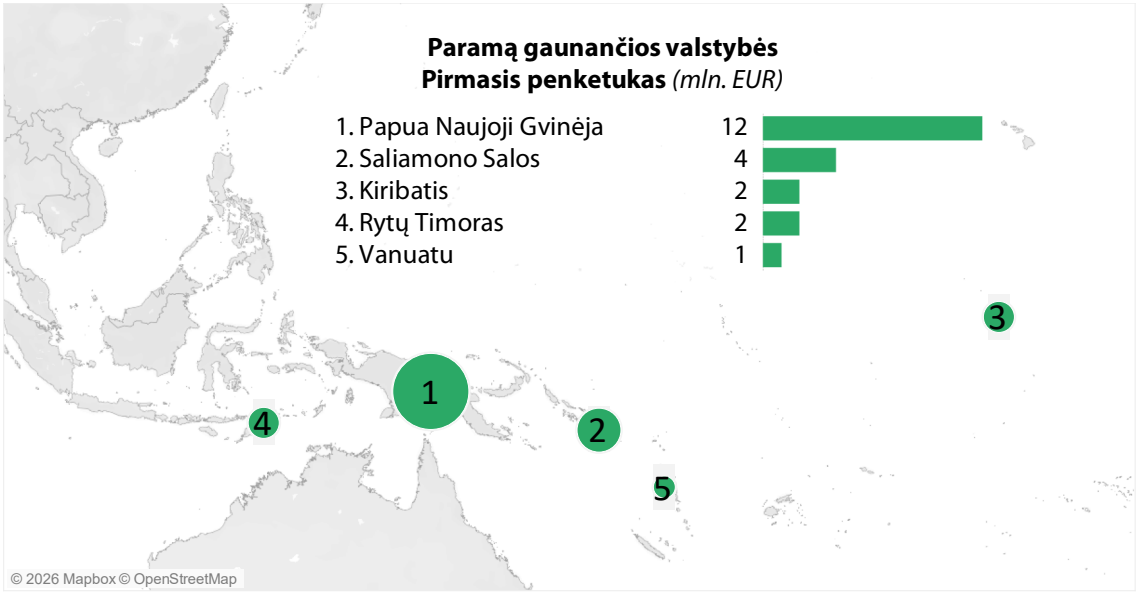
Europos plėtros fondų mokėjimai. Afrikos šalys

Šaltinis: žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenciją (CC BY-SA).

2020		2021		2022		2023		2024	
Senegalas	141	Somalis	219	Mozambikas	104	Mozambikas	80	Eritrėja	90
Burkina Fasas	141	Kongas (Kinšasa)	109	Sudanas	100	Madagaskaras	73	Mozambikas	64
Beninas	116	Tanzanija	101	Uganda	60	Tanzanija	67	Zambija	61
Mozambikas	114	Uganda	84	Kongas (Kinšasa)	57	Kongas (Kinšasa)	57	Kongas (Kinšasa)	55
Nigerija	104	Nigeris	81	Zambija	56	Kenija	57	Madagaskaras	40
Nigeris	104	Malavis	79	Malavis	51	Centrinės Afrikos Respublika	55	Tanzanija	34
Gana	100	Mozambikas	74	Čadas	48	Zambija	55	Malavis	29
Čadas	95	Sudanas	70	Tanzanija	48	Nigeris	53	Kenija	24
Kongas (Kinšasa)	93	Nigerija	66	Burundis	48	Uganda	43	Čadas	24
Uganda	90	Kenija	65	Kenija	48	Eritrėja	40	Angola	21

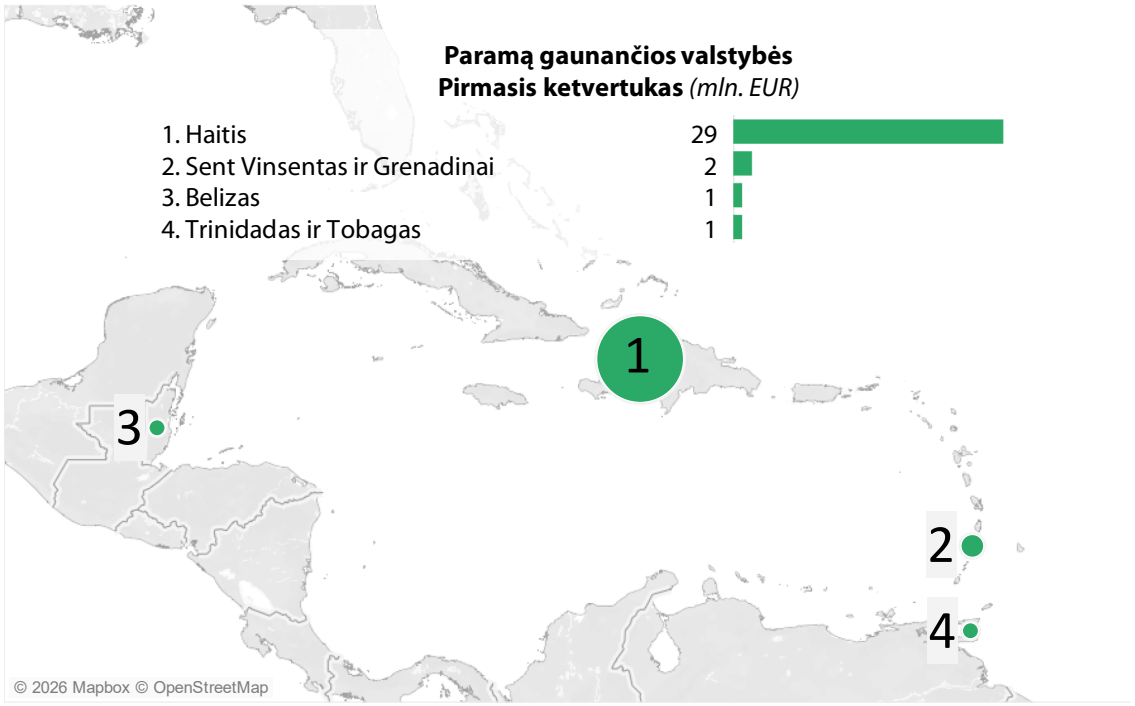
Europos plėtros fondų mokėjimai. Ramiojo vandenyno valstybės

Šaltinis: žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenciją (CC BY-SA).

2020		*2021*		*2022*		*2023*		*2024*	
Rytų Timoras	19	Papua Naujoji Gvinėja	29	Papua Naujoji Gvinėja	23	Papua Naujoji Gvinėja	24	Papua Naujoji Gvinėja	13
Vanuatu	12	Rytų Timoras	9	Rytų Timoras	11	Rytų Timoras	7	Vanuatu	3
Fidžis	11	Vanuatu	6	Fidžis	5	Fidžis	7	Kiribatis	2
Papua Naujoji Gvinėja	10	Fidžis	5	Vanuatu	4	Vanuatu	5	Mikronezija	2
Saliamono Salos	8	Maršalo Salos	3	Kiribatis	4	Kiribatis	3	Rytų Timoras	2

Europos plėtros fondų mokėjimai. Karibų jūros valstybės

Šaltinis: žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal *Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0* licenciją (CC BY-SA).

2020		*2021*		*2022*		*2023*		*2024*	
Haitis	76	Haitis	47	Haitis	18	Haitis	19	Haitis	20
Jamaika	23	Jamaika	11	Jamaika	7	Surinamas	6	Jamaika	4
Dominikos Respublika	15	Gajana	8	Dominikos Respublika	6	Belizas	4	Trinidadas ir Tobagas	3
Gajana	10	Belizas	7	Belizas	3	Dominikos Respublika	4	Belizas	1
Surinamas	3	Dominikos Respublika	6	Dominika	3	Jamaika	3	Dominikos Respublika	1

II priedas. Atsižvelgimas į rekomendacijas

Pritarimo lygis: pritarta; iš dalies pritarta; nepritarta; nėra informacijos.

Įgyvendinimo lygis: visiškai; dauguma atžvilgių; tam tikrais atžvilgiais; neįgyvendinta; negalima padaryti išvados arba nebeaktualu.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
2022	**1 rekomendacija:** patikrinti, ar visi užbaigtų EPF apskaitos likučiai yra patvirtinti ir ar metinėse finansinėse ataskaitose pateikta informacija yra laiku atnaujinama. Terminas: rengiant 2023 m. finansines ataskaitas.			
	2 rekomendacija: patikrinti, ar išankstinis finansavimas ir sąskaitos faktūros yra patvirtinami laiku. Terminas: 2024 m. pabaiga.			2024 m. INTPA GD atliko biudžeto rizikos analizę ir paskelbė nurodymus, kuriais siekiama toliau mažinti dar nepatvirtinto seno išankstinio finansavimo sumą. Nors šios priemonės rodo aiškų ketinimą įgyvendinti rekomendaciją, nustatėme, kad kai kurie išankstinio finansavimo mokėjimai ilgą laiką buvo nepatvirtinti. 448 milijonų eurų suma buvo nepatvirtinta daugiau kaip 10 metų.

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	3 rekomendacija: imtis tinkamų priemonių siekiant patobulinti ES delegacijų kontrolės sistemas, kad sumos, kurios dar nebuvo panaudotos, bet deklaruotos kaip patirtos išlaidos, būtų nustatytos prieš atliekant mokėjimus arba prieš patvirtinant išlaidas. Terminas: 2024 m. pabaiga.			Šiuo metu Komisija peržiūri savo kontrolės strategiją. Vienas iš numatomų rezultatų – patobulintos finansinės atskaitomybės gairės, taip pat patobulintos *ex ante* kontrolės priemonės, siekiant geriau užkirsti kelią klaidoms (įskaitant perteklinį patvirtinimą). Tačiau veiksmų planas, kurį Komisija parengė siekdama pašalinti pažeidžiamumą, susijusį su pertekliniu išankstinio finansavimo patvirtinimu, tebėra nebaigtas įgyvendinti, o jo užbaigimo terminas – 2026 m. gruodžio mėn.
	4 rekomendacija: dar kartą pakartoti pagal ES projektus teikiamos naudos gavėjams, kad jie turi laikytis su PVM tinkamumu finansuoti susijusių sutartinių sąlygų ir atlikti patikras, būtinas siekiant užtikrinti, kad atskaitomas PVM nebūtų priskiriamas projektams. Terminas: 2024 m. pabaiga.			

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	5 rekomendacija: prieš patvirtinant išlaidas atsižvelgti į visą turimą techninę ir finansinę informaciją, kad būtų užkirstas kelias klaidoms arba jos būtų aptiktos ir ištaisytos. Terminas: 2024 m. pabaiga.	✓		Komisija peržiūri savo kontrolės strategiją ir, padedama konsultacinės įmonės, 2024 m. pradėjo tyrimą, kad išnagrinėtų dabartinių kontrolės priemonių *efektyvumą*, veiksmingumą ir būdus, kaip juos pagerinti. INTPA GD perėjo prie struktūrinės sistemos, pagal kurią sisteminiai audito metu nustatyti faktai nustatomi ir dėl jų atitinkami tolesni veiksmai vykdomi įgyvendinančiųjų partnerių lygmeniu, tačiau pasikartojantys nustatyti faktai rodo, kad šie klausimai vis dar sprendžiami.
	6 rekomendacija: patobulinti LKL tyrimui naudojamą metodiką, kad didelės vertės vienetai būtų ekstrapoliuojami tinkamai, ir patikrinti, ar rangovas ją taiko tinkamai. Terminas: 2024 m. pabaiga.	✗		Komisija šiai rekomendacijai nepritarė. Tačiau 2024 m. gegužės mėn., atlikus INTPA GD kontrolės strategijos peržiūrą, buvo iš naujo įvertinta LKL metodika ir patikslinta didelės vertės vienetų ekstrapoliavimo metodika. Ši nauja LKL metodika įsigaliojo 2025 m. Nuo to laiko didelės vertės vienetai buvo tinkamai ekstrapoliuojami.
2023	**1 rekomendacija:** kai rengiamos preliminariosios finansinės ataskaitos, apskaičiuojant atskyrimo įverčius atsižvelgti į sutarčių pakeitimus, kurie buvo padaryti pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui. Tikslinė įgyvendinimo data: pradedant 2024 m. finansinėmis ataskaitomis.	✓		

Metai	Audito Rūmų rekomendacija	Pritarimo lygis	Audito Rūmų atliktas pažangos, padarytos įgyvendinant rekomendaciją, vertinimas	
			Įgyvendinimo lygis	Pastabos
	2 rekomendacija: Atlikti nuodugnesnes patikras, kad būtų išvengta klaidų, susijusių su išankstinių mokėjimų deklaravimu kaip patirtos išlaidos, netiesioginių išlaidų deklaravimu kaip tiesioginės išlaidos ir netinkamai finansuojamu PVM. Terminas: 2025 m. pabaiga.	✓		Komisija padarė didelę pažangą stiprindama reglamentavimo ir procedūrinę sistemą, kad būtų išvengta klaidų, susijusių su netinkamu finansuoti PVM ir neteisingu išlaidų klasifikavimu. Tačiau Komisija dar neužtikrino, kad peržiūrėtas tarpinio patvirtinimo kontrolinis sąrašas būtų nuosekliai taikomas visuose padaliniuose. Ji taip pat neužtikrino, kad projektų pareigūnai būtų tinkamai išmokyti, kaip taikyti naujus greito sprendimo reikalavimus, susijusius su išlaidų tinkamumu finansuoti.
	3 rekomendacija: Tvirtinant išankstinį finansavimą, sumokėtą pagal ramsčius vertinamoms organizacijoms, griežtinti kontrolę, kad finansinėse ataskaitose deklaruojamas išankstinis finansavimas būtų identifikuojamas kaip patirtos išlaidos ir kad toks išankstinis finansavimas būtų atmestas. Terminas: 2025 m. pabaiga.	✓		Komisija dėjo pagirtinas pastangas, kad pagal ramsčius įvertinti subjektai būtų informuoti apie riziką, susijusią su išankstinio finansavimo patvirtinimu remiantis įsipareigotomis išlaidomis. Tačiau iš pasikartojančių nustatytų faktų matyti, kad šie klausimai vis dar sprendžiami.

Šaltinis: Audito Rūmai.

Europos Komisijos atsakymai į Metinės ataskaitos dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų finansuojamos veiklos pastabas

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ PASTABAS 2025 M. METINĖS ATASKAITOS 2025 FINANSINIŲ METŲ IŠ 9-OJO, 10-OJO IR 11-OJO EUROPOS PLĖTROS FONDŲ FINANSUOJAMOS VEIKLOS ATASKAITOJE

I. KOMISIJOS ATSAKYMŲ SANTRAUKA

Komisija palankiai vertina Europos Audito Rūmų ataskaitą, atsižvelgia į joje pateiktus pastebėjimus ir įsipareigoja prireikus imtis atitinkamų taisomųjų veiksmų. Komisija atkreipia dėmesį į Audito Rūmų išvadą, kad Europos plėtros fondų (EPF) finansinėse ataskaitose jų finansinė būklė visais reikšmingais aspektais pateikta teisingai, o pajamose nėra reikšmingų klaidų. Kalbant apie įvertintą klaidų lygį, Komisija norėtų pabrėžti, kad ji nesutinka su kai kuriais Audito Rūmų pastebėjimais, visų pirma dėl perteklinio patvirtinimo ir daugiapakopio netiesioginių išlaidų priskyrimo. Komisija stiprina pastangas spręsti šias problemas ir ateityje dar labiau sumažinti klaidų lygį, be kita ko, konkretindama gaires, stiprindama įgyvendinančiųjų partnerių priežiūrą bei užtikrindama, kad dokumentai būtų pateikiami laiku. Komisija norėtų pabrėžti, kad deda visas pastangas siekdama, kad EPF veikla būtų kuo greičiau užbaigta.

Komisija palankiai vertina tai, kad Audito Rūmai pripažino teigiamus pokyčius, pavyzdžiui, pagerėjusią prieigą prie tarptautinių organizacijų patvirtinamųjų dokumentų ir pažangą, padarytą įgyvendinant ankstesnių metinių ataskaitų rekomendacijas. Komisija taip pat atkreipia dėmesį į Audito Rūmų pateiktus sėkmingai įvykdytų projektų, finansuotų EPF lėšomis, pavyzdžius ir toliau atidžiai stebi ES finansuojamų projektų įgyvendinimą. Komisija įsipareigoja imtis taisomųjų veiksmų tais atvejais, kai įgyvendinimo partneriai nevykdo savo įsipareigojimų, ir mokytis iš tų atvejų, kai rezultatai nevisiškai atitinka lūkesčius.

Komisija norėtų pabrėžti, kad EPF projektai įgyvendinami rizikingoje, sudėtingoje ir vis sparčiau besikeičiančioje aplinkoje, kurioje eskaluojami pasauliniai konfliktai ir nestabilu. Tam įgyvendinimui būdinga įvairovė, susijusi su:

- geografiniu pasiskirstymu tarp daug įvairių ES delegacijų visame pasaulyje,
- įgyvendinančiais subjektais ir šalimis partnerėmis su skirtingais valdymo ir kontrolės pajėgumais – nuo mažų vietos NVO iki tarptautinių organizacijų ir valstybės institucijų ir
- paramos teikimo metodais, apimančiais tradicinius projektus, paramą biudžetui, sektorinės politikos paramos programas, įnašus į pasaulines priemones, derinimą, biudžeto garantijas ir kitus pagalbos įgyvendinimo būdus.

Be to, Komisija susiduria su iššūkiais skiriant darbuotojus į delegacijas, esančias sunkumų patiriančiose šalyse, taip pat su specialistų trūkumu tiek Europos Sąjungos delegacijose, tiek būstinėje. Komisija imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų visapusišką ir veiksmingą EPF paramos įgyvendinimą pagal galiojančią teisinę ir finansinę sistemą. Komisija, be kita ko, atsižvelgdama į Audito Rūmų patikinimo pareiškimo rezultatus ir rekomendacijas dėl prevencinių ir taisomųjų kontrolės priemonių, toliau koreguoja ir tobulina savo procedūras, kad dar labiau sumažintų klaidų riziką. Visų pirma Komisijos Tarptautinės partnerystės generalinis direktoratas (Tarptautinės partnerystės GD) baigė savo kontrolės strategijos peržiūrą ir pradėjo įgyvendinti pagrindines rekomendacijas, ypač dėl rizikos profiliavimo rodiklių suvestinės, skirtos partnerių atitikčiai finansiniams ir veiklos standartams vertinti, sukūrimo, prieigos prie dokumentų ir *ex post* kontrolės priemonių stiprinimo.

II. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į PAGRINDINES AUDITO RŪMŲ PASTABAS

1. Finansinių ataskaitų patikimumas

Kalbant apie **16 dalyje** pateiktą Audito Rūmų pastabą dėl 9-ojo EPF, Komisija norėtų paaiškinti, kad jo veikla bus užbaigta iki 2026 m. pabaigos, kaip numatyta pagal 1 rekomendaciją, kuriai Komisija pritarė.

2. Operacijų tvarkingumas

Išlaidos

Komisija atkreipia dėmesį į ataskaitos **23 dalyje** nurodytą Audito Rūmų pastebėjimą dėl dviejų finansavimo susitarimų taikymo vykdant laipsnišką EPF veiklos nutraukimą, kai pagal laikino galiojimo sąlygą nebuvo leidžiama nei daryti pakeitimų, nei prisiimti naujų įsipareigojimų. Tačiau Komisija nori pabrėžti, kad susijusios stebėsenos ir vandens tiekimo operacijos buvo įgyvendintos, kaip numatyta. Komisija pasimokys iš šio atvejo, kad sustiprintų valdymą būsimais laipsniško veiklos nutraukimo laikotarpiais.

Komisijai yra žinoma apie Audito Rūmų nustatytą problemą dėl daugiapakopio netiesioginių išlaidų priskyrimo (žr. ataskaitos 1 langelį ir **24 dalį**). Tačiau Komisija nemano, kad šis atvejis yra klaida, nes netiesioginių išlaidų apskaičiavimas atitinka Komisijos susitarimo dėl įnašo vadovo nuostatas. Todėl, atsižvelgdama į bendrąją poziciją, kurios laikosi visos Komisijos tarnybos, Komisija nepritarė susijusiai rekomendacijai, pateiktai Audito Rūmų 2024 m. metinės ataskaitos 9 skyriuje.

Kalbant apie **28 dalį**, Komisija norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad peržiūrint Tarptautinės partnerystės GD kontrolės strategiją įvairūs išorės santykių generalinių direktoratų padaliniai parengė ir aptarė pasiūlymus dėl geresnių gairių ir standartizavimo siekiant užtikrinti, kad biudžetai būtų pakankamai išsamūs. Tęsdamas šią veiklą, Tarptautinės partnerystės GD vykdo bandomąjį projektą, kurio metu taikomas standartizuotas biudžeto formatas, suderintas atskirų subjektų lygmeniu, ir papildomi reikalavimai pateikti detalesnį biudžetą susitarimo dėl įnašo I priede. Remiantis šiuo bandomuoju projektu, lūkesčiai bus paaiškinti bei standartizuoti ir kitiems netiesioginio valdymo srityje dirbantiems subjektams.

Komisija mano, kad klaidos, susijusios su perteklinių patvirtinimu (žr. ataskaitos **29 dalį**) (praktika, kai nepatirtos išlaidos įtraukiamos į finansines ataskaitas kaip patirtos išlaidos), yra laikino pobūdžio, nes iš esmės jų nebeliks po galutinio patvirtinimo. Be to, Komisija pažymi, kad ji, siekdama sumažinti šių laikinių klaidų skaičių, paprašė savo partnerių peržiūrėti informacijos teikimo šablonus, kad būtų lengviau nustatyti patirtas išlaidas. Komisija pripažįsta nustatytas klaidas. Tačiau ji norėtų pabrėžti, kad dėl papildomų kontrolės priemonių taikymo šios rūšies klaidų dalis, palyginti su ankstesniais metais, gerokai sumažėjo (nuo 40 % 2023 m. ir 14 % 2024 m. iki vos 6 % 2025 m.).

Komisija norėtų pabrėžti, kad dauguma **30 dalyje** nurodytų klaidų atsiranda ES lėšų gavėjų, ypač tų, kurie veikia netiesioginio valdymo srityje, lygmeniu. Komisijai tokias klaidas aptikti sunku. Komisija šiuos klausimus sprendžia reguliariuose susitikimuose su savo partneriais.

Atsakymas į 1 langelyje pateiktas pastabas

Netinkamų finansuoti netiesioginių išlaidų, deklaruotų kaip tiesioginės išlaidos, pavyzdys

Komisija visada laikėsi pozicijos, kad taikant netiesioginį valdymą su pagal ramsčius vertinamais subjektais netiesioginės išlaidos, kurias atlyginti prašo dotacijų gavėjai, turi būti skaičiuojamos kaip tiesioginės pagal ramsčius vertinamos organizacijos / partnerio išlaidos. Komisijos susitarimo dėl įnašo vadove nustatyta, kad „organizacijos ir (arba) jos partnerių suteiktų dotacijų gavėjų prašomos atlyginti netiesioginės išlaidos turi būti padengiamos iš tiesioginių tinkamų finansuoti veiksmo išlaidų, o ne iš atlyginimo“. Šis aiškinimas taikomas visoms Komisijos tarnyboms.

Projektui priskirtų netinkamų finansuoti išlaidų pavyzdys

Komisija pripažįsta, kad Audito Rūmai gali manyti, jog tam tikros personalo išlaidos yra susijusios su bendru organizacijos veikimu, o ne su konkrečiu veiksmu. Komisija pritaria nuomonei, kad personalo išlaidos ir kitos išlaidos, kurios yra aiškiai ir išskirtinai priskirtinos konkrečiam veiksmui, faktiškai patirtos, tinkamai įtrauktos į paramos gavėjo apskaitą (įskaitant tinkamai paskirstytas išlaidas) ir dar nepadengtos netiesioginių išlaidų / atlyginimo fiksuotąja norma, turėtų būti laikomos tiesioginėmis tinkamomis finansuoti išlaidomis.

2025 m. likutinio klaidų lygio tyrimas

Komisija primena, kad Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis, be kita ko, apima sutartyse esančias klaidas, kurias Komisija gali kontroliuoti ir taisyti vėlesniais ataskaitiniais metais. Atlikusi likutinio klaidų lygio (LKL) tyrimą, pagrįstą reprezentatyviąja įvykdytų sutarčių imtimi, Komisija įvertino, kad 2025 m. bendras likutinis klaidų lygis yra 0,56 %, t. y. jau dešimtus metus iš eilės mažesnis už 2 % reikšmingumo ribą, o su rizika susijusi suma užbaigiant programas sudaro 0,97 % išlaidų. Todėl Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis ir Komisijos nustatytas EPF išlaidų likutinis klaidų lygis negali būti tiesiogiai lyginami iš dalies dėl metodinių skirtumų ir dėl to, kad atliekant LKL tyrimą daugiausia dėmesio skiriama įvykdytoms sutartims, kurias įvykdžius daugelis problemų jau bus išspręstos. Komisija ir toliau naudos abu rezultatų rinkinius siekdama dar labiau stiprinti savo kontrolės sistemas ir taisomąją gebą.

Likutinio klaidų lygio (LKL) tyrimas yra svarbus elementas, kuriuo grindžiamas Tarptautinės partnerystės GD generalinio direktoriaus patikinimo pareiškimas, tačiau tai nėra vienintelis patikinimo šaltinis. Tarptautinės partnerystės GD taiko išsamią vidaus kontrolės sistemą ir kontrolės strategiją, apimančią visą įgyvendinimo ciklą. Visi kontrolės sistemos aspektai yra patikinimo, apie kurį pranešama Tarptautinės partnerystės GD metinėje veiklos ataskaitoje, sudedamosios dalys. Metinė veiklos ataskaita yra metinėje valdymo ir veiklos ataskaitoje pateiktos informacijos apie tvarkingumą pagrindas.

Komisija pripažįsta ribas, susijusias su kontrolės priemonėmis, nustatytomis finansiniame ir administraciniame pagrindų susitarime (FAFA) su Jungtinėmis Tautomis, ir stengiasi rasti abiem šalims priimtinus praktinius sprendimus. Kaip pripažino Audito Rūmai, Komisija tobulina LKL metodiką, kad būtų atsižvelgta į kai kurias anksčiau Audito Rūmų pateiktas pastabas, ypač susijusias su didelės vertės vienetų tvarkymu ir mažesniu pasikliovimu ankstesnėmis patikromis.

3. Projektų rezultatų vertinimas Europos Audito Rūmų audito vizitų metu

Komisija palankiai vertina ataskaitos 3 langelyje pateiktą sėkmingo projekto įgyvendinimo pavyzdį. Kartu Komisija pritaria Audito Rūmų pastabai, pateiktai ataskaitos 4 langelyje, dėl žvyro sluoksnio storio ir pločio neatitikimo vykdant projektą. Komisijos tolesnės patikros patvirtino, kad kitos bendrų darbų dalys atitiko projektą. Komisija taip pat pripažįsta, kad Audito Rūmų nustatyti vietos nukrypimai turėjo būti geriau atspindėti tarpinių mokėjimų pažymėjimų dokumentacijoje, ir ėmėsi priemonių užtikrinti, kad ateityje pažangos pažymėjimuose tokie konkrečių darbų nukrypimai būtų aiškiai fiksuojami ir pagrindžiami.

III. KOMISIJOS ATSAKYMAI Į REKOMENDACIJAS

1 rekomendacija. Užbaigti vykdyti 9-ojo EPF veiklos užbaigimo procesą

Komisija turėtų imtis būtinų priemonių siekdama užtikrinti, kad būtų užbaigtas 9-ojo EPF veiklos užbaigimo procesas, įskaitant likusių sutarčių vykdymo užbaigimą ir susijusių apskaitos likučių patvirtinimą.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2026 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 1 rekomendacijai.

2 rekomendacija. Užtikrinti sutartinių išlaidų tikrinimo ataskaitų kokybę

Komisija turėtų užtikrinti, kad sutartiniai išlaidų patikrinimai būtų numatytos kokybės, atliekami nuosekliai ir laikantis taikytinų gairių. Kad tai būtų pasiekta, ji turėtų:

(a) pagerinti samdomų išorės auditorių ir jų rengiamų išlaidų tikrinimo ataskaitų stebėseną ir

(b) laiku imtis tinkamų taisomųjų priemonių, jei nustatoma trūkumų.

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 2 rekomendacijos a ir b punktams.

Komisija jau imasi priemonių siekdama užtikrinti numatytą sutartinių išlaidų patikrinimo ataskaitų kokybę ir prireikus įgyvendina taisomąsias priemones.

3 rekomendacija. Stiprinti pagal ramsčius vertinamiems subjektams taikomus finansinės atskaitomybės reikalavimus

Siekdama stiprinti pagal ramsčius vertinamiems subjektams taikomus finansinės atskaitomybės reikalavimus, Komisija turėtų:

(a) **užtikrinti, kad biudžeto paskirstymas pagal susitarimus dėl įnašų ir įgaliojimo susitarimus, sudarytus su pagal ramsčius vertinamais subjektais, būtų pakankamai išsamus, kad būtų galima rezultatyviai stebėti išlaidas, ir**

(b) **nustatyti būtiniausius finansinės atskaitomybės reikalavimus, kad būtų teikiama tinkama informacija išlaidoms patikrinti prieš jas patvirtinant.**

Tikslinė įgyvendinimo data: 2027 m. pabaiga.

Komisija **pritaria** 3 rekomendacijos a ir b punktams.

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2026

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta Audito Rūmų sprendime Nr. 6–2019 dėl atviryjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licenciją. Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi bet kokie padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

2 skyrius:

- 2.17 diagrama:
  sukūrė Audito Rūmai naudojant © „RAWGraphs“: vizualizacijos platformą atviriems rezultatams kurti. Visos teisės saugomos.
- 2.18 diagrama:
  ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

3 skyrius:

- 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7 diagramos ir 3.1 priedas:
  šios diagramos parengtos naudojant piktogramas iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

4 skyrius:

- 4.4 diagrama:
  sukūrė Eurostatas, pakeitė Audito Rūmai.
  Administracinės ribos: © EuroGeographics © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licenciją (CC BY-SA).
  Kartografija: Eurostatas, IMAGE, 2026 m. kovo mėn.

6 skyrius:

- 6.2 diagrama:
  ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- 6.5 diagrama:
  ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- 6.1 priedas žemėlapis:
  sukūrė Audito Rūmai naudojant „Tableau“ © 2026 Salesforce, Inc. and its licensors. Visos teisės saugomos.

7 skyrius:

- 7.2 ir 7.5 diagramos:
  ši diagrama parengta naudojant piktogramas iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.
- Žemėlapis 7.3 langelyje:
  sukūrė Eurostatas, pakeitė Audito Rūmai.
  Administracinės ribos: © EuroGeographics © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 licenciją (CC BY-SA).
  Kartografija: Eurostatas, GISCO, 2026 m. birželio mėn.

9 skyrius:

- 9.1 priedas:
  žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

11 skyrius:

- Priedo 11.1 diagrama:

  ši diagrama parengta naudojant piktogramas , ir iš Flaticon.com. © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

  Vaizduojamus krumpliaračius pakeitė Audito Rūmai, © **By Ramziia**, stock.adobe.com.
- Priedo 11.2 diagrama:

  ši diagrama parengta naudojant piktogramas ir iš Flaticon.com.
  © Freepik Company S.L. Visos teisės saugomos.

12 skyrius:

- 12.1 langelis, nuotrauka:© Proxima Studio, stock.adobe.com.
- 12.2 langelis, nuotrauka: © WrightStudio, stock.adobe.com.

EPF:

- I priedas:
  žemėlapio fonas © Mapbox ir © OpenStreetMap, licencijuoti pagal Creative Commons Attribution-ShareAlike 2.0 (CC BY-SA) licenciją.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiesiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų domeno „europa.eu“ svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

PDF	ISBN 978-92-849-7815-1	ISSN 2600-1667	doi:10.2865/7343044	QJ-01-26-030-LT-N

KAIP CITUOTI

Europos Audito Rūmai, 2025 m. metinės ataskaitos dėl 2025 finansinių metų ES biudžeto vykdymo ir dėl 2025 finansiniais metais iš 9-ojo, 10-ojo ir 11-ojo Europos plėtros fondų (EPF) finansuojamos veiklos, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2026 m.

Mūsų metinėje ataskaitoje pateikiama mūsų nuomonė dėl to, ar ES metinės finansinės ataskaitos yra patikimos ir ar jose atspindimos pajamų ir išlaidų operacijos atitinka galiojančias taisykles ir teisės aktus. Joje taip pat pateikiama mūsų atlikta biudžeto ir finansų valdymo bei ES biudžeto vykdymo veiksmingumo aspektų analizė.

CURIA RATIONUM
EUROPOS AUDITO RŪMAI

Europos Sąjungos leidinių biuras